

C:\Users\Plazma\Desktop\A_Asimov Isaac - Fantastická cesta 2.pdb

PDB Name: Asimov_Isaac-Fantasticka_cesta_
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.5.2004
Modification Date: 16.5.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ISAAC ASIMOV

FANTASTICKÁ CESTA II

Místo určení: Mozek

Dicku Malinovi a Scottu Meredithovi,
kteří mi tohle umožnili

Poznámky

V roce 1966 vyšel můj román Fantastická cesta. Byla to vlastně novelizace filmu, který napsali jiní. Sledoval jsem dějovou linii tak těsně, jak to jen šlo, až na to, že jsem vyměnil pár nepříjemných vědeckých nesouvislostí. Nikdy jsem s tím románem nebyl moc spokojen, třebaže byl velmi dobře přijat a stále se vydává, jak vázaný, tak brožovaný, protože mně prostě nikdy nepřipadal dokonale můj. Když se mi naskytla příležitost napsat další román na toto téma - zminiaturizované plavidlo s lidskou posádkou, nacházející se uvnitř živého lidského těla - souhlasil jsem pod podmínkou, že jej napíšu výlučně podle sebe. Zde tedy je Fantastická cesta II; Místo určení: Mozek. Možná by podle ní mohli natočit film a pokud to udělají, kniha mu nezůstane nic dlužna. Ať lepší či horší, tento román je můj.

Kapitola 1

NALÉHÁNÍ

Ten, koho potřebují, se musí
naučit odolávat lichotkám.
- Dežněv starší

1.

"Promiňte, prosím. Mluvíte rusky?" zazněl mu do ucha tichý kontraalt.

Albert Jonas Morrison ztuhl ve svém křesle. V místnosti byla tma a na obrazovce počítače na pódiu se míhaly nějaké čáry, které na něj nedělaly žádný dojem.

Zřejmě na chvíli usnul. Když se sem posadil, po pravici mu přece seděl muž. Kdy se ten muž proměnil v ženu? Nebo odešel a na jeho místo přišla žena?

Odkášlal si a zeptal se: "Říkala jste něco, madam?" V temné místnosti na ni pořádně neviděl a blikající světlo z obrazovky počítače spíš zkreslovalo, než odkrývalo. Rozeznal tmavé, rovné, přirozeně splývající vlasy.

"Ptala jsem se, mluvíte-li rusky," řekla.

"Ano, mluvím. Proč to chcete vědět?"

"Protože tak to pro mne bude snadnější. Moje znalosti angličtiny nejsou zrovna dokonalé. Jste doktor Morrison? A. J. Morrison? V téhle tmě si nejsem jistá. Promiňte, jestli jsem se zmýlila."

"Jsem doktor Morrison. Znáám vás?"

"Ne, ale já znám vás." Natáhla ruku a jemně se dotkla rukávu jeho saka. "Moc vás potřebuji. Mohl byste mi věnovat chvilku pozornosti? Až doposud se mi zdálo, že vás to moc nezajímá."

Oba samozřejmě šeptali.

Morrison se neochotně rozhlédl kolem. Místnost byla poloprázdná a v jejích bezprostřední blízkosti neseděl nikdo. Zesílil tedy svůj šepot. "A co když mě to nezajímá? Co potom?" (Byl zvědavý - i kdyby to mělo být z pouhé nudy.

Rozhovor jej uspával).

"Půjdu se mnou?" zeptala se. "Jmenuji se Natálie Boranovová."

"Kam s vámi mám jít, madam Boranovová?"

"Do kavárny - tam si můžeme popovídat. Je to hrozně důležité."

Tak to všechno začalo. Později si Morrison uvědomil, že to, že byl právě v oné místnosti, že vůbec nedával pozor a že byl natolik polichocen, že souhlasil jít s cizí ženou, která prostě řekla, že jej potřebuje, vůbec není podstatné. Konec konců, našla by si jej kdekoliv jinde a stejně tak by jej přinutila vyslechnout ji. Možná, že by to nebylo tak snadné jako právě tam, ale stalo se to, co se mělo stát. Tím si byl zcela jistý. Nedalo se tomu uniknout.

2.

Když ji pak uviděl v normálním světě; vypadala mladší, než si zpočátku myslel. Třicet šest? Možná čtyřicet? Tmavé vlasy. Ani jeden šedivý. Rozhodný obličej. Silné obočí i čelisti. Hezký nos. Pevná postava, ale ne tlustá. Téměř tak vysoká jako on, třebaže měla nízké podpatky. Celkově byla přitažlivá, třebaže ne krásná. Typ ženy, pomyslel si, na kterou by si člověk snadno zvykl.

Povzdechl si, protože se díval do zrcadla a viděl v něm sebe. Pískově světlé řídnoucí vlasy. Modré oči bez lesku. Úzký obličej, hubené šlachovité tělo. Zahnutý nos, hezký úsměv. Alespoň si myslel, že je to hezký úsměv. Ale v žádném případě ne obličej, na který by si člověk snadno zvykl. Brenda si na něj za těch deset let rozhodně nezvykla a on své čtyřicáté narozeniny oslaví zrovna po pátém výročí dne svého rozvodu, který byl oficiální a definitivní.

Číšnice přinesla kávu. Seděli tam a nemluvili, jen se vzájemně odhadovali. Nakonec to Morrison nevydržel a rozhodl se promluvit.

"Nedáte si vodku?" zeptal se a snažil se o lehký konverzační tón.

Usmála se a v tom okamžiku vypadala ještě víc rusky. "Nedáte si coca-colu?"

"Jestli právě tohle je americký zvyk. Coca-cola je alespoň levnější."

"A má být proč."

Morrison se zasmál. "Mluvíte rusky rychle?"

"Přesvědčte se sám. Zkusme to."

"Budeme vypadat jako párek špiónů."

Svou poslední větu řekla v ruštině. Stejně tak jí Morrison odpověděl. Změna jazyka pro něj nic neznamenala. Mluvil a rozuměl rusky tak dobře jako anglicky. Musel. Jestliže americký vědec chtěl držet krok s nejnovější literaturou, musel umět rusky, stejně jako ruský vědec musel umět anglicky.

Například tato žena, Natálie Boranovová, navzdory tomu, že tvrdila, že angličtina není její silnou stránkou, mluví jí velmi dobře a jak si Morrison všiml, jen se slabým cizím přízvukem.

"Proč bychom měli vypadat jako špióni?" zeptala se. "V Sovětském svazu jsou stovky tisíc Američanů, kteří mluví anglicky a stejně tak jsou ve Spojených státech stovky tisíc sovětských občanů, kteří zde mluví rusky. Už nejsou ty staré zlé časy."

"To je pravda. Jen jsem žertoval. Proč ale chcete mluvit rusky?"

"Jsme ve vaší zemi, doktore Morrisone, a to vám dává určitou psychologickou výhodu, že ano? Když budeme mluvit mým jazykem, mírně se to vyrovná v můj prospěch."

Morrison polkl doušek kávy. "Jak si přejete."

"Povězte mi, doktore Morrisone, znáte mne?"

"Ne, nikdy jsem se s vámi nesetkal."

"A moje jméno vám neříká nic? Natálie Boranovová? Slyšel jste o mně někdy?"

"Je mi líto. Kdybyste pracovala v mém oboru, určitě bych o vás už slyšel. Ale poněvadž jsem o vás neslyšel, soudím, že v mém oboru nepracujete. - Měl bych vás znát?"

"Nu, bylo by to lepší, ale nevadí. Já vás však znám. Vím toho o vás dost. Kdy a kde jste se narodil. Vaše vzdělání. Skutečnost, že jste rozvedený a máte dvě dcery, které žijí s vaší bývalou ženou. Vím o místě, které zastáváte na univerzitě i o výzkumu, kterému se věnujete."

Morrison pokrčil rameny. "Tohle všechno se dá v dnešní, počítači řízené společnosti, snadno zjistit. Měl bych být polichocen nebo spíš rozčilen?"

"Jak to myslíte?"

"Záleží na tom, zda mi řeknete, že jsem v Sovětském svazu slavný, čímž bych byl polichocen nebo mi řeknete, že jsem terčem nějakého pátrání a to by bylo mrzuté."

"Budu k vám upřímná. Já jsem si vás vypátrala sama - z důvodů, které jsou pro mne velmi důležité."

"Z jakých důvodů?" zeptal se Morrison chladně.

"Abychom nějak začali - vy jste neurofyzik."

Morrison dopil svou kávu a nepřítomně si objednal další. Šálek Boranovové byl poloprázdný, ale zdálo se, že o kávu naprosto ztratila zájem.

"Existuje mnoho neurofyziků," řekl.

"Ale žádný není jako vy."

"Vidím, že se mi snažíte lichotit. A to jenom proto, že o mně nevíte vůbec nic. Nic z toho, co je podstatné."

"Myslíte to, že nemáte úspěchy? Že vaše metoda analýzy mozkových vln nebyla ve vašem oboru přijata?"

"Jestliže to víte, proč se o mne zajímáte?"

"Protože v naší zemi je vědec, který o vaší práci ví a myslí si, že je vynikající. Říká, že jste skočil do neznáma a že se můžete mýlit - ale jestliže tomu tak je, pak se mýlíte dobře."

"Mýlit se a mýlit se dobře? Jaký je v tom rozdíl?"

"On tvrdí, že je nemožné mýlit se dobře a mýlit se přitom docela. Přestože se v mnoha ohledech můžete mýlit, hodně z toho, na co přijdete, se může osvědčit jako užitečné - a vy můžete mít alespoň částečnou pravdu."

"Jak se jmenuje ten výtečník, který tohle o mně tvrdí? S radostí se o něm zmíním ve svém příštím pojednání."

"Je to Pjotr Leonovič Šapiro. Znáte jej?"

Morrison poposedl v křesle. Tohle neočekával. "Jestli ho znám?" řekl. "Setkal jsem se s ním. Říkal jsem mu Pét'a Šapiro. Lidé ve Spojených státech si o něm myslí, že je to stejný blázen jako já. Jestli se proslechne, že za mnou stojí právě on, bude to další hřebík do mé rakve. - Poslyšte, řekněte Pét'ovi, že si cením toho, že mi věří, ale jestli mně skutečně chce pomoci, ať o tom, prosím vás, nikomu neříká."

Boranovová se na něj zamračene podívala. "Vy nejste moc vážný člověk. To si musíte ze všeho dělat legraci?"

"Ne. Děláním si legraci jenom ze sebe samotného. Přišel jsem na něco ohromného a nemohu o tom nikoho přesvědčit. Kromě Pěti - jak jsem se teď dozvěděl - a toho nepočítám. Dokonce výsledky své práce nemohu publikovat."

"Pak tedy pojedte do Sovětského svazu. My vás a vaše myšlenky můžeme použít."

"Ne, ne. Já nechci emigrovat."

"Kdo říká emigrovat? Jestli chcete zůstat Američanem, buďte Američanem. Jednou už jste přece Sovětský svaz navštívil. Můžete jej tedy navštívit znovu a chvíli v něm pobýt. Pak se vrátíte do své vlastní země."

"Ale proč?"

"Vy máte bláznivé nápady a my máme bláznivé nápady. Možná byste těm našim mohl pomoci."

"Jaké bláznivé nápady? Myslím ty vaše. O těch svých vím."

"Je to něco, o čem nemohu hovořit, dokud nebudete ochoten pomoci nám."

Morrison, opírající se v křesle, jen stěží vnímal, jak lidé kolem něj popíjejí, jedí a rozmlouvají spolu - byl si jistý, že jsou to převážně účastníci konference. Hleděl na onu ruskou ženu, která se přiznala k bláznivým nápadům a divil se, co je to za -

Najednou ztuhl a vykřikl: "Boranovová! Slyšel jsem o vás. Samozřejmě. Pét'a Šapiro se o vás zmínil. Vy jste -"

Ve svém vzrušení sklouzl do angličtiny a její ruka prudce sevřela jeho dlaň a nehty se mu začaly do kůže.

Spolkl to, co chtěl říci a ona ruku sundala a řekla: "Promiňte, nechtěla jsem vám ublížit."

Hleděl na obtisky jejich nehtů na své ruce a viděl, že z jednoho bude asi pěkná modřina. "Vy jste miniaturizérka," řekl tiše v ruštině.

3.

Boranovová se na něj podívala s úlevou. "Možná bychom se mohli trochu projít a posadit se na lavičku u řeky. Počasí je nádherné."

Morrison si třel svou lehce pohmožděnou dlaň. Uvědomil si, že když vykřikl anglicky, několik lidí se podívalo jejich směrem, ale teď už se nezdálo, že by vzbuzovali něčí pozornost. Zavrtěl hlavou. "Ne. Měl bych jít na konferenci."

Boranovová se usmála, jako by byl souhlasil s jejím konstatováním, že počasí je nádherné. "Já si to nemyslím. Na lavičce u řeky to určitě bude mnohem zajímavější."

Na krátký okamžik se Morrisonovi zazdalo, že její úsměv by mohl být vykládán jako svádějící. Snad mu nenaznačuje, že -

Zavrhl tuto myšlenku ještě dřív, než si ji stačil plně uvědomit. "Krásná ruská špiónka použije své hříšné tělo k tomu, aby svedla naivního Američana," - něco takového už se dávno nepromítá ani v holovizi.

Kromě toho, nebyla krásná a její tělo nebylo hříšné. Ani nevypadala na to, že by na něco takového pomýšlela a konec konců, on není tak naivní - a ani nemá zájem.

Přesto ji po chvíli doprovázel kolem univerzitní budovy směrem k řece.

Šli pomalu - přímo hlemýždím tempem - a ona vesele mluvila o svém manželovi Nikolaji a svém synovi Alexandrovi, který chodí do školy a z nějakého podivného důvodu jej zajímá biologie, přestože jeho matka pracuje v oboru termodynamiky. Kromě toho, Alexandr, ke zklamání svého otce, vášnivě hraje šachy, ale slíbil, že se začne učit hrát na housle.

Morrison neposlouchal. Místo toho se snažil vzpomenout si na to, co kdy slyšel o zájmu Sovětů o miniaturizaci a rovněž se snažil přijít na to, jaká by mohla být souvislost mezi miniaturizací a jeho vlastní prací.

Ukázala na lavičku. "Tahle vypadá docela čistě."

Posadili se. Morrison nezaujatě hleděl na řadu automobilů, jedoucích po dálničním pruhu na jejich straně a na stejnou řadu vozidel v protisměru na druhém břehu - zatímco po řece samotné pluly lehké, stonožky připomínající veslice.

Byl zticha a Boranovová, která si jej zamyšleně prohlížela, nakonec řekla: "Vás to nezajímá?"

"Co by mě mělo zajímat?"

"Můj návrh jet se mnou do Sovětského svazu."

"Ne!" řekl stroze.

"Ale proč ne? Američtí vědci vaši teorii nepřijali. Vy jste z toho v depresi a snažíte se najít cestu ze slepé uličky, do níž jste se dostal. Proč tedy nechcete jet k nám?"

"Když už jste si s tím pátráním po mně dala tolik práce, věřím, že víte o tom, že moje teorie nebyly přijaty. Jak si ale můžete být jistá tím, že jsem z toho v depresi?"

"Každý normální člověk by tak dopadl. A čím déle s vámi hovořím, tím víc jsem o tom přesvědčená."

"Vy souhlasíte s mými názory?"

"Já? Já ve vašem oboru nepracuji. O nervovém systému nevím vůbec nic - nebo jen velmi málo."

"Předpokládám, že tedy pouze souhlasíte s Šapiroovými názory na mou práci."

"Ano. Ale i kdybych s nimi nesouhlasila - zoufalé situace často vyžadují zoufalé prostředky k nápravě. Proč bychom se nemohli pokusit použít jako takový prostředek právě vaši teorii? V žádném případě nám to nemůže uškodit."

"Takže vy znáte mou práci. No ovšem, byla publikována."

Hleděla mu pevně do očí. "Myslíme si, že ne celá vaše práce byla publikována. A proto vás chceme."

Morrison se suše zasmál. "Jak bych vám já mohl být užitečný v souvislosti s miniaturizací? Víím toho o ní méně, než vy

víte o mozku. Mnohem méně."

"Víte o miniaturizaci alespoň něco?"

"Pouze dvě věci. Že vy Sověti se o něco takového pokoušíte - a že je nemožná."

Boranovová zamyšleně hleděla na řeku. "Nemožná? Co kdybych vám řekla, že jsme s tím hotovi?"

"Spíš bych vám věřil, kdybyste mi řekla, že lední medvědi umí létat."

"Proč bych vám měla lhát?"

"Konstatuji pouhý fakt. Důvody mě nezajímají."

"Proč jste si tak jistý tím, že miniaturizace je nemožná?"

"Jestliže zmenšíte lidské tělo do rozměrů mouchy, pak veškerá jeho hmota bude nacpána v objemu mušního těla. Hustota, kterou byste získali, by byla" - odmlčel se a chvíli přemýšlel - "stopadesát tisíckrát větší než hustota platiny."

"A co kdyby hmota byla redukována v poměru s objemem?"

"Pak by na jeden atom v zminiaturizovaném člověku připadaly tři miliardy atomů v normálním lidském těle. Zminiaturizovaný člověk by sice měl pouhou velikost mouchy, ale rovněž tak jeho schopnosti by odpovídaly schopnostem mušního mozku."

"A jestliže atomy jsou také zmenšeny?"

"Jestli máte na mysli miniaturizaci atomů, pak by to bylo v naprostém rozporu s Planckovou konstantou, která je tou nejzákladnější veličinou v našem vesmíru. Zminiaturizované atomy by byly příliš malé, aby mohly v našem vesmíru existovat."

"A kdybych vám řekla, že umíme zmenšit i Planckovu konstantu, takže zminiaturizovaný člověk je obklopen polem, které je jeho vlastním vesmírem?"

"Pak bych vám nevěřil."

"Aniž byste se o tom přesvědčil? Odmítl byste tomu uvěřit, stejně jako vaši kolegové odmítli uvěřit vám?"

Morrison chvíli mlčel.

"Ne, to není ono," zamumlal nakonec.

"Není to ono?" Opět zamyšleně hleděla na řeku. "Jak to, že to není ono?"

"Moji kolegové si myslí, že se mýlím. Myslí si, že mé názory nejsou teoreticky nemožné - ale že jsou špatné."

"Zatímco miniaturizace je nemožná?"

"Ano."

"Tak pojedte se mnou a přesvědčte se. Jestliže se ukáže, že miniaturizace je nemožná, jak tvrdíte, pak alespoň strávíte měsíc v Sovětském svazu jako host sovětské vlády. Budeme vám hradit veškeré výdaje. Jestliže máte přítelkyni, kterou byste rád vzal s sebou, vezměte ji. Nebo přítele."

Morrison zavrtěl hlavou. "Ne děkuji. Raději ne. I kdyby miniaturizace možná byla, není to můj obor. Nepomohla by mi, ani by mě nezajímala."

"Jak to můžete vědět? Co kdyby vám miniaturizace umožnila studovat neurofyziku tak, jak jste ji nestudoval nikdy předtím - jak ji ještě nikdy nikdo nestudoval? A co kdybyste přitom ještě mohl pomoci nám?"

"Jak mi můžete nabízet nový způsob studia neurofyziky?"

"Ale, doktore Morrisone, já jsem si myslela, že o tom mluvíme celou dobu. Nemůžete si náležitě ověřit své teorie, protože prostě nejste schopni zkoumat jednotlivé nervové buňky dostatečně podrobně, aniž byste je poškodil. Ale co kdybychom pro vás udělali neuron velký jako Kreml - nebo dokonce větší - takže byste jej mohl probádat na molekulární úrovni?"

"Chcete tím říci, že něčím opačným než miniaturizace umíte udělat neuron tak velký, jak si přejete?"

"Ne, to zatím neumíme, ale dokážeme vás udělat tak malým, jak budeme chtít a výsledek bude stejný, že ano?"

Morrison vstal, zděšeně na ni hledíc.

"Ne," řekl pološeptem. "Jste šílená? Nebo si myslíte, že jsem šílenec já? Na shledanou! Na shledanou!"

Otočil se a pospíchal pryč.

Zavolala na něj: "Doktore Morrisone. Vyslechněte mne."

Mávl rukou v gestu odmítnutí a rozběhl se podél řeky, vyhýbaje se automobilům.

Pak byl zpět v hotelu, oddychuje a přešlapuje netrpělivostí, když čekal na výtah.

Bláznivá ženská! pomyslel si. Chce miniaturizovat jeho, vyzkoušet si nemožné na něm. - Nebo na něm vyzkoušet možné, což by bylo mnohem horší.

4.

Když stál přede dvěma svého hotelového pokoje, stále ještě se chvěl. Těžce oddychoval. Napadlo jej, zda Boranovová zná číslo jeho pokoje. Samozřejmě, může si je zjistit, bude-li o to stát. Každou chvíli se rozhlížel na obě strany chodby a čekal, že ji spatří, jak běží za ním s obličejem zkřiveným, vlajícími vlasy a nataženými rukama.

Zavrtěl hlavou. To je nesmysl. Co by mu mohla udělat?

Nemůže ho přece donutit, aby dělal něco, co nechce. Proč se jej zmocnil takový dětinský strach?

Zhluboka se nadechl a zasunul do štěrbin dveří plastickou kartičku. Ozvalo se slabé cvaknutí a když ji vytáhl, dveře se otevřely.

Muž sedící v proutěném křesle u okna se na něj usmál a řekl: "Pojďte dál."

Morrison na něj udiveně pohlédl a pak se otočil, aby se podíval na číslo pokoje.

"Ne, ne. Je to váš pokoj, všechno je v pořádku. Pojďte dovnitř a zavřete za sebou dveře."

Morrison poslechl, hledě na něj v tichém údivu.

Byl to baculatý, třebaže ne otlý muž, zaplňující křeslo od opěradla k opěradlu. Měl na sobě tenké bavlněné sako a pod ním košili tak bílou, že se zdálo, že přímo září. Zatím se o něm nedalo říct, že je plešatý, ale rozhodně k tomu byl na

nejlepší cestě a z jeho hnědých vlasů zbývalo jen pár kudrlinek. Neměl brýle, ale jeho oči byly malé a vzbuzoval dojem krátkozrakého člověka, což mohlo klamat - nebo to znamenalo, že nosí kontaktní čočky.

"Vy jste běžel, vidíte?" řekl Morrisonovi. "Díval jsem se na vás" - ukázal na okno - "seděl jste na lavičce, pak jste se zvedl a utíkal pryč. Doufal jsem, že přijдете sem, do svého pokoje. Nebylo by zrovna příjemné sedět tu a čekat na vás celý den."

"Vy jste tu byl proto, abyste mne pozoroval z okna?"

"Ne, to vůbec ne. To byla pouhá náhoda. Vy jste se prostě posadil s tou dámou na lavičku. Já to nijak nepředvídal. To je naprosto v pořádku. I kdybych se nedíval z okna, pozorovali vás jiní."

Do té doby Morrison stačil nabrat dech a jeho mysl se stabilizovala natolik, že se rozhodl položit otázku, kterou se měl zeptat na samém začátku rozhovoru.

"Kdo vůbec jste?"

Místo odpovědi se muž usmál, vyndal z vnitřní kapsy svého saka malou náprsní tašku a otevřel ji před ním. "Podpis, hologram, otisk prstu, hlasový záznam," řekl.

Z hologramu se na Morrisona díval usmívající se obličej. "Dobrá, jste tedy od bezpečnosti," řekl. "To vás ale neopravňuje k tomu, abyste se mi vloupal do pokoje. Jsem snadno dostupný. Mohl jste mi zavolat z recepcie nebo alespoň zaklepat na dveře."

"Stručně řečeno, máte pravdu, o tom není pochyb. Ale chtěl jsem se s vámi setkat v co největší tajnosti. Kromě toho, spoléhal jsem na starou známost."

"Starou známost?"

"Před dvěma lety. Nepamatujete se? Mezinárodní konference v Miami. Měl jste tam přednášku a ta se nesetkala se zrovna moc velkým ohlasem -"

"Pamatuji se na tu konferenci. I na tu přednášku. Ale nevzpomínám si na vás."

"To mě nepřekvapuje. Setkali jsme se až potom. Ptal jsem se vás na pár věcí a vypili jsme spolu nějakou tu skleničku."

"Tohle zrovna nepovažuji za starou známost. - Vy jste Francis Rodano?"

"Tak se jmenuji, ano. Dokonce jste mé jméno správně vyslovil. Přízvuk na druhé slabice. Široké a. Zřejmě podvědomá paměť."

"Ne, nepamatuji se na vás. To jméno bylo na vaší identifikační kartě. - Byl bych raději, kdybyste odešel."

"Rád bych si s vámi ze svého úředního titulu pohovořil."

"Zdá se, že se mnou dnes všichni chtějí hovořit. O čem se mnou chcete mluvit vy?"

"O vaší práci."

"Vy jste neurofyzik?"

"Víte, že nejsem. Jako hlavní obor jsem vystudoval slovanské jazyky a jako vedlejší ekonomii."

"O čem spolu tedy můžeme mluvit? Docela dobře ovládám ruštinu, ale vy ji asi znáte lépe. A o ekonomii nevím vůbec nic."

"Můžeme mluvit o vaší práci. Tak jako před dvěma lety. - Poslyšte, proč si nesesednete? Jste ve svém pokoji. Nezdržím vás dlouho. Jestli se chcete posadit do křesla, v němž sedím já, milerád vám jej uvolním."

Morrison se posadil do druhého křesla. "Tak tedy od začátku. Co chcete vědět o mé práci?"

"To samé, co jsem chtěl vědět před dvěma lety. Stále ještě si myslíte, že v lidském mozku existuje určitá struktura, která je specifickým způsobem zodpovědná za vytváření tvůrčích myšlenek?"

"Ne, to není struktura. Není to nic, co byste z lidského mozku mohl vyjmout. Je to síť neuronů. Ano, myslím si, že existuje. Potíž je v tom, že tomu nikdo nevěří, protože ji nemohou lokalizovat a nemají pro její existenci žádné důkazy."

"Vám se ji lokalizovat podařilo?"

"Ne. Vycházím ze svých výsledků a z analýzy mozkových vln, ale zdá se, že nejsem dost přesvědčivý. Moje analýza není - ortodoxní. S ortodoxností se v tomto oboru nedostanou nikam, ale prostě mne nenechají být neortodoxním."

"Dozvěděl jsem se, že při svých elektroencefalografických analýzách používáte matematické metody, které jsou nejenom neortodoxní, ale také naprosto nesprávné. Mezi neortodoxním a nesprávným je podstatný rozdíl."

"Jediným argumentem v jejich tvrzení, že nemám pravdu, je to, že nemohou dokázat, že ji mám. A jediným důvodem, proč já nemohu dokázat, že mám pravdu, je ten, že nemohu dostatečně podrobně zkoumat izolovaný mozkový neuron."

"Vy jste se o něco takového pokoušel? Jestliže pracujete s živým lidským mozkem, nevystavujete se tím možnosti trestního postihu?"

"Samozřejmě. Nejsem blázen. Pracoval jsem se zvířaty. Musel jsem."

"Tohle všechno jste mi řekl už posledně. Znamená to, že jste během uplynulých dvou let nepřišel na nic nového?"

"Ne. Ale stále jsem přesvědčen, že mám pravdu."

"To, že jste přesvědčen vy, neznamená, že můžete přesvědčit ostatní. Ale nyní se vás musím zeptat na něco jiného. - Dělal jste v posledních dvou letech něco, čím by se vám mohlo podařit přesvědčit Sověty?"

"Sověty?"

"Ano. Nač tolik překvapení, doktore Morrisone? Nestrávil jste dnes hodinu či dvě v rozhovoru s doktorkou Boranovou? Nebyla to zrovna ona, kterou jste s takovým spěchem opustil?"

"Doktorka Boranová?" Morrison ve svém zmatení nepřišel na nic lepšího, než to po něm opakovat.

Rodanův obličej neztratil nic ze své uhlazenosti. "Přesně tak. Dobře ji známe. Hlídáme si ji, kdykoliv je ve Spojených státech."

"To zní jako povídačka ze starých časů," zamumlal Morrison.

Rodano pokrčil rameny. "Ne, takhle to není. Nyní už nehrozí nebezpečí jaderné války. Sovětský svaz a my jsme k sobě navzájem zdvořilí. Spolupracujeme ve vesmíru. Máme společnou těžební stanici na Měsíci a volný vstup do

vesmírných sídlišť druhé strany. Proto teď máme tyto "nové dobré časy". Ale některé věci se vůbec nezměnily, doktore. Hlídáme si naše zdvořilé sovětské kolegy, abychom se ujistili, že neprovedou něco, co by se nám nelíbilo. Proč ne? Stejně tak oni hlídají nás."

"A zdá se, že vy hlídáte mě," dodal Morrison.

"Byl jste přece s doktorkou Boranovovou. Museli jsme si vás pohlídat."

"Ujišťuji vás, že se to už nestane. Nemám ani nejmenší úmysl ocitnout se znovu v její blízkosti. Je to bláznivá ženská." "Myslíte to doslova?"

"Samozřejmě. - Podívejte se, nic z toho, o čem jsme spolu mluvili, není žádné tajemství. To, co mi řekla, vám mohu bez problémů zopakovat. Pracuje na jakémsi miniaturizačním projektu."

"Slyšeli jsme o tom," řekl Rodano. "Mají zvláštní město někde na Urale a tam probíhají jejich pokusy s miniaturizací."

"Je vám známo něco o tom, jak daleko se s tím dostali?"

"Ne. Jen se dohadujeme."

"Pokoušela se mne přesvědčit, že se jim metoda miniaturizace již podařilo vypracovat."

Rodano mlčel.

Morrison, který chvíli čekal, že něco řekne, nakonec promluvil sám: "Já vám říkám, že něco takového je nemožné. Vědecky nemožné. Musíte si to uvědomit. Anebo, poněvadž vaši specializací jsou slovanské jazyky a ekonomie, dávám vám na to své slovo."

"To nemusíte, příteli. Je spousta jiných, kteří tvrdí, že to je nemožné, ale my si tím přece nejsme jisti. Ať si Sověti hrají s miniaturizací, jak chtějí, jenomže my nechceme, aby něco takového měli, pokud to nemáme my. Konec konců, nevíme, jak by to mohli použít."

"Nijak! Nijak!" vyhrkl Morrison prudce. "Ohledně toho si nemusíte dělat žádné starosti. Jestliže naše vláda nechce, aby Sovětský svaz pokročil dál v technologii, jen ať podporuje to jejich bláznovství s miniaturizací. Ať do něj Sověti vrážejí spoustu peněz - a času a materiálu - ať se na to soustředí naprosto všichni jejich vědci. Všechno to bude k ničemu!"

"Já si přesto nemyslím," řekl Rodano, "že doktorka Boranovová je blázen, stejně jako si to nemyslím o vás. - Víte, co mne napadlo, když jsem vás dva pozoroval zabrané do rozhovoru tam na lavičce v parku? Zdálo se mi, že vás prosí o pomoc. Možná se domnívá, že vaše teorie v oblasti neurofyziky by Sovětům mohly nějak pomoci v jejich výzkumu miniaturizace. Jejich podivné teorie a vaše podivné teorie by mohly dohromady vytvořit něco, co vůbec nebude podivné. Alespoň si to myslím."

Morrison sevřel rty a pak řekl: "Já před vámi nemám žádné tajnosti, takže vám jen mohu potvrdit, že máte pravdu. Je to přesně tak, jak říkáte. Chtěla po mně, abych jel do Sovětského svazu a pomohl jim s jejich miniaturizačním projektem. Raději se vás nebudu ptát, jak to víte, ale myslím si, že vaše otázka nebyla čistě nahodilá a nesnažte se mne přesvědčovat, že byla."

Rodano se usmál a Morrison pokračoval: "V každém případě jsem ji řekl ne. Jednoduše jsem odmítl. Vstal jsem a odešel - vlastně utekl. Sám jste to viděl. A taky bych vám všechno řekl, kdybyste mi dal chvilku času. Vlastně vám to všechno říkám teď. A vy nemáte sebemenší důvod nevěřit mi. Já bych se rozhodně nezapojoval do nějakého projektu, který nemá smysl. A dokonce i kdybych chtěl pracovat proti své vlastní zemi, což nechci, jsem natolik při smyslech, než abych se zapletl do něčeho tak šíleného, jako je práce na naprosto beznadějném projektu. Stejně tak dobře by se mohli snažit přijít třeba na perpetuum mobile, antigravitaci nebo rychlost vyšší než rychlost světla nebo - " Začal se potit.

A Rodano klidným hlasem řekl: "Prosím vás, doktore Morrisone, nikdo nepochybuje o vaší loajálnosti. Já tedy rozhodně ne. Nejsem tady proto, abych se přesvědčoval, zda jste mluvil nebo nemluvil s tou sovětskou ženou. Jsem zde proto, že jsme si prostě mysleli, že za vámi přijde a že vy byste mohl odmítnout vyslechnout ji."

"Cože?"

"Už mi rozumíte, doktore Morrisone? Pokuste se o to, prosím. Navrhujeme vám - ve skutečnosti bychom to velmi chtěli - abyste s doktorkou Boranovovou jel do Sovětského svazu."

5.

Morrison na něj zmateně hleděl. Jeho obličej byl bledý a spodní ret se mu chvěl. Pravou rukou si prohrábl vlasy a řekl:

"Proč chcete, abych jel do Sovětského svazu?"

"Ne já osobně. Chce to po vás vláda Spojených států."

"Proč?"

"Ze zřejmého důvodu. Jestliže Sověti provádějí pokusy s miniaturizací, chceme o nich vědět co nejvíc."

"Máte přece madam Boranovovou. Ona toho určitě ví hodně. Zatkněte ji a vytlučte to z ní."

Rodano vzdychl a řekl: "Vím, že žertujete. V dnešní době se něco takového nedělá. Sám to dobře víte. Sovětský svaz by to ihned velmi nepříjemně rozmazal a světové mínění by bylo na jejich straně. Takže s takovými žertíky neztrácejme čas."

"Dobrá. Je jasné, že nemůžeme udělat nic násilného. Předpokládám, že máte agenty, kteří se pokoušejí zjistit detaily."

"Přesně tak, doktore, pokoušejí se. Máme své agenty v Sovětském svazu a to nemluvíme o dokonalé špionáži na obou polokoulích i ve vesmíru. Ale stejně jako my, i oni si umějí držet své věci pod pokličkou. Ba co víc, jsou v tom lepší. Přestože teď už nejsou ty staré zlé časy, Sovětský svaz stále ještě není docela otevřenou společností v našem slova smyslu a mají více než stoletou praxi v utajování svých záležitostí."

"Co tedy očekáváte ode mne?"

"S vámi to bude něco jiného. Obyčejný agent je vyslán do Sovětského svazu nebo do nějaké oblasti, v níž Sovětský svaz pracuje, pod určitou záminkou, která může vyjít. On - nebo ona - se musí dostat na místo, kde není vítán a musí se pokusit získat informace. To není snadné. Obvykle se mu to - nebo jí - nepodaří a někdy jsou odhaleni a je z toho

spousta nepříjemností. Ale ve vašem případě vás sami chtějí; chovají se, jako by vás potřebovali. Přivedou vás přímo do středu svého tajného objektu. A vy budete mít skvělou příležitost."

"Ale oni mě přece požádali, abych tam šel, během posledních dvou hodin. Jak to, že toho víte tolik?"

"Už se o vás zajímají dost dlouho. Jedním z důvodů, proč jsem s vámi mluvil před dvěma lety, byl ten, že už tehdy se zdálo, že o vás mají zájem a my jsme marně přemýšleli proč. Když se teď objevili znovu, byli jsme připraveni."

Morrison bubnoval prsty do opěradla křesla a jeho nehty přitom vydávaly rytmický klepavý zvuk. "Dobrá, takže já mám souhlasit a jít s Natálií Boranovovou do Sovětského svazu, pravděpodobně do oblasti, kde pracují na miniaturizaci. Mám předstírat, že jim pomáhám - "

"Nemusíte nic předstírat," řekl Rodano. "Pomozte jim, jak to jen půjde, zvlášť v tom případě, jestli jejich proces budete moci nějak zdokonalit."

"Dobrá, pomohu jim. A až se vrátím, řeknu vám vše, co jsem se dozvěděl."

"Přesně tak."

"Ale, co když se nedozvím vůbec nic? Co když je to všechno jeden velký podvod nebo si sami jen něco namlouvají? Co když je to jenom nápad nějakého bláznivého vědce Lysenkova typu, který je nedovede nikam, jen do prázdné díry?"

"Pak nám to řeknete a my budeme rádi, že to víme, protože je lépe vědět, než se jen dohadovat. Konec konců, jsme si docela jisti tím, že Sověti si myslí, že my jsme dosáhli určitých výsledků ve výzkumu antigravitace. Možná, že ano, možná, že ne. Nevědí nic jistého a my je to nenecháme zjistit. Protože nechceme, aby sem k nám přišel nějaký sovětský vědec, neumožňujeme jim k našemu výzkumu přístup, tak jak to oni umožňují vám. Také se povídá, že Číňani se pokoušejí přijít na rychlost vyšší než rychlost světla. Je to zvláštní, zrovna o těchto dvou věcech jste se zmínil jako o teoreticky nemožných. Zatím jsem neslyšel, že by někdo pracoval na perpetuu mobile."

"To všechno jsou jen podivné hříčky jednotlivých národů," řekl Morrison. "Proč se nespojíme a nepracujeme na tom spolu? Tohle vypadá jako za starých zlých časů."

"Ne tak docela. Ale to, že nyní máme nové dobré časy neznamená, že jsme v nebi. I nadále existuje podezřívavost a jednotlivé národy se stále snaží udělat obří krok kupředu před ostatní. Možná, že je to tak dobře. Jestliže nás budou hnát sobecké motivy a touha mít víc, pokud to ovšem nemá vést k válce, pak náš pokrok bude jen rychlejší. Kdybychom se přestali snažit držet krok se sousedy a přáteli, mohli bychom sklouznout do nečinnosti a úpadku."

"Takže jestliže tam pojedu a pak vás budu schopen ujistit buď o tom, že to všechno je nesmysl a podvod nebo o tom, že skutečně udělali pokrok v té či oné záležitosti, pak tím pomohu nejenom Spojeným státům, ale celému světu - včetně Sovětského svazu samotného - aby zůstal pohotový a progresivní."

Rodano přikývl. "Ano, berte to tak nějak."

"Vy a vaši lidé byste si zasloužili vyznamenání," řekl Morrison. "Jenomže já s vámi nesouhlasím. Já fandím spolupráci mezi národy a nebudu v dvacátém prvním století hrát nějaké nebezpečné hry a uplatňovat praktiky minulého století. Řekl jsem doktorce Boranovové, že s ní nepojedu a to samé říkám vám."

"Jste si vědom toho, že to je vaše vláda, která vás o to žádá?"

"Jsem si vědom, že mne o to žádáte vy a já vám to odmítám. Ale jestliže skutečně zastupujete vládní stanovisko, pak jsem připraven odmítnout to i vládě."

6.

Morrison seděl vzrušený, s bradou vystrčenou vzhůru. Srdce mu prudce bilo a cítil se jako hrdina.

Nic nemůže změnit mé rozhodnutí, myslel si v duchu. Co mi mohou udělat? Strčit mě do vězení? Za co? Museli by mít nějaké obvinění.

Čekal, že Rodano začne zuřit. Že začne vyhrožovat.

Ale ten na něj hleděl s výrazem tichého pobavení.

"Proč odmítáte, doktore Morrison?" zeptal se. "Nemáte žádný smysl pro patriotismus?"

"Smysl pro patriotismus ano. Ale ne pro šílenství."

"Jaké šílenství?"

"Víte, co se mnou chtějí dělat?"

"Ne. Povězte mi to."

"Chtějí mne zminiaturizovat a umístit do lidského mozku, abych mohl z neurofyzikálního hlediska prozkoumat mozkovou buňku zevnitř."

"Proč by to měli dělat?"

"Tvrdí, že to pomůže jak mému výzkumu, tak jejich. Ale já rozhodně nedovolím, aby se mnou prováděli něco takového."

Rodano si lehce prohrábl své řídké vlasy a trochu je načechral, jako by nechtěl, aby bylo vidět příliš mnoho z jeho růžové pokožky.

Pak řekl: "S tímhle si snad nemusíte dělat starosti. Tvrdíte přece, že miniaturizace je naprosto nemožná, a v tom případě vás nemohou zminiaturizovat, navzdory veškerým svým záměrům či přáním."

"Ale chtějí se mnou provést nějaký experiment. Tvrdí, že mají miniaturizaci, což znamená, že jsou buď lháři, nebo šílenci, ale v žádném případě si nic nebudou zkoušet na mně - já jim tu radost neudělám a neudělám ji ani vám ani celé americké vládě."

"Nejsou to šílenci," řekl Rodano. "Ať jsou jejich záměry jakékoliv, jsou si velmi dobře vědomi odpovědnosti za amerického občana, kterého pozvou do své země."

"Děkuji vám! Děkuji pěkně! Jak je přinutíte, aby v tom svém vědomí odpovědnosti setrvali? Pošlete jim to rozkazem? Nebo strčíte do vězení některého jejich občana? Kromě toho, kdo říká, že mne chtějí veřejně popravit na Rudém

náměstí? Co když se rozhodnou, že nedopustí, abych se vrátil a řekl vám vše, co vím? Budou mít to, co ode mne chtěli - ať je to cokoli - a pak se rozhodnou, že žádná z těch informací se nesmí dostat do rukou americké vlády. Tak prostě připraví malou nehodu. Je nám to líto! Tak líto! A pak zaplatí odškodné mé truchlící rodině a pošlou do Spojených států mou rakev přikrytou státní vlajkou. Ne, děkuji vám. Nejsem sebevrah."

"Dramatizujete to," řekl Rodano. "Budete jejich hostem. Pomůžete jim, budete-li moci a o nic jiného se nemusíte starat. Nechceme po vás, abyste byl naším špiónem; budeme vděční za jakoukoliv informaci získanou jen tak, bezděčně."

Kromě toho, máme své lidi, kteří vás tam budou hlídat, pokud budete moci. Postaráme se o to, abyste se bezpečně vrátil zpět - "

"Pokud budete moci," namítl Morrison.

"Pokud budeme moci," souhlasil Rodano. "Nemůžeme vám slibovat žádné zázraky. Věřil byste nám, kdybychom vám je slibovali?"

"Dělejte si, co chcete, já s tím nechci mít nic společného. Nemám na to prostě dost odvahy. Nechci být pěšákem v nějaké šílené hře v sádky, kde můj život by byl v sázce jen proto, že vy - nebo vláda - mne o to žádáte."

"Máte zbytečné obavy."

"To vůbec ne. Strach má svou roli; udržuje nás ve střehu a naživu. Člověku jako jsem já, pomáhá přežít jedna věc a té se říká zbabělost. Není pěkné, když je zbabělý ten, kdo má svaly a sílu býka, ale slabému člověku se to dá odpustit."

Ovšem nejsem zas takový zbabělec, abych se k této sebevražedné úloze nechal donutit jen proto, že se bojím přiznat před vámi svou slabost. Naopak, přiznávám se k ní rád. Nejsem prostě dost statečný. A teď, prosím, odejděte."

Rodano vzdychl, napolo pokrčil rameny, napolo se usmál a pomalu vstal. "Dobrá. Nemůžeme vás nutit, abyste vykonal službu pro svou vlast, pokud si to sám nepřejete."

Zamířil ke dveřím a pak, s rukou na klíče, se otočil a řekl: "Stejně mě to mrzí. Obávám se, že jsem se zmýlil a já nenávidím, když se mýlím."

"Zmýlil jste se? V čem? Vsadil jste se s někým o pět dolarů, že okamžitě skočím po příležitosti položit život za svou vlast?"

"Ne, myslel jsem, že se chopíte příležitosti udělat něco pro svou kariéru. Konec konců, zatím jste se nedostal nikam. Vaším názorům nikdo nevěnuje pozornost; vaše práce nikdo nepublikuje. Zdá se, že vaše pozice na univerzitě také není nijak růžová. Myslíte si, že se tam udržíte? Kdepak. Že dostanete nějakou podporu od vlády? Nikdy. Odmítl jste naši žádost. Nebudete mít žádný příjem a žádné postavení. A přesto nechcete jet do Sovětského svazu, jak jsem se domníval a nepomůžete své kariéře. Co tedy budete dělat?"

"To je můj problém."

"Ne. To je náš problém. Hra, která se hraje v našem dobrém novém světě, se jmenuje technologický předstih: je to otázka prestiže, vlivu a možností, které přicházejí s tím, že máme to, co jiné mocnosti nemají. Tuto hru hrají dvě strany a jejich případní spojenci; my a oni, Spojené státy a Sovětský svaz. Navzdory našemu vřelému přátelství jsme spolu nikdy nepřestali soupeřit. Figurkami v této hře jsou vědci a inženýři a každá špatná figurka může být zneužita druhou stranou. Vy jste také špatná figurka, doktore Morrisone. Chápete, co tím myslím?"

"Chápu, že se mne snažíte urazit."

"Řekl jste, že doktorka Boranovová vás pozvala, abyste s ní jel do Sovětského svazu. Bylo tomu skutečně tak? Nenavrhlá vám náhodou, abyste zůstal ve Spojených státech a pracoval zde pro Sovětský svaz za to, že budou podporovat vaše teorie?"

"Měl jsem pravdu. Urážíte mne."

"Je to moje práce - když to musí být. Co když mám pravdu a vy jste přece jenom využil příležitosti udělat něco pro svou kariéru? Ano, určitě to tak chcete udělat - chcete zůstat tady a přijmout od Sovětů peníze za to, že jim budete poskytovat všechny možné informace."

"To není pravda. Něco takového nemůžete dokázat."

"Ale mohu vás z toho podezírat a stejně tak vás mohou podezírat i jiní. A pak už si vás ohlídáme. Nebudete moci vědecky pracovat. Vaše profesionální kariéra bude u konce - naprosto u konce. A tomu všemu můžete zabránit tím, že uděláte to, o čem jsme vás požádali."

Morrison sevřel rty a pak s vyschlým hrdlem řekl: "Vyhrožujete mi a snažíte se mne vydírat, ale já se nevzdám. Nechte mne být. Moje teorie o myšlenkovém centru v mozku jsou správné a jednoho dne to dokážu - ať se tomu budete snažit zabránit vy či kdokoliv jiný."

"Onoho 'jednoho dne' se nemusíte dožít."

"Pak tedy zemřu. Možná jsem zbabělec po fyzické stránce, ale rozhodně ne po morální. Na shledanou."

Rodano se na něj naposledy podíval s jakýmsi téměř soucitem a odešel.

A Morrison, chvějící se v návalu strachu a beznaděje, cítil, jak jej jeho vzdor opouští a na jeho místě zůstává pouhé zoufalství.

Kapitola 2

ÚNOS

Jestliže o něco zdvořile požádáte a oni vám to odmítnou dát, vezměte si to sami.

- Dežněv starší.

7.

Pak tedy zemřu, pomyslel si Morrison,

Ani se nestaral, aby za Rodanem zamkl dveře. Posadil se do křesla, zabrán do myšlenek, obličej bez výrazu. Slunce, klonící se k západu, mu pražilo do okna a on se ani nenamáhal, aby stiskl knoflík, který by mu je zaclonil. Prostě nechal

slunce pražit dovnitř. A byl přímo hypnoticky fascinován částčkami prachu tančícími v pruhu světla.

S hrůzou utekl od té ruské ženy, ale musel se postavit americkému agentovi a postavil se mu s odvahou - a se zoufalstvím.

A bylo to zoufalství - nikoliv už odvahy - které cítil i teď. Konec konců, vše, co Rodano řekl, byla pravda. Jeho místo na univerzitě nebylo pro příští rok potvrzeno a nikde jinde o něj nemají zájem. Prý jen brzdí úspěchy akademie a nemá žádné zkušenosti (či spíš a to je důležitější, žádné kontakty), které by mu zajistily práci v soukromém sektoru. Neuměl si představit, jak by se jeho situace zhoršila, kdyby do všeho zasáhla uražená vláda.

Co tedy má dělat? Odejít do Kanady?

Je tu přece Janvier na McGillově univerzitě. Kdysi o Morrisonovu práci projevil zájem. Kdysi! Morrison se o místo na McGillově univerzitě nikdy neucházel, protože doposud neměl v úmyslu odejít ze země. Nyní je situace jiná.

Nebo by mohl jít do Latinské Ameriky, kde by spousta univerzit uvítala Severoameričana mluvícího španělsky nebo portugalsky - aby se alespoň jakž takž domluvil. Morrisonova znalost španělštiny byla ubohá; portugalsky neuměl vůbec.

Co může ztratit? Nemá žádné rodinné závazky. I jeho dcery jsou mu vzdálené a vzpomínky na ně blednou jako staré fotografie. Nemá žádné skutečné přátele.

Samozřejmě, má svůj program, který sám vymyslel. Vyrobita jej podle jeho požadavků jedna malá firma. Od té doby na něm provádí nekonečné úpravy. Snad by jej mohl patentovat, ale kdo jiný, kromě něj, by měl zájem s ním pracovat? Bral jej s sebou, kamkoliv šel. Měl jej s sebou i nyní, ve vnitřní kapse saka. Nadouval mu ji jako trochu větší náprsní taška. Zaposlouchal se do svého vlastního dechu a uvědomil si, že z kolotoče nikam nevedoucích myšlenek uniká do prázdnoty spánku. Jak by mohl ostatní něčím zaujmout, když nudí sám sebe?

Uvědomil si, že slunce už mu nesvítilo do okna a že do místnosti se začíná vkrádat šero. Tím lépe.

Ozvalo se tiché bzučení. Byl to telefon, ale Morrison jej nezvedl. Zřejmě s ním chce naposledy mluvit ten člověk, Rodano. Ať si zvoní.

Usnul a hlava mu klesla na stranu, do polohy, v níž nemohl vydržet dlouho.

Probudil se asi po patnácti minutách. Obloha byla ještě modrá, ale šero v místnosti zhoustlo a on si s pocitem viny uvědomil, že zmeškal všechny odpolední přednášky. Pak si ale vzpurně pomyslel: No a co? Proč bych je měl poslouchat?

Jeho vzdor narůstal. Proč by je měl poslouchat, když za celé tři dny neslyšel jedinou přednášku, která by jej zaujala, ani se nesetkal s nikým, kdo by mohl třeba jen trochu pomoci jeho potápějící se kariéře. Co bude dělat po zbývajících třech dny kromě toho, že se bude pokoušet nesetkat se s těmi dvěma, s nimiž se setkal a s nimiž se za žádnou cenu nechce setkat znovu - s Boranovovou a Rodanem?

Cítil hlad. Neměl pořádný oběd a je čas večeře. Problém byl v tom, že nechtěl jíst sám v naškrobené hotelové restauraci a tím méně platit jejich přemrštěné ceny. Pomyšlení na frontu v bufetu jej odrazovalo ještě víc.

Rozhodl se. Už toho má dost. Odhlásí se a pešky půjde na nádraží. (Není to daleko a večerní vzduch mu možná pročistí hlavu.) Sbalí si věci mu nezabere víc než pět minut; a za dalších deset minut bude na nádraží.

Zamračeně si začal balit věci. Alespoň ušetří polovinu hotelového účtu a dostane se pryč z místa, které mu, pokud zůstane, nemůže přinést nic dobrého.

Měl samozřejmě pravdu, ale v hlavě mu bohužel chyběl zvonek, který by jej upozornil, že už je příliš pozdě.

8.

Jakmile se spěšně odhlásil v recepci, vykročil z velkých skleněných dveří hotelu a byl rád, že je volný, i když se stále ještě necítil dobře. V hale se opatrně rozhlížel, zda někde neuvidí Boranovovou nebo Rodana a teď si prohlížel řadu taxíků a pozoroval skupinky lidí, které vycházely a vcházely do hotelu.

Zdálo se, že všechno je v pořádku.

Ano, všechno je v pořádku, kromě toho, že rozčilil vládu, ničeho nedosáhl a čekají jej jen samé problémy. McGillova univerzita jej začínala lákat - jen aby se na ni dostal.

Vykročil ve večerním šeru směrem k nádraží, které bylo příliš daleko, než aby bylo od hotelu vidět. Odhadoval, že domů se dostane po půlnoci a ve vlaku se určitě nevyspí. Má s sebou nějaké křížovky, které by jej mohly zabavit - jestli tam bude dostatečné světlo. Nebo -

Uslyšel své jméno a prudce se otočil. Udělal to automaticky, třebaže v situaci, v níž byl, měl raději začít utíkat pryč.

Nemohl to být nikdo, s kým by chtěl mluvit.

"A! A! Morrison! Pane bože!" Hlas byl pronikavý a Morrison jej nepoznával.

A neznal ani ten obličej. Kulatoučký, ve středních letech, hladce oholený, brýle s kovovými obroučkami. Patřil dobře oblečenému muži.

Morrison okamžitě začal prožívat onu obvyklou agónii, kdy se snažil vzpomenout si na člověka, který si jej dobře pamatoval a choval se k němu, jako by byli dobří přátelé. Otevřel ústa a marně se snažil vybavit si kartotéku osob, kterou uchovával ve své paměti.

Muž si zřejmě všiml, jaký má Morrison problém, ale zdálo se, že mu to nevadí. "Vidím, že si na mě nepamatujete," řekl.

"Nemáte k tomu důvod. Já jsem Charlie Norbert. Setkali jsme se na konferenci Gordonova institutu - už je to dávno.

Vyptával jste se jednoho z řečníků na mozkové funkce a dělal jste to velmi dobře. A velmi nemilosrdně. Proto není divu, že jsem si vás zapamatoval."

"Ach, ano," mumlal Morrison a snažil se vzpomenout si, kdy byl naposledy na konferenci Gordonova institutu. Před sedmi lety? "To je od vás velmi lichotivé."

"Dlouho jsme o tom ten večer mluvili, doktore Morrisone. Já si vás pamatuji proto, že jste na mne učinil takový dojem. Ale to není důvod k tomu, abyste se vy pamatoval na mne. Na mně není nic, co by na vás mohlo učinit dojem.

Poslyšte, narazil jsem na vaše jméno na seznamu účastníků konference. Vaše prostřední jméno, Jonas, mě ujistilo v tom, že jste to vy. Chtěl jsem s vámi mluvit. Volal jsem vám do pokoje asi před půl hodinou, ale nikdo to nebral." Zdálo se, že Norbert si teprve nyní všiml Morrisonova kufříku. "Vy odjíždíte?" zeptal se zaraženě.

"Ano. Právě se pokouším stihnout vlak. Je mi líto."

"Prosím vás, věnujte mi pár minut. Četl jsem o vašich - názorech."

Morrison o kousek couvl. Dokonce ani vyřčený zájem o jeho práci mu v tomto okamžiku nestačil. Kromě toho, kolínská toho muže byla příliš pronikavá a vadila mu, stejně jako muž samotný. Nic z toho, co ten člověk řekl, jej nepřesvědčilo.

"Je mi to líto," řekl, "ale jestliže jste četl o mých názorech, pak jste zřejmě jediný. Doufám, že vám to nevadí, ale -"

"Ale mně to vadí." Norbertův obličej ztvárněl. "Zaráží mne, že lidé z vašeho oboru si vaši práce neváží."

"Mne tahle skutečnost zarazila už dávno, pane Norberte."

"Říkej mi Charlie. Tehdy jsme si přece říkali křestními jmény. - Víš, tvé práce by si měli vážit."

"Nemá smysl se o tom bavit. Je to prostě tak, jak to je. Nu -" Morrison se otočil k odchodu.

"Počkej, Ale. Co kdybych ti řekl, že pro tebe mám práci s lidmi, kteří s tvými názory souhlasí?"

Morrison se znovu zastavil. "Myslel bych si, že si ze mne děláte blázný."

"Nedělám. Ale, poslouchej - brachu, jsem rád, že jsem na tebe narazil. - Rád bych tě někomu představil. Víš, začínáme s novou společností. Máme spoustu peněz a velké plány. Chceme pomocí genetického inženýrství vylepšit lidskou mysl. Neustále vylepšujeme počítače. Proč tedy nevylepšit náš vlastní, ten, co máme tady?" Poklepal si na čelo. "Kde je? Nechal jsem ho v autě, když jsem tě viděl vycházet z hotelu. Vidíš, já jsem se od té doby, co jsme se viděli naposled, vůbec nezměnil."

Na Morrisona to neudělalo žádný dojem. "Ta vaše nová společnost o mne stojí?"

"Samozřejmě. Chceme změnit lidskou mysl, udělat ji inteligentnější, víc tvůrčí. Ale co na ní máme změnit, aby se nám to podařilo? To nám můžeš říct právě ty."

"Obávám se, že tak daleko jsem se ještě nedostal."

"To není třeba. Prostě chceme, aby ses k tomu postupně dopracoval. - Poslouchej, ať je tvůj plat jakýkoliv, my jej zdvojnásobíme. Prostě řekni cifru a pro nás nebude problémem vynásobit ji dvěma. Bude to stačit? A budeš svým vlastním šéfem."

Morrison se zamračil: "To je poprvé, co jsem se setkal se Santa Clausem v obleku. A taky hladce oholeným. Co je to za šaškárnu?"

"Není to žádná šaškárna. - Kde je? - Tamhle v autě. - Podívej se, to je můj šéf, Craig Levinson. Neprokazujeme ti žádnou milost, Ale. To ty nám prokážeš službu. Pojď se mnou."

Morrison na okamžik zaváhal. Před svítáním je vždy tma. Když jsi na dně, nemůžeš jít jinam než vzhůru. Občas se blýskne na lepší časy. - Hlavou se mu míhaly samé staré moudrosti.

Nechal se tím druhým vést a šel jenom malý kousek za ním.

Norbert někomu zamával a zavolal: "Našel jsem ho. Tohle je ten kamarád, o kterém jsem ti říkal. Al Morrison. Je to přesně ten, koho potřebujeme."

Z okénka automobilu nejnovějšího modelu, jehož barvu nešlo ve večerním šeru rozlišit, vyhlédl vážný muž středního věku. Vycenil zuby v úsměvu a řekl: "To je fantastické!"

Když se blížili k automobilu, jeho kufr se otevřel a Charlie Norbert vzal Morrisonův kufřík a hodil jej dovnitř.

"Počkejte," namítl Morrison překvapeně.

"Neboj se, Ale. Jestli zmeškáš vlak, pojedje další. A jestli chceš - odveze tě domů limuzína. Nastup si."

"Do auta?"

"Jistě." Zadní dveře se otevřely.

"Kam pojedeme?"

"Poslyš," řekl Norbert o půl oktávy nižším hlasem a tišeji, "nemáme čas. Nastup si."

Morrison ucítil něco tvrdého na svém boku a chtěl se otočit, aby se podíval, co to je.

Cítil - ať to bylo cokoliv - že to do něj strká. Norbert nyní už jen šeptal. "Potichoučku, Ale. Žádný povyk."

Morrison nastoupil do automobilu a cítil, že se chvěje strachy. Věděl, že Norbert drží v ruce zbraň.

9.

Svalil se na zadní sedadlo a napadlo jej, jestli by se neměl pokusit otevřít druhé dveře a utéci jimi. Třebaže Norbert má zbraň, mohl by ji použít na parkovišti se stovkou lidí v dosahu třiceti metrů? I kdyby měla tlumič, jeho náhlý pád by určitě vzbudil pozornost.

Tato možnost byla ale nenávratně pryč, když do auta nastoupil třetí muž, obrovský, hekající, když si sedal a hledící na Morrisona pokud ne zrovna nenávidně, tak určitě bez jakéhokoliv náznaku přátelství.

Vnáčkl se k Morrisonomu z druhé strany a znemožnil mu jakýkoliv pohyb. Vůz se hladce rozjel vpřed a jakmile vyjel na silnici, nabral rychlost.

"K čemu je tohle všechno? Kam jedeme? Co chcete dělat?"

Norbertův hlas, bez fistule a bez strojené srdečnosti, zněl stroze: "Nemějte strach, doktore Morrisone. Nechceme vám ublížit. Prostě potřebujeme, abyste šel s námi."

"Vždyť jsem s vámi byl, tamhle." (Snažil se ukázat "tamhle", ale muž po jeho pravici se na něj tak tlačil, že vůbec nemohl pohnout pravou rukou).

"My ale chceme, abyste s námi byl - někde jinde."

Morrison se snažil, aby jeho hlas zněl výhrůžně. "Takže tohle je únos. To je ale velmi závažný čin."

"Ne, doktore Morrisone, neříkejme tomu únos. Berte to tak, že my jsme vaši přátelé, ale vaše přátelství si musíme vynutit."

"Ať tomu říkáte, jak chcete, je to nezákonné. Nebo jste od policie? Tak se mi prokažte a řekněte mi, co jsem udělal a proč tohle všechno."

"My vás z ničeho neobviňujeme. Už jsem vám to říkal. Prostě chceme, abyste jel s námi. A radím vám, abyste byl zticha, doktore a abyste se uklidnil. Bude to pro vás lepší."

"Nemohu být klidný, když nevím, co se děje."

"Snažte se," řekl Norbert.

Morrisona nenapadlo nic, co by mohl říci a čím by si pomohl a aniž by se tedy uklidnil, zůstal zticha.

Noc byla jasná a na obloze svítily hvězdy. Automobil se pohyboval po dálnici spolu s tisíci jiných a za volantem každého z nich seděl někdo, kdo se staral jen o své záležitosti a netušil, že v automobilu o kousek dál došlo ke zločinu.

Morrisonovo srdce prudce bilo a rty se mu chvěly. Nemohl si pomoci, ale byl prostě nervózní. Řekli, že mu neublíží, ale může jim věřit? Zatím všechno, co mu muž, sedící nyní po jeho levici řekl, byla lež.

Pokoušel se být klidný, ale kterému orgánu svého těla má poručit, aby se uklidnil? Zavřel oči, přinutil se dýchat pomalu a zhluboka - a uvažovat rozumně. Je vědec. Musí tedy uvažovat rozumně.

Zřejmě jsou to Rodanovi kolegové. Odvážejí jej někam na jejich velitelství, kde prostě zvýší svůj nátlak a budou se snažit donutit jej, aby udělal, co chtějí. Nepodaří se jim to. Je americkým občanem a to znamená, že s ním mohou zacházet jen podle určitých ustanovených pravidel a zákonných postupů. Nemohou se k němu chovat tak, jak by třeba chtěli. Oni sami přece také nesmějí porušit zákon.

Opět se zhluboka nadechl. Bude prostě pořád opakovat "ne" a oni budou bezmocní.

Automobil se mírně naklonil na stranu a Morrison otevřel oči.

Zabočili z dálnice na úzkou hrbolatou cestu.

"Kam jedeme?" zeptal se

Nikdo mu neodpověděl.

Automobil dlouho jel a pak opět zabočil. Kolem byla tma. Ale ve světle reflektorů Morrison rozeznal helikoptéru, jejíž vrtule se pomalu otáčela a motor tiše vrčel.

Byl to nový model, jehož zvuk byl tlumen a jeho hladký povrch neodrážel radarové paprsky.

Morrisonovo srdce pokleslo. Jestliže mají k dispozici helikoptéru, která je tak drahá a kterých je tak málo, pak to znamená, že s ním nezacházejí jako s obyčejnou kořistí. Je pro ně velká ryba.

Ale, já nejsem žádná velká ryba, pomyslel si zoufale.

Automobil zastavil a jeho reflektory zhasly. Bylo slyšet pouze jemné vrčení helikoptéry, jejíž pozici označovalo několik slabých fialových světýlek, stěží viditelných.

Obrovský muž sedící po jeho pravici otevřel dveře, se zamručením sehnul hlavu a vystoupil ven. Natáhl k Morrisonovi svou velkou ruku.

Morrison se před ní snažil uhnout. "Kam mne chcete vzít?"

Velký muž jej popadl za rameno. "Vystupte. Žádné mluvení."

Vytáhl jej z automobilu.

Rameno jej bolelo a nebylo divu, protože ten muž mu jej málem vykloubil.

Ale na bolesti mu v tom okamžiku nezáleželo. Bylo to poprvé, co velký muž promluvil. Mluvil anglicky, ale se silným ruským přízvukem.

Morrisonovi přeběhl mráz po zádech. To nebyli Američané, kdo ho unesli.

10.

Nastoupil do helikoptéry - třebaže to nebyl zrovna ten správný výraz. Nastoupit znamená dobrovolnou činnost, kdežto on byl dovnitř vstrčen.

Seděl ve tmě, mezi stejnými dvěma muži jako v automobilu. Jako by se téměř vůbec nic nezměnilo, až na to, že zvuk vrtule působil hypnotičtěji než vrčení motoru automobilu.

Po hodině - nebo to snad ani hodina nebyla - vyletěli z temného nebe přímo nad oceán. Morrison si byl jistý, že to je oceán, protože cítil jeho pach i kapičky mlhy ve vzduchu. Kromě toho pod nimi rozeznal temný obrys lodi - temný v temnotě.

Jak mohla helikoptéra vletět nad oceán a dostat se přímo k lodi - k té správné lodi? Dokonce i ve stavu naprostého zoufalství se na to snažil přijít. Pilot helikoptéry zřejmě sledoval zdánlivě nahodilý rádiový paprsek, který mohl být zaměřen a identifikován pouze pomocí jistého kódu. Pokud byl tento trik proveden bezchybně, nebyl jej schopen odhalit ani dokonalý počítač.

Loď nebyla ničím jiným než pouhou dočasnou zastávkou. Dovolili mu jít na stranu a dali mu čas, aby si v rychlosti snědl chléb a hustou polévku (což mu přišlo velmi vhod) a pak jej vstrčili - doslova nezdvořile nacpali, ale na to už si pomalu začínal zvykat - do středně velkého letadla. Byl to desetisedadlový stroj (spočítal místa naprosto automaticky), ale kromě dvou pilotů a těch dvou mužů, kteří vedle něj seděli v automobilu a v helikoptěře, byl v letadle docela sám. Otočil se dozadu na své strážce, které v šerém světle uvnitř letadla stěží rozeznal. Teď už se nemuseli bát, že jim uteče. Nemohl utéci nikam jinam než na palubu lodi. A až letadlo vzlétne, může vyskočit jedině do vzduchu. Pod ním nebude nic, jen hlubina oceánu.

V duchu se divil, na co ještě čekají, když vtom se dveře otevřely a dovnitř vstoupil další pasažér. Navzdory šeru ji ihned poznal.

Setkal se s ní poprvé před pouhými dvanácti hodinami, ale kolik se toho událo od jejich prvního setkání do tohoto okamžiku?

Boranovová se posadila vedle něj a tichým hlasem řekla: "Je mi to líto, doktore Morrisone." Mluvila rusky.

Jakoby právě toto bylo signálem, zvuk motorů zesílil a po chvíli se letoun prudce zvedl do vzduchu.

Morrison hleděl na Natálii Boranovovou a snažil se sebrat své myšlenky. Cítil touhu říct jí něco klidným, nasládlým tónem, ale nešlo to.

Jediné, co byl schopen krákoravým hlasem říci - třebaže si odkašlal - bylo: "Byl jsem unesen."

"Jinak to nešlo, doktore Morrisone. Je mi to líto. Skutečně. - Mám své povinnosti, pochopte to. Musela jsem vás prostě přivést s sebou, třeba i násilím. Jinak - " slova jí odumřela na rtech.

"Ale takhle se přece nemůžete chovat. Nejsme ve dvacátém století." Trochu se zakuckal ve svém pokusu potlačit pocit nevole na únosnou míru, aby mohl rozumně hovořit. "Nejsem žádný samotář. Nejsem opuštěný. Budou mne postrádat a americká bezpečnost ví, že jsme spolu mluvili a že jste chtěla, abych s vámi šel do Sovětského svazu. Budou vědět, že jsem byl unesen - už to zřejmě vědí - a vaše vláda se ocitne v nepříjemném mezinárodním konfliktu, který se jí určitě nebude líbit."

"Ne, doktore Morrisone," řekla Boranovová vážně a její tmavé oči přitom hleděly přímo do jeho. "Takhle to nebude. Samozřejmě, že vaši lidé vědí, co se stalo, ale nemají proti tomu námitky. Doktore Morrisone, akce výzvědné služby Sovětského svazu jsou pozoruhodné nejenom vyspělou technologií, ale také více než stoletým studiem americké psychologie. Nemám nejmenších pochyb o tom, že americká výzvědná služba je na stejné úrovni. A je to právě tato rovnocennost, kterou sdílí i několik dalších geografických jednotek na této planetě, jež nám pomáhá spolupracovat. Každý z nás je pevně přesvědčen, že nikdo jiný není daleko před námi."

"Nevím, kam tím míříte," řekl Morrison. Letadlo letělo nocí k východnímu svítání.

"To, co americkou výzvědnou službu v tomto okamžiku nejvíc zajímá, jsou naše pokusy s miniaturizací."

"Pokusy!" řekl Morrison výsměšným tónem.

"Úspěšné pokusy. - Američané nevědí, že jsou úspěšné. Nevědí, zda miniaturizační projekt není jen maskou, za níž se skrývá něco zcela jiného. Vědí jen, že na něčem pracujeme. Jsem si jistá, že mají podrobnou mapu Sovětského svazu s označením míst, kde probíhají pokusy - vědí o každé budově, o každém nákladním automobilu. Nepochybně mají své agenty, kteří se ze všech sil snaží zjistit co nejvíc o našem projektu."

My se samozřejmě zase ze všech sil snažíme jim v tom zabránit. Nejsme tím rozhořeni. Víme hodně o amerických pokusech s antigravitací a bylo by naivní domnívat se, že my o jejich pokusech víme a oni o našich ne; že naše výzvědná služba je lepší než vaše."

Morrison si promnul oči. Tichý, klidný hlas Boranovové mu připomněl, že už dávno minul čas, kdy chodí spát a že je velmi unavený. "Co to má společného se skutečností, že moje země nemá nic proti mému únosu?"

"Poslouchejte, doktore Morrisone. Snažte se mne pochopit. Proč by jim to mělo vadit? My vás potřebujeme, ale oni nevědí proč. Nemají důvod domnívat se, že na vašem neurofyzikálním výzkumu je něco obzvláště cenného. Myslí si, že jsme na špatné adrese a že nám nebudete nijak platný. Nemají ale námitky proti tomu, aby se Američan dostal přímo do středu miniaturizačního projektu. A jestliže se mu podaří něco zjistit, budou mít cenné informace. - Nemyslíte, že tyto důvody jsou pro ně docela rozumné, doktore Morrisone?"

"Nevím, jaké jsou jejich důvody," odpověděl Morrison opatrně. "Nezajímá mne to."

"Ale mluvil jste přece s Francisem Rodanem poté, co jste mne tak kvapně opustil. - Vidíte, víme dokonce i tohle. Chcete mi snad říci, že vám nenavrhoval, abyste přistoupil na naši nabídku, jel do Sovětského svazu a pokusil se zjistit co budete moci?"

"Tím chcete říct, že chtěl, abych dělal špióna?"

"A ne snad? Nenavrhl vám to?"

Morrison otázku ignoroval. Pak řekl: "A protože vy jste přesvědčena, že já jsem nyní americký špión, necháte mne popraviti ihned, jakmile se vám ode mne podaří získat to, co potřebujete. Není to obvyklý postup se špióny?"

"Zřejmě jste viděl hodně starých filmů, doktore Morrisone. Myslím, že se sám rozhodnete spolupracovat s námi."

"Co tím myslíte? Vyhladovíte mne natolik, že budu ochoten s vámi pracovat? Budete mne bít? Držet na samotce? Nebo mne strčíte do pracovního tábora?"

Boranovová se usmála a pomalu zavrtěla hlavou způsobem, který vyjadřoval upřímné pohoršení. "Tohle si skutečně myslíte, doktore? Jsme snad zpět ve dnech, kdy jste otevřeně hlásali, jaká jsme zlá země a povídali o nás hrůzostrašné historky? Netvrdím, že bychom nemohli sáhnout po přesvědčivějších metodách, kdybyste neustále odmítal. Někdy je to skutečně nutné. - Ale určitě to nebude zapotřebí. Jsem o tom přesvědčena."

"Jak o tom můžete být přesvědčena?" zeptal se Morrison unaveně.

"Jste vědec. Jste statečný člověk."

"Já? Statečný? Milá dámo, co o mně vlastně víte?"

"Vím, že máte své vlastní názory. Že jste se jich nevzdal, třebaže vaše kariéra se ubírá směrem dolů. Nikoho jste nepřesvědčil. A navzdory tomu všemu se stále držíte svého stanoviska, místo abyste se držel něčeho, co je jisté a osvědčené. Tohle snad není statečnost?"

Morrison přikývl. "Ano. Ano. Je to určitý druh statečnosti. Ale v historii už bylo tolik podivínů, kteří navzdory všemu celý svůj život lpěli na nějakém zvláštním názoru, jež byl proti veškeré logice i proti jejich vlastním zájmům. Možná jsem jen dalším z nich."

"V tom případě se můžete mýlit, ale stále jste statečný. Myslíte si, že statečnost je výlučně věcí fyzické odvahy?"

"Ne, není. Existuje mnoho druhů statečnosti. A každý z nich je známkou určitého bláznovství nebo poštilosti."

"Doufám, že se nepovažujete za zbabělce?"

"Proč ne? Jistým způsobem často sám sobě lichoťím tím, že si říkám, že nejsem blázen."

"Ale stále se tvrdohlavě držíte svých názorů týkajících se neurofyziky?"

"To ano."

"A myslíte si, že jsou správné."

"Jistě, doktorko Boranovová. A právě to je část mého bláznovství, ne snad?"

Boranovová zavrtěla hlavou. "Vy stále jen žertujete. Už jsem vám to jednou říkala. Můj kolega Šapírov si myslí, že máte pravdu - a i když ji třeba nemáte, jste prý génius."

"Samozřejmě. Tohle je zase část jeho bláznovství."

"Šapírovovy názory jsou velmi unikátní."

"Jsem si jistý, že pro vás určitě. - Podívejte se, dámo, nevím, co říkám. Vůbec si nejsem jistý, jestli tohle všechno je skutečnost. Nechte mne jen - jen trochu si odpočinout."

Boranovová vzdychla a v jejích očích se objevil záblesk starostlivosti: "Samozřejmě, můj ubohý příteli. Nechceme vám nijak ublížit. Věřte tomu, prosím."

Morrison nechal svou hlavu klesnout na prsa. Zavřel oči. V polospánku cítil, že jej něco odstrčilo stranou a pod hlavu mu byl umístěn polštář.

Čas plynul. Čas beze snů.

Když opět otevřel oči, byl stále ještě v letadle. Nesvítila tam žádná světla, ale on s jistotou věděl, že tam ještě je.

"Doktorko Boranovová?" řekl.

Okamžitě odpověděla: "Ano, doktore Morrisone?"

"Nepronásledují nás?"

"Ne, vůbec ne. V dálce je několik našich letadel, ale ta s námi nemají nic společného. Pochopte, příteli, my vás chceme a naše vláda rovněž chce, abychom vás měli."

"A stále ještě trváte na tom, že máte miniaturizaci? To není šílenství? Nebo jen záminka ke kdoví čemu?"

"Sám se přesvědčíte. A uvidíte, jaký je to zázrak, takže vy sám budete chtít být jeho součástí. Budete přímo požadovat, abyste byl jeho součástí."

"A co s tím chcete dělat," zeptal se Morrison zamyšleně, "za předpokladu, že si ze mne skutečně neděláte legraci?"

Chcete to použít jako zbraň? Přepřavit celou armádu v letadle jako je tohle? Nasadíte své neviditelné záškodníky do každé země? Něco takového s tím chcete dělat?"

"Jak příšerné!" Odkáslala si, jako by si chtěla odporem odplivnout. "Nemáme snad dost velké území? Dost lidí? Dost zdrojů? Nemáme snad dost místa ve vesmíru? Myslíte, že s miniaturizací by se nedalo dělat něco docela jiného? Jste tak zkažený a zideologizovaný, že si neumíte miniaturizaci představit jako prostředek výzkumu? Jen pomyslete na studium živých organismů, které by umožnila; studium chemie krystalů a pevných látek; konstrukci miniaturních počítačů a různých zařízení. Zamyslete se nad tím, na co všechno bychom mohli přijít v oblasti fyziky, kdybychom uměli změnit Planckovu konstantu. Čeho všeho bychom mohli dosáhnout v kosmologii."

Morrison se snažil protáhnout. Byl stále ospalý, ale za okny letadla se již probouzel úsvit, v jehož šeru na Boranovovou viděl lépe.

"Takže tohle s tím budete dělat? Mírové pokusy v zájmu lidstva?" zeptal se.

"Co by s tím dělala vaše vláda, kdyby se jí něco takového podařilo? Snažila by se okamžitě získat vojenskou převahu a obnovit staré zlé časy?"

"Ne. To samozřejmě ne."

"Takže si myslíte, že jenom vy jste šlechetní a my jsme hrozně zlí? Skutečně si to myslíte? - Samozřejmě, může se stát, pokud se miniaturizace bude úspěšně vyvíjet, že Sovětský svaz zaujme vůdčí pozici třeba v kosmu. Jen pomyslete na transport zminiaturizovaného nákladu z jednoho světa do druhého, na to, jak by se dal přepřavit milión kolonistů ve vesmírné lodi, do níž se za normálních okolností vejdou dva tři lidé. Vesmír získá sovětského ducha, sovětský nádech - ne protože sovětské lidi budou vládnout a budou pány, ale proto, že sovětská myšlenka zvítězí na vědeckém poli. Co je na tom špatného?"

Morrison zavrtěl hlavou. "V tom případě vám nepomohu. Proč bych to měl dělat? Nebudu vám pomáhat, abyste byli první ve vesmíru. Dávám přednost americké myšlence a tradicím."

"Dobrá, já vám to nemám za zlé. Ale stejně vás přesvědčíme. Uvidíte."

"Neuvidím."

Boranovová řekla: "Můj drahý příteli Alberte - pokud vám tak mohu říkat. Řekla jsem, že nás za to, co se nám podařilo, budou obdivovat. Myslíte si, že vy vůči tomu budete imunní? - Ale nechme si tyto diskuse na později."

Ukázala oknem ven. Pod nimi bylo šedivé moře.

"Jsme nad Středozemním mořem," řekla, "a za chvíli budeme nad Černým mořem a pak poletíme přes Volhu do Malenkingradu - což v angličtině znamená Malé město, že ano? A když budeme přistávat, bude zrovna vycházet slunce. To bude symbolické. Nový den. Nové světlo. Zaručuji vám, že budete toužit po tom, abyste nám pomohl ustanovit tento nový den a nebyla bych překvapená, kdybyste Sovětský svaz už nikdy nechtěl opustit."

"Aniž byste mne nutili, abych zůstal?"

"Dopravíme vás domů, kdykoliv nás o to požádáte - jakmile nám pomůžete."

"Nepomohu vám."

"Ale pomůžete."

"Já se chci vrátit řed'."

"Teď to nejde," řekla Boranovová vesele.

Před sebou měli posledních pár stovek kilometrů do Malenkingradu.

Kapitola 3

MALENKINGRAD

Pro pěšáka je tou nejdůležitější figurkou

na šachovnici zas jen pěšák.

- Dežněv starší

11.

Příštího dne, což bylo pondělí a začátek pracovního týdne, byl Francis Rodano ve své kanceláři brzy. To, že pracoval v neděli, pro něj bylo docela normální. A to, že v noci téměř nespál, bylo také normální.

Když se dostavil, půl hodiny před začátkem pracovní doby, Jonathan Winthrop už tam byl. To Rodana rovněž nepřekvapilo.

Winthrop do jeho kanceláře vstoupil dvě minuty poté, co do ní přišel Rodano. Opřel se o zeď a stál tam s rukama založenýma, levou nohu křížem přes pravou. Špičkou boty ťukal do koberce.

"Vypadáš unaveně, Franku," řekl a pokrčil obočí nad tmavýma očima.

Rodano pohlédl na husté šedivé vlasy svého přítele, které ho naprosto zbavovaly jakéhokoliv nároku na to, aby v jeho přítomnosti vypadal dobře a řekl: "Jsem unavený, ale doufal jsem, že to není vidět." Rodano si velmi dával záležet na každodenních ranních rituálech a pečlivě a vybraně se oblékal.

"Je to vidět. Tvůj obličej je zrcadlem tvé duše. Pracoval jsi v terénu, vid'?"

"Všichni prostě nejsme stvořeni pro práci v terénu," řekl Rodano.

"Já vím. Stejně tak nejsme všichni stvořeni pro práci za kancelářským stolem." Winthrop si mnul svůj velký nos, jako by se pokoušel zmenšit jej do normální velikosti. "Děláš si starosti ohledně toho vědce, jak se jmenuje?"

"Albert Jonas Morrison," řekl Rodano unaveně. Všichni předstírají, že nevědí, jak se jmenuje, protože chtějí dát najevo, že jich se ta záležitost netýká.

"No dobrá, nemusel jsi mi to říkat. Prostě si myslím, že si kvůli němu děláš zbytečné starosti."

"Ano, dělám si starosti jak kvůli němu, tak kvůli spoustě dalších věcí. Chtěl bych mít v mnohých záležitostech jasněji."

"Kdo by nechtěl?" Winthrop se posadil. "Podívej se, nemáš žádný důvod ke starostem. Děláš tuhle věc od samého začátku a já jsem tě ji nechal dělat proto, že jsi dobrý. Jsem s tím, co jsi doposud udělal, dokonale spokojen a navíc tě potřebuji, protože rozumíš Rusákům."

Rodano se zamračil. "Neříkej jim tak. Asi jsi viděl hodně filmů z dvacátého století. Nejsou to všichni Rusové, stejně jako my všichni nejsme Anglosasové. Jsou to Sověti. Pokud je chceš pochopit, musíš se snažit myslet si o nich to, co si o sobě myslí oni sami."

"Jasně, беру to. Už jsi zjistil, co je tak důležitého na tom vědci?"

"Nic, pokud vím. Nikdo, s výjimkou Sovětů, jej nebere vážně."

"Myslíš, že Sověti vědí něco, co my nevíme?"

"Pár věcí určitě, ale nevím, co vidí na Morrisonovi. Ovšem ne Sověti. Pouze jeden z jejich vědců - teoretický fyzik.

Jmenuje Šapirova. Možná to je právě on, kdo vypracoval metodu miniaturizace - pokud něco takového skutečně existuje. Vědci z ostatních zemí jsou v názoru na Šapirova rozpolcení. Je výstřední, ba dokonce excentrický. Sověti jsou z něj celí pryč a on je celý pryč z Morrisona, což může být jenom jedním z dalších příznaků jeho výstřednosti. Jenomže v poslední době se jeho zájem o Morrisona změnil z pouhé zvědavosti v zoufalství."

"Cože? Jak to všechno víš, Franku?"

"Částečně prostřednictvím kontaktů přímo v Sovětském svazu."

"Ashbyová?"

"Částečně."

"Ta je dobrá."

"Dělá to už příliš dlouho. Měl by ji nahradit někdo jiný."

"Tím si nejsem jistý. Já bych vítěze k ledu nedával."

"V každém případě," řekl Rodano, neochotný rozvádět tuto záležitost dál, "se jejich zájem o Morrisona, kterého si hlídám už pár let, znásobil."

"Předpokládám, že ten Šapirova prostě slyšel o Morrisonovi něco nového a přesvědčil Rus-Sověty, že jej potřebují."

"Možná, ale je na tom zvláštní to, že právě v poslední době se o Šapirovi přestalo psát."

"Myslíš, že upadl v nemilost?"

"O tom nic nevím."

"Možná to tak je, Franku. Jestli krmil Sověty těmi nesmysly o miniaturizaci a oni přišli na to, že si z nich utahuje, nechtěl bych teď být v jeho kůži. Třebaže teď máme nové dobré časy, Sověti se nikdy nenaučili tomu pravému smyslu pro humor, když si z nich někdo dělá legraci."

"Možná se stáhl, protože miniaturizační projekt se blíží k závěru. To by rovněž vysvětlovalo tu jejich zoufalou touhu po Morrisonovi."

"Copak on ví něco o miniaturizaci?"

"Myslí si, že je nemožná."

"V tom případě to ale nedává smysl."

"Proto ho taky necháme na pokoji," řekl Rodano opatrně. "Takhle máme naději, že na něco přijde a kdoví, k čemu se nám to může hodit."

Winthrop se podíval na hodinky. "Už by tam měl být. V Malenkingradu. Jaké divné jméno! Neslyšel jsem žádné zprávy o tom, že by v noci došlo někde ve světě k letecké nehodě, takže tam pravděpodobně je."

"Ano - a musí to být zrovna on, koho Sověti chtějí!"

"Není s ním něco v pořádku? Je na tom špatně ideologicky?"

"Pochybuji o tom, že má vůbec nějakou ideologii. Nemá nic. Celou noc jsem přemýšlel o tom, jaká je to směla. Nemá odvalu a mimo svůj obor není nijak zvlášť bystrý. Myslím si, že je dost nesamostatný. A pochybuji, že na něco přijde."

Bude panikařit od začátku až do konce a myslím si, že už ho možná nikdy neuvidím. Uvězní jej - zabijí ho - a já jsem ho tam poslal."

"To jsou jen tvé noční můry, Franku. Ať už je jakkoliv neschopný, bude nám snad schopen říct, jestli viděl miniaturizaci v praxi nebo alespoň, co s ním dělali. Nemusí být bystrým pozorovatelem. Stačí, když nám řekne, co viděl a my už budeme přemýšlet za něj."

"Ale, Jone, možná už ho nikdy neuvidíme."

Winthrop položil svou ruku Rodanovi na rameno. "Já bych se toho tak nebál. Dohlédnu na to, aby se o něj Ashbyová postarala. Jestli pro něj můžeme něco udělat, uděláme to a já jsem si jistý, že Rus-Sověti budou natolik rozumní, že jej pustí, využijeme-li příhodného okanziku a zatlačíme-li na ně v pravý čas. Nelámej si tím hlavu. Je to jen tah ve složité hře a jestli to nevyjde, tak to prostě nevyjde. Na šachovnici je spousta jiných figur."

12.

Morrisonovi bylo nanic. Prospal skoro celé pondělí. Vděčně snědl jídlo, které mu večer přinesli a ještě vděčněji se osprchoval. Dali mu nové šaty, které mu nijak zvlášť nepadly - ale co na tom? Noc strávil tím, že si střídavě četl a spal. - A přemýšlel.

Čím víc přemýšlel, tím víc byl přesvědčen o tom, že Natálie Boranová měla pravdu, když mu řekla, že jeho země je spokojena, že je tady. Rodano jej do toho nutil, zjevně mu hrozil potížení, týkajícími se jeho další existence (do jakých větších problémů se ještě mohl dostat?), jestliže nebude souhlasit. Proč by tedy měli mít nějaké námitky proti tomu, že jej Sověti unesli? Možná se jen obávají, že jeho případ by se mohl stát precedensem, ale tyto obavy budou zřejmě potlačeny jejich radostí z toho, že jej mají tam, kde jej chtěli mít.

K čemu by mu v tom případě byly požadavky, aby jej odvezli na nejbližší americké velvyslanectví nebo vyhrožování americkou odplatou?

Jestliže tento čin byl spáchán a úmyslně Američany přehlédnut - Morrison si tím už byl jistý - pak nemůže doufat v to, že Spojené státy podniknou nějakou akci na jeho záchranu nebo jen dají najevo svou nevoli. Určitě by vyvstaly otázky, jak se Sovětům podařilo unést jej a jedinou nabízející se odpovědí by bylo to, že Američané jsou neschopní a že to udělali schválně. A Spojené státy rozhodně nechtějí, aby si o nich tohle svět myslel.

Bylo mu jasné, proč tomu tak je. Rodano mu to vysvětlil. Americká vláda chce informace a jeho možnosti dostat se k nim jsou nyní přímo ideální.

Ideální? V jakém ohledu? Sověti určitě nejsou blázni, aby mu dovolili získat nějaké tajné informace a když si budou myslet, že se mu jich podařilo získat příliš mnoho (anebo nebudou moci zabránit tomu, aby se k nim dostal), pak nebudou takoví blázni, aby jej pustili zpět.

Čím víc o tom přemýšlel, tím víc byl přesvědčen, že ať už mrtvý nebo živý, Spojené státy už nikdy v životě neuvidí a veškerá americká bezpečnostní služba kolektivně pokrčí rameny a odepíše jej jako nevyhnutelnou ztrátu - nic nezískali, ale také nic moc neztratili.

Odhadoval sebe samotného -

Albert Jonas Morrison, doktor filozofie, asistent neurofyziky, původce teorie myšlenky, která nebyla přijata a je naprosto ignorována; špatný manžel, špatný otec, špatný vědec a nyní i špatný pěšák. Skutečně neměli co ztratit. Uprostřed noci, v hotelovém pokoji, ve městě, o němž nevěděl, kde se nachází, v zemi, která po více než sto let byla považována za přirozeného nepřítele jeho vlastní země, třebaže v posledních několika desetiletích vládł duch váhavé a podezřívavé spolupráce, Morrison zjistil, že nad sebou pláče v sebelitosti a čisté dětské bezmocnosti - a s pocitem naprostého pokoření.

A přesto - jeho chmurné pocity prosvětlovala malá jiskřička pýchy - Sověti jej potřebují. A dali si dost námahy s tím, aby ho sem dostali. Když selhalo přesvědčování, neváhali použít síly. Nemohli si přece být naprosto jisti tím, že Spojené státy se zachovají tak, jak se zachovaly. Riskovali mezinárodní incident, i když jen malý, aby ho dostali. A také si dávají dost práce s tím, aby měl co největší pohodlí, když už jej tu mají. Byl v místnosti sám, ale jak si všiml, na oknech byly mříže. Dveře nebyly zamčené, ale když je před chvílí otevřel, dva uniformovaní muži, kteří se opírali o zeď, se jej zdvořile zeptali, zda něco potřebuje. Nelíbilo se mu být zavřený ve vězení, ale tohle jejich vězení bylo přece jen na úrovni.

Jak dlouho to bude trvat? I když se možná domnívají, že jeho teorie je správná, Morrison sám si musel přiznat, že všechny důkazy, které získal, byly jen nahodilé a v podstatě velmi nepřímé - a nikdo nebyl schopen potvrdit je. Co se stane, až na to Sověti také přijdou? Nebo až přijdou na to, že je to všechno velmi přízračné a neskutečné, než aby se tím vůbec zabývali?

Boranová řekla, že Šapirov si váží jeho názorů, ale o Šapirovovi je notoricky známo, že to je člověk, který své postoje mění ze dne na den.

A jestliže nad ním mávne rukou i Šapirov, co Sověti udělají? Pokud se ukáže, že jejich americká kořist je jim k ničemu, vrátí jej pohrdavě Spojeným státům (což by pro něj znamenalo další pokoření) nebo se budou snažit zamaskovat svou vlastní pošetilost tím, že jej na doživotí někde uvězní - nebo ještě něco horšího?

Ve skutečnosti to musel být nějaký sovětský funkcionář, nějaký významný člověk, který rozhodl o tom, že má být unesen a že tím mají riskovat incident, který by se mohl nepříjemně obrátit proti nim. Co ten člověk udělá, aby si zachránil vlastní kůži? Nepochybně něco na Morrisonův účet.

V úterý za svítání, kdy Morrison byl v Sovětském svazu již celý den a noc, byl pevně přesvědčen o tom, že každá cesta do budoucnosti, každá alternativa, která by se eventuálně mohla naskytnout, pro něj skončí katastrofou. Pozoroval, jak se rodí nový den, ale jeho myšlenky setrvaly v té nejhlubší temnotě.

13.

V osm hodin někdo prudce zaklepal na dveře. Maličko je pootevřel. Voják na druhé straně do nich vrazil a tím naznačil,

že on je tu od toho, aby je hlídal.

Mnohem hlasitěji, než bylo zapotřebí, voják řekl: "Madam Boranovová se dostaví za půl hodiny a vezme vás na snídani. Připravte se."

Když se ve spěchu oblékl a použil elektrický holící strojek, který byl na americké poměry mírně zastaralý, napadlo jej, proč byl tak překvapen, když voják mluvil o Madam Boranovové. Archaické oslovení "soudruh" se přece už dávno nepoužívá.

Také se cítil pošetile, protože jaký má smysl přemýšlet o takových věcech, když se nachází uprostřed bažiny a neví, jestli se z ní vůbec kdy dostane ven.

Boranovová se zpozdila o deset minut. Zaklepala na dveře mírněji než voják a když vstoupila, zeptala se: "Jak se cítíte, doktore Morrisone?"

"Cítím se unesen."

"A kromě toho? Vyspal jste se dobře?"

"Možná ano. Na tom nezáleží. Abych byl upřímný, madam, nemám zrovna náladu bavit se s vámi. Co ode mne chcete?"

"V tomto okamžiku nic jiného, než abyste se mnou šel na snídani. A prosím vás, doktore Morrisone, ujist'uji vás, že pro mne je tohle stejné zlo jako pro vás. Mnohem raději bych teď byla se svým malým Alexandrem. V posledních měsících jsem jej hodně zanedbávala a Nikolaj mou nepřítomností také není nadšen. Ale když si mne bral, věděl, co pro mne znamená má kariéra a já mu to neustále připomínám."

"Co se mne týče, můžete mě okamžitě poslat zpět do mé země a pak se v klidu věnovat Alexandrovi a Nikolaji."

"Ach, kdybych to jen mohla udělat - ale nejde to. Pojdte se mnou na tu snídani. Mohli bychom jíst i tady, ale připadal byste si jako ve vězení. Pojdme do jídelny, tam se budete cítit lépe."

"Určitě? A ti dva vojáci, co tu stojí u dveří, půjdou s námi?"

"Musíme dodržovat jistá opatření, doktore Morrisone. Tohle je přísně tajná oblast. Musejí vás hlídat, dokud někdo, kdo jim velí, nerozhodne, že už to není zapotřebí - ale myslím, že bude těžké přesvědčit je o tom. Tato tvrdohlavost je součástí jejich povolání."

"To jistě," řekl Morrison, soukajíc se do obleku, který mu dali a který mu byl trochu těsný v ramenou.

"Nebudou nás nijak obtěžovat, nebojte se."

"Ale jestli se třeba najednou rozběhnu pryč nebo se jen pohnu jinak, než bych měl, předpokládám, že mne zastřelí."

"Ne, tím by si nepomohli. Jste pro nás cenný živý, ne mrtvý. Pronásledovali by vás a chytili. - A nebylo by to k ničemu, takže doufám, že nepodniknete nic, co by pro vás mohlo mít nepříjemné důsledky."

Morrison se zamračil a jen málo se snažil zakrýt své rozhořčení. "Kdy dostanu své zavazadlo? Moje vlastní šaty?"

"Nebude to trvat dlouho. Nejdříve se ale musíme najíst."

Jídelna, do které se dostali výtahem a poměrně dlouhou, liduprázdnou chodbou, nebyla moc velká. Bylo v ní asi deset stolů, každý pro šest osob a snídalo v ní jen pár lidí.

Boranovová a Morrison se posadili ke svému stolu a nikdo jiný si k nim nepřisedl. Vojáci se posadili u stolu poblíž dveří a třebaže oba jedli porci za dva, za celou tu dobu nespustili z Morrisona oči déle než na sekundu či dvě.

Nebyl tam žádný jídelní lístek. Morrison užasle hleděl na hromadu jídla, které jim přinesli. Vejce vařená natvrdo, opékané brambory, zelnou polévku a kaviár, spolu s tenkými krajíčky tmavého chleba. Jídlo nebylo rozděleno na porce. Prostě vše postavili doprostřed stolu a nechali je, ať si sami berou podle chuti.

Morrison si pomyslel, že zřejmě přinesli jídlo pro šest lidí, a protože oni jsou jenom dva, měli by sníst pouze třetinu. Po chvíli zjistil, že s plným žaludkem se cítí mnohem lépe. "Madam Boranovová - " řekl.

"Nechcete mi říkat Natálie, doktore Morrisone? Nemusíme být tak formální, když budeme kolegové, možná na delší dobu. Z toho neustálého oslovování 'madam' mne už bolí hlava. Mí přátelé mi říkají Nataša. Co vy na to?"

Usmála se na něj, ale Morrison jí tvrdohlavě odpověděl: "Madam, až se budu cítit jako váš přítel, budu se k vám podle toho chovat, ale poněvadž jsem zde jako nedobrovolná oběť, dávám přednost určité formálnosti."

Boranovová vzdychla. Ukousla si velké sousto chleba a vážně přežvykovala. Pak, když polkla, řekla: "Dobrá, jak si přejete, ale ušetřte mne alespoň těch 'madam'. Můžete mne oslovovat mým profesionálním titulem - a nevádí mi, když mi budete říkat 'akademička', až na to, že to má příliš mnoho slabik. - Ale skočila jsem vám do řeči, že ano?"

"Doktorko Boranovová", řekl Morrison, chladněji než předtím, "zatím jste mi neřekla, co ode mne vlastně chcete.

Zmínila jste se o miniaturizaci, ale stejně jako já víte, že něco takového je nemožné. Myslím si, že jste o tom mluvila jen proto, abyste mne klamala - abyste klamala mne a všechny, kteří nás případně mohli poslouchat. Ale už toho můžete nechat. Teď už se mnou nemusíte hrát žádnou hru. Řekněte mi, proč jsem tady. Konec konců, musíte mi to říci, protože ode mne něco chcete a já vám nemohu pomoci, když nevím v čem a jak a když mne necháváte v naprosté nevědomosti."

Boranovová zavrtěla hlavou. "Vás je těžké přesvědčit, doktore Morrisone. Od začátku jsem vám říkala jenom pravdu. Skutečně jde o miniaturizaci."

"Tomu nevěřím."

"Proč si tedy myslíte, že jste v Malenkingradu?"

"V Malém městě? Mrňavém městečku?" řekl Morrison, potěšen tím, že po dlouhé době opět slyší angličtinu, třebaže svou vlastní. "Asi proto, že to je malé městečko."

"Už jsem vám několikrát opakovala, doktore Morrisone, že si ze všeho děláte legraci. Vaše pochybnosti nebudou trvat dlouho. Je tu pár lidí, se kterými vás seznámím. Jeden z nich by tu vlastně měl být s námi." Otočila se s pobaveným úsměvem. "Kdepak ho máme?"

Morrison řekl: "Nikdo k nám nejde. Každou chvíli se na mne lidé od okolních stolů dívají, ale když se podívám já na ně, odvrátí pohled."

"Byli upozorněni," řekla Boranovová nepřítomně. "Nebudeme ztrácet čas s bezvýznamnými věcmi a téměř všichni, co zde sedí, jsou z vašeho hlediska bezvýznamní. Kdepak ho máme?" Vstala. "Omluvte mne, doktore Morrisone. Musím ho najít. Nebudu pryč dlouho."

"Je to bezpečné nechat mne tu samotného?" zeptal se Morrison sarkasticky.

"Vojáci zde zůstávají, doktore Morrisone. Nezavdávajte jim příčinu, aby museli jednat. Rozum není jejich silnou stránkou a jsou vycvičení, aby plnili příkazy, aniž by o nich přemýšleli, takže by vám snadno mohli ublížit."

"Nemějte strach. Dám si pozor."

Odešla směrem ke dveřím, vyměňujíc si přitom pár slov s vojáky, které míjela.

Morrison se za ní díval, dokud nezmizela ve dveřích a pak se zamračeně rozhlížel po místnosti. Protože nenašel nic zajímavého, sklouzl očima na své sevřené ruce na stole a pak na jídlo, ze kterého mnoho nebylo.

"Už jste dojedl, soudruhu?"

Morrison prudce vzhlédl. "Soudruhu" je přece archaismus, ne?

- V ledabylém postoji před ním stála žena s jednou rukou založenou v bok. Byla silné postavy a na sobě měla bílý, mírně ušmudlaný plášť. Její vlasy měly rezavou barvu, stejně jako obočí, které měla pohrdavě zvednuté.

"Kdo jste?" zeptal se Morrison zamračeně.

"Moje jméno? Valerie Paleronová. Moje povolání? Těžce pracující servírka, ale sovětská občanka a členka strany. Přinesla jsem vám jídlo. Nevšiml jste si mne? Jsem snad pod vaši úroveň?"

Morrison si odkašlal. "Omlouvám se, slečno. Myslel jsem na jiné věci. - Ale to jídlo tu raději nechte. Ještě sem má někdo přijít."

"Aha! A Carevna? Předpokládám, že ta se také vrátí?"

"Carevna?"

"Myslíte, že v Sovětském svazu už nemáme carevny? Přemýšlejte, soudruhu. Boranovová je dcerou rolníka a pochází z dlouhé linie rolníků a přitom se považuje za dámu. Jsem si tím jistá." Udělala svými rty něco jako dlouhé "pchá - ", plně pohrdání.

Morrison pokrčil rameny. "Neznám ji moc dobře."

"Vy jste Američan, vidíte?"

"Proč si to myslíte?" zeptal se Morrison prudce.

"Protože tak mluvíte. Čím jiným byste mohl být s takovým přízvukem? Synem cara Nikolaje Tyrana?"

"Co je špatného na tom, jak mluvím rusky?"

"Zní to, jako byste se to učil ve škole. Američana poznáte na kilometr daleko. Stačí, když řekne: 'Sklenici vodka, prosím.' Ale není to s nimi tak špatné jako s Angličany. Ti se poznají na dva kilometry."

"No dobrá, jsem tedy Američan."

"A pojedete někdy domů?"

"Doufám, že ano."

Servírka pokývla hlavou, vzala hadr a zamyšleně utřela stůl. "Chtěla bych vás někdy ve Spojených státech navštívit."

"Proč ne?" řekl Morrison.

"Potřebuji pas."

"Samozřejmě."

"A jak získá obyčejná servírka pas?"

"Předpokládám, že o něj musíte požádat."

"Požádat? Když půjdu za funkcionářem a řeknu - 'Já, Valerie Paleronová, chci jet do Spojených států' - zeptá se: 'Proč?'"

"A proč tam chcete jet?"

"Abych poznala zemi. Lidi. Jejich bohatství. Zajímá mne prostě, jak žijí. Jenomže takové důvody by mu nestačily."

"Povězte mu něco jiného," navrhl Morrison. "Řekněte, že chcete o Spojených státech napsat knihu pro sovětskou mládež."

"Víte kolik takových knih - "

Ztuhla a znovu začala utírat stůl, zabrána najednou jen do své práce.

Morrison vzhlédl. Stála tam Boranovová a její oči byly zamračené a plné hněvu. Utrousila nějakou příkrou poznámku, které nerozuměl, ale přísahal by, že to nebylo nic zdvořilého.

Servírka zrudla. Boranovová udělala nenápadné gesto rukou a žena se otočila a odešla.

Morrison si všiml, že za Boranovovou stojí muž - malý, se silným krkem, úzkýma očima, velkýma ušima a svalnatým tělem se širokými rameny. Jeho černé vlasy, delší, než bylo na ruského muže obvyklé, byly rozcuchané, jako by si je neustále prohrabával rukama.

Boranovová se neměla k tomu, aby je představila. "Mluvila s vámi ta žena?" zeptala se.

"Ano."

"Poznala, že jste Američan?"

"Řekla, že podle mého přízvuku to pozná každý."

"A řekla, že by chtěla navštívit Spojené státy?"

"Ano."

"Co jste jí na to odpověděl? Slíbil jste, že jí pomůžete se tam dostat?"

"Pouze jsem jí navrhl, aby si zažádala o pas."

"Nic víc?"

"Nic víc."

"Nesmíte si jí všimnout," řekla Boranovová nespokojeně. "Je to ignorantská a nevzdělaná žena. - Dovolte mi představit

vám svého přítele, Arkadije Vissarionoviče Dežněva. Arkadiji, toto je doktor Albert Jonas Morrison."
Dežněv se neohrabane uklonil a řekl: "Slyšel jsem o vás, doktore Morrisone. Akademik Šapirovi o vás často mluvil."
"To mě těší", řekl Morrison chladně. "Ale povězte mi, doktoro Boranovová, když vás ta servírka tak rozčiluje, proč ji nevyhodíte a nepřijmete na její místo někoho jiného?"
Dežněv se drsně zasmál: "V žádném případě, soudruhu Morrisone - předpokládám, že vás tak oslovila - "
"Vlastně ne."

"Pak by vás tak oslovila, dříve nebo později, kdybychom vás nevyrušili.
Podezříváme ji, že je z bezpečnostní služby a je to jedna z těch, kteří nás tu hlídají."
"Ale proč - ?"

"Protože s tím, co tady provádíme, se nikdy nikomu nedá plně důvěřovat. Když vy Američané provádíte nějaké převratné vědecké pokusy, nehlídají vás snad ze všech stran?"

"Nevím," řekl Morrison zaraženě. "Nikdy jsem neprováděl natolik převratný a důležitý pokus, abych někomu stál za takovou pozornost. - Ale chtěl jsem se vás zeptat, proč se ta žena takhle chová, jestliže je to agentka?"
"Zřejmě chce provokovat. Říká provokativní věci a snaží se druhé nalákat, aby jí na ně odpověděli."

"Nu, to je vaše starost, ne moje," řekl Morrison.

"Ano, přesně tak," přisvědčil Dežněv. Otočil se k Boranovové. "Natašo, už jsi mu to pověděla?"

"Arkadiji, prosím tě - "

"Tak to udělej, Natašo. Jak říkával můj otec: 'Jestliže musíš vytáhnout zub, je chybou tahat jej pomalu.' Pověz mu to."

"Řekla jsem mu, že děláme pokusy s miniaturizací." "A to je všechno?" zeptal se Dežněv udiveně. Posadil se, přitáhl svou židli blíž k Morrisonové a naklonil se k němu. Morrison se od něj automaticky odtáhl. Dežněv se nahnul ještě blíž a řekl: "Soudruhu Američane, moje přítelkyně Nataša je dost romantická a je přesvědčena, že nám chcete pomoci z čisté lásky k vědě. Myslí si, že vás snadno přiměje, abyste udělal, co budeme chtít. Ale mýlí se. Nebudete přesvědčen o nic víc, než jste byl přesvědčen o tom, že sem máte jet dobrovolně."

"Jsi nudný, Arkadiji," vyhrkla Boranovová.

"Ne, Natašo. Jsem jen upřímný - což je někdy to samé. Doktore Morrisone - nebo Alberte, abychom se vyhnuli formalitám, které nenávidím - protože nebudete přesvědčen, a protože nemáme čas, uděláte to, co potřebujeme, třeba za použití násilí. Stejně tak, jako jste sem násilím byl dopraven."

"Arkadiji, slíbil jsi, že nebudeš - " zasáhla Boranovová.

"Je mi jedno, co jsem slíbil. Musí prostě znát všechna fakta. Bude to pro nás snadnější - a bude to snadnější i pro něj."
. Morrison hleděl z jednoho na druhého a hrdlo se mu stahovalo. Ať už s ním chtějí dělat cokoliv, věděl, že nebude mít na vybranou.

14.

Mlčel, zatímco Dežněv s potěšením pořádal svou snídani. Jídelna se více méně vyprázdnila a servírka, Valerie Paleronová, odnášela zbytky a utírala stoly a židle.

Dežněv zachytil její pohled, pokývl jí a naznačil, že stůl může být uklizen. "Takže nemám na vybranou," řekl Morrison.
"Ale v čem?" "Haha! Nataša vám neřekla ani to?" smál se Dežněv. "Několikrát se zmínila, že to má něco společného s problémem miniaturizace. Ale já vím - a vy to víte také - že žádný problém s miniaturizací, kromě toho, jak změnit něco tak zřehla nemožného ve skutečnost, neexistuje - a já vám v tom zajisté nepomohu. Chci vědět, co po mně ve skutečnosti chcete."

Dežněv vypadal zmateně. "Proč si myslíte, že miniaturizace je nemožná?"

"Protože je."

"A když vám řeknu, že jsme na to přišli?"

"Pak mi to ukažte!"

Dežněv pohlédl na Boranovovou, která se zhluboka nadechla a přikývla.

Dežněv vstal. "Pojďte," řekl. "Vezmeme vás do Grotta."

Morrison se s pocitem trpkosti kousl do rtů. Malé marnosti se mění ve velké. "Neznám to ruské slovo, které jste použil."

"Máme zde podzemní laboratoř," řekla Boranovová. "Nazvali jsme ji Grotto, což je jedno z našich poetických slov, v běžné konverzaci nepoužívané. V Grottu probíhají naše pokusy s miniaturizací."

15.

Venku na ně čekalo vznášedlo. Morrison, odvyklý slunečnímu svitu, mhouřil oči. Zvědavě si vznášedlo prohlížel. Postrádalo dokonalost amerických modelů a vypadalo spíš jen jako sáně s malými sedadly a složitým motorem vpředu. Bylo by naprosto nepoužitelné v chladném nebo deštivém počasí a Morrisona napadlo, zda Sověti mají pro takové případy uzavřenou verzi. Možná, že tohle je jenom letní model.

Dežněv si sedl k řízení, Boranovová usměrnila Morrisona na sedadlo za ním a sama se posadila po jeho pravici. Otočila se k vojákům a řekla: "Jděte zpět do hotelu a čekejte na nás. Od tohoto okamžiku za něj přebíráme plnou odpovědnost."

Podala jim nějaký papír, na který se podepsala a poté, co se podívala na hodinky, napsala přesný čas.

Když přijeli do Malenkingradu, Morrison zjistil, že to je skutečně malé městečko, přesně tak, jak napovídalo jeho jméno. Stály v něm řady domů - každý o dvou podlažích - a všechny byly naprosto stejné. Bylo zřejmé, že městečko bylo postaveno pro zaměstnance projektu - ať to bylo cokoliv, co maskovali tou svou pohádkou o miniaturizaci - a bylo postaveno s co možná nejmenšími náklady. Každý dům měl svou vlastní zahrádku, a ulice, třebaže vydlážděné, vypadaly nedokončené.

Vznášedlo, pohybující se na vzduchovém polštáři, za sebou nechávalo malý oblak prachu. Morrison si všiml, že chodcům, kteří je míjejí, to zřejmě dost vadí. Už zdaleka se stroji vyhýbali.

Sám na sobě pocítil, jak jim asi je, když najednou změnili směr a on se ocitl v oblaku prachu. Boranovová vypadala pobaveně. Zakašlala a řekla: "Nedělejte si s tím starosti. Za chvíli nás vysají."

"Vysají?" zeptal se Morrison, rovněž kašlající.

"Ano. Nám by trocha prachu sice neublížila, ale do Grotta se nesmí dostat ani částečka."

"A co moje plíce? Nebylo by lepší mít takový dopravní prostředek uzavřený?"

"Slíbili nám dokonalejší modely a snad se jich jednoho dne dočkáme. Tohle je nové město a bylo postaveno ve stepích, kde je suchý vzduch. Má to své výhody - i nevýhody. Obyvatelé pěstují zeleninu, jak jste viděl a mají také nějaká zvířata, ale zemědělství pojaté v širším měřítku musí počkat, až zde bude víc obyvatel a zavlažovací zařízení. Nyní nás zajímá miniaturizace."

Morrison zavrtěl hlavou: "Mluvíte o miniaturizaci tak často a s tak vážnou tváří, že tomu snad skutečně začnu věřit."

"Věřte tomu. Dežněv pro vás připravil malou ukázkou."

"A měl jsem s tím problémy," ozval se Dežněv ze svého místa vpředu. "Musel jsem se opět spojit s Ústředním koordinačním výborem - ať jim vypadají všechny šedivé vlasy, které jim ještě zbyly. Jak říkával můj otec: 'Opice byly vynalezeny proto, že bylo zapotřebí politiků.' Jak je možné sedět dva tisíce kilometrů odsud a rozhodovat o něčem?" Vznášedlo se blížilo ke konci města a k rozsáhlému skalnatému masivu, který se před nimi najednou vynořil.

"Grotto je uvnitř," řekla Boranovová. "Poskytuje nám veškerý prostor, který potřebujeme, chrání nás před vrtochy počasí i před vzdušným pozorováním. Dokonce i před výzvědnými družicemi."

"Výzvědné družice jsou ilegální," ozval se Morrison rozčileně.

"Ilegální je pouze říkat jim výzvědné družice," opáčil Dežněv.

Vznášedlo se otočilo a přistálo v příšeří skalní rozsledliny.

"Vystupovat," řekl Dežněv.

Vykročil vpřed a druzí dva jej následovali. Ve skalní stěně před nimi se najednou otevřely dveře. Morrison nevěděl, jak se to stalo. Jejich provedení bylo tak dokonalé, že vypadaly jako integrální součást zdi. Otevřely se stejně jako jeskyně Čtyřiceti loupežníků poté, co byla vyslovena věta: "Sezame, otevři se."

Dežněv ustoupil stranou a pokynul Boranovové a Morrisonovi, aby vstoupili. Morrison vešel z jasného slunečního svitu do poněkud spoře osvětlené místnosti a trvalo asi půl minuty, než si jeho oči přivykly. Nebyla to žádná loupežnická jeskyně, ale něco naprosto jiného.

Připadal si, jako by byl vstoupil ze Země na Měsíc. Nikdy samozřejmě na Měsíci nebyl, ale věděl - jako každý na Zemi - jak vypadají sídliště pod měsíčním povrchem. Toto v sobě mělo navlas stejného ducha jako by jiného světa, až na to, že gravitace byla zcela pozemská.

Kapitola 4

GROTTO

Malé může být hezké: orel je občas hladový; ochočený kanárek nikdy.

- Dežněv starší

16.

Ve velké, dobře osvětlené koupelně se Boranovová a Dežněv začali svlékat. Morrison váhal.

Boranovová se usmála. "Spodní prádlo si můžete nechat, doktore Morrisone. Vše ostatní hoďte do této nádoby. Předpokládám, že nemáte nic v kapsách. Boty položte na zem k nádobě. Až budeme odcházet, vše bude vyčištěno a připraveno k použití."

Morrison udělal, jak mu řekla a snažil se nedívat přitom na její pozoruhodnou postavu. Zdálo se, že jí to naprosto nevádí. S údivem si pomyslel, kolik toho oděv dokáže skrýt, pokud není navržen k tomu, aby odhaloval.

Nejdříve si mýdlem umyli obličej a ruce po lokty - a pak si zuřivě začali kartáčovat vlasy. Morrison opět zaváhal a Boranovová, jako by mu četla myšlenky, řekla: "Kartáče jsou čištěny po každém použití, doktore Morrisone. Nevím, co jste o nás četl, ale někteří z nás víme, co je to hygiena."

"To všechno jenom proto, že jdeme do Grotta?" zeptal se Morrison. "Tohle děláte vždy?"

"Vždy. Proto se tam nikdo hned tak rychle nedostane. - Tohle se vám možná nebude líbit. Zavřete oči, zhluboka se nadechněte a zadržte dech. Bude to trvat asi minutu."

Morrison ji poslechl a najednou se ocitl uprostřed silného vzdušného víru. Začal se potácet jako opilec a vrazil do jedné z nádob. Pevně se jí chytil. Pak, stejně náhle, jak to začalo, bylo po všem.

Otevřel oči. Dežněv a Boranovová vypadali, jako by měli vlasy zježené hrůzou. Sáhl si na hlavu a uvědomil si, že vypadá zcela stejně. Natáhl se po kartáči.

"S tím si nedělejte starosti," zasmála se Boranovová, "ještě to neskončilo."

"Co to bylo?" zeptal se Morrison poté, co si dvakrát odkašlal.

"Říkala jsem vám, že z nás budou muset vysát prach, ale toto je jenom první stadium očištění procesu. - Těmito dveřmi, prosím." Podržela je pro něj otevřené.

Vstoupil do úzké chodby, jejíž stěny zářily světlem. "To je hezké," nadzvedl obočí.

"Šetři to energii," řekl Dežněv, "a to je pro nás velmi důležité. - Nebo snad narážíte na technologický pokrok?"

Američané, kteří přicházejí do Sovětského svazu, vždy očekávají, že všude budou svítit petrolejové lampy." Zasmál se a dodal: "Připouštím, že jsme se vám doposud nevyrovnali v každém ohledu. Naše bordely jsou ve srovnání s vašimi velmi primitivní."

"Nevím, proč se rozčilujete," řekl Morrison. "To je určitě příznak nečistého svědomí. Když už vám tolik záleží na tom, abyste mi ukázal technologickou vyspělost, pak cesta z Malenkingradu měla být vydlážděná a vznášedlo kryté."

Rozhodně by to bylo zapotřebí víc než tohle."

Dežněvův obličej potemněl, ale Boranovová ostře zasáhla: "Doktor Morrison má pravdu, Arkadiji. Nelíbí se mi tvoje poznámky, protože jdou ruku v ruce s hrubostí. Když nedokážeš být upřímný a zdvořilý, pak raději drž jazyk za zuby." Dežněv neochotně přikývl. "Co jsem řekl špatného? Americký doktor má samozřejmě pravdu, ale co zmůžeme, když veškerá rozhodnutí o našem projektu padají v Moskvě a ti idioti nám přidělují jen ty nejnужnější částky, aniž by je zajímaly důsledky jejich jednání? Jak říkával můj starý otec: 'Potíž s hospodařením je v tom, že někdy je velmi drahé.'" "To je pravda," přisvědčila Boranovová. "Také bychom rádi měli lepší silnice i vznášedla, ale není vždy snadné přesvědčit ty, jež drží v rukou peněženky. Určitě máte v Americe stejný problém."

Při svém rozhovoru neustále kráčeli vpřed, až přišli do malé místnosti. Dveře se za nimi zavřely a Dežněv podal Morrisonovi malý náramek. "Tohle vám připevním kolem pravého zápěstí. Až zvedneme ruce, udělejte totéž." Morrison cítil, jak se jeho váha na okamžik zmenšila a podlaha místnosti se pohnula.

"Výtah," řekl.

"Správně," poznamenal Dežněv. Pak si dal ruku před ústa a zamumlal: "Ale nesmím být nezdvořilý."

Výtah zastavil a jeho dveře se otevřely.

"Identifikace!" ozval se strohý hlas.

Dežněv a Boranovová zvedli ruce a Morrison to po nich opakoval. Jejich náramky se zaleskly v načervenalém světle, které najednou zazářilo z výtahu a Morrison si všiml, že značky na nich jsou odlišné.

Pak se pustili další chodbou a vstoupili do místnosti, jejíž podlaha byla teplá a vlhká.

"Máme před sebou poslední očistu, doktore Morrisone," řekla Boranovová. "Jsme na to už zvyklí a svlékání se pro nás stalo rutinou. Je snadnější - a šetří to čas - když to děláme společně."

"Pokud to nevadí vám..." zabručel Morrison zamračeně.

"To není důležité," řekl Dežněv. "Jsme přece všichni stejní."

Pak si svlékl spodní prádlo a přitiskl pravý palec nad malé, červeně blikající světýlko na panelu ve zdi. Úzký panel se otevřel a objevil se bílý oděv, ochable visící na jednu stranu. Dežněv položil své spodní prádlo na dno.

Zdálo se, že mu naprosto nevadí, že je nahý. Jeho hrudník a ramena byly porostlé tmavými chlupy a na pravé hýždě měl dlouhou zhojenou jizvu. Morrison se v duchu podivil, jak k ní jen mohl přijít.

Boranovová udělala to samé jako Dežněv a řekla: "Postavte se k volnému světýlku, doktore Morrisone. Otevře se na váš otisk palce a když se jej dotknete znovu, zavře se. Pak už se otevře jenom na váš otisk, takže si pamatujte své číslo, abyste pak nemusel mačkat všechna po sobě."

Morrison udělal, jak mu řekla.

Nato místností začala vířit hustá mlha z drobných kapiček vody.

"Zavřete oči," volala na něj Boranovová, i když zbytečně, protože jakmile voda začala stříkat, zavřel je automaticky sám.

Ve vodě bylo mýdlo nebo něco, co jej zaštipalo do očí, chutnalo hořce v ústech a dráždilo jeho chřípí.

"Zvedněte ruce," zvolal Dežněv. "Nemusíte se otáčet. Voda proudí ze všech směrů."

Morrison zvedl ruce. Věděl, že voda proudí ze všech stran, dokonce i z podlahy, protože cítil slabý, nepříjemný tlak na přirození.

"Jak dlouho to bude trvat?" zalapal po dechu.

"Dost dlouho," řekl Dežněv, "ale je to nezbytné."

Morrison začal v duchu počítat. Při čísle 58 se mu zdálo, že pocit hořkosti v jeho ústech mizí. Pootevřel oči. Druzí dva tam stále ještě byli. Pokračoval v počítání a když byl u čísla 126, voda přestala proudit a začal na něj foukat nepříjemně horký a suchý vzduch.

Když bylo po všem, zalapal po dechu a uvědomil si, že celou tu dobu zadržoval dech.

"K čemu to bylo dobré?" zeptal se a snažil se nedívat na velká, ale pevná nadra Boranovové. V Dežněvově chlupatém hrudníku našel jen malou útěchu.

"Jsme suší," řekla Boranovová. "Nyní se oblékneme."

Morrison byl rád, že se opět bude moci obléknout, ale když si prohlédl bílý oděv, visící v zabudované skříni, byl zklamán. Sestával z košile a kalhot z lehké bavlněné látky. Kalhoty měly stahovací šňůru v pase. Byla tam také pokrývka na hlavu a lehké sandály. Třebaže látka byla neprůhledná, Morrisonovi se zdálo, že zakrývá jen velmi málo nebo spíš vůbec nic.

"To je vše, co budeme mít na sobě?" zeptal se.

"Ano," odpověděla Boranovová. "Pracujeme v čistém, klidném prostředí s přirozenou teplotou, a poněvadž tyto šaty se po použití vyhazují, nemůžeme očekávat, že by mohly být příliš módní nebo nákladné. Kdybychom překonali jisté společenské bariéry, mohli bychom docela dobře pracovat nazí. Ale dost řečí - pojďme."

Konečně vstoupili do hlavní části Grotta. Prostírala se před Morrisonem, podpírána vyumělkovanými sloupy a táhnoucí se zdánlivě donekonečna.

Veškeré přístroje pro něj byly naprosto neznámé. Jak by je mohl znát? Byl pouhým teoretikem a když pracoval ve svém vlastním oboru, používal počítačová zařízení, která si sám navrhl a modifikoval. Na okamžik ucítil záchvěv nostalgické touhy po své vlastní laboratoři na univerzitě, po svých knihách, po zápachu klecí se zvířaty a dokonce po přihlouplých poznámkách svých kolegů.

Všude v Grottu byli lidé. Tady byla jedna skupina, o kus dál druhá a dohromady to působilo dojmem lidského mraveniště, v němž se lidé i stroje pohybují podle přesně vymezených pravidel.

Nikdo nově příchozím ani sobě navzájem nevěnoval pozornost. Všichni tiše vykonávali svou vlastní práci a jejich kroky byly tlumeny měkkými sandály.

Zdalo se, že Boranovová opět čte Morrisonovy myšlenky, protože k němu šeptem promluvila: "Toto jsou naši pracovníci. Žádný z nich neví víc, než je pro něj - či pro ni - nutné. Žádný z nich nezná souvislosti."

"Ale určitě spolu musí komunikovat."

"Pouze v nezbytných případech - a jen minimálně. Redukuje to sice potěšení z kamarádství mezi kolegy, ale je to nutné."

"Takové rozdělení zpomaluje pokrok," namítl Morrison.

"Je to cena, kterou platíme za bezpečnost," řekla Boranovová, "takže jestliže s vámi nikdo nebude mluvit, nebude to z osobních důvodů. Nemají prostě proč s vámi mluvit."

"Nebudou zvědaví na vetřelce?"

"Dohlédla jsem na to. Vědí, že jste odborník z ciziny. To je vše, co potřebují vědět."

Morrison se zamračil. "Jak mohou vědět, že Američan je odborník z ciziny?"

"Nevědí, že jste Američan."

"Poznají to podle přízvuku, stejně jako ona servírka."

"Ale vy přece nebudete mluvit s nikým jiným, než s tím, komu vás sama představím."

"Jak si přejete," zabručel Morrison lhostejně.

Rozhlížel se kolem sebe. Když už je zde, pokusí se toho alespoň pohledem zjistit co nejvíc, přestože to nemusí být k ničemu dobré. Až - pokud - se vrátí do Spojených států, určitě se ho budou vyptávat na každý detail toho, co viděl, takže jim bude schopen říci alespoň něco.

"To musí stát hodně peněz," řekl Boranovové do ucha. "Která část národního důchodu je na to vyčleněna?"

"Ano, stojí to dost peněz," řekla Boranovová, "a vláda se neustále snaží naše výdaje omezovat."

Dežněv kysele dodal: "Dnes ráno jsem je musel celou hodinu přesvědčovat, aby nám kvůli vám dovolili jeden malý experiment navíc - ať celý Výbor dostane choleru."

"Cholera už neexistuje," řekl Morrison, "dokonce ani v Indii."

"Kvůli Výboru by se mohla objevit znovu."

"No tak, Arkadiji," napomenula jej Boranovová, "tohle tvé humorné vyjadřování nespokojenosti s Výborem ti může jen uškodit."

"Já se těch prasat nebojím, Natašo."

"Ale já ano. Když je rozčílíš, co bude s dotacemi na příští rok?"

Morrison s náhlou netrpělivostí řekl: "Co se mne týče, nezajímá mne ani Výbor ani dotace, ale to, co se tady vlastně děje."

"Jste zde proto, abyste se stal svědkem miniaturizace a abychom vám vysvětlili, proč potřebujeme vaši pomoc," řekl Dežněv. "Spokojen, soudruhu Am... - soudruhu odborníku z ciziny?"

17.

Morrison následoval Boranovovou a Dežněva do něčeho, co vypadalo jako staromódní železniční vagón na velmi úzkých kolejích.

Boranovová přiložila palec na hladkou destičku a dveře se nehlučeně otevřely. "Nastupte si, prosím, doktore Morrisone."

Morrison se držel vzadu. "Kam jedeme?"

"Do miniaturizační místnosti."

"To pojedeme po kolejích? Jak velké je Grotto?"

"Je velké, doktore, ale ne zas tak moc. Je to otázka bezpečnosti. Tenhle dopravní prostředek mohou použít pouze určití jedinci a jenom jím se dostanete do samotného středu Grotta."

"To jsou vaši vlastní lidé tak nedůvěryhodní?"

"Svět, v němž žijeme, je složitý, doktore Morrisone. Naším lidem samozřejmě věříme, ale nechceme je zbytečně vystavovat pokušení. Mohlo by se stát, že by někdo někoho z nich přesvědčil, aby šel - jinam, tak jako jsme my přesvědčili vás. A v tom případě je bezpečnější, když budou jejich vědomosti omezené. - Nastupte si, prosím."

Morrison vstoupil do dopravního prostředku s jistými potížemi. Dežněv, který jej následoval se stejnými problémy, utrousil: "Toto je další příklad jejich nesmyslného šetření. Proč je to tak malé? Protože byrokrati vydávají na projekt milióny rublů a snaží se je ušetřit všude tam, kde to lidem, pracujícím zde, mohou znepříjemnit."

Boranovová se posadila na přední sedadlo. Morrison neviděl, jak ovládá řídicí panel, ani si nevšiml, zda tam vůbec nějaké řízení je. Vozidlo bylo pravděpodobně ovládáno počítačem. Najednou se pohnulo a Morrison ucítil slabý tlak vzadu.

Na každé straně bylo v úrovni očí malé okénko, ale ne z čistého skla. V podivně zkresleném pohledu Morrison viděl jen málo z jeskyně venku. Okna zřejmě nebyla určena k tomu, aby se jimi dalo dívat, ale pouze k tomu, aby zmírila nepříznivé pocity u těch, jež mají sklony ke klaustrofobii.

Zdalo se mu, že jedinci, které rozlišil skrze sklo, jedoucímu vozidlu nevěnují žádnou pozornost. Pomyslel si, že všichni jsou zde dobře vycvičení a je zřejmě znakem nezdvořilosti - nebo něčeho horšího - projevit svůj zájem o cokoliv, co se netýká výlučně vás samotných.

Přiblížili se ke stěně jeskyně a vozík se slabým trhnutím zpomalil. Stěna před nimi se otevřela a vozík projel otvorem. Vjeli do úzkého tunelu. Osvětlení na stropě bylo tak slabé, že pouze měnilo naprostou tmou v šero. Pravá strana vozíku mýjela skalní stěnu a nalevo od nich byl nevelký prostor, v němž Morrison rozeznal další pár kolejí. Pomyslel si, že tu musí být nejméně dva takové vozíky a že v tunelu musí být tolik místa, aby se do něj bezpečně vešly oba najednou. Tunel nebyl přímý. Buď byl vytesán ve skále takovým způsobem, aby, z čistě ekonomických důvodů, sledoval ty nejsnáze proniknutelné vrstvy, nebo tak byl vytesán záměrně v jakési atavistické touze udělat přístupovou cestu co

nejsložitější. Tma uvnitř a vně vozíků zřejmě sloužila stejnému účelu.

"Jak dlouho to bude trvat - ehm - " zeptal se Morrison.

Dežněv se na něj podíval a jeho výraz byl v šeru nečitelný. "Vidím, že nevíte, jak mne oslovovat. Nemám žádný akademický titul, takže proč byste mi nemohl říkat prostě Arkadiji? Všichni tady mne tak oslovují a proč ne? Můj otec vždy říkal: 'Důležitý je člověk, ne jeho jméno.'"

Morrison přikývl. "Dobrá. Jak dlouho to bude trvat, Arkadiji?"

"Už jen chvíli, Alberte," odpověděl Dežněv vesele - a Morrison, který jej křestním jménem oslovil první, proti tomu nemohl mít žádné námitky.

Jen málo jej překvapilo, že vlastně žádné námitky nemá. I v jeho složité situaci se mu zdálo, že Dežněv s aforismy svého otce je přímý a bezproblémový člověk a Morrison jen uvítal příležitost oddychnout si od neustálých slovních zápasů, ke kterým jej provokovala Boranovová.

Vagón se pohyboval pouhou rychlostí chůze a pokaždé, když zabočili, slabě se naklonil. Pak, bez jakéhokoliv předchozího upozornění, byl zalit světlem a zastavil.

Když Morrison vystupoval, mhouřil oči. Místnost, do níž přijeli, nebyla tak velká jako ta, z níž vyjeli a zdálo se, že je naprosto prázdná. Byly tam jenom koleje, které v širokém oblouku zatáčely a vedly zpět ke stěně. Všiml si, že v otvoru mizí další vagón, za nímž se stěna zavřela. Vagón, jinž přijeli, pomalu projel obloukem a zastavil u zdi.

Rozhlížel se kolem sebe. Strop v místnosti byl poměrně nízký. Zřejmě to byla pouze průchozí místnost, protože v ní byla spousta dveří.

Zdálo se, že Boranovová sleduje jeho zvědavost s jakousi nelibostí. "Jste připraven, doktore Morrisone?"

"Ne, doktorko Boranovová," odpověděl. "Protože nevím, kam jdu a proč tam jdu, nejsem připraven. Ovšem půjdete-li přede mnou, budu vás následovat."

"Dobrá, to stačí. - Tudy, prosím. Musím vám někoho představit."

Jedněmi z dveří prošli do malé místnosti. Byla dobře osvětlená a kolem jejích stěn se vinuly silné kabely.

V místnosti byla mladá žena, která vzhledla, když vešli a odstrčila nějaké spisy. Byla bledá, křehké postavy a docela hezká. Její jako len světlé vlasy byly krátké, ale dostatečně zvlněné, než aby vypadala stroze. Sporá bavlněná uniforma, kterou měla na sobě a o níž Morrison již věděl, že je v Grottu univerzální, dokazovala, že je dostatečně přitažlivá a hezky tvarovaná, třebaže postrádala onu opulentnost Boranovové. Její obličej kazilo nebo snad krásnilo (podle vkusu) drobné mateřské znaménko těsně pod levým koutkem rtů. Měla mírně vysedlé lícní kosti, štíhlé prsty na půvabných rukou a její výraz nenapovídal, že by se moc ráda smála.

Ale Morrison se na ni usmíval. Poprvé od svého únosu se mu zdálo, že i nezáviděníhodná situace, v níž se nedobrovolně ocitl, může mít své příjemnější stránky.

"Dobrý den," řekl. "Jsem rád, že vás poznávám." Snažil se dát své ruštině vzdělaný výraz a zbavit ji toho, podle čeho ona servírka tak snadno poznala, že je Američan.

Mladá žena mu neodpověděla. Místo toho se obrátila na Boranovovou a mírně chraptivým hlasem se zeptala: "To je ten Američan?"

"Ano," odpověděla Boranovová. "Je to doktor Albert Jonas Morrison, profesor neurofyziky."

"Asistent," řekl Morrison vyčítavě.

Boranovová jeho poznámku ignorovala. "A toto, doktore Morrisone, je doktorka Sofie Kaliininová, která je naší odbornicí na elektromagnetismus".

"Vypadá na to dost mladá," řekl Morrison galantně.

Zdálo se, že na mladou ženu tím neučinil žádný dojem. "Možná vypadám mladší než jsem," řekla. "Je mi třicet jedna let."

Morrison se ocitl v rozpacích a Boranovová rychle zasáhla: "Pojďme, můžeme začít. Sofie, zkontroluj obvody a začni - ale rychle."

Kaliininová odešla.

Dežněv se za ní díval s potměšilým úsměvem. "Zdá se, že nemá ráda Američany. A to je jen dobře, protože tím odpadá sto miliónů potenciálních soků. Jestli nemá ráda ani Rusy, tak by si snad konečně mohla uvědomit, že jsem Karelo-Fin, stejně jako ona."

"Ty jsi Karelo-Fin?" zeptala se Boranovová, nutíc se do úsměvu. "Kdo by ti tohle věřil, ty blázne?"

"Ona mi uvěří - když na to bude mít tu správnou náladu."

"To by chtělo přímo neskutečnou náladu." Boranovová se otočila k Morrisonovi. "Prosím vás, doktore Morrisone, neberte si Sofiino chování osobně. Mnoho našich občanů má ultravlastenecké postoje a myslí si, že když nebudou mít rádi Američany, budou vypadat sovětštěji. Je to spíš póza, než jejich vlastní přesvědčení. Jsem si jistá, že jakmile spolu začneme pracovat jako tým, Sofie své zábrany překoná."

"Docela to chápu. V mé zemi se věci mají podobně. Abych pravdu řekl - já v tomto okamžiku také nemám moc rád Sověty - a myslím, že mám proč. Ale" - usmál se - "kvůli doktorce Kaliininové bych snad mohl udělat výjimku."

Boranovová zavrtěla hlavou. "Američan jako vy nebo Rus jako Arkadij - to je jen podivný, ale pokaždé stejný způsob mužského myšlení, který nezná národnostní hranice ani kulturní rozdíly."

Morrisona se to nijak nedotklo. "To neznamená, že s ní - nebo s kýmkoliv jiným - budu spolupracovat. Už mne unavuje neustále vám opakovat, že nepřijímám vaše tvrzení o existenci miniaturizace a nijakým způsobem vám nepomohu."

Dežněv se zasmál. "Vy byste člověka docela přesvědčil, Alberte. Mluvíte tak vážně."

"Podívejte se na tohle, doktore Morrisone," řekla Boranovová. "To je Katinka."

Poklepala rukou na klec, které si Morrison předtím vůbec nevšiml. Doposud veškerou jeho pozornost odváděla doktorka Kaliininová a dokonce i když odešla, nepřestával pokukovat po dveřích, v nichž zmizela a čekal, kdy se znovu objeví.

Zaměřil svůj zrak na klec z drátěného pletiva. Katinka byla bílý králík střední velikosti a krotkého vzhledu, přežvykující zelené krmivo se zaujatostí, jejímu druhu vlastní.

Morrison vnímal slabý škrábavý zvuk a typický králíčí zápach, který si bezděčně uvědomoval už předtím, jenomže jej ignoroval.

"Ano vidím ji," řekl. "Králík."

"Ne, to není obyčejný králík, doktore. Je to ten nejzvláštnější tvor. Unikát. Zasáhl do historie víc, než veškeré světové války a katastrofy. Pokud vyloučíme takové čistě nahodilé tvory jako červy, vši a submikroskopické parazity, Katinka je prvním živým tvorem, který byl zminiaturizován. Vlastně už byla zminiaturizována třikrát a mohla by být zminiaturizována donekonečna, kdybychom na to měli prostředky. Nesmírně přispěla k našim znalostem o miniaturizaci živých tvorů a jak vidíte, zdá se, že se jí její zážitky ani v nejmenším nijak negativně nedotkly."

"Nechci vás urazit," řekl Morrison, "ale pouhé konstatování, že ten králík byl zminiaturizován, mne nepřesvědčuje, že se to skutečně stalo. Nechci házet ani stín pochybnosti na vaše tvrzení, ale pochopte, že v případě jako je tento, může být důkazem pouze svědectví na vlastní oči."

"Jistě, doktore. Z toho důvodů - a za značnou cenu - bude teď Katinka pro vás zminiaturizována počtvrté."

18.

Sofie Kaliininová přišla zpět a obrátila se k Morrisonovi. "Máte na sobě hodinky nebo něco kovového?" zeptala se suše.

"Nemám s sebou vůbec nic, doktorko Kaliininová. Nic, kromě šatů, které mám na sobě a jejich jediná kapsa je prázdná. Dokonce i ten identifikační náramek, který jste mi dali, je zřejmě z umělé hmoty."

"Ptám se jen proto, že tu vznikne silné elektromagnetické pole a kov by působil rušivě."

"Má to nějaké fyziologické důsledky?" zeptal se Morrison.

"Zatím jsme žádné nepozorovali."

Morrison, který čekal, kdy konečně přestanou předstírat ten nesmysl s miniaturizací a divil se, jak dlouho jej ještě chtějí klamat (byl na to stále zvědavější), s náznakem zlomyslnosti řekl: "Mohlo by delší působení elektromagnetického pole vést k určitým defektům plodu, kdybyste někdy přišla do jiného stavu, doktorko Kaliininová?"

Začervenala se. "Mám dítě. Dcerku. A je naprosto normální."

"Byla jste během těhotenství vystavena záření?"

"Jednou."

"Už jste s tím výsledkem skončil, doktore Morrisone?" zeptala se Boranovová. "Můžeme začít?"

"Stále ještě tvrdíte, že toho králíka chcete zmenšit?"

"Zajisté."

"Pak tedy začněte. Hořím netrpělivostí."

(Jak je to od nich pošetilé, pomyslel si sarkasticky. Samozřejmě, za chvíli začnou tvrdit, že něco není v pořádku, ale kam se s tím dostanou? K čemu tohle všechno?)

"Mohl byste zvednout tu klec, doktore Morrisone?" zeptala se Boranovová.

Nehýbal se. Hleděl na tři Sověty s podezřením a nejistotou.

"Do toho," pobídl jej Dežněv. "Nebolí to, Alberte. Nezašpiníte si ruce i když, konec konců, ruce jsou od toho, aby se při práci ušpinily."

Morrison přiložil ruce na obě strany klece a zvedl ji. Odhadoval, že váží asi deset kilogramů. Zabručel a zeptal se: "Už ji mohu položit?"

"Samozřejmě," odpověděla Boranovová.

"Pozor," řekla Kaliininová, "nevyplašte Katinku."

Opatrně klec položil. Králík, který na chvíli přestal žrát, když klec zvedl, zvědavě číchal ve vzduchu a pak se vrátil ke svému pomalému přežvykování.

Boranovová kývla a Sofie přešla na jednu stranu místnosti, kde se za kabely skrýval jakýsi ovládací panel. Přes rameno se podívala na klec, jako by zvažovala její polohu, pak se k ní vrátila a mírně ji posunula. Opět přešla k panelu a otočila knoflíkem.

Ozval se vrčivý zvuk a klec začala světélkovat a zářit, jako by ji osvětloval nějaký neviditelný reflektor. Záře přesahovala rozměry klece a oddělovala ji od kamenné desky stolu, na níž spočívala.

"Klec je nyní obklopena miniaturizačním polem," řekla Boranovová. "Miniaturizovány budou pouze objekty, nacházející se uvnitř."

Morrison na to všechno hleděl a jeho mysl začal nahlodávat jakýsi malý červík nejistoty. Pokusí se jej snad zmást nějakou dokonalou iluzí a přinutí jej myslet si, že skutečně byl svědkem miniaturizace? "A jak přesně vytváříte to, čemu říkáte miniaturizační pole?" zeptal se.

"To vám nehodláme říci," odpověděla Boranovová. "Doufám, že chápete, co je to přísně tajná informace. Jedeme dál, Sofie."

Vrčivý tón nabral výšku a zesílil. Byl nepříjemný, ale zdálo se, že ostatním nijak nevadí. Když Morrison hovořil s Boranovovou, odtrhl oči od klece. Nyní se na ni podíval znovu a zdálo se mu, že je menší.

Zamračil se a sklonil hlavu, takže boční strana klece se nyní kryla se svislým kabelem na zdi. S úžasem hleděl na to, jak se strana klece posouvá pryč od kabelu. Nebylo o tom pochyb, klec byla skutečně menší. Nevěřicně mrkal očima.

Boranovová se usmála: "Skutečně se zmenšuje, doktore Morrisone. Vaše oči vás neklamou."

Vrčení pokračovalo - a pokračovalo i zmenšování. Klec nyní byla o polovinu menší než na začátku pokusu.

"Existují takové věci jako optická iluze," namítl Morrison, stále ještě nepřesvědčen.

"Sofie, zastav to na chvíli," zvolala Boranovová.

Vrčení ustalo a záře miniaturizačního pole pohasla a zmizela. Klec spočívala na stole, stejně jako předtím, jenomže byla mnohem menší. Uvnitř byl stále králík - ale byl to menší králík, i když s dokonalými proporcemi normálního zvířete. Převykoval menší stébka a na podlaze klece se povalovaly menší kousky mrkve.

"Skutečně si myslíte, že je to optická iluze?" zeptala se Boranovová.

Morrison mlčel a Dežněv řekl: "Alberte, snažte se už konečně smířit s faktem, že tohle všechno je skutečnost. Tento pokus si vyžaduje značné množství energie a jestliže i po něm zůstanete nepřesvědčen, naši geniální byrokrati se na nás budou zlobit, že mrháme penězi. Co vy na to?"

A Morrison, vrtící hlavou v naprostém zmatení, řekl: "Nevím, co si o tom mám myslet."

"Mohl byste tu klec zvednout ještě jednou, doktore Morrisone?" zeptala se Boranovová.

Opět zaváhal a Boranovová řekla: "Miniaturizační pole nevyzažuje žádnou radioaktivitu ani nic podobného. Dotek nezminiaturizované ruky jej nijak neovlivní a rovněž tak zminiaturizovaný objekt nemůže ublížit vám. Vidíte?" A jemně položila svou dlaň celou plochou na povrch klece.

Morrison, povzbuzen jejím činem, opět přiložil ruce na boční strany klece a zvedl ji. Vykřikl údivem, protože její hmotnost nebyla vyšší než jeden kilogram. Klec se v jeho sevření chvěla a zminiaturizovaný králík, vyplašen, odhopkal do jednoho rohu a vystrašeně se do něj tiskl.

Morrison klec položil, pokud možno na její původní pozici, ale Kaliininová přišla ke stolu a maličko ji posunula.

"Co si o tom myslíte nyní, doktore Morrisone?" zeptala se Boranovová.

"Váží podstatně méně. Jak se vám podařilo vyměnit ji?"

"Cože? Vyměnit? To jako myslíte, že jsem nahradila větší objekt menším, zatímco jste jej pozoroval, a v tom menším je přitom všechno ve stejném poměru jako v tom větším? Prosím vás, doktore Morrisone."

Odkašlal si, ale neřekl nic.

"Všimněte si, doktore Morrisone," řekla Boranovová, "že se nezmenšila pouze velikost, ale v poměru k ní rovněž hmotnost. Samotné atomy a molekuly tvořící klec a vše, co je v ní, zmenšily svou velikost i hmotnost. Byla zmenšena Planckova konstanta, takže nic z toho, co je uvnitř, se v poměru k ostatním věcem, nacházejícím se uvnitř, nezměnilo. Pro králíka zůstalo jídlo a vše ostatní v kleci zcela normální. Vnější svět se v poměru k němu zvětšil, ale on si toho samozřejmě není vědom."

"Ale miniaturizační pole je pryč. Proč se tedy klec a její obsah zase okamžitě nezvětšily?"

"Ze dvou důvodů, doktore Morrisone. Za prvé, stav miniaturizace je metastabilní. To je jeden ze základních objevů, jež činí miniaturizaci možnou. Ať proces zastavíme v jakémkoliv stádiu, vyžaduje to jen velmi málo energie jej v tomto stádiu udržet. A za druhé, miniaturizační pole nezdisipovalo. Je pouze minimalizováno a vtaženo dovnitř, takže zabráňuje atmosféře v kleci uniknout ven a naopak normálním molekulám zvenčí zabráňuje pronikat dovnitř. Rovněž způsobuje, že stěny klece se může dotknout normální, nezminiaturizovaná ruka. - Ale ještě jsme neskončili, doktore Morrisone. Pokračujeme dál."

Morrison, chvějící se a neschopný popřít skutečnost toho, co viděl, si pomyslel, že jej snad dostali do jakéhosi stavu supersugesce, která jej nutí věřit všemu, co vidí a co mu říkají. Přiskrceným hlasem se zeptal: "Neříkáte mi toho příliš mnoho?"

"Ano, říkám, ale jenom povrchně. Až tohle budete opakovat v Americe, pravděpodobně vám nebudou věřit a nic z toho, co řeknete, jim ani v nejmenším nepomůže dostat se k podstatě miniaturizační techniky." Zvedla ruku a Kaliininová znovu otočila knoflíkem.

Opět se ozvalo vrčení a klec se začala zmenšovat. Zdálo se, že nyní se zmenšuje rychleji a Boranovová, jakoby opět četla Morrisonovy myšlenky, řekla: "Čím déle se objekt zmenšuje, tím menší má hmotnost a tím je proces rychlejší."

Morrison zjistil, že ve stavu podobném šoku zírá na klec, jejíž hrana už není větší než jeden centimetr. A stále se zmenšovala.

Boranovová opět zvedla ruku a vrčení ustalo.

"Opatrně, doktore Morrisone. Nyní váží jen několik stovek miligramů a pro každého v našem měřítku je velmi křehkým objektem. Zkuste tohle."

Podala mu silné zvětšovací sklo. Mlčky jej vzal a podržel jej nad droboučkou klikou. Kdyby nevěděl, že ta maličká, pohybující se věc uvnitř, je králík, nepoznal by ho, protože jeho mysl prostě odmítala připustit existenci tak maličkého zvířete.

Ale viděl přece, jak se zmenšuje a nyní na něj hleděl, zmaten i fascinován zároveň.

Podíval se na Boranovovou a řekl: "Ono se to skutečně stalo?"

"Vy si snad stále ještě myslíte, že to je optická iluze, že jsme vás zhypnotizovali, nebo - něco jiného?"

"Drogy?"

"Kdyby to byly drogy, doktore Morrisone, byl by to ještě větší úspěch než miniaturizace samotná. Podívejte se kolem sebe. Není snad všechno ostatní normální? Byla by to skutečně zvláštní droga, která by změnila vaše prostorové vnímání jediného objektu z celé místnosti. Pochopte konečně, doktore, že to, co jste viděl, bylo skutečné."

"Zvětšete jej," řekl Morrison bez dechu.

Dežněv propukl v smích, ale potlačil jej rychlým zakašláním. "Kdybych se smál, mohlo by to Katinku odfouknout a Nataša a Sofie by po mně začaly házet vším, co mají po ruce. Jestli chcete, abychom ji zvětšili, budete muset chvíli počkat."

"Dežněv má pravdu," řekla Boranovová. "Víte, doktore Morrisone, stal jste se svědkem vědecké demonstrace, ne nějakého kouzla. Kdyby to bylo kouzlo, mávla bych rukou a králík by okamžitě byl normální a stejně tak klec a všechno v ní - a pak byste věděl, že to skutečně byla jen optická iluze. Jenomže to iluze nebyla. Zmenšit Planckovu konstantu si vyžaduje velké množství energie. A abychom ji opět zvětšili, musí se z pole uvolnit energie ve formě tepla, která se

rovná té, jež byla v procesu spotřebována, protože zákon zachování energie platí dokonce i v procesu miniaturizace. Nemůžeme předmět deminiaturizovat rychleji, než jsme schopni odvést vyprodukované teplo a to trvá dost dlouho - dokonce déle než miniaturizace."

Morrison chvíli mlčel. Shledával vysvětlení o zachování energie přesvědčivější než demonstraci samotnou. Šarlatáni by nedbali na tak důsledné dodržování fyzikálních zákonů.

"Zdá se mi," řekl, "že vaše miniaturizace může být jen stěží k něčemu prakticky použitelná. V nejlepším případě by mohla sloužit jako prostředek k rozšíření a zdokonalení kvantové teorie."

"I to by stačilo," řekla Boranovová, "ale nesudte techniku podle její počáteční fáze. Doufáme, že přijdeme na to, jak omezit tuto vysokou energetickou náročnost a tím dosáhnout toho, že metoda miniaturizace a deminiaturizace se stane levnou a praktickou záležitostí. Předpokládáme, že energie uvolněná při deminiaturizaci by se dala využít nějak efektivněji. Pak by se nám možná pracovalo snadněji."

"Zapomněli jste snad na druhý termodynamický zákon?" zeptal se Morrison s přehnanou zdvořilostí.

"Vůbec ne. Víme, že stoprocentní přeměna energie je nemožná. Pokud se nám podaří převést 75 procent z deminiaturizační energie zpět do elektromagnetického pole - nebo jenom pouhých 25 procent - pak i to bude znamenat zlepšení naší současné situace. Avšak doufáme, že získáme techniku mnohem efektivnější a dokonalejší a od toho jste tady vy."

Morrisonovy oči se rozšířily údivem. "Já? Já o tom nevím vůbec nic. Proč jste si na svou záchranu vybrali zrovna mne? Dítě z mateřské školky by pro vás bylo zcela jistě užitečnější."

"To rozhodně ne. Víme, co děláme. Pojdte, doktore Morrisone, vy a já teď půjdeme do mé pracovny, zatímco Sofie a Arkadij nám Katinku vrátí zpět do původní velikosti. Já vám tam povím, proč právě vy toho víte tolik, abyste nám mohli pomoci miniaturizační teorii zdokonalit a tím vlastně umožnit její praktické využití. Dozvíte se, proč jste jediným člověkem, který nám může pomoci."

Kapitola 5

KÓMA

Život je příjemný. Smrt je klidná. To jen přechod mezi nimi je problematický.

- Dežněv starší

19.

"Toto," řekla Natálie Boranovová, "je má vlastní část Grotta."

Posadila se do poměrně opotřebovaného křesla, které shledávala (alespoň se tak Morrisonovi zdálo) dokonale pohodlným, protože se za ta léta přizpůsobilo jejímu tělu.

On sám se posadil do druhého křesla, menšího a jednoduššího, se sedadlem pokrytým saténem. Nebylo tak pohodlné, jak vypadalo. Rozhlížel se kolem s trpkým pocitem stesku po domově. Jistým způsobem mu to připínalo jeho vlastní pracovnu. Byl tam počítač a velký monitor. (Boranovová jej měla vyzdobenější než on - což bylo pro sovětský styl typické.)

Rovněž tam byl stejný nepořádek v hromádách papírů a stejný zápach, které vydávaly, stejně nahodile zastrčené staromódní knihy mezi filmovými kazetami. Morrison se pokoušel přečíst titul jedné z nich, ale byla příliš daleko a také příliš opotřebovaná, než aby se mu to podařilo. (Knihy vždy vypadají opotřebovaně, i když jsou nové.) Měl dojem, že to je kniha v angličtině, což by jej nepřekvapilo. On sám měl ve své knihovně několik děl ruské klasické literatury, aby si čas od času osvěžil své jazykové znalosti.

"Zde mám docela soukromí," řekla Boranovová. "Nikdo nás nebude poslouchat ani vyrušovat. Později nám sem mohou přinést občerstvení."

"Jste laskavá," řekl Morrison a snažil se, aby jeho hlas nezněl příliš sarkasticky.

Boranovová to vzala doslova. "Ne zas tak docela. A nyní, doktore Morrisone, nemohla jsem si nevšimnout, že se s Arkadijem oslovujete křestními jmény. On je samozřejmě jistou výjimkou mezi kulturními lidmi a někdy si dovoluje až příliš. Přesto, mohla bych vás opět požádat o to, abychom navzdory okolnostem, díky nimž jste tady, odbourali onu formálnost mezi námi?"

Morrison zaváhal. "Dobrá, říkejte mi tedy Alberte. Ale bude to pouze pro vaše pohodlí, nikoliv na znamení přátelství. Svůj únos vám neodpustím."

Boranovová si odkašlala. "Já jsem se vás pokoušela přesvědčit, abyste sem šel dobrovolně. Kdybychom k tomu nebyli nuceni okolnostmi, nikdy bychom něco takového neudělali."

"Jestliže jste z toho v rozpacích, vraťte mne Spojeným státům. Pošlete mne zpět hned teď a já na všechno zapomenu a nebudu si své vláde stěžovat."

Boranovová pomalu zavrtěla hlavou. "Sám víte, že to není možné. Jsme nuceni okolnostmi. Brzy se dozvíte, co tím myslím. Ale zatím spolu, Alberte, mluvmě jako příslušníci naší velké rodiny vědců, která je povznesena nad národnostní otázky a další umělé přehradu mezi lidmi. - Už jste se určitě smířil se skutečností, že miniaturizace je možná."

"Nic jiného mi nezbývá," zavrtěl Morrison téměř lítostivě hlavou.

"A víte, v čem spočívá náš problém?"

"Ano. Je příliš náročná na energii."

"Představte si ale, jak to bude vypadat, až tyto energetické požadavky drasticky zmenšíme. Představte si, že miniaturizaci budeme schopni provádět poté, co zapojíme šňůru do zásuvky ve zdi a nespotřebujeme víc energie než potřebuje opékač topinek."

"Ano, to je mi jasné - jenomže jak to udělat? Vy sami to zřejmě nedokážete. Proč tedy všechno držíte v takové tajnosti? Proč nezveřejníte výsledky, kterých jste doposud dosáhli a nenecháte na tom pracovat ostatní příslušníky oné velké vědecké rodiny, jak jste to hezky nazvala? Tím, že to tajíte, jenom podporujete domněnky, že Sovětský svaz miniaturizaci plánuje použít jako nějakou zbraň, dostatečně mocnou k tomu, aby narušila vzájemné pochopení mezi národy, díky kterému už po dvě generace trvá mír a světová spolupráce."

"Takhle to není. Sovětský svaz netouží po světové nadvládě."

"Já v to také doufám. Ale dokud máte určité tajemství, ostatní členové světové aliance se budou domnívat, že po nadvládě toužíte."

"Spojené státy snad nemají svá tajemství?"

"Nevím. Americká vláda se mi nesvěřuje. Pokud mají tajemství - a já předpokládám, že mají - rovněž to neschvaluji. Ale řekněte mi, je nutné, aby existovala nějaká tajemství? Co na tom záleží, jestli právě vy přijdete na miniaturizaci, nebo my, nebo vy a my společně - nebo například Afričané? My jsme vymysleli letadlo a telefon, ale vy přece máte obojí. My jsme byli první na Měsíci, ale vy tam máte stejný podíl sídlišť. Na druhé straně, vy jste byli první, kdo vyřešil problém jaderné fúze a první, kdo postavil elektrárnu na sluneční energii ve vesmíru a my rovněž plně využíváme obou."

"Vše, co říkáte, je pravda," řekla Boranovová. "Nicméně, po více než století svět považoval za samozřejmé, že americká technologie je lepší než sovětská a to nás neustále trápí. Kdyby bylo v otázce něčeho tak převratného jako je miniaturizace jasné, že to byl Sovětský svaz, kdo na ni přišel, pak by se splnilo jedno z našich největších přání."

"A světová rodina vědců, jíž se oháníte? Jste také její členkou nebo jste pouze sovětskou vědkyní?"

"Jsem obojí," řekla Boranovová s náznakem hněvu. "Kdyby to záleželo jenom na mně, pak bych možná naše tajemství světu odhalila. Já ale rozhodnutí nedělám. Dělá je moje vláda a já jí důvěřuju. Ani vy Američané nám to nijak nezlehčujete. Vaše neustálé hlasité prohlašování americké nadřazenosti nás vhání do obranné pozice."

"Ale nenaruší onu sovětskou pýchu to, že jste si k dokončení své úlohy museli pozvat - či unést - Američana?"

"Ano, samozřejmě to činí mléko trochu kyselejším, ale alespoň budou mít Spojené státy určitý podíl na objevu, s nímž jsme přišli my. Vy se projevíte jako skutečný americký vlastenec a jestli nám pomůžete, napravíte svou vlastní reputaci."

"To má být úplatek?" zasmál se Morrison hoře.

Boranovová pokrčila rameny: "Pokud si to vykládáte takhle, pak vám v tom nemohu bránit. Ale mluvmě spolu jako přátelé a uvidíme, co z toho vzejde."

"V tom případě začneme tím, že mi sdělíte pár informací. Když už věřím, že miniaturizace je možná, mohla byste mi říci základní fyzikální jevy, ke kterým při ní dochází? Jsem na to moc zvědavý."

"Víte, že to nejde, Alberte. Bylo by nebezpečné, kdybyste se dozvěděl příliš mnoho. Jak bychom vás pak mohli nechat vrátit se do své země? - Kromě toho, třebaže ovládám metodu miniaturizace, nevím o ní naprosto všechno. Kdybych to věděla, moje vláda by mne stěží pustila na návštěvu do Spojených států."

"Tím chcete říci, že jsme vás mohli unést - tak jako vy jste unesli mne? Myslíte, že Spojené státy by něco takového udělaly?"

"Jsem si absolutně jistá, že ano, kdyby to bylo nezbytné."

"A kdo jsou tedy lidé, kteří vědí vše?"

"To rovněž není věc, kterou byste v zájmu své bezpečnosti měl vědět. Ale abych vám onu roušku tajemství alespoň trochu poodhalila, jedním z nich je Pjotr Šapiro."

"Bláznivý Petr," řekl Morrison s úsměvem. "To mě tedy nepřekvapuje."

"Ani by nemělo. Jsem si jistá, že ono 'bláznivý' bylo míněno pouze jako jeden z vašich žertů, ale byl to skutečně on, kdo se začal jako první seriózně zabývat miniaturizací. Samozřejmě," dodala zamyšleně, "to rovněž vyžaduje jistou dávku bláznovství - anebo přinejmenším originální myšlení. Rovněž tak to byl Šapiro, kdo jako první navrhl metodu dosažení miniaturizace s minimálními energetickými nároky."

"Jak? Přeměnou deminiaturizační energie v elektromagnetické pole?"

Boranovová protáhla obličej. "To jsem vám řekla jenom jako příklad. Šapirova metoda je mnohem účinnější."

"Můžete mi to vysvětlit?"

"Pouze zevrubně. Šapiro poukazuje na dva velké aspekty jednotné teorie vesmíru - kvantový aspekt a relativistický aspekt - přičemž každý je závislý na konstantě, tvořící jejich hranici. V kvantové teorii je to Planckova konstanta, která je velmi malá, ale ne nulová. V teorii relativity je to rychlost světla, která je obrovská, ale ne nekonečná. Planckova konstanta znamená spodní hranici přeměny energie a rychlost světla je horní hranicí rychlosti přenosu informace. Šapiro tvrdí, že tyto dvě veličiny spolu souvisí. Jinými slovy, jestliže je Planckova konstanta zmenšena, rychlost světla se zvýší. Kdyby byla Planckova konstanta snížena na nulu, pak rychlost světla by byla nekonečná. Podle Šapirova je tedy důvodem pro obrovskou spotřebu energie při miniaturizaci to, že ony dvě veličiny nejsou spojeny a že Planckova konstanta se zmenšuje, aniž by se přitom zvyšovala rychlost světla. Kdyby byly spojeny, pak by během miniaturizace proudila energie z hranice rychlosti světla na hranici Planckovy konstanty a opačným směrem pak během deminiaturizace, takže při miniaturizaci by se rychlost světla zvyšovala a při deminiaturizaci snižovala. Efektivnost by byla téměř stoprocentní. K provedení miniaturizace a zpětného procesu deminiaturizace bychom pak potřebovali jen nepatrné množství energie."

"Vi Šapiro, jak lze provést miniaturizaci a deminiaturizaci při spojení oněch dvou konstant?" zeptal se Morrison.

"Říkal, že to ví."

"Říkal? Minulý čas? To znamená, že svůj názor změnil?"

"Ne tak docela."

"Tak co tedy udělal?"

Boranovová váhala. "Alberte," řekla téměř prosebně, "nezacházejte příliš daleko. Přemýšlejte chvíli. Víte, že miniaturizace je možná, ale zatím není použitelná. Víte, že by byla nesmírným přínosem pro lidstvo a ujistila jsem vás o tom, že by nebyla použita k žádnému ničivému nebo válečnému účelu. Jakmile bude naše prvenství mezinárodně uznáno, což chceme z psychologických důvodů, metoda miniaturizace bude poskytnuta k dispozici všem zemím světa." "Skutečně, Natašo? Věřila byste vy a váš národ Spojeným státům, kdyby situace byla opačná?"

"Věřila!" odpověděla Boranovová a těžce vzdychla. "Pro každého to není přirozené. Je to lidská slabost, že v ostatních neustále hledáme jen to nejhorší. Ale musíme si přece jednou začít důvěřovat, jinak se křehký duch spolupráce, kterou už tak dlouho úspěšně provádíme, zhroutí a budeme zpět ve dvacátém století se všemi jeho hrůzami. Protože Spojené státy tak silně cítí, že jsou silnější a vyspělejší než my, neměly by být právě ony první, kdo budou riskovat a budou nám důvěřovat?"

Morrison rozhodl ruce. "Na to nemohu odpovědět. Jsem jen prostý občan a nepředstavuji mínění svého národa."

"Právě jako prostý občan nám můžete pomoci a budete přitom vědět, že své vlastní zemi neublížíte."

"Tím si nemohu být jistý, protože jste mi na to dala pouze své slovo a myslím si, že vy nepředstavujete mínění svého národa o nic víc, než já představuji mínění svého. Ale tohle všechno je nepodstatné, Natálie. Dokonce i kdybych chtěl, jak vám proboha mohu pomoci s miniaturizací, když o ní nevím vůbec nic?"

"Buďte trpělivý. Za chvíli půjdeme na oběd. Dežněv a Kaliininová budou hotovi s deminiaturizací a připojí se k nám, spolu s dalším člověkem, s nímž se musíte seznámit. Po obědě vás vezmu za Šapirovem."

"Nevím, zda o to budu stát, Natálie. Před chvílí jste mi řekla, že by bylo nebezpečné, kdybych se setkal s někým, kdo dokonale rozumí miniaturizaci. Mohl bych toho zjistit příliš a pak by mohl nastat jistý problém, až bych se měl vrátit do Spojených států. Proč bych tedy měl riskovat a setkat se s Šapirovem?"

"Šapírov je výjimka," řekla Boranovová smutně. "Ujišťuji vás, že to pochopíte sám, až ho uvidíte - a také pochopíte, proč jsme se museli obrátit na vás."

"To nepochopím nikdy," řekl Morrison se stejným přesvědčením, s jakým ještě nedávno tvrdil, že miniaturizace je nemožná.

20.

Oběd se podával v jasně osvětlené místnosti. Světlo vyzařovaly části stěn i celý strop. Boranovová na to poukázala se zřejmou pýchou a Morrison se doslova nutil, aby neutrousil nějakou nevhodnou poznámku. Ve Spojených státech byla totiž elektroluminiscence široce rozšířená.

Ani nevyjádřil své pobavení nad tím, že navzdory tomuto způsobu osvětlení, na stropě visí malý, bohatě zdobený lustr. Jeho žárovky ani v nejmenším nezvyšovaly intenzitu osvětlení, ale místnost nepochybně vypadala útulněji. Jak Boranovová předem naznačila, připojila se k nim pátá osoba a Morrison byl představen muži, který se jmenoval Jurij Koněv. "Neurofyzik jako vy, Alberte," řekla Boranovová.

Koněv, který byl velmi hezký a jemuž mohlo být něco přes třicet, kolem sebe šířil jakéhosi ducha dravého mládí. Potřásl mu rukou s upřímnou zvědavostí a slušnou angličtinou s výrazným americkým přízvukem řekl: "Jsem rád, že vás poznávám."

"Vy jste určitě byl ve Spojených státech," řekl Morrison, rovněž anglicky.

"Strávil jsem dva roky na Harvardské univerzitě. To mi poskytlo vynikající příležitost zdokonalit se v angličtině."

"Niměně," řekla Boranovová rusky, "doktor Albert Morrison velmi dobře ovládá náš jazyk, Juriji, a my mu musíme dát příležitost, aby také on zdokonalil svou ruštinu, když už je v naší zemi."

"Samozřejmě," řekl Koněv rusky.

Morrison téměř zapomněl, že je v podzemí. V místnosti nebyla žádná okna, ale to bylo ve velkých kancelářských budovách, dokonce i v těch nad zemí, zcela normálním jevem.

Přinesli jim oběd. Arkadij Dežněv soustředěně přežvykoval a Sofie Kaliininová se zdála být zamyšlená. Občas se podívala na Morrisona, ale Koněva naprosto ignorovala. Boranovová se dívala na všechny, ale mnoho nemluvila. Zdálo se, že chce nechat slovo Koněvovi.

"Doktore Morrisoně," začal Koněv, "musím vám říci, že jsem si pečlivě prostudoval vaši práci."

Morrison, který jedl hustou zelnou polévku, na něj vzhledl s mírným úsměvem. Od té doby, co přijel do Sovětského svazu, to bylo poprvé, co se někdo zmínil o jeho práci a ne pouze o jejích.

"Děkuji vám za váš zájem, ale Natálie a Arkadij mi říkají Alberte. Říkejme si tedy rovněž křestními jmény na onu krátkou dobu, než se vrátím do své vlasti."

"Pomozte nám," řekla Boranovová tichým hlasem, "a bude to skutečně jen krátká doba."

"Nebudu vám nic slibovat," řekl Morrison stejně tak tiše. "Chci odjet."

Koněv zvýšil hlas, jakoby je chtěl přinutit, aby rozhovor svedli tam, kde jej původně chtěl mít. "Ale musím namítnout, Alberte, že jsem vaše závěry nebyl schopen dokázat."

Morrison sevrhel rty. "Na to samé si stěžovali neurofyzikové ve Spojených státech."

"S tím si ale nemusíte dělat starosti. Akademik Šapírov se o vaše teorie velmi zajímá a tvrdí, že zřejmě máte pravdu, i když třeba jen částečně."

"Ehm, ale Šapírov přece není neurofyzik, že ano?"

"Ne, to není, ale má mimořádný cit pro to, co je správné. Nikdy jsem jej neslyšel říci - 'zdá se mi, že je to správné' - pokud se to, o čem hovořil, skutečně neprokázalo jako správné - přinejmenším částečně. Říká, že jste pravděpodobně na cestě ke zřízení zajímavé přenosové stanice."

"Přenosové stanice? Co tím myslíte?"

"Slyšel jsem, jak tohle jednou řekl. Nepochybně to byla nějaká jeho čistě soukromá myšlenka." Vrhel na Morrisona pátravý pohled, jako by čekal na vysvětlení.

Morrison nad tím jen pokrčil rameny. "Přišel jsem pouze na nový druh analýzy cefalických vln, vznikajících v mozku a dosáhl jsem jistých výsledků v pátrání po specifické neuronové síti, která je zodpovědná za abstraktní myšlení."
"Možná jste příliš optimistický, Alberte. Já s vámi nejsem tak docela zajedno v tom, že taková síť existuje."
"Moje pokusy to jasně naznačují."
"Ano. Pokusy se psy a opicemi. Není ale jisté, jak dalece můžeme vaše výsledky vztahovat na mnohem složitější strukturu lidského mozku."
"Přiznávám, že anatomicky jsem s lidským mozkem nepracoval, ale pečlivě jsem analyzoval lidské mozkové vlny a výsledky, které jsem získal, se shodují s mou hypotézou o existenci oné tvůrčí sítě."
"To je právě to, co jsem nebyl schopen potvrdit a nebyli to schopni dokázat ani moji američtí kolegové."
Morrison opět pokrčil rameny. "Adekvátní analýza mozkových vln je nesmírně obtížná a nikdo tomuto problému nevěnoval tolik let výzkumů jako já."
"A taky nikdo nemá příslušné programové vybavení. Vy jste si svůj program analýzy mozkových vln navrhl sám, vidíte?"
"Ano."
"A popsal jste jej v literatuře?"
"Zajisté. Kdybych dosáhl výsledků s neznámým programem, nestálo by to za nic. Kdo by mohl potvrdit mé výsledky, jestliže by neměl k dispozici příslušný počítačový program?"
"Já jsem ale přesto na Mezinárodní konferenci neurofyziků vloni v Bruselu slyšel, že svůj program neustále upravujete a ostatní tím postrádají dostatečnou informovanost o současném stavu vaší práce a že je tedy nemožné váš program podrobit Furierově analýze, týkající se zjištění stupně citlivosti."
"Ne, Juriji, to není pravda. To vůbec není pravda. Čas od času jsem svůj program upravil, ale každý nový zásah jsem pečlivě popsal v Computer Technology. Pokoušel jsem se veškeré údaje publikovat v The American Journal of Neurophysics, ale v posledních letech mé materiály vůbec nebyly přijímány. Jestliže vědci čtou pouze tento časopis a ostatní literaturu přehlížejí, není to moje chyba."
"Ale přesto -" Koněv se odmlčel a zamračil se. "Nevím, jestli bych tohle měl říkat, protože bych si vás nerad znepřátelil."
"Jen do toho. V posledních letech jsem se naučil přijímat nejrůznější poznámky - nepřátelské, sarkastické a - což je nejhorší - litující mne. Zvykl jsem si na to. - Mimochodem, tohleto kuře Kyjev je moc dobré."
"Je to jídlo pro hosty," zamumlala Kaliininová, téměř neslyšně. "Je tam moc másla - a to je špatné na postavu."
"Haha," zasmál se Dežněv nahlas. "Špatné na postavu. To je americká poznámka a v ruštině nemá žádný smysl. Můj otec vždy říkával: 'Tělo ví, co potřebuje. Proto jsou některé věci tak dobré.'"
Kaliininová zavřela oči ve zcela zjevném nesouhlasu. "Je to recept na sebevraždu," řekla.
Morrison si všiml, že během tohoto malého sporu se Koněv na mladou ženu nepodíval. Ani jednou se na ni ještě nepodíval.
"O čem jste to mluvil, Juriji? O něčem, čím byste si mne mohl znepřátelit?"
"Dobrá, Alberte," řekl Koněv. "Je tedy pravda, že jste dal svůj program kolegovi a on s ním nebyl schopen dosáhnout stejných výsledků jako vy?"
"Ano, to je pravda," řekl Morrison. "Alespoň to můj kolega, dost schopný člověk, tvrdil."
"Podezříváte jej, že lhal?"
"Ne. To v podstatě ne. Je to zřejmě proto, že moje pozorování jsou natolik specifická, že pokud se o ně pokouší člověk, který je předem přesvědčen o tom, že jsou mylná, pak to snadno může vést k jeho vlastnímu omylu."
"Nešlo by to použít i naopak, Alberte a tvrdit, že pokud jste si příliš jistý úspěchem, pak jste přesvědčen o tom, že úspěch skutečně máte?"
"Možná ano," řekl Morrison. "To už mně v minulosti vytýkali několikrát. - Já si to ale nemyslím."
"Ještě jedna věc," řekl Koněv. "Skutečně to opakuji velice nerad, ale zdá se mi to dost důležité. Je pravda, že jste tvrdil, že jste během analýzy mozkových vln občas zachytil i skutečné myšlenky?"
Morrison zuřivě zavrtěl hlavou. "V tisku jsem nikdy nic takového netvrdil. Párkrát jsem se jednomu kolegovi zmínil o tom, že když se soustředím na analýzu mozkových vln, jsou okamžiky, kdy se mi zdá, že ve své mysli cítím nějaké cizí myšlenky. Nevím, zda ty myšlenky byly moje nebo zda můj vlastní mozek zachycoval myšlenky zkoumaného subjektu."
"Je něco takového možné?"
"Předpokládám, že ano. Mozkové vlny produkují slabá kolísavá elektromagnetická pole."
"Aha! Možná, že v souvislosti s tímto akademik Šapiro pronesl svou poznámku o přenosové stanici. Mozkové vlny vždy produkují kolísavá elektromagnetická pole - ať už při analýze nebo bez ní. Za normálních okolností nemůžete myšlenky člověka, který se nachází ve vaší přítomnosti zachycovat, bez ohledu na to, jak intenzívně myslí. K zachycování myšlenek dochází pouze tehdy, když studujete mozkové vlny pomocí svého naprogramovaného počítače. Pravděpodobně funguje jako přenosová stanice, zesilující mozkové vlny subjektu a promítající je do vaší vlastní mysli."
"Nemám o tom žádný důkaz, kromě svých občasných přechvácených dojmů. A to nestačí."
"Mohlo by to stačit. Lidský mozek je mnohem složitější než jakýkoliv jiný ekvivalentní kus hmoty, který známe."
"A co delfini?" zeptal se Dežněv s plnými ústy.
"To je zastaralý názor," odpověděl Koněv. "Jsou inteligentní, ale jejich mozky se věnují pouze malichernostem plavání a nezbyvá v nich místo na abstraktní myšlenky v lidském slova smyslu."
"Nikdy jsem delfiny nestudoval," utrousil Morrison lhostejně.
"Delfiny ignorujte," řekl Koněv netrpělivě. "Soustřeďte se pouze na skutečnost, že váš počítač, správně

naprogramovaný, může účinkovat jako přenosová stanice, propouštějící myšlenky z mozku pokusného zvířete nebo osoby do vašeho vlastního mozku. Jestliže tomu tak skutečně je, Alberte, pak potřebujeme vás a žádného jiného člověka na světě."

Morrison se zamračil, odstrčil svou židli od stolu a řekl: "I kdybych pomocí svého programu mohl číst myšlenky - a já nikdy netvrdil, že mohu, ve skutečnosti to vlastně popírám - co by to mohlo mít společného s miniaturizací?"

Boranovová vstala a podívala se na hodinky. "Je čas," řekla. "Půjdeme navštívit Šapirova."

"Ať řekne cokoli, na mém názoru to nic nezmění," řekl Morrison.

"Zjistíte," řekla Boranovová chladným hlasem, "že neřekne vůbec nic - ale i tak vás přesvědčí."

21.

Morrison měl docela dobrou náladu. Konec konců, Sověti se k němu chovají jako ke svému hostu a kdyby mohl přehlédnout onen malý incident s únosem, neměl by si nařezávat.

Ale kam se takhle dostanou? Boranovová jej představila ostatním - nejprve Dežněvovi, pak Kaliininové, pak Koněvovi - ale proč? Znovu a znovu naráží na to, jak jim může pomoci, aniž by mu něco plně vysvětlila. Ani po rozhovoru s Koněvem nebyl o nic chytřejší.

A nyní jdou za Šapirovem. To bude určitě vyvrcholení. Od první zmínky o něm, před dvěma dny na konferenci, se Šapírov nad celou záležitostí vznášel jako houstnoucí mlha. Byl to on, kdo vypracoval miniaturizační teorii, on, kdo přišel na spojitost mezi Planckovou konstantou a rychlostí světla, on, který si cenil Morrisonových neurofyzikálních teorií, on, kdo počítal s jeho programem označil za přenosovou stanici, což i Koněva přesvědčilo o tom, že Morrison je jediným člověkem, který jim může pomoci.

Nyní tedy bude muset čelit lichotkám a argumentům samotného Šapirova. Bude i nadále trvat na tom, že jim nepomůže. Co se však stane, když Šapírov se svými lichotkami a argumenty neuspěje?

Budou mu vyhrožovat - nebo jej dokonce mučit?

Vymývat mu mozek?

Morrison se zachvěl. Nebude mít dost odvahy odmítnout pouze na základě toho, že jim nechce pomoci. Bude je muset přesvědčit o tom, že jim nemůže pomoci. To je snad rozumné stanovisko. Co může neurofyzika - či vlastně jenom jedna pochybná a nepřijatá neurofyzikální teorie - mít společného s miniaturizací?

Ale jak to, že to sami nechápou? Proč se všichni chovají, jako by byli přesvědčeni o tom, že on, který se o něčem takovém jako miniaturizace, dozvěděl před pouhými osmačtyřiceti hodinami, jim - jim, jediným odborníkům v této oblasti - může pomoci v něčem, co oni sami nedokážou?

Dlouho šli chodbami a Morrison, zabrán do svých vlastních nepříjemných myšlenek, si najednou všiml, že jsou s Boranovovou sami.

"Kde jsou ostatní?" zeptal se jí prudce.

"Mají svou práci," odpověděla. "Nesmíme jen tak zahálet."

Morrison zavrtěl hlavou. Skutečně nejsou sdílí. Žádný z nich mu neprozradil vůbec nic. Vždy pevně sevřené rty. Možná je to sovětský zvyk - nebo něco, co jim bylo vnuceno během jejich práce na tajném projektu, při níž se vědci neodvážují vybočit mimo hranice svých přesně vymezených úkolů.

Berou ho jako typického Američana, o němž se dočetli v knížkách? Nic z toho, co kdy vykonal, jim k tomu nemohlo zavdat příčinu. Je pouhým úzce specializovaným odborníkem, který v podstatě neví nic z oborů, jež se netýkají neurofyziky samotné. - To je neustále se zhoršující nemoc moderní vědy, pomyslel si.

Stěží vnímal, že vstoupili do dalšího výtahu a nyní byli na jiném podlaží. Rozhlížel se kolem a rozeznával typické znaky, pro něž neplatily národnostní rozdíly.

"Jsme v lékařském křídle?" zeptal se.

"V nemocnici," odpověděla Boranovová. "Grotto je soběstačný vědecký komplex."

"A proč jsme tady? Jsem - " najednou se odmlčel a zmocnila se jej hrůza. Dají mu nějaké drogy nebo něco jiného, aby byl přístupnější?

Boranovová ještě chvíli šla, pak se zastavila, vrátila se k němu a stroze se zeptala: "Co vás tak vystrašilo?"

Morrison se cítil zahanben. Byl výraz jeho obličeje tak průhledný? "Nic," zamumlal. "Už mne prostě unavuje chodit jen tak bez cíle."

"Proč si myslíte, že chodíme bez cíle? Řekla jsem vám přece, že jdeme navštívit Pjotra Šapirova. Jdeme k němu. - Pojdte, už nám zbývá jen pár kroků."

Zabočili za roh a Boranovová kývla hlavou směrem k oknu.

Přistoupil k němu a nahlédl dovnitř. Uviděl místnost, v níž byla spousta lidí a čtyři lůžka, z nichž jenom jedno bylo obsazené a obklopené přístroji, které nepoznával, hadičkami a skleněným nádobím. Napočítal asi tucet lidí - lékaře, sestry a lékařské techniky.

"To je akademik Šapírov," řekla Boranovová.

"Který?" zeptal se Morrison a jeho oči bloudily od jedné postavy ke druhé, ale nemohly najít nikoho, kdo by byl podobný vědci, s nímž se kdysi setkal.

"Na lůžku."

"Na lůžku? Je nemocen?"

"Je to mnohem horší. Už přes měsíc je v kómatu a my si myslíme, že jeho stav je nenapravitelný."

"To je mi hrozně líto. Teď už vím, proč jste o něm před obědem mluvila v minulém čase."

"Ano, Šapírov, jakého známe, je už minulý čas, pokud - "

"Pokud se neprobere? Ale právě jste řekla, že jeho stav je nenapravitelný."

"To je pravda. Ale jeho mozek ještě není mrtev. Je sice poškozen, jinak by nebyl v kómatu, ale není mrtev a Koněv,

který si pečlivě prostudoval vaši práci, si myslí, že některá z jeho myšlenkových center jsou netknutá."

"Aha," řekl Morrison. "Už to začínám chápat. Proč jste mi to nevysvětlila hned na začátku? Možná bych souhlasil jít sem s vámi dobrovolně. Ale, na druhé straně, pokud prostuduji jeho mozkové funkce a pak vám řeknu - ano, Jurij Koněv má pravdu - k čemu to bude dobré?"

"To samotné by nám nebylo k ničemu. Víte, zatím to ještě nechápete a dokud neporozumíte celému problému, nemohu vám to přesně vysvětlit. Uvědomujete si, co je pohřbeno v ještě žijících částech Šapirovova mozku?"

"Předpokládám, že jeho myšlenky."

"Ano, myšlenky týkající se spojitosti mezi Planckovou konstantou a rychlostí světla. Myšlenky týkající se toho, jak miniaturizaci a deminiaturizaci učinit rychlou, levnou a praktickou. S těmito myšlenkami bychom lidstvu mohli dát techniku, která by znamenala převrat ve vědě a technologii - a ve společnosti. Větší převrat než vynález tranzistoru. Možná ještě větší než objev ohně. Kdo ví?"

"Jste si jistá, že to příliš nedramatizujete?"

"Ne, Alberte. Uvědomujete si, že jestliže miniaturizace bude spojena se zvýšením rychlosti světla, pak vesmírná loď, úspěšně zminiaturizovaná, může být poslána kamkoliv do vesmíru rychlostí několikrát větší než je rychlost světla? Vlastně nepotřebujeme rychlost větší než rychlost světla. Světlo pro nás poleťte dostatečně rychle. A nebudeme potřebovat ani antigravitaci, protože hmotnost zminiaturizované lodi bude téměř nulová."

"Tomu nemohu uvěřit."

"Nechtěl jste věřit ani miniaturizaci."

"Chci tím říci, že nemohu uvěřit tomu, že řešení tohoto problému je uzamčeno v mozku jednoho člověka. Časem na to přijdou druzí. Když ne teď, tak za rok, nebo za deset let."

"Pro vás by bylo tak snadné čekat, protože to není ve vašem vlastním zájmu, Alberte. Potíž je v tom, že my na to nebudeme mít ani desetiletí, dokonce ani příští rok. Grotto, které vidíte kolem sebe, stálo sovětskou vládu tolik jako menší válka. Pokaždé, když něco miniaturizujeme - třeba jenom Katinku - spotřebujeme tolik energie, kolik by jí stačilo na celý den pro docela velké město. Vládním činitelům se to už nelíbí a také mnoho vědců, kteří význam miniaturizace podceňují, se chová sobecky a stěžují si, že kvůli Grottu strádá veškerá sovětská věda. Jestliže nepřijdeme na metodu, šetřící energii - výrazně šetřící - pak toto středisko bude zrušeno."

"Niméně, Natašo, pokud zveřejníte to, co je o miniaturizaci známo a dáte objev k dispozici Světové asociaci pro vědecký pokrok, začne si tím lámat hlavu nesmírný počet vědců a někdo z nich určitě brzy přijde na to, jak spojit Planckovu konstantu s rychlostí světla."

"Ano," řekla Boranovová, "a možná, že vědec, který objeví onu cestu k nízkoeenergetické miniaturizaci, bude Američan, nebo Francouz, Nigérijec či Uruguayec. Nyní toto tajemství má sovětský vědec a my nechceme ztratit své prvenství."

"Zapomněla jste na světové společenství vědců," namítl Morrison. "Nesnažte se jej rozpitvát na kusy."

"Mluvil byste jinak, kdybyste byl Američanem, který je na pokraji objevu a někdo vás požádal, abyste své prvenství předal jednomu z nás. Pamatujete se na americkou reakci, když Sovětský svaz vypustil na oběžnou dráhu kolem Země první umělou družici?"

"Od té doby jsme snad o kousek pokročili."

"Ano, pokročili jsme o kilometr, ale ne o deset. Svět ve svém myšlení stále ještě není jednotný. Stále ještě v jistém rozsahu přežívá národnostní pýcha."

"Vidíte svět pouze z té horší stránky. Dobrá, pokud tedy nejsme globální a národnostní pýcha je něco, s čím se zatím musíme smířit, pak bych ji měl mít i já. Proč by mne tedy, jako Američana, mělo vzrušovat to, že sovětský vědec ztratí nárok na svůj objev?"

"Řekla jsem vám to jenom proto, abyste pochopil, jak je tento objev důležitý pro nás. Kéž byste se jen na okamžik dokázal vcítit do naší situace a pochopit naše zoufalství a touhu vědět to, co ví Šapirov."

"Dobrá, Natašo, já to chápu," řekl Morrison. "Neschvaluji to, ale chápu to. A teď - poslouchejte mne pozorně, prosím - teď, když to chápu, co ode mne vlastně chcete?"

"Chceme," řekla Boranovová prudce, "abyste nám pomohl zjistit, jaké jsou Šapirovovy myšlenky - jeho stále žijící a existující myšlenky."

"Ale jak? V mé teorii není nic, co by to umožňovalo. Dokonce i když si myslím, že taková myšlenková síť existuje a že mozkové vlny mohou být podrobně analyzovány a zaručím se vám za to, že občas získám nějakou mentální představu, možná jen mou představu, možná skutečnost - neexistuje způsob, jak by mozkové vlny mohly být zkoumány v takovém rozsahu, aby se daly interpretovat jako aktuální myšlenky."

"Ani tehdy, když byste mohl podrobně analyzovat mozkové vlny v jedné nervové buňce, která je součástí myšlenkové sítě?"

"Pracovat s jedinou mozkovou buňkou a zjistit potřebné detaily, je nemožné."

"Zapomněl jste, že můžete být zminiaturizován a umístěn dovnitř oné buňky."

Morrison na ni zůstal hledět v hrůze. O něčem takovém se zmínila už při jejich prvním setkání, ale on to prostě zavrhl jako čirý nesmysl - hrůznou myšlenku, ale nesmyslnou, protože si byl jist, že miniaturizace je nemožná. Ale miniaturizace možná je a hrůza, která se jej nyní zmocnila, byla přímo paralyzující.

22.

Nikdy mu nebylo zcela jasné, co se s ním tehdy stalo. Ne, že by mu to vypadlo z paměti, ale všechno to bylo nejasné a rozmazané.

Probral se na pohovce v malé místnosti. Boranovová se na něj dívala a tři ostatní - Dežněv, Kaliininová a Koněv - stáli za ní. Ti tři se do jeho zorného pole dostali mnohem později.

Snažil se posadit, ale Koněv k němu přišel a položil mu ruku na rameno. "Odpočiňte si ještě, Alberte, prosím vás.

Šetřete své síly."

Morrison se zmateně díval z jednoho na druhého. Něco jej silně rozrušilo, ale nemohl si vzpomenout, co to bylo. "Co se stalo? Jak - jak jsem se sem dostal?" Znovu se rozhlížel po místnosti. Ne, tady to nebylo. Díval se oknem na muže na nemocničním lůžku.

Zmateně se zeptal: "Já jsem omdlel?"

"Ne tak docela," odpověděla Boranovová. "Prostě jste o sobě chvíli nevěděl. Zdá se, že jste prodělal šok."

Morrison už si vzpomněl. Znovu se pokusil sednout si, tentokrát s větší rozhodností. Odstrčil Koněvovu uklidňující ruku. Konečně seděl a ruce měl položené vedle sebe na pohovce.

"Už si vzpomínám. Chtěla jste mne miniaturizovat. Co se stalo, když jste mi to řekla?"

"Prostě jste se zapotácel - a sesul jste se k zemi. Nechala jsem vás položit na nosítka a odnést sem. Nezdálo se, že byste potřeboval nějaké léky, jen jste si potřeboval lehnout a vzpamatovat se."

"Žádné léky?" Morrison si zběžně prohlédl ruce, jako by očekával, že na nich uvidí stopy po vpichu.

"Žádné. Ujišťuji vás."

"Než jsem omdlel, neřekl jsem nic?"

"Ani slovo."

"Pak vám to tedy povím teď. Nenechám se zminiaturizovat. Je vám to jasné?"

"Je jasné, že to říkáte."

Dežněv se posadil na lůžko vedle Morrisona. V jedné ruce držel plnou láhev, ve druhé prázdnou sklenici.

"Potřebujete tohle," řekl a sklenici zpola naplnil.

"Co je to?" zeptal se Morrison, zvedaje ruku v odmítavém gestu.

"Vodka," odpověděl Dežněv. "Není léčivá, ale je výživná."

"Já nepiji."

"Měl byste si udělat čas na všechno, Alberte. I na to, abyste se trošku zahřál hitem vodky, která je dobrá i pro ty, kteří nepiji."

"Nepiji ne proto, že bych to odsuzoval. Prostě pít nemohu. Nemám na alkohol hlavu. Dvakrát si loknu a během pěti minut budu opilý. Dokonale opilý."

Dežněv zvedl obočí. "Tak? A k čemu jinému je alkohol? Podívejte, ta troška vám neublíží. Naopak, zahřeje vás, povzbudí krevní oběh, vyčistí vám hlavu, soustředí vaše myšlenky. Dodá vám odvalu."

"Nečekejte od té trošky alkoholu zázraky," řekla Kaliininová napolo šeptem, ale dost hlasitě, aby to bylo slyšet.

Morrison prudce otočil hlavu a podíval se na ni. Nezdála se mu tak hezká jako při jejich prvním setkání. Její pohled měl tvrdý a neodpouštějící výraz.

"Nikdy jsem si o sobě nemyslel, že jsem odvážný člověk," řekl Morrison. "Nikdy jsem ani nenaznačil, že bych vám chtěl pomoci. Od začátku jsem tvrdil, že pro vás nemohu nic udělat. To, že jsem zde, je důsledek násilného činu, což sami dobře víte. Co vám tedy dlužím? Co dlužím jedinému z vás?"

"Alberte, vy se chvějete," řekla Boranovová. "Napijte se trochu vodky. Jeden doušek vás neopije a do dalšího vás nutit nebudeme."

Jakoby chtěl ukázat jenom kousíček odvahy, Morrison po chvíli váhání vzal sklenici z Dežněvovy ruky a ledabyly polkl. V krku ucítil horko, sestupující dolů do žaludku. Chuť byla nasládlá. Dal si ještě jeden, tentokrát větší hlt a podal sklenici zpět Dežněvovi. Ten ji i s lahví položil na malý stolek po straně pohovky.

Morrison se pokusil promluvit, ale místo toho se rozkašlal. Chvilí počkal a pak řekl: "Není to tak špatné. Pokud vám to nebude vadit, Arkadiji -"

Dežněv se natáhl po sklenici, ale Boranovová řekla: "To stačí, Alberte." Její velitelské gesto Dežněva zastavilo.

"Nechceme, abyste byl opilý. Chceme jenom, abyste se trochu zahřál a byl ochoten poslouchat nás."

Morrison cítil narůstající pocit tepla, jako vždy, když se při určité společenské příležitosti napil sherry (to bylo jen jednou) nebo suchého martini. Rozhodl se, že bude oponovat jakémukoliv argumentu, s kterým Boranovová přijde.

"V pořádku," řekl, "pokračujte," a pevně a neústupně seval rty.

"Alberte, já netvrdím, že nám něco dlužíte a je mi líto, že vás to tak šokovalo. Jsme si vědomi toho, že jste mužem činu a pokoušeli jsme se zlomit vás tak jemně, jak to jen šlo. Já jsem ve skutečnosti doufala, že na podstatu věci přijdete sám, aniž bych vám to musela vysvětlovat."

"Mýlila jste se. Taková bláznivá věc by mne v životě nenapadla."

"Víte, v čem je náš problém, že ano?"

"Vím, že je to váš problém, ne můj."

"Snad byste to mohl chápat alespoň tak, že to dlužíte světové vědě."

"Světová věda je abstraktní pojem, který sice hluboce obdivuji, ale nechci obětovat své zcela konkrétní tělo pro abstrakci, která pravděpodobně vůbec neexistuje. Problém je v tom, že v potížích je sovětská věda, ne světová."

"Pak pomyslete na americkou vědu," řekla Boranovová. "Pokud nám pomůžete, bude to společné sovětsko-americké vítězství."

"Budou moje zásluhy zveřejněny?" zeptal se Morrison. "Nebo budete tvrdit, že to všechno je čistě sovětská záležitost?"

"Máte moje slovo," řekla Boranovová.

"Já ale sovětské vládě nevěřím."

"To je přílišné," řekla Kaliininová. "On posuzuje sovětskou vládu podle své vlastní."

"Počkej, Natálie," řekl Koněv. "Nech mne promluvit s Američanem jako přítele s přítelem." Posadil se k Morrisonovi a řekl: "Alberte, apeluji na váš zájem o svou práci. Zatím jste toho, co se týče konkrétních výsledků, dosáhl jen velmi

málo. Nepřesvědčil jste nikoho ve své zemi a pokud budete mít k dispozici pouze své dosavadní zařízení a metody, ani se vám to nepodaří. My vám nabízíme lepší metodu, takovou, o jaké se vám před třemi dny ani nesnilo a kterou nikdy nebudete mít, pokud nebudete souhlasit. Alberte, nyní máte příležitost postoupit od romantických spekulací k přesvědčujícímu důkazu. Udělejte to pro nás a stanete se nejslavnějším neurofyzikem na světě."

"Snažíte se mne přesvědčit, abych riskoval život kvůli ověření nevyzkoušené metody," řekl Morrison.

"To by v historii vědy nebylo poprvé. Vědci odedávna riskují své životy jen proto, aby pokročili ve svém bádání. Vzlétali v balónech a v primitivních skořápkách se potápěli do mořských hlubin. Chemici riskovali zacházení s jedy a výbušninami, biologové s patogeny všech typů. Lékaři sami sebe očkovali pokusnými séry a fyzikové, ve snaze uskutečnit řetězovou jadernou reakci, riskovali, že vyhodí do povětří nejenom sebe, ale i celou planetu."

"To všechno jsou jen pohádky," řekl Morrison. "Nikdy byste nezveřejnili, že na vašem výzkumu měl podíl Američan. Poté, co jste se mi přiznali k vaší zoufalé touze po sovětském prvenství, vám to nemohu věřit."

"Budme k sobě upřímní, Alberte," řekl Koněv. "Váš podíl bychom nemohli zatajit, i kdybychom chtěli. Americká vláda ví, že jste tady. Nehnuli ani prstem, aby nás zastavili, protože vás tu chtějí mít. A jakmile oznámíme svůj úspěch, budou vědět - anebo se alespoň dohadovat - proč jsme vás tu chtěli mít a co jste pro nás udělal a dohlédl na to, aby zásluhy americké vědy byly zveřejněny."

Morrison chvíli seděl zticha, s hlavou sehnutou. Všechno viděl mírně rozmazaně. Zřejmě to způsobila vodka, kterou vypil. Aniž by vzhlédl, věděl, že se na něj upírají čtyři páry očí.

Zvedl hlavu a řekl: "Dovolte mi jednu otázku. Jak se Šapirovo dostal do kómatu?"

Nastalo ticho a tři z oněch párů očí sklouzly na Boranovovou.

Když to Morrison viděl, také se na ni podíval. "Nuže - " řekl.

"Řeknu vám pravdu, Alberte, třebaže nám to v naší snaze přesvědčit vás asi moc nepomůže. Kdybychom se vám pokoušeli lhát, měl byste právo nevěřit ničemu, co jsme vám až doposud řekli a co vám řekneme. Když uvidíte, že mluvíme pravdu, snad nám budete věřit nyní i v budoucnosti. - Alberte, akademik Šapiro je v kómatu, protože byl zminiaturizován, stejně tak - alespoň doufám - jak budete zminiaturizován vy. Během deminiaturizace došlo k malé nehodě, při níž byla poškozena část jeho mozku a zdá se, že natrvalo. Vidíte, může se to stát a nezatajujeme to před vámi. Nyní, když jsme vám otevřeně a upřímně řekli vše, buďte k nám rovněž upřímní a řekněte, že nám pomůžete."

Kapitola 6

ROZHODNUTÍ

Vždy jsme přesvědčeni o tom, že rozhodnutí, které jsme právě učinili, je nesprávné.

- Dežněv starší

23.

Morrison konečně vstal, ale cítil, že se chvěje - nevěděl, jestli je to vlivem vodka, všeobecným vypětím nebo tím, co mu právě řekla Boranovová - ani jej to nezajímalo. Zhoupl se na chodidlech, jako by si jimi nebyl zcela jistý a začal vážně chodit sem a tam po malé místnosti.

Nakonec se postavil před Boranovovou a drsným hlasem řekl: "Můžete zminiaturizovat králíka, aniž by se mu přitom něco stalo. Uvědomujete si ale, že lidský mozek je ta nejsložitější hmota, kterou známe a ať už při pokusu přežije cokoliv, lidský mozek to přežít nemusí?"

"Veškeré naše pokusy dokazují, že miniaturizace neovlivňuje vzájemné vztahy uvnitř zminiaturizovaného objektu. Teoreticky by lidský mozek neměl být miniaturizací nijak zasažen."

"Teoreticky!" vykřikl Morrison pohrdavě. "Jak je tedy možné, pokud vycházíte z teorie samotné, že jste experimentovali se Šapirovo, jehož mozku si tak ceníte? A k vaší obrovské ztrátě pokus selhal. Jak se vůbec opovažujete navrhnout mně, abych se já sám podvolil vašemu experimentu a onu ztrátu napravil? Nepodaří se vám to, prostě mne nepřesvědčíte."

"Nemluvte nesmysly," řekl Dežněv. "Nejsme šilenci. Nic z toho, co děláme, nebereme na lehkou váhu. Byla to Šapirova chyba."

"V podstatě ano," řekla Boranovová. "Šapiro měl své excentrické způsoby. U vás mu říkáte 'bláznivý Petr' a možná nejste daleko od pravdy. Trval prostě na tom, že se podrobí miniaturizačnímu pokusu. Říkal, že stárne a že stejně jako Mojžíš nedosáhne země zaslíbené, dokud do ní sám nevstoupí."

"Mohli jste mu to přece zakázat."

"My? Zakázat něco Šapirovi? To nemyslíte vážně."

"Ne vy. Vaše vláda. Jestliže miniaturizační projekt je pro sovětskou vládu tak cenný - "

"Šapiro vyhrožoval, že pokud mu nedovolíme jednat podle sebe, zanechá práce na projektu a to jsme nemohli riskovat. Ani naše vláda už nemá takovou moc jako kdysi, aby mohla vyvíjet nátlak na problematiku vědce. Nyní musí víc brát v úvahu světové mínění, stejně jako vaše vláda. Je to cena za globální spolupráci. Zda to vede k lepšímu či horšímu, to vám nemohu říci. V každém případě, Šapiro byl zminiaturizován."

"To je šílenství," mumlal Morrison.

"Ne," řekla Boranovová, "nic jsme nepodnikli bez předběžných opatření. Navzdory skutečnosti, že každý pokus s miniaturizací je nesmírně drahý a Ústřednímu koordinačnímu výboru při něm běhá mráz po zádech, vše jsme pečlivě připravili. Dvakrát jsme zminiaturizovali šimpanze a dvakrát jsme je deminiaturizovali a neshledali jsme na nich žádné změny - ať už se to týkalo jejich chování nebo magnetického rezonančního zobrazení mozku."

"Šimpanz není člověk," namítl Morrison.

"To víme," řekla Boranovová zamračeně. "Proto jsme jako dalšího zminiaturizovali člověka. Dobrovolníka. Jurije

Koněva, abych byla konkrétní."

"Musel jsem to být já," řekl Koněv. "Byl jsem to já, kdo si byl nejvíc jist tím, že lidský mozek nemůže být při pokusu poškozen. Jsem neurofyзикem tohoto projektu a byl jsem to já, kdo udělal potřebné výpočty. Žádného jiného člověka bych nežádal, aby kvůli jejich ověření riskoval svůj rozum. Život je jedna věc - ztratíme jej všichni, dříve nebo později, ale zdravý rozum je něco docela jiného."

"Jak statečné," zašeptala Kaliininová, hledíc na konečky svých prstů. "Čin skutečného sovětského hrdiny." Její rty sebou cukaly, jakoby na pokraji opovrhlivého úsměvu.

Koněv se podíval přímo na Morrisona a řekl: "Jsem loajální sovětský občan, ale nedělal jsem to z nacionálních důvodů. To by v tomto případě nestačilo. Podrobil jsem se pokusu z důvodů mravnosti a vědecké etiky. Důvěřoval jsem své analýze a za co by moje důvěra stála, kdybych ji nemohl riskovat sám na sobě? A je to ještě záležitost něčeho jiného. Až bude sepsána historie miniaturizace, budu v ní uveden jako první člověk, na němž byl proces vyzkoušen. To začloní dokonce i činy mého praprastrýce, který byl generálem, bojujícím proti nacistům ve Velké vlastenecké válce. A já bych tím byl potěšen, ne z pýchy, ale z víry, že mírová vítězství jsou vždy nadřazena vítězstvím válečným."

"Dobrá, odložme ideály stranou a přejdeme k praktické stránce věci," řekla Boranovová. "Jurij byl zminiaturizován dvakrát. Nejprve jsme jej zmenšili na polovinu jeho velikosti a pak jsme ho v naprostém pořádku uvedli do původního stavu. Podruhé byl zminiaturizován do velikosti myši a opět byl v pořádku deminiaturizován."

"A pak byl zminiaturizován Šapiro?" zeptal se Morrison.

"Ano, pak Šapiro. Navzdory veškerému našemu úsilí se nám jej nepodařilo od pokusu odradit. Zuřivě se domáhal možnosti být zminiaturizován jako první člověk. Jako první se o to ale pokusil Koněv. Šapiro si tedy počkal na druhý, mnohem drastičtější pokus. Hrozil nám, že od celého projektu odstoupí a dokonce odejde ze země, pokud jej nezminiaturizujeme víc než Koněva. Neměli jsme na výběr. Kdyby 'bláznivý Petr', jak mu říkáte, začal mluvit o emigraci, vláda by mu to nedovolila, dokonce ani v dnešních dnech. Nechtěli jsme, aby se dostal do vězení, takže jsme jej zminiaturizovali na velikost buňky."

"A tím jste překročili hranice bezpečnosti, že ano?"

"Ne. Vše bylo v naprostém pořádku. Jenomže jsme jej začali zvětšovat a pak, v jednom bodě deminiaturizace, došlo k nehodě. Deminiaturizace začala probíhat velmi rychle a teplota Šapirova těla narůstala. Působilo to jako vysoká horečka - ne tak vysoká, aby jej zabila, ale stačila trvale poškodit jeho mozek. Pokud bychom mohli ihned zasáhnout, dalo se tomu zabránit, ale bylo nutné dokončit deminiaturizaci a to chvíli trvá. Byla to hrozná katastrofa a vše, co nám zbývá, je pouhá naděje, že se nám podaří zachránit to, co potřebujeme - to, co zůstalo v jeho mozku."

"Pokud budu zminiaturizován, může dojít ke stejné nehodě, nebo jak tomu říkáte. Je to tak?"

"Ano," připustila Boranovová, "je to tak. Nepopírám to. V historii vědy došlo k mnoha nehodám a omylům. Snad vám nemusím připomínat, že během výzkumu vesmíru zahynuli jak sověští, tak američtí kosmonauti. To nám ale nebrání v tom, abychom budovali stanice na Měsíci - nebo ve vesmíru samotném - jako v novém domově lidstva."

"To je možné, jenomže všechny akce ve vesmíru prováděli dobrovolníci. Nikoho tam neposlali proti jeho vůli. Ale já nejsem dobrovolník."

"Nemusíte mít strach," řekla Boranovová. "Ze všech sil jsme se snažili, aby proces byl tak bezpečný, jak je to jen možné a kromě toho, nepůjdete do toho sám. Koněv a Šapiro byli sami a miniaturizační pole obklopovalo pouze je samotné. Vy budete na lodi, v upravené ponorce. Ta byla rovněž bez potíží zminiaturizována a deminiaturizována. Je o trochu levnější experimentovat s neživými objekty, protože lépe snášejí zvyšování teploty. Tepelný nárůst zároveň slouží jako test stability všech jejich součástí."

"Nepůjdu, Natašo. Ani sám, ani s celou Rudou armádou."

Boranovová jeho poznámku ignorovala. "S vámi budeme na lodi my čtyři," řekla. "Já, Sofie, Jurij a Arkadij. Proto jsem vám je všechny představila. My všichni budeme partnery na této největší výzkumné výpravě. Nebudeme brázdřit oceány ani pronikat do hlubin vesmíru, ale podnikneme první výpravu do živého lidského těla. Můžete jako vědec - neurofyзик - něčemu takovému odolat?"

"Ano, mohu. A velmi snadno. Nepůjdu."

"Máme váš program. Nosíte jej vždy s sebou a měl jste jej u sebe, když jsme vás unesli. Na palubě pro vás bude připraven počítač, přesně takový, jaký používáte ve své laboratoři. Nebude to trvat dlouho. Budeme zminiaturizováni a všichni budeme riskovat stejně jako vy. Vy budete na počítači zaznamenávat vše, co zachytíte i vzruchy, které ucítíte. Pak budeme deminiaturizováni a vaše úloha tím bude u konce. Tak nám už konečně řekněte, že s námi půjdete. Řekněte, že ano."

Morrison, s pěstmi pevně zaťatými, tvrdohlavě řekl: "Ne, nikam nepůjdu. Neudělám to."

"Je mi líto, Alberte, ale takovou odpověď nepřijímáme," řekla Boranovová.

24.

Morrison cítil, že jeho srdce prudce bije. Bude to prostě závod vůle a on si byl jist, že se nikdy neshodne s tou ženou, která navzdory tomu, jak jemně vypadá, je jako z ocele. Kromě toho, stojí za ní veškerá moc Sovětského svazu, zatímco on je proti ní sám.

"Určitě jste si vědomá toho, že celý tenhle nápad je postavený na hlavu," řekl zoufale. "Jak víte, že existuje nějaká spojitost mezi Planckovou konstantou a rychlostí světla? Všechno to je jen Šapirovo tvrzení. Ne snad? Řekl vám nějaké podrobnosti? Předložil vám nějaký důkaz? Někaké vysvětlení? Někakou matematickou analýzu? - Nebylo to nic víc než pouhé konstatování - imaginativní spekulace - co?"

Snažil se říci to co nejpřesvědčivěji. Konec konců, kdyby jim Šapiro poskytl něco konkrétního, sotva by se teď tak zoufale snažili dostat z jeho mozku to, co pro ně mohlo být užitečné. Zadržel dech a čekal na jejich odpověď.

Boranovová pohlédla na Koněva a s náznakem váhání řekla: "I nadále vám budeme říkat naprostou a ničím

nepřikrášlenou pravdu. Kromě několika Šapiroových výroků nemáme nic. Přesně tak, jak jste to odhadl. Rád si vše nechával pro sebe, dokud nám nebyl schopen říci úplně všechno. V tomto ohledu byl jako malé dítě. Možná to byl jen příznak jeho výstřednosti - nebo jeho génia - nebo obojího."

"Ale jak si za těchto okolností můžete být jisti tím, že nějaký jeho nepodložený výrok se opírá o něco skutečně cenného?"

"Když akademik Šapiro řekl - 'myslím, že takhle by to mohlo být' - vždy se ukázalo, že to tak skutečně je."

"Vždy?"

"Téměř vždy."

"Téměř vždy. To znamená, že tentokrát se mohl mýlit."

"Připouštím to. Mohl se mýlit."

"Anebo, pokud skutečně měl nějaké myšlenky, které by vám mohly pomoci, mohou se nacházet v té části mozku, která byla zničena."

"To je taky možné."

"Anebo, pokud ony myšlenky mají nějakou cenu a nacházejí se v nepoškozené části mozku, je docela možné, že nebudu moci mozkové vlny správně interpretovat."

"Ano, i to by se mohlo stát."

"Když si to tedy shrneme: Šapiroovy úvahy mohou být naprosto nesprávné a i když ne, nemusíme se k nim vůbec dostat a i když se k nim dostaneme, pak se mi nemusí podařit mozkové vlny interpretovat. Když to všechno uvážíme, jaké jsou vyhlídky na úspěch? Uvědomujete si, že budeme riskovat své životy kvůli něčemu, co téměř zcela jistě selže?"

"Když to všechno zvážíme objektivně," řekla Boranovová, "musím uznat, že naše vyhlídky jsou skutečně mizivé. Ovšem, nebudeme-li riskovat, vyhlídky, že něco získáme, budou ne mizivé, ale naprosto nulové. Jestliže budeme riskovat své životy, připouštím, že šance na úspěch budou velmi malé, ale ne nulové. Za těchto okolností musíme riskovat."

"Podle mne," řekl Morrison, "je riziko příliš velké a šance na úspěch příliš malá."

Boranovová mu položila ruku na rameno a řekla: "Tohle určitě není vaše konečné rozhodnutí."

"Je."

"Přemýšlejte o tom. Přemýšlejte o hodnotě, jakou to přinese Sovětskému svazu. Pomyslete na výhody, které to přinese vaší vlastní zemi a na to, jak váš podíl, jež bude zveřejněn, přispěje potřebám světové vědy i vaší vlastní slávy a reputaci. A to vše jen za to, že budete souhlasit. Chápu, že na druhé straně stojí vaše osobní obavy. Jsou pochopitelné, ale veškeré úspěchy v životě vyžadují, aby byl překonán určitý strach."

"Přemýšlením své rozhodnutí nezměním."

"I tak nad tím do zítřejšího rána přemýšlejte. Máte na to patnáct hodin. Váhání mezi strachem a nadějami může Člověka udržet v nerozhodnosti po celý život a my tolik času nemáme. Pjotr Šapiro může vydržet v kómatu celá desetiletí, ale my nevíme, jak dlouho v jeho mozku zůstane to, co potřebujeme, a proto nemůžeme čekat příliš dlouho."

"Já čekat mohu a vaše problémy mne nezajímají."

Boranovová jako by jeho odmítání neslyšela. Mírným hlasem řekla: "Už se nebudeme pokoušet přesvědčit vás. Dejte si večeři. Můžete se dívat na holovizi, můžete si prohlížet knihy, přemýšlet, spát. Arkadij vás doprovodí zpět do hotelu a jestli se budete chtít na něco zeptat, klidně se ho zeptejte."

Morrison přikývl.

"A pamatujte si, Alberte, že zítra ráno nám musíte oznámit své rozhodnutí."

"Máte jej už teď. Nic se na něm nezmění."

"Ne, vaše rozhodnutí musí být takové, že s námi půjdete a pomůžete nám. Snažte se dojít k takovému rozhodnutí - musíte k němu dojít - a bude snadnější pro všechny z nás, když budete souhlasit rád a dobrovolně."

25.

Morrison jedl zamyšlen a jen málo - zjistil, že není schopen pozřít víc než pár soust. Zdálo se, že Dežněvovi nedostatek jeho chuti naprosto nevádí. Nadšeně jedl a stále přítomně mluvil, vzpomínaje na všechny možné směšné historky, které znal - a v nichž většinou hlavní úlohu hrál jeho otec - zjevně potěšen, že je může vyprávět někomu novému.

Morrison se jednou či dvakrát slabě zasmál, ale jen proto, že zvýšený Dežněvův hlas mu naznačil, kde je pointa jeho příběhu. Ve skutečnosti jej vůbec nevnímal. Valerie Paleronová, servírka, která je obsluhovala u snídaně, tam stále ještě byla. Dlouhý den - ale buď se to muselo odrážet v její mzdě, nebo to vyžadovaly její zvláštní povinnosti. Ať tomu bylo jakkoliv, kdykoliv se přiblížila ke stolu, vrhla na Dežněva zamračený pohled. Možná proto (pomyslel si Morrison lhostejně), že se jí jeho historky nelíbily, protože mnohé z nich znevažovaly sovětský režim.

Morrison byl zabrán do svých vlastních chmurných myšlenek. Nyní, když uvažoval o možnosti dostat se pryč z Grotta - z Malenkingradu - ze Sovětského svazu - začínal cítit zklamání nad tím, co by mu mohlo ujit. Zjistil, že s otevřenými očima sní o miniaturizaci, o tom, jak by mohla prospět jeho vlastnímu výzkumu. O tom, jak by triumfoval nad těmi zbedněnými blázný, kteří jeho teorie zavrhlí.

Uvědomoval si, že ze všech argumentů, s nimiž na něj Boranovová vyrukovala, jím pohnul pouze jeho osobní.

Jakákoliv zmínka o vykonání velkého činu pro vědu nebo pro lidstvo nebo pro tento národ byla pouze řečnická. Jeho vlastní místo ve vědě pro něj znamenalo víc. A právě to v něm nyní vřelo.

Když servírka mijela jejich stůl, přinutil se říci: "Jak dlouho tu musíte zůstat, slečno?"

Podívala se na něj s nelibostí. "Dokud vy dva vznešení pánové nevypadnete."

"Nemáme naspěch," řekl Dežněv, když vyprázdnil sklenici. Mluvil pomalu a jeho obličej byl zarudlý. "Já mám soudružku číšnici tak rád, že bych tu zůstal, dokud bude Volha plynout, abych se na ni mohl dívat."

"Pokud já nebudu muset hledět na vás, tak klidně, " zamumlala Valerie Paleronová.

Morrison Dežněvovi dolil a řekl: "Co si myslíte o madam Boranovové?"

Dežněv přihloupě hleděl na sklenici. Slavnostním hlasem řekl: "Podle mne není prvotřídní vědkyní, ale je vynikající v administrativě. Bystrá, rychle se rozhoduje a je absolutně nepod - nepodplatitelná. Asi ji z toho musí bolet hlava.

Jestliže je administrátorka nepodplatitelná - příliš čestná, pak to v mnohém ztěžuje život. Zbožňuje Šapirova a myslí si o něm, že je nepod - ne, neso - ne, neomylný. Tak je to."

Morrison si oním ruským slovem nebyl jistý. "Myslíte tím, že se domnívá, že má vždy pravdu?"

"Přesně tak. Jestliže se jen jedním slovem zmíní o tom, že ví, jak miniaturizaci udělat levnou, věří, že je to možné. Jurij Koněv si tím je také jistý. To je další z jeho zbožňovatelů. Ale je to Bora - Boranovová, která vás chce poslat do Šapirova mozku. Ať je tomu tak či onak, pošle vás tam. Má svoje metody. - Co se týče Jurije, toho klacka malého, je jediným skutečným vědcem ve skupině. Je vynikající." Dežněv vážně pokýval hlavou a znovu se napil.

"Jurij Koněv mne zajímá," řekl Morrison, očima sledující Dežněvovu sklenici, "a také ta mladá žena, Sofie Kaliininová."

Dežněv se na něj potouchele podíval. "Hezká mladá kočička." Pak smutně zavrtěl hlavou. "Ale nemá smysl pro humor."

"Je vdaná, že ano?"

Dežněv opět zavrtěl hlavou, tentokrát mnohem zuřivěji. "Ne."

"Říkala, že má dítě."

"Ano, má holčičku, ale do jiného stavu se žena nedostane tím, že se zapíše do matriky při svatebním obřadu. Je to čistě postelová záležitost - ať je vdaná či ne."

"A puritánská sovětská vláda takové věci schvaluje?"

"Ne, ale myslím si, že ji o schválení nikdo nežádal." Propukl v smích. "Kromě toho, jako pracovnice v Malenkingradu má zvláštní výhody. Vláda její prohřešek prostě ignoruje."

"Zaráží mne to," řekl Morrison, "že Sofie se o Jurije Koněva tak zajímá."

"Je to vidět, vidíte? Na to nemusí být člověk příliš bystrozraký. Zajímá se o něj natolik, že prohlásila, že to dítě je výsledkem Jurijovy spolupráce v oné malé záležitosti, o níž jsem se zmínil."

"Och, skutečně?"

"Ale on to popírá. A velmi zuřivě. Myslím si, že má smysl pro jakýsi černý humor, když s ní i nadále pracuje, ale ani jednoho nemůžeme v projektu postrádat. Jediné, co může dělat, je předstírat, že pro něj neexistuje."

"Všiml jsem si, že se na ni ani jednou nepodíval, ale kdysi zřejmě byli přátelé."

"Velmi blízcí přátelé - pokud se jí dá věřit. Jestli ano, drželi to v naprosté tajnosti. Ale co na tom? Nepotřebuje, aby její dítě podporoval. Má velký plat a když je v práci, o její dítě se láskyplně starají v mateřské školce. Je to pouze záležitost jejich citů."

"Proč se asi rozešli?"

"Kdoví? Milenci své spory berou tak vážně. Já jsem nikdy nedopustil, abych se skutečně zamiloval, abych do toho zapletl své city. Když se mi dívka líbí, užívám si s ní. Když mne to unaví, odejdu. Zatím jsem měl štěstí v tom, že ženy, které jsem poznal, byly stejně prag - pragmatické - není to dobré slovo? - jako já a nikdy z toho nedělaly velký rozruch. Jak říkával můj otec: 'Žena, která nedělá povyk, nemá žádné chyby'. Je pravda, že někdy je to unaví dřív než mne, ale co na tom? Dívka, kterou jsem omrzl, to není nic pro mne a kromě toho, existují spousty jiných."

"Předpokládám, že Jurij je také takový, že ano?"

Dežněv opět vyprázdnil sklenici a uhnul rukou, když mu Morrison chtěl znovu dolít. "Dost! To stačí!"

"Nestačí," řekl Morrison klidně. "Začal jste mluvit o Jurijovi."

"Co bych vám o něm mohl říct? Co se žen týče, Jurij není přelétavý, ale slyšel jsem - " Otupěle hleděl na Morrisona.

"Víte, jak to chodí - jeden něco řekne, ten to zas řekne dalšímu a nakonec je z toho něco úplně jiného. Zkrátka, doslechl jsem se, že když Jurij byl ve Spojených státech, kde se vzdělával v západním stylu, poznal nějakou americkou dívku. Do jeho přízně se dostala la belle Americane a Sofie musela stranou. Možná to bylo takhle. Možná byl jiný, když se vrátil zpět a možná stále ještě sní o své ztracené lásce daleko za mořem."

"Tak proto Sofie nemá ráda Američany?"

Dežněv hleděl na sklenici vodky a trochu z ní upil. "Naše Sofie," řekl, "nikdy neměla ráda Američany. To není nic nového." Naklonil se k Morrisonovi a jeho dech byl cítit vodkou. "Američani nejsou lidé, které by člověk měl zrovna moc rád. Pokud vám to mohu říct bez urážky!"

"Samozřejmě," řekl Morrison klidně, pozoruje Dežněva, jehož hlava pomalu klesala, až spočinula na jeho ohnutém pravém lokti. Jeho dech byl sípavý.

Morrison na něj hleděl asi půl minuty a pak zvedl ruku a pokynul servírce.

Přišla, pohupující boky a pohlédla na Dežněva s opovržlivým úsměvem.

"Nu, přál byste si velké kleště, v nichž byste mohl našeho spícího prince odnést do postele?"

"Ještě ne, slečno Paleronová. Jak víte, jsem Američan."

"To ví každý. Stačí, když řeknete tři slova a stoly a židle v této místnosti na sebe vzájemně pokývnu a řeknu: 'Američan'."

Morrison se zamračil. Vždy byl hrdý na to, že jeho ruština je tak čistá a tato žena jej už podruhé tak popíchla.

"Nicméně," řekl, "dostali mne sem násilím, proti mé vůli. Věřím, že to udělali bez vědomí sovětské vlády, která by s tím určitě nesouhlasila a jistě by jim v jejich akci zabránila, kdyby o tom věděla. Ti lidé tady - doktorka Boranovová, které říkáte Carevna - jednali o své vlastní vůli. Sovětská vláda by o tom měla vědět a pak by mne jistě urychleně vrátila Spojeným státům a zabránila by tak mezinárodnímu incidentu, o který nikdo nestojí. Souhlasíte se mnou?"

Servírka si založila ruce v bok a řekla: "A zajímá snad někoho tady nebo ve Spojených státech to, jestli s tím souhlasím nebo ne? Jsem snad diplomat? Jsem snad převtělený Car Petr Velký pijan?"

"Můžete dohlédnout na to," řekl Morrison, "aby se o tom vláda dozvěděla. Co nejrychleji."

"Co vy si vlastně myslíte, Američane? Že o tom povím svému milenci, který je členem Prezidia a všechno bude v pořádku? - Co já mám společného s vládou? Ba co víc - a to vám říkám ve vši vážnosti, soudruhu cizince - nepřejí si, abyste se mnou o tomhle ještě někdy mluvil. Už mnoho našich loajálních občanů bylo žvanivými cizinci nemilosrdně zkompromitováno. Tohle samozřejmě ihned oznámím soudružce Boranovové, která dohlédne na to, abyste mne tímto způsobem víckrát neobtěžoval."

Zlobně se zamračila a odešla a Morrison za ní zmateně hleděl. Až se mu hlava zatočila překvapením, když uslyšel Dežněvův hlas, který mu pravil: "Alberte, Alberte, jste spokojený, děťátko moje?"

Dežněv zvedl hlavu v lokte a třebaže jeho oči byly mírně podlité, jeho hlas ztratil svou opileckou zastřelost. "Zajímalo mne, proč mi tak pilně naléváte," řekl, "proto jsem předstíral, že jsem namol a že jsem usnul. Bylo to velmi zajímavé."

"Vy nejste opilý?" zeptal se Morrison, hledíc na něj v údivu.

"Zajisté jsem v životě byl střízlivější," řekl Dežněv, "ale jsem dokonale při smyslech. Vy nepijáci máte přehnané představy o tom, jak rychle lze sovětského občana opít do němoty - což jen dokazuje, jak je nebezpečné být nealkoholikem."

Morrison zjistil, že se stále ještě nachází ve stavu nevěřivosti nad tím, že ona číšnice s ním odmítla spolupracovat.

"Říkal jste, že je od zpravodajské služby?"

"Já?" Dežněv pokrčil rameny. "Řekl jsem pouze, že se to domnívám, ale domněnky často bývají mylné. Kromě toho, ona mne zná lépe než vy, můj malý Alberte a pravděpodobně nepodlehla iluzi, že jsem opilý. Vsadím deset rublů proti kopejce o to, že věděla, že poslouchám. Jak vám měla za takových okolností odpovědět?"

"V tom případě," řekl Morrison, "slyšela, co jsem řekl a bude vládu informovat o tom, jak se věci mají. A vaše vláda, aby se vyhnula mezinárodnímu incidentu, mne odsud dostane, pravděpodobně s omluvou a vy jim to budete muset vysvětlit. Raději byste mne měli propustit a poslat do Spojených států sami."

Dežněv se zasmál. "Ztrácíte čas, vy šikovný intrikánek. Máte o naší vládě příliš romantické představy. Samozřejmě, že vás někdy propustí, ale ne předtím, než budete zminiaturizován a -"

"Snad mi nechcete tvrdit, že jediný člověk ve vládě ví, že jsem byl unesen? Nemohli by s něčím takovým souhlasit."

"Možná to vědí, možná ne a možná, že až to zjistí, zatnou zuby. Co jiného jim zbývá? Vláda do našeho projektu investovala příliš mnoho peněz, než aby vás nechala odejít předtím, než nám prokážete službu, o kterou jsme vás požádali a než jim budeme moci vše splatit i s úroky. Nezdá se vám to logické?"

"Ne. Protože já vám nepomohu. Nedovolím, abyste mne zminiaturizovali."

"To bude záležet na Nataše. Víte, bude se na vás zlobit a ona nezná slitování. Uvědomte si, že svým odmítnutím uvrhnete všechny, kteří jsou zapojeni do projektu, do nemilosti vlády. Mnozí z nás budou muset odejít - a kdoví, co ještě horšího. A to poté, co jsme se o vás tak pečlivě starali."

"Unesli jste mne."

"Dokonce i to jsme provedli s dokonalou péčí. Byl jste snad zraněn? Týrali vás? A vy se pokoušíte ublížit nám. Nataša se vám za to pomstí."

"Jak? Násilím? Mučením? Drogami?"

Dežněv obrátil oči v sloup. "Jak málo znáte naši Natašu. Takové věci ona nedělá. Já bych to možná zvládl, ale ona ne. Má takové něžné kuřecí srdíčko, stejně jako vy, můj prohnáný Alberte - ale svým vlastním způsobem. Přesto vás donutí jít s námi."

"Jak?"

"To nevím. Nikdy jsem nepochopil, jak to dělá. Ale vždy se jí to podaří. Uvidíte." Jeho úsměv se změnil v úšklebek. A když Morrison onen úšklebek viděl, uvědomil si, že tomu neunikne.

26.

Příštího rána se Morrison a Dežněv vrátili do Grotta. Vstoupili do velké místnosti bez oken, se svíticím stropem. Morrison v ní byl poprvé.

Boranovová seděla za mohutným pracovním stolem a na zdi za ní visel zachmuřený portrét hlavy sovětského státu. V rohu po její levici byl zvlhčovač vzduchu a vpravo knihovna mikrofilmů. Na stole byl malý osobní počítač. To bylo vše. Jinak byla místnost prázdná.

"Tady ho máš," řekl Dežněv. "Ten vykutálený chlapík se pokoušel přimět naši okouzující Paleronovou k tomu, aby za našimi zády uvědomila vládu a pomohla mu dostat se odsud."

"Dostala jsem hlášení," řekla Boranovová tiše. "Odejdi, prosím tě, Arkadiji. Chtěla bych s profesorem Albertem Morrisonem mluvit o samotě."

"Je to bezpečné, Natašo?"

"Myslím, že ano. Albert není, podle mého mínění, žádný násilník. - Budu s vámi v bezpečí, Alberte?"

Morrison toho rána promluvil vůbec poprvé. "Nehrajme spolu žádné divadlo," řekl. "Co ode mne chcete, Natašo?"

Boranovová Dežněvovi naznačila, aby odešel. Když se za ním zavřely dveře, zeptala se: "Proč jste to udělal? Proč jste se do toho snažil zaplést někoho, o kom jste se domníval, že je agent zpravodajské služby, který nás sleduje? To jsme s vámi zacházeli tak špatně?"

"Ano," řekl Morrison hněvivě, "zacházeli. Proč konečně nepochopíte, že můj únos do Sovětského svazu je něco, s čím se nikdy nesmírím? Za co bych vám měl být vděčný? Za to, že jste mi zatím neustřelili hlavu? Pravděpodobně byste to udělali - kdyby pro vás moje hlava neměla takovou cenu."

"Kdyby pro nás neměla cenu, nechali bychom vás na pokoji. Vy to víte a víte i o okolnostech, které nás k tomu vedly. Všechno jsme vám podrobně vysvětlili. Kdybyste se pokusil uprchnout, pochopila bych to, ale to, že jste se pokoušel přesvědčit onu ženu, aby informovala vládu, mohlo mít za následek konec našeho projektu a pravděpodobně i náš

konec - pokud by se vám to podařilo. Doufal jste, že vláda s našim činem nebude souhlasit a bude pohoršena. Kdyby tomu tak bylo, co si myslíte, že by se s námi stalo?"

Morrison sevřel rty a zamračil se. "Nenapadl mne žádný jiný způsob, jak se odsud dostat. Stále jen mluvíte o tom, co potřebujete vy. Já také mám své potřeby."

"Alberte, všemi možnými způsoby jsme se vás pokoušeli přesvědčit, abyste nám pomohl. Nepoužili jsme násilí ani vyhrožování násilím nebo nějakými nepříjemnostmi. Není to pravda?"

"Myslím, že ano."

"Myslíte? Je to pravda. Ale všechny naše metody selhaly. Předpokládám, že spolupráci s námi stále odmítáte."

"Ano, odmítám a budu odmítat."

"Pak jsem proti své vůli nucen přistoupit k dalšímu kroku."

V Morrisonovi zahleděl červ strachu a cítil, že mu srdce začíná prudce bít, ale zoufale se snažil, aby jeho hlas zněl vzdorovitě: "K jakému?"

"Chcete se vrátit domů, zpět do Ameriky. Dobrá, když veškeré naše přesvědčování selhalo, vrátíte se."

"To myslíte vážně?"

"Překvapuje vás to?"

"Ano, překvapuje, ale přijímám to. Beru vás za slovo. Kdy mohu odjet?"

"Ihned, jakmile budeme mít připravenou verzi, kterou hodláme předložit vládě."

"V čem je problém? Řekněte jim pravdu."

"To by nebylo tak snadné, Alberte. Přivedla bych svou vládu do rozpaků a oni by museli popřít, že mi odmítli dát souhlas k mé akci. Ocítla bych se ve vážných potížích. Doufám, že neočekáváte, že udělám takovou hloupost."

"Co jim tedy řeknete?"

"Řeknu jim, že jste sem přišel na vlastní žádost, abyste nám pomohl s naším projektem."

Morrison prudce zavrtěl hlavou. "To by pro mne bylo přinejmenším stejně obtížné, jako přiznání únosu pro vás. Možná teď máme nové dobré časy, ale staré zvyky jen těžko odumírají a americká veřejnost by podezřívala svého vědce, který dobrovolně šel do Sovětského svazu, aby vám pomohl s vaším projektem. Stále existuje jakási mezinárodní soutěž a já mám svou reputaci."

"Ano, v tom je ta potíž," namítla Boranovová, "ale z mého hlediska budu raději, když budete mít problémy vy a ne já."

"Ale já to nedovolím. Myslíte si snad, že budu nějak váhat a neřeknu jim pravdu?"

"Ale, Alberte," řekla Boranovová tiše, "myslíte si, že vám to někdo uvěří?"

"Samozřejmě. Americká vláda ví, že jste mne požádali, abych s vámi jel do Sovětského svazu a já jsem odmítl. Musel jsem být unesen, abyste mne sem dostali."

"Obávám se, že americká vláda se k tomu nebude hlásit, Alberte. Přiznají snad, že sovětské agenti vytáhli Američana z jeho pohodlného hotelového pokoje a unesli jej po zemi, po moři i ve vzduchu, aniž by o tom americká bezpečnost věděla? Pokud vezmeme v úvahu vypořádanou americkou technologii, na niž je váš národ tak hrdý, znamenalo by to buď její neschopnost nebo nedostatek rozumu v řadách vaší výzvědné služby. Myslím si, že vaše vláda raději přijme mou verzi, že jste do Sovětského svazu šel dobrovolně. - Kromě toho, oni přece chtěli, abyste sem šel dobrovolně, ne snad?"

Morrison mlčel.

"Samozřejmě, že je to tak," pokračovala Boranovová. "Chtěli po vás, abyste zjistil co nejvíc o miniaturizaci. Vy jim ale budete schopni říci pouze to, že jste viděl, jak jsme zminiaturizovali králíka, což budou považovat za nějaký podvod. Budou si myslet, že jsme vás dokonale oklamali a že vy jste je tudíž zklamal. A v žádném případě se za vás nepostaví." Morrison o tom v duchu přemýšlel. "To mne opravdu chcete poslat zpět v roli špióna a zrádce svého lidu? O tohle se pokoušíte?"

"Ne, to ne, Alberte. Řekneme tolik pravdy, kolik budeme moci. My bychom vás rádi chránili, třebaže vy ani v nejmenším nedáváte najevo, že vy byste chtěl chránit nás. Vysvětlíme jim, že náš velký vědec Pjotr Šapiro je v kómatu a že krátce předtím, než se mu stala nehoda, mluvil s respektem o vašich neurofyzikálních teoriích. Proti tomu nemůžete mít námítky. To by vás světu představilo jako velkého humanistu. Vaše vláda by tohle stanovisko rovněž mohla podpořit. Určitě by to zabránilo tomu, aby se ocitli v jistých rozpacích - a stejně tak i naše vláda. A je to téměř pravda."

"A co miniaturizace?"

"Na tomto místě musíme pravdu obejít. O miniaturizaci se nemůžeme zmínit."

"Ale co by v tom zabránilo mně?"

"Skutečnost, že by vám nikdo nevěřil. Vy jste snad existenci miniaturizace předtím, než jste ji viděl na vlastní oči, připustil? Ani vaše vláda by nedopustila, aby se rozšířily zvěsti, že Sovětský svaz má miniaturizaci. Nechtěli by zbytečně strašit americkou veřejnost, dokud si nebudou stoprocentně jisti tím, že Sovětský svaz tento objev skutečně má, anebo - a to by bylo lepší, dokud jej nebudou mít i oni sami. - Takže, Alberte, my vás teď pošleme domů s nevinným příběhem, v němž o miniaturizaci nebude ani zmínka. Do rozpaků nebude přivedena ani vaše země ani moje a vás nebudou považovat za zrádce. Spokojen?"

Morrison nejistě hleděl na Boranovovou a prohrabával si své řídké pískové vlasy, až mu stály na hlavě v chumáčích.

"Ale jak zdůvodníte, proč jste mne poslali zpět? Tohle budete muset také vysvětlit. Nemůžete přece říci, že Šapiro se díky mé pomoci zotavil, pokud se skutečně nezotaví natolik, abyste ho mohli veřejnosti znovu ukázat. Ani nebudete moci říct, že zemřel dřív, než jsem se k němu dostal, protože to by skutečně musel zemřít každým okamžikem. Budete muset vysvětlit, proč je stále v kómatu. Nemůžete to tutlat navěky."

"To je právě ten problém, který nás trápí, Alberte a jsem ráda, že to tak chápete i vy. Konec konců, vracíme vás zpět jen několik dní po vašem příchodu - a proč? Obávám se, že jediným logickým vysvětlením bude to, že jste podvodník."

Privedli jsme vás sem v naději, že budete schopni našemu ubohému Šapirovi pomoci, ale okamžitě vyšlo najevo, že vaše teorie jsou pouhým nesmyslem a my jsme vás tudíž s hořkým zklamáním museli poslat zpět. To vám nijak neublíží, Alberte. Budete považován pouze za podvodníka, ne za zrádce a v tom je rozdíl."

"Nehraje si na nevinátka, Natašo. Tohle přece nemůžete udělat," řekl Morrison, bledý hněvem.

"Ale dává to smysl, ne snad? Ani vaši vlastní lidé vás neberou vážně. Vysmívají se vám. Souhlasili by s naším názorem, že vaše neurofyzikální teorie jsou holým nesmyslem. My budeme trochu v rozpacích z toho, že jsme byli tak naivní a těm vašim nesmyslům věřili, ale byl to přece Šapiro, který o vás měl tak vysoké mínění. Jenomže on byl, aniž bychom to věděli, na pokraji celkového mentálního zhroucení, takže by jej těžko šlo vinit z toho, že vás tak bláznivě obdivoval."

Morrisonovi se chvěly rty. "Přece ze mne nemůžete udělat šaška. Nemůžete nadobro zničit mou pověst."

"O jaké pověsti to mluvíte, Alberte? Vždyť vaše žena vás prý opustila poté, co zjistila, že celá vaše práce se zakládá na naprosto nesmyslných a bláznivých názorech a to na ni bylo příliš. Také jsme slyšeli, že vaše místo na univerzitě nemá být obnoveno a vám se nepodařilo najít si jiné. Jako vědec jste prostě skončil a tahle naše historka bude jen tečkou za tím vším. Možná se užijete nějak jinak - mimo oblast vědy. Budete to muset udělat tak či tak, i když my se o to nijak nepříčiníme. Alespoň to vám může být útěchou."

"Ale vy lžete a víte to, Natálie. Nemáte žádný smysl pro etiku? Může tohle jeden vědec provést druhému?"

"Něco takového jste včera nazval abstrakcí, Alberte, a na mne to tedy dnes nedělá žádný dojem."

"Jednoho dne vědci přijdou na to, že jsem měl pravdu. Jak budete vypadat potom?"

"Do té doby možná budeme všichni mrtví. Kromě toho, sám dobře víte, že takhle to nefunguje. Franz Anton Mesmer, který objevil hypnotismus, byl považován za podvodníka a šarlatána. Když byl hypnotismus objeven Jamesem Braidem, byl mu tento objev uznán a Mesmer byl nadále považován za podvodníka a šarlatána. Kromě toho - lžeme, když vás označíme za podvodníka?"

"Samozřejmě, lžete!"

"To si musíme ujasnit. Proč tedy odmítáte zúčastnit se miniaturizace, která by vám mohla dokázat správnost vašich teorií a která by tolik pomohla prohloubit vaše vědomosti o lidské mozku? Takové odmítnutí může pramenit pouze z přesvědčení, že vaše teorie nejsou správné. To ovšem znamená, že jste buď blázen nebo podvodník nebo obojí a nechcete, aby nesprávnost vašich teorií byla miniaturizací prokázána."

"Ale tak to není."

"Máme vám snad věřit, že se miniaturizaci nechcete podrobit jen z pouhého strachu? Že zahodíte svou příležitost k získání vědomostí, slávy, vítězství a úspěchů po letech dřiny - jen proto, že se bojíte? Něco takového si o vás přece nemůžeme myslet, Alberte. Mnohem větší smysl dává to, že jste podvodník a my nebudeme ani chvíli váhat a řekneme, že jím skutečně jste."

"Američané spíš uvěří svému vědci než nějakým sovětským pomluvám."

"Samozřejmě, Alberte. Když vás propustíme s naším vysvětlením, hned toho budou plné všechny vaše noviny.

Americké noviny jsou nejzávažnější a 'nejsvobodnější' na celém světě, jak vy tak rádi prohlašujete. To znamená, že jsou si zákonem samy pro sebe. Jsou na to hrdé a nikdy to nepřestanou tvrdit. Tohle by pro ně byla skutečně nádherná historka: 'Americký podvodník napálil stupidní Sověty.' Už teď vidím ty titulky. A vy sám vyděláte na svém přednáškovém turné velké peníze. Stačí, když řeknete - 'víte, jak jsem tenkrát napálil Sověty.' Pak jim můžete napovídat, že jste nás přesvědčil o těch nejnesmyslnějších hloupostech, než jsme vám na to přišli a vaši posluchači se budou prohýbat smíchy."

"Proč mi tohle chcete udělat, Natálie?" zeptal se Morrison šeptem.

"Ta? Já nedělám nic. Vy sám si to děláte. Vy chcete odejít domů, protože nám se nepodařilo přesvědčit vás, abyste se podrobil miniaturizaci a nemáme tedy jinou možnost. Jakmile se jednou vrátíte domů, pak to ostatní musí krok za krokem nevyhnutelně následovat."

"Ale v tom případě nemohu jet domů. Nemohu si nechat takhle nenapravitelně zkazit život."

"Koho to bude zajímat, Alberte? Vaši zhrzenou ženu? Vaše děti, které už vás pomalu neznají a které si mohou nechat změnit jméno? Vaši univerzitu, která vás chce vyhodit? Vaše kolegy, kteří se vám posmívají? Vaši vládu, která se na vás vykašlala? Zamyslete se nad tím. Nebude to zajímat vůbec nikoho. Nejdříve se vám v celé zemi budou smát a pak na vás navždy zapomenou. A nakonec zemřete bez oznámení a v nejlepším případě si na vás vzpomenou některé noviny, které si neodpustí, aby svým čtenářům nepřipomněly onu starou legrační historku a jejich smích za vámi půjde až do hrobu." Morrison zoufale zavrtěl hlavou. "Takhle se domů vrátit nemohu."

"Budete muset. Pokud nám nechcete pomoci a to nechcete, nemůžete zde zůstat."

"Ale za těchto podmínek přece nemohu jet domů."

"Víte, že existuje i druhá možnost."

Morrison hleděl na ženu, která jej pozorovala s takovým klidem. "Beru raději tu druhou možnost," zašeptal.

Boranovová na něj dlouho hleděla. "Nerada bych se zmýlila, Alberte. Řekněte mi to jasněji."

"Musím si vybrat mezi tím, jestli budu zminiaturizován nebo zničen, že ano?"

Boranovová našpulila rty. "Já bych to takhle neřekla. Dívejte se na to raději takhle. Buď budete souhlasit s tím, že nám pomůžete - a to do poledne, nebo ve dvě hodiny odpoledne budete sedět na palubě letadla do Spojených států. Co mi na to řeknete? Za chvíli bude jedenáct hodin. Máte přes hodinu času na to, abyste se rozhodl."

"K čemu by mi byla? Hodina na tom nic nezmění. Nechám se zminiaturizovat."

"My se necháme zminiaturizovat. Nepůjdete sám." Boranovová natáhla ruku a dotkla se tlačítka na stole.

Vstoupil Dežněv. "Copak Alberte, stojíte tam tak smutný a zdrcený, jako byste se rozhodl pomoci nám?"

"Bez poznámek, Arkadiji," řekla Boranovová. "Albert nám pomůže a my mu za jeho pomoc budeme vděční. Jeho

rozhodnutí bylo dobrovolné."

"Tím jsem si jistý," řekl Dežněv. "Netuším, jak se ti to tentokrát podařilo, Natašo, ale věděl jsem, že to dokážeš. - A vám musím také poblahopřát, Alberte. Trvalo jí to mnohem déle, než jsem předpokládal."

Morrisonovi nezbývalo nic jiného, než na ně s prázdným výrazem hledět. Bylo mu, jako by spolkl celý rampouch - a ten, místo aby roztál, ochlazoval jeho žaludek na bod mrazu.

V každém případě se chvěl.

Kapitola 7

LOD

Pro toho, kdo stojí na břehu a mává na rozloučenou,
cesta nikdy není nebezpečná.

- Dežněv starší

27.

Morrisona zachvátil pocit lhostejnosti, který mu vydržel po celou dobu oběda. Na druhé straně ale cítil, že ten nesmírný tlak je pryč. Už neslyšel rozhodné hlasy, naléhající na něj, žádné vysvětlování ani přesvědčování, neviděl úsměvy, ani hlavy naklánějící se nad ním.

Zcela otevřeně mu řekli, že dokud nesplní svůj úkol, nesmí z Grotta odejít a utéct se odsud samozřejmě nedalo.

A každou chvíli se mu do mysli vkrádala děsivá myšlenka -

Souhlasil s tím, že se nechá zminiaturizovat!

Přidělili mu v Grottu vlastní pokoj, v němž se mohl dívat na filmy - dokonce i v angličtině, kdyby si během následujících hodin chtěl přivolat pocit domova. Tak tam seděl a v přístroji, připevněném na jeho očích, se odvíjel film, který jeho mysl nechával zcela lhostejnou.

Souhlasil s tím, že se nechá zminiaturizovat!

Řekli mu, že si může dělat co chce, dokud pro něj někdo nepřijde. Může si dělat co chce, za předpokladu, že nebude chtít utéci. Všude byly stráže.

Byl si vědom toho, že pocit hrůzy je nyní menší. Ona lhostejnost byla k něčemu užitečná a samozřejmě, čím déle si člověk v mysli opakuje nějakou větu, tím víc ta věta ztrácí na účinnosti. Souhlasil s tím, že se nechá zminiaturizovat.

Čím déle to zvonilo v jeho mysli jako nějaký poplašný zvonek, znovu a znovu, tím víc z té hrůzy pomíjelo. - A nakonec místo pocitu hrůzy zbyla naprostá prázdnota.

Jen vzdáleně si byl vědom toho, že dveře v jeho pokoji se otevřely. Někdo přišel, pomyslel si otupěle. Sundal přístroj z očí, malátně vzhlédl a na okamžik ucítil jiskřičku zájmu.

Byla to Sofie Kaliininová a dokonce i navzdory jeho otupělosti mu připadala nádherná. "Dobré odpoledne, pane," řekla anglicky.

Mírně se na ni usmál. Raději by slyšel ruštinu než angličtinu s tak příšerným přízvukem.

"Prosím vás, Sofie, mluvte rusky," řekl mrzutě v ruštině.

Moje ruština je pro ni možná stejně příšerná jako její angličtina pro mne, pomyslel si, ale bylo mu to jedno. Je tady kvůli nim a jestli jim vadí jeho nedostatky, jeho to nemusí zajímat.

Pokrčila rameny a rusky řekla: "Jistě - když vám to udělá radost."

Pak na něj chvíli zamyšleně hleděla. Její pohled mu v tu chvíli vůbec nevalil. On se na ni také díval a bylo mu úplně jedno, hledí-li na ni nebo na něco jiného - nebo na vůbec nic. Počáteční okamžik okouzlení její krásou vyprchal.

Konečně promluvila. "Chápu to tak, že jste se rozhodl doprovázet nás na naší cestě."

"Ano, přesně tak."

"To je od vás hezké. Jsme vám všichni vděční. Abych vám pravdu řekla, myslela jsem si, že do toho nepůjdete a to jenom proto, že jste Američan. Omlouvám se vám."

S náznakem lítosti i hněvu Morrison řekl: "Moje rozhodnutí nebylo dobrovolné. Byl jsem přesvědčen - odborníci."

"Natálii Boranovou?"

Morrison přikývl.

"Ta je v přesvědčování vynikající," řekla Kaliininová. "Obvykle ne velmi laskavá, ale dobrá. Mě také musela přesvědčovat."

"Proč vás?" zeptal se Morrison.

"Měla jsem své důvody."

"Skutečně? A jaké?"

"Pro vás by rozhodně nebyly důležité."

Následovala krátká, nepříjemná pauza.

"Pojďte, dostala jsem za úkol ukázat vám loď," řekla Kaliininová.

"Loď? Jak dlouho jste tohle plánovali? Jak to, že jste měli čas postavit loď?"

"Myslíte si, že jsme ji stavěli jen kvůli tomu, abychom mohli prozkoumat Šapirovo mozek? Samozřejmě, že ne. Byla vyrobena pro jiné, jednodušší účely, ale v současné době je to jediná věc, kterou můžeme použít. - Pojďte, Alberte, Natálie si myslí, že bude dobré, když se s ní seznámíte předem, uvidíte ji, sáhnete si na ni. Je možné, že právě ona pozemskost lodi vás přesvědčí."

Morrison váhal. "Proč musím jít teď? Nedáte mi čas, abych si na skutečnost, že budu zminiaturizován, zvykl?"

"To je pošetilé, Alberte. Kdybyste měl víc času sedět tu a přemýšlet, měl byste i víc času na to, aby vzrostla vaše - nejistota. Kromě toho, nemáme čas. Jak dlouho si myslíte, že necháme Šapirova ležet a odumírat jeho mozek? Naše cesta je naplánována na zítřejší ráno."

"Zítří ráno," zamumlal Morrison s vyschlým hrdlem. Pošetile se podíval na hodinky.

"Zbývá ještě pár hodin, ale my si budeme čas hlídat, takže se nebudete muset neustále dívat na hodinky. Zítří ráno loď vstoupí do lidského těla. S vámi na palubě."

Pak, bez jakéhokoliv varování, jej prudce pleskla po tváři. "Začínal jste převracet oči v sloup. Chtěl jste znovu omdlít?" Morrison si třel tvář zkrivenou bolestí. "Nechtěl," zamumlal, "ale mohl jsem omdlít, aniž bych chtěl. Nemohla jste mi takovou zprávu oznámit šetrněji?"

"To vás skutečně tak překvapilo, když už jste se vším souhlasil a když je zřejmé, že nemáme moc času?"

Rázně mu pokynula rukou. "A nyní pojdte za mnou."

Morrison, stále se držící za tvář a sršící hněvem a pokořením, ji následoval.

28.

Byli zpět v úseku, kde probíhal výzkum miniaturizace - zpět mezi těmi zaneprázdněnými lidmi, z nichž každý se soustředil jen na svou vlastní práci a nevěnoval sebemenší pozornost ostatním. Kaliininová mezi nimi procházela vzpřímená a s oním aristokratickým nadhledem, který se dostaví automaticky, když jsou vám všichni podřízeni.

Morrison vycítil, že je zde jednou z vedoucích osobností (stále ještě si držel ruku na tváři, protože se mu zdálo, že jí má zarudlou a nechtěl, aby to někdo viděl) a všichni, kdo se s ní setkali nebo se k ní jen vzdáleně přiblížili, pokývali hlavou v jakési jakoby povinné pokloně a ustoupili stranou, aby jí náhodou nezkřížili cestu. Morrisona si nikdo nevšímal.

Procházeli jednou místností za druhou - a všude bylo cítit skrytou, pevně spoutanou energii.

Kaliininová to musela vnímat také a musela s tím vším být dobře obeznámená, protože Morrisonovi tiše a se zřejmou pýchou řekla: "Máme solární energetickou stanici ve vesmíru a většina energie z ní je vyhrazena pro Malenkingrad." A pak konečně přišli k cíli a Morrison uviděl loď. Místnost nebyla příliš velká a ani loď samotná. Ale jeho první dojem byl ten, že před sebou má mistrovské dílo.

Byl to hladký objekt, ne o mnoho větší než automobil, určitě kratší než pořádná limuzína, třebaže o něco vyšší. A byl průhledný!

Morrison automaticky natáhl ruku, aby si na něj sáhl.

Nebyl chladný. Byl hladký a zdál se být vlhký, ale když Morrison ruku odtáhl, jeho prsty byly dokonale suché. Zkusil to znovu a když jel konečky prstů po povrchu, silně je k němu přitiskl, ale na trupu nezůstaly sebemenší stopy jeho doteku. Dýchl na něj. Na průhledném materiálu se objevila zamlžená skvrna, ale rychle zmizela.

"Je to plastický materiál," řekla Kaliininová, "ale neznám jeho složení. A i kdybych ho znala, nemohla bych vám to prozradit, protože by to byla tajná informace. Ať už je to cokoliv, je to pevnější než ocel - tužší a odolnější proti nárazu."

Morrison, jehož špatná nálada byla momentálně potlačena vědeckým zájmem, namítl: "Ale plastická hmota takové tloušťky nemůže mít stejnou odolnost jako stejně silná vrstva oceli."

"Ano, ale kam se s ní vydáme?" zeptala se Kaliininová. "Uvnitř a vně lodi nebudou žádné rozdílné tlaky; nebudou tam žádné meteority ani kosmický prach. Kolem nás nebude nic, kromě měkké struktury buňky. Tato plastická hmota bude dostatečnou ochranou a je lehká. My dva bychom loď snadno zvedli. A právě to je důležité. Jak jistě chápete, musíme šetřit hmotností. Každý kilogram navíc vyžaduje v průběhu miniaturizace značné množství energie a při deminiaturizaci uvolňuje značné množství tepla."

"Vejdeme se do toho všichni?" zeptal se Morrison, nahlížeje dovnitř.

"Zajisté. Dovnitř se vejde šest lidí a nás bude jenom pět. Uvnitř je rovněž množství přístrojů. I když ne tolik, kolik jsme chtěli. Původní plány sice předpokládaly - nu, co můžeme dělat? V tomto nespravedlivém světě častěji dostanou peníze ti, kteří je nepotřebují."

"Záleží na tom, jaký vyvíjíte nátlak a na jak silnou ekonomiku," řekl Morrison s náznakem nesouhlasu. "Je všechno na lodi v pořádku?"

"Ujišťuji vás, že ano." Její obličej byl nyní osvětlen. Když ztratil svůj melancholický výraz (Morrison si byl jist tím, že je to pouze dočasně), Kaliininová byla velmi půvabná. "Všechno bylo velmi pečlivě vyzkoušeno, jak jednotlivé součásti, tak celek. Nedá se říci, že s tímto vybavením je riziko nulové, ale je zanedbatelné. A přitom zde není žádný kov. S našimi mikročipy, vláknovou optikou a Manuilskyho spojkami s sebou nebudeme mít dohromady víc než pět kilogramů zařízení. Proto může být loď tak malá. Kromě toho, neočekáváme, že by takové výpravy do mikrokosmu měly trvat déle než několik hodin, takže nepotřebujeme žádné prostory na spaní, recyklaci, potraviny a zásoby vzduchu, nic jiného než jednoduchá zařízení pro ty nejnezbytnější potřeby."

"Kdo bude loď řídit?"

"Arkadij."

"Arkadij Dežněv?"

"Zdá se, že vás to překvapilo."

"To se vám skutečně jen zdá. Předpokládám, že má příslušnou kvalifikaci."

"Tu nejlepši. Je přístrojový návrhář a v tomto oboru je přímo geniální. Nemůžete ho brát jen podle toho, jak mluví. Ne vlastně, můžete. Myslíte si, že někdo z nás by trpěl jeho drsným humorem a zlozvyky, kdyby to nebyl génius? On navrhl loď - každou její částičku - a veškeré její zařízení. Vymyslel nekonečně mnoho zcela nových způsobů, jak snížit hmotnost a dosáhnout co největší kompaktnosti. Něco takového ve Spojených státech nemáte."

"Nevím, co Spojené státy mají nebo nemají, co se týče takových neobvyklých zařízení," řekl Morrison suše.

"Jsem si jistá, že něco takového nemají. Dežněv je nevšední člověk, i přes svou neobvyklou zálibu dělat ze sebe před světem šaška. Je potomkem Semjona Ivanoviče Dežněva. Předpokládám, že jste o něm slyšel."

Morrison zavrtěl hlavou.

"Skutečně?" zvolala Kaliininová přímo ledovým hlasem. "Byl to jediný slavný badatel, který za časů Petra Velikého

probádal Sibiř až k jejímu nejzazšímu konci a prohlásil, že existuje průliv, oddělující Sibiř a Severní Ameriku. To bylo ještě předtím, než Vitus Bering, Dán v ruských službách, objevil průliv, který pak byl nazván jeho jménem. - A vy neznáte Dežněva. To je typicky americké. Pokud to nebyl váš člověk, nevíte o něm."

"Neurážíte se hned, Sofie. Prostě se o badatelství nezajímám. Existuje mnoho amerických badatelů, o nichž vůbec nevím - a vy také ne." Pohrozil jí prstem a při vzpomínce na její políček si začal intenzivně třít tvář. "Člověk si vždy najde něco, na čem může zakládat svou nenávist - naprosto banální věci a vy byste se měla stydět za to, že jste taková."

"Semjon Dežněv byl velkým badatelem - to není žádná banalita."

"Dobrá, připouštím to. Jsem rád, že jsem se o něm a jeho objevu dozvěděl. Ale to, že jsem o něm předtím nevěděl, neznamená, že mne za to musíte nenávidět. Styďte se!"

Kaliininová sklopila oči a pak pohlédla na jeho tvář (udělala mi tam modřinu? pomyslel si Morrison). "Je mi líto, že jsem vás uhodila, Alberte. Nemusela to být taková rána, ale nechtěla jsem, abyste omdlel. V tom okamžiku jsem cítila, že bych neměla trpělivost starat se o Američana v bezvědomí. Vedl mne můj nespravedlivý hněv."

"Beru to tak, že jste to myslela dobře, třebaže tak silně jste mne uhodit nemusela. Přesto vaši omluvu přijímám."

"Pojďme tedy do lodi."

Morrisonovi se podařilo usmát se. Když mluvil s Kaliininovou, bylo mu nějak lépe, než kdyby hovořil s Dežněvem nebo s Koněvem nebo dokonce s Boranovovou. Pěkná mladá žena dokáže mysl člověka zbavit problémů snadněji než cokoliv jiného. "Nebojíte se, že bych tam mohl něco pokazit?" zeptal se.

Kaliininová se zastavila. "Ne. Předpokládám, že máte tolik úcty k výdobytkům vědeckého výzkumu, že nic nepoškodíte. Kromě toho - a tohle myslím vážně, Alberte - zákony proti sabotáži jsou v Sovětském svazu velmi přísné. Stačí jen maličká chybička ve správném zacházení s lodí, aby byl vyhlášen poplach a za pár vteřin zde budou strážé. Máme přísné zákony proti bití sabotérů, ale to víte, vojáci se někdy ve svém zápalu zapomenou. Raději ani nepomýšlejte na to, že byste se něčeho jen dotkl."

Položila ruku na trup lodi a pravděpodobně stiskla nějaké skryté tlačítko. Otevřely se dveře ve tvaru zaobleného obdélníku. (Zdálo se, že jsou dvojité. Funguje to snad jako přechodová komora?)

Kaliininová vstoupila dovnitř první a musela se přitom sehnout. Podala Morrisonovi ruku. "Opatrně, Alberte."

Morrison se sehnul a současně natočil bokem. Uvnitř lodi zjistil, že může stát docela vzpřímeně. Když jemně narazil hlavou o strop, zaraženě pohlédl vzhůru.

"Po většinu času budeme sedět, takže se stropem si nemusíte dělat starosti," řekla Kaliininová.

"Těm, co trpí klaustrofobií, by se tohle určitě nelíbilo."

"A vy jí trpíte?"

"Ne."

Kaliininová s úlevou přikývla. "To je výborné. Víte, museli jsme šetřit prostorem. Co vám mám povídat?"

Morrison se rozhlížel. Bylo tam šest sedadel, po dvou za sebou. Posadil se do jednoho, nejbližší ke dveřím a řekl: "Tohle taky není zrovna moc prostorné."

"Ne," připustila Kaliininová.

"Tato loď zřejmě byla postavena dlouho před tím, než se Šapirovi dostal do kómatu," řekl Morrison.

"Samozřejmě. Cestu zminiaturizovaného člověka v živém organismu plánujeme už hezky dlouho. Bylo by to nezbytné, kdybychom chtěli přijít s novými biologickými objevy. Předpokládali jsme přirozeně, že zpočátku budeme pracovat se zvířaty a že budeme podrobně studovat jejich krevní oběh. Právě k tomuto účelu byla loď postavena. Nikdo z nás nemohl tušit, že až skutečně nadejde čas první takové mikrovýpravy, zkoumaným objektem nebude zvíře, ale člověk a navíc Šapirovi sám."

Morrison si stále prohlížel vnitřek lodi. Zdál se být docela prázdný. V tomto průhledném objektu bylo nesmírně těžké rozlišit stejně průhledné a k tomu ještě mikroskopicky malé detaily jednotlivých součástí.

"Bude nás na lodi pět," řekl, "vy a já, Boranovová, Koněv a Dežněv."

"Správně."

"A co bude každý z nás dělat?"

"Arkadij bude ovládat loď. On nejlépe ví, jak to má dělat. Loď je dítětem jeho rukou a myslí. Bude sedět na levém sedadle vpředu. Po jeho pravici bude druhý muž, který bude mít kompletní mapu neurocirkulárního systému Šapirova mozku. Ten nás povede. Já budu sedět za Arkadijem a budu kontrolovat elektromagnetický vzorec povrchu lodi."

"Elektromagnetický vzorec? K čemu je to dobré?"

"Můj milý Alberte. Vy rozeznáváte jednotlivé předměty díky tomu, že se od nich odráží světlo, pes je rozeznává podle zápachu, který vydávají a molekula je rozeznává podle povrchového elektromagnetického vzorce. Pokud chceme podniknout naši cestu ve zminiaturizovaném objektu, musíme mít k dispozici vhodné elektromagnetické vzorce, aby se k nám molekuly chovaly jako k přátelům a ne jako k záškodníkům."

"To zní dost složité."

"Je to složité - ale je to předmět mého životního studia. Natálie bude sedět za mnou. Bude velet celé výpravě. Ona bude rozhodovat."

"Rozhodovat o čem?"

"O všem, co bude nezbytné. Nemůžeme předem vědět, o čem bude nutné rozhodovat. Vy budete sedět po mé pravici."

Morrison vstal, prošel úzkou uličkou mezi sedadly a stěnou lodi, v níž byly dveře a posadil se na druhé sedadlo. Předtím seděl na Koněvově místě, nyní se přesunul na své. Cítil, jak mu buší srdce při představě, že na stejném místě bude sedět příštího rána, zatímco bude probíhat zminiaturizační proces.

"Existuje tedy jenom jeden člověk - Jurij Koněv - který byl zminiaturizován a deminiaturizován a nic se mu přitom nestalo," řekl přidušeným hlasem.

"Ano."

"A nezmínil se o tom, že by mu bylo špatně, že měl nějaké duševní problémy, nějaké nesnáze?"

"Nic takového nehlásil."

"Mohlo by to být proto, že je takový stoik? Možná si myslel, že je pod důstojnost hrdiny sovětské vědy stěžovat si na něco."

"Nebudte pošetilý. My nejsme žádní hrdinové sovětské vědy a ten, o kterém mluvíte, jím rozhodně také není. Jsme lidé a vědci a kdyby měl nějaké problémy, bylo by jeho povinností detailně je popsat, abychom proces mohli náležitě upravit a aby další pokus proběhl bez podobných problémů. Kdyby zatajil třeba i jen malou část pravdy, bylo by to nevědecké, neetické a dokonce nebezpečné. Tohle snad chápete - jako vědec?"

"Ale přesto mohou existovat individuální odchylky. Jurij Koněv to přežil bez újmy. Ale Pjotr Šapiro - ne tak docela."

"To nemělo nic společného s individuálními odchylkami," řekla Kaliininová netrpělivě.

"Jste si tím jistá?"

"Posuďte to sám, Alberte. Myslíte si, že bychom tuto loď chtěli zminiaturizovat, kdyby neprošla všemi nezbytnými zkouškami - bez i s lidmi na palubě? Minulou noc byla zminiaturizována prázdná - ne příliš, ale natolik, abychom si mohli být jistí, že všechno bude v pořádku."

V tom okamžiku Morrison najednou vstal a hrnul se ze svého sedadla: "V tom případě, pokud vám to nevadí, bych raději vystoupil, než ji začnu testovat s lidmi na palubě."

"Už je příliš pozdě, Alberte."

"Cože?!"

"Podívejte se z lodi do místnosti. Od té doby, co jsme uvnitř, jste se ani jednou nepodíval ven a to bylo jen dobře. Ale podívejte se teď. No, do toho! Stěny jsou průhledné a proces je u konce. Prosím! Podívejte se!"

Ohromený Morrison to udělal a pak, velmi pomalu, se mu podlomila kolena a on klesl zpět na sedadlo. Zeptal se (a přitom si pomyslel, jak pošetile to musí znít): "Mají stěny lodi zvětšovací účinek?"

"Ne, samozřejmě, že ne. Venku je všechno stejné jako předtím. Loď i s námi byla zminiaturizována zhruba na polovinu původní velikosti."

29.

Morrison cítil, jak se jej zmocňuje nevolnost. Sklonil hlavu mezi kolena a dýchal pomalu a zhluboka. Když ji opět zvedl, viděl, že Kaliininová jej zamyšleně pozoruje. Stála v úzké uličce a opírala se o sedadlo.

"Tentokrát jste mohl omdlít," řekla. "Nevadilo by mně to. Nyní jsme deminiaturizováni a bude to trvat o něco déle než miniaturizace, která nezabrala víc než tři čtyři minuty. Bude trvat asi hodinu, než budeme opět mít svou původní velikost, takže máte dost času, abyste se zotavil."

"To od vás nebylo zrovna čestné, Sofie, že jste mi to neřekla."

"Naopak," namítla Kaliininová. "Byla to z mé strany laskavost. Vstoupil byste do lodi tak snadno a ochotně, kdybyste měl sebemenší podezření? Prohlížel byste si ji s tak chladnou hlavou? A kdybyste miniaturizaci předvídal, neprojevily by se u vás nejrůznější obtíže psychického rázu?"

Morrison mlčel.

"Cítil jste něco?" zeptala se Kaliininová. "Byl jste si vědom toho, že probíhá miniaturizace?"

Morrison zavrtěl hlavou. "Ne."

Pak se s pocitem zahanbení zeptal: "Vy jste také nikdy předtím nebyla miniaturizována, vidíte?"

"Ne. Do dnešního dne byli jedinými lidmi, kteří byli zminiaturizováni, Koněv a Šapiro."

"A vy jste se vůbec nebála?"

"To bych neřekla," odpověděla. "Nebylo to snadné. Z našich zkušeností z vesmírného výzkumu víme, že existují individuální odchylky v reakcích na neobvyklé prostředí. Někteří astronauté trpí v nulové gravitaci záchvaty nevolnosti, jiní ne. Nevím, jak bych reagovala já. - Bylo vám přitom špatně?"

"Ne - ne, dokud jste mi neřekla, že jsme byli zminiaturizováni, ale to byl jen chvilkový pocit. - Kdo tohle všechno naplánoval?"

"Natálie."

"Samozřejmě. Ani jsem se nemusel ptát," řekl suše.

"Měla pro to své důvody. Řekla, že nesmíme připustit, abyste se zhroutil na samém začátku cesty. Neradi bychom se tu potýkali s vaší hysterií."

"Předpokládám, že tento nedostatek důvěry je opodstatněný," řekl Morrison a v rozpacích odvrátil oči pryč od Kaliininové. "Zřejmě poslala vás, abyste odvedla mou pozornost, zatímco pokus bude probíhat."

"Ne. To byl můj nápad. Původně s vámi chtěla jít sama, ale já jsem předpokládala, že byste mohl mít nějaké podezření."

"Zatímco s vámi budu klidný jako beránek."

"Když ne klidný, tak alespoň trochu roztržitý. Jsem stále ještě dost mladá na to, abych mohla pobláznit muže." Pak s nádechem hořkosti dodala: "Alespoň tedy většinu mužů."

Morrison vzhlédl a oči se mu zúžily. "Řekla jste, že bych mohl mít nějaké podezření."

"Myslím s Natálií."

"A proč ne s vámi? Vidím jen to, že vše venku se zdá být zvětšeno. Jak si mohu být jistý tím, že to není iluze, něco, co mne nutí myslet si, že jsem byl zminiaturizován a že je to neškodné - a zítra vstoupím do lodi klidný a bez obav?"

"To je sice zajímavé, Alberte, ale uvažte něco jiného. Oba jsme zmenšeni na polovinu svých původních rozměrů. Naše

svaly nyní mají jen svou poloviční šířku a poloviční tloušťku, takže mají jen polovinu krát polovinu neboli čtvrtinu síly, kterou měly za normálních okolností. Chápete, co tím myslím? Rozumíte tomu?"

"Samozřejmě," řekl Morrison rozčileně. "To je přece elementární."

"Naše těla ale mají jen svou poloviční výšku, poloviční šířku a poloviční tloušťku, to znamená, že celkový objem - a stejně tak hmotnost - jsou polovinu krát polovinu krát polovinu, což znamená jednu osminu toho, jaké byly původně. - Jestliže jsme byli zminiaturizováni, pak tomu tak je."

"Ano. To je zákon třetí mocniny. Známy od Galileových časů."

"Dobrá, tak se nad tím zamyslete. Kdybych vás nyní měla zvednout, zvedala bych pouze jednu osminu vaší normální váhy a dělala bych to svými svaly, jejichž síla se nyní rovná čtvrtině normální síly. Moje síla, v porovnání s vaší váhou, je nyní dvakrát větší než za normálních okolností."

A nato mu vsunula ruce do podpaždí a s heknutím jej zvedla. Až nahoru nad sedadlo.

Chvilí jej tak držela, dvakrát se zhluboka nadechla a pak jej posadila. "Není to snadné," řekla, oddychujíc, "ale dokázala jsem to. A protože byste si mohl myslet, aha, tahle Sofie je sovětskou vzpěračkou v těžké váze, zkuste si to taky."

Posadila se do sedadla proti němu a roztáhla ruce. "Tak se postavte a zvedněte mne."

Morrison vstal a vstoupil do uličky. Popošel vpřed, otočil se a stál před ní. Musel se mírně ohnout a nestálo se mu příliš pohodlně. Na okamžik zaváhal.

"Pojďte, popadněte mne v podpaždí," řekla Kaliininová. "Používám deodorant. A nemusíte si dělat starosti s tím, že se třeba náhodou dotknete mých prsou. Nebylo by to poprvé, co by se jich dotkl muž. Pojďte - jsem lehčí než vy a vy jste silnější než já. Já jsem vás zvedla, takže vy byste s tím také neměl mít žádné potíže."

Neměl. Nemohl ji zvedat celou svou silou, protože byl ohnutý a stálo se mu nepohodlně, ale automaticky uplatnil sílu, kterou předem odhadl jako potřebnou k tomu, aby ji mohl zvednout. Vyletěla vzhůru, jako by nevážila téměř nic.

Navzdory tomu, že na tuto možnost byl předem připraven, málem ji překvapením upustil.

"Myslíte si, že to je iluze?" zeptala se Kaliininová. "Nebo jsme byli skutečně zminiaturizováni?"

"Byli jsme zminiaturizováni," připustil Morrison. "Ale jak jste to provedla? Vůbec jsem si nevšiml, že byste udělala jediný pohyb nebo něco, čím byste uvedla do chodu miniaturizační zařízení."

"Já jsem skutečně neudělala nic. Vše je kontrolováno zvenčí. Loď má své vlastní miniaturizační zařízení, ale já bych se neodvážila použít jej. To bude v náplni Natáliiny práce."

"A deminiaturizaci nyní rovněž kontrolují zvenčí, že ano?"

"Ano, správně."

"A jestli se jim to třeba jen trochu vymkne z rukou, naše mozky budou poškozeny, stejně jako Šapirovův - nebo ještě hůř."

"To je nepravděpodobné," řekla Kaliininová a natáhla nohy do uličky, "a je zbytečné o tom přemýšlet. Proč se prostě neuvolníte a nezavřete oči?"

"Ale poškození možné je," trval Morrison na svém.

"Samozřejmě, že je možné. Téměř všechno je možné. Také je možné, že za dvě minuty spadne na skálu nad námi tři metry široký meteorit, pronikne do této místnosti a během pár vteřin zničí loď a možná i celý projekt. - Ale je to nepravděpodobné."

Morrison si položil hlavu do dlaní a přemýšlel o tom, jestli - pokud se teplota lodi začne zvyšovat - ucítí teplo ještě předtím, než bílkovina v jeho mozku zdenaturuje.

30.

Uplynula dobrá půlhodina, než si byl jist tím, že předměty vně lodi se zmenšují a pomalu získávají svou normální velikost.

"Přemýšlím o paradoxu," řekl.

"O jakém?" zeptala se Kaliininová, zívajíc. Zřejmě si vzala k srdci svou vlastní radu uvolnit se.

"Když se zmenšujeme, zdá se, že předměty vně lodi se zvětšují. Neměly by se vlnové délky světla vně lodi také zvětšovat, když my se zmenšujeme? Nemělo by vše vně lodi zčervenat, protože venku stěží může být dost ultrafialového záření, které by nahradilo kratší vlny viditelného světla?"

"Kdybyste mohl reálně pozorovat vnější okolí lodi," řekla Kaliininová, "určitě by vypadalo tak, jak jste řekl. Ale tady tomu tak není. Světelné vlny vnímáte až poté, co vstoupí do lodi a narazí na vaši sítnici. Předtím ale musí projít miniaturizačním polem, kde se jejich vlnová délka automaticky zkracuje, takže tyto světelné vlny vnímáte stejně, jako byste je vnímal v normálním prostředí."

"Jestliže se zkracuje jejich vlnová délka, musí produkovat energii."

"Ano, pokud by Planckova konstanta vně miniaturizačního pole byla stejná jako uvnitř. Ale Planckova konstanta uvnitř miniaturizačního pole se zmenšuje - to je vlastně podstata miniaturizace. Zkracující se vlnové délky zachovávají svou spojitost se zmenšující se Planckovou konstantou a nevydávají tedy energii. Obdobně je tomu s atomy. Také se zmenšují, a přesto vzájemné vztahy mezi nimi a subatomickými částicemi, které je tvoří, zůstávají uvnitř lodi stejné, jako by byly vně lodi."

"Ale mění se gravitace. Uvnitř lodi slabne."

"Silná a slabá elektrická interakce jsou ovlivněny kvantovou teorií. Jsou závislé na Planckově konstantě. A co se týče gravitace?" Kaliininová pokrčila rameny. "Navzdory dvěma stoletím úsilí, gravitační pole nikdy nebylo změřeno."

Upřímně řečeno, já si myslím, že gravitační změna při miniaturizaci je dostačujícím důkazem toho, že gravitace nemůže být změřena, protože v přírodě v podstatě neexistuje."

"Tomu nevěřím," řekl Morrison. "Dvě staletí omylů jen stěží znamenají, že jsme do problému nepronikli dostatečně hluboko. (Ulehčilo se mu, když si uvědomil, že je schopen diskutovat o takových věcech. Určitě by tomu tak nebylo,

kdyby se mu 'zahřival' mozek.)

"To ano," řekla Kaliininová. "Ale Šapirovi se domníval, že pokud přijdeme na onu spojitost mezi Planckovou konstantou a rychlostí světla, nezískáme pouze prakticky použitelnou miniaturizaci a deminiaturizaci, které nebudou vyžadovat téměř žádnou energii, ale rovněž jednotnou teorii pole. A říkával, že by mohla být mnohem jednodušší, než se nyní domníváme."

"Snad ano," řekl Morrison. Nevěděl o problému tolik, aby se s ní o tom mohl déle bavit.

"Šapirovi říkával," pokračovala Kaliininová, "že při ultraminiaturizaci by se gravitační účinek přiblížil tak blízko nule, že by mohl být naprosto ignorován a rychlost světla by byla tak velká, že by mohla být považována za nekonečnou. S téměř nulovou hmotností by setrvačnost byla prakticky nulová a jakýkoliv předmět, jako například tato loď, by mohl být urychlen s prakticky nulovou energií na jakoukoliv rychlost. Měli bychom jak antigravitaci, tak rychlost větší než rychlost světla. Tvrdil, že chemický pohon nám dal sluneční soustavu, iontový pohon by nám dal nejbližší hvězdy, ale relativistická miniaturizace by nám dala celý vesmír bez hranic."

"To je nádherná představa," řekl Morrison, unesen.

"Víte tedy, co chceme získat, že ano?"

Morrison přikývl. "Tohle všechno - pokud budeme moci přechít Šapirovy myšlenky. Pokud ale skutečně na něco přišel a nesl jenom."

"Nestojí za to riskovat?"

"Pomalu si myslím, že ano," řekl Morrison tichým hlasem. "Jste velmi přesvědčivá. Proč Natálie nepoužila tyhle argumenty namísto těch svých?"

"Natálie je - Natálie. Je to velmi praktická osoba, žádný snilek. Má prostě své metody."

Morrison pozoroval Kaliininovou, sedící nyní v křesle po jeho levici a zasněně hledící přímo před sebe, což jejímu profilu dávalo vzhled nepraktického snílka, který stejně jako Šapirovi přemýšlí o dobytí celého vesmíru. S ní byl možná o něco blíže domovu.

"Vaše neštěstí se mne netýká, Sofie, jak jste sama podotkla - ale dozvěděl jsem se to o Jurijovi."

Podívala se na něj a v očích se jí zablesklo. "Arkadij! Určitě to byl on. On je - " Zavrtěla hlavou. "Přes všechno své vzdělání a genialitu je to obyčejný buran. Někdy si jej představuji jako vousatého nevolníka s lahví vodky."

"Myslím si, že mu na vás svým vlastním způsobem záleží, třebaže se nevyjadřuje zrovna moc poeticky. Každému na vás asi záleží."

Kaliininová hleděla na Morrisona divoce, jako by svá slova chtěla vzít zpět.

Jemně do ní strčil a řekl: "Proč mi o tom nechcete povědět? Myslím si, že by vám to mohlo pomoci a je to logické, protože já jsem naprosto nezásvěcený člověk a ujišťuji vás, že jsem důvěryhodný."

Jejím obličejem se mihlo něco jako vděčnost.

"Jurij!" řekla téměř plačtivým hlasem. "Každému na mně záleží, s výjimkou Jurije. Je naprosto bez citu."

"Kdysi vás měl moc rád."

"Měl? Tomu nevěřím. On je - " vzhledla vzhůru a rozpráhla ruce, které se jí chvěly, jako by nemohla najít slova.

"Nejsme vždy pány svých vlastních emocí a vášní, Sofie. Pokud si našel jinou ženu a myslí na ni - "

"Žádnou jinou ženu nemá," řekla Kaliininová zamračeně. "Žádnou! Používá to jenom jako výmluvu, aby se mohl schovat uvnitř sebe samého! Miloval mne, jestli vůbec, jen lhostejně, protože jsem byla zrovna po ruce, protože jsem uspokojovala jeho nevyhraněné fyzické potřeby, a protože jsem také byla zapojena do projektu, takže nemusel ztrácet čas s tím, že by si se mnou musel dávat každodenní schůzky. Pokud měl onen proces pevně v rukou, nevadilo mu, že mne má - tichou, do ničeho se nevměšující - vždy, kdy se mu zachtělo."

"Mužská práce - "

"Nemusí zaplňovat celičký den. Řekla jsem vám, že má svůj sen. Chce být novým Newtonem, novým Einsteinem. Chce učinit velké a významné objevy. Zmocní se Šapirovy myšlenky a obrátí je v praktickou vědu. Jurij Koněv sám se stane přírodním zákonem a všichni ostatní budou jenom poznámkami a komentáři!"

"Nejsou to snad pozoruhodné ambice?"

"Ne, pokud kvůli nim obětuje naprosto všechno a dokonce kvůli nim zapře své vlastní dítě. A já? Co na mně záleží? Mne může zanedbávat, přehlížet. Jsem dospělá. Umím se o sebe postarat sama. Ale co dítě? Dítě? Zapřít své otcovství? Odmítnout ji? Zavrhnout ji? Odpoutávala by jej od práce, měla by na něj požadavky, občas by potřebovala chvilku z jeho vzácného času - takže raději trvá na tom, že není jejím otcem."

"Genetická analýza - "

"Ne. Mám jej dotáhnout před soud a vnutit mu jeho dceru zákonem? Dovedete si představit, co by to znamenalo, kdyby otcovství popřel? Dítě se nemůže narodit z panny. Někdo musí být otcem. Bude tvrdit, že jím není a to by znamenalo, že já jsem promiskuitní. Neváhal říci, že podle jeho názoru nevím, kdo je otcem mého dítěte. Mám to dotáhnout tak daleko a ponížít jej natolik, že soud proti jeho vůli dokáže, že otcem dítěte je on? Ne, ať za mnou prostě přijde a přizná to sám, omluví se za to, co udělal - a já mu pak dovolím, aby dítě občas viděl."

"Ale mně se zdá, že ho stále máte ráda."

"Jestli ano, pak je to mé prokletí," řekla Kaliininová hořce. "Ale ne prokletí mého dítěte."

"To proto vás museli přesvědčovat, abyste se dobrovolně podrobila miniaturizaci?"

"A abych pracovala s ním? Ano, proto. Ale oni tvrdí, že mne nemohou postrádat, že to, co můžeme udělat pro vědu je vysoko nad našimi osobními city - hněvem, nenávistí. Kromě toho - "

"Kromě toho?"

"Kromě toho, pokud z projektu odejdu, ztratím své postavení jako sovětská vědkyně. Ztratím svá privilegia a příjmy, což mi nevádí - ale to vše by ztratila i moje dcera - a to by mně vadilo."

"Jurije také museli přesvědčovat?"

"Jeho? Samozřejmě, že ne. Projekt je jediný, co zná a vidí. Na mne se vůbec neohlíží. Nevidí mne. A jestli během toho pokusu zemře - " natáhla k němu ruku, jakoby v naléhavé prosbě. "Pochopte, prosím, že ani v nejmenším nevěřím, že něco takového se stane. Je to jenom hloupá romantická představa, kterou se sama trápím, protože zřejmě miluji bolest. Kdybychom měli zemřít, ani by si nevšiml toho, že umírám s ním."

Morrison cítil, že se chvěje. "Takhle nemluvte," řekl. "Co by se v tom případě stalo s vaší dcerou? Řekla vám to Natálie?"

"Nemusela mi to říkat. Vím to i bez ní. Moje dcera by byla vychována státem, jako dítě sovětské mučednice vědy. Možná by jí tak bylo lépe." Sofie se odmlčela a rozhlédla se kolem sebe. "Ale venku už to začíná vypadat docela normálně. Brzy budeme moci vystoupit."

Morrison pokrčil rameny.

"Většinu dne asi strávíte tím, Alberte, že vás budou testovat lékaři a psychologové. Mne taky. Bude to hrozná nuda, ale musí to být. Jak se cítíte?"

"Cítil bych se lépe," řekl Morrison v návalu upřímnosti, "kdybyste nemluvila o tom umírání. - Poslyšte! Až se zítra vydáme do Šapirovova těla, jak dalece budeme zminiaturizováni?"

"O tom rozhodne Natálie. Přinejmenším do rozměrů buňky. Možná do rozměrů molekuly."

"A byl už někdo takhle zminiaturizován?"

"Nevím o tom."

"Králíci? Neživé objekty?"

Kaliininová zavrtěla hlavou a znovu řekla: "O ničem takovém nevím."

"Jak tedy můžete vědět, že miniaturizace v takovém rozsahu je možná? A pokud je, co když to nepřežijeme?"

"Teoreticky možná je a měli bychom to přežít. Až doposud každý pokus přesně souhlasil s teorií."

"Ano, ale vždy existují určité hranice. Nebylo by lépe, kdyby taková ultraminiaturizace byla nejdříve vyzkoušena na králíkovi nebo kusu umělé hmoty a teprve pak na -"

"Samozřejmě. Ale přesvědčit Ústřední koordinační výbor o tom, aby nám povolili další odběr energie na takový experiment, by trvalo celé měsíce a léta. Nemáme čas! Musíme se do Šapirovova těla vydat okamžitě."

"Ale budeme dělat něco, co vůbec není vyzkoušeno, vydáme se do neprobádané oblasti, která jen možná odpovídá teorii -"

"Ano, přesně tak. Pojdte, dali nám světelný signál. Musíme vystoupit a odevzdat se čekajícím lékařům."

Z Morrisona počáteční nadšení nad tím, jak je miniaturizace bezpečná, rychle vyprchávalo. To, co zažil dnes, se ani v nejmenším nemusí podobat tomu, čemu bude muset čelit příštího dne.

Opět se jej zmocnil strach.

Kapitola 8

PŘEDBĚŽNÉ KROKY

Největší potíže přichází na začátku.

Jmenuje se "připravit se."

- Dežněv starší

31.

Téhož dne večer, po dlouhých - a únavných - lékařských testech, se při večeři připojil ke čtyřem Sovětům. Poslední večere, pomyslel si chmurně.

Když se posadil, vybuchl: "Nikdo mi neřekl výsledky těch testů!" Obrátil se ke Kaliininové: "Vás také prohlíželi, Sofie?"

"Ano, Alberte."

"A vám výsledky řekli?"

"Ne. My nejsme ti, kteří je platí, a tak si zřejmě myslí, že se nemusí obtěžovat, aby nám něco řekli."

"Na tom přece nezáleží," řekl Dežněv žoviálně. "Můj starý otec říkával: 'Špatné zprávy mají křídla orla, dobré zprávy mají nohy lenochoda.' Pokud vám nic neřekli, je to proto, že nic špatného nezjistili."

"Dokonce i ty špatné zprávy," řekla Boranovová, "by oznámili mně - pouze mně. Já musím rozhodnout, kdo s námi půjde."

"Co vám řekli o mně?" zeptal se Morrison.

"Nic podstatného, co by nebylo v pořádku. Výprava začíná za dvanáct hodin a vy se jí zúčastníte."

"A je něco nepodstatného, co u mne není v pořádku, Natálie?"

"Nic, co by stálo za řeč, až na to, že podle jednoho lékaře vykazujete typicky americkou špatnou náladu."

"Uf!" řekl Morrison. "Jednou z našich amerických svobod je to, že můžeme mít špatnou náladu, když nám lékaři dávají najevo typicky sovětský nezáměr o pacienta."

Nicméně, pochybnosti týkající se jeho zdravotního stavu jej opustily, zatímco jeho obava z neodvratné jistoty miniaturizace narůstala.

Zmlkl a pomalu a téměř bez chuti se pustil do jídla.

32.

Jurij Koněv vstal od stolu první. Na okamžik zůstal stát, opíraje se o stůl, s mírným úsměvem na svém mladém obličejí.

"Natálie," řekl, "vezmu teď Alberta do své pracovny. Musíme spolu probrat náš ztřeštější úkol a připravit se na něj."

"Pamatuj ale, prosím tě, na to, že si před cestou musíme všichni dobře odpočinout," řekla Boranovová. "Byla bych nerada, kdybys zapomněl na čas. Chceš, aby s vámi šel i Arkadij?"

"Nepotřebuji jej," řekl Koněv domýšlivě.

"Niméně, u dveří tvé pracovny budou dva vojáci a když budeš potřebovat, stačí zavolat."

Koněv se od ní netrpělivě odvrátil a řekl: "Jsem si jistý, že je potřebovat nebudu. Pojdte se mnou, Alberte."

Morrison, který je oba pozoroval zpod sklopených řas, vstal a řekl: "Je to daleko? Už mne unavuje motat se sem a tam po celém Grottu."

Věděl, že je nezdvořilý, ale zdálo se, že Koněvovi to nevadí, protože mu stejně nezdvořile odpověděl: "Zdá se, že profesor je spíš zvyklý motat se sem a tam po univerzitní půdě."

Morrison následoval Koněva ven dveřmi a pak spolu v tichosti šli po chodbě. Byl si vědom toho, že se k nim připojili dva vojáci. Slyšel jejich kroky, ozývající se těsně za ním. Otočil se, ale Koněv ne.

Netrpělivě se zeptal: "Je to ještě daleko, Juriji?"

"To je pošetilá otázka. Nemám v úmyslu uvláčet vás tu k smrti. Až tam budeme, tak tam budeme. A jdeme, protože tam ještě nejsme."

"Když už jsou tyhle chodby tak dlouhé, nebylo by lepší mít tu nějaké vozíky?"

"Aby vám zlenivěly svaly? Poslyšte, nejste tak starý, abyste nemohl jít, ani tak mladý, abych vás musel nést."

Morrison si pomyslel, že kdyby byl onou nešťastnou ženou s jeho dítětem, střílel by ohňostroje na oslavu toho, že tento člověk popřel otcovství.

Konečně přišli před Koněvovu pracovnu. Morrison se alespoň domníval, že je to jeho pracovna, protože Koněv vyštěkl slovo "otevřít" a dveře se na jeho hlasový signál tiše otevřely. Koněv vstoupil dovnitř první.

"Co když někdo napodobí váš hlas?" zeptal se Morrison zvědavě. "Nemáte ho nijak zvlášť výrazný."

"Snímá to rovněž můj obličej," odpověděl Koněv. "Bez něj by to nereagovalo."

"A kdybyste byl nachlazený?"

"Jednou jsem ošklivě chraptěl a nemohl jsem se do své pracovny dostat tři dny. Musel jsem dveře nechat otevřít mechanicky. Kdybych měl obličej pohmožděný modřinou nebo zjizvený po nehodě, měl bych podobné problémy. Ale to je cena za bezpečnost."

"To jsou místní lidé tak - zvědaví - že by chtěli proniknout do vašeho soukromí?"

"Lidé jsou lidé a není moudré je přeceňovat, ani ty nejlepší z nich. Mám zde věci, které jsou pro mne velmi cenné a ke kterým ostatní mohou mít přístup jenom tehdy, když já to dovolím. Například tohle." Jeho štíhlá ruka (velmi pěstěná, všiml si Morrison - možná právě pro tohle zanedbává ostatní věci) spočinula na vyjimečně velkém a silném svazku, který stál na podstavci, jež byl zřejmě navržen právě k tomuto účelu.

"Co je to?" zeptal se Morrison.

"To je akademik Šapirova - nebo přinejmenším jeho podstata," odpověděl Koněv. Otevřel knihu a listoval stránkami. Stránka za stránkou (zřejmě všechny) byly plné jakýchsi schématicky uspořádaných symbolů.

"Mám to všechno samozřejmě na mikrofilmu, ale svým způsobem je výhodné mít to i v tištěné podobě." Téměř láskyplně stránky pohládl.

"Nechápu to," řekl Morrison.

"Toto je základní struktura Šapirova mozku, znázorněná v symbolech, které jsem sám navrhl. Pokud je, převedené do programu, zadáte odpovídajícímu počítači, na obrazovce se vám do nejmenších detailů zobrazí trojrozměrná mapa Šapirova mozku."

"To je ohromující," řekl Morrison, "pokud to myslíte vážně."

"Myslím to vážně," řekl Koněv. "Věnoval jsem úlohu znázornění mozkové struktury v symbolech a zpětného převedení symbolů v trojrozměrné zobrazení mozkové struktury veškerou svou dosavadní kariéru. Sám jsem objevil a zdokonalil tuto metodu vědecké cerebrografie."

"A použil jste k tomu Šapirovův mozek."

"A to bylo velké štěstí. Nebo ne snad štěstí. Prostě jsem musel. Všichni jsme na něco více či méně pyšní a Šapirov si myslel, že stojí za to podrobně zaznamenat jeho mozek. Když jsem na této úloze začal pracovat pod jeho vedením - domnívali jsme se, že jednoho dne bychom mohli prozkoumat alespoň zvířecí mozky - trval na tom, abych cerebrograficky zanalyzoval jeho vlastní mozek."

"A mohl byste z této zaznamenané cerebrální struktury získat jeho teorie?" zeptal se Morrison s náhlým vzrušením.

"To samozřejmě ne. Tyto symboly představují jeho mozek ve stavu, v němž se nacházel před třemi lety. To bylo předtím, než začal přemýšlet o spojitosti oněch dvou teorií a v každém případě to, co jsem zde zaznamenal, je bohužel pouze fyzická struktura jeho mozku, nikoliv jeho myšlenky. Přesto pro nás cerebrograf bude velmi užitečný při naší zítřejší cestě."

"Také bych si to měl myslet - ale nikdy jsem o něčem takovém neslyšel."

"To mne nepřekvapuje. Své teorie jsem sice zveřejnil, ale byly publikovány pouze pro vlastní potřebu Grotta - a veškeré informace jsou přísně tajné. Nikdo mimo Grotta, ani v Sovětském svazu samotném, o tom nemá tušení."

"To je špatný přístup. Pokud někdo, třeba i nezávisle na vás, učiní stejný objev, nechá si jej patentovat a sebere vám vaše prvenství."

Koněv zavrtěl hlavou. "Při prvním náznaku toho, že se někde něco v tomto směru děje, bude publikováno tolik mé práce, aby to zajistilo mou prioritu. Například bych mohl publikovat své cerebrografy psích mozků. Ale na tom nezáleží. Důležité je to, že máme mapu Šapirova mozku, kterou se budeme řídit a to je neuvěřitelné štěstí. Přestože byla zhotovena, aniž bychom tušili, že ji budeme potřebovat, až se vydáme do jeho mozkové džungle."

Koněv se otočil k počítači a navičeným pohybem do něj vložil pět disket.

"Každá z nich," řekl, "má kapacitu Ústřední moskevské knihovny. Všechny jsou věnovány Šapirovu mozku."

"Jak tedy ale můžete tvrdit, že veškeré informace o Šapirovo mozku jsou tady, v téhle knize?" zeptal se Morrison

rozhorleně.

"To ne," odpověděl Koněv. "Ve srovnání s celkovým obsahem disket je ta kniha pouze malým pamfletem. Je v ní ale obsažena základní struktura a používám ji jako vodičko k počítačovému programu, který mapuje mozek mnohem detailněji. Nejlepšímu a nejdokonalejšímu počítači, který máme k dispozici, trvalo zpracování celé měsíce. A i tak jsme se, Alberte, dostali pouze na buněčnou úroveň. Kdybychom měli mozek zmapovat až na molekulární úroveň a pokoušeli se zaznamenat veškeré kombinace a permutace - všechny možné myšlenky, které mohou vzniknout v mozku tak vynikajícím, jako je ten Šapirovič; veškerou jeho kreativitu, aktuální i potenciální - předpokládám, že bychom potřebovali počítač velký jako celý vesmír a trvalo by to mnohem déle, než trvá vesmír samotný. Avšak to, co tady máme, na zvládnutí našeho úkolu stačí."

"Můžete mi ukázat, jak to funguje, Juriji?" zeptal se Morrison užasle.

Koněv hleděl na počítač - který byl zapnutý, jak Morrison poznal podle tichého hukotu ventilátoru - a pak zmáčkl potřebné klávesy. Na obrazovce se objevil boční pohled na lidský mozek.

"Snímek nyní můžeme pozorovat v jakémkoliv průřezovém detailu," řekl Koněv. Opět stiskl klávesu a mozek se začal dělit, jako by jednotlivé vrstvy byly odřezávány ultratenkým mikropapírem v několika tisících řezech za sekundu. "Při této rychlosti," řekl, "by dokončení úlohy trvalo hodinu a patnáct minut. Proces mohu kdykoliv zastavit. Mohl bych také dělat silnější řezy anebo si vybrat jeden z řezů, který by se mi okamžitě v detailu zobrazil."

Mluvil a vše mu přitom předváděl. "Mohl bych zadat jiné pořadí provádění úkonů nebo si mozek otočit kolem kterékoli osy. Rovněž jej mohu zvětšit až na buněčnou úroveň a to pomalu nebo, jak vidíte, rychle." Při jeho slovech se mozková struktura najednou začala rozpínat všemi směry z centrálního bodu - přímo závrtným způsobem - takže Morrison byl nucen mrkat očima a pak raději odvrátil pohled.

"Nyní jsme na buněčné úrovni," řekl Koněv. "Tyto malé objekty jsou jednotlivé neurony a kdybychom pokračovali, uviděl byste axony a dendrity. Kdybychom chtěli, mohli bychom zkoumat každý jednotlivý neuron a jeho dendrity, z těla buňky bychom pak přešli do axonu a přes synapsi do dalšího neuronu. A tak dál, takže bychom pomocí počítače mohli cestovat celým mozkem v trojrozměrném zobrazení. Počítač data zpracovává holograficky, takže trojrozměrný pohled na zkoumané objekty je doslovný."

"Na co tedy potřebujete miniaturizaci? Proč potřebujete do lidského mozku posílat ponorku?" zeptal se Morrison vyzývavě.

Na Koněvově obličeji se na okamžik objevil náznak pohrdání. "To je pošetilá otázka, Alberte a já předpokládám, že jste mi ji položil jenom proto, že máte z miniaturizace strach. A všemožně se jí snažíte vyhnout. To, co vidíte zde na obrazovce, je trojrozměrná mapa lidského mozku, ale pouze trojrozměrná. Mozek je zachycen tak, jak vypadal v jistém časovém úseku. V podstatě je to nezměnitelný - a tedy mrtvý materiál. Chceme, abychom byli schopni zachytit živou aktivitu neuronů, aktivitu, která se mění s časem. Chceme čtyřrozměrný pohled na elektrické potenciály, které se zvětšují a zmenšují, mikroproudy, které procházejí buňkami a buněčnými vlákny a chceme je transformovat v myšlenky. To bude váš úkol, Alberte. Arkadij Dežnev bude loď řídit trasami, které jsem předem označil a vy nám zjistíte, jaké se v Šapirovičově mozku skrývají myšlenky."

"Na základě čeho jste určil trasu?"

"Na základě vaší vlastní teorie. Vybral jsem ty oblasti, o nichž se domníváte, že se v nich nachází neuronová síť, v níž vznikají tvůrčí myšlenky a pomocí této knihy, která obsahuje zakódovanou podobou Šapirovičova mozku, jsem určil místa, kde by se daly najít přímé nebo méně přímé přístupové cesty do této sítě. Pak jsem je lokalizoval přesněji na počítači a ten určil několik z oněch míst, do nichž zítra pronikneme."

Morrison zavrtěl hlavou. "Nejsem si jistý tím, zda budu schopen rozpoznat skutečné myšlenky, i když najdeme ta správná místa, v nichž probíhá myšlení. Je to jako bychom se dostali na místo, kde slyšíme lidské hlasy, ale pokud neznáme jazyk, nevíme, co ti lidé říkají."

"To nemůžeme předem vědět. Měníci se elektrické potenciály v Šapirovičově mozku musí připomínat ty v našich mozcích a je-li tomu tak, budeme si jeho myšlenky uvědomovat zcela bezděčně. V žádném případě se to ale nedá určit, dokud se nedostaneme dovnitř a nepokusíme se o to."

"V tom případě buďte připraven na možné zklamání."

"To ne," namítl Koněv s tou největší vážností. "Chci být člověkem, kterému lidský mozek odhalí veškerá svá tajemství. Dokonale vyřeším tu poslední fyziologickou záhadu lidstva, možná i celého vesmíru - pokud jsme těmi nejvyspělejšími bytostmi, které v něm existují. - Takže zítra spolu budeme spolupracovat. Vy a já. Chci, abyste se na to připravil a abyste mi pomohl v podrobném studiu mozkových vln, na něž narazíme. Chci, abyste interpretoval Šapirovičovy myšlenky a zvláště pak jeho myšlenky týkající se spojitosti kvantové teorie a teorie relativity. Díky nim se pak takový výlet, jaký podnikneme zítra, stane pouhou rutinou a bude znamenat počátek té nejdokonalejší analýzy lidského mozku."

Odměl se, dychtivě se na Morrisona zahleděl a pak řekl: "Nuže?"

"Nuže, co?"

"Nic z toho na vás nezapůsobilo?"

"Samozřejmě, že to na mne zapůsobilo, ale...mám jednu otázku. Včera, když jsem byl svědkem miniaturizace králíka, slyšel jsem během procesu jakési vrčení - a během deminiaturizace pak slabý hukot. Když jsem byl miniaturizován já, nic takového jsem neslyšel - jinak bych věděl, co se děje."

Koněv zvedl prst. "Aha. Ten zvuk můžete slyšet pouze tehdy, nacházíte-li se v reálném prostoru. Jste-li sám miniaturizován, neslyšíte jej. To byla první věc, které jsem si také všiml, když jsem byl miniaturizován já a nahlásil jsem to. Zatím nevíme, proč miniaturizační pole nepropouští zvukové vlny a pro světelné vlny propustné je, ale předpokládáme, že další zajímavé poznatky, týkající se tohoto procesu, se dozvíme během naší zítřejší cesty."

"Ano, pokud ty poznatky pro nás nebudou přímo osudové," zamumlal Morrison. "Vy nemáte strach, Juriji?"
"Bojím se pouze toho, že nedokončím svou práci. A to by se stalo, kdybych zítra zahynul nebo kdybych se odmítl podrobit miniaturizaci. Ale to, že mne zastaví smrt, je jen velmi málo pravděpodobné. Pokud ovšem odmítnu nechat se zminiaturizovat, pak by konec mé vědecké kariéry byl zcela jistý. Proto raději riskuji první možnost, než abych se nechal znemožnit tou druhou."

"Nedělá vám starosti to, že Sofie bude miniaturizována s vámi?"

Koněv se zamračil. "Cože?"

"Pokud si nepamätujete její příjmení, jmenuje se Kaliininová."

"Je členkou skupiny a bude na palubě."

"A vám to nevadí?"

"Proč by mně to mělo vadit?"

"Myslí si, že jste ji zradil."

Koněvův obličej potměl hněvem a jeho tváře zrudly. "To už ta její posedlost došla tak daleko, že se s těmi nesmysly svěřuje i cizincům? Kdybychom ji v našem projektu nepotřebovali -"

"Je mi líto, ale nezdálo se mi, že jsou to nesmysly."

Morrison nevěděl, proč se o té záležitosti zmínil. Možná byl zahanben tím, že má takový strach z úkolu, který Koněv tak nadšeně vítá, že se mu jej zachtělo také trochu zahanbit.

"Vy jste nikdy nebyl jejím - přítelem?"

"Přítelem?" Na Koněvově obličej se objevil výraz pohrdání. "Co je to přátelství? Seznámil jsem se s ní, když jsem přišel pracovat do Grotta; přišla sem o měsíc dřív než já. Pracovali jsme spolu, byli jsme tu noví a nezkušení. Samozřejmě, vzniklo mezi námi i něco, čemu by se dalo říkat přátelství, fyzická potřeba intimnosti. Co na tom? Byli jsme mladí a nejistí sami sebou. Byl to jenom přechodný stav."

"Ale něco z něj vzešlo. Dítě."

"To nebyla moje práce," odsekl Koněv.

"Ona tvrdí -"

"Nepochybuji o tom, že by na mne ráda hodila odpovědnost, ale to se jí nepodaří."

"Pomyslel jste někdy na genetickou analýzu?"

"Ne! O dítě se pečlivě starají a i kdyby genetická analýza naznačila, že bych mohl být otcem, odmítl bych všechny pokusy upoutat na mne dítě citově, takže co by ta žena získala?"

"To máte tak chladné srdce?"

"Chladné srdce? Co si myslíte, že jsem vlastně udělal - svedl jsem mladou, nevinnou pannu? Ona byla ve všem velice čilá. Zmínila se v tom smutném příběhu, který vám vyprávěla, o tom, že už jednou byla těhotná a několik let předtím, než jsme se poznali, byla na potratu? Nevím, kdo byl otcem tehdy a nevím, kdo je jím nyní. Možná to neví ani ona."

"Jste k ní tak nelidský."

"Nejsem. Ona sama je k sobě nelidská. Já mám milenkou. Já mám lásku. Je to tento projekt. Je to lidský mozek v abstraktním pojetí, jeho studium, jeho analýza a vše, co z toho může vzejít. Ta žena byla v nejlepším případě pouhým pokušením - a v nejhorším případě by mohla být zkázou. K téhle naší malé rozmluvě - o kterou jsem vás neprosil - vás nepochybně vyváděla ona -"

"Ne, to v žádném případě," skočil mu do řeči Morrison.

"Takové pobídnutí nemusí člověk ani zaregistrovat. Tento rozhovor mne dnes v noci asi dokonale připraví o spánek a zítra budu mnohem méně bystrý, než bych měl být. To jste mi udělal schválně?"

"Ne, to samozřejmě ne," řekl tiše Morrison.

"Pak to tedy udělala schválně ona. Nemáte ani představu o tom, jakými možnými i nemožnými způsoby se mne pokoušela dostat a jak často se jí to podařilo. Nedívám se na ni, nemluví s ní, ale ona mne přesto nenechá na pokoji. Jsem pro ni stejně špatný, jako první den po našem rozchodu. Ano - vadí mi, že se mnou bude na lodi a říkal jsem to i Boranovové, ale ta tvrdí, že nás tam potřebuje oba. - Spokojen?"

"Omlouvám se. Nechtěl jsem vás rozčilit."

"A co jste tedy chtěl? Prostě si se mnou popovídat? 'Poslyšte, Juriji, povězte mi o všech těch zradách a hnusných činech, které jste provedl té chudince.' Takhle jste si ten přátelský rozhovor představoval?"

Morrison mlčel, s hlavou mírně skloněnou před hněvem druhého muže. Tři z pěti na lodi - on a dva bývalí milenci - budou zítra pracovat zatíženi břemenem nesnesitelného zla. Napadlo jej, zda by podobným způsobem šlo vyřadit i Boranovovou a Dežněva.

"Měl byste jít," řekl Koněv strohým hlasem. "Přivedl jsem vás sem, abych rozptýlil váš strach z cesty tím, že ve vás vzbudím zápal a nadšení. Zřejmě se mi to nepodařilo. Víc vás zajímají nepodložené pomluvy. Jděte, strážte vás doprovodí do vašeho pokoje. Musíte se vyspat."

Morrison pokrčil rameny. Vyspat se?

33.

A přesto, oné třetí noci v Sovětském svazu, Morrison spal.

Před Koněvovou pracovnou na něj spolu se strážemi čekal Dežněv, jehož široký obličej se usmíval. Po strohém rozhovoru s Koněvem Morrison jen uvítal Dežněvovo žvanění o všem možném, s výjimkou zítřejší miniaturizace. Dežněv se snažil vnutit mu jakýsi nápoj. "Není to vodka," řekl, "žádný alkohol. Je to mléko s cukrem a příchutí. Sebral jsem to v jednom oddělení. Myslím, že to dávají zvířatům. Ti papaláš si myslí, že lidé jsou snadněji nahraditelní než zvíř. To je právě kletba přemnožení lidstva. Jak říkával můj otec: 'Získat lidskou bytost znamená chvíli potěšení, ale získat koně stojí peníze.' Vypijte to. Uklidní vám to žaludek. Věřte mi."

Nápoj byl v plechovce, kterou Morrison otevřel. Nalil jej do šálku, jež mu Dežněv podržel - chutnalo to opravdu znamenitě. Téměř radostně Dežněvovi poděkoval.

Když přišli do Morrisonova pokoje, Dežněv řekl: "Teď je pro vás nejdůležitější vyspat se. Dobře se vyspat. Ukažte mi, kde všechno máte, já vám to připravím." A když mu rozestýlal lůžko, připomínal velkou a mírně rozčuchanou kvočnu. Se srdečným "Dobrou noc a dobře se vyspěte" odešel z místnosti.

A Morrison spal. Téměř okamžitě, jakmile zaujal svou oblíbenou pozici - na břiše, s levou nohou ohnutou a kolenem vystrčeným - se začal cítit ospalý. Samozřejmě, během uplynulých dvou nocí spal špatně, ale i tak jej napadlo, že v onom šálku, do něhož nalil nápoj, bylo mírné sedativum. Pak jej ještě napadlo, že něco podobného by si měl vzít Koněv. A pak - už nic.

Když se probudil, nepamatoval se na žádné sny.

Ani se neprobudil sám od sebe. Třásl jím Dežněv, stejně veselý jako předešlého večera, dobře vyspalý a dokonce vyřešákováný tak, jak to na ten živoucí stoh sena bylo možné. "Vstávejte, soudruhu Američane, je čas," řekl. "Musíte se umýt a oholit. V koupelně máte čisté ručníky, hřebeny, deodoranty a mýdlo. Také nový elektrický holící strojek. A korunou toho je nový bavlněný oděv, zesílený v rozkroku, takže si nebudete připadat tak nahý. Oni je mají, ti prohnili byrokrati, když víte, jak o ně požádat - pěští." A zvedl svou zaťatou pěst, zatímco na obličeji se mu objevil zuřivý výraz. Morrison se protáhl a posadil se. Okamžik mu trvalo, než se probral a než na něj dolehla hrůza ze skutečnosti, že jej čeká miniaturizace.

Když asi o půl hodiny později vyšel z koupelny - vykoupán, osušen, oholen a učešán, v ruce svou uniformu a sandály - Dežněv se jej zeptal: "Vyprázdnili jste se dostatečně, můj chlapče? Nemáte zácpu?"

"Je to docela v pořádku," řekl Morrison.

"Dobrá! Samozřejmě se vás neptám z pouhé zvědavosti. Já tím také nejsem nadšen. Ptám se jen proto, že loď na takové věci není zrovna ideálně vybavena. Bude lepší, když všichni půjdeme dovnitř dobře vyprázdnění. Já jsem si vzal trochu projímadla."

"Jak dlouho budeme zminiaturizováni?" zeptal se Morrison.

"Doufám, že moc dlouho ne. Když to bude trvat hodinu, bude to výjimečné štěstí a když štěstí mít nebudeme, tak to může trvat i dvanáct hodin."

"Poslyšte," řekl Morrison, "ať se budu snažit jakkoliv, nevydržím dvanáct hodin bez toho, aniž bych se vymočil."

"Kdopak by to vydržel?" zeptal se Dežněv žoviálně. "Každé sedadlo je k tomuto účelu přizpůsobeno. Je v něm snímátný poklop. Dalo by se tomu říci zabudovaná toaleta. Sám jsem to navrhl. Ale je to dost nepohodlné a pokud jste choulostivý, mohl byste snadno upadnout do rozpaků. Doufám, že jednoho dne, až bude nízkoenergetická miniaturizace skutečností, budeme si moci dovolit přímo podmořské ponorky, v nichž budeme mít pohodlí jako dávní carové."

"Nu, doufejme, že naše výprava nebude trvat déle, než bude nezbytně nutné." (Zdálo se mu podivné, že jeho strach o život v průběhu pokusu se najednou změnil ve starost, jak manipulovat s víkem toalety a jak se vymočít tak, aby to ostatním vadilo co nejméně. - Napadlo jej, že na průzkumných lodích minulosti to rovněž muselo být značně nepohodlné.)

Měl na sobě bavlněnou košili a právě si oblékal kalhoty, když Dežněv, oblečen v mírně větší verzi stejného oděvu (rovněž zesíleného v rozkroku), řekl: "Nyní půjdeme na snídani. Bude to dobrá snídaně, vysoce výživná a ne moc objemná. Na lodi žádné jídlo nebude. Samozřejmě, budeme mít vodu a ovocné šťávy, ale chlapecký nápoj žádný. Když jsem naši sladké Nataše navrhl, že bychom s sebou měli vzít nějakou vodu a občas si z ní loknout, udělala na mne příšerný obličej. Měla spoustu nepříjemných poznámek o nějakých ochlastech a opilcích. Alberte, Alberte, jak já jsem jen pronásledován - a tak nespravedlivě."

Snídaně byla skutečně bohatá, ale ne moc sytá. Měli želatinu a ovocný krém, slabé krajíčky bílého chleba s máslem a marmeládou, ovocné šťávy a několik pilulek, které museli spolknout.

Rozhovor u stolu byl klidný a týkal se většinou místního turnaje v šachu. Nikdo se ani nezmínil o lodi nebo o miniaturizaci. (Znamenala by snad zmínka o projektu smůlu?)

Morrison proti tomu nic neměl. Dokonce se sám zmínil o svých vlastních zážitcích z dob, kdy také hrával šachy a rovněž o tom, že se v nich nikdy moc neprosлавil.

A pak, příliš rychle, jejich stůl uklidili a nastal čas -

Odebrali se k lodi.

34.

Šli v odstupu za sebou. Dežněv první, pak Kaliininová, Boranovová, za ní Morrison a nakonec Koněv.

Morrison téměř okamžitě pochopil, proč tomu tak je. Dívali se na ně, na jednoho po druhém. Podél stěn chodby stáli muži a ženy - zřejmě zaměstnanci projektu - a dychtivě je pozorovali. Alespoň oni musí vědět, co se děje, když o tom zbytek Sovětského svazu (a zbytek světa) neví.

Dežněv vpředu nadšeně mával napravo i nalevo jako nějaký laskavý a oblíbený monarcha a lidé v davu mu náležitě odpovídali - křičeli, mávali a volali jeho jméno.

Každé jméno volali několikrát, protože všichni členové posádky jim zřejmě byli dobře známi. Obě ženy se ve svých projevech mírnily a Koněv (jak si Morrison všiml, když se na něj ohlédl) nereagoval vůbec, jen pevně upíral oči kupředu.

A pak Morrison ke svému překvapení najednou uslyšel vzdálený výkřik v angličtině: "Ať žije Američan!"

Rozhlížel se všemi směry a automaticky zamával, načež se stejně tak automaticky ozvala vlna nadšených výkřiků, a volání "Ať žije Američan!" brzy přehlušilo vše ostatní.

Morrison zjistil, že není schopen nadále setrvávat ve stavu chmurné rezignace. Nikdy nebyl v takové roli oslavence,

ale přijal ji okamžitě a bez problémů. Radostně na ně mával a usmíval se. Zachytil zamračený a zároveň pobavený pohled Boranovové a všiml si Dežněva, který na něj ukazoval prstem, jako by chtěl říci - vidíte ho, Američana - ale nenechal se ničím vyrušit.

A potom minuli poslední diváky a přišli do velké místnosti, v níž leželo Šapirovo tělo a v níž byla i loď.

Morrison se udiveně rozhlížel kolem. "Tamhle je snad filmový štáb," řekl.

Kaliininová nyní stála vedle něj. (Jaká má krásná řadra pomyslel si. Řídká bavlněná látka je zahalovala, ale neskrývala a on nyní chápal, proč o ní Koněv mluvil jako o pokušení.) "Ach ano," řekla, "budou nás natáčet. Každý významný pokus se musí pečlivě zaznamenat a reportéři nechybí u žádné příležitosti, která stojí za to být zveřejněna. I včera nás filmovali, když jste se mnou byl miniaturizován, ale my jsme vám to nechtěli říci, abychom vás zbytečně neznervózili."

"Ale jestliže je to tajný projekt -"

"Nebude tajný navždy. Jednou, až dosáhneme plného úspěchu, budou detaily naší práce zpřístupněny celému světu. Dříve, než se o něco podobného pokusí někdo jiný."

Morrison zavrtěl hlavou. "Vůbec se mi nelíbí to, že vás zajímá především vaše priorita. Kdybyste dovolili, aby se na práci podíleli vědci z celého světa, šlo by to mnohem rychleji."

"Vy byste se snad vzdal prvenství ve svém vlastním výzkumu?" zeptala se Kaliininová.

Morrison mlčel. Její otázka ťala do živého.

Kaliininová si toho všimla a vrtíc hlavou, dodala: "Myslela jsem si to. Je tak snadné rozhazovat peníze druhých."

Boranovová mezitím mluvila s někým, koho Morrison odhadoval na reportéra a kdo jí dychtivě naslouchal.

Zaposlouchal se do jejich rozhovoru.

Boranovová právě říkala: "To je americký vědec Albert Jonas Morrison, profesor neurofyziky, což je i obor akademika Koněva. Je zde jako jeho asistent a zároveň jako zahraniční pozorovatel."

"Takže na lodi vás bude pět?"

"Ano. A už nikdy se nesejde taková pozoruhodná pětice - a nestane se tak pozoruhodná událost. Akademik Koněv je prvním člověkem, který se podrobil miniaturizaci. Doktorka Sofie Kaliininová je první ženou a profesor Albert Morrison prvním Američanem, kteří byli zminiaturizováni. Kaliininová a Morrison byli první, kdo byli zminiaturizováni společně a v lodi. Co se týče dnešní cesty, pak to bude první miniaturizace pěti lidských bytostí najednou a bude to poprvé, kdy zminiaturizovaná loď a její posádka budou umístěni do živého lidského organismu. Mám na mysli akademika Pjotra Šapirova, který byl druhou lidskou zminiaturizovanou bytostí a prvním člověkem, který byl během procesu poškozen." Dežněv, který se najednou ocitl po Morrisonově boku, mu hlasitě zašeptal do ucha: "Vidíte, Alberte. Teď budete nesmazatelně zapsán do historie. Až doposud jste si možná myslel, že jste neúspěšný, ale už tomu tak není. Nikdo už nesmaže skutečnost, že jste prvním Američanem, který byl zminiaturizován. Dokonce i když vaši krajané přijdou na miniaturizační proces a zminiaturizují Američana, už to nebude první Američan, ale druhý."

Na tohle Morrison nepomyslel. Vychutnával tento nový a stálý osobní údaj (pokud Sovětský svaz jednoho dne Natašino prohlášení zveřejní, nez recenzované a nepřepsané) a zjistil, že má skutečně pikantní příchut'.

Ale přesto nebyl spokojen. "Tohle není to, proč chci, aby si mne lidé zapamatovali."

"Snažte se během cesty odvést co nejlepší práci a svět o vás bude vědět mnohem víc," řekl Dežněv. "Kromě toho, můj starý otec říkával: 'Je dobré sedět v čele stolu, dokonce i když tam s tebou sedí jen jediný člověk a máte se spolu rozdělit o mísu zelné polévky.'"

Dežněv ustoupil stranou a po Morrisonově boku se opět ocitla Kaliininová. Zatahala jej za rukáv a řekla: "Alberte?"

"Ano, Sofie?"

"Vy jste včera po večeři byl s ním, vidíte?"

"Ukazoval mi mapu Šapirova mozku. Je to něco úžasného!"

"Neříkal něco o mně?"

Morrison zaváhal. "Proč by měl říkat něco o vás?"

"Protože jste zvědavý člověk. Určitě jste se ho na mne ptal."

Morrison se na ni podíval. "Ano. Bránil se," řekl.

"Jak?"

"Zmínil se o vašem předchozím těhotenství - a - o potratu. Nevěřím tomu, Sofie, dokud to sama nepotvrdíte."

Oči Kaliininové se zalily slzami. "Popsal - popsál vám okolnosti?"

"Ne, Sofie. A já se na ně neptal."

"Měl vám to říct. Když mně bylo sedmnáct let, byla jsem znásilněna. Mělo to hrozné důsledky a moji rodiče podnikli legální opatření."

"Chápu. Jurij tomu možná nechce věřit."

"Raději věří tomu, že jsem si o to sama řekla. Ale všechno je to v zápisech a násilník stále ještě sedí za mřížemi."

Sovětské zákony jsou v tomto ohledu velmi přísné, ale pouze tehdy, když případ lze jasně dokázat. Uvědomuji si, že žena může obvinít muže ze znásilnění i nepravdivě, ale to nebyl můj případ a Jurij to ví. A je od něj zbabělé, že tento fakt nebere v úvahu jako polehčující okolnost."

"Nicméně, teď není čas na to, abyste si s tím dělala starosti," řekl Morrison. "Třebaže chápu, jak hluboce se vás to muselo dotknout. Uvnitř lodi budeme plnit velmi složitou úlohu a bude to vyžadovat veškerou vaši koncentraci a dovednosti. A ujišťuji vás, že v tomto případě jsem na vaší straně, nikoliv na jeho."

Kaliininová přikývla a řekla: "Děkuji vám za vaši laskavost a pochopení, ale nedělejte si o mne starosti. Já to zvládnu."

V tom okamžiku Boranovová zvolala: "Nyní vstoupíme do lodi v pořadí, v jakém budu vyvolávat vaše jména: Dežněv - Koněv - Kaliininová - Morrison - a já."

Pak se postavila za něj a zamumlala: "Jak se cítíte, Alberte?"

"Příšerně," odpověděl Morrison. "Očekávala jste snad jinou odpověď?"

"Ne," řekla Boranovová. "Něméně, očekávám, že budete vykonávat svou práci, jako byste se příšerně necítil. Rozumíte mi?"

"Vynasnažím se," procedil Morrison skrze zuby a následující Kaliininovou, podruhé v životě vstoupil do lodi.

35.

Jeden po druhém se usadili na svá místa v uspořádání, které mu Kaliininová vysvětlila předchozího dne. Dežněv byl vpředu vlevo u řízení, Koněv vpředu vpravo, Kaliininová uprostřed vlevo, Morrison uprostřed vpravo a Boranovová vzadu vlevo.

Morrison si protřel oči a vysmrkal se do kapesníku, který našel v jedné z kapes svého oděvu. Co když těch kapesníků bude potřebovat víc? (Přemýšlel nad zcela hloupou otázkou, ale bylo to lepší, než myslet na něco jiného.) Cítil, že má čelo vlhké potem. Je to proto, že jsou tu tak namačkání? Bude pět lidí dýchat v tomto malém prostoru tak dlouho, až vlhkost vzduchu bude maximální? Nebo tu mají nějaké větrání?

Najednou si vzpomněl na první astronauty minulého století - ještě víc stísněné a bezmocnější - ale vydávající se do vesmíru, který byl alespoň do jisté míry známý a pochopený a ne do mikrokosmu, který je naprosto nedotčeným územím.

Přesto, když se posadil, cítil, že jeho strach slábne. Konec konců, jednou už v lodi byl. Dokonce byl i zminiaturizován a deminiaturizován a teď nemělo dojít k ničemu horšímu. Nebolí to.

Rozhlédl se kolem, aby viděl, jak to berou ostatní. Obličej Kaliininové, sedící po jeho levici, byl chladný a bez výrazu. Poněkud mrazivý půvab. Snad na něj chtěla zapůsobit tím, že na sobě nedávala znát žádný strach a obavy, ale možná tam seděla a vnitřně bojovala se zcela jinými, čistě soukromými záležitostmi.

Dežněv se ohlížel, možná stejně jako Morrison zvažující reakce ostatních, pravděpodobně ale z jiných důvodů.

Morrison se pokoušel nedostatek své odvahy nahradit tím, že ji hledal u ostatních, zatímco Dežněv (alespoň si to Morrison myslel) posuzoval reakce proto, aby zvážil vyhlídky výpravy.

Koněv hleděl před sebe, takže Morrison viděl jen jeho týl. Boranovová si právě sedala a upravovala si svůj bavlněný oděv.

"Přátelé. Spolucestující," řekl Dežněv, "než vyrazíme, musíme pečlivě zkontrolovat své přístroje. Jakmile cesta začne, budu veškerá vaše hlášení o tom, že něco nefunguje tak, jak má, brát jako nevhodný žert. Jak říkával můj otec:

'Skutečně moudrý artista si uprostřed skoku neprohliží nehty.' Mým úkolem bude zkontrolovat, zda je v pořádku veškeré ovládání lodi a já jsem si už předem jist, že je, protože jsem je sám navrhl a dohlížel jsem na jeho konstrukci."

"Co se týče tebe, Juriji, můj příteli, tvá cereb-či jak tomu říkáš - nebo tvoje mozková mapa, jak by tomu říkal každý normální člověk - byla převedena do programu počítače, který máš před sebou. Ujisti se, že víš, jak s tím pracovat a že tvoje mozková mapa je funkční ve všech ohledech."

"Sofie, ty moje malá holubičko, nevím, co máš za úkol kromě toho, že budeš dbát o veškeré věci týkající se elektřiny.

Zkontroluj, zda je vše v pořádku, abys pak během cesty neměla žádné problémy. Natálie," zvedl hlas, "jsi tam vzadu v pořádku?"

"V naprostém," odpověděla Boranovová. "Prosím tě, věnuj se Albertovi.

Myslím, že on tvou pomoc potřebuje nejvíc."

"Samozřejmě," řekl Dežněv. "Nechal jsem si ho nakonec, takže nyní mu budu věnovat veškerou svou pozornost.

Alberte, víte jak pracovat s panelem, který je před vámi?"

"Nevím," odsekl Morrison. "Jak to mohu vědět?"

"Během dvou sekund se to dozvíte. Tímto tlačítkem se panel otevírá a tímto zavírá. Otevřete ho! - Vidíte, otevřelo se to naprosto nehlučně. Nyní ho zavřete! Paráda. Takže tohle už víte. - A všiml jste si, co je uvnitř?"

"Počítač," řekl Morrison.

"Znovu vás chválím, ale prokažte mi službičku a podívejte se, jestli ten počítač je ekvivalentem vašeho. Disketa s vaším programem je v přihrádce po straně. Zkontrolujte ji, prosím, přesvědčte se, zda se do počítače dá založit a zda přístroj pracuje tak, jak má. Spoléhám na to, že mi řeknete, že všechno je v pořádku. Pokud ovšem máte nějaké pochybnosti, nějaké podezření, jen tu nejmenší obavu, že něco nefunguje, jak by mělo, odložíme naši cestu, dokud vše nebude připraveno k vaší naprosté spokojenosti."

"Prosím tě, Arkadiji, nedramatizuj to," řekla Boranovová. "Nemáme čas."

Dežněv ji ignoroval. "Ale jestli mi, Alberte, řeknete, že něco není v pořádku a ono to přitom v pořádku bude, Jurij to zjistí a já vás ujišťuji, že ani jemu, ani mně, ani nikomu jinému se to nebude líbit. Takže, máte-li v úmyslu náš výlet pozdržet nebo dokonce překazít, tak si to raději rychle rozmyslete."

Morrison cítil, jak zrudl a doufal, že ostatní si to budou vykládat jako výsledek upřímného pohoršení nad tím, že pochybují o jeho poctivosti a ne jako důsledek zklamání z předem odhaleného spiknutí.

Když se nakláněl nad počítačem, znovu myslel na to, čeho svým programem a jeho opakovanými úpravami dosáhl. Po nejnovějších úpravách zakoušel jistě - pocity. Nebylo to nic, co by šlo přesně definovat, ale bylo to, jakoby jeho vlastní myšlenková centra byla přímo drážděna mozkovými vlnami, které zkoumal. Nesepsal o tom žádnou zprávu, ale občas o tom mluvil a dostalo se to ven. Proto Šapirovi nazval jeho program přenosovou stanicí - pokud se Jurijovi dá věřit. Jak tedy nyní může ověřit, zda to pracuje dobře, když ony pocity zakusil jen několikrát a při předem nepředvídatelných okolnostech?

Má snad mít jenom vůli věřit tomu - stejnou vůli, jaká Percivala Lowella vedla k tomu, že viděl kanály na Marsu?

Uvědomil si, že vlastně ani nechtěl výpravu zmařit takovým způsobem. Rozhodně ne za cenu toho, že by měl poškodit svůj vlastní program.

A pak najednou propadl panice. Co když byl program poškozen cestou? Jak by je přesvědčil, že s ním skutečně něco

není v pořádku a že to není pouze jeho výmluva?

Ale všechno klapalo, alespoň nyní, když ještě nebyl v kontaktu s lebkou, v níž se nachází skutečný mozek.

Dežněv, pozorující, jak se Morrisonovy prsty pohybují po klávesnici, řekl: "Dali jsme do toho nové baterie. Americké."

"Zdá se, že všechno je v pořádku," řekl Morrison.

"Dobrá - všichni jsou se svými přístroji spokojeni? Tak tedy zvedněte svá krásná pozadí ze sedadel a zkontrolujte, zda jdou otevřít jejich poklopy. V pořádku? Věřte mi, byli byste velmi nešťastní, kdyby otevřít nešly."

Morrison se díval na Kaliininovou, která zvedla a opět zavřela víko (pokryté slabou čalouněnou vrstvou) a pak si na ně sedla. Opakoval vše po ní.

"Přijme to i tuhé látky," řekl Dežněv, "ale doufám, že to nebude zapotřebí. Když už by se to mělo stát, pod okrajem každého sedadla je malá rolička toaletního papíru, na kterou snadno dosáhnete. Až budeme zminiaturizováni, všechno ztratí svou hmotnost a odpadní látky se budou vznášet. Bude na ně ale působit dolů směřující vzdušný proud, který takovým nepříjemnostem zabrání. Nemějte z toho hrůzu. Na boční straně sedadla máte v malém chladicím zařízení litr vody. Je určena pouze k pití. Pokud se ušpiníte, zapotíte, nebo začnete páchnout, budete to muset vydržet až do konce. A žádné jídlo. Když ztratíme pár kilo, nemůže nám to uškodit."

"Tobě by neuškodilo shodit takových sedm kilogramů, Arkadiji," řekla Boranovová suše. "A ve zminiaturizovaném stavu naše těla spotřebují menší množství energie."

"Mne už také mockrát napadlo, že bych měl zhubnout Natašo," řekl Dežněv chladně. "Nyní zkontroluji ovládání lodi a pokud bude vše v pořádku a já jsem si jist tím, že bude, můžeme začít."

Rozhostilo se napjaté ticho a Morrison slyšel pouze Dežněva, skřípajícího zuby nad svým ovládacím panelem.

Pak Dežněv vstal, otřel si čelo rukávem a řekl: "Vše je v pořádku. Soudružky dámy, soudruhu pane a soudruhu Američane, naše fantastická cesta začíná." Do levého ucha si zasunul sluchátko, před ústa si dal malý mikrofon a řekl:

"Vše uvnitř je v pořádku. Je vše v pořádku i u vás venku? - Dobrá, pak nám tedy, soudruzi všichni, držte palce."

Nebylo znát, že by se něco dělo a Morrison vrhl rychlý pohled na Kaliininovou. Seděla nehybně, ale zdálo se, že si je vědoma toho, že k ní otočil hlavu, protože řekla: "Miniaturizace začala."

Morrison slyšel tlukot vlastního srdce. Bylo to poprvé, kdy byl vědomě miniaturizován.

Kapitola 9

TEPNA

Jestliže tě proud unáší tam,

kam chceš, neodporuj mu.

- Dežněv starší

36.

Morrisonovy oči se většinu času soustředily na zařízení, které měl před sebou, na počítač a disketu, kterou do něj vložil. Na disketu - materiální předmět z doby dávno minulé.

Dávno minulé? Vždyť to bylo před necelou stovkou hodin, kdy se nudně prokousával svým posledním dnem na konferenci a přemýšlel o tom, zda ještě existuje nějaký způsob, jak zachránit své postavení na univerzitě. Ale v těch sto hodinách uplynulo sto let a on už si univerzitu nebo svůj život plný frustrací, v němž by jej už nečekalo nic než konec, ani neuměl představit.

Co všechno by byl dal za to, aby se dostal ven z toho bludného kruhu, do něhož byl uzavřen ještě před stovkou hodin. A dal by mnohem víc - mnohem víc - za to, aby se do něj nyní mohl vrátit zpět, probudit se a zjistit, že těch posledních sto hodin se nikdy nestalo. Hleděl skrze průhlednou stěnu lodi po své pravici, oči napolo přivřené, jako by nechtěl nic vidět. Nechtěl nic vidět. Nechtěl vidět nic většího, než mělo být. Zmařilo by to jeho zoufalou naději, že miniaturizační proces nějak selhal nebo že celá ta záležitost je pouhá iluze.

Do jeho zorného pole se ale dostal muž - vysoký, přes dva metry vysoký. Možná, že je skutečně tak velký.

Ale objevili se ostatní. Všichni přece nemohou být tak vysocí.

Schoulil se do sedadla a už se nedíval. To, co viděl, mu stačilo. Uvědomil si, že miniaturizační proces probíhá a je nezvratný.

Ticho v lodi bylo tíživé, nesnesitelné. Morrison cítil potřebu slyšet něčí hlas, i kdyby to měl být jen jeho vlastní. Kaliininová po jeho levici byla ta, s níž mohl nejsnáze hovořit a možná byla i nejvhodnější ze všech. Neměl chuť na Dežněvovy vtipy, ani na jednostrannou konverzaci s Boranovovou, natož pak na Koněvovu nespoutanou zaujatost. Otočil se tedy k ledově smutné a zamyšlené Kaliininové.

"Jak se dostaneme do Šapirova těla, Sofie?" zeptal se.

Okamžik trvalo, než si vůbec uvědomila, že ji oslovil. Po chvíli se její bledé rty pohnuly a šeptem pronesly: "Injekcí."

Pak, jakoby s největším úsilím, se zřejmě rozhodla, že bude družná. Otočila se tedy k němu a řekla: "Až budeme dostatečně zmenšeni, budeme umístěni do injekční jehly a vstříknuti do Šapirovy levé krční tepny."

"Bude to s námi otřásat jako s vrchácí," řekl Morrison zděšeně.

"Ne, vůbec ne. Bude to složité, ale jednotlivé detaily postupu jsou pečlivě promyšleny."

"Jak to můžete vědět? Tohle nikdo nikdy předtím nedělal. Nikdy nikdo nebyl v takovéhle ponorce, ani v injekční stříkačce, ani v lidském těle."

"To je pravda," řekla Kaliininová, "ale problémy tohoto druhu - v mnohém podobnými - se zabýváme už hodně dlouho a během posledních dnů před touto výpravou jsme znovu všechno dokonale prošli. Snad si nemyslíte, že ty Arkadijovy úvodní poznámky - ty o toaletním papíru a tak dál - pro nás byly novinkou? Už jsme to slyšeli mnohokrát předtím, znovu a znovu. Vlastně to bylo kvůli vám, protože vy jste naše sezení nenavštěvoval a také kvůli Arkadijovi, protože on prostě zbožňuje, když je ve středu pozornosti."

"Řeknete mi tedy, co se bude dít?"

"Všechno vám postupně vysvětlím. Dokud nebudeme zmenšeni na velikost jednoho centimetru, nebudeme dělat nic. To bude trvat asi dvacet minut. Čím budeme menší, tím bude miniaturizace probíhat rychleji. - Pociťujete nějaké negativní účinky?"

Morrison ignoroval rychlé bušení srdce a pocit tlaku na hrudi a řekl: "Žádné." Pak si uvědomil, že jeho odpověď zní příliš optimisticky a dodal: "Zatím."

"Nu, ještě něco?" zeptala se Kaliininová a zavřela oči, jako by chtěla naznačit, že rozhovor už ji unavuje.

Morrison si pomyslel, že to není zrovna špatný nápad a učinil totéž.

Možná na chvíli usnul nebo upadl do stavu jakéhosi milosrdného polovědomí, které jej odneslo pryč z reality. Když jej pak probudilo mírné skřípání, zdálo se mu, že neuplynul téměř žádný čas.

Otevřel oči doširoka a zjistil, že se vznášá asi centimetr nad svým sedadlem. A také měl podivný pocit, jako by jím něco cloumalo.

Boranovová se přesunula do sedadla za ním a položila mu ruce na ramena. Jemně jej zatlačila dolů a řekla: "Připoutejte se, Alberte. Sofie, ukaž mu jak. Omlouvám se - tohle všechno jsme vám měli ukázat, ještě než jsme začali, ale nebyl na to čas a vy jste byl dost nervózní. Nechtěli jsme jen zvyšovat váš pocit naprosté bezmocnosti a zaplavit vás přilivem informací."

Ke svému vlastnímu překvapení se Morrison necítil bezmocný. Docela vychutnával požitky z toho, že "sedí" ve vzduchu.

Kaliininová se dotkla nějakého bodu na svém sedadle mezi koleny a pás kolem jejího těla se začal odvíjet pryč.

Morrison si byl jistý tím, že než předtím zavřel oči, neměla jej tam a nyní tam opět nebyl, protože se slabým zacvaknutím zmizel ve šterbině na levé straně sedadla. Otočila se k němu a řekla: "Tady, po vaší levé straně, se pás vysunuje."

Morrison si nemohl nevšimnout toho, že se lehce zvedla ze svého sedadla a naklonila se k němu.

Zmáčkla tlačítko - tmavý kroužek na světlém pozadí - a z otvoru se vysunul pružný pás z průhledné plastické hmoty, ovinul se kolem něj a jeho konec se zachytil na druhé straně sedadla. Zjistil, že jej drží pevně, ale pružně.

"Pokud se budete chtít vyprostit, musíte zmáchnout tohle tlačítko, těsně pod vašimi koleny." Naklonila se přes něj, aby mu ono místo ukázala a Morrison zjistil, že dotek jejího těla je mu velmi příjemný.

Zdálo se, že ona si to vůbec neuvědomuje a když dokončila svou ukázkou, usedla zpět do svého sedadla a opět se připoutala.

Morrison se vyklonil ze sedadla, jak mu to jen pás dovolil a rozhlížel se kolem sebe. S potížením nahlédl Koněvovi přes rameno. Všichni byli připoutáni.

"Jsme zminiaturizováni natolik, že naše hmotnost je velmi malá, že ano?" zeptal se.

"Nyní vážíte pouhých dvacet pět miligramů," řekla Boranovová, "což je, jako byste nevážil vůbec nic. Loď je také nadnášena."

Morrison s vyčítavým výrazem pohlédl na Kaliininovou, ale ta jen pokrčila rameny a řekla: "Slíbila jsem, že vám budu popisovat všechno, co se bude dít, jenomže jste usnul a já se domnívala, že bude lépe, když vás nechám na pokoji. Probudil vás dotek svorky a ten vás také nadzvedl ze sedadla."

"Svorky?" Podíval se ven. Po obou stranách viděl temný stín a najednou si uvědomil, že stěny by přece měly být průhledné. Avšak nyní jimi světlo neprocházelo.

Kaliininová přikývla. "Ano. Nacházíme se v sevření svorky, chránící nás před zbytečnými a pro nás nebezpečnými otřesy. Nám se jeví jako obrovská, ale ve skutečnosti je velmi malá a dokonale propracovaná. S její pomocí nás umístí do malé nádržky se solným roztokem. Na místě nás drží rovněž proud vzduchu, který je nasáván hadicí. Přidrží nás u jejího ústí, takže spolu se svorkou jsme vlastně jištěni ze tří stran."

Morrison se opět podíval ven. Kromě občasného střídání světla a stínů neviděl vůbec nic a uvědomil si, že všechno vně lodi je příliš velké, než aby to mohl rozlišit svými droboučkýma očima.

Ucítil další zaskřípání a svorka najednou byla pryč, třebaže neviděl, jak se uvolnila. V jednom okamžiku tam prostě byla, v dalším ne. Pohyb byl - viděno jeho očima - příliš rychlý, než aby jej stačil zaregistrovat.

Pak ucítil jemný tlak proti pásu a uvědomil si, že lodí něco pohybuje zezdola. Následoval pomalý houpavý pohyb.

Dežněv ukázal na temnou vodorovnou čáru, která se střídavě posunovala nahoru a dolů podél stěn lodi a s uspokojením řekl: "Vodní hladina. Předpokládal jsem, že pohyby budou prudší. Zřejmě tam mají inženýry, kteří jsou téměř tak dobří jako já."

"Nějaké inženýrství s tím má pramálo společného," řekla Boranovová. "Na hladině se držíme díky povrchovému napětí, které se uplatňuje pouze na povrchu kapaliny. V Šapirovo těle tomu tak nebude."

"A co ten pohyb Nataša? To houpám nahoru a dolů. To je v pořádku?"

Boranovová zkontrolovala své přístroje a zvlášť pak malý monitor, na němž se neustále zobrazovala vodorovná čára.

Morrison se otočil a nadzvedl, jak nejvíc mohl.

"Tím jsem si tak jistá, jako je jistá tvoje ruka, když jsi střízlivý, Arkadiji," řekla Boranovová.

"No to už tedy skutečně nemůžeš být jistější," vybuchl Dežněv smíchy.

(Zatím je vše v pořádku, pomyslel si Morrison a napadlo jej, zda "to", co Dežněva drží v dobré náladě, by nemohlo být nakažlivé.)

"Co se děje nyní?" zeptal se Morrison.

Promluvil Koněv - poprvé od doby, co začala miniaturizace. "To vám musíme všechno vysvětlit?"

"Ano!" odpověděl Morrison rozhorleně. "Vy už to všechno znáte. Proč byste to nemohli vysvětlit také mně?"

"Albert má naprostou pravdu, Juriji," řekla Boranovová klidně. "Krot', prosím tě, svou náladu a buď rozumný. Brzy budeš potřebovat jeho pomoc a já jen doufám, že na tebe nebude stejně tak nezdvořile štěkat."

Koněv pokrčil rameny a neřekl nic.

"Brzy budeme ve válci injekční stříkačky, Alberte," řekla Boranovová, "vše bude ovládáno dálkově."

A jako by její slova byla povel, zezadu se najednou vynořil obrovský stín a v okamžiku je pohltit. Vpředu se na chvíli objevil viditelný kruh světla a pak také zmizel.

"Na stříkačku byla nasazena jehla," řekla Boranovová. "Nyní budeme muset chvíli čekat."

Vnitřek lodi, který předtím potemněl, byl najednou zalit bílým světlem, měkčím a uklidňujícím. "Od tohoto okamžiku až do konce naší cesty k nám nebude zvenčí procházet žádné světlo," řekla Boranovová. "Budeme se muset spolehnout na své vlastní osvětlení."

Morrison se zmateně rozhlížel po zdroji světla. Zdálo se mu, že svítí stěny lodi samotné.

"Elektroluminiscence," podotkl Koněv, který zachytil jeho pohled.

Boranovová se na něj hrdě podívala. "Máme tři mikrofúzní motory. Nejlepší na světě." A pak znovu opakovala: "Na celém světě."

Morrison to přešel bez poznámek. Byl sice v pokušení pohovořit si s ní o podobných amerických motorech na posledních vesmírných lodích, ale k čemu by to bylo? Jednoho dne se svět zbaví této národnostní pýchy, ale ten den dosud nenastal. Pokud tato pýcha v sobě neskrývá nijaké násilí nebo hrozbu násilím, dá se přehlédnout.

Dežněv seděl opřen ve svém sedadle, s rukama založenýma za hlavou a s pohledem upřeným na jemně světélkující stěnu před sebou řekl: "Jednoho dne budeme schopni vyrobit obří injekční stříkačku, umístit do ní loď normální velikosti a pak to všechno zminiaturizovat. Nebudeme potřebovat tohle manévrování s tak nepatrnými rozměry."

"Vy ovládáte i opačný proces? Jak tomu říkáte? Maximalizace? Gigantizace?" zeptal se Morrison.

"Neříkáme tomu nijak," řekl Koněv suše, "protože to nelze uskutečnit."

"Ale možná jednoho dne."

"Ne," řekl Koněv. "Nikdy. Je to fyzikálně nemožné. Provést miniaturizaci vyžaduje velmi mnoho energie, ale ve srovnání s energetickými požadavky na maximalizaci je to zanedbatelné množství."

"Dokonce i když přijdete na spojitost miniaturizace s relativitou?"

"Dokonce i tehdy."

Dežněv neslušně zamlaskal rty. "Fyzikálně nemožné je to pro tebe. Jednoho dne ale uvidíš."

Koněv uraženě zmlkl.

"Na co čekáme?" zeptal se Morrison.

"Musí proběhnout poslední příprava Šapirova," řekla Boranovová, "a pak nás umístí do jeho tepny."

Vzápětí se loď naklonila vpřed.

"To je ono?" zeptal se Morrison.

"Ještě ne. Pouze odstraňovali vzduchové bubliny. Nemějte starosti. Dozvíme se to v pravý čas."

"Jak?"

"Řeknou nám to. Arkadij je s nimi v kontaktu. To není problém. Radiové vlny, procházející polem, jsou také miniaturizovány a opačným směrem se deminiaturizují. Vyžaduje to jen velmi málo energie - dokonce méně než v případě světelných vln."

"Musíme se posunout blíž k ústí jehly," řekl Dežněv.

"Tak tedy jdeme na to," řekla Boranovová, "alespoň si vyzkoušíme, jak náš pohon funguje v podmínkách miniaturizace."

Ozval se slabý zvuk, který narůstal, pak dosáhl vrcholu a změnil se v hukot. Morrison otočil hlavu, naklonil se ke stěně a podíval se ven.

Voda za nimi vířila, jako by byla čeřena lodním šroubem. Vně lodi nebyl žádný orientační bod, podle něhož by mohl odhadnout, jak rychle se pohybují, ale zdálo se mu, že to není velmi rychle.

"Jakou rychlostí se pohybujeme?" zeptal se.

"Nízkou, ale naprosto dostačující," odpověděla Boranovová. "Je zbytečné mrhat energií jen proto, abychom se pohybovali rychleji. Kromě toho, nacházíme se v prostředí tvořeném molekulami normální velikosti, které nám, vzhledem k našim rozměrům, kladou značný odpor."

"Ale s mikrofúzními motory -"

"Budeme potřebovat energii na mnohem naléhavější věci než pohon."

"Jen mne prostě napadlo, jak dlouho bude trvat, než se dostaneme ke klíčovému bodům v mozku."

"Věřte mi," řekla Boranovová zamračeně, "já nad tím také přemýšlím, ale budeme v tepenném proudu, který nás donese tak blízko, jak jen to bude možné."

"Už jsme tu!" vykřikl Dežněv. "Vidíte?"

Přímo před nimi byl ve světle linoucím se z lodního reflektoru vidět kruh. Morrison si uvědomil, že je to ústí jehly.

A na druhém konci bude krevní proud Pjotra Šapirova a oni se ocitnou v lidském těle.

37.

"Jsme příliš velcí, abychom jehlou mohli projít," řekl Morrison. Při této myšlence pocítil zvláštní směsici emocí. Snad nejsilnější byla naděje, že celý experiment selhal. Možná, že se už nemohou víc zmenšit a do jehly se prostě nevejdou. Budou je muset deminiaturizovat a bude po všem.

Tato naděje byla ale nahlodávána myšlenkou na to, že když už se dostali tak daleko, bylo by škoda neproniknout do těla a neprozkoumat nervovou buňku zevnitř. Za normálních okolností by se Morrison - který nebyl žádným hrdinou - odvrátil pryč hrůzou - vlastně se i odvrátil hrůzou - ale nyní, když už byl zminiaturizován, dostal se až sem a přežil veškerý ten strach, je možné, že se chce dostat ještě dál?

Nad těmito úvahami se vznášel duch realismu. Nejsou to přece takoví blázni, aby použili loď, jež nejde zmenšit natolik,

aby prošla jehlou do lidského těla. Ne, na tohle jsou tito lidé příliš inteligentní.

A Boranovová, jako by odpovídala na jeho skryté myšlenky, lhostejně řekla: "Ano, jsme příliš velcí, ale další miniaturizace - to už je moje práce."

"Vaše?" zeptal se Morrison udiveně.

"Samozřejmě. Na naši současnou velikost jsme byli zminiaturizováni centrálním miniaturizačním zařízením. Nyní je řada na mně, abych udělala další korekce."

A Kaliininová tiše dodala: "To je jeden z důvodů, proč musíme šetřit energii."

Morrison se díval z jednoho na druhého. "To máme k dispozici tolik energie, abychom mohli provést další miniaturizaci? Předpokládám, že je jí na to zapotřebí obrovské množství -"

"Alberte," řekla Boranovová, "pokud by byla kvantizována i gravitace, vyžadovalo by to skutečně obrovské množství energie, abychom zredukovali hmotu na polovinu, bez ohledu na její původní hodnotu. Zredukovat na polovinu hmotu myšího těla by si vyžádalo stejné množství energie, jako zmenšit na polovinu tělo slona. - Gravitační interakce ale kvantizována není, a proto není kvantizován ani úbytek hmoty. To znamená, že množství energie, potřebné na redukci hmoty, se zmenšuje s jejím úbytkem - ne přesně v poměru, ale do jisté míry ano. Naše hmotnost je nyní tak malá, že další miniaturizace vyžaduje skutečně jen zanedbatelné množství energie."

"Jenomže vy jste nikdy neminiaturizovali nic tak velkého jako tato loď a vycházíte tedy pouze z údajů získaných při pokusech s menšími objekty."

(Nemluví přece s kojencem, pomyslel si rozhořčeně. Nejsem o nic hloupější než oni.)

"Ano," řekla Boranovová. "Spoléháme na to, že veškeré procesy, k nimž dochází při miniaturizaci menších objektů, budou i v našem případě probíhat naprosto stejně, takže by nás nemělo překvapit nic nového a neočekávaného. Žijeme ve vesmíru, v němž se občas setkáváme s nejistotami. Tomu se nedá zabránit."

"Ale pokud se něco stane, je možné, že všichni zahyneme."

"To jste nevěděli?" řekla Boranovová chladně. "Myslel jste si snad, že tahle naše fantastická cesta bude jenom příjemným vytržením z nicedělání? Ale nejsme v tom sami. Ani ti, kteří nejsou vystaveni přímému riziku miniaturizace, se nenacházejí v bezpečí. Jestliže se něco stane a uvolní se miniaturizační energie, nezničí pouze nás, ale poškodí celé Grotto. Jsem si jistá, že všichni lidé tam venku tají dech a doufají, že vše v pořádku přežijí."

Dežněv se otočil a vycenil zuby v úsměvu. Jedna z jeho horních stoliček byla zaplombovaná a nápadně se vyjímal v řadě ostatních nažloutlých zubů.

"Můj drahý příteli," řekl, "soustředte se na myšlenku, že pokud se něco stane, ani o tom nebudete vědět. Můj otec říkával: 'Protože všichni musíme zemřít, co lepšího si můžeme přát než rychlou a náhlou smrt?'"

"Julius Cézár pravil to samé," řekl na to Morrison.

"Ano, ale my nebudeme mít čas ani na to, abychom řekli - i ty, Brute."

"Nikdo z nás nezemře," řekl Koněv prudce, "a je hloupé, že se o tom bavíte. Naše výpočty jsou správné."

"Ach, tak," řekl Dežněv. "Kdysi se lidé spoléhali na to, že je ochrání Pán bůh. Nyní máme Výpočty a můžeme se tedy spolehnout na ně."

"To vůbec není směšné," řekl Koněv.

"Nechtěl jsem, aby to tak znělo, Juriji. - Natašo, venku jsou připraveni."

"Teď už nebudete mít čas na žádné spekulace," řekla Boranovová. "Jdeme na to."

Morrison pevně sevřel sedadlo, ale necítil, že by se něco dělo. Před nimi se opět objevil rozšiřující se kruh, stále rozmazanější a pomalu se pohybující směrem dozadu, až nešel vůbec rozlišit.

"Pohybujeme se?" zeptal se automaticky. Byla to otázka, kterou prostě nemohl nepoložit, přestože odpověď byla zřejmá.

"Ano," odpověděla Kaliininová, "a nevydáváme přitom žádnou energii. Nemusíme si prorážet cestu molekulami vody. Unáší nás proud v jehle, zatímco venku pomalu stlačují stříkačku."

Morrison začal v duchu počítat. Zaujal tím svou mysl víc, než kdyby jenom sledoval vteřinovou ručičku hodinek. Když dopočetl do sta, zeptal se: "Jak dlouho to ještě bude trvat?"

"Jak dlouho bude trvat co?" zeptala se Kaliininová.

"Než se dostaneme do krevního toku."

"Pár minut," řekl Dežněv. "Postupujeme velmi pomalu, ale to kvůli tomu, aby nevznikaly mikroturbulence. Jak jednou řekl můj otec: 'Obejít útes po stezce je sice pomalejší, ale bezpečnější, než ho přeskóčit.'"

Morrison něco zabručel a pak řekl: "Stále ještě jsme miniaturizováni?"

"Ne," odpověděla Boranovová zezadu. "Nyní máme velikost buňky a to je pro naše současné potřeby naprosto vyhovující."

Morrison s překvapením zjistil, že se chvěje. Bylo to zvláštní. Na jeho mysl útočilo tolik nových myšlenek, že si vůbec neuvědomoval možné důsledky situace, v níž se nacházel a ze které by za normálních okolností byl šokován hrůzou. Neměl strach, alespoň ne v akutním stádiu. Ale přesto se z nějakého důvodu stále chvěl.

Snažil se uvolnit. Snažil se zabořit co nejhlouběji do sedadla, ale to si vyžadovalo víc než jen pouhé úsilí vůle.

Vyžadovalo to především gravitační tíhu a tady nebyla téměř žádná. Zavřel oči a pomalu a zhluboka dýchal. Dokonce si tiše začal pobrukovat Beethovenovu Devátou symfonii.

Nic však nepomáhalo, a tak si pomyslel, že by celou záležitost měl nějak komentovat.

"Je mi líto," řekl, "ale obávám se, že se chvěju."

Dežněv se uchechtl. "A je to tady. Říkal jsem si, kdo si toho všimne první."

"To se nechvějete vy, Alberte," řekla Boranovová. "Všichni se mírně chvějeme. Celá loď."

Morrisona opět zachvátil strach. "Něco není v pořádku?"

"Ne. Jsme prostě příliš malí a pocítujeme účinky Brownova pohybu. Víte, co to je, že ano?"

Byla to čistě řečnická otázka. Boranovová prostě předpokládala, že absolvent fyziky ví, co je to Brownův pohyb.

Přesto Morrison zjistil, že si onen pojem v duchu nevysvětluje slovy, ale spíš pomocí jakýchsi představ.

Každý objekt je ze všech stran bombardován atomy nebo molekulami kapaliny, do níž je ponořen. Vzhledem k tomu, že na povrch tělesa dopadají současně obrovské množství částic, jejichž hmotnost je vůči němu zanedbatelná, Brownův pohyb nemá na stabilitu tělesa prakticky žádný vliv. Čím je však objekt menší, tím méně molekul naráží na jeho povrch a tyto nárazy jsou tedy patrnější. Loď je nyní natolik zmenšená, že tyto slabé a nahodilé nárazy vodních částic jsou citelné. V důsledku toho se chvěje.

"Ano, měl jsem na to pomyslet dřív," řekl Morrison. "Čím budeme menší, tím to bude horší."

"Vlastně už ne," řekla Boranovová. "Budou zde působit jiné, kompenzační efekty."

"O žádných nevím," řekl Morrison zamračeně.

"Nicméně, uvidíte."

"Nechte to na výpočtech," řekl Dežněv pobožným hlasem. "Výpočty jsou vševědoucí."

"Z tohohle bychom mohli dostat mořskou nemoc," poznamenal Morrison.

"Já bych ji určitě dostala," řekla Boranovová, "ale dali nám proti ní chemické preparáty. Stejně, jako dostávají kosmonauti proti vesmírné nemoci."

"Ale mně ne," řekl Morrison rozhořčeně. "Mně nikdo nic nedal a ani mne předem neupozornil."

"O nepříjemných věcech jsme vám řekli jen to, co bylo nezbytně nutné a to především kvůli vám samotnému, Alberte."

Co se týče onoho preparátu, snědl jste jej zároveň se snídaní. - Jak se cítíte?"

Morrison, kterému už se dělalo nanic z těch řečí o tom, jak se cítí, se rozhodl, že se cítí dobře. Je podivuhodné, jak může mysl tyranizovat tělo, pomyslel si.

"Snesitelně," zamumlal.

"To je výborné," řekla Boranovová, "protože se již nacházíme v krevním toku akademika Šapirova."

38.

Morrison hleděl ven průhlednými stěnami lodi. Krev?

Očekával, že uvidí rudou barvu. Co jiného?

Hleděl ven, mhouříc oči, ale neviděl nic, dokonce ani ve světle lodního reflektoru. Bylo to stejné, jako by plul ve veslici, unášen po klidné hladině řeky za temné, oblačné noci.

Začal o tom přemýšlet. V absolutním smyslu mělo světlo v lodi vlnové délky gama paprsků - a to velmi tvrdých gama paprsků. Tyto vlnové délky byly výsledkem miniaturizace normálního viditelného světla a ve stejně zminiaturizovaném prostoru byly zminiaturizovanými sítnicemi lidí v lodi vnímány jako světelné paprsky běžných vlnových délek.

Venku, v těsné blízkosti trupu lodi, kde miniaturizační pole končilo, se zminiaturizované světelné vlny opět měnily ve vlny normální délky. Pak se odrážely zpět k lodi, kde byly znovu miniaturizovány. Ostatní na tuto paradoxní situaci byli možná zvyklí, ale Morrisonovi se z jeho snahy pochopit tento efekt zminiaturizované bubliny v moři normální velikosti začala točit hlava. Existuje nějaké viditelné rozhraní značící přechod mezi zminiaturizovaným a normálním prostorem?

"Sofie," zašeptal směrem ke Kaliininové, která se skláněla nad svým přístrojem, "když naše světlo opustí miniaturizační pole, uvolňuje se tepelná energie. Odražené paprsky, vracející se do lodi, musí opět projít miniaturizačním polem a na jejich miniaturizaci je třeba určité množství energie. Ta energie musí pocházet od nás. Má pravdu?"

"Naprostou, Alberte," odpověděla Kaliininová, aniž by vzhledla. "To, že používáme vlastní světlo, má za následek malý, ale stálý odběr energie, kterou dodávají naše motory. Je to téměř zanedbatelné množství."

"A jsme skutečně v krevním toku?"

"Nemějte starosti. Jsme. Natálie zřejmě za chvíli ztlumí vnitřní osvětlení a pak budete vidět ven zřetelněji."

Po chvíli světlo skutečně potmělo a Boranovová řekla: "Tak! Teď si můžeme chvíli odpočinout."

V tom okamžiku se vně lodi začaly objevovat neurčité objekty. Nemohl je přesně rozlišit, ale byly ponořeny v něčem heterogenním, v něčem, v čem se vznášely. Měla to být krev.

Morrison se nepokojně zavrtěl v sevření svého pásu. "Ale pokud jsme v krevním řečišti s teplotou třicet sedm stupňů Celsia, budeme -"

"Naše teplota je ochlazována. Budeme se tu cítit naprosto normálně," řekla Kaliininová. "Na tyhle věci jsme mysleli předem, Alberte."

"Možná ano," řekl Morrison, mírně uražen, "ale měl jsem snad právo na takovou otázku, ne? Ještě by mne zajímalo, jak můžeme snižovat teplotu, když tu nemáte pohlčovače tepla?"

"Nemáme je tady, ale jsme přece v prostoru, ne? Mikrofúzní motory za sebou nechávají drobnou spršku subatomických částic, které v podmínkách miniaturizace mají hmotnost blízkou nule. Protože se pohybují téměř rychlostí světla, pronikají hmotou tak snadno jako neutrina a jsou nositeli energie. Ve zlomku sekundy proniknou do vnějšího prostoru, takže výsledkem je přenos tepla zevnitř lodi ven, díky kterému jsme neustále ochlazováni. Chápete to?"

"Chápu," zamumlal Morrison. Bylo to dokonale vymyšlené - a možná i logické, ale jen pro toho, kdo už si zvykl myslet v pojmech miniaturizace.

Všiml si, že ovládací panel pod Dežněvovými rukama je osvětlen, stejně jako přístroje před Kaliininovou. Ze všech sil se snažil trochu se ve svém sedadle nadzvednout a podívat se také na obrazovku počítače před Koněvem. Bylo na ní něco, co snad mohlo znázorňovat oběhový systém krku. Okamžik předtím, než se opět sesul do svého sedadla, uviděl na obrazovce malý červený bod, který, jak si domyslel, značil pozici lodi v levé krční tepně.

Trochu se ze svého úsilí zadýchal a chvíli trvalo, než se jeho dech srovnal. Panel, v němž spočíval jeho vlastní počítač, byl rovněž osvětlen. Morrison si zastínil oči levou rukou a podíval se ven.

V dále uviděl něco, co vypadalo jako zeď, či nějaká bariéra. Ustoupilo to, pak se to přiblížilo, pak opět ustoupilo a znovu a znovu, v rytmickém tempu. Automaticky se na pár sekund podíval na hodinky. Byly to zjevně pulsace tepenné stěny.

"Zdá se, že čas není miniaturizací nijak ovlivněn," řekl Kaliininové tichým hlasem. "Alespoň pulsace srdce jsou takové, jaké by měly být, přestože je vidím zminiaturizovanými očima a čas měřím pomocí zminiaturizovaných hodinek."

Odpověděl mu Koněv. "Samozřejmě," řekl, "čas není miniaturizačním polem ovlivněn. A to se nám jen hodí."

Kdybychom museli brát v úvahu i časové posuny, mohlo by se to všechno nepříjemně zkomplikovat."

Morrison tiše souhlasil a obrátil své myšlenky jiným směrem.

Pokud jsou uvnitř tepny a loď je pouze unášena proudem, pohyb vpřed by se měl uskutečňovat ve skocích, následujících po stazích vzdáleného srdce (velmi vzdáleného - v jejich současném měřítku). A pokud tomu tak je, měl by tento nepravidelný pohyb cítit.

Zavřel oči a pokoušel se sedět naprosto klidně. Účinky Brownova pohybu tím samozřejmě nijak ovlivnit nemohl, ale - Ano, cítil to. Jemný, ale zřetelný pohyb vzad, když stah začal a pak výraznější pohyb vpřed, když skončil.

Proč ale náraz není energetičtější? Proč nejsou postrkování vpřed i vzad s větší razancí?

A pak si vzpomněl na hmotnost, kterou již nevlastní a na niž je úměrně závislá i setrvačnost. Vliv pulsací na pohyb lodi pravděpodobně tlumí i přilnavost tekutiny v krevním proudu.

Moc jej to neuklidnilo. Cítil, jak se v něm něco stahuje. To venku vypadalo tak neočekávaně zle a nebezpečně.

Opět se podíval ven a soustředil pohled na prostor mezi trupem lodi a tepennou stěnou. Viděl bubliny, jen slabě zřetelné. Ne, vlastně ne bubliny, ale nějaké hmotné, kulovité objekty - a bylo jich mnoho. Některé pluly pomalu a měnily přitom tvar. Uvědomil si, že to nejsou koule, ale placaté útvary.

Najednou mu to došlo a zastyděl se. Proč mu trvalo tak dlouho, než je poznal, když ví, že se nachází v krevním toku? -

Ale uměl si odpovědět i na tuto otázku. Bylo tak nesnadné uvěřit tomu, že se nachází v krevním toku; spíš by uvěřil tomu, že je v ponore, plující oceánem. Podvědomě očekával, že uvidí to, co je pro oceán typické a byl zmaten, když se objevilo něco naprosto jiného.

Byly to červené krvinky - erytrocyty - a on je nepoznal.

Samozřejmě nebyly červené, ale mírně nažloutlé. Každá z nich pohlcovala světelné záření krátkých vlnových délek a tím vznikala ona barva. Kdyby ale byly nahromaděny na sobě, v miliónech a miliardách, byly by schopné pohlcovat takovou část spektra, že by se jevíly jako červené - v tepenné krvi. Až jim buňky odeberou kyslík, získá každá z nich namodralý odstín a jako celek by všechny krvinky dohromady byly modročervené.

Pozoroval erytrocyty se zájmem a nyní, když věděl, na co se vlastně dívá, rozeznával je zcela zřetelně.

Byla to dvojdutá tělíska, jejichž středy byly z obou stran stlačené. Morrisonovi se jevíly obrovské, ale za normálních podmínek byla jejich velikost mikroskopická. Mají snad sedm a půl mikrometru v průměru a jsou něco přes dva mikrometry silné. Nyní to byly nafouklé objekty, velikosti jeho ruky.

Plulo jich kolem nich velké množství a měly tendenci vytvářet nakupeniny. Ty však nebyly stálé. Některé krvinky se z nich odpoutávaly, jiné se přidávaly a neustále bylo vidět i krvinky, které pluly zcela osamocené. Ty, na něž zaměřil zrak, vypadaly, jako by stály na místě.

"Chápu to tak," řekl Morrison, "že se prostě pohybujeme s proudem."

"Správně," řekla Kaliininová. "Šetří to energii."

Pak si Morrison uvědomil, že všechny červené krvinky nejsou vzhledem k nim zcela nehybné. Všiml si jedné z nich, která pomalu připlula k lodi, možná hnána mikroturbulencí nebo stržena Brownovým pohybem a na okamžik se dotkla jejího povrchu.

"Viděla jste to, Sofie?" obrátil se na Kaliininovou.

"Ano, vrazila do nás červená krvinka."

"Proč ale nebyla zminiaturizována? Vstoupila přece do našeho pole."

"Ne tak docela, Alberte. Odrazila se od něj. Mezi normálním prostředím a polem, které ze všech stran obklopuje zminiaturizovaný objekt, totiž existuje určitý odpor. Čím větší je stupeň miniaturizace, tím větší je i tento odpor. Díky němu nepatrné částice jako atomy nebo subatomické částice nemohou pronikat do miniaturizačního pole a nereagují s ním. A to je vlastně to, co způsobuje, že miniaturizace je metastabilní stav."

"Jak to myslíte?"

"Jakýkoliv zminiaturizovaný objekt, pokud se nenachází ve vesmírném vakuu, je vždy obklopen normální látkou.

Kdyby nic nebránilo styku okolního prostředí s miniaturizačním polem, jednotlivé částice tohoto prostředí by byly neustále miniaturizovány a tento proces by pohlcoval energii zminiaturizovaného objektu. Její spotřeba by byla tak velká, že zminiaturizovaný objekt by se deminiaturizoval. Ve skutečnosti by bylo nemožné provést i miniaturizaci samotnou, protože energie vcházející do pole miniaturizovaného objektu by okamžitě unikala pryč. Vlastně bychom se v takovém případě snažili miniaturizovat celý vesmír. - Samozřejmě, při naší velikosti odpor není příliš velký. Kdyby červená krvinka narazila s patřičnou silou, mohlo by dojít k miniaturizaci té části jejího povrchu, která by pronikla do miniaturizačního pole."

Morrison se otočil ke stěně, zahleděl se ven a téměř okamžitě spatřil další červenou krvinku. Tentokrát ale byla podivně potrhána.

"Aha," řekl, "tamhle je zřejmě jedna taková, která se k nám přiblížila příliš prudce."

Kaliininová se k němu naklonila a podívala se směrem, kterým ukazoval. Zavrtěla hlavou. "To asi ne, Alberte."

Životnost červených krvinek je zhruba sto dvacet dní. Tamhle ta ubohá věc je už prostě opotřebovaná a zničená. V pro nás viditelném objemu krve takto odumírá několik tučů krvinek každou minutu. Takže takto poškozené a potrháné červené krvinky nebudou neobvyklým jevem. - A to je pro nás jen dobré, protože můžeme použít náš pohon a bez

ohledu na kolize s nimi se řídit krevním tokem. I kdybychom zničili několik miliónů červených krvinek, Šapírovovi tím nemůžeme nijak ublížit. Pochybuji, že bychom jich vůbec byli schopni zničit tolik, aby došlo k přirozenému kolapsu lidského organismu."

"A co krevní destičky?"

"Proč se ptáte?"

"Protože to, co tamhle vidím, je bezpochyby krevní destička." Ukázal na ni. "Má tvar čočky a jenom poloviční velikost červených krvinek."

Kaliininová chvíli mlčela a pak přikývla. "Ano, už ji vidím. Je to skutečně krevní destička. Na každých dvacet červených krvinek připadá jedna."

Zhruba tak, pomyslel si Morrison. Kdyby se točil na kolotoči a sahal po kruzích, které by míjel, každá červená krvinka by byla obyčejným železným kruhem a náhodná krevní destička by mezi nimi představovala onen žádoucí měděný kruh.

"Sofie, domnívám se, že krevní destičky jsou křehčí než červené krvinky a při jejich poškození dochází ke srážení krve. Pokud jich narušíme větší množství, v tepně vznikne chuchvalec sraženiny. Šapírovův mozek utrpí další záchvat mrtvice a to bude konec."

Boranovová, která jejich rozhovoru naslouchala, na tomto místě zasáhla. "Tak to není," řekla, "destičky nejsou zas tak křehké. Mohou do nás slabě narazit a bez poškození se odrazí. Nebezpečí dalšího poškození mozku spočívá ve stěně tepny, vzhledem k níž se krevní destičky pohybují mnohem rychleji než vzhledem k nám. Stěna tepny je pokryta cholesterolem a tukovými nánosy a její povrch je tedy mnohem drsnější než hladký povrch lodi. Právě stěna může způsobit poškození krevních destiček a vznik sraženiny - ne loď. Ale ani to neznamená žádné vážné nebezpečí. Může být narušeno několik stovek krevních destiček a přesto nebudou schopny zahájit proces srážení v takovém rozsahu, aby mohlo dojít k poškození. K tomu by jich muselo být narušeno přímo masové množství."

Morrison pozoroval destičku, která se občas ztrácela mezi červenými krvinkami. Chtěl vidět, co se stane, pokud se dotkne lodi. K vzájemnému přiblížení však nedošlo.

Pak si najednou uvědomil, že destička je velká jako jeho ruka. To přece ale není možné, když má poloviční velikost červených krvinek a ty samotné jsou tak velké.

"Zdá se mi, že ty objekty se zvětšují," řekl zmateně.

"Jsme opět miniaturizováni," řekl Koněv, zřejmě podrážděn Morrisonovou neschopností vyvodit si z toho, co vidí, příslušné závěry.

"Ano, Alberte," řekla Boranovová. "Tepna se zužuje a my se musíme rovněž zmenšovat, chceme-li s ní udržet krok."

"Nechceme uvíznout jen proto, že budeme příliš tlustí," řekl Dežněv. Pak, jako by jej napadla další myšlenka, dodal:

"Víš, Natašo, já jsem nikdy v životě nebyl moc štíhlý."

"Třebaže Planckova konstanta je zmenšená, ty jsi stejně tlustý jako vždy," odpověděla mu Boranovová.

Morrison neměl náladu na takové řeči a snažil se změnit téma jejich rozhovoru. "Ale jak dalece budeme ještě zminiaturizováni, Natálie?"

"Na velikost molekuly."

V Morrisonově mysli se opět vynořily všechny jeho obavy.

39.

Mrzelo jej, že si včas neuvědomil, že jsou opět miniaturizováni a stejně tak i to, jak pohrdavě mu to Koněv dal najevo. Potíž byla v tom, že ostatní miniaturizací žili a mysleli v jejích pojmech už celá léta, zatímco pro něj bylo vše zcela nové a mnohé z pojmů a nových poznatků jeho mozek přijímal jen velmi neochotně. Nemohli by pro jeho těžkosti mít alespoň trochu pochopení?

Zamračeně pozoroval červené krvinky. Znatelně se zvětšily. V průměru byly nyní širší než jeho hrudník a okraje už neměly tak ostré. Jejich povrch se chvěl jako povrch plátěného pytle naplněného rosolem.

"Molekulární velikost?" zeptal se tichým hlasem Kaliininové.

Letmo na něj pohlédla a odpověděla jediným slovem: "Ano."

"Nevím, proč by mi to mělo dělat starosti, vzhledem k nepatrné velikosti, na niž jsme již zminiaturizováni," řekl Morrison, "ale na tom, že máme rozměry molekuly, je něco děsivého. Jak malé molekuly, co myslíte?"

Pokrčila rameny. "Nevím. To záleží na Natálii. Zřejmě jako molekuly viru."

"Ale něco takového nikdo nikdy nezkoušel."

Kaliininová zavrtěla hlavou. "Bádáme na naprosto neznámém území."

Chvilí bylo ticho a pak se Morrison přidušeně zeptal: "Vy nemáte strach?"

Podívala se na něj, v očích se jí zablesklo, ale ovládla se a nadále šeptala. "Samozřejmě, že mám strach. Co si myslíte, že jsem? Je nenormální nemít strach, když k tomu máte rozumný důvod. Měla jsem strach, když jsem byla znásilněna. Měla jsem ho, když jsem byla těhotná a když jsem byla opuštěna. Polovinu života jsem strávila tím, že jsem z něčeho měla strach. Jako každý. Proto lidé tak pijí, aby ten svůj strach zahnali." Teď už jen syčela mezi zuby: "A vy chcete, abych vás litovala, protože máte strach?"

"Ne," zamumlal Morrison a ztichl.

"Na tom, že máte strach, není nic špatného," pokračovala, "pokud ve strachu nejednáte - pokud kvůli němu nesklouznete do nečinnosti nebo do hysterie nebo naprosto neselžete." - Pak s nádechem hořkosti zašeptala: "Já jsem také čas od času hysterická." Její pohled sklouzl na Koněva, jehož záda byla vzpřímená a nehybná.

"Ale teď," pokračovala, "splním svůj úkol. I kdybych přitom měla být strachem polomrtvá. Nikdo to na mně nepozná.

A stejně tak byste se měl chovat i vy, pane Američane."

Morrison ztěžka polkl a řekl: "Ano, samozřejmě," ale znělo to velmi nepřesvědčivě, dokonce i jemu samotnému.

Jeho oči sklouzly dozadu, pak opět dopředu. V tomto uzavřeném prostoru nemuseli šeptat. Všechno bylo i tak slyšet. Boranovová, sedící za Kaliininovou, byla zřejmě zaujatá svým miniaturizačním zařízením, ale na jejím obličejích se rýsoval sotva znatelný úsměv. Pochopení? Pohrdání? To Morrison nemohl říci.

A co se týče Dežněva, ten otočil hlavu a zvolal: "Natašo, stále se to zužuje. Mohla bys miniaturizaci urychlit?"

"Udělám, co bude třeba, Arkadiji."

Dežněv zachytil Morrisonův pohled a s úsměvem na něj mrkl. "Nevěřte naší malé Sofii," řekl, napodobující šeptání.

"Ona se nebojí. Ona se totiž nikdy nebojí. Prostě vás v tom nechce nechat samotného. Naše Sofie má příliš měkké srdíčko, tak měkké jako její -"

"Budeš ticho, Arkadiji," řekla Sofie. "Tvůj otec ti určitě řekl, že není moudré mlátit do prázdného šálku, který nazýváš svou hlavou, rezavou lžičkou, kterou nazýváš svým jazykem."

"Och," řekl Dežněv, převrací oči, "to bylo silné. Můj otec říkával, že žádný nůž nejde nabrousit tak, aby byl ostrý jako ženský jazyk. - Ale vážně, Alberte, to, že se zmenšíme na velikost pouhé molekuly, nic neznamená. Počkejte, až objevíme onu souvislost mezi kvantovou teorií a relativitou. Potom se s nepatrným množstvím energie zmenšíme přímo na subatomickou velikost. Pak teprve uvidíte."

"Co uvidím?" zeptal se Morrison.

"Uvidíte okamžité zrychlení. Prostě v okamžiku zmizíme -" Na okamžik sňal ruce z řízení a prudce jimi mávl do stran, ústy přitom napodobující svištivý zvuk.

"Ruce na řízení, Arkadiji," řekla Boranovová chladně.

"Samozřejmě, moje drahá Natašo," odpověděl Dežněv. "To byl jen okamžiček omluvitelného dramatu, nic víc." Pak se otočil zpět k Morrisonovi a řekl: "V okamžiku dosáhneme rychlosti světla, mnohem větší rychlosti světla, než známe nyní. Za deset minut bychom tak mohli přeletět galaxii, za tři hodiny bychom byli u Andromedy, za dva roky u nejbližšího kvasaru. A kdyby nám naše rychlost nestačila, mohli bychom se zmenšit ještě víc. Budeme mít rychlost větší než rychlost světla, budeme mít antigravitaci, budeme mít všechno. Sovětský svaz k tomu ukáže cestu."

"A jak byste takový let řídil, Arkadiji?" zeptal se Morrison vážně. "Jakmile se loď zmenší natolik, že bude prakticky bez hmotnosti a bez masy, vyrazí vpřed rychlostí stovek světelných let za sekundu. To znamená, že kdybyste měl miliardy lodí, vystřelily by všemi směry se sférickou přesností - jako paprsky slunečního světla. Ale protože vy byste měl jenom jednu loď, vystřelila by vpřed jedním směrem, jenomže ten by byl předem neurčitelný."

"To bude problém takových šikovných teoretiků - jako je Jurij."

Koněv nedal najevo sebemenší zájem o jejich konverzaci, jenom něco zabručel.

"Nejsem si jist, zda je moudré snažit se získat takovou rychlost," řekl Morrison, "aniž by bylo vyvinuto dokonalé řízení.

Neříkával váš otec něco jako: 'Moudrý člověk nestaví nejdříve střechu domu.'?"

"Možná, že ano," odpověděl Arkadij, "ale docela určitě jednou řekl tohle: 'Dost s pořekadly a rčeními, přátelé.' - Kde jsme, Juriji? Postupujeme vpřed?"

"Podle mého názoru ano," řekl Koněv, "ale byl bych rád, kdyby můj názor potvrdil i Američan."

"Jak bych mohl?" řekl Morrison. "Vždyť jsem tu připoutaný."

"Tak se odpoutejte," odsekl Koněv. "Budete se mírně vznášet, ale rozhodně nemůžete uletět nikam daleko."

Morrison na okamžik zápasil se svým pásem, protože zapomněl, kde se nachází ono správné tlačítko. Kaliininová k němu rychle natáhla ruku a byl volný.

"Díky, Sofie," zamumlal.

"Však vy na to přijdete," odpověděla lhostejně.

"Zvedněte se, abyste mi viděl přes rameno," řekl Koněv.

Morrison tak učinil a vzápětí narazil do sedadla před sebou. Protože jeho hmotnost byla nepatrná, odrazilo jej to vzhůru, takže se hlavou uhodil o strop lodi. Kdyby se mu tohle stalo, aniž by byli zminiaturizováni, určitě by se nyní svíjel bolestí. Takhle se jen odrazil a vše skončilo tak rychle, jak to začalo, bez jakéhokoliv pocitu bolesti.

Koněv mlskl jazykem. "Opatrně. Pomalu zvedněte ruku vzhůru, otočte ji a pevně se chyt'te. Pomalu. Rozumíte mi?"

"Ano, rozumím," řekl Morrison.

Udělal to tak, jak mu Koněv poradil a pomalu se zvedl. Chytil Koněva za rameno a zastavil se.

"Nyní se podívejte na cerebrograf," řekl Koněv. "Vidíte, kde se v tomto okamžiku nacházíme?"

Morrison zjistil, že se dívá na nesmírně složitou síť v trojrozměrném zobrazení. Skládala se z točitých vláken, jejichž celková struktura vypadala jako nesmírně složitý strom. V jedné z jeho silnějších větví zářil malý červený bod, pomalu se pohybující vpřed.

"Mohl byste mi to zobrazit v detailnějším záběru?"

Koněv opět mlskl jazykem, což si člověk mohl vykládat jako gesto netrpělivosti a učinil, oč ho Morrison požádal.

"Stačí?"

"Ano. Jsme na okraji mozku." Rozeznal jednotlivé brázdy a vlákna. "Kam máte namířeno nyní?"

Obráz se opět o něco zvětšil. "Na tomto místě zabočíme a vnikneme do neuronové vrstvy - do šedé hmoty," řekl Koněv. "A pak bych chtěl sledovat tuto dráhu" - rychle jmenoval jednotlivé oblasti v ruštině a Morrison si je jen s potížemi v duchu překládal do angličtiny - "do této oblasti, která by měla být, pokud jsem vaše materiály četl pozorně, oním kritickým průsečíkem neuronové sítě."

"Žádné dva mozky nejsou stejné," namítl Morrison, "a já nemohu nic tvrdit s jistotou, zvláště když se jedná o mozek, který jsem nikdy předtím nestudoval. Přesto se domnívám, že oblast, do níž směřujeme, vypadá nadějně."

"Pokud se tam v pořádku dostaneme. A jestliže se nám to podaří, budete mi schopni přesněji říci, zda jsme na rozcestí, kde se setkává několik větví sítě a pokud ne, jakým směrem se máme vydat, abychom se na takové rozcestí dostali?"

"Pokusím se," řekl Morrison opatrně, "ale mějte, prosím, na paměti, že v tomto ohledu nezaručuji, že vám budu schopen

nějak pomoci. Ostatně, já jsem s tím nesouhlasil - "

"My to víme, Alberte," řekla Boranovová, "a nechceme po vás nic jiného než to, co bude ve vašich silách."

"V každém případě," řekl Koněv, "je to náš první cíl a dostaneme se tam zanedlouho, třebaže tok zpomaluje. Konec konců, brzy budeme v kapiláře. - Připoutejte se, Alberte. Dám vám vědět, až vás budu opět potřebovat."

Morrisonovi se podařilo poradit si s pásem bez jakékoliv pomoci a dokázal si tím, že i malá vítězství chutnají sladce. Stěna cévy byla stále dost blízko, ale její vzhled se změnil. Předtím byly pravidelně pulsující stěny nevýrazné. Nyní však Morrison upozoroval, že už nepulsují a že začínají vypadat, jakoby byly mozaikovitě vydlážděné. Uvědomil si, že ona mozaika jsou buňky, tvořící stěny stále se zužující cévy.

Nemohl si je však prohlédnout do detailů, protože mu v pohledu na ně bránily proplouvající červené krvinky. Nyní to byly měkké vaky, téměř tak velké jako loď samotná. Občas se k ní některá přiblížila a byla jemně odstrčena pryč, aniž by byla poškozena.

V jednom případě se za lodí udělala jakási šmouha. Možná, že kontakt přece jen byl příliš silný, pomyslel si Morrison, a těsně u trupu lodi vznikla řada zminiaturizovaných molekul. Byla však rychle unesena pryč a rozpustila se ve vše obklopující tekutině.

S krevními destičkami tomu bylo jinak, protože ty byly mnohem křehčí než červené krvinky.

Jedna se s lodí srazila čelně. Nebo snad byla zpomalena srážkou s červenou krvinkou a loď ji nyní smetla. Trup lodi jí pronikl a povrch destičky byl narušen. Její obsah pomalu vyhrězl ven, mísil se s plazmou. Pak vytvořil dva či tři dlouhé, dohromady se splétající provazce. Přilepily se k trupu lodi a dlouhou dobu cestovaly spolu s ní.

Morrison čekal, zda dojde ke srážení. Nestalo se nic.

O několik minut později uviděl před trupem lodi mléčnou mlhu, která zaplňovala vnitřek cévy od stěny ke stěně, pulsovala a vlnila se. Uvnitř byly tmavé granule, neustále se přesouvající ze strany na stranu. Vypadalo to jako nějaká obluda ze zlého snu. Morrison to nevydržel a nahlas vykřikl hrůzou.

Kapitola 10

KAPILÁRA

Když chceš vědět, zda se voda

vaří, nezkoušej to prstem

- Dežněv starší

40.

Dežněv se ohromeně otočil a řekl: "To je bílá krvinka, Alberte. Leukocyt. Nic, čeho bychom se museli bát."

Morrison rozčileně polkl. "Vím, že je to bílá krvinka. Prostě mne to překvapilo. Je větší, než by měla být."

"Není to vůbec nic," řekl Dežněv, "kus perníku, skutečně a vůbec není větší, než by měla být. To jenom my jsme menší. A i kdyby byla velká jako celá Moskva, co na tom? Prostě pluje v krevním proudu, stejně jako my."

"Ve skutečnosti," řekla Kaliininová tiše, "dokonce ani neví o tom, že tady jsme - chci říci, že neví, že jsme něco zvláštního. Myslí si, že jsme červená krvinka."

Koněv, jako by oslovil vzduch před sebou, upjatě řekl: "Bílé krvinky nemyslí."

Kaliinovová se začervenala, ale její hlas zůstal i nadále klidný. "Tím, že říkám 'myslí', Alberte, používám pouze slovní obrat. Chci tím říci, že chování bílé krvinky vůči nám je takové, jako její chování k červené krvince."

Morrison se opět podíval na velkou pulsující buňku před nimi. Třebaže byla neškodná, vypadala odporně. S vděčností se zahleděl na hezký obličej Kaliininové s vysedlými lícními kostmi, který byl k onomu monstru takovým kontrastem. Napadlo jej, proč si to mateřské znaménko pod levým ústím koutkem nedala odstranit. Pak si pomyslel, že právě ono dodává jejímu vzhledu nádech pikantnosti. Bez něho by její obličej mohl být považován za příliš pěkný, než aby jeho nositelka mohla mít nějaký charakter.

Okamžik přemýšlení nad něčím tak odlišným uspokojivě odstranil onen pocit odporu, který se jej zmocnil, když spatřil bílou krvinku. Vrátil se tedy k výroku Kaliininové.

"Chová se k nám jako k červené krvince jenom proto, že máme její velikost?"

"To nám také pomáhá," řekla Kaliininová, "ale není to ten skutečný důvod. Vy červenou krvinku poznáte proto, že ji vidíte. Bílá krvinka ji pozná podle toho, že cítí charakteristický elektromagnetický vzorec na jejím povrchu. Bílé krvinky jsou vycvičené - to je další slovní obrat - nebo dalo by říct naučené - aby je ignorovaly."

"Ale loď přece nemá elektromagnetický vzorec červené krvinky...Aha, to je zřejmě váš úkol, že ano?"

Kaliininová se usmála v mírném sebeuspokojení. "Ano, to je můj úkol. Je to moje specializace."

"To je pravda, Alberte," přitakal Dežněv. "Naše malá Sofie má v hlavě" - poklepal si na pravý spánek - "přesný elektromagnetický vzorec každé buňky, každé bakterie, každého viru, každé bílkovinné molekuly, každé -"

"Ne tak docela," skočila mu do řeči Kaliininová, "ale když nějaký zapomenu, mám je všechny uloženy v paměti svého počítače. A mám zde také zařízení, které může využít energii mikrofúzních motorů k tomu, abych lodi mohla dát kladný nebo záporný náboj v jakémkoliv elektromagnetickém strukturálním vzorci, který si vyberu. Nyní má loď na svém povrchu elektromagnetický vzorec červené krvinky. To znamená, že ji v tomto ohledu téměř dokonale napodobuje a bílé krvince by to mělo stačit k tomu, aby reagovala tak, jak má - tedy vlastně, aby nereagovala."

"Kdy jste to udělala, Sofie?"

"Jakmile jsme byli zredukováni na velikost, v níž bychom se mohli stát potencionálním objektem zájmu bílé krvinky nebo celkového imunitního aparátu. Nechceme být zaplaveni žádnými protilátkami."

Morrisona něco napadlo. "Když mluvíme o tom, že máme zredukovanou velikost, proč nyní nejsou účinky Browanova pohybu citelnější? Myslel jsem si, že čím budeme menší, tím to bude horší."

"Bylo by to horší, kdybychom byli nezminiaturizovanými objekty o této velikosti," odpověděla mu zezadu

Boranovová. "Protože jsme ale zminiaturizováni, jsou zde teoretické důvody, které projevy Brownova pohybu podstatně tlumí. S tím si ale nelamte hlavu."

Morrison o tom chvíli přemýšlel a pak pokrčil rameny. Neřeknou mu přece nic, co by mu o metodě miniaturizace mohlo napovědět příliš, a co na tom záleží? Účinky Brownova pohybu se nezhoršily. Ve skutečnosti jako by se zmírnily (nebo si na ně prostě zvykl?) a ani v nejmenším mu nevadily. Nemusel si s tím, jak řekla Boranovová, lámat hlavu.

Obrátil svou pozornost zpět ke Kaliininové. "Jak dlouho v tomto oboru pracujete, Sofie?"

"Od skončení studií. I kdyby se Šapírov nebyl dostal do kómatu, věděli jsme, že jednou nastane čas, kdy bude nutné uskutečnit výpravu do lidského těla. Něco takového plánujeme už hodně dlouho a věděli jsme, že moje znalosti budeme potřebovat."

"Mohli jste zkonstruovat automatickou loď bez posádky."

"Jednoho dne to snad bude možné," řekla Boranovová, "ale zatím nejsme schopni vyrobit automatický ekvivalent se schopnostmi lidského mozku."

"To je pravda," řekla Kaliininová. "Automat by použil vzorec červené krvinky tak, aby to pro něj bylo co nejsnadnější a o další by se nestaral. Kdybychom měli zkoušet schopnost automatu měnit vzorce podle toho, jak by to vyžadovala situace a měnící se podmínky, byly by to zbytečné výdaje a možná jen nepraktická cvičení. Když jsem však přítomna já, mohu toho udělat a vyzkoušet mnohem víc. Mohu změnit vzorec tak, aby nastala nepravděpodobná situace, abych vyzkoušela něco, na co jsme dříve nepřišli nebo abych jenom potrápila bílou krvinku. - Například bych lodi mohla dát vzorec bakterie E. coli a bílá krvinka by na nás okamžitě zaútočila."

"O tom nepochybuji," řekl Morrison, "ale nedělejte to, prosím."

"Žádný strach," odpověděla Kaliininová. "Nic takového nemám v úmyslu."

"Naopak, Sofie, udělej to!" řekla Boranovová podivně vzrušeným hlasem.

"Ale, Natálie -"

"Myslím to vážně, Sofie. Udělej to. Viš přece, že jsme svá zařízení nezkušeli v pracovních podmínkách. Zkus to."

"To je jen ztráta času, Natálie," zamumlal Koněv. "Nejdříve se musíme dostat tam, kam máme naměřeno."

"Tohle naši cestu nemůže nijak zbrzdit," namítla Boranovová. "Máme vynikající příležitost zjistit, zda Sofie je schopna ovlivnit chování buňky."

"Souhlasím," zvolal Dežněv bouřlivě. "Zatím byl náš výlet pramálo zajímavý."

"Pro mne je zajímavý až dost," zamumlal Morrison.

Ale Dežněv zvedl ruku v nesouhlasném gestu. "Můj starý otec říkával: 'Pokud si člověk nepřeje nic jiného než klid a mír, pak touží po smrti.'"

"Dej se do toho, Sofie," řekla Boranovová rozhodným hlasem. "Ztrácíme čas."

Kaliininová na chvíli zaváhala - možná ten čas potřebovala k tomu, aby si uvědomila, že Boranovová je kapitánkou výpravy - pak se její ruka rozběhla po klávesnici počítače a zobrazení na monitoru se změnilo. (Morrison s obdivem pozoroval, s jakou rychlostí to udělala.)

Pohlédl na bílou krvinku a zpočátku nepozoroval žádnou změnu. A pak se najednou monstrum začalo třást a Dežněv zašeptal: "Aha, uvědomuje si přítomnost kořisti."

Ze vzdálenějšího konce bílé krvinky se její obsah začal jakoby přelévat a rozestupovat kolem lodi do všech stran. Ve stejném okamžiku hmota uprostřed ustoupila, jako by byla vtahována dovnitř. Vypadalo to jako čelisti obludy, připravující se k požití potravy.

"Funguje to, Natálie," řekl Koněv. "Ta potvora před námi se rozevírá a chystá se pohltnout nás."

"Dobrá, tak je to tedy. Nyní nám vrať náš původní vzorec, Sofie," nařídila Boranovová.

Prsty Kaliininové se opět rozběhly po klávesnici a zobrazení na monitoru se vrátilo zpět (alespoň pokud se Morrison pamatoval) do své původní podoby.

Tentokrát se však chování bílé krvinky nezměnilo. Její vnější okraj se již přetáhl přes loď, která nyní směřovala do hlubokého jícnu uprostřed.

41.

Morrison byl zděšen. Celá loď byla obklopena něčím, co vypadalo jako mlha - zrnitá mlha, v níž se k nim přibližoval laločnatý objekt, o něco kompaktnější než zbytek tělesa. Uvědomil si, že je to jádro bílé krvinky.

Koněv vztekale vyštěkl: "Samozřejmě, jakmile se jednou bílá krvinka připraví na požití nepřítele, její další činnost už probíhá automaticky a nedá se zastavit. - Co teď, Natálie?"

"Připouštím, že tohle jsem neočekávala," řekla Boranovová klidně. "Je to moje chyba."

"Záleží na tom?" zašklebil se Dežněv. "Není to hmota. Co nám ta skvrna může udělat? Nemůže nás rozdrtit. Není to žádná anakonda."

"Může se pokusit strávit nás," řekl Koněv. "Právě teď jsme ve vakuole a zaplavují nás trávicí enzymy."

"Ať si nás zaplavují," řekl Dežněv. "Přeju jim, ať z toho mají radost. Stěny lodi jsou nestravitelné a nic, čím bílá krvinka disponuje, ji nemůže zničit. Za chvíli nás vyvrhne jako nestravitelný zbytek."

"Jak to pozná?" ozvala se Kaliininová.

"Co jak pozná?" vybuchl Dežněv.

"Jak zjistí, že jsme nestravitelný zbytek? Byla přece vyprovokována k činnosti naším bakteriálním elektromagnetickým vzorcem."

"Který jsi odstranila."

"Ano, ale jak už kdosi poznamenal, jakmile je jednou bílá krvinka vybudena k činnosti, musí proběhnout celý řetěz reakcí. Bílá krvinka nemyslí; její chování je naprosto automatické. Zřejmě ve svém úsilí pohltnout nás bude pokračovat tak dlouho, dokud nedostane příslušný stimul, který zastaví její trávicí mechanismus a dovolí jí vyvrhnout nás."

"Ale my přece máme opět vzorec červené krvinky," řekla Boranovová. "Nemyslíš, že právě ten by měl být oním stimulem? Bílá krvinka přece červené krvinky nepožírá."

"Myslím, že na podobné úvahy je již pozdě," namítla Kaliininová trochu podrážděně, jako by byla nervózní z toho, že Boranovové odporuje. "Pokud loď měla vzorec červené krvinky, bílá krvinka nás nepožřela, ale jakmile nás jako bakterii jednou pozřela, vzorec samotný na tom už asi nic nezmění a rozhodně není stimulem k tomu, aby nás leukocyt vyvrhl. Konec konců, vidíte sami; zatím se tak nestalo."

Její oči - vlastně oči všech pěti - s obavami sledovaly stěnu lodi. Byli v pasti, ve středu mlhovitě buňky.

"Domnívám se," pokračovala Kaliininová, "že by mohl existovat určitý elektromagnetický vzorec pro nestravitelné zbytky bakterie, kterou bílá krvinka pozře a ten by nám mohl pomoci dostat se ven."

"V tom případě," řekl Dežněv, "jí dej vzorec, po jakém touží, Sofie, ty moje malé kuřátko."

"Ráda bych," odpověděla Kaliininová, "ale to bys mi napřed musel říct, jak vypadá, protože já to nevím. A nemohu zkoušet vzorec jen tak nahodile, protože jejich možný počet je přímo astronomický."

"Já si myslím, že si ani nemůžeme být jisti tím, zda bílá krvinka vůbec něco vyvrhuje," řekl Koněv. "Možná, že nestravitelný zbytek se stává součástí jejího granulárního materiálu a zůstává s ní, dokud sám neodumře."

"Nemá smysl se tady takhle dohadovat," řekla Boranovová příkře (možná s pocitem viny, že to je ona, kdo je zodpovědný za současnou situaci, pomyslel si Morrison): "Má někdo nějaký konstruktivní návrh?"

"Já bych se spolehl na naše motory," řekl Dežněv, "a prostě bych se odsud doslova vysekal."

"Ne," řekla Boranovová přísně. "Víš, kterým směrem jsme nyní natočeni? Nacházíme se v trávící vakuole buňky a v ní se můžeme pomalu otáčet. Rovněž tak vakuola celá se může otáčet uvnitř buňky. Když prorazíme ven, mohli bychom poškodit stěnu krevní cévy a možná i mozek samotný."

"Co se tohoto týče," řekl Koněv, "bílé krvinky se mohou dostat ven z kapiláry. Prostě se mohou protlačit mezi buňkami tvořícími její stěnu, a protože cesta, po níž jsme se ubírali, nás vedla do jedné z větví cévy, která se zúžila na velikost kapiláry, nemůžeme si být jisti ani tím, že jsme stále ještě v krevním toku."

"Můžeme," ozval se Morrison. "Bílá krvinka se může zmenšit a projít buněčnou stěnou, ale nemůže zmenšit nás. Kdyby se mezi buňkami protáhla, musela by nás nechat za sebou. - A to by byla báječná věc, jenomže ona to zatím neudělala."

"Tak takhle je to," řekl Dežněv. "Měl jsem na to přijít sám. Natašo, zvětši nás a budeme venku raz dva. Jen té potvůrce krvince dej za vyučenou."

Boranovová opět nesouhlasně zavrtěla hlavou. "A poškodíme přitom i stěnu cévy, že ano? Krevní cévy jsou zde příliš tenké, ne o mnoho širší než bílá krvinka samotná."

"Arkadiji, co kdybychom se spojili s Grottem," navrhla Kaliininová. "Možná by někdo z nich na něco přišel."

Na okamžik se rozhostilo ticho a pak Boranovová přidušeným hlasem řekla: "Ne, zatím ne. Udělali jsme bláznivou věc - tedy, já jsem ji udělala - a vy stejně jako já víte, že bude lépe o pomoc nežádat."

"Nemůžeme tu čekat donekonečna," namítl Koněv netrpělivě. "Fakt je, že nevím, kde vlastně jsme. Nemohu se spolehnout na bílou krvinku, která se potuluje v krevním toku a to kdovíjakou rychlostí. Pokud ztratíme přehled o naší současné poloze, bude trvat dost dlouho, než se ji opět podaří určit a pomoc z Grotta bude pravděpodobně nezbytná. A jak jim potom vysvětlíme, že jsme se ztratili?"

"A co chlazení?" řekl Morrison.

Po chvíli ticha se Boranovová zeptala: "Co tím myslíte, Alberte?"

"Nu, ven do prostoru přece unikají subatomické částice. Unášejí pryč teplo z lodi, jak jste mi řekli, takže jsme neustále ochlazováni. Možná, že bílá krvinka nesnáší právě chlad. Jestliže se ochladíme ještě víc, pro bílou krvinku by to mohlo být natolik nepříjemné, že nás sama vyvrhne."

Boranovová o tom chvíli přemýšlela a pak rozvážně řekla: "Myslím - že by to mohlo zabrat."

"Nedělej si starosti s přemýšlením," řekl Dežněv, "už jsem ochlazování zvýšil na maximum. Uvidíme, co se stane, kromě toho, že z nás budou rampouchy."

Morrison pozoroval mlhu vně lodi. Uvědomoval si, že je stejně napjatý jako všichni ostatní. Nebyl zoufalý z nešťastného rozhodnutí - poněkud nedomyšleného experimentu. Ani si neokusoval nehty nervozitou nad osudem Šapirova a přece - najednou prostě věděl, že když už se dostal tak daleko, když byl zminiaturizován a nachází se v malé mozkové cévě, cítí potřebu ověřit si své teorie. Přece tolik neriskoval jenom proto, aby se nyní musel vrátit a pak celý život držet palec a ukazovák těsně u sebe a v duchu si říkat: "Měl jsem to jenom takhle daleko".

Bylo tomu skutečně tak. Jeho zoufalá touha nemuset se zúčastnit cesty se změnila v naprosto opačný přístup - nyní by ji za žádnou cenu nechtěl ukončit.

"Myslím, že tomu malému zvířátku se nelíbí, co se děje," vytrhl jej z myšlenek Dežněvův hlas.

Uvědomil si, že mu naskočila husí kůže a chvíl se. Tenký bavlněný oděv, který měl na sobě, byl proti chladu, jež zavládl v nitru lodi, naprosto nedostačující.

Stejně "pocity" asi měla i bílá krvinka, protože mlha zřídla a objevila se v ní trhlina. A pak, za okamžik či dva, bylo jejich okolí čisté a bílá krvinka se stala koulí mlhy, plující - nebo se snad plazící - jako améba, pryč od věci, která se jí nelíbila.

"Tak, a je pryč," řekla Boranovová (a znělo to mírně otupěle).

Dežněv zvedl obě ruce nad hlavu a začal jimi zuřivě mávat. "To by chtělo připítek - škoda, že s sebou nemáme kapku vodky - náš americký hrdina by si to zasloužil. Byl to vynikající nápad."

Kaliininová se na Morrisona usmála. "Byl to skutečně dobrý nápad."

"Stejně tak dobrý, jako ten můj byl špatný," přiznala Boranovová, "ale alespoň víme, co ta tvoje technika dokáže, Sofie. A ty, Arkadiji, zmírní ochlazování nebo tu všichni chytíme zápal plic. - Tak vidíte, Alberte, udělali jsme dobře už jen tím, že jsme vás vzali s sebou."

"Možná," řekl Koněv upjatě, "ale vypadá to tak, že bílá krvinka nás s sebou vzala na malý výlet. Nejsme tam, kde jsme

byli a já nevím, kde přesně se nacházíme."

42.

Boranovová sevřela rty a pak se rozčileně zeptala: "Jak to, že nevíš, kde jsme? Byli jsme uvnitř bílé krvinky jenom několik minut. Nemohla nás přece mezitím odnést někam do jater!"

Zdálo se, že Koněv je stejně rozčilený. "Ne, nejsme v játrech, madam. (Zdůraznil ono oslovení a navíc je vyslovil s francouzským přízvukem). Ale domnívám se, že bílá krvinka, vlekoucí nás s sebou, zabočila do kapiláry, takže jsme se ocitli mimo hlavní proud cévy, kterou jsme se neomylně ubírali vpřed."

"Do které kapiláry zabočila?" zeptala se Boranovová.

"To je právě to, co nevím. Existuje celé množství kapilár, do nichž mohla zabočit a já nevím, která z nich je právě ta, v níž se nacházíme."

"Neukazuje snad váš červený bod - " začal Morrison.

"Můj červený bod," skočil mu do řeči Koněv, "se pohybuje jen podle údajů, které mu zadávám."

"Chcete tím říci, že označuje naši pozici jenom tehdy, když vy víte, kde se nacházíme?" zeptal se Morrison nevěřičně.

"Není to žádný kouzelný stopař," řekl Koněv mrazivě. "Označuje naši pozici a sleduje její stopu v trojrozměrném znázornění krevního oběhu a neuronové sítě, ale my jej musíme vést. V tomto stadiu vývoje nejsme ještě schopni docílit toho, aby bod vedl sám sebe. V případě nutnosti můžeme být lokalizováni zvenčí, ale to by trvalo hodně dlouho."

Nastal čas k tomu, aby někdo položil klasicky hloupou otázku a tentokrát to vyšlo na Dežněva. "Proč by měla bílá krvinka zabočit do kapiláry?" zeptal se.

Koněv zrudl. Mluvil tak rychle, že Morrison jeho ruštinu sotva stačil sledovat, řekl: "A jak já bych to měl vědět? Co já vím o tom, jak uvažuje nějaká bílá krvinka?"

"To stačí," řekl Morrison ostře. "Nejsme tu proto, abychom osočovali jeden druhého. (Všiml si, že Boranovová po něm střelila rychlým pohledem, v němž zachytil něco jako vděčnost).

"Řešení je v podstatě jednoduché," pokračoval. "Jsme v kapiláře. Dobrá. Krev v kapilárách proudí velmi pomalu, téměř krokem, takže proč bychom nemohli použít ty vaše slavné mikrofúzní motory? Zapněte zpětný chod, vycouváme z kapiláry ven a nakonec - a doufám, že to nebude trvat příliš dlouho - se dostaneme zpět do cévy. Pak opět poplujeme vpřed, dokud nenalezneme vhodnou kapiláru, do níž odbočíme. Zatím jsme ztratili jen málo času a energie. To je všechno."

Jeho slova se setkala jenom s vážnými pohledy. Dokonce i Koněv, který se obvykle ozval, když Morrison promluvil - aniž by se přitom na něj podíval - se najednou otočil a jeho hněvivý úšklebek se soustředil přímo na Morrisona.

"Proč se na mne všichni tak díváte?" zeptal se Morrison udiveně. "Je to zcela normální postup. Je to jako když řídíte automobil a omylem zabočíte do úzké uličky. Proč byste z ní nemohli vycouvat?"

"Je mi líto, Alberte," zavrtěla hlavou Boranovová. "Nemáme zpětný chod."

"Cože?" Morrison na ni ohromeně zíral.

"Nemáme motory, umožňující zpětný chod. Můžeme se pohybovat jenom kupředu. Žádným jiným směrem."

"Jak je to možné?" vydechl Morrison. "Vy nemáte vůbec žádný zpětný chod?"

"Žádný."

Rozhlédl se po čtyřech obličejích kolem sebe a pak vybuchl: "V životě jsem nezažil tak stupidní, bláznivou a nezodpovědnou situaci. To jenom v Sov - " odmlčel se.

"Jen tu svou myšlenku dokončete," pobídla jej Boranovová. "Chtěl jste říci, že něco takového se může stát jenom v Sovětském svazu."

Morrison polkl a pak nevrle řekl: "Ano, přesně tohle jsem chtěl říci. Možná je to příliš kruté. Ale mám prostě vztek - a konec konců, snad je to i pravda."

"A vy si myslíte, že my vztek nemáme, Alberte?" zeptala se Boranovová, hledíc mu do očí. "Víte, jak dlouho jsme pracovali na této lodi? Celá léta! Mnoho let! Od té doby, co jsme zjistili, že miniaturizace je reálná, přemýšleli jsme o tom, že jednou vstoupíme do krevního oběhu a prozkoumáme živé tělo savce - pokud ne přímo člověka - zevnitř. Ale čím déle jsme plánovali a navrhovali, tím byl projekt dražší a tím tvrdohlavější a neústupnější byli hlavouni v Moskvě. Nemohu je z ničeho obviňovat; museli brát v úvahu nejenom náš projekt, ale i spoustu dalších výdajů, mnohem méně problematičtějších, než je miniaturizace. Výsledek byl nakonec ten, že projekt se stával jednodušším a jednodušším. Nejdříve jsme museli škrtnout jednu věc, pak druhou a tak dál. Pamatujete se na to, jak Američané stavěli své první raketoplány? Co jste plánovali a co jste nakonec měli?"

V každém případě bylo konečným výsledkem zařízení s nedokonalým pohonem, vhodné pouze pro pozorování.

Plánovali jsme, že vstoupíme do krevního oběhu a necháme se prostě unášet proudem. Po získání veškerých potřebných informací bychom se pomalu deminiaturizovali. Samozřejmě by to zabilo zvíře, které bychom zkoumali - bylo by to pouze zvíře - ale i to některé z nás velmi trápilo. K takovému účelu byla tedy tato loď naplánována. K ničemu jinému. Neměli jsme ani potuchy, že budeme muset čelit situaci, kdy bude nezbytné vniknout do lidského těla, v němž se budeme muset dostat do specifického bodu v mozku a pak se z něj dostat ven, aniž bychom tělo poškodili. A jediné, co máme k dispozici, je tato loď, která se k něčemu takovému naprosto nehodí."

Hněv a pohrdání z Morrisonova obličejě zmizely a nahradil je zájem. "A co jste tedy dělali?"

"Pracovali jsme tak rychle, jak jsme jen mohli. Zdokonalili jsme mikrofúzní motory a pár dalších věcí, hnání strachem, že Šapirovi může každým okamžikem zemřít a současně zmítání obavami, že ve spěchu uděláme nějakou osudovou chybu.

Věřím, že jsme ji neudělali, ale i tak jsme skončili s mikrofúzními motory, které máme použít k pohonu jenom v těch nejnezbytnějších případech - původně byly navrženy pouze pro osvětlení, větrání a jiné nízkoeenergetické účely. A samozřejmě, neměli jsme čas práci dokončit - a vybavit loď zařízením pro zpětný chod."

"To nikdo nepoukázal na to, že se můžete ocitnout v situaci, kdy jej budete potřebovat?"

"To by znamenalo další peníze a my jsme je neměli. Kromě nás je zde vesmírný výzkum, který je ve středu zájmu, realistické potřeby zemědělství, obchodu, průmyslu, potírání zločinnosti a sto padesát dalších vládních oddělení, všech tak zuřivě lpících na národní pokladně. My jsme nikdy neměli dostatek peněz."

Dežněv vzdychl a řekl: "A teď jsme v koncích. Jak říkával můj starý dobrý otec: 'Ke kartárkám chodí jenom hlupáci. Kdo jiný by tak dychtil po tom, dozvědět se zlé zprávy?'"

"Váš otec mi neříká nic nového, Arkadiji. Alespoň touto poslední poznámkou. - Bojím se zeptat, ale můžeme loď jednoduše otočit?" zeptal se Morrison.

"Je moudré, že se bojíte zeptat," odpověděl Dežněv. "Tak za prvé, kapilára je příliš úzká. K tomu, aby se v ní loď otočila, tu není dostatek místa."

Morrison netrpělivě zavrtěl hlavou. "Nemuseli bychom otočit loď v její současné velikosti. Můžeme ji přece zmenšit. Zminiaturizovat. Stejně byste ji museli zminiaturizovat, než bychom vstoupili do buňky."

"A za druhé," dodal Dežněv mírně, "nemůžeme ji otočit, stejně tak jako nemůžeme vycouvat. Můžeme se prostě pohybovat pouze vpřed."

"Neuvěřitelné," zašeptal si Morrison sám pro sebe. Pak nahlas dodal: "Jak jste se vůbec mohli odvážit vydat se na takovou cestu s naprosto nevyhovující lodí?"

"Neměli jsme na výběr," řekl Koněv, "a nepočítali jsme s tím, že si budeme hrát s bílými krvinkami."

Boranovová s bezvýrazným obličejem stejně tak bezvýrazným hlasem řekla: "Pokud tento projekt selže, převezmu za to plnou zodpovědnost."

Kaliininová vzhledla a řekla: "Natálie, nebudeme se tady dohadovat o tom, čím je to vina. Nemá to smysl. Nemáme na výběr. Musíme vpřed. Pokud to bude nutné, musíme se dále zminiaturizovat a pak najdeme nějakou vhodnou buňku, do níž vstoupíme."

"Nějakou buňku," řekl Koněv hněvivě a jakoby oslovil vzduch. "Nějakou buňku? A k čemu to bude dobré?"

"Možná najdeme něco užitečného, ať se vydáme kamkoliv, Natálie," řekla Kaliininová.

Když Koněv neodpovídal, Boranovová se zeptala: "Máš proti tomu nějaké námitky, Juriji?"

"Námitky? Samozřejmě, že mám námitky." Neotočil se, ale jeho hlas naznačoval, že je rozčilený na nejvyšší míru. "V mozku existuje deset miliard neuronů a někdo tu navrhuje, abychom si prostě jeden zcela nahodile a slepě vybrali. Mnohem snadnějším úkolem by bylo vydat se prostě jen tak v automobilu do světa a pak si někde u silnice nahodile vybrat jednoho člověka, v naději, že právě on je vašim ztraceným příbuzným. To by bylo mnohem snadnější. Počet obyvatel na Zemi jen o něco málo převyšuje poloviční počet neuronů v mozku."

"To je špatné srovnání," řekla Kaliininová, obraceje obličej směrem k Boranovové. "Nebudeme bloudit naslepo."

Budeme hledat myšlenky Pjotra Šapirova. Až je zachytíme, bude stačit pohybovat se směrem, v němž budou zesilovat."

"Pokud to bude možné," řekl Morrison. "Co uděláte, když nás proud bude unášet opačným směrem?"

"Přesně tak," řekl Koněv. "Já jsem prostě určil dráhu, po které jsme se měli nejnázat dostat do důležitého bodu specifické neuronové sítě, v níž - podle Albertových výpočtů - vznikají abstraktní myšlenky. Unášel by nás krevní tok a ať už by plynul jakkoliv složitě, na ono místo bychom se dostali. A teď - " zvedl zaťaté pěstě a zuřivě jimi zamával nad hlavou, jako by chtěl pohrozit samotnému vesmíru.

"Niměně," řekla Boranovová staženým hlasem, "nevidím jiné řešení než to, co navrhla Sofie. Jestliže pokus selže, budeme muset najít cestu ven z těla a pokusit se o to jindy."

"Počkejte, Natálie," řekl Morrison, "dalo by se to řešit i jinak. Bylo by možné, aby jeden z nás vystoupil z lodi do krevního toku?"

43.

Neočekával kladnou odpověď. Loď, která se mu předtím zdála být zářným příkladem vyspělé technologie, se v jeho představách nyní scvrkla na ošuntělou pramici, s níž nelze prozkoumat vůbec nic.

I jemu se z praktického hlediska zdálo, že řešení, které navrhla Kaliininová, je nejlepší. Pokusí se prostě prozkoumat jakoukoliv nervovou buňku, do níž se dostanou. Jestli to ale selže, bude to znamenat, že budou muset z těla ven a zkusit to znovu, jak řekla Boranovová. Morrison cítil, že by nebyl psychicky schopen absolvovat něco podobného podruhé, proto se takové situaci pokoušel všemožně zabránit.

"Je možné vystoupit z lodi ven, Natálie?" opakoval svou otázku, když na něj ohromeně hleděla. (Ostatní byli neméně ohromeni.) - "Rozumíte mi? Předpokládáme, že byste chtěli odebrat nějaké vzorky? Máte tu nějaký sběrný mechanismus nebo síť? Nebo může někdo vystoupit ven v potápěčském obleku?"

Zdálo se, že Boranovová konečně překonala své ohromení nad jeho otázkou. Její silné obočí se zvedlo v gestu údivu. "Ano, máme tu potápěčský oblek pro případný průzkum. Měl by být za zadními sedadly. Někde tady."

Rozepjala pás a začala se mírně vznášet. Pak se jí podařilo dostat se do vodorovné pozice a její bavlněný oděv na ní lehce vlál.

"Je tu, Alberte," řekla. "Předpokládám, že byl zkontrolován - alespoň zevrubně. Neměly by na něm být žádné trhlinky. Nevím, jestli byl testován v pracovních podmínkách."

"Jak by mohl být?" zeptal se Morrison. "Předpokládám, že dnes je to poprvé, co se tato loď - nebo cokoliv na ní - nachází v krevním toku."

"Myslím, že jej zkoušeli v horké vodě. Je to moje chyba, že jsem se o tom nepřesvědčila, ale samozřejmě jsme ani nepomysleli na to, že by někdo měl z lodi vystoupit. Dokonce jsem málem zapoměla na to, že tu nějaký potápěčský oblek je."

"Máte k němu alespoň kyslíkovou bombu?"

"Samozřejmě," odpověděla Boranovová příkře. "A navíc má vlastní zdroj energie. Nemyslete si o nás, Alberte, že jsme

naprosto nezodpovědní. - Ačkoliv," zoufale pokrčila rameny, "předpokládám, že jsme vám - nebo alespoň já sama - k tomu zavdali příčinu."

"Má ten oblek ploutve?"

"Ano, na rukou i na nohou. Usnadňují manévrování v kapalině."

"V tom případě," řekl Morrison, "snad tedy existuje řešení."

"Co máte na mysli, Alberte?" zeptala se Kaliininová.

"Předpokládejme, že se ještě trochu zminiaturizujeme," řekl Morrison, "takže loď se bude moci otočit, aniž by poškodila stěny kapiláry. Někdo z nás v potápěčském obleku vystoupí ven z lodi - za předpokladu, že máte přechodovou komoru nebo něco takového - a prostě loď otočí. Až bude loď správně nasměrována, vrátí se zpět, zapneme motory a budeme plout proti slabému proudu v kapiláře, až se dostaneme do cévy a zpět na naši původní pozici."

Boranovová zamyšleně řekla: "Je to sice zoufalé řešení, ale naše situace je rovněž zoufalá. Už jste se někdy potápěl v obleku, Alberte?"

"Kdysi dávno," odpověděl Morrison, "proto jsem si na to vzpomněl."

"Z nás se nepotápěl nikdo - a proto to žádného z nás nenapadlo. Takže, Alberte, odpoutejte se a dejte si ten oblek na sebe."

"Na sebe?" vyhrkl Morrison.

"Samozřejmě. Je to váš nápad a vy jediný s tím máte nějaké zkušenosti."

"Ale ne v krevním toku."

"Nikdo z nás nemá zkušenosti v krevním toku, ale kromě vás se nikdo z nás nepotápěl ani ve vodě."

"Ne," řekl Morrison prudce. "Tohle je vaše záležitost - vás čtyř. Já jsem přišel na to, jak se dostat ven z bílé krvinky a také jsem přemýšlel nad tím, jak se dostat ze současné situace. To je moje zásluha. Vy musíte udělat zbytek. Jeden z vás."

"Alberte," řekla Boranovová, "v tomhle jsme všichni jednotní. Nejsme Sověti nebo Američané; jsme pouze lidské bytosti, snažíci se přežít a splnit velký úkol. Záleží na tom, co kdo může vykonat a v jaké kvalitě a na ničem jiném."

Morrison zachytil pohled Kaliininové. Mírně se na něj usmívala a Morrison v jejím úsměvu vyčetl obdiv.

Tiše zasténal nad pošetilostí toho, že se nechá tak naivním způsobem ovlivnit v touze po obdivu a již věděl, že bude souhlasit se svým vlastním šíleným nápadem.

44.

Boranovová vyndala oblek. Stejně jako loď samotná byl průhledný a kromě přilby naprosto plochý. Morrisonovi se zdálo, že vypadá jako nepodařená, dítětem namalovaná karikatura člověka v životní velikosti.

Dotkl se jej rukou a zeptal se: "Z čeho je vyroben? Vypadá to jako plastový pytel."

"Ne, Alberte," řekla Boranovová. "Je to sice tenký materiál, ale je pozoruhodně pevný a trvanlivý. Odpuzuje každou cizí látku a měl by být dokonale vodotěsný."

"Měl by být?" ozval se Morrison posměšně.

"Je vodotěsný," zasáhl do rozhovoru Dežněv. "Zdá se mi, že před nedávným jej testovali."

"Zdá se vám."

"Je to moje chyba, že jsem jej nezkontroloval osobně, když jsem testoval loď, ale také jsem na jeho existenci zapomněl. Nepomyslel jsem na to, že -"

"Jsem si jistý, Arkadiji," vykřikl Morrison hořce, "že váš otec vám určitě řekl, že sebeobviňování je velmi lacinou pokutou za nezodpovědnost."

"Nejsem nezodpovědný, Alberte," namítl Dežněv rozčileně.

"O tomhle se budeme dohadovat později," zasáhla Boranovová. "Alberte, nemusíte si s ničím dělat starosti. I kdyby v obleku byla mikroskopická trhlinka, vodní molekuly v plazmatu vně lodi jsou v poměru k obleku mnohem větší než za normálních podmínek. Trhlinka v normálním obleku by normálním molekulám vody umožnila proniknout dovnitř, ale stejná trhlinka ve zminiaturizovaném obleku to těm samým vodním molekulám, nyní vlastně obrům, nedovolí."

"To dává smysl," zabručel Morrison.

"Samozřejmě," řekla Boranovová. "Tady bude připojena kyslíková bomba - jen malá, ale nebudete venku dlouho - tady pohlcovač kyslíčnicku uhlíčitého a tady baterie. Takže vidíte, budete vybaveni."

"Upozorňuji vás," řekl Koněv, otáčeje se nezáživně k Morrisonovi, "že to budete muset udělat co nejrychleji."

Venku je docela teplo - třicet sedm stupňů Celsia - a myslím, že oblek nemá chladicí zařízení."

Morrison se tázavě podíval na Boranovovou. "Nemá chladicí zařízení?"

Boranovová pokrčila rameny. "Ochladit objekt v isotermálním prostředí není snadné. Toto tělo, které je pro nás velké jako hora, má svou konstantní teplotu třicet sedm stupňů. Loď samotnou lze ochladit pomocí mikrofúzních motorů. Do obleku jsme podobné zařízení zabudovat nemohli, ale jak už jsme řekli, skutečně nebudete venku dlouho. - Přesto byste si měl raději sundat oděv, který máte na sobě, Alberte."

"Vždyť není nijak silný," namítl Morrison. "Je to jen tenká vrstva bavlny."

"Pokud jej propotíte," řekla Boranovová, "budete po návratu sedět v lodi ve vlhkých šatech. Náhradní oděv pro vás nemáme."

"Dobrá, pokud na tom trváte," řekl Morrison. Pak si sundal sandály a pokoušel se svléknout si kalhoty, což bylo ve stavu, ne příliš odlišném od stavu beztlíže, překvapivě obtížné.

Boranovová, která si všimla jeho úsilí, řekla: "Arkadiji, prosím tě, pomoz Albertovi do obleku."

Dežněv se s obtížemi dostal na zadní stranu svého sedadla a pomáhal Morrisonovi svléknout se, ale přestože se nyní snažili dva, byli stejně neohrabaní jako Morrison sám. (Všechno kolem nás, pomyslel si Morrison, je zařízení tak, aby fungovalo v přítomnosti gravitace.)

Když spolu zápasili nad oblekem, Dežněv jej neustále poučoval. "Materiál obleku," řekl, "je přesně takový, jako materiál lodi samotné. Jeho složení je samozřejmě přísně tajné, třebaže vím, že ve Spojených státech máte podobný materiál - jsem si jistý, že také tajný." Odmlčel se, jako by čekal na odpověď.

"O tom nic nevím," zamumlal Morrison. Jeho holá noha lehce vklouzla do obleku z tenké plastické hmoty. Působil vlhkým a chladivým dojmem, přestože ve skutečnosti takový vůbec nebyl. S materiálem, z něhož byl oblek vyroben, se Morrison nikdy nesetkal a nevěděl, jak si své pocity má vyložit. "Po spojení švů se oblek stane celistvým kusem," řekl Dežněv.

"A jak se švy opět rozpojí?"

"Jakmile budete zpět v lodi, elektrostatický náboj bude neutralizován. Nyní má oblek mírně záporný elektrický náboj a na vnitřní straně je náboj kladný. Jakákoliv část obleku bude přitahována k oblastem kladného elektrického náboje na povrchu lodi, ale ne tak silně, abyste se nemohl odstrčit."

"A co zadní část lodi, kde jsou motory?" zeptal se Morrison.

"S těmi si nedělejte starosti. Nyní vydávají jen minimální množství energie na naše chlazení a osvětlení a jakékoliv částice z nich vycházející budou neškodně procházet kolem vás. Kyslíková bomba a pohlčovač kyslíčnicku uhličitého pracují automaticky. Nebudete vydechovat žádné bubliny. Musíte pouze normálně dýchat."

"Člověk aby byl vděčný za nějaké technologické výhody."

Dežněv se zamračil a řekl: "Je dobře známo, že sovětské vesmírné skafandry jsou nejlepší na světě a japonské jsou na druhém místě."

"Jenomže tohle není vesmírný skafandr."

"Je to skafandr podrobený nejruznějším úpravám." Dežněv mu chtěl nasadit na hlavu přilbu.

"Počkat," zastavil jej Morrison, "a co vysílačka?"

Dežněv byl chvíli zticha. "Na co potřebujete vysílačku?"

"Abych s vámi mohl komunikovat."

"Ale vždyť u nás přece budete vidět a my budeme vidět vás. Všechno je průhledné. Můžete nám dávat signály rukama."

Morrison se zhluboka nadechl. "Jinými slovy, žádnou vysílačku nemáte."

"Je mi líto, Alberte," řekla Boranovová. "Oblek je určen pouze pro jednoduché úkony."

"Přesto," namítl Morrison, "když něco děláte, máte to udělat pořádně."

"Jenomže tohle neplatí pro byrokraty," řekl Dežněv. "Ti se snaží udělat všechno tak, aby to bylo co nejlevnější."

Morrison si pomyslel, že jeho rozhořčení a dohadování se s ostatními má jednu výhodu; nemyslel při něm na svůj strach. "Jak se dostanu z lodi?" zeptal se.

"Přesně tam, kde stojíte, je trup dvojité," řekl Dežněv.

Morrison se prudce otočil a samozřejmě, nemotorně zavrával. Na celé tři sekundy opět zapomněl, že je prakticky bez tíže. Dežněv mu pomohl narovnat se a sám přitom ztratil rovnováhu. (Musíme vypadat jako párek šašků, pomyslel si Morrison.)

Konečně se podíval na naznačenou část trupu. Nyní, když na ni zaměřil svou pozornost, zdála se mu méně průhledná než ostatní části, ale stejně tak dobře to mohla být jen jeho vlastní představa.

"Držte se pevně, Alberte," řekl Dežněv. "Můj otec říkával: 'Pouze tehdy, když se dítě naučí pevně se držet, může být považováno za rozumnou bytost.'"

"Váš otec přitom určitě nebral v úvahu podmínky ve stavu beztlíže."

"Přechodová komora," řekl Dežněv, ignorujíc Morrisonovu poznámku, "je podobná těm, jaké máme v našich zařízeních na Měsíci. Vnitřní fólie v komoře se kolem vás omotá a uzavře se. Většina vzduchu mezi vrstvami bude vysáta ven - nemůžeme si jím dovolit plýtvat - což vám určitě způsobí podivné pocity. Pak se otevře vnější vrstva a budete venku. Je to jednoduché! - Nyní uzavřu vaši přilbu."

"Počkejte! Jak se dostanu zpět?"

"Stejně jako ven. Jenomže obráceně."

Nyní byl Morrison celý uzavřen ve skafandru a jeho prvotní pocit hněvu byl zcela překonán mrazivým strachem a pocitem klaustrofobie.

Dežněv jej postrkoval proti trupu a Koněv, kterému se podařilo otočit se v sedadle, mu pomáhal. Obě ženy zůstaly klidně sedět ve svých sedadlech a vše pozorně sledovaly.

Morrison si ani na okamžik nepomyslel, že hledí na jeho tělo; ve skutečnosti si to ale přál. Byl by klidnější, kdyby věděl, že je zajímavé jeho tělo a ne to, zda bude fungovat přechodová komora a zda on sám zůstane naživu déle než pouhých pár minut pobytu mimo loď.

Pokoušel se vykřiknout a všechno to odvolat, ale jeho záměr zůstal pouhým záměrem.

Cítil za sebou klouzavý pohyb a před ním se začala odvíjet průhledná fólie. Bylo to stejné, jako když se kolem jeho pasu a hrudníku omotával pás na jeho sedadle, jenomže tahle fólie jej obalila celá, od hlavy až k patě, ze všech stran.

S unikajícím vzduchem jej obepínala stále těsněji a jeho oblek, narážející na tvořící se vakuum, jako by se nafukoval. A pak se vnější vrstva trupu odmotala pryč a on cítil, jako by do něj něco narazilo a odstrčilo jej ven do krevní plazmy v kapiláře.

Byl venku z lodi a byl sám.

Kapitola 11

MÍSTO URČENÍ

Když někam jdeš, může to být velká legrace -

pokud se tam skutečně dostaneš.

- Dežněv starší

45.

Morrison okamžitě ucítil vše obklopující teplo a zalpal po vzduchu. Jak řekl Koněv - teplota byla třicet sedm stupňů Celsia. Byla to teplota dusného letního dne a nebylo před ní úniku. Žádný stín, žádný vánek.

Rozhlížel se kolem sebe. Zatímco se oblékal do skafandru, Boranovová loď dále zminiaturizovala. Mozaikovitá stěna kapiláry byla nyní vzdálenější. Viděl jí jenom část, protože mezi ním a stěnou plul velký, nadýchaný objekt. Červená krvinka, samozřejmě. Pak mezi stěnou a červenou krvinkou velmi pomalu proplula krevní destička.

Podle pomalého vlnivého pohybu stěny poznal, že všechno - červená krvinka, destička, on i loď samotná - se pohybuje v mírném proudu uvnitř kapiláry.

Divil se, proč jen tak nepatrně pociťuje účinky Brownova pohybu. I když - určitý pohyb cítil a ostatní objekty, které viděl, se chvěly. Dokonce i jednotlivé části buněčné stěny kapiláry jakoby se zvláštním způsobem posunovaly.

Ale neměl čas na taková pozorování. Musí rychle splnit svůj úkol a vrátit se do lodi. Byl od ní asi metr daleko. (Metr? To bylo velmi subjektivní. Kolik mikrometrů - kolik milióntin metru je od lodi vzdálen ve skutečném měřítku? Raději nad odpovědí na takovou otázku nepřemýšlel.) Zamával ploutvemi a snažil se dostat blíž k lodi. Plazma byla znatelně přilnavější než mořská voda - a bylo to dost nepříjemné.

Teplota samozřejmě neklesala. Ani neklesne, pokud tělo, v němž se nachází, bude naživu. Na čele mu začal vyřázet pot. - Rychle do práce.

Natáhl ruku, aby se dotkl lodi, ale nedotkl se ničeho. Bylo to jako by narazil do měkkého gumového polštáře naplněného vzduchem, třebaže viděl, že mezi trupem lodi a jeho rukou ve skafandru není kromě tekutého filmu vůbec nic.

Po chvíli přišel na to, co se děje. Vnější povrch jeho skafandru měl záporný elektrický náboj. A stejně tak část trupu, které se dotkl. Prostě jej odpuzuje.

Jsou zde samozřejmě další části trupu. Morrison posouval ruku po povrchu, dokud si nebyl jistý, že se dotýká plastické hmoty. Avšak i po jejím hladkém povrchu se mu ruce smekaly.

A pak, téměř s plesknutím, se jeho ruka přilepila. Dostal se do oblasti kladného náboje a zůstal na místě. Nejdříve se pokoušel ruku uvolnit jemným odstrčením, pak se o to pokoušel zuřivěji. Bylo to, jako by byl k místu přibit. Druhou ruku natáhl daleko dopředu. Doufal, že přichytí-li se k lodi pravou rukou, levou ruku pak snadno uvolní.

Plesk! Pravou ruku měl rovněž přichycenou k trupu, ale levá se ani nehнула. Byl k lodi přilepen, jako by na ní byl ukřižován.

Z čela stékající kapky potu se mu hromadily v podpaždí.

Křičel a zuřivě kopal nohama, ale bylo to k ničemu.

Dívali se na něj, ale jak jim má naznačit, že má chycené ruce? Červená krvinka, která loď doprovázela od té doby, co z ní vystoupil, připlula blíž a přimáčkla jej k trupu. Jeho hrudník se však nepřilepil. Naštěstí se nenacházel proti kladně nabitě oblasti.

Kaliinová se na něj dívala. Něco říkala, ale on neuměl odečítat ze rtů - v žádném případě ne v ruštině. Chvilí něco dělala se svým počítačem a jeho levá ruka byla najednou volná. Zřejmě zeslabila intenzitu náboje.

Pokývl hlavou a doufal, že si to vyloží jako gesto díky. Nyní se musí pohybovat od jedné kladně nabitě oblasti ke druhé, dokud se nedostane k zadní části lodi.

Začal svou cestu, ale cítil se více méně jakoby přišpendlen, ale tentokrát ani ne tak vlivem přitažlivosti elektrického náboje, jako spíš měkkým tlakem červené krvinky.

"Vypadni," křičel na ni, ale červená krvinka mu nerozuměla. Její role byla čistě pasivní.

Morrison na ni zatlačil oběma rukama a odrazil se ploutvemi, aby svůj tlak zesílil. Elastická povrchová blána se pod jeho rukama prohnula dovnitř, ale neustále odolávala. Morrison to nakonec vzdal a byl zatlačen zpět k trupu lodi.

Na chvíli se zastavil, aby nabral dech. Bylo mu hrozné horko a byl celý propocený. Napadlo jej, co ho vyřídí dřív, zda dehydratace nebo horečka, která určitě přijde, pokud se mu rychle nepodaří zbavit se tepla, produkovaného jeho vlastním tělem - tím spíš, že tady musí zápasit s červenou krvinkou.

Opět zvedl ruce, opřel se do ní, zatlačil a udeřil do ní hranou ploutve. Pronikla její povrchovou blánou a prořízla ji jako balónek naplněný vzduchem. Povrchové napětí povolilo a otvor se začal rozšiřovat. Vyvalil se z něho hustý oblak granulí - a červená krvinka se začala scvrkávat.

Morrisonovi bylo, jako by zabil nevinného živého tvora a cítil obrovský pocit viny - pak si ale uvědomil, že v krevním oběhu jsou jich miliardy a že červená krvinka stejně žije pouhých sto dvacet dní.

Nyní mohl pokračovat ve svém postupu k zadní části lodi.

Na vnitřní straně obleku se vytvořila žádná sraženina. Měla by snad? Kondenzovat by mohly pouze částčky potu uvnitř obleku. Jeho povrch měl ale stejnou teplotu jako jeho tělo a k plastické hmotě by stejně nic nepřilnulo.

Konečně dorazil k zadní části lodi, kde hladký a lineární tvar lodi byl narušen tryskami tří mikrofúzních motorů. Na tomto místě byl nejdále od těžiště lodi. (Snad to ty uvnitř napadne a všichni se přesunou do přední části. - Mrzelo jej, že se na tom nedohodli ještě předtím, než na sebe oblékl skafandr.) Jeho úkolem nyní je najít kladně nabitě oblasti, o něž se bude moci opřít a pak - zatlačit!

Bylo mu mírně nevolno. Fyzicky? Psychicky? Účinek vyšel i tak nastejno.

Opět se zhluboka nadechl a zamrkal očima, do nichž mu stékal pot (ale neexistoval způsob, jak by si jej mohl otřít a projel jím záchvěv vzteku nad těmi blázný, kteří navrhli oblek jen mikroskopicky lepší než vůbec žádný).

Přiložil ruce k trupu a odrazil se ploutvemi na nohou. Bude to fungovat? Hmotnost, kterou měl otočit, činila pouhé

mikrograny, ale čím disponuje on? Nějakou mikroenergií? Věděl, že zákon třetí mocniny jej staví do nesmírné výhody, ale kolik síly má vložit do svého tlačení?

Ale loď se pohnula. Poznal to podle toho, že se vzhledem k ní začaly posunovat částice na stěně kapiláry. Nyní by na stěnu dosáhl svými chodidly, takže loď má příčnou polohu. Zatím ji otočil o devadesát stupňů.

Když se jeho chodidla dotkla stěny kapiláry, odrazil se od ní až příliš prudce. Kdyby stěnu protrhl, mohlo by to mít katastrofální následky. Byl si ale vědom toho, že má jen velmi málo času, než aby nad tím přemýšlel. Naštěstí se jeho chodidla odrazila jako od gumové houby a loď se začala otáčet o něco rychleji.

- Pak se zastavila.

Morrison vyděšeně vzhledl a musel se natáhnout, aby viděl za trup. (Už ve vlhkém horku svého skafandru nemohl téměř dýchat.) Byla tam další červená krvinka. V kapiláře jich bylo tolik jako - jako automobilů na rušné velkoměstské ulici.

Tentokrát na nic nečekal. Okamžitě prudce udeřil ploutví, rozřízl ji zeširoka a ani mikrosekundu nepřemýšlel nad tím, že zabil nevinného tvora. Opět zamával ploutvemi na nohou a loď se pohnula.

Doufal, že ji otáčí stejným směrem jako předtím. Co když ve svém šíleném útoku na červenou krvinku ztratil orientaci a nyní loď otáčí špatným směrem? Pomyšlení na to bylo téměř nesnesitelné.

Poloha lodi byla nyní rovnoběžná s podélnou osou kapiláry. Morrison těžce oddychoval a pozorně si prohlížel mozaikovitou strukturu stěny. Kdyby se posunovala směrem k přední části lodi, znamenalo by to, že loď je otočena přídi proti proudu a před ní je spojovací uzel cévy.

Ano, bylo to tak. Ale co na tom záleží? Jeho jedinou starostí bylo dostat se zpět do lodi.

Nechtěl svůj život prodat za úspěch.

Kde? Kde to je?

Jeho ruce klouzaly po povrchu lodi. Ruku sem, pak tam.

Jen stěží viděl nejasné postavy na druhé straně stěny. Snažil se sledovat jejich gesta.

Ukazovali nahoru.

Vzhůru, nahoru? Jak by mohl vylézt nahoru? Nemá na to sílu!

Jeho poslední myšlenkou bylo, že přece žádnou sílu nepotřebuje. Pro tělo bez hmotnosti neznamenal nahoru o nic víc než dolů. Vyškrábal se nahoru, aniž by věděl proč a obestřela jej temná mlha.

46.

První věcí, kterou Morrison ucítil, byl chlad.

Vlna chladu.

Pak světlo.

Hleděl na obličej. Chvilí si vůbec neuvědomoval, že to je obličej. Zpočátku to byl jen neurčitý tvar ze světla a stínů. Pak se změnil v obličej. - V obličej Sofie Kaliininové.

"Poznáváte mne?" zeptala se tichým hlasem.

Morrison pomalu přikývl.

"Řekněte, jak se jmenuji."

"Sofie," zachroptěl.

"A po vaší levici?"

Sklouzl pohledem vlevo a s potížením zaostřil, pak zvedl hlavu. "Natálie," řekl.

"Jak se cítíte?"

"Bolí mne hlava." Jeho hlas byl tak tichý a vzdálený.

"To přejde."

Morrison zavřel oči a upadl do naprosté nečinnosti. Nedělat nic, to bylo jediné, po čem nyní toužil. Necítit nic.

Ale ucítil chladný dotek v oblasti slabin a znovu otevřel oči. Zjistil, že mu sundali oblek a že je nahý.

Cítil, jak jej přidržují něčí ruce a slyšel hlas, který mu říkal: "Nemějte starosti. Osprchovat se nemůžete. Nemáme na to dostatek vody. Ale můžeme použít alespoň mokré ručník. Musíme vás ochladit a - a očistit."

"...nedůstojné," podařilo se mu s námahou vyrazit.

"Nebudte blázen. Teď vás osušíme. Kapku deodorantu. A zpět do šatů." Morrison se pokoušel uvolnit. Teprve tehdy, když na sobě měl svůj bavlněný oděv, opět promluvil. "Otočil jsem loď správným směrem?" zeptal se.

"Ano," odpověděla Kaliininová, prudce kývaje hlavou, "a statečně jste zneškodnil dvě červené krvinky. Zachoval jste se hrdinsky."

"Pomozte mi," řekl Morrison ochroptěle, opřel se lokty o opěradla sedadla a samozřejmě, vyletěl vzhůru.

Stáhli jej dolů.

"Zapomněl jsem," zamumlal. "Připoutejte mne. Nechte mne chvíli sedět, abych se vzpamatoval."

Překonal pocit slabosti a řekl: "Ten plastický oblek je bezcenný. Oblek, který má být používán v krevním toku teplokrevného živočicha, musí mít chlazení."

"To víme," řekl Dežněv ze svého sedadla u ovládacího panelu. "Ten příští je už bude mít."

"Příští," opakoval Morrison hořce.

"Důležité je, že jste udělal, co bylo nutné," řekl Koněv, "a i tento oblek k tomu posloužil."

"Ale za jakou cenu," řekl Morrison, který sklouzl do angličtiny, v níž mohl lépe vyjádřit své pocity.

"Já jsem tomu rozuměl," řekl Koněv. "Víte přece, že jsem studoval ve Spojených státech. Jestli chcete, mohu vám to přeložit do ruštiny, abyste si rozšířil svou slovní zásobu."

"Díky," řekl Morrison, "ale chutná mi to lépe v angličtině. Suchým jazykem olízl své stejně suché rty a dodal: "Ale voda by mně chutnala ještě víc. Mám hroznou žízeň."

"Samozřejmě," řekla Kaliininová. Podržela mu láhev u rtů. "Pijte jen opatrně. Nepoteče, když se k ní přisajete celými ústy. - Pomalu, pomalu. Ne tolik."

Morrison odtáhl ústa od láhve. "Máme dost vody?"

"Musíte nahradit to, co jste ztratil. Nemějte obavy, bude jí dost."

Znovu se napil, pak si oddychl a řekl: "Už je mi mnohem lépe. - Když jsem byl venku v kapiláře, na něco jsem myslel."

Jenom se mi to mihlo hlavou. Nebyl jsem schopen o tom moc přemýšlet." Sklonil hlavu a zakryl si oči dlaněmi. "A nyní si na to nemohu vzpomenout. Nechte mne chvíli přemýšlet."

V lodi nastalo ticho.

A pak Morrison úlevně vydechl a odkašlal si. "Už si vzpomínám."

Boranovová si také oddechla. "V pořádku, paměť jste tedy neztratil."

"Samozřejmě," řekl Morrison podrážděně, "co jste si myslela?"

"Že ztráta paměti může být jedním z prvotních příznaků poškození mozku," řekl Koněv lhostejně.

Morrisonovy zuby cvakly a jeho ústa se zavřela. Hluboko v žaludku ucítil chlad. "Tak tohle jste si mysleli?"

"Mohlo se to stát," řekl Koněv. "Jako v případě Šapirova."

"Nevadí," řekla Kaliininová rozhodně. "Nic takového se nestalo. Na co jste myslel, Alberte? Určitě se na to pamatujete." Bylo to napolo přesvědčivé konstatování, napolo nadějná otázka.

"Ano, pamatuji. Nyní plujeme proti proudu, že ano? Dalo by se to tak říci?"

"Ano," řekl Dežněv. "Jsou zapnuty motory."

"Až se dostaneme zpět do cévy, budeme stále směřovat proti proudu, to znamená proti směru, z něhož jsme přišli. Bude nutné opět loď otočit zvenčí. Chápete? - Ale já už to dělat nebudu!"

Kaliininová mu položila ruku na rameno. "Psst! Všechno je v pořádku. Nemusíte mít strach."

"Nebude to muset dělat nikdo, Alberte, můj příteli," řekl Dežněv žoviálně. "Podívejte se ven. Před námi je céva."

Morrison vzhlédl a projel jím záchvěv bolesti. Muselo to na něm být vidět, protože Kaliininová mu položila svou chladnou ruku na čelo a zeptala se: "Ještě vás bolí hlava?"

"Už je to lepší," řekl Morrison, lítostivě sundáváje její ruku. Úlevně si oddychl, když zjistil, že jeho zrak je normální.

Válcovitý tunel před nimi se mírně rozšiřoval a za eliptickým okrajem bylo vidět vzdálenou stěnu, jejíž struktura byla méně výrazná.

"Kapilára je napojena na cévu jako větev stromu," řekl Morrison. "Vplujeme do ní v šikmém úhlu - a jakmile narazíme na protilehlou stěnu, odrazíme se od ní a budeme nasměrováni přídí proti proudu."

Dežněv významně zakašlal. "Můj starý otec říkával: 'Poloviční představitost je horší než vůbec žádná.' - Poslouchejte, Alberte. Já čekám jen na to, až budeme téměř u otvoru... Tak, nyní zmenším výkon motorů na nejnižší možnou míru, takže se pohybujeme velmi pomalu. Teď naše loď vyčnívá přední částí ven z kapiláry - ještě o trochu víc - a nyní nás zachycuje krevní proud v cévě, opřel se do přední části trupu a otáčí nás - a já popojeďu ještě o kousek - a on nás stále otáčí - a vidíte, už jsme se nádherně otočili přídí po proudu a já mohu vypnout motory."

Triumfálně se usmíval. "Neudělal jsem to dokonale?"

"Ano, dokonale," řekla Boranovová, "ale bez Albertova přičinění by to nebylo možné."

"To je pravda," řekl Dežněv. "Má za to mé nejvyšší uznání a dal bych mu i Leninův řád - pokud by jej přijal."

Morrison cítil nekonečnou úlevu. Nebude muset znovu ven. "Děkuji, Arkadiji," řekl. Pak trochu ostýchavě dodal:

"Víte, Sofie, stále mám hroznou žízeň."

Okamžitě mu podala láhev, ale Morrison zaváhal. "Jste si jistá, že nepřekročím svůj příděl?"

"Samozřejmě, že pijete víc, Alberte," řekla Kaliininová, ale to nevadí. "Voda se snadno recykluje. Kromě toho máme malou zásobu navíc. Při návratu jste měl problémy v přechodové komoře. Váš loket zůstal venku, takže jsme museli porušit vnitřní vrstvu a vtáhnout jej dovnitř - a přitom do lodi vnikla i nějaká plazma. Naštěstí jí díky viskozitě nebylo mnoho. Plazma se samozřejmě ihned zminiaturizovala a nyní je recyklována."

"Pokud je zminiaturizována, nemůže z ní být víc než kapka vody."

"Ano, jenom kapka," řekla Kaliininová, usmívajíc se, "ale dokonce i kapka je voda navíc a máme ji vaší zásluhou, takže si zasloužíte zvláštní příděl. To je logické."

Morrison se usmál a žíznivě dopil zbývající vodu, mačkajíc ji z pružného plastického zásobníku. Už mu bylo celkem dobře. Ba co víc, začal pociťovat jakési snové uspokojení, které se dostavuje poté, co je člověk vysvobozen z něčeho neskutečného a zlého.

Snažil se koncentrovat, aby nabyl jistý smysl pro realitu. Stále je na lodi. Stále má velikost bakterie. Je v krevním oběhu muže v kómatu. Jeho šance na přežití několika následujících hodin jsou nejisté. - Přesto nemohl popřít, že pouhá nepřítomnost onoho zničujícího a nesnesitelného horka, pouhá přítomnost ostatních a pouhá skutečnost, že o něj pečují příjemná žena, je v podstatě jakoby dotekem z nebes.

"Děkuji nejenom Arkadijovi, ale vám všem za to, že jste mne dostali dovnitř a že o mne pečujete," řekl.

"S tím si nedělejte starosti," namítl Koněv. "Potřebujeme vás a váš počítačový program. Kdybychom vás tam nechali, bylo by to všechno k ničemu, dokonce i kdybychom našli tu správnou buňku."

"To je možné, Juriji," řekla Boranovová rozhorleně, "ale v okamžiku, kdy jsme Alberta táhli dovnitř, jsem nemyslela na nic jiného než na to, že mu musíme zachránit život. A nevěřím, že jsi natolik chladnokrevný, že bys necítil starost o člověka, který tak riskoval, aby nám pomohl. Na tom, jestli ho potřebujeme, v tom okamžiku vůbec nezáleželo."

"Samozřejmě," zabručel Koněv, "holý rozum není třeba."

Holý rozum, to bylo přesně to, co Morrison potřeboval. Od první zmínky o možném poškození mozku sám sebe testoval, přemýšlel, pokoušel se přijít k určitým závěrům. "Arkadiji," řekl, "když mikrofúzní motory pracují, dochází k přeměně zminiaturizovaného vodíku na zminiaturizované hélium a část hélia spolu se zminiaturizovanými vodními

výpary nebo jinými materiály, jež slouží k našemu pohonu, uniká."

"Ano," odpověděl Arkadij. "A je-li tomu tak, co následuje potom?"

"Zminiaturizované částice - atomy nebo ještě menší - prostě pronikají Šapirovem ven do Grotta a dále pak do kosmického prostoru, jak jste mi řekl."

"Ano - a co následuje potom?"

"Určitě nezůstanou zminiaturizované," řekl Morrison. "Nezačínáme přece proces, v němž vesmír bude postupně zaplněn zminiaturizovanými částicemi s tím, jak lidstvo bude miniaturizaci využívat stále víc a víc?"

"I kdyby tomu tak bylo, jakou škodu bychom mohli napáchat? Veškerá lidská činnost tohoto druhu, trvající miliardy let, by celému vesmíru nemohla dodat takové množství zminiaturizovaných částic, aby jej to mohlo nějak ovlivnit. Miniaturizace je sice metastabilní stav, ale vždy je zde možnost, že zminiaturizovaná částice se kdykoliv může spontánně zvětšit na svou normální velikost, to znamená do původního, nezminiaturizovaného stavu."

(Koutkem oka Morrison zahlédl, že Boranovová zvedla ruku ve varovném gestu, ale jakmile Dežněv jednou spustil, bylo těžké jej zastavit.)

"Přirozeně," pokračoval, "nevíme přesně, kdy a kde se ona zminiaturizovaná částice zvětší, ale určitě už bude někde daleko ve vesmíru. A těch několik zbývajících částíček - vždy je jich jen několik - které jsou deminiaturizovány okamžitě, Šapirovo tělo prostě pohltní -"

Zdálo se, že konečně zahlédl gesto Boranovové, které bylo nyní naléhavější a řekl: "Ale asi vás nudím. Jak říkával můj starý otec: 'Moje rčení vás možná nudila, ale nyní se můžete těšit na to, že už je víc neuslyšíte, takže mne budete méně oplakávat a budete i méně trpět.' Ten starý muž by byl překvapen - možná zklamán - kdyby věděl, jak moc jej jeho děti oplakávaly. Takže já už toho raději také nechám."

"Přesně tak," vyštěkl Koněv, "už toho nech, hlavně proto, že se blížíme ke kapiláře, do níž se musíme dostat. Alberte, nakloňte se dopředu a podívejte se na cerebrograf. Souhlasíte se mnou?"

Kalininová, obrátivši se k Boranovové, řekla: "Albert není v takovém stavu, aby se zabýval nějakým cerebrografem."

"Ukažte, pokusím se," řekl Morrison, opět zápase se svým pásem.

"Ne," zasáhla Boranovová autoritativně. "Tohle rozhodnutí zvládne Jurij i sám a na svou vlastní zodpovědnost."

"No dobrá," řekl Koněv zamračeně. "Arkadiji, mohl by ses přiblížit těsněji k pravé stěně cévy a dostat se do proudu směřujícího do kapiláry?"

"Pozoroval jsem červené krvinky," řekl Arkadij, "a vyhlédl jsem si jednu, která se drží vpravo. Strčí do nás - nebo vlastně ten slabý proud, který ji unáší, postrčí i nás. - Aha, vidíte, už je to tady, přesně jako v předchozích případech, kdy jsme chtěli odbočit. Pokaždé se mi podaří správně využít přirozeného proudění." Na jeho obličeji zazářil široký úsměv. "Tleskejte mi, všichni. Pochvalte mne za to, jak dobře jsem to udělal," komentoval svůj čin.

"Udělal jste to opravdu dobře, Arkadiji," řekl Morrison a loď vplula do kapiláry.

47.

Morrison se zotavil natolik, že už jej unavovalo nic nedělat. Venku, za průhlednou stěnou trupu, bylo vidět výrazně mozaikovitou stěnu kapiláry, prostírající se po obou stranách blízko stěn lodi. Vypadala stejně jako předešlá kapilára, v níž otočil loď.

"Chtěl bych se podívat na cerebrograf," řekl.

Rozepjal si pás, což byl jeho první skutečně rozhodný pohyb, který vykonal od té doby, co se vrátil do lodi a vzpurně přitom pohlédl na nesouhlasně se tvářící Kalininovou.

Jemně se odstrčil vzhůru a přesně tak, jak mu předtím řekli, se mu podařilo udržet se na místě a nahlédnout Koněvovi přes rameno. "Jak víte, že jsme v té správné kapiláře, Juriji?"

Koněv vzhlédl a řekl: "Podle výpočtů by to tak mělo být. Podívejte se sem. Zmenšíme-li měřítko cerebrografu, toto je céva, kterou jsme sledovali po výstupu z tepny. Vybrali jsme si tuhle větev a pak už je to jenom záležitost odpočítávání kapilár, odbočujících doprava.

Bílá krvinka nás odvěkla pryč a jedinou možnou kapilárou, do níž se mohla za tu krátkou dobu dostat, je tahle. Když jsme se otočili a dostali zpět do cévy, sledoval jsem její zmenšující se průměr a srovnával jsem ho se zobrazením na cerebrografu. Větvení se téměř přesně shodovalo a to samotné mne ujišťuje v tom, že jsme se ubírali správnou cestou. Nyní se nacházíme v této kapiláře."

Morrisonova levá ruka sklouzla z hladkého potahu na zadní části Koněvova sedadla a jeho pokus napravit to, měl ten komický výsledek, že zůstal stát na vystřených prstech pravé ruky. Pracně se narovnal a úporně přitom myslel na to, že v příští verzi musí mít loď držadla na sedadlech a jiných strategických místech.

"A kam nás tato kapilára dovede?" zeptal se, ztěžka oddychujíc.

"Přímě do jednoho z center, o nichž se domníváte, že jsou křížovatkami procesu abstraktního myšlení," odpověděl Koněv. - "Opět zmenším měřítko cerebrografu. Přesně sem."

Morrison přikývl. "Prosím vás, mějte na paměti, že jsem tyto oblasti v lidském mozku lokalizoval pouze nepřímě, na základě svých pokusů se zvířaty. Pokud ale mám pravdu, měl by to být vyšší externí skeptický uzel."

"Podle vás by takových uzlů mělo být osm, po čtyřech na každé straně," řekl Koněv. "Avšak tento je největší a nejsložitější na levé straně a je pravděpodobné, že právě v něm získáme údaje, které potřebujeme. Mám pravdu?"

"Myslím, že ano," řekl Morrison opatrně, "ale pamatujte si, že mé zdůvodnění nebylo vědeckou společností přijato."

"A vy o něm nyní začínáte rovněž pochybovat, Alberte?"

"Opatrnost je rozumným vědeckým přístupem, Juriji. Moje pojetí skeptického uzlu má smysl v mezích mého zkoumání, ale nikdy jsem neměl možnost vyzkoušet si je přímo - a nechtěl bych, abyste, až bude po všem, řekl, že jsem vás podvedl."

"Skeptický uzel!" zachechtal se Dežněv. "Není divu, že vaši krajané se na celou věc také tváří skepticky, Alberte. Můj

otec říkal: 'Lidé jsou vždy připraveni na to, aby se vám smáli. Nedělejte na ně směšné obličejy, abyste je k tomu ještě pobídli.' - Proč tomu prostě neříkáte 'myšlenkový uzel' v jednoduché ruštině? Znělo by to mnohem lépe."

"Nebo 'myšlenkový uzel' v jednoduché angličtině," řekl Morrison trpělivě. "Jenomže věda je mezinárodní a je-li to možné, vědci používají latinské nebo řecké názvy. Řecky se 'myšlenka' řekne 'skeptis'. Což nám jak v angličtině, tak v ruštině dává adjektivum 'skeptický'."

"V tom případě uvidíme," řekl Dežněv, "jak dalece skeptičtí budeme z onoho skeptického uzlu, pokud se k němu vůbec dostaneme."

"Nedělej si z toho legraci, ty šašku jeden," řekl Koněv zamračeně. "Ten uzel je místem, v němž bychom mohli lokalizovat myšlenky Pjotra Šapirova. Pokud se nám to nepodaří, bude naše cesta k ničemu."

"Každý má svou práci," řekl Dežněv. "Já vás tam dovezu, protože tuhle loď řídím přímo mistrovsky. Ty nebo Albert zachytíte myšlenky. A pokud to zvládnete tak bravurně, jako já ovládám loď, nebudeš mít žádný důvod k nespokojenosti. Můj starý otec říkal - "

"Tvůj starý otec ať si zůstane, kde je," skočil mu Koněv do řeči. "Nevykopávej ho ven."

"Juriji," řekla Boranovová ostře, "to byla velmi nezdvořilá poznámka. Musíš se omluvit."

"To je v pořádku," řekl Dežněv. "Můj starý otec říkal: 'Urážka je to, když člověk, který se již uklidnil, znovu opakuje slova, jež řekl v rozčilení.' - Nejsem si jistý, zda se touto radou vždy řídím, ale ctím svého otce a pro tentokrát Jurijovi jeho stupidní poznámku odpouštím." Zamračeně se sklonil nad svými přístroji.

Morrison poslouchal jeho proslov jen na na půl ucha (bylo mu jasné, že Koněv se zachoval netaktně - zřejmě proto, že je nervózní). Jeho mysl sklouzla zpět k Dežněvovu bezstarostnému povídání a výstražnému gestu Boranovové. Skloul zpět do svého sedadla, připoutal se a natočil hlavu dozadu. "Natálie! Mám dotaz!"

"Ano, Alberte?"

"Ty zminiaturizované částice, unikající do normálního, nezminiaturizovaného vesmíru - "

"Ano?"

"Nakonec se deminiaturizují."

Boranovová zaváhala. "Ano, přesně tak, jak vám řekl Arkadij."

"Kdy?"

Pokrčila rameny. "To se nedá předem určit. Je to jako poločas rozpadu radioaktivního jádra."

"Jak to víte?"

"Protože tomu tak je."

"Prováděli jste s tím nějaké experimenty? Nikdy nebylo nic zminiaturizováno do takové míry, jako jsme nyní my, takže prostě nemůžete z přímého pozorování vědět, co se děje s takto zminiaturizovanými částicemi."

"Pozorovali jsme, co se děje při jiných pokusech s miniaturizací," řekla Boranovová, "a z toho jsme vyvodili určité závěry týkající se chování zminiaturizovaných objektů. Vyvozujeme - "

"Na vyvozování se nelze vždy spolehnout, pokud nejde ruku v ruce s přímým pozorováním."

"Samozřejmě."

"Srovnala jste spontánní deminiaturizaci s radioaktivním rozpadem. Existuje něco jako poločas deminiaturizace? I když mi nemůžete říci, kdy se deminiaturizuje jedna zminiaturizovaná částice, můžete mi říci alespoň to, kdy se deminiaturizuje polovina určitého množství těchto částic?"

"Máme údaje týkající se tohoto poločasu a domníváme se, že jsou vyjádřením kinetiky prvního řádu, stejně jako poločas rozpadu radioaktivních látek."

"Je poločas deminiaturizace všech zminiaturizovaných objektů stejný?" zeptal se Morrison.

Boranovová našpulila rty a zdálo se, že je na chvíli zabraná do svých myšlenek. Pak řekla: "Vypadá to tak, že poločas deminiaturizace objektu se mění v obráceném poměru s intenzitou miniaturizace a stejně tak je závislý na původní hmotnosti objektu."

"Takže do čím menších rozměrů jsme zminiaturizováni, tím kratší je čas, v němž pravděpodobně v tomto stavu setrváme. A stejně tak, čím menší jsme na počátku miniaturizace, tím kratší dobu zůstaneme zminiaturizováni."

"Ano, to je pravda," řekla Boranovová odměřeně.

Morrison se na ni díval zamračeně. "Nezdá se, že byste byla žhavá říci mi něco, Natálie. Nejenom, že jste skoupá na jakékoliv informace, ale zdá se mi, že mne chcete naprosto zmást."

"Jsem jenom člověk," řekla Boranovová, "a lžu pouze tehdy, když je to nezbytné, a ne proto, že bych měla nedostatky ve svém charakteru. Ale jsem také vědec a v žádném případě bych si nedovolila překrucovat vědecká fakta."

"Dobrá tedy, pojďme dál. Dokonce i tato loď, třebaže má mnohem větší hmotnost než jádro hélia, má svůj poločas deminiaturizace."

"Ano, ale velmi dlouhý," řekla Boranovová rychle.

"Ale skutečnost, že jsme tak intenzivně zminiaturizováni, tento velmi dlouhý poločas zkracuje."

"Přesto i nadále zůstává velmi dlouhý."

"A co jednotlivé součásti lodi? Molekuly vody, kterou pijeme, molekuly vzduchu, který dýcháme, jednotlivé atomy tvořící naše tělo? Mohly by mít - musejí mít - velmi krátký - "

"Ne!" řekla Boranovová prudce a zdálo se, že nachází útěchu v tom, že něco může popít. "Miniaturizační pole těsně přesahuje celý objekt a vše, co se v něm nachází. Objekt - jako tato loď a všechno v ní - je považován za velkou, ale jedinou částici a její poločas deminiaturizace je naprosto dostačující."

"Aha," řekl Morrison, "ale když jsem byl mimo loď a nedotýkal se jí, byl jsem samostatnou částicí s mnohem menší hmotností, než má loď a její obsah. Můj poločas deminiaturizace byl tedy mnohem kratší než poločas deminiaturizace celé lodi."

"Nejsem si jistá," odpověděla Boranovová, "zda vzdálenost mezi vámi a lodí byla natolik velká, abyste mohl být považován za samostatnou částici. Možná ano, po ten čas, co jste s námi nebyl v kontaktu."

"A tehdy jsem měl i kratší poločas deminiaturizace - mnohem kratší."

"Možná - ale byl jste mimo loď jen několik minut."

"Dobrá tedy, jaký je poločas deminiaturizace této lodí v tomto okamžiku a na této úrovni miniaturizace?"

"Nemůžeme v podstatě mluvit o poločase deminiaturizace jednotlivých částic."

"Já si myslím, že ano. Domnívám se, že pro každou částici může nastat deminiaturizace v kterémkoliv čase. Dokonce ve velmi krátkém čase a dokonce i tehdy, když je poločas deminiaturizace velkého počtu podobných částic docela dlouhý."

"Pokud je poločas deminiaturizace velmi dlouhý, pak je nanejvýš nepravděpodobné, že by mohla nastat spontánní deminiaturizace."

"Ale není to zcela nemožné, že ano?"

"Máte pravdu," řekla Boranovová. "Nemožné to není."

"Takže se můžeme začít deminiaturizovat třeba za pět minut nebo dokonce za minutu nebo dokonce, než se znovu nadechnu."

"Teoreticky ano."

"Vy jste to všichni věděli?" Jeho oči přeskakovaly z jednoho na druhého. "Samozřejmě, že jste to věděli. Proč jste to neřekli i mně?"

"Jsme dobrovolníci, Alberte," řekla Boranovová, "pracující pro vědu a náš národ. Všichni jsme si vědomi nebezpečí a přijímáme je. Vás jsme k tomu přinutili a je nám jasné, že nemůžete mít motivy, které ženou nás. Domnívali jsme se, že pokud byste si byl vědom všech nebezpečí, nikdy byste do lodí nevstoupil dobrovolně. V žádném případě byste se nedal přesvědčit a pokud bychom vás dovnitř přivlekli násilím, byl byste pro nás zcela zbytečný, protože - " odmlčela se.

"Protože bych měl strach, chtěla jste říct, že ano?" zeptal se Morrison. "Ale já mám právo mít strach. Mám proč mít strach."

"Je načase, abys Albertovi ustavičně přestala předhazovat, že má strach, Natálie," zasáhla do debaty Kaliininová. "Byl to on, kdo vyšel ven z lodí a navíc v nevhodném obleku. On, kdo otočil loď a riskoval přitom svůj život. Kde byl jeho strach tehdy? Jestliže jej cítil, zazdil jej ve svém nitru a nedopustil, aby mu zabránil udělat to, co udělat měl." "Ale, Sofie, nebylas to zrovna ty, kdo kdysi řekl, že všichni Američané

jsou zbabělci?" zeptal se Dežněv.

"Mýlila jsem se. Byla jsem nespravedlivá a prosím Alberta o prominutí." Právě v tom okamžiku Morrison zachytil Koněvův pohled. Mladý muž se otočil ve svém sedadle a zamračeně na něho hleděl. Morrison nebyl mistrem ve čtení výrazů obličeje, ale z toho pohledu vycítil, co Koněva tak trápí. Ten muž byl žárlivý - divoce a velmi žárlivý.

48.

Loď pokračovala pomalým tempem dál ve své cestě kapilárou, směrem k cíli, který určil Koněv: ke skeptickému uzlu. Její pohyb již nebyl závislý na proudu, který byl skutečně velmi slabý. Pracovaly mikrofúzní motory, díky kterým loď nebyla pouze líně unášena a rovněž se ještě víc zmenšoval už tak překvapivě malý účinek Brownova pohybu. Kromě toho, loď předháněla jednu červenou krvinku za druhou.

Ve většině případů se s lodí přiblížili ke stěně a červené krvinky pak propluly mezi nimi a druhou stěnou. Občas červená krvinka připlula příliš blízko a pak ji tlačili před loď, dokud se neroztrhla. Její zbytky odlply pryč a na trupu lodí po ní nezbylo ani památky. Protože v každém milimetru krychlovém krve se nachází přinejmenším pět miliónůrvinek, nezáleželo na tom, kolik jich loď zničila a Morrison si tím masakrem přestal lámat hlavu.

Nemyslel ani tak na červené krvinky, jako spíš na možnost spontánní deminiaturizace. Věděl, že je nepravděpodobné, že by během příštích několika okamžiků explodovali a i kdyby se to stalo, nevěděl by o tom vůbec nic. Byl by to rychlý konec. Smrt by nastala v okamžiku. Ani by neměl čas uvědomit si ji.

Není to tak dlouho, co trpěl vně lodí v krevním toku. Cítil, že umírá. Po onom zážitku jej už představa náhlé smrti tak neděsila.

Ale přemýšlel také o jiných věcech.

Ten Koněvův pohled! Co to v něm hlodá a nedá mu pokoj? Opustil Sofii s tou největší krutostí. Skutečně si myslí, že to dítě není jeho? Lidé tak často nerozumě a ukvapeně činí své emocionální závěry a podezření z toho, že se zmýlili, je v těchto závěrech jen utvrzuje. Je to osudové. Vzpomněl si na Leontese v Zimní pohádce. Shakespeare tyto věci chápal. Koněv ji odstrčil a teď ji nenávidí za to, že jí ublížil. Strčil by ji do náruče jinému muži a nenáviděl by ji za to, že se tam nechala strčit - a navíc by žárlil.

A ona? Ví o jeho žárlivosti? Schválně se obrací na Morrisona, na Američana. Aby Koněvovi co nejvíc ublížila? Něžně jej otírala mokrým ručníkem. Bránila jej při každé příležitosti. A Koněv byl samozřejmě všeho svědkem.

Morrison sevřel rty. Ani trochu se mu nelíbilo pomyšlení na to, že by měl být míčkem, odhazovaným od jednoho ke druhému, ve snaze způsobit si navzájem co největší bolest.

Konec konců, jemu do toho nic není a nebude se přiklánět k žádnému z nich. Ale nepřidal se snad už k ní? Sofie Kaliininová je atraktivní žena, která reaguje s tichým smutkem. Naproti tomu Jurij Koněv je zamračený a chlubitivý mladý muž, v jehož vystupování je cítit potlačovaný hněv. Nemohl si pomoci, ale Sofie se mu líbila a Jurij ne.

Pak si všiml Boranovové, zachmuřeně na něj hledící a napadlo jej, jak si vyložila jeho zadumání. Myslí si snad, že

bloumá nad možností náhlé smrti v důsledku deminiaturizace - čemuž se ze všech sil snažil vyhnout?

Zřejmě ano, protože najednou řekla: "Alberte, všichni máme určité obavy. Já mám manžela a syna. Chci se k nim vrátit živá a zdravá. A chci, abyste to věděl."

"Já vám věřím, Natálie," řekl Morrison, "ale co zmůžete proti skutečnosti, že deminiaturizace může být spontánní, nepředvídatelná a nezvratná?"

"Spontánní a nepředvídatelná ano, ale kdo řekl nezvratná?"

"Vy ji snad dokážete zastavit?"

"Mohu se o to pokusit. Každý tu má svou práci. Arkadij řídí loď. Jurij nás vede na místo určení. Sofie mění elektromagnetický vzorec lodí. Vy budete studovat mozkové vlny. A co se mne týče, já sedím tady vzadu a rozhoduji - přiznávám, že zatím jediné moje rozhodnutí bylo velkým omylem - a pozoruji změny teploty okolního prostředí."

"Změny teploty?"

"Ano. Počátek deminiaturizace je provázen uvolněním nepatrného množství tepla, které má charakteristický průběh. Je to právě tato emise, která má destabilizační účinek; právě ona může narušit přesnou rovnováhu a po krátkém čase spustit proces deminiaturizace. Dojde-li k tomu a já budu dost rychlá, mohu posílit miniaturizační pole takovým způsobem, že uvolněné teplo bude pohlceno zpět a rovnováha pole bude obnovena."

"A už se to někomu podařilo - myslím ve skutečných podmínkách v terénu - nebo je to pouze teorie?" zeptal se Morrison pochybovačně.

"Už jsme to vyzkoušeli - i když v mnohem menším rozsahu miniaturizace. Ale přesto v tom mám určitou praxi a moje reflexy jsou docela pohotové. Doufám, že mne to nezastihne nepřipravenou."

"Byla právě spontánní deminiaturizace příčinou toho, že Šapiro se dostal do kómatu?"

Boranovová zaváhala. "Nevíme přesně, zda to bylo nešťastné střetnutí přírodních zákonů nebo lidské selhání - nebo obojí. Mohla to být jen poněkud větší odchylka z rovnovážného stavu. Nebudu vás zatěžovat detaily, protože nemáte potřebné znalosti fyziky a matematiky miniaturizace, a kromě toho by mně to nikdo nedovolil."

"Chápu. Tajné informace."

"Natašo, dosáhli jsme skeptického uzlu," přerušil je Dežněv. "Alespoň to Jurij tvrdí."

"V tom případě zastav," nařídila Boranovová.

49.

Než se jim loď podařilo zastavit, chvíli to trvalo.

K Morrisonovu překvapení byla Dežněvova role v tomto procesu pasivní. Pozoroval své přístroje, ale nijak se nesnažil ovlivnit pohyb lodí.

Byla to Kaliininová, která nyní měla plné ruce práce. Morrison ji sledoval, když se nakláněla nad svými přístroji. Vlasy jí padaly do obličeje, ale ne natolik, aby jí překážely. Její prsty se jen míhaly po klávesnici počítače. Grafické obrazce, které se objevovaly na monitoru před ní, Morrisonovi samozřejmě nic neříkaly.

"Arkadiji," řekla, "pohni se trochu vpřed."

Slabý proud v kapiláře už lodí vůbec nehýbal. Dežněv na chvíli spustil motory. (Morrison cítil, jak se jeho téměř nehmotné tělo slabě prohnulo vzad). Také červená krvinka, nacházející se mezi lodí a vzdálenější stěnou kapiláry, se začala vzdalovat.

"Zastav, zastav," zvolala Kaliininová. "To stačí."

"Nemohu zastavit," namítl Dežněv. "Mohu pouze vypnout motory a to už jsem udělal."

"To je v pořádku, už to mám," řekla Kaliininová, ale pak raději dodala ono nevyhnutné: "myslím". - A po chvíli mnohem jistějším hlasem řekla: "Ano. Už to mám."

Morrison cítil, že se slabě naklonil vpřed. Pak si všiml červených krvinek a nahodilých krevních destiček, líně proplouvajících kolem nich.

Kromě toho si uvědomil, že přestal pociťovat účinky Brownova pohybu, ono slabé chvění, jemuž přivykl natolik, že byl schopen ignorovat je - dokud neustalo docela. Nyní byla jeho nepřítomnost znatelná a v Morrisonovi to vzbuzovalo stejný pocit, jako by najednou ustal nepřetržitý bzukot, jemuž přivykl. Znepokojeně se zavrtěl. Jakoby se mu v tu chvíli zastavilo srdce.

"Co se stalo s Brownovým pohybem, Sofie?" zeptal se.

"Jsme přichyceni ke stěně," odpověděla.

Morrison přikývl. Pokud se loď stala součástí stěny kapiláry, dá-li se to tak říci, pak efekt Brownova pohybu zaniká. Jeho účinky nyní působí na celou délku vnitřní stěny a ne na loď o velikosti krevní destičky. Takže chvění přirozeně ustává.

"Jak se vám loď podařilo uchytit, Sofie?"

"Pomocí elektrických sil. Stěna kapiláry je zčásti tvořena bílkovinou, zčásti fosfolipidy. Střídají se v ní kladné a záporně nabitě oblasti. Musela jsem najít tu správnou a pak vytvořit odpovídající povrchový vzorec lodí; záporný tam, kde stěna je kladná a naopak. Potíž je v tom, že loď se neustále pohybuje, takže musím zkoumat stěnu kapiláry v dostatečném předstihu a dát lodí patřičný vzorec dřív, než onu oblast mineme. Už jsem zmeškala tři takové příležitosti a teprve nyní se mi loď podařilo uchytit."

"Kdyby loď měla zařízení umožňující zpětný chod," řekl Morrison, "nebyl by to žádný problém, že ano?"

"To je pravda," odpověděla Kaliininová. "Ta příští ho bude mít. Nyní se ale musíme spokojit s tím, co máme."

"Přesně tak," dodal Dežněv. "Jak říkával můj otec: 'Zítřka bude hostina, dnes můžeme hladovět.'"

"Na druhé straně," řekla Kaliininová, "kdybychom takový pohon měli, určitě bychom byli v silném pokušení neustále jej využívat a to by ubohému Šapirovi vůbec neprospělo. A navíc by to bylo drahé. Takhle s tím sice mám o trochu víc práce, ale rozhodně ušetříme spoustu energie."

Morrison si byl zcela jistý, že nemluví kvůli němu. "Často takhle filozofujete?" zeptal se. Její oči se na okamžik rozšířily a chřípí se zachvělo, ale byl to skutečně jen okamžik. Pak se uvolnila a s mírným úsměvem řekla: "Ne. Ale pokouším se o to."

Boranovová netrpělivě řekla: "Už toho nech, Sofie. - Arkadiji, jsi ve styku s Grottem? Na co čekáme?"

"Trpělivost, můj kapitáne," ozval se Dežněv ze svého sedadla. "Chtějí, abychom chvíli zůstali na místě a to ze dvou důvodů. Za prvé, vysílám ven tři radiové signály. Po jejich lokalizaci budou schopni určit naši polohu a zjistit, zda se shoduje s tou, kterou udává Jurij."

"Jak dlouho to bude trvat?"

"Kdo ví? Snad pár minut. Pokud ale naše signály nebudou dostatečně silné, aby umožnily přesnou lokalizaci, zřejmě budou chtít měření opakovat, aby se vyhnuli možnému omylu. Stručně řečeno, musí být přesní, protože, jak říkával můj otec: 'Téměř dobré není ani o trochu lepší než špatné.'"

"Ano, ano, Arkadiji, ale to záleží na povaze problému. A jaký je ten druhý důvod, proč čekáme?"

"Šapirovovo srdce začalo bít nepravidelně. Dělají mu nějaká vyšetření."

Koněv vzhledl, s ústy pootevřenými a v jeho očích se zračilo zděšení. "Cože! Říkají, že jsme to způsobili my?"

"Ne," odpověděl Dežněv. "Nedělej z toho tragédii. Nic takového neříkají. Co my bychom Šapirovovi mohli udělat? Jsme pouhou červenou krvinkou v krevním oběhu, jedinou mezi bilióny ostatních."

"Dobrá, co tedy není v pořádku?"

"Jak to mám vědět?" řekl Dežněv popudlivě. "Řekli mi to snad? Jsem snad lékař? Já jenom řídím tuhle loď a neplatí mne za přemýšlení, ale pouze za práci mých rukou na ovládacím panelu."

"Akademiku Šapirovovi stejně mnoho života nezbyvá," řekla Kaliininová s nádechem smutku. "Je vůbec zázrak, že vydržel v tomto stavu tak dlouho."

"Máš pravdu, Sofie," přikývla Boranovová.

"A musí to ještě chvíli vydržet," zvolal Koněv divoce. "Teď nemůže zemřít. Teď ne. Ještě jsme neprovedli naše měření."

"Zvládneme to," řekla Boranovová. "Nepravidelný srdeční tep neznamená konec světa, ani pro člověka v kómatu."

Koněv uhodil zaťatou pěstí do opěradla svého sedadla. "Nesmím ztratit ani okamžik," řekl. "Začneme, Alberte."

"Co chcete dělat tady, v krevním toku?" zeptal se Morrison skepticky.

"Nervové vzruchy jdou přece zaznamenat i vně nervové buňky."

"To v žádném případě. Proč by potom neurony měly axony a dendrity, kdyby se nervové vzruchy měly šířit mimo ně? Lokomotivy se pohybují po kolejích, telefonní zprávy se předávají prostřednictvím drátů a nervové impulsy -"

"Nehádejte se se mnou o tom, Alberte. Nesnažte se tu nijak vymlouvat. Vyzkoušejme to. Uvidíme, zda jste schopni lokalizovat mozkové vlny a zda je umíte náležitým způsobem analyzovat."

"Pokusím se o to," řekl Morrison, "ale nepřikazujte mi to takovým hrozným tónem."

"Je mi to líto," řekl Koněv, třebaže v jeho hlase žádnou lítost slyšet nebylo. "Chtěl bych vidět, co děláte." Odpoutal se, otočil se ve svém sedadle a pevně se jej drže, zamumlal: "Příště tu musíme mít víc místa."

"Bude to zaoceánská loď," řekl Dežněv. "Příště."

"Nejdříve musíme zjistit," řekl Morrison, "zda se tu dá vůbec něco nalézt. Potíže je v tom, že jsme obklopeni elektromagnetickými poli. Svaly jsou jimi prostoupeny a téměř každá molekula je počátečním bodem -"

"Berte to tak, že tohle všechno už víme," přerušil jej Koněv.

"Chci jenom vyplnit čas, než připravím své zařízení," řekl Morrison. "Nervové pole má své určité charakteristiky a tím, že počítači zadám příslušný program, vyloučím ta pole, která tyto charakteristiky nemají a ponechám pouze ta, která jsou produkována neurony. Takto vyloučíme všechna mikropole a rovněž svalová pole -"

"Jak to děláte?" zeptal se Koněv.

"Popsal jsem to ve svých materiálech."

"Ano, ale já jsem nepostřehl, co jste udělal teď."

Morrison manévr beze slova a ve zpomaleném tempu zopakoval.

"Aha," řekl Koněv.

"Od této chvíle bychom měli přijímat pouze neurální vlny - ale jak vidíte, žádné tu nejsou."

Koněv sevřel pravou ruku v pěst. "Jste si tím jistý?"

"Na obrazovce je pouze vodorovná čára. Nic jiného."

"Ale chvěje se."

"To může být způsobeno elektrickým polem lodi, které je složité a ne zcela takové, jako ostatní přirozená pole v organismu. Zatím se mi nepodařilo program zdokonalit natolik, aby byl schopen vyloučit všechna umělá pole."

"Dobrá, pak tedy musíme pokračovat dál. - Arkadiji, řekni jim, že už nemůžeme déle čekat."

"Ty jsi snad zapomněl, Juriji, kdo tady velí?"

"Díky, Arkadiji," řekla Boranovová chladně. "Alespoň ty jsi na to nezapomněl. Koněvovi jeho prohřešek odpustíme. Myslel to dobře. - Můj rozkaz zní: zůstat na místě, dokud Grotto nepotvrdí, že můžeme dál. Pokud by tento pokus měl selhat jenom proto, že se Šapirovem se něco stalo, nesmíme nikomu zavdat příčinu k tomu, aby mohl říct, že jsme ignorovali jejich povely."

"Může se stát i to, že pokus selže jen proto, že jejich povely budeme respektovat. To také není vyloučeno," řekl Koněv hlasem, který neměl daleko k hysterii.

"Odpovědnost by pak spočívala na těch, kteří ony povely vydali," odpověděla Boranovová.

"Mne nezajímá, kdo bude koho a z čeho vinit. Zajímá mne pouze výsledek," řekl Koněv.

"Souhlasím s tebou," řekla Boranovová, "pokud to probíráme čistě teoreticky. Ale jestliže chceš pokračovat ve své

práci bez ohledu na riziko kdovíjak velké katastrofy, pak si musíš být vědom i toho, jak důležitá je právě tato otázka viny či neviny."

"Dobrá tedy," řekl Koněv rozčileně. "Požádejme je alespoň, ať nám co nejdříve povolí další cestu a pak - pak -"

"Ano?" zeptala se Boranovová.

"A pak vstoupíme do buňky."

Kapitola 12

MEZIBUNĚČNÝ PROSTOR

V životě, na rozdíl od šachů, hra

pokračuje i po šach matu.

- Dežněv starší

50.

V lodi se rozhostilo hrobové ticho. Koněvova věta rozhodně nebyla vyřčena klidně. Byl nervózní a ruce se mu chvěly. Morrison k němu cítil nezřetelné sympatie. Navzdory veškerým potížím se dostal téměř k cíli. Už si sám sebe představuje ověčeného úspěchem a najednou musí mít takový strach, že zrovna teď to všechno skončí, zrovna teď - "Znal ten pocit. Možná už nebyl tak palčivý jako kdysi. Už se usadil a byl otupen frustrací. Ale pamatoval se na ony dřívější příležitosti - experimenty, které vzbuzovaly naději, ale nikdy nevedly ke zdárnému konci. Kolegové, kteří se usmívali a přikyvovali, ale nikdy nebyli zcela přesvědčeni.

Naklonil se k němu a řekl: "Podívejte se, Juriji, pozorujte chvíli červené krvinky. Plují vpřed, jedna za druhou, v neměnném tempu - to znamená, že srdce zatím bije normálně a vše je v pořádku."

"Kromě toho je tu teplota krve," řekl Dežněv. "Měřím ji od začátku cesty. Kdyby se s Šapirovem mělo něco stát, muselo by se to projevit na tělesné teplotě a ta je nyní vlastně na horní hranici normálu a zatím neklesá."

"To jsou jen útěchy," zabručel Koněv, ale zdálo se, že už je znatelně klidnější.

Morrison klesl zpět do svého sedadla a zavřel oči. Přemýšlel o tom, jestli to, co cítí, je hlad a rozhodl se, že není. Také přemýšlel o tom, zda nezačíná cítit určitý tlak v oblasti močového měchýře. Zatím ne, ale to ho nijak neuklidnilo. Jídlo může člověk vždy odložit, ale potřeba vymočit se se takhle odložit nedá.

Najednou si uvědomil, že Kaliininová jej oslovila, ale on ji v zamyšlení přeslechl. "Promiňte. Co jste říkala?" zeptal se a otočil se k ní.

Vypadala překvapeně. "Omlouvám se, jestli jsem vás vyrušila v přemýšlení."

"To moje přemýšlení nestálo za nic, Sofie. To spíš já se musím omluvit vám, že jsem byl nepozorný."

"Ptala jsem se vás, co děláte, když provádíte svou analýzu mozkových vln.

Myslím tím, čím se to, co děláte vy, liší od toho, co dělají jiní? Proč pro nás bylo nezbytné - " Odmlčela se, váhající, jak pokračovat dál.

Morrison to za ni bez problémů dokončil. "Proč bylo nezbytné dopravit mne sem násilím?"

"Hněváte se na mne za to?"

"Ne. Předpokládám, že vy jste tu akci nevymyslela."

"Samozřejmě že ne. Nevěděla jsem o tom vůbec nic. A kromě toho, že existují elektroneurální vlny; a že elektroencefalografie je velmi složitým a důležitým oborem, jsem nevěděla nic ani o vašem oboru."

"Jestliže se mne tedy ptáte, co je zvláštního na mých teoriích, obávám se, že vám to nemohu říci."

"Je to tajné? Myslela jsem si to."

"Ne, není to tajné," řekl Morrison zamračeně. "Ve vědě nejsou tajemství a neměla by být - s výjimkou všelijakých bojů o prvenství, kvůli nimž si vědci někdy úzkostlivě dávají pozor na jazyk. Já to také občas musím dělat. Ale v tomto případě to myslím doslova. Nemohu vám to říct proto, že k pochopení tohoto problému postrádáte základní znalosti." Kaliininová chvíli váhala, jakoby o něčem přemýšlela. "Mohl byste mi to tedy alespoň zevrubně vysvětlit?"

"Mohu se o to pokusit, pokud jste ochotna naslouchat suchým konstatováním. Samozřejmě vám ale nemohu dost dobře popsat všechno. - To, čemu říkáme mozkové vlny, jsou nakupeniny veškerých druhů nervové aktivity - smyslové vjemy nejrůznějšího druhu, podněty přicházející z různých svalů a žláz, koordinace, různé vzruchy a tak dále. Mezi všemi těmito druhy aktivit jsou ztraceny ty, které řídí nebo jsou důsledkem konstruktivních a tvůrčích myšlenek. Izolování těchto skeptických vln, jak jim říkám, ode všech ostatních, je nesmírným problémem. Mozek samotný to dělá automaticky, ale my, ubozí vědci, jsme většinou naprosto v koncích."

"Rozumím tomu dokonale," řekla Kaliininová, usmávající se na něj. (Když se zbaví svého melancholického výrazu, je pozoruhodně hezká, pomyslel si Morrison.)

"Ještě jsem se nedostal k tomu hlavnímu," řekl.

"Tak tedy pokračujte, prosím."

"Zhruba před dvaceti lety se objevil názor, že v mozkových vlnách existují jakési nahodilé složky, které se zatím nikomu nepodařilo izolovat, protože přístroje, které byly používány, tento takzvaný 'záblesk' prostě nebyly schopny zaznamenat. Je to velmi rychlá oscilace s nepravidelnou amplitudou. Abyste tomu dobře rozuměla - není to můj vlastní objev."

Kaliininová se opět usmála. "Je mi docela jasné, že před dvaceti lety jste byl příliš mladý na to, abyste dělal nějaké objevy."

"Tehdy jsem byl studentem a objevoval jsem pouze to, že mladé ženy nejsou tak nedosažitelné, což byl v každém případě velmi potěšující a nezanedbatelný objev. Vlastně si myslím, že každý člověk si jej čas od času může znovu připomenout. - Ale to není důležité.

Mnoho lidí spekovalo nad tím, že záblesk by mohl představovat myšlenkové procesy, probíhající v mozku, ale

nikomu se nepodařilo izolovat jej. Prostě se objevoval z ničeho nic, jednou byl zřetelný, podruhé ne a vědci se všeobecně začali domnívat, že s dostupným přístrojovým vybavením vlastně nemá cenu se tím dál zabývat. Já jsem si to ale nemyslel. Podařilo se mi vyvinout počítačový program, který mi umožnil záblesk izolovat a dokázat tedy, že v lidském mozku skutečně existuje. Můj objev byl uznán, třebaže mé závěry bylo schopno dokázat jen velmi málo vědců. K experimentům, které by pro člověka mohly být příliš nebezpečné, jsem používal zvířata a na základě výsledků pokusů jsem svůj program analýzy neustále zdokonaloval. Čím ale byla tato analýza dokonalejší a její výsledky významnější, tím méně je ostatní byli schopni duplikovat a stále častěji tvrdili, že mne moje pokusy se zvířaty svedly nesprávným směrem.

Přestože se mi záblesk podařilo izolovat, byl jsem ještě velmi vzdálen tomu, abych mohl tvrdit, že je vlastně znázorněním abstraktní myšlenky. Usilovně jsem pracoval na svém programu, přepracovával jsem jej, upravoval, až jsem nakonec přišel k závěru, že skutečně studuji myšlenky, skeptické vlny samotné. Ale přesto nikdo není schopen dosáhnout stejných výsledků jako já. Několikrát jsem při různých příležitostech svůj program a počítač někomu půjčil, jenomže jeden po druhém selhali."

Kaliininová vážně poslouchala. "Máte nějakou představu o tom, proč ostatní nejsou schopni dosáhnout stejných výsledků?" zeptala se.

"Tím nejsnadnějším vysvětlením by mohlo být to, že se mnou něco není v pořádku, že jsem nemocný - nebo dokonce blázen. Jsem přesvědčen o tom, že několik mých kolegů si to o mně myslí."

"A vy sám si to také myslíte?"

"Ne, to ne, Sofie, i když někdy váhám. Víte, poté, co izolujete skeptické vlny a zesílíte je, je zřejmé, že lidský mozek samotný se stává přijímacím zařízením. Vlny zprostředkovávají přenos myšlenek z jednoho mozku do druhého. Mozek tedy funguje jako vyjíměčně dobrý, ale bohužel i jako vyjíměčně individuální přijímač. Zdokonaluji-li svůj program, abych tyto vlny mohl lépe zachycovat, znamená to, že jej vlastně přizpůsobuji svému vlastnímu mozku. Schopnost ostatních přijímat skeptické vlny pomocí mého zařízení se tím pravděpodobně zmenšuje a je tím menší, čím víc program upravuji. Je to jako portrét. Čím víc se podobá mně, tím méně vypadá jako někdo jiný. Čím větší je pravděpodobnost, že se pomocí svého programu dopracuji k rozumným výsledkům, tím méně jsou toho schopni ostatní."

"Už jste někdy zachytil nějakou skutečnou myšlenku?"

"Nejsem si tím jist. Někdy si říkám, že snad ano, ale nikdy o tom nejsem stoprocentně přesvědčen. Jisté je jen to, že nikomu jinému - ať už s mým nebo nějakým jiným programem - se to nepodařilo. Nalezl jsem skeptické uzly v mozcích šimpanzů, ale nikdo mé výsledky nepřijal. Prostě si myslí, že jsem tím příliš nadšen, že jsem příliš propadl své vlastní nepravděpodobné teorii. A třebaže se mi podařilo v mozcích zvířat něco nalézt - nejsem si ničím jistý."

"Se zvířaty je to dost obtížné. Zveřejnil jste tyto své - pocity?"

"Neodvážil jsem se," řekl Morrison, vrtě hlavou. "Nikdo by mé subjektivní závěry nepřijal. Zmínil jsem se o tom několika lidem - což ode mne bylo pošetilé - a zprávy se rychle rozšířily. Pouze mé kolegy ještě víc a pevněji utvrdily v názoru, že jsem, dalo by se říct, nenormální. Teprve minulou neděli mi Natálie řekla, že Šapírov mne bere vážně, ale toho také, alespoň v mé zemi, považují za nenormálního."

"Není nenormální," řekla Kaliininová rozhodným hlasem. "Vlastně nebyl."

"Bylo by hezké, kdybych si mohl myslet totéž."

Koněv, sedící před Morrisonem, aniž by se otočil, najednou řekl: "Ano. Bylo to právě vaše zachycování myšlenek, které na Šapírova udělalo takový dojem. Vím to! Hovořil o tom se mnou. Při mnoha příležitostech řekl, že váš program je přenosovou stanicí a že by si jej rád sám vyzkoušel. Kdybyste byl uvnitř neuronu, klíčového neuronu skeptického uzlu, pak by to bylo jednoduché. Musel byste myšlenky cítit naprosto zřetelně. Šapírov si to myslel a já si to také myslím. Šapírov se rovněž domníval, že dokonce i nyní jste schopen myšlenky vycítit neomylně, ale zatím jste o tom světu nedal vědět. Je to tak?"

Jak všichni narážejí na jakési tajemství, napadlo Morrisona. Pak zachytil pohled Kaliininové. Její ústa byla pootevřená, obočí zamračené, bradu měla podepřenou prstem. Zdálo se, že jej chce požádat, aby byl zticha, ale neodvažuje se říci to nahlas.

Pak se ale ozval Dežněvův hlas, veselý a hluchý. "Dost bylo štěbetání, děťátka moje. Grotto už nás lokalizovalo a k jejich velkému údivu jsme přesně tam, kde tvrdíme, že jsme."

Koněv zvedl obě ruce a v jeho hlase zaznělo téměř chlapecké nadšení. "Přesně tam, kde tvrdím, že jsme."

"Co kdybychom břímě odpovědnosti nesli společně?" zeptal se Dežněv. "Přesně tam, kde tvrdíme, že jsme."

"Ne," řekla Boranovová. "Nařídila jsem Koněvovi, aby jednal na svou vlastní zodpovědnost. Je to tedy pouze jeho zásluha."

Koněv nebyl k utišení. "Určitě bys tak nadšeně netoužil po společné odpovědnosti, Arkadiji Vissarionoviči," - oslovil jej jménem po otci, což se v Sovětském svazu už dávno nepoužívalo, jako by chtěl zdůraznit skutečnost, že Dežněv je synem rolníka - "kdyby se ukázalo, že jsme ve špatné kapiláře."

Dežněvův úsměv se změnil v úšklebek a jeho našloutlé horní řezáky se zakously do jeho dolního rtu.

"A co Šapírov? Co je s ním?" zasáhla Boranovová svým nádherným kontraaltem, zabránujíc tím Dežněvovi, aby pronesl nějakou jedovatou poznámku, kterou už určitě měl na jazyku.

"Už to přešlo," řekl Dežněv. "Dali mu nějakou injekci a srdeční tep se ustálil."

"Můžeme tedy vyrazit?" zeptal se Koněv.

"Ano," odpověděla Boranovová.

"V tom případě - jedeme dál. Konečně můžeme opustit krevní tok."

51.

Boranovová s Kaliininovou se skláněly nad svými přístroji. Morrison je chvíli pozoroval, ale samozřejmě nevěděl, co

dělají. Otočil se k Dežněvovi, který seděl v uvolněné pozici (na rozdíl od Koněva, jehož tělo bylo napjaté a svaly ztuhlé jako z kamene) a řekl: "Co se bude dít teď, Arkadiji? Nemůžeme si přece jen tak prorazit cestu krevní kapilárou v mozku."

"Jakmile budeme dostatečně malí, proklouzneme její stěnou. Jsme opět miniaturizováni. Podívejte se ven."

Morrison se ohromeně rozhlédl. Uvědomil si, že pokaždé, když už to vypadá, že vnější svět se stabilizoval, rychle si na to zvykne jako na samozřejmost a dál svému okolí již nevěnuje pozornost.

Proud zesílil. Nebo spíš nezesílil, ale loď zmenšila svou velikost a proplouvajícím objektům trvalo kratší dobu minout ji, takže mysl, která se stále ještě nesmířila se skutečností, že loď je dále miniaturizována, si to vykládala jako fakt, že proud je rychlejší.

Míjela je červená krvinka, pohybující se zdánlivě stejnou rychlostí jako v krční tepně, ale navzdory své rychlosti setrvala docela dlouhou dobu vzadu za lodí jako nějaká velryba. Nyní byla téměř průhledná a její povrch se chvěl pod vlivem účinků Brownova pohybu. Obklopoval ji našedlý kal, takže vypadala jako rozzlobený, oblohu zastírající bouřkový mrak. Většinu svého kyslíku již odevzdala lačným mozkovým buňkám, jež, aniž by se pohnuly nebo nějakým jiným způsobem viditelně dávaly najevo, že žijí, konzumují jednu čtvrtinu z veškerého množství kyslíku, roznášeného krví ke všem tělním orgánům. A za to všechno nehybný mozek jenom vnímá, odpovídá, myslí a všechno koordinuje s takovou složitostí a precizností, jaké není schopen dosáhnout sebelepší umělý počítač.

Krevní plazma, v níž spolu s nimi pluly červené krvinky, krevní destičky a poměrně zřídka se vyskytující bílé krvinky, mající nyní rozměry obrovitých monster, se stávala více méně čirou tekutinou.

V její zrnité struktuře začal Morrison rozeznávat jednotlivé, neustále se zvětšující bílkovinné molekuly a po chvíli se mu zdálo, že v tom víření a pohybu vidí jejich šnekovitě uspořádané atomy. Některé byly částečně obklopené miniaturním lesem molekul tuku.

Ucítil nějaký pohyb. Ne chvění Brownova pohybu, ale jakési naklánění, které bylo stále znatelnější.

Otočil hlavu, aby se podíval na stěnu kapiláry, k níž byli přichyceni.

Mozaika zmizela - nebo alespoň jedna její část (či vlastně buňka, jak ji měl správně nazývat) se zvětšila do takových rozměrů, že zaplnila celé jeho zorné pole. Za lodí bylo vidět jádro buňky, výrazné a silné, neustále se zvětšující.

V okamžiku, kdy se část lodí odpoutala od stěny, aby k ní po chvíli opět byla přichycena, se loď zakymácela. "Co se děje?" zeptal se Morrison a pohlédl na Kaliininovou, která jen odmluvně zavrtěla hlavou. Byla naprosto zabraná do své práce.

"Sofie se pokouší neutralizovat elektrický náboj lodí, abychom se mohli odpoutat od stěny," řekl Dežněv. "A musí najít nové oblasti, ke kterým bychom loď mohli přichytit, abychom se od stěny neodloučili docela. Není to snadné, být miniaturizováni a současně zůstat přichyceni u stěny."

"Na jakou velikost budeme zminiaturizováni?" zeptal se Morrison s obavami.

Jeho slova byla přehlušena ječivým rozkazem Kaliininové.

"Arkadiji, vpřed. Opatrně!"

"Ano, Sofie - ale včas mě zastav." Otočil se k Morrisonovi a dodal: "Můj starý otec říkával: 'Mezi zatím málo a už příliš je rozdíl jen coby na šířku vlasu.'"

"Ještě, ještě," navigovala jej Kaliininová. "V pořádku. Zkusíme to."

Zdálo se, že loď se ještě víc přitiskla ke stěně a pak najednou sklouzla kupředu a Morrison ucítil jemný tlak vzad.

"V pořádku," řekla Kaliininová. "Ještě kousek."

Byli u okraje buňky. Za ní začínala další. Všechny dohromady zapadaly do sebe a tvořily tenkou trubici, k jejíž vnitřní stěně byla přilepena loď s pětičlennou posádkou. Přichycovala se k ní znovu a znovu, s tím, jak se měnil elektrický náboj na povrchu neustále se zmenšující lodí.

"Jak dalece budeme zminiaturizováni?" zeptal se Morrison znovu.

"Na velikost malé organické molekuly."

"A jaká bude při takovém rozměru možnost spontánní deminiaturizace?"

"Snesitelná," řekl Dežněv, "i když mnohem větší, než když jsme měli velikost červené krvinky nebo dokonce krevní destičky."

"Přesto si s tím nemusíme dělat starosti," řekla Boranovová. "Ujišťuji vás."

"Přesně tak," dodal Dežněv a lehce zvedl ruku se dvěma překříženými prsty, takže Morrison to viděl a Boranovová, která byla dál, to vidět nemohla. Toto původně americké gesto se rozšířilo po celém světě a Morrison, který přesně věděl, co znamená, cítil, jak jej uvnitř zamrazilo.

Dežněv se díval přímo před sebe, ale možná vycítil Morrisonův úšklebek nebo slyšel jeho slabé zasténání. "Nedělejte si s tím starosti, Alberte," řekl. "Je moudré mít vždy jenom jednu starost a nyní se tedy starejme o to, abychom se dostali ven z kapiláry. - Sofie, ty moje kuřátko."

"Ano, Arkadiji?" řekla.

"Zeslab pole v přední části lodí a jakmile se pohneme vpřed, hledej další vhodnou oblast k uchycení."

"Jistě, Arkadiji. Neřekl tvůj otec náhodou také to, že nemá smysl učit zloděje krást?"

"Ano," odpověděl Dežněv. "Tak tedy, krad', ty můj malý zloději, krad'."

Morrison se v duchu podívil, zda Dežněv a Kaliininová mají tak dobrou náladu, i když vědí, že jsou vystaveni nebezpečí náhlé smrti jen proto, aby jej také trochu povzbudili. Nebo tím dávají najevo své pohrdání nad jeho zbabělostí? Vybral si to první řešení. Může-li si člověk určitý čin vyložit po dobrém nebo po zlém, určitě raději dá přednost tomu dobrému. Dežněvův otec by mu určitě dal zapravdu. Ta myšlenka jej trochu povzbudila.

Zdálo se, že přední část lodí visí volně několik centimetrů (ve skutečném měřítku několik pikometrů?) od stěny kapiláry. Morrison si ji pozorně prohlížel a rozeznával natěsnané řady bílkovinných a tukových molekul, které stěnu tvořily.

Proč tohle všechno ignorujeme - pomyslel si. Zde se nám naskytá příležitost studovat materiál s mnohem větší přesností než s tím sebelepším elektronickým mikroskopem - a navíc v živoucím stavu; nejenom jej pozorovat, ale rovněž studovat živé změny a pohyb. Propluli jsme krevním tokem a pak spočinuli u stěny kapiláry, aniž bychom si cokoliv prohlédli se skutečným vědeckým zájmem. Vše jenom mýjíme a ničeho kolem sebe si nevšímáme o nic víc, než kdybychom byli v metru a projížděli tunelem. - Všichni jsou žhaví jen na to, aby už studovali oscilace produkované myšlenkami, oscilace, které možná neexistují.

Loď se pomalu pohybovala vpřed, jako by sama nějak vycítila svou cestu. Možná, že mezi Dežněvovými motory a jiskřícími elektrickými poli Kaliininové bylo přesně to, co ji vedlo.

"Blížíme se ke spoji, Sofie," řekl Dežněv podivně staženým hlasem. "Přesvědč se, zda je vše v pořádku. Já zatím loď ještě o kousek posunu."

"Z chování elektrického pole usuzuji, že poblíž spoje se nachází nakupenina argininů, takže oblast před námi má silný kladný náboj," řekla Kaliininová. "Já si s tím ale poradím tak snadno jako s hromádkou šlehačky."

"Žádnou přílišnou sebedůvěru, Sofie," upozornila ji Boranovová přísně. "Dávej pozor. Jestli uděláš chybu a loď se uvolní, budeme muset spoustu práce dělat znovu."

"Ano, Natálie," řekla Sofie, "ale při vši účtě, toho varování nebylo zapotřebí."

"Sofie, dělej přesně to, co ti říkám," řekl Dežněv. "Drž u stěny uchycenou jenom před loď, ale pevně. Všechno ostatní uvolni."

"Hotovo," řekla Sofie tiše.

Morrison zjistil, že zadržuje dech. Zadní část lodi se od stěny odpoutala, ale před byla stále uchycena. Krevní proud zachytil uvolněnou záď a otočil loď do takové pozice, že nyní svírala se směrem proudu pravý úhel, zatímco stěna kapiláry, u níž byla loď stále uchycena, se vydula jako nějaký vřed.

"Podívejte se," řekl staženým hlasem. "Vždyť my vytrhneme kus stěny."

"Ticho, všichni!" zahřímá Dežněv. - Pak se normálním hlasem obrátil na Kaliininovou: "Sofie, já teď pomalu zvýším výkon motorů. A ty musíš zneutralizovat celou loď - ale až ti řeknu."

Sofie rychle pohlédla na Boranovovou, která jí svým klidným způsobem řekla: "Udělej přesně to, co chce Arkadij, Sofie. V tomto má neomezenou pravomoc."

Morrisonovi se zdálo, že cítí, že loď je tlačena vpřed. Část stěny kapiláry, k níž byla přichycena, se napínala víc a víc.

"Arkadiji," řekla Sofie naléhavě, "Buď povolí pole nebo stěna."

"Ještě chvílku, drahousku, ještě chvílčku. - Teď."

Stěna se smrškla zpět a loď se prudce zhoupla. Když Morrison po chvíli vyhlédl ven, viděl, že přední část lodi je zabořena v tuhé hmotě mezi dvěma buňkami kapilární stěny.

52.

Když se loď prodírala spojením mezi buňkami, bylo slyšet tlumený hukot mikrofúzních motorů. Morrison si jejich činnost uvědomoval vůbec poprvé. Zdálo se, že to jde velmi ztěžka. Před nimi nebylo vidět vůbec nic. Tloušťka stěny kapiláry, třebaže v normálním měřítku zanedbatelná, nyní několikanásobně přesahovala délku lodi.

Loď byla zabořena v rozhraní mezi buňkami a Dežněv, kterému se na čele leskly kapičky potu, otočil hlavu směrem k Boranovové: "Natálie, odčerpáváme energii rychleji, než bychom měli."

"Tak tedy loď zastav a promysleme to," řekla Boranovová.

"Pokud zastavím, přirozená pružnost tohoto materiálu by nás mohla vymrštit z rozhraní zpět do krevního toku," namítl Dežněv.

"Zmírní tedy alespoň tah motorů. Nech je běžet jenom tak, aby nás udržely na místě."

Hukot ustal.

"Okolní prostředí na loď vyvíjí povážlivý tlak," řekl Dežněv.

"Dostatečný na to, aby nás rozdrtil, Arkadiji?"

"Ne, to zatím ne. Ale kdo může říct, co bude za chvíli?"

"To je tedy hezké!" vybuchl Morrison. "Neřikal snad někdo, že nyní máme velikost malé organické molekuly?"

"Máme velikost molekuly glukózy, která je tvořena dvaceti čtyřmi atomy," řekla Boranovová.

"Děkuji," řekl Morrison chladně, "ale vím, kolik atomů tvoří molekulu glukózy. A také vím, že malé molekuly pronikají stěnou kapiláry pomocí difúze. Difúze! To je to správné slovo. Jak to, že jsme nepronikli difúzí?"

"Difúze je náhodný jev," řekla Boranovová. "V krevním toku je v daném okamžiku dvacet čtyři miliard biliónů molekul glukózy. Pohybují se v něm nahodile a některým se podaří proniknout rozhraním mezi buňkami nebo buněčnou membránou ve stěně kapiláry a dostat na druhou stranu. Jenom velmi malému procentu se to podaří v daném okamžiku, ale je to dost na to, abychom si mohli být jisti tím, že tento proces funguje. Ostatní molekuly glukózy mohou zůstat v krevním toku třeba i měsíc, než se jim podaří proniknout. Máme snad čekat měsíc, než se nám to také podaří?"

"To není argument, Natašo," namítl Morrison netrpělivě. "Proč prostě neuděláme přesně to, co by na našem místě udělala skutečná molekula glukózy? Proč trčíme na místě?"

"Souhlasím s Albertem," řekl Koněv. "Difúze možná není jenom pasivní proniknutí. Zřejmě existuje nějaká interakce mezi objektem a bariérou, jíž má objekt pomocí difúze proniknout - až na to, že nevíme, co by tou interakcí mohlo být. Zvláště tady, když jsme na hranici mezi krevním tokem a mozkem."

"Ano, přesně tak," ozval se Dežněv. "A ty jsi odborník na mozek. Můžeš se tedy rozhlédnout kolem sebe a říct nám, jak ta difúze funguje?"

"Ne, to nemohu. Ale právě glukóza tvoří molekuly, které bariérou mezi krví a mozkem pronikají snadno. Je tomu tak proto, že to je jediný zdroj energie, nepostradatelný pro činnost mozku. Potíž je v tom, že třebaže loď má velikost molekuly glukózy, ve skutečnosti jí není."

"Přišel jsi na něco, Juriji," řekla Boranovová, "nebo je to jenom přednáška?"

"Myslím, že jsem na něco přišel. Dali jsme lodi neutrální náboj, protože jsme se potřebovali dostat do rozhraní. Proč už jsme jej ale nezměnili? Mohli bychom lodi dát elektromagnetický vzorec molekuly glukózy? Pokud jí ho dáme, bude pro Šapirovo tělo molekulou glukózy. Navrhuji ti, Natašo, abys to nařídila udělat."

Kaliininová ani nečekala na povel. "Hotovo, Natálie," řekla.

(Oba se obrazení jen na Boranovovou, všiml si Morrison. Oba stále dávají najevo, že pro ně ten druhý neexistuje.)

"Tlak v rozhraní klesá," řekl Dežněv za okamžik. "Poznává v nás přítele, takže se nám zdvořile klaní a ustupuje stranou. Matka mého otce, na kterou budu ještě dlouho vzpomínat, by vykřikla: 'Kouzla a čáry!' a v okamžiku by se schovala pod postel."

"Arkadiji," řekla Boranovová, "zesil tah motorů a proklouzni rozhraním dřív než si všimne, že pod vzorcem molekuly glukózy se schovává něco úplně jiného."

"Provedu, Natálie," odpověděl Dežněv.

"Tentokrát je to vaše zásluha, Juriji," řekl Morrison. "Váš návrh byl naprosto správný. Měl jsem na to přijít sám, ale přiznávám se, že mne to nenapadlo."

"To nic nebylo," řekl Koněv nevrle, jakoby ona pochvala byla něco, s čím neví, jak naložit. "Protože mozek prostě žije z glukózy, zmenšili jsme se na velikost molekuly glukózy. A jakmile jste se zeptal, proč nepronikáme difúzí, stejně jako ostatní molekuly glukózy, napadlo mne, že tak musíme i vypadat a že tedy potřebujeme její elektromagnetický vzorec."

"Členové výpravy," řekl Dežněv slavnostně, "pronikli jsme stěnou. Jsme venku z krevního toku. Jsme v mozku."

53.

V mozku, pomyslel si Morrison, ale ne v mozkové buňce. Zatím jsme se pouze dostali z mezibuněčného prostoru kapilární stěny do mezibuněčného prostoru v mozku, kde existují podpůrné struktury, vytvářející formy a vzájemné vztahy mezi nervovými buňkami, neboli neurony. Kdyby byly odstraněny, buňky by se scvrkly v beztvárovou hmotu, stlačenou gravitací a neschopnou vykonávat jakoukoliv koordinovanou činnost.

Byla to džungle, tvořená silnými vlákny kolagenu. (Tato téměř univerzální živočišná spojovací bílkovina má stejnou funkci, jakou plní celulóza v rostlinách, ale je úspornější, protože je to bílkovina a ne uhlohydrát a je také mnohem pružnější.) V jejich současném měřítku tato vlákna, bez elektronového mikroskopu naprosto neviditelná, vypadala jako kmeny stromů, naklánějící se sem a tam ve světě, kde gravitace neměla téměř žádný význam.

Byla mezi nimi i slabší a ještě slabší vlákna. Morrison věděl, že některá z nich jsou tvořena elastinem a že kolagen sám se může vyskytovat v nejrůznějších podobách. Kdyby to všechno viděl v širším záběru, kdyby byli méně zminiaturizováni, byl by schopen rozpoznat jejich řád a strukturu. Avšak na této úrovni zde byl jenom chaos. Žádným směrem neviděli daleko před sebe; bránila jim v tom zrnitost vláken.

Morrison si uvědomil, že loď se pohybuje velmi pomalu. Ostatní čtyři členové posádky se kolem sebe rozhlíželi v údivu. Buď tohle neočekávali (Morrison to neočekával, protože jej zajímaly spíš elektrické vlastnosti mozku a neměl čas zabývat se podrobněji jeho mikroanatomii) nebo, pokud to očekávali, ještě si na tak ohromující pohled nestačili zvyknout.

"Jak si myslíte, že odtud najdeme cestu k neuronu?" zeptal se. "Ví to někdo?"

Dežněv mu pohotově odpověděl: "Loď se může pohybovat pouze vpřed, takže poplujeme vpřed, dokud nenarazíme na buňku."

"Jak se v téhle džungli můžeme pohybovat přímo vpřed? Když lodí nemůžeme pořádně manévrovat, jak se chcete vyhnout překážkám?"

Dežněv si zamyšleně mnul bradu. "Nebudeme se jim vyhýbat, prostě se mezi nimi protlačíme. Pokaždé, když budeme míjet jeden z těchto objektů, loď bude na straně doteku zbržděna, takže naše dráha se zakříví jako dráha komety kolem slunce." Zasmál se. "Kosmonauti to tak dělají, když využívají gravitaci při obletech kolem satelitů nebo planet. A my to tak budeme dělat proto, že nemáme jinou možnost, jak se kolem těch věcí dostat."

"To nejsou věci, ale kolagenová vlákna," poznamenal Koněv zamračeně.

"A některá z nich jsou pěkně silná," dodal Morrison. "Myslím, že nebude snadné mezi nimi proplout. Stačí, když na jedno takové narazíme a zůstaneme stát na místě. Pokud se můžeme pohybovat pouze vpřed, co budeme dělat pak? Tato loď byla navržena pouze pro cestování v krevním toku. Mimo něj jsme bezmocní, protože tu neexistuje nic, co by nás unášelo."

"Arkadiji," řekla Boranovová, "vím, že loď má v zadní části tři mikrofúzní motory, jejichž trysky jsou rozmístěné ve tvaru rovnoramenného trojúhelníku. Mohl bys je spouštět jednotlivě?"

"Ne. Mohu ovládat pouze všechny tři najednou."

"Ano, Arkadiji, tak je tomu teď. Ale ty jsi loď navrhl a znáš ji do detailů. Mohl bys ovládání upravit takovým způsobem, aby se dal v určitém okamžiku zažehnout pouze jeden motor?"

Dežněv se zhluboka nadechl. "Každý mi znovu a znovu donekonečna opakoval, že se musím omezovat, že musím šetřit, že nesmím udělat nic, co by rozčílilo ty byrokraty."

"Tohle teď ponechme stranou, Arkadiji. Myslíš, že by to šlo nějak udělat?"

"Nechte mne přemýšlet. To znamená, že musím přijít na to, jak ostatní motory vyřadit z činnosti. Nevím, jestli něco takového bude fungovat, jak dlouho to bude fungovat a zda na tom nebudeme ještě hůř než teď. - Ale vím, na co myslíš. Když budu moci zažehnout jenom tu či onu trysku, budu schopen vyhýbat se překážkám."

"Ano, budeš vlastně manévrovat pomocí spouštění jednotlivých motorů."

"Pokusím se o to, Natálie."

"Proč jste si na tohle nevzpomněli dřív, když jsme byli v nesprávné kapiláře?" vybuchl Morrison rozčileně. "Mohlo mi to ušetřit onen malý problém, že jsem téměř zemřel, když jsem se pokoušel otočit loď."

"Kdybyste tak zbrkle nenavrhl, abychom loď otočili rukama," řekl Dežněv, "možná bychom na to přišli - ale stejně by to nebyl dobrý nápad."

"Proč ne?"

"Nacházeli jsme se v proudu krevního řečiště. Aerodynamika lodi je navržena tak, aby k pohybu co nejefektivněji využívala krevní tok. Pokud by se loď otáčela za pomoci motorů přímo v proudu, mohly by vznikat nebezpečné turbulence a bylo by velmi obtížné otočit se. Trvalo by to mnohem déle a stálo by to mnohem víc energie. Také jsme museli mít na paměti omezený prostor v kapiláře. Zde není žádný proud a protože jsme natolik zminiaturizováni, je tu i spousta místa."

"To stačí," přerušila jej Boranovová. "Pusť se do práce, Arkadiji."

Dežněv tak učinil, prohledáváje skříňku s náradím. Pak odstranil vrchní kryt řídicího panelu a pečlivě studoval detaily ovládání. Po celou dobu si něco nesrozumitelně mumlal.

Koněv seděl s rukama založenýma za hlavou. Aniž by se otočil, řekl: "Alberte, povězte nám něco o těch pocitech, které jste vnímal."

"Pocitech?"

"Zmínil jste se o nich těsně před tím, než jsme z Grotta dostali zprávu, že se nacházíme ve správné kapiláře. Mluvím o pocitech, které jste vnímal během svých pokusů, když jste se pokoušel analyzovat mozkové vlny."

"Aha," řekl Morrison a zachytil pohled Kaliininové.

Téměř neznatelně zavrtěla hlavou. A velmi opatrně si zvedla prst před ústa.

"Nemám k tomu co dodat," řekl Morrison. "Měl jsem jenom nějaké nejasné pocity, které nemohu objektivně popsat. Možná to byly jenom mé představy. Alespoň o tom byli přesvědčeni všichni, kterým jsem o nich vyprávěl."

"A nikdy jste o tom nic nepublikoval?"

"Nikdy. Pouze jsem se o nich při jistých příležitostech zmínil a zřejmě jsem to vůbec neměl dělat. Pokud o nich slyšel Šapiro, či vy, bylo to jenom v ústním podání. Kdybych to byl publikoval, znamenalo by to něco jako vědeckou sebevraždu a to jsem nechtěl."

"To by bylo špatné."

Morrison na okamžik pohlédl směrem ke Kaliininové. Lehce pokývla hlavou, ale neřekla nic. - Bylo jasné, že v lodi, kde by ji všichni snadno slyšeli, rozhodně nemůže říct to, co by chtěla.

Rozhlédl se kolem sebe. Dežněv byl zabrán do své práce, bručíc si něco pod fousy. Koněv hleděl přímo před sebe, ponořen do kdovíjakých mučivých myšlenek. Boranovová pozorně studovala monitor svého počítače a dělala si nějaké poznámky. Morrison se je nepokoušel rozluštit - v angličtině sice uměl číst vzhůru nohama, ale v ruštině mu to příliš nešlo.

Pouze Kaliininová, po jeho levici, se na něj dívala.

Morrison sevřel rty a vyvolal na počítači textový editor. Neměl sice k dispozici klávesnici umožňující psaní v azbuce, ale hláskoval ruská slova foneticky v latince. CO SE DĚJE?

Chvilí váhala, protože s latinkou zřejmě neměla velké zkušenosti. Pak se její prsty rozběhly po klávesnici a na její obrazovce se v úhledné azbuce objevilo: NEVĚŘTE MU. NEŘÍKEJTE NIC. Okamžitě to vymazala.

PROČ? napsal Morrison.

Kaliininová odpověděla: NENÍ ZLÝ, ALE JDE MU O PRVENSTVÍ. UDĚLAL BY PRO TO COKOLIV, COKOLIV, COKOLIV.

Slova zmizela a ona se dívala jiným směrem.

Morrison se na ni zamyšleně podíval. Je to jenom pomsta zrazené ženy?

V každém případě na tom nezáleželo, protože neměl v úmyslu mluvit o ničem, co se na veřejnosti neobjevilo buď v tisku nebo v ústním podání. On sám také nebyl zlý, ale pokud se to týkalo priority a jeho nároku na objev, neudělal by sice cokoliv, cokoliv, cokoliv, ale rozhodně by se hodně snažil.

Stále ještě neměl nic na práci. Nebo snad jen jednu věc, která rozhodně nebyla prací, ale která se mu začínala vkrádat do mysli a vytlačovat z ní všechno ostatní.

Otočil se na Boranovovou, která se stále zabývala svým přístrojem a v zamyšlené koncentraci jemně poklepávala prsty do opěradla sedadla.

"Natálie?"

"Ano, Alberte?" Nevzhlédla.

"Je mi hrozně trapné, že vás musím vyrušit něčím tak přízemním, ale" - hlas mu sklouzl do téměř do neslyšitelného šepotu - "přemýšlím o tom, že budu muset na malou stranu."

Podívala se na něj, koutky jejích rtů se jemně zachvěly, ale neusmála se. Ani neztišila hlas. "Proč o tom přemýšlíte, Alberte? Udělejte to."

Morrison se cítil jako malý chlapec, který se hlásí, aby mohl odejít ze třídy - i když věděl, že je to naprosto zbytečné.

"Nechci být první."

Boranovová se usmála, téměř jako by byla učitelkou v oné třídě. "To je tedy pěkně hloupé a vy v žádném případě hloupý nejste. Já jsem byla první a ani o tom nevíte." Pak mírně pokrčila rameny a řekla: "Když budete v takovém napětí, bude to čím dál tím horší, jak už jsem sama zjistila."

Morrison už to také věděl. "Vám se to řekne," zašeptal. "Vy tam vzadu sedíte sama." A lehce pokývl hlavou směrem k Sofii.

"Ach tak!" řekla Boranovová. "Snad nechcete, abychom vám tam dali zástěnu? Mám ji zakrýt oči rukou? (Kaliininová se překvapeně podívala jejich směrem.) Jsem si jistá, že vás bude ignorovat. Jednak ze zdvořilosti, jednak proto, že za chvíli to bude ona, kdo si bude přát, abyste vy ignoroval ji."

Morrison byl v rozpacích, protože Kaliininová se na něj nyní dívala s pochopením. "Poslyšte, Alberte, vždyť jsem vás držela nahého na klíně. Takže, jaképak ostýchání?"

Morrison se mírně usmál a vděčně pokývl hlavou.

Pokoušel se vzpomenout si, jak se zachází s poklopem sedadla, ale jakmile si to vybavil, uvědomil si, že se otevírá s dost hlasitým cvaknutím. (Ti hrozí Sověti! Zaostali v takových maličkostech. Proč to nemohli navrhnout tak, aby se to otvíralo nehlučně?)

Konečně se mu podařilo uvolnit elektromagnetický šev v rozkroku a instinktivně si začal lámat hlavu tím, zda se mu jej pak podaří zavřít.

Když se poklop otevřel, ucítil na své holé pokožce nepříjemný proud vzduchu. Jakmile byl hotov, s ohromnou úlevou si vydechl. Uzavřel šev v rozkroku a posadil se, oddychující. Uvědomil si, že přitom zadržoval dech.

"Tu máte," řekla Boranovová stroze. Chvilí hleděl na to, co drží v ruce a pak si uvědomil, že to je malý, hermeticky uzavřený ubrousek. Roztrhl obal a zjistil, že ubrousek uvnitř je vlhký a parfémovaný. Utřel si s ním ruce. (Ti Sověti jsou přece jen učenliví, pomyslel si - třebaže maličkosti jako tato, byly všude jinde už dlouho samozřejmostí.)

A pak zazněl Dežněvův hluboký hlas, hlasitě, velmi hlasitě, po všem tom šeptání, které Morrison absolvoval:

"Hotovo."

"Co je hotovo?" zeptal se Morrison rozčileně, automaticky se domýšleje, že Dežněv naráží na jeho tělesnou potřebu.

"Samostatné ovládání jednotlivých motorů," řekl Dežněv, zářící nad svým ovládacím panelem. "Mohu zažehnout jeden, dva nebo všechny tři. Je to naprosto spolehlivé - myslím."

"Tak jak je to doopravdy, Arkadiji?" zeptala se Boranovová jízlivě. "Je to naprosto spolehlivé - nebo je to jenom věc tvého názoru?"

"Tak i tak," odpověděl Dežněv. "Podle mého názoru je to naprosto spolehlivé. Potíž je v tom, že moje názory nebývají vždy správné. Můj otec říkával -"

"Myslím, že bychom to měli vyzkoušet," řekl Koněv, vědomě tím skákuje Dežněvovu otci do řeči.

"Samozřejmě," řekl Dežněv. "To je naprosto jasné, ale jak říkával můj otec:" - zvedl hlas, jako by byl pevně rozhodnut, že tentokrát jej nic nezastaví - "jistá věc na něčem, co je samozřejmé, je ta, že ji někdo musí říct." - A stejně tak dobře zřejmě víte -"

Na okamžik se odmlčel a Boranovová se zeptala: "Co zřejmě víme?"

"Několik věcí, Natašo," odpověděl Dežněv. "Především to, že tento způsob řízení a vyhýbání se překážkám si vyžádá mnoho energie. Snažil jsem se, ale loď k tomu prostě není uzpůsobená. A pak to - nu, prostě nyní nemohu komunikovat s Grottem."

"Nemůžeš komunikovat?" vykřikla Kaliininová. V jejím hlase bylo slyšet překvapení i rozčilení zároveň.

"Co tím myslíš, že nemůžeš komunikovat?" zeptala se Boranovová nervózně.

"Poslyš, Natašo, nemohu jednotlivé motory řídit bez vedení, že ano? Ani ten nejlepší inženýr na světě nedokáže udělat dráty jen tak z ničeho a také nemůže z ničeho vykouzlit silikonové čipy. Něco jsem prostě musel rozmontovat a jedinou věcí, kterou jsem mohl rozebrat, aniž bych poškodil loď, bylo komunikační zařízení. Řekl jsem to těm v Grottu a bylo z toho hodně pláče a nařikání, ale jak mne mohli zastavit? Takže nyní můžeme s lodí plout, kam budeme chtít, alespoň si to myslím - ale nemůžeme komunikovat s Grottem, a tím jsem si naprosto jistý."

54.

Když se loď začala pohybovat, vládlo v ní naprosté ticho. Prostředí nyní bylo docela jiné. V krevním proudu je mjíela spousta objektů - některé se míhaly před lodí, jiné pomalu pluly za ní. Byl tam prostě cítit pohyb, i kdyby to mělo být jen proto, že neustále ubíhala vzad mozaikovitá struktura kapilár nebo usazeniny tuku v tepnách.

Tady, v mezibuněčném prostoru, nic takového nebylo. Žádné příznaky života. Změť kolagenových vláken vypadala jako pravěký prales tvořený pouhými kmeny bez listů, bez barvy, bez zvuku, bez pohybu.

Jakmile se loď vydala na cestu vazkou mezibuněčnou tekutinou, vše začalo ubíhat dozadu. Loď proplouvala mezi vzájemně propojenými vlákny a když je mjíela, Morrison měl dojem, že každé kolagenové vlákno je po celé délce omotáno volnou spirálou. Na slabších vlákních byla tato spirála výraznější.

Najednou se před nimi objevilo velmi silné vlákno, skutečný panovník kolagenové džungle.

"Budeš se mu muset vyhnout, Arkadiji," řekl Koněv. "Alespoň si vyzkoušíš, jestli to funguje."

"Dobrá, ale nebude to pro mne příliš pohodlné. Nemám ovládání zrovna při ruce." Sklonil se a tápal rukama někde v úrovni svých lýtek. "Doufám, že to nebudu muset dělat příliš často. Pro člověka tak statné postavy je to dost obtížné."

"Chtěl jsi snad říct pro tlustého člověka," řekl Koněv zlomyslně. "Příliš jsi se zanedbal, Arkadiji. Měl bys zhubnout." Dežněv se narovnal. "Dobrá. Já tedy končím, jdu domů a začnu hubnout. - Myslíš, že zrovna teď je vhodný čas na to, abys mne poučoval, Juriji?"

"Rozhodně není čas na to, aby ses tu rozčiloval, Arkadiji," řekla Boranovová. "Dej se do toho!"

Dežněv se sklonil s potlačeným heknutím. Loď pomalu a v mírném oblouku zatočila doprava; nebo pokud by se to mělo popsat z pohledu pozorovatele v lodi, silné kolagenové vlákno uhnulo doleva a stejně tak i všechno ostatní.

"Narazíš do něj," zvolal Koněv. "Zaboč ostřeji."

"Víc to nejde," řekl Dežněv. "Motory k tomu nejsou přizpůsobené a já na tom nemohu nic změnit."

"Dobrá, pak do něj tedy narazíme," řekl Koněv a v jeho hlase zaznělo něco jako obava.

"No tak tedy narazíme," řekla Boranovová rozčileně. "Juriji, prosím tě, nešir tady paniku nad tím, co se ještě nestalo."

Loď je vyrobena z tuhé plastické hmoty; a struktura toho vlákna připomíná něco jako gumu."

Když mluvila, příd' lodi začala vlákno mjíet. Boční stěnou bylo vidět, že rozšiřující se trup lodi do něj nevyhnutně musí narazit. Ke střetu došlo, když vlákno bylo téměř na úrovni sedadla Kaliininové. Neozval se žádný praskot, jenom slabý syčivý zvuk. Jak řekla Boranovová, vlákno skutečně mělo gumovitou strukturu, takže se pod silou nárazu prohnulo,

pak se opět narovnal a odstrčil loď stranou. Jako polštář, zmírňující odraz, posloužila rovněž slizovitá mezibuněčná tekutina.

"Vypnul jsem motor ihned, jakmile jsem viděl, že narazíme," řekl Dežněv. "Takže jsme odbočili díky tomu, že vlákno nás samo odstrčilo."

"Ano," řekl Koněv, "ale co kdybys chtěl zabočit jiným směrem?"

"Použil bych motor. Anebo bych o něco dřív odbočil tak, aby nás vlákno odmrštilo doprava. V každém případě je nutné, abychom motorů používali co nejméně. Za prvé, nesmíme příliš rychle odčerpávat energii. A za druhé, velký odběr energie zvyšuje možnost spontánní deminiaturizace."

"Cože?" vykřikl Morrison. Otočil se k Boranovové. "Je to pravda?"

"To pro nás nepředstavuje žádnou hrozbu," řekla Boranovová, "ale pravda to je. Možnost deminiaturizace se tím o něco zvyšuje. Nás v tuto chvíli spíše ale zajímá úspora energie."

Morrison nebyl schopen potlačit svůj hněv. "Vy snad nevidíte jak směšná - ne, přímo zločinná - je celá tahle situace? Jsme na lodi, která na tento úkol prostě nestačí a všechno, co děláme, situaci jenom zhoršuje."

Boranovová zavrtěla hlavou. "Alberte, prosím vás. Víte, že nemáme jinou možnost."

"Kromě toho," řekl Dežněv a zašklebil se, "mějte na paměti, že pokud se nám naši úlohu podaří splnit i v této nevyhovující lodi, tím víc se proslavíme. Budeme hrdinové. Opravdoví hrdinové. Dostaneme Leninův řád - každý svůj. To je jasné! A pokud se nám to nepodaří, budeme to moci vysvětlit tím, že chyba byla v konstrukci lodi a ne v nás."

"Ano. Sovětští hrdinové zvítězí nebo prohrají," zabručel Morrison. "A co já?"

"Mějte na paměti, Alberte," řekla Boranovová, "že pokud naše výprava bude úspěšná, rozhodně nezůstanete stát stranou. Leninův řád už byl při různých příležitostech udělen mnoha cizincům, Američany nevyjímaje. Kdybyste počtu z jakéhokoliv důvodu nechtěl přijmout, určitě se proslavíte svou vlastní teorií a možná získáte Nobelovu cenu ještě dřív, než kdokoliv z nás."

"Zatím na tom nejsme tak dobře, abychom mohli říkat hop, když jsme ještě nepřeskočili," namítl Morrison. "Děkuji pěkně - ale já se skládáním svého projevu k přijetí Nobelovy ceny raději ještě počkám."

"Napadá mne, zda jsme na tom alespoň tak dobře," řekla Kaliininová, "abychom byli schopni najít nějaký neuron."

"V čem je problém?" zeptal se Dežněv. "Můžeme se pohybovat vpřed a vyhýbat se překážkám, jsme venku z kapiláry a v mozku. Tamhle je jeden neuron, tamhle další, dohromady jsou jich tady miliardy."

"Říkáš tamhle?" zeptala se Kaliininová. "Vidím jenom kolagenová vlákna."

"Kolik si myslíš, že je tu mezibuněčné tekutiny?" zeptal se Dežněv.

"Pokud bychom měli normální velikost, pak by to byla mikroskopická vrstva," řekla Kaliininová. "Ovšem při naší velikosti molekuly glukózy může mezi námi a nejbližším neuronem být kilometrová vzdálenost."

"Dobrá tedy," řekl Dežněv. "Popojedeme o kilometr. Bude to chvíli trvat, ale dokážeme to."

"Ano, pokud bychom se mohli pohybovat přímo, byla by to hračka. Jenomže my jsme uprostřed husté džungle."

Musíme zatačet a objíždět vlákna sem a tam a nakonec urazíme ne jeden kilometr, ale padesát a zjistíme, že jsme tam, kde jsme začali. Prostě budeme bloudit dokola a na neuron nemusíme bez patřičné dávky štěstí vůbec narazit."

"Jurij má mapu," řekl Dežněv, trochu v rozpacích. "Jurijova cerebro - cosi - "

Koněv zamračene zavrtěl hlavou. "Můj cerebrograf mi ukazuje oběhovou

síť mozku a uspořádání buněk, ale nemohu zobrazit zvětšit natolik, aby na něm byla vidět naše pozice v mezibuněčné tekutině. Na tak podrobné detaily není cerebrograf naprogramován a já z něj víc nedostanu."

Morrison se podíval skrze stěnu lodi. Na všechny strany se prostíral prales kolagenových vláken, obklopujících je a křížících jim cestu. Žádným směrem skrze ně nemohl nikam dohlédnout a žádným směrem nebylo vidět nic jiného než vlákna samotná.

Žádné nervové buňky! Žádné neurony!

Kapitola 13

BUNKA

Zed', která praví: "Vítej, cizinče,"

nikdy nebyla postavena.

- Dežněv starší

55.

Boranovová se zamračila a její chřípí se zachvělo, ale hlas zůstal klidný.

"Arkadiji," řekla, "snaž se plout vpřed v co nejpřímější linii. Odbočuj co nejméně a pokud možno, pak střídavě doleva a doprava. A poněvadž jsme v trojrozměrném prostoru, tak i střídavě nahoru a dolů."

"Bude v tom hrozný zmatek, Natašo," řekl Dežněv.

"Samozřejmě, ale snad to nebude tak zlé. Víím, že je nemožné, abychom pluli zcela rovně, ale takhle alespoň nepoplujeme v kruzích či spirálách. A dříve nebo později se určitě dostaneme k buňce."

"Možná, kdybys loď maličko deminiaturizovala - " řekl Dežněv nesměle.

"Ne," odpověděla Boranovová prudce.

"Počkej, Natašo. Přemýšlej o tom. Pokud se mírně deminiaturizujeme, budeme muset urazit menší vzdálenost. Zvětšíme se a prostor mezi krevní kapilárou a neuronem se zmenší." Udělal výmluvné gesto rukama. "Rozumíš mi?"

"Rozumím. Jenomže čím větší budeme, tím obtížnější pro nás bude cesta mezi vlákny. Mozkové neurony jsou dobře chráněné. Mozek je jediným orgánem, který je celý obklopený kostní hmotou, lebkou, a neurony samotné, které jsou těmi nejméně pravidelnými strukturami v těle, jsou chráněny mezibuněčným materiálem. Stačí rozhlédnout se kolem

sebe. Máme pouhou velikost molekuly glukózy. Jen stěží se vlákny prodíráme, a to ještě s obavami, že přitom mozek nějak drasticky poškodíme."

V tom okamžiku se Koněv náhle otočil ve svém sedadle, nejdříve se podíval vlevo, pak vzhůru, takže se vyhnul pohledu na Kaliininovou a teprve pak jeho zrak sklouzl na Boranovovou. "Já si myslím, že nemusíme cestovat naslepo - jen tak nahodile," řekl.

"Jak jinak, Juriji?" zeptala se Boranovová.

"Neurony určitě lze podle něčeho identifikovat. Ve velmi krátkých intervalech jimi periodicky po celé délce probíhají nervové impulsy. A právě ty by se daly zachytit."

Morrison se zamračil. "Neurony jsou obalené myelinovou pochvou, která je izoluje od okolního prostředí."

"Izolované jsou axony - ne těla buněk."

"Ale jsou to právě axony, kde jsou nervové impulsy nejsilnější."

"Ne, nejsilnější impulsy jsou v synapsích a ty také nejsou izolované. V synapsích neustále probíhá přenos signálů a vy byste měl být schopen zachytit je."

"V kapiláře to nešlo," řekl Morrison.

"Byli jsme na špatné stěně. - Poslyšte, Alberte, proč se se mnou o tom hádáte? Ptám se vás jen, jste-li schopen zachytit mozkové vlny. Proto jste přece tady, nebo ne?"

"Byl jsem unesen," řekl Morrison prudce. "Proto jsem tady."

Boranovová se naklonila vpřed. "Alberte, ať už je důvod jakýkoliv, jste tady a Jurijův návrh je rozumný. - A ty, Juriji, musíš se vždy hned kvůli všemu hádat?"

Morrison zjistil, že se chvěje hněvem a na okamžik vlastně nevěděl proč. Koněvův návrh byl docela rozumný.

Pak si uvědomil, že jej požádali, aby své teorie ověřil v podmínkách, které mu nedovolí žádný únik. Na dosah ruky má mozkovou buňku, která je vzhledem k němu velká jako hora. Když udělá to, co po něm chtějí - a když se mu nakonec přece jen vlny nepodaří zachytit - jaký argument a jaká výmluva pak skryjí skutečnost, že veškerá jeho dosavadní práce byla k ničemu a že se vždy jenom mýlil?

Byl rozčilený z toho, že jej zatlačili do tak nepříjemné pozice. Ani ne tak Koněv, jako okolnosti.

Uvědomoval si, že Boranovová čeká, až něco řekne a že Koněv na něj upřeně hledí.

"Pokud zachytím nějaké signály," řekl, "budou přicházet ze všech směrů. S výjimkou kapiláry, kterou jsme právě opustili, jsme ze všech stran obklopeni nesmírným množstvím neuronů."

"Ale některé jsou blíže než ty druhé," řekl Koněv, "a pouze jeden z nich nám může být nejbližší. Mohl byste určit, ze kterého směru přicházejí nejsilnější signály? Mohli bychom se na ně pak zaměřit."

"Zařízení, které mám k dispozici, není směrové."

"Aha! Američani tedy také používají přístroje, vhodné jen pro specifické účely a naprosto nepoužitelné v nouzových situacích. Nejsou to pouze ignorantští Sověti, kdo -"

"Juriji!" zasáhla Boranovová přísně.

Koněv polkl. "Předpokládám, že mi opět řekneš, že provokuji. - V tom případě mu, Natašo, sama řekni, ať vymyslí něco, co mu umožní určit směr, z něhož přicházejí nejsilnější signály."

"Prosím vás, Alberte, pokuste se o to," řekla Boranovová. "Pokud se vám to nepodaří, budeme se prostě muset dál prodírat touhle kolagenovou džunglí a doufat, že na něco narazíme, než bude příliš pozdě."

"Bloudíme dál a dál," vložil se do rozhovoru Dežněv, téměř vesele, "ale nic nevidím."

Stále ještě rozčilen, Morrison zapnul svůj počítač a naprogramoval jej pro příjem mozkových vln. Obrazovka se rozsvítila.

Až doposud své elektrody vždy zaváděl přímo do nervu samotného. Kam je má připojit teď? Není tu žádný nerv, do kterého by je mohl zavést - nebo, vždyť je vlastně uvnitř mozku, což celou situaci činí velmi nepřírozenou. Ale kdyby elektrody jen vytáhl vzhůru a rozevřel je jako anténu, snad by to mohlo fungovat. Při jejich současné velikosti by její rozpětí sice bylo velmi malé, a třeba vůbec k ničemu, ale možná -

Vzal elektrody a roztáhl je do takové polohy, že byly široce rozevřené, jako tykadla nějakého hmyzu. Pak doladil příjem, jak nejlépe mohl a na obrazovce se najednou objevily zřetelné úzké vlny - ale jen na okamžik. Nedobrovolně vykřikl.

"Co se děje?" zeptala se Boranovová ohromeně.

"Něco jsem zachytil. Bylo to jenom mihnutí. - Už je to pryč."

"Zkuste to znovu."

Morrison vzhlédl. "Poslouchejte. Všichni. Potřebuji klid. S tímhle se pracuje velmi obtížně a nejlépe mi to jde, když se mohu naprosto soustředit. Rozumíte? Takže žádný hluk. Nic."

"Co jste to zachytil?" zeptal se Koněv tiše.

"Co jako?"

"No to mihnutí. Zachytil jste přece něco, ne? Můžete nám říci, co to bylo?"

"Ne. Nevím, co jsem to zachytil. Musím se soustředit." Otočil se dozadu. "Natašo, já tady na rozdíl od vás nemám takové postavení, abych mohl vydávat rozkazy. Teď mne nikdo nesmí vyrušovat, hlavně ne Jurij."

"Všichni budeme zticha," řekla Boranovová. "Pokračujte, Alberte. - Juriji, ani slovo."

Morrison prudce pohlédl vlevo, protože ucítil jemný dotek na své ruce. Kaliininová na něj upřeně hleděla a pohybovala ústy tak přehnaným způsobem, že se mu podařilo zachytit ruská slova: "Vůbec si ho nevšímejte. Ukažte mu! Ukažte mu!"

Její oči se leskly. Morrison si nemohl pomoci, aby se na ni v odpověď neusmál. Možná, že ji motivuje pouze touha pomstít se muži, který ji opustil, ale líbil se mu ten její pohled, plný ujištění a víry.

(Jak dlouho už se na něj takhle nepodívala žena, s pýchou a vírou v jeho schopnosti? Jak už je to dlouho, kdy to

naposledy udělala Brenda?)

Projel jim záchvěv sebelítosti a chvíli mu trvalo, než se vzpamatoval.

Zpět k přístroji. Snažil se vymazat celý svět, všechno kolem, myslet pouze na svůj počítač, pouze na slabé kolísání v elektromagnetickém poli, tvořené vzájemnou výměnou iontů sodíku a draslíku podél neuronové membrány.

Obrazovka opět zablikala, ustálila se a objevilo se na ní mírné zvlnění. Opatrně, sotva se dotýká kláves, Morrison zadal příkaz k rozpětí záběru. Křivka ve tvaru vrcholů a údolí se začala rozšiřovat a její okraje sklouzávaly pryč z obrazovky. Na jediném, detailně zobrazeném vrcholu, který na obrazovce zbyl, bylo vidět nepatrné zvlnění.

To bude ono, pomyslel si, ale bál se to říct nahlas. Dokonce se bál i intenzivně přemýšlet, jako by měl strach z toho, že jediný fyzický či psychický čin vše na obrazovce nenávratně vymaže.

To malé zvlnění - skeptické vlny, jak jim říkal - se rozostřovalo a opět zaostřovalo, ale nikdy nebylo ostré docela.

Morrisona to nepřekvapilo. Je možné, že zachycuje pole většího počtu buněk, která se od sebe vzájemně liší. Rušivě působí rovněž plastický trup lodi a také Brownův pohyb. Možná i neustálá přeměna atomů, přicházejících do styku s miniaturizačním polem.

Zázrakem bylo, že vůbec něco zachytil.

Opatrně se dotkl elektrod - protáhl je mezi prsty nahoru a dolů, nejdříve jednu, pak druhou, pak obě najednou, pak obě opačným směrem. Pak je jemně natáčel do všech možných stran. Kvalita příjmu silně kolísala, ale Morrison netušil, čím to je, protože nestačil sledovat, co přesně dělal ve chvílích, kdy se vlny stávaly zřetelnějšími.

A pak, v jistém okamžiku, nastalo výrazné zesílení. Stačila malá odchylka jedním či druhým směrem a vlny se opět rozmazávaly, ale v tomto jediném nasměrování byly nádherně zřetelné. Snažil se ovládnout své chvějící se ruce.

"Arkadiji," vydechl.

"Ano, můj americký kouzelníku," ozval se Dežněv.

"Zabočte doleva a maličko vzhůru. Nechci moc mluvit."

"Budeme se muset vyhýbat vláknům."

"Zatáčejte pozvolna, jinak ztratím ohnisko."

Morrison bojoval s tím, aby jeho oči nesklouzly vlevo ke Kaliininové. Stačilo by, aby se jen podíval na její obličej a nevyhnutné pomýšlení na to, jak je hezká, by mohlo vše na obrazovce rozmazat a tím zmařit veškeré jeho úsilí. Jen pouhá myšlenka na to stačila k tomu, aby se vlna začala ztrácet.

Dežněv s lodí opatrně zatáčel v širokém oblouku a Morrison přitom jemně upravoval nasměrování elektrod. Občas zašeptal strohý příkaz: "Nahoru a vpravo," "Dolů," "Maličko doleva."

Nakonec vydechl: "Přímě vpřed."

Až se dostaneme blíž, mělo by to jít snadněji, pomyslel si. Ale věděl, že nebude schopen uvolnit se, dokud neuron nebude na dohled. A spatřit jej skrze ponuru džungli kolagenu bude nesmírně obtížné. To už budou muset být těsně u něj.

Soustředit se na jedinou věc bylo tak únavné, jako pevně zatnout pěst a nechat ji zaťatou. Takhle by to dál nešlo.

Bude muset myslet na něco jiného, něco naprosto neutrálního, něco, co jeho mysl nebude, alespoň na chvíli, tak vyčerpávat. Myslel tedy na svou rodinu. Protože na ni myslíval tak často, její představa už vybledla a nějak ztratila svůj emocionální účinek. Byla to fotografie, která se pomalu ohýbala a žloutla a on s její pomocí snadno sklouzl zpět k soustředění se na své skeptické vlny.

Pak - bez varování a najednou - se do jeho mysli vkradlo něco naprosto jiného. Byl to ostrý mentální obraz Sofie Kaliininové, mladší, hezčí a šťastnější, než se mu zdála nyní, po tu krátkou dobu, co ji znal. A spolu s tím obrazem se dostavil silný pocit lásky, frustrace a žárlivosti, která jej vyčerpávala.

Nebyl si vědom některého z těchto citů, ale kdo ví, jaké podvědomé myšlenky a city se skrývají v jeho vlastních mozkových buňkách. Kaliininová? Smýšlí o ní takhle? Tak brzy? Nebo je příčinou takové neuvěřitelné reakce ono abnormální napětí z této fantastické cesty do lidského mozku?

Pak si všiml, že vše na obrazovce je rozmazáno. Chtěl na Dežněva vykřiknout, aby zastavil, zatímco on by se znovu pokusil soustředit se na vlny, když vtom Dežněv zvolal: "A máme ji tady, Alberte. Přivedl jste nás k buňce jako honící pes. Blahopřejí!"

"Blahopřání patří také Jurijovi," řekla Boranovová, hledíc na zamračeného Koněva, "protože to byl jeho nápad a on Alberta přesvědčil."

Koněvův obličej se uvolnil a Dežněv řekl: "Ale jak se teď dostaneme dovnitř?"

56.

Morrison se se zájmem rozhlížel kolem. Viděl rozsáhlou brázditou stěnu, rozprostírající se do všech stran, tak daleko, kam jen šlo ve světle lodního reflektoru dohlédnout. Brázdy samotné byly narušené vypouklinami, takže při podrobnější prohlídce stěna vypadala jako nějaká šachovnice, v níž každý čtverec se vydouval vzhůru. Mezi výdutěmi bylo vidět neuspořádané výčnělky ve tvaru silných, větvičích se lan, které stěně dávala jakoby potřhaný vzhled.

Morrison si s jistým úsilím uvědomil, že je zminiaturizován a pochopil, že ony výdutě jsou okraje molekul (fosfolipidů, jak předpokládal), tvořících buněčnou membránu. Se zděšením si uvědomil, co pro loď znamená mít pouhou velikost molekuly glukózy. Buňka proti ní byla obrovská; vzhledem k současnému měřítku lodi musela mít v průměru několik kilometrů.

Také Koněv hleděl na buněčnou membránu, ale přerušil své kontemplativní rozjímání dřív než Morrison.

"Nejsem si jistý," řekl, "zda tohle je mozková buňka - nebo alespoň neuron."

"Co jiného by to mohlo být?" zeptal se Dežněv. "Jsme v mozku a tohle je buňka."

Aniž by se pokusil zastít pohrdání ve svém výrazu, Koněv řekl: "V mozku je víc než jen jeden druh buněk.

Nejdůležitější z nich jsou z hlediska myšlení neurony. V lidském mozku je jich deset miliard. Současně je v něm i

desetkrát tolik gliálních buněk několika druhů a ty vykonávají různé podpůrné a vedlejší funkce. Jsou podstatně menší než neurony. Máme tedy šanci jedna ku deseti, že tohle je gliální buňka. Myšlenkové vlny se ale nacházejí jen v neuronech."

"Nemůžeme se řídit pouze náhodou, Juriji," řekla Boranovová. "Můžeš mi definitivně říct, zda tohle je gliální buňka nebo neuron, aniž bys to jen statisticky počítal?"

"Rozhodně to nepoznám jen podle toho, že si ji prohlédnu. V této velikosti vidím pouze malou část buněčné membrány a v takovém případě vypadá jedna buňka stejně jako druhá. Musíme se zvětšit a pak uvidíme. - Předpokládám, že teď už se můžeme zvětšit, Natašo. Konec konců, už jsme pronikli tím, co jsi nazvala kolagenovou džunglí."

"Je-li to nutné, můžeme se deminiaturizovat," řekla Boranovová, "ale bude to mnohem zdoluhavější a riskantnější než miniaturizace. Při deminiaturizaci se uvolňuje teplo a musí se to dělat pomalu. Máme nějakou jinou možnost?"

"Mohli bychom znovu použít Albertův přístroj," řekl Koněv kysele. "Alberte, pamatujete si, ze kterého směru vlny přicházejí?"

Morrison zaváhal. Když se vlny na jeho obrazovce rozmazaly, těsně předtím, než spatřili buňku, měl onu vizi Kaliininové a nechtěl ji přivolat zpět. Bylo to příliš pokořující, příliš nepříjemné. Pokud jeho mysl potlačovala a skrývala tyto myšlenky, byly potlačeny a skryty opravdu dokonale, protože nyní si ničeho takového nebyl ani v nejmenším vědom.

"Nejsem si jistý - " odpověděl nerozhodně.

"Pokuste se o to," řekl Koněv a všichni čtyři Sověti na Morrisona pohlédli s nadějí v očích.

Pokrčil rameny a znovu se soustředil na svůj přístroj. Po chvíli uvažování řekl: "Zachytil jsem nějaké vlny, Juriji, ale nejsou tak zřetelné, jako když jsme byli na cestě sem."

"Zesilují některým směrem?"

"Jen nepatrně a to směrem vzhůru, ale upozorňuji vás, že směrové schopnosti mého zařízení jsou opravdu velmi omezené."

"Ano, stejně jako schopnosti této lodi, na kterou si stále stěžujete. - Myslím, že se stalo tohle, Natálie. Když jsme byli na cestě sem, byli jsme schopni zachytit signály neuronu přímo zpoza vrcholu gliální buňky, která leží před ním. Když Arkadij uviděl tuhle buňku, automaticky k ní zamířil a poněvadž neuron je schován za ní, vlny nyní nejsou tak ostré."

"V tom případě," řekla Boranovová, "musíme gliální buňku obeplout."

"A v tom případě znovu tvrdím," řekl Koněv, "že se musíme deminiaturizovat. V naší současné velikosti by cesta kolem téhle buňky byla dlouhá sto či sto padesát kilometrů. Pokud svou velikost zvětšíme desetkrát, řekněme na velikost malé molekuly bílkoviny, vzdálenost se tím pro nás zmenší na pouhých deset či patnáct kilometrů."

"Jestliže se budeme chtít dostat do neuronu, budeme muset mít naši současnou velikost, Natálie," poznamenala Kaliininová prázdným hlasem, jako by to nemělo žádný vztah k tomu, co právě řekl Koněv.

A po krátké pauze, jakoby rovněž nechtěl mít nic společného s poznámkou Kaliininové, opět promluvil Koněv:

"Samozřejmě. Jakmile se dostaneme k neuronu, znovu přizpůsobíme svou velikost tak, aby byla co nejvhodnější."

Boranovová vzdychla a zdálo se, že usilovně přemýšlí.

"Natálie, stejně bychom se nakonec museli zvětšit," řekl Koněv pro něj s netypickou mírností. "Nemůžeme navždy zůstat malí jako molekula glukózy."

"Já prostě nesnáším, když se musíme deminiaturizovat častěji, než je to nutné," řekla Boranovová.

"Ale v tomto případě je to nutné, Natálie. Nemůžeme strávit celé hodiny plavbou kolem buněčné membrány. Když se zvětšíme desetinásobně, cesta bude méně energeticky náročná."

"Mohla by se deminiaturizace zvrhnout v nekontrolovatelný a explozivní proces?" zeptal se Morrison.

"Vaše dohady jsou naprosto správné, Alberte," odpověděla Boranovová.

"Aniž byste věděl cokoliv o miniaturizační teorii, podařilo se vám pochopit, v čem spočívá problém. Pokud jednou deminiaturizaci spustíme, je nejbezpečnější pokračovat v ní až do konce. Tím, že ji přerušíme, podstupujeme určité riziko."

"Stejnému riziku se vystavíme, když v této velikosti zůstaneme mnohem déle, než jsme původně plánovali," řekl Koněv.

"To je také pravda," přisvědčila Boranovová a pokývla hlavou.

"Budeme hlasovat?" zeptal se Dežněv.

Boranovová na něj přísně pohlédla a řekla: "Ne, Arkadiji. Tady rozhodují já a to na svou vlastní zodpovědnost a já loď zvětším." Pak, už méně přísně, dodala: "Samozřejmě, můžete mně držet palce."

"Proč ne," řekl Dežněv. "Vlastně tím držíme palce sami sobě."

Boranovová se naklonila nad svým přístrojem a Morrisona brzy omrzelo pozorovat, co provádí. Vlastně ani pořádně neviděl, co dělá a i kdyby to viděl, nerozuměl by tomu. Kromě toho jej začal nepříjemně bolet krk, jak se neustále otáčel dozadu. Podíval se tedy před sebe a zjistil, že Koněv na něj hledí přes rameno.

"Co se týče toho zachycení skeptických vln," řekl.

"Co s tím?" zeptal se Morrison.

"Když jsme se prodírali tou kolagenovou džunglí - "

"Ano, ano, ale co s tím?"

"Měl jste nějaké představy?"

Morrison si vzpomněl na onu mučivou vizi Sofie Kaliininové. Teď už v mysli nic takového neměl. Dokonce i když se snažil soustředit ze všech sil, nemělo to žádnou odezvu. Ať už se v jeho mysli nachází cokoliv, zdá se, že to lze vyvolat pouze intenzivním podrážděním mozku koncentrovaným impulsem skeptických vln; a ať je to cokoliv, rozhodně o tom nepoví Jurijovi - ani nikomu jinému.

Snažil se získat čas. "Proč bych měl mít nějaké představy?"

"Protože jste je zachycoval, když jste analyzoval skeptické vlny za normálních okolností, tedy v normální velikosti."

"Vy předpokládáte, že analýza ve zminiaturizovaném stavu může pozitivně ovlivnit intenzitu vnímaných pocitů a schopnost vytváření představ?"

"Je to rozumný předpoklad. Měl jste tedy nějaké představy nebo ne? Neplet'te do toho žádné teorie. Ptám se vás na to, co jste cítil. Měl jste nějaké představy?"

A Morrison si v duchu vzdychl a nahlas řekl: "Ne."

Koněv se stále díval stranou (Morrison zjistil, že jej jeho pohled zneklidňuje a také trochu rozčiluje) a pak tiše řekl: "Já ano."

"Vy?" Morrisonovy oči se rozšířily tím nejpřímějším údivem. Pak se opatrně zeptal: "Co jste cítil?"

"Nebylo toho mnoho, ale domníval jsem se, že vy jste to zachytil zřetelněji. Vlastně jste svůj detektor vyrobil a modifikoval, to znamená, že je přizpůsoben vašemu mozku a ne mému."

"Tak co jste tedy zachytil? Jste vůbec schopni to popsat?"

"Bylo to představa, která se vždy na okamžik vynořila a pak zase zmizela. Zdálo se mi, že vidím tři lidské postavy, jednu větší a dvě menší."

"A co si myslíte, že to bylo?"

"Nu, Šapirovi měl dceru, kterou zbožňoval a ta má dvě děti, které měl rovněž velmi rád. Domnívám se, že ve svém kómatu na ně myslí nebo na ně vzpomíná nebo má iluzi, že je vidí. Kdo ví, co se děje s člověkem v kómatu?"

"Znáte jeho dceru a vnučky? Poznal jste je?"

"Viděl jsem je jakoby přes zamlžené sklo. Rozeznal jsem pouze tři postavy." V jeho hlase bylo slyšet zklamání. "Doufal jsem, že vy budete vědět víc."

Morrison chvíli přemýšlel a pak řekl: "Já jsem nic takového ani neviděl, ani necítil."

"Jakmile budeme uvnitř neuronu, měli bychom toho ze skeptických vln zjistit víc," řekl Koněv. "V žádném případě se nespokojíme jen s nějakými představami. Musíme slyšet slova."

"Nikdy jsem neslyšel slova," zavrtěl Morrison hlavou.

"Samozřejmě, že ne," řekl Koněv. "Pracoval jste přece se zvířaty a ta nemluví."

"To je pravda. Jenomže jednou se mi podařilo uskutečnit pokusy s člověkem, třebaže jsem to nikdy nezveřejnil. Tehdy jsem také neslyšel slova."

Koněv pokrčil rameny.

"Víte, za těchto okolností je možné," pokračoval Morrison, "že Šapirova mysl je zaplněna vzpomínkami na jeho rodinu - pokud přijmeme vaši interpretaci toho, co si myslíte, že jste viděl. Jaká je tedy naděje, že myslí na nějaké pojmy, týkající se matematiky miniaturizace?"

"Je přece fyzik. Jeho rodina byla až na druhém místě. Pokud se nám ze skeptických vln podaří zachytit slova, určitě se budou týkat jeho práce."

"Vy jste o tom přesvědčen, že ano?"

"Ano."

Oba zmlkli a několik minut nikdo na lodi nepromluvil. Pak se ozvala Boranovová. "Deminiaturizovala jsem loď na velikost molekuly bílkoviny a ukončila jsem proces."

Opět bylo chvíli ticho a pak se Dežněv neobvykle tichým hlasem zeptal: "Je všechno v pořádku, Natašo?"

"Pouhá skutečnost, že jsi mi mohl položit tuhle otázku, Arkadiji," řekla Boranovová, "znamená, že odpověď je pozitivní. Deminiaturizace proběhla bez komplikací."

Usmála se, ale na čele se jí leskly krůpěje potu.

57.

Povrch gliální buňky se stále táhl do dále, daleko za hranici dosahu světla z lodního reflektoru, ale její charakter byl nyní jiný. Výdutě a brázdy se změnily jakoby v jemnou tkaninu. Lana probíhající mezi výdutěmi se stala vláčenky téměř neviditelnými. Loď rychle klouzala nad povrchem buňky.

Morrison se věnoval převážně svému počítači a pozoroval, zda neklesá intenzita skeptických vln. Přesto nemohl odolat tomu, aby se občas nepodíval na ohromující panoráma před nimi.

Z povrchu buňky vyrůstaly občasné dendritické výběžky, typické pro nervové buňky - třebaže tohle byla pouze pomocná gliální buňka. Děly se v množství malých a ještě menších větviček, jako holý strom, vyrůstající z buněčné membrány.

Přestože loď nyní byla mnohem větší, dendrity vyrůstající z buňky byly obrovské. Silné jako kmeny stromů, zužovaly se směrem vzhůru a pohybovaly se. Postrádaje tuhost chrupavčitých vláken, vlnily se ve víru způsobeném lodí, proplouvající nad nimi v mezibuněčné tekutině. Kývaly se, už když se k nim loď přibližovala a Dežněv se jen zřídka snažil vyhnout se jim. Vyhnou se lodi samy a nemohou ji nijak poškodit.

Kolagenových vláken bylo v bezprostřední blízkosti buňky mnohem méně a díky větší velikosti lodi, byla mnohem tenčí a křehčí. Při jedné příležitosti si Dežněv nevšiml jednoho z nich, nejasně se rýsujícího před lodí. Loď se o něj otřela takovým způsobem, že se dostalo do těsné blízkosti Morrisonova sedadla. Couvl v očekávání srážky, ale nic se nestalo. Kolagenové vlákno se ohnulo, pak v něm něco prasklo a povolilo. Morrison otočil hlavu a očima sledoval zlomené vlákno, které mu během sekundy zmizelo z dohledu.

Boranovová si toho musela všimnout a také viděla Morrisonovu reakci, protože řekla: "Není důvod dělat si s tím nějaké starosti. Takových vláken jsou v mozku miliardy, takže bude-li jich o jedno více či méně, není podstatné. Kromě toho, hojí se - dokonce i v mozku tak těžce poškozeném, jako je Šapirovo." "

"Také si to myslím," řekl Morrison, "ale přesto se nemohu zbavit pocitu, že svévolně ničíme nesmírně dokonalý mechanismus mozku, který rozhodně není přizpůsoben nějaké technické invazi."

"Cením si vašeho názoru," řekla Boranovová, "ale myslím si, že nic na světě by neexistovalo jen pouhým působením geologických a biologických procesů, bez zásahu člověka. Lidstvo již Zemi a přírodě napáchalo mnohá zla, některá z toho vědomě. - Mimochodem, mám žízeň. Vy také?"

"Zajisté," řekl Morrison.

"Šálek najdete v malé skřínce pod pravým opěradlem vašeho sedadla. Nadzvedněte jej."

Rozdělila vodu všem pěti, konstatujíc přitom: "Vody máme dost, takže jestli chcete ještě, řekněte si."

Dežněv s odporem pohlédl na šálek, který držel v jedné ruce, zatímco druhá jeho ruka spočívala na ovládacím panelu. Ušklíbl se nad ním se slovy: "Můj otec říkával: 'Není lepšího nápoje nad vodu, pokud si člověk uvědomí, že to je alkohol, který ji dezinfikuje.'"

"Ano, Arkadiji," řekla Boranovová. "Jsem si jistá tím, že tvůj otec si vodu dezinfikoval pravidelně, ale tady v lodi, pokud řídíš, se musíš spokojit s obyčejnou."

"Každý musíme občas trpět nějakým nedostatkem," řekl Dežněv, když vodu vypil a ušklíbl se.

Možná to byla voda, která způsobila, že Kaliininová zatápala rukou mezi svými koleny. Morrisonovi chvíli trvalo, než si uvědomil, že teď je s močením řada na ní. Otočil hlavu k oknu a vyhlížel, zda uvidí další kolagenové vlákno.

"Předpokládám, že nyní je čas oběda," řekla Boranovová, "ale my se musíme obejít bez něho. Přesto -"

"Co přesto?" zeptal se Dežněv dychtivě. "Vrchovatý talíř boršče se smetanou?"

"Navzdory veškerým zákazům jsem do lodi propašovala nějakou čokoládu - vysoce kalorickou, bez vlákniny," řekla Boranovová.

Kaliininová, která si otřela ruce vlhkým toaletním ubrouskem a nyní jimi mávala, aby je osušila, řekla: "Zkazí nám to zuby."

"Ne hned," namítla Boranovová, "a můžeš si vypláchnout ústa vodou a tím alespoň částečně spláchnout zbytky cukru. Kdo chce?"

Zvedly se čtyři ruce a ruka Kaliininové rozhodně nebyla poslední. Morrison to jen uvítal. Čokoláda mu chutnala a snažil se, aby mu v ústech vydržela co nejdéle. Její chuť mu silně připomněla dětství na předměstí Muncie.

Když byla čokoláda pryč, Koněv se Morrisona tichým hlasem zeptal: "Zachytil jste něco nyní, když plujeme nad povrchem gliální buňky?"

"Ne," odpověděl Morrison. (Skutečně nic nezachytil.) "A vy?"

"Myslím, že ano. Míhla se mi hlavou slova 'zelená pole.'"

Morrison se nemohl ubránit, aby neřekl: "Hmm," a chvíli zůstal ponořen do svých myšlenek.

"Nu?" zeptal se Koněv.

Morrison pokrčil rameny. "Myslí člověka neustále probíhají nějaká slova a fráze. Zaslechnete něco koutkem ucha, pokud se to tak dá říct a někdy později se to vynoří ve vašem podvědomí; nebo nějaký proud podvědomých myšlenek napadne vaši mysl a některá fráze se dostane na povrch; nebo můžete mít sluchovou halucinaci."

"Míhlo se mi to myslí, když jsem se díval na váš přístroj a soustředil se."

"Předpokládám, že jste na něco myslel a reakcí na vaše myšlenky byla právě ona fráze. S něčím podobným se setkáváme ve snech."

"Ne. Tohle bylo skutečné."

"Jak to můžete tvrdit, Juriji? - Já jsem nic takového nezachytil. A myslíte si, že někdo jiný snad ano?"

"Ne, oni se přece na váš přístroj nesoustředili. Možná, že mozky všech na lodi jsou natolik odlišné od vašeho, že nikdo z nich nedokáže vnímat ve stejných mozkových vlnách jako vy, pokud se to tak dá říct."

"To jsou jen vaše dohady. Kromě toho, co by ta fráze mohla znamenat?"

"Zelená pole? Šapirovi měl dům na venkově. Možná na něj vzpomínal."

"Mohla to také být pouze jeho představa. A vy jste si k ní doplnil slova."

Koněv se zamračil, na okamžik se odmlčel a pak zjevně nepřátelským tónem řekl: "Proč se tak bráníte přijmout možnost, že jsem zachytil nějaká slova?"

Morrison si dovilil být stejně nepřátelský. "Protože mne za zveřejňování takových poznatků přímo upalovali. Dlouho se mi jen posmívali a já jsem teď opatrný. Představa ženy a dvou dětí nám neříká vůbec nic. Stejně tak nám nic neříká fráze 'zelená pole'. Kdybyste to chtěl zveřejnit, jak byste mohl s jistotou tvrdit, že to nebyla jen vaše vlastní představa nebo podvědomá fráze? Nyní mě poslouchajte, Juriji. V našem případě musí mít jakákoliv fráze nebo představa, ať už jakkoliv nejasná a nesouvislá, vztah ke kvantové relativitě. Pak ji můžete zveřejnit. Jinak ne; nikoho to nebude zajímat. Věřte mi, mluvím ze své vlastní zkušenosti."

"A co když se vám podaří zachytit něco podstatného, něco, co by našemu projektu mohlo pomoci? Necháte si to snad pro sebe?"

"Proč bych si to měl nechávat pro sebe? Pokud zachytil něco z oblasti fyziky týkající se miniaturizace, bude mi chybět veškeré zázemí, které bych k pochopení problému potřeboval a nebylo by mi k ničemu, kdybych to zatajil. Pokud se nám podaří něco získat, pak to bude jen díky mému programu a mé teorii. Za ně chci získat uznání. A rozhodně bych si nic nenechal pro sebe, Juriji. Bránil by mi v tom jednak můj vlastní zájem, jednak má vědecká čest. - A co vy?"

"Samozřejmě se s vámi podělím o všechno, co zachytil. Zrovna teď to přece dělám."

"Nemyslím tím ta 'zelená pole.' To je nesmysl. Předpokládejme, že zachytíte něco důležitého, zatímco já ne. Nebudete to považovat za státní tajemství, stejně jako miniaturizaci samotnou? A pokud mi to řeknete, nebudete riskovat hněv Ústředního koordinačního výboru?"

Přestože šeptali s hlavami blízko u sebe, uši Boranovové přece jen zachytily to podstatné. "Děláte politiku, pánové?" zeptala se ledovým hlasem.

"Diskutujeme o možném využití Albertova přístroje, Natálie," odpověděl jí Koněv. "Albert se domnívá, že pokud já

zachytím ze Šapírovových skeptických vln něco důležitého a on ne, neřeknu mu to pod záminkou, že se jedná o státní tajemství."

"Mohlo by to tak být," odpověděla Boranovová.

"Potřebujeme Albertovu spolupráci," řekl Koněv mírně. "Je to jeho přístroj a jeho program a já jsem přesvědčen, že dokonale ví, jak s ním zacházet. Pokud si nebude dostatečně jistý naší dobrou vůlí a upřímností, může nám také docela dobře říci, že nezachytí vůbec nic. Já jsem ochoten říci mu cokoliv, co zachytím, pokud on udělá to samé."

"Výbor by s tím nemusel souhlasit, jak Albert sám poukázal," namítla Boranovová.

"Aťsi. Mě to nezajímá," řekl Koněv.

"Dokážu ti, jak tě mám rád, Juriji," připojil se Dežněv se smíchem, "a neudám tě."

"Natálie," ozvala se Kaliininová, "také si myslím, že chceme-li, aby Albert vůči nám byl čestný, my sami musíme být čestní vůči jemu. Používá zařízení, s nímž má zkušenosti jenom on a je tedy pravděpodobné, že to bude právě on, komu se podaří zachytit něco podstatného. Politika 'něco za něco' bude v tomto případě mnohem výhodnější pro nás než pro něho samotného. - Není to tak, Alberte?"

Morrison přikývl.

"Dobrá tedy, uvidíme, co bude dál," řekla Boranovová. Napětí opadlo.

Morrison nepřítomně hleděl na obrazovku, zabrán do svých myšlenek.

A pak najednou Dežněv řekl: "Před námi je další buňka - kilometr či dva odsud. Vypadá, že je větší než ta, kolem níž plujeme. Mohl by to být neuron, Juriji?"

Koněv, který se rovněž zabíral svými myšlenkami, zbystřil pozornost. "Alberte, co říká váš přístroj? Je to neuron?"

Morrison už pracoval se svým počítačem. "Musí to být neuron," řekl. - "Nikdy jsem neviděl skeptické vlny tak ostré."

"Dobrá!" řekl Dežněv. "Co teď?"

58.

Kaliininová zamyšleně pozorovala buněčný povrch ubíhající pod lodí. "Natálie," řekla, "musíme se opět zminiaturizovat na velikost molekuly glukózy. Arkadiji, zajeď mezi dendrity nad povrch buněčného těla."

Morrison rovněž pozoroval povrch buňky. Dendrity zde byly mnohem složitější než ty na povrchu gliální buňky. Ten nejbližší se nesčetněkrát větvil a vypadal jako vějířovitý list kapradiny, rozpínající se mimo dosah lodního reflektoru. Další, o kus dál, byly menší a roztřípenější.

Morrison předpokládal, že příčinou oné roztřípenosti by mohl být Brownův pohyb, jehož účinky zde ale rozhodně nemohou být nijak silné. Každý konečný výběžek větvení - každá nejmenší větvička - se setkává s podobnou větvičkou nebo některým sousedícím neuronem a vytváří s nimi těsný, jen štěrbinou oddělený kontakt, zvaný synapse. Kmitání větvíček nesmí být příliš silné, jinak by kontakt byl narušen a mozek by nemohl pracovat.

Dežněv se s lodí přiblížil těsně k povrchu buněčného těla, pomalu klouzajíc kolem nejbližšího dendritu (řízení lodi s upravenými motory se mu už podařilo docela bravurně zvládnout) a Morrison pozoroval měnící se charakter jeho povrchu.

Samozřejmě, musel se měnit, protože loď byla opět miniaturizována. Brázdy na povrchu buňky byly stále zřetelnější a začínaly se v nich rýsovat typické fosfolipidové výdutě. Vlákna mezi nimi opět dostávala charakter provazců.

Receptory, pomyslel si Morrison. Každý z nich je zde proto, aby se vázal s určitou molekulou, která je pro neuron důležitá. Tou nejdůležitější látkou je právě glukóza.

Zmenšování trvalo mnohem kratší dobu než deminiaturizace. Dodávání energie miniaturizačnímu poli bylo jednoduché, zatímco uvolňování tepla při deminiaturizaci bylo komplikované a nebezpečné. Tohle Morrison už dobře věděl.

"Nevím, které receptory poutají glukózu," řekla Kaliininová ustaraným hlasem, "ale musí jich tu být mnoho. Pohybuj se kolem nich pomalu, Arkadiji - velmi pomalu. Až nás některý z nich zachytí, nechci, abychom se od něj odtrhli, nebo abychom jej odtrhli od neuronu."

"To není problém, ty moje malá Sofie," řekl Dežněv. "Jakmile vypnu motory, loď okamžitě zastaví. Nemůže se jen tak pohybovat mezi molekulami, které nás obklopují. Jsou příliš vazké. Takže motory zapnu jen na velmi malý výkon, ale dostatečný na to, abychom se prodrali molekulami vody. Budeme receptory mít přímo po špičkách."

"Mezi tulipány," řekl Morrison, hledící na Koněva.

"Cože?" zeptal se Koněv, jednak rozčileně, jednak zmateně.

"To mne jen tak napadlo. Kdysi byla populární písnička, která se jmenovala 'Kráčej se mnou po špičkách mezi tulipány.' V angličtině jsou slova - "

"Co to tu mluvíte za nesmysly?" vyštěkl Koněv.

"Snažím se vám jen vysvětlit, že kdykoliv někdo řekne 'kráčet po špičkách', automaticky se mi v mysli vybaví fráze 'mezi tulipány.' A i když se soustředím na svůj počítač a někdo řekne 'kráčet po špičkách,' stále tu frázi v duchu slyším a neznamená to, že ji zachycuji pomocí počítače. Chápete, co tím chci říci?"

"Mluvíte naplano," řekl Koněv. "Nechte mne na pokoji."

Ale vypadal otřesen, jak se Morrisonovi zdálo. Pochopil to.

Nyní pluli rovnoběžně nad povrchem neuronu. Receptory se jemně pohybovaly a Morrison si uvědomil, že není schopen rozeznat, které z nich jsou prázdné a které již zachytily některou z molekul, pohybujících se společně s nimi v buněčné tekutině.

Snažil se soustředit svou pozornost právě na ony molekuly. V tekutině před lodí občas spatřil záblesky, což mohlo být světlo lodního reflektoru odražené od molekul, ale žádná z nich nebyla vidět. Dokonce ani povrch buněčné membrány nebyl zřetelný, když se na něj člověk zadíval. Byl to spíš surrealistický dojem povrchu než povrch skutečný - odráželo se od něj příliš málo fotonů.

A přece mohl podle záblesků rozlišit v tekutině, již pluli, jakési útvary (určitě molekuly vody), mezi nimiž se občas

objevila podivná červovitá věc - otáčející se, svíjející, zavírající se a opět otvírající. Bezprostřední okolí lodi bylo samozřejmě obklopeno miniaturizačním polem, takže atomy a molekuly normální velikosti se po vstupu do pole neustále zmenšovaly - a když z něj vystoupily, opět se zvětšovaly. Počet atomů, kterých se to týkalo, musel být ohromující, ale energetická změna, jež byla výsledkem tohoto procesu, byla příliš malá, než aby byla nějak schopná poškodit miniaturizační pole nebo přivodit spontánní deminiaturizaci. - Alespoň se zdálo, že nic takového se nemůže stát.

Morrison se snažil nemyslet na to.

"Nechci tě zkoušet z tvých vědomostí, Sofie," řekla Boranovová, "ale přesvědč se, prosím tě, zda loď má skutečně vzorec molekuly glukózy."

"Ujist'uji tě, že má," odpověděla Kaliininová.

A jakoby na znamení souhlasu se loď ve vazké tekutině najednou prudce otočila.

Za normálních okolností by taková otočka všemi na palubě hodila o protější stěnu nebo alespoň o opěradla sedadel. Protože však hmotnost i hmota zde byly prakticky nulové, znamenalo to pouze slabé, stěží postřehnutelné zakolísání.

"Byli jsme zachyceni receptorem glukózy," řekla Kaliininová.

"Dobrá," řekl Dežněv. "Vypnul jsem motory. Co budeme dělat dál?"

"Nic," odpověděla Kaliininová. "Buňka si svou práci udělá sama. My budeme jenom čekat."

Receptor se lodi ve skutečnosti nedotkl. To bylo dobré, protože kdyby nastal těsný kontakt, receptor by se dostal do miniaturizačního pole lodi a jeho konec by se z bortil. Takto byla loď v kontaktu pouze prostřednictvím vzájemně se přitahujících elektrických polí. Neprobíhaly zde plné iontové vazby, ale spíš slabší vazby vodíkového typu, které stačily právě na to, aby loď udržely u receptoru, ale byly natolik slabé, že jí umožňovaly mírný pohyb, jakoby loď byla k receptoru připevněna pružnými natahovacími lany.

Receptor se táhl po celé délce lodi a měl nepravidelný tvar. Vypadalo to, jako by byl deformován neviditelnými, ze zdánlivě hladkého a nevýrazného povrchu lodi vystupujícími výdutěmi. Byl to příslušný molekulární vzorec, který jeho povrch vydouval přesně tak, aby tyto zdánlivé výdutě odpovídaly povrchové struktuře skutečných molekul.

Morrison se opět podíval ven. Výhled byl částečně zakryt receptorem. Kdyby však viděl za něj, spatřil by povrch neuronu, rozprostírající se zdánlivě donekonečna a mizící mimo dosah světla lodního reflektoru.

Byl lodi stále blíž a Morrison jej nyní viděl detailněji. Mezi pravidelnými řadami výdutí, tvořených fosfolipidovými molekulami, bylo vidět občasné nepravidelné nakupeniny hmoty, o nichž se domníval, že jsou tvořeny bílkovinnými molekulami. Právě k těmto molekulám byly receptory připoutány, což Morrisona nepřekvapilo. Věděl, že receptory jsou tvořeny peptidy - řetězci aminokyselin. Byly součástí bílkovinné kostry vyčnívající ven z buňky a každý z nich byl tvořen rozdílnými aminokyselinami uspořádanými ve specifickém pořadí tak, aby měly vzorec určitého elektrického pole, vyhovujícího (opačnou přitažlivostí a fyzickým tvarem) molekulám, jež měly vázat.

Když se po chvíli podíval pozorněji, zdálo se mu, že receptory se pohybují směrem k nim. Nyní jich viděl mnohem víc a jejich počet se neustále zvyšoval. Receptory spolu s molekulami bílkoviny, k nimž byly vázány, jakoby proplouvaly fosfolipidovými molekulami (pod nimiž se nacházela tenká vrstva cholesterolových molekul), které se před nimi otevřely a za nimi pak zase zavřely.

"Něco se děje," řekl Morrison, když cítil, že něco pomalu začíná přemísťovat hmotu, která jim zbývala při jejich zanedbatelné hmotnosti.

59.

"Jsme pohlcováni povrchem neuronu," řekl Koněv.

Dežněv přikývl. "Vypadá to, že dělá tohle." Zvedl svou silnou mozolnatou ruku a napodobil jí tvar kalichu.

"Přesně tak," řekl Koněv. "Rozevře se, dutina se prohloubí, pak ještě víc, hrdlo se zúží a nakonec se za námi zavře a budeme uvnitř." Zdálo se, že jej to nechává docela klidným.

Stejně tak klidný byl Morrison. Chtěli se přece dostat do buňky a nyní se jim to konečně podaří.

Receptory neustávaly ve svém pohlcování molekul - skutečných molekul - a mezi nimi byla i molekulu napodobující loď. Povrch buňky se přesně jako Dežněvova ruka rozevřel, pak se nad nimi zavřel a vtáhl je dovnitř.

"Co teď?" zeptal se Dežněv.

"Jsme v dutině uvnitř buňky," řekla Kaliininová. "Prostředí se změní v kyselejší a receptor se od nás odpoutá. Pak se spolu s ostatními receptory vrátí zpět na povrch buňky."

"A co bude s námi?" nedal se odbýt Dežněv.

"Protože podle našeho elektrického povrchového vzorce jsme vlastně molekulou glukózy," řekla Kaliininová, "buňka se pokusí metabolizovat nás - rozbít nás na menší fragmenty a získat z nás energii."

Když mluvila, rozvíjející se peptidový receptor sklouzával z povrchu lodi.

"Je to dobrý nápad metabolizovat nás?" zeptal se Dežněv.

"Nepodaří se jí to," řekl Morrison. "Budeme zachyceni molekulou enzymu, která zjistí, že nereagujeme tak, jak bychom měli. Nebudeme se vázat na fosfátovou skupinu, takže bude bezmocná a pravděpodobně nás uvolní. Nejsme přece skutečná molekula glukózy."

"Ale pokud nás jedna enzymová molekula uvolní, nepokusí se nás připoutat další - a pak znovu a znovu až donekonečna?"

"Když už o tom mluvíme," řekl Morrison, škrábaje se na bradě a uvědomuje si přítomnost strniště, které vyrašilo od jeho ranního holení, "může se docela dobře stát, že ta první molekula nás nepustí i v případě, že neuděláme to, co od nás očekává."

"To je pěkná situace," řekl Dežněv rozčileně, sklouzávaje do svého místního ruského nářečí, což se stávalo vždy, když byl rozrušen a Morrison mu pak jen s potížením rozuměl. "To nejlepší, co by se mohlo stát, by bylo to, kdyby nás tu nějaká enzymová molekula držela až navěky nebo kdyby si nás jednotlivé molekuly donekonečna předávaly mezi

sebou jako štafetu. - Můj otec říkával: 'Být zachráněn z tlamy vlka hladovým medvědem není zrovna důvodem k přílišné vděčnosti.'"

"Všimněte si, prosím, toho," poznamenala Kaliininová, "že žádná enzymová molekula nás zatím nezachytila."

"Ale proč?" zeptal se Morrison s neskrývaným údivem.

"Protože jsem částečně změnila náš elektromagnetický vzorec. Abychom mohli vstoupit do buňky, museli jsme napodobit molekulu glukózy, ale jakmile jsme jednou uvnitř, už tak vypadat nemusíme. Ve skutečnosti musíme napodobit něco jiného."

Boranovová se naklonila kupředu. "A nebude molekula, kterou napodobíme, také podléhat metabolické změně, Sofie?" zeptala se.

"Ne, Natálie," odpověděla Kaliininová. "Glukóza - nebo jakýkoliv jiný jednoduchý cukr v těle - náleží k jisté molekulární konfiguraci, kterou nazýváme D-glukóza. Prostě jsem náš vzorec změnila na její zrcadlový obraz. Stali jsme se L-glukózou a neexistuje zde enzym, který by se nás dotkl. - Nyní se můžeme pohybovat bezpečně."

Dutina, která se vytvořila při jejich vstupu do vnitřního prostředí buňky, byla narušena a Morrison se pozorně snažil sledovat, co se děje. Molekuly glukózy, které byly do buňky vtaženy zároveň s nimi, byly obklopeny mnohem většími enzymovými molekulami, které, jako by je nejprve objaly a pak odpočívaly. Změněné oběti jejich enzymatického stisku pak byly uvolněny, aby byly polapeny dalším enzymem.

Všechno se to dělo současně a Morrison věděl, že tohle je pouze anaerobická část procesu (v níž nebyl používán žádný molekulární kyslík). Končil rozbitím molekuly glukózy s jejími šesti atomy uhlíku na dvě části, obsahujícími po třech atomech uhlíku.

Tímto způsobem vznikalo jen malé množství energie a obě části byly přesunuty k mitochondrii, která proces dokončila s použitím kyslíku; proces, v němž byla zapojena univerzální molekula na přenos energie, adenosintrifosfát (zkráceně jen ATP), která celý proces začala a na jeho konci z něj vyšlo mnohem víc, než do něj bylo vloženo.

Morrison cítil naléhavou potřebu nechat všechno být a nalézt mitochondrii, tu malou továrnu na výrobu energie v buňce. Konec konců, ony jemné detaily mitochondriálního procesu stále nebyly prozkoumány - ale pak tuto svou myšlenku téměř rozčileně zaplašil. Skeptické vlny mají přednost. Vykřikl si to v duchu, jako by se pokoušel vnutit tuto myšlenku svému příliš zvědavému mozku, který měl tolik vedlejších zájmů.

Stejná věc zřejmě napadla Koněva, protože řekl: "Jsme uvnitř neuronu, Alberte. A nejsme tu jako turisté. Co ze skeptických vln můžete zjistit teď?"

Kapitola 14

AXON

Ti, kdo praví: "Krejcar za vaše myšlenky,"
jsou obvykle příliš štedří.

- Dežněv starší

60.

Morrisona Koněvova výzva rozčilila. (Jinak než výzva se to nazvat nedalo.)

Naznačil svůj vzdor tím, že chvíli vůbec neodpovídal. Nadále hleděl do nitra neuronu. Viděl v něm vlákna, spirálovité destičky a spoustu dalších objektů různé velikosti a nejasného tvaru. Ba co víc, měl dojem, že v buňce existuje jakási kostra, která drží větší objekty - organely - na místě, ale loď kolem všeho klouzala tak rychle, jako by se řítila po proudu rozvodněné řeky. Pohyb zde byl mnohem zřetelnější než v krevním toku, protože i když se v nitrobuňčné tekutině nacházela malá tělesa, pohybující se zároveň s nimi, byly tam i větší objekty, které zjevně zůstávaly na místě a oni kolem nich rychle proplouvali.

"Poslyšte, Juriji," řekl nakonec, "pohybujeme se velmi rychle a to může mít nepříznivý účinek na zachycování skeptických vln."

"Zešlel jste?" zavrčel Koněv. "Vůbec se nepohybujeme rychle. Prostě jsme unášeni nitrobuňčným proudem, který zajišťuje, aby všechny potřebné molekuly byly snadno dostupné organelové struktuře buňky. V normálním měřítku je pohyb velmi pomalý; zdá se rychlý jen nám, v našem zminiaturizovaném stavu. Mám vám snad dát přednášku z fyziologie buňky?"

Morrison se kousl do rtů. Samozřejmě, zapomněl na to, jak miniaturizace zkresluje jeho vnímání. A Koněv zase měl pravdu.

"Myslím si ale, že by bylo lépe, kdybychom lodi opět dali vzorec molekuly D-glukózy a dovolili enzymu, aby nás k sobě připoutal," řekl Morrison, snažící se získat zpět svou sebedůvěru. "Naše rychlost by se tím snížila a vlny by šly zachytit snadněji."

"Nemusíme zpomalovat. Minimální rychlost nervového impulsu je dva metry za sekundu a vzhledem k naší velikosti je tedy asi sedmdesátkrát vyšší než rychlost světla. Naše vlastní rychlost je v porovnání s jeho rychlostí zanedbatelná. Třebaže se pohybujeme rychlostí reaktivní lodi, pro nervový impuls jako bychom téměř stáli na místě."

Morrison rozčileně zvedl ruku v obranném gestu. Bylo mu jasné, že Koněv se jej pokouší pokořit. Stranou pohlédl na Kaliininovou s nepříjemným pocitem, že mu dá najevo své pohrdání. Její pohled byl ale klidný a bez jakéhokoli názna výsměchu. Jen mírně pokrčila rameny, jako by chtěla říci (alespoň si to Morrison myslel): "Co můžete očekávat od barbara?"

Co se týkalo Boranovové (Morrison se na ni podíval přes rameno), zdálo se, že té je jejich rozhovor zcela lhostejný. Věnovala se svému přístroji a Morrison se v duchu dohadoval, čím může být zrovna teď tak zaujatá.

A co se týkalo Dežněva, ten byl nyní skutečně jediným členem posádky, který neměl nic na práci (kromě toho, že se musel dívat na buňčný materiál před lodí a dávat pozor na případné nebezpečí).

"Víte co, Alberte," řekl, "zkuste zachytit nějaké skeptické vlny, abychom věděli, jestli toto místo máme opustit nebo zde zůstat. Pro ty, kterým se v buňce líbí, je to jistě nesmírně vzrušující, ale já už jsem toho viděl dost. Můj otec říkával: 'Nejkrásnějším okamžikem každé výpravy je návrat domů.'"

"Arkadiji - " řekla Boranovová.

"Ano, Natašo?"

"Nech si pár slov také na zítřek."

"Zajisté, Natašo. Předpokládám, že se pokoušíš být sarkastická, ale poslechnu tě." Zavřel ústa, přehnaně přitom cvakl zuby a v okamžiku si začal tiše pobrukovat nějakou melodii.

Morrison byl ohromen. Byli v lodi necelých pět hodin - ale jemu to připadalo jako celé dny, možná roky. Přesto, na rozdíl od Arkadije a navzdory svému dřívějšímu strachu, ještě nebyl připraven opustit Šapirovo tělo. Cítil naléhavou potřebu buňku probádat.

Kaliininová si zřejmě myslela to. samé, protože tichým, zamyšleným hlasem řekla: "Jaká je to škoda - jsme první lidé, kteří se ocitli v nejsložitější ze všech živých buněk a vůbec se nestaráme o to, abychom ji náležitě prozkoumali."

"To je přesně to - " začal Morrison, pak se zamyslel a nechal slova odumřít na rtech.

Koněv mávl rukou, jakoby odháněl mračno hmyzu. "Já to nechápu. Jsme v buňce a přišli jsme sem za určitým účelem. Alberte, zaměřte přístroj na skeptické vlny."

"Právě to dělám," řekl Morrison příkře. "Vlastně už se mi to podařilo. - Podívejte se!"

Koněv si rozepjal pás, takže mohl otočit celé tělo a podívat se dozadu přes opěradlo svého sedadla. Chvilí hleděl na Morrisonovu malou obrazovku a pak řekl: "Zdá se, že obraz je ostřejší."

"Je ostřejší. A záblesk je mnohem zřetelnější, než jsem kdy viděl. Napadá mne, jak jemné oscilace budeme vůbec schopni zaregistrovat. Dříve nebo později budou přece představovat kolísání jednoho elektronu - a pak budeme muset brát v úvahu princip nejistoty."

"Zapomněl jste, že jsme zminiaturizováni a Planckova konstanta je pro nás řádově devětkrát menší než za normálních okolností."

"Vy jste zapomněl," protestoval Morrison a zatoužil po tom, aby tentokrát on přichytil Koněva při nějakém omylu, "že vlny jsou redukovány, ještě než se k nám dostanou. Proto jsou přesně takové, jaké by měly být vzhledem k principu nejistoty."

Koněv na malý okamžik zaváhal. "Na tom nesejde. Nyní je obraz nádherně ostrý. Co to znamená?"

"Podporuje to mou teorii," řekl Morrison. "Je to přesně to, co jsem očekával, pokud má teorie má být správná - "

"Ne, tohle nemám na mysli. Vycházíme z předpokladu, že vaše teorie je správná. Nyní už to není pouze teorie, ale prokázaná skutečnost a já vám blahopřeji. Ale, co to znamená? Poznáte podle těchto skeptických vln, co si Šapírov myslí?"

Morrison zavrtěl hlavou. "Nemám žádné údaje - vůbec žádné - o vzájemném vztahu skeptických vln a specifických myšlenek. Trvalo by celá léta na takovou souvislost přijít, pokud by to vůbec bylo možné."

"Takhle silné skeptické vlny by ale měly mít nějaký účinek na váš vlastní mozek. Máte teď nějakou z těch vašich slavných představ?"

Morrison se na okamžik zamyslel a pak zavrtěl hlavou. "Ne!"

Ze zadu se ozval tichý hlas. "Já jsem něco zachytila, Alberte."

Morrison se otočil. "Vy, Natálie?"

"Ano, je to zvláštní - ale já."

"A co to bylo, Natašo?" vyhrkl Koněv dychtivě.

Boranovová váhala, soustředila se. "Zvědavost. Vlastně, není to konkrétní představa. Jenom dojem. Pocit zvědavosti."

"Proč ne?" řekl Morrison. "Ovšem za daných okolností k vybuzení takového pocitu nepotřebujete žádné vnější podněty."

"Ne, ne. Poznám přece své vlastní myšlenky a dojmy. Tohle přišlo zvenčí."

"Cítíte to i v tomto okamžiku?" zeptal se Morrison.

"Ano. Sice slabě, ale cítím."

"V pořádku. A co teď?"

Boranovová vypadala překvapeně. "Najednou to přestalo - Vypnul jste přístroj?"

"Ztlumil jsem jej. Nyní mi říkejte, kdy to cítíte a kdy ne." Otočil se ke Kaliininové s úmyslem říct jí, aby Boranovové nijak nenaznačovala, kdy přístroj ztlumí či znovu zesílí, ale ta hleděla ven skrze stěnu lodi, zřejmě žasnoucí nad podivuhodnostmi uvnitř neuronu. Napadlo ho, zda je v tom okamžiku poslouchá, zda vůbec vnímá, co se kolem ní děje. Odvrátil se od ní a řekl: "Natálie, zavřete oči a soustřeďte se. "Řekněte pouze 'ano', když zachytíte onen pocit a 'ne', když ne."

Několik minut dělala, co jí řekl.

Morrison se zeptal Koněva: "Vydává ten přístroj nějaký zvuk, když jej ztlumím nebo zase zesílím? Něco, co slyšíte nebo nějakým jiným způsobem vnímáte?"

"Ničeho takového si nejsem vědom," zavrtěl Koněv hlavou.

"Pak se tedy nemýlím. Zachycuje ten pocit pouze tehdy, když je přístroj zapnut."

Dežněv, který na rozdíl od Kaliininové všechno pozoroval, řekl: "Ale proč?" Jeho oči se zúžily. "Mozkové vlny tu jsou, ať už je váš přístroj zachytí nebo ne. Měla by ten pocit tedy mít po celou tu dobu, co jsme tady."

"Ne, ne," řekl Morrison. "Moje zařízení filtruje všechno kromě skutečných skeptických vln. Bez mého přístroje by prostě zachytila zmatenou směsici pocitů, reakcí, korelací a různorodostí všeho druhu. Pomocí přístroje zachycuje pouze skeptické vlny, což jen potvrzuje užitečnost mé teorie."

"Já necítím vůbec nic," řekl Dežněv zamračeně. "Není to vaší teorií na závadu? - Ty něco cítíš, Koněve?"

"Ne," odpověděl Koněv, stejně nespokojený jako Dežněv. "Ale měl jsem nějaké představy, když jsem byli vně neuronu."

Morrison jen zavrtěl hlavou a neřekl nic.

"To k čertu necítíš nic jiného, než onu nejasnou zvědavost, Natálie?" vybuchl Koněv.

"Ne, Juriji, nic jiného," odpověděla Boranovová. "Ne v tomto okamžiku. Ale vzpomeň si na Šapirova. Ten byl přece vždy na všechno zvědavý."

"Já vím, ale to nám není k ničemu. Alberte, jakým směrem se pohybujeme?"

"Po proudu," řekl Morrison. "To je jediný směr, kterým se můžeme pohybovat."

"To má být vtip?" vybuchl Koněv v náhlém hněvu. "Vy se pokoušíte žertovat?"

"Vůbec ne," odpověděl Morrison. "Ptal jste se, kterým směrem se pohybujeme. Co jiného jsem vám měl odpovědět? Světové strany zde určitě nemají význam."

"Dobrá, v pořádku," řekl Koněv. "Omlouvám se. Zde nitrobuněčná tekutina proudí tímto směrem. Na protější straně buňky se pohybuje naopak. Je to oběh. Ale nervový impuls probíhá pouze jedním směrem, od dendritů k axonu. Zajímalo by mě, jsme-li na té straně buňky, kde proud má stejný směr jako nervové impulsy nebo pohybujeme-li se opačným směrem."

"Záleží na tom?" zeptal se Morrison.

"Myslím, že ano. Pozná váš přístroj, kterým směrem probíhá nervový impuls?"

"Ano, jistě. Zobrazení vln se nepatrně mění v závislosti na tom, zda se pohybujeme stejným směrem jako nervový impuls nebo v protisměru."

"A?"

"A pohybujeme se ve směru impulsu."

"Dobrá. To máme štěstí. Směřujeme tedy k axonu."

"Zdá se, že ano."

"A co, když směřujeme k axonu?" zeptala se Boranovová.

"Přemýšlej, Natálie!" řekl Koněv. "Skeptické vlny probíhají celou buňkou. Buňka je zde široká a relativně velká. Skeptické vlny jsou v ní rozptýleny ve velkém prostoru a jejich intenzita je tedy malá. Když buňka přechází v axon, zužuje se. Axon samotný je velmi dlouhá a úzká trubice. Vlny, které jí probíhají, musí být nesmírně koncentrované a tedy mnohem intenzivnější. Kromě toho, axon je obalen silnou myelinovou pochvou, takže energie vln nemůže být vyzařována ven, ale všechna se drží hustě koncentrovaná v axonu."

"Takže ty si myslíš, že v axonu bychom mohli zjistit víc?"

"Víc a mnohem efektivněji. Pokud nyní jen zachycuješ pocit zvědavosti, v axonu bude naprosto převládající. A snad z něj i zjistíš, na co je Šapírov tak zvědavý."

"Možná je to něco naprosto bezvýznamného," řekl Morrison zamyšleně. "Třeba jej zajímá to, proč leží a nehýbe se."

"Ne," odsekl Koněv ostře, "něco takového by jej nezajímalo. Já jsem Šapirova na rozdíl od vás dobře znal."

"To je pravda," přikývl Morrison.

"Poslední dobou nemyslel na nic jiného než na proces miniaturizace," řekl Koněv. "Jsem si jistý, že na ni myslel i ve snách. A ke konci, v těch posledních týdnech, než - než se stala ta nehoda, pracoval, myslel a snil pouze o spojitosti mezi kvantovou teorií a teorií relativity, myslel jen na to, jak dosáhnout toho, aby se miniaturizace a deminiaturizace staly levnou a prakticky použitelnou záležitostí."

"Ale v tom případě vám musel alespoň naznačit něco z toho, co si myslí a na co přišel," řekl Morrison.

"Ne, v některých ohledech byl jako malé dítě. Věděli jsme, o čem přemýšlí, ale žádný z nás neměl ani ponětí, nakolik ve svých výzkumech pokročil. A pokaždé byl hrozně rád, když nám mohl nějakou věc předložit, až když byla hotová a promyšlená. - Vzpomeň si, Natašo, jak tohle měl rád, vid? Stejně to bylo s miniaturizací. Vlastně na ni přišel úplně sám. A když konečně sepsal svou zprávu - byla to celá kniha -"

"Kde byla publikována?" zeptal se Morrison jakoby jen mimochodem.

"Dobře víte, že publikována nebyla," zavrčel Koněv. "Byl vydán jen omezený počet výtisků pro přesně určený okruh osob. A nenajdete ji nikde, kde zrovna vy byste ji asi rád viděl."

"Nemusíš Alberta zbytečně urážet," řekla Boranovová. "Je členem posádky a naším hostem. Nechovej se k němu jako ke špiónovi."

"Když myslíš, Natašo," řekl Koněv. "Nicméně, pokud je Šapírov zvědavý, tak zvědavý, že jsi to zachytila, musí se jeho zájem týkat pouze oné spojitosti dvou teorií. Pokud se nám podaří získat nějaké detaily, jakékoliv detaily, budeme mít výchozí bod a budeme moci pokračovat."

"A ty si myslíš, že se nám ony detaily podaří získat v axonu?"

"Ano. Jsem si tím jistý." Koněv zaťal obě pěsti, jakoby se za svůj názor chtěl porvat.

Morrison se díval jinam. On si tím jistý nebyl. Všechno to najednou vypadalo tak, jakoby se celá záležitost vyvíjela úplně jiným směrem a že to bylo jenom jako -

Snažil se nedat na sobě nic znát, ale byl stejně vzrušený jako Koněv.

61.

Nezřetelné objekty před nimi uskakovaly nahoru, odplouvaly do stran a za nimi opět zaujímaly svá místa. Ribosomy? Golgiho aparát? Mikrofilamenta? To Morrison nebyl schopen říci. Ve zmenšení na velikost pouhé molekuly nepoznával ani ty nejzřetelnější, nejznámější nitrobuněčné objekty.

Uháněli podivnou fantastickou krajinou a Morrison, ať se snažil jakkoliv, nebyl schopen srovnat to, co viděl kolem sebe, s tím, co znal z elektronické mikroskopie.

Napadlo jej, zda se někde mimo dosah lodního reflektoru nachází nekonečný obsah buněčného jádra. Věděl, že je někde v submikroskopické blízkosti a přesto jej neměl spatřit.

Soustředil svou pozornost na bezprostřední okolí. Opět se mu zdálo, že je schopen rozlišit jednotlivé molekuly vody, které díky skutečnosti, že jsou nejmenšími molekulami v buňce, tvoří 98 procent z celkového počtu všech jejích molekul.

Nebyl si ale jist. Když se maximálně soustředil, viděl jenom slabé záblesky - snad fotony, odrážející se od povrchu molekul.

Najednou si uvědomil, že Kaliininová se k němu naklání. Její vlasy se dotkly jeho obličeje a on zachytil, tak jako už jednou či dvakrát předtím, svěží vůni jejího šampónu.

"To je strašné, Alberte," řekla.

Její dech byl trochu cítit a Morrison couvl dřív, než si to stačil uvědomit.

Všimla si toho, protože si rychle dala dlaň před ústa a zamumlala: "Omlouvám se."

Morrison mírně zavrtěl hlavou. "Můj vlastní dech také není jako záhon růží. - Je to napětím, tím, že nemáme nic k jídlu.

Trochu vody by možná pomohlo, Natálie."

Napili se všichni. Bylo to jako řetězová reakce.

Kaliininová svírala v prstech malou bílou kuličku. "Dáte si mátovou pilulku?"

Morrison natáhl ruku a zeptal se: "Je to dovolené?"

Kaliininová sklouzla očima směrem k Boranovové, která pokrčila rameny v gestu "koho to zajímá?". Sofie podala kuličku Morrisonovi a druhá zmizela v jejích ústech.

Pak opět řekla: "To je strašné, Alberte."

"Co je strašné, Sofie?"

"To, že proplouváme buňkou, aniž bychom si ji pořádně prohlédli."

"Máme své zvláštní poslání."

"Ano, ale jak často se člověk dostane do mozkové buňky? My se sem možná nedostaneme už nikdy. A pak, až lidé někdy v budoucnosti budou číst o tom, jak tahle loď a její posádka uháněla buňkou jako o závod, nedávajíc se přitom napravo ani nalevo, pomyslí si o nás, jací jsme byli barbaři."

Šeptala velmi potichu a jejich hlavy byly těsně u sebe. Morrison zjistil, že je mu to příjemné.

Stal se natolik otrlým vůči hrozbě situace - neustálému klopýtání na okraji propasti spontánní deminiaturizace, možnosti, že každým okamžikem mohou zemřít - že je schopen radovat se z takových maličkostí, jako to, že jeho rty jsou jen kousek od obličeje hezké ženy?

Proč nad tím zbytečně přemýšlet? Jen ať ho její přítomnost rozptyluje, takže na onu neustálou hrozbu bude moci na okamžik zapomenout.

Vzpomněl si na to, jak před nedávnem zachytil ve své mysli její představu, obraz šťastné, smějící se, krásné dívky.

Nepoznal tuto myšlenku jako svou vlastní, vynořila se tak najednou odnikud a už se nevrátila, ale pamatoval si ji a tato vzpomínka jej hrála u srdce.

Na okamžik pocítil nutkání jemně ji políbit, jen se dotknout její tváře svými rty - ale zaplašil svou myšlenku. Kdyby si to vložila špatně, cítil by se jako nenapravitelný idiot.

"Lidé z budoucnosti pochopí, že jsme měli své poslání," řekl něžně. "Určitě to pochopí."

"Kdo ví?" řekla Kaliininová, pak se odmlčela a rychle a téměř bojácně pohlédla na Koněva, který jako vždy seděl nehybně a strnule. Kaliininová jako by pro něj neexistovala.

Obrátila se ke svému počítači, opět vyvolala textový editor a rychle v azbuce vyťukala slova: JURIJ JE FANATIK, KTERÝ SVÉ POSEDLOSTI OBĚTUJE NAPROSTO VŠECHNO. NEMÁME ŽÁDNOU NADĚJI, ŽE SE NÁM PODAŘÍ ZACHYTIT SLOVA, ALE ON PŘESTO VŠECHNY PŘESVĚDČUJE. Vymazala to a pak vyťukala: JSME JEHO OBĚTI a okamžitě to vymazala.

"My" znamená "já" pomyslel si Morrison smutně. Váhavě pohlédl na svůj vlastní přístroj. Zdálo se mu, že myšlenkové vlny jsou opět ostřejší. Vyhlédl ven. Axon by už neměl být daleko.

Přepnul svůj počítač a latinkou v ruštině napsal: ON JE TAKÉ OBĚT.

Kaliininová okamžitě rozčileně odpověděla: NE. NEVĚŘÍM, ŽE LIDÉ MOHOU BÝT SVÝMI VLASTNÍMI OBĚTI.

Morrison si smutně vzpomněl na svou bývalou ženu, na své dvě děti, na svou vlastní neschopnost přesvědčit někoho o správnosti své teorie nebo ji prostě opustit a vyťukal: JÁ VĚŘÍM TOMU, ŽE KAŽDÝ Z NÁS JE VÍC OBĚTÍ SEBE SAMOTNÉHO NEŽ KOHOKOLIV JINÉHO a rychle se vrátil ke svým skeptickým vlnám.

Zhluboka se nadechl. Vlny na obrazovce byly podstatně výraznější, třebaže citlivost příjmu byla ztlumena.

Otevřel ústa a chtěl na tuto skutečnost poukázat, ale Dežněv jej předešel. "Juriji," řekl, "buněčná membrána se zakřivuje."

To by odpovídalo, pomyslel si Morrison. Buňka se směrem k axonu zužuje a skeptické vlny jsou zde mnohem koncentrovanější. Jeho počítač, který odfiltroval všechno nepotřebné, bude nyní na monitoru zobrazovat pouze skeptické vlny. Ale s jakým výsledkem?

"Uvidíme, co bude dál," řekl Koněv dychtivě. "Alberte, nastavte a udržujte svůj přístroj vyladěný na nejvyšším možném zesílení."

"Ať už se v příštích okamžicích stane cokoliv," řekla Boranovová, "doufám, že se konečně pohneme z místa. To čekání už mne unavuje."

"Souhlasím s tebou," řekl Dežněv. "Jak říkával můj otec: Čím déle trvá dostat se k pointě, tím únavnější to je."

Morrisonovi se zdálo, že každá křivka Koněvova napjatého těla vyzařuje vzrušení a očekávání - ale on sám toto očekávání nesdílel.

62.

Unášeni proudem nitrobuněčné tekutiny, směřovali do axonu.

Ve skutečném měřítku je axon vyjímečně tenkým vláknem, ale v jejich zminiaturizované velikosti mohl být sto kilometrů široký. A byl mnohem delší než buňka samotná. Dostat se z jeho jednoho konce na druhý by bylo stejné jako cestovat ze Země na Měsíc a zpět mnohokrát po sobě. Při stupni miniaturizace, v němž se nyní nacházeli, se však pohybovali pozoruhodným zlomkem rychlosti světla.

Jen stěží si tak ohromnou rychlost uvědomovali. Loď byla unášena proudem a cestou mījela mnohem méně makromolekul a organel než v buněčném těle. Pokud tam byla nějaká strukturami vlákna, odolávající proudu a nehybná vzhledem k buněčné membráně, proplouvali kolem nich tak rychle, že pro ně byla neviditelná. Neviděli by je ani tehdy, kdyby se od nich odrážel dostatečný počet fotonů - což se nedělo.

Takže to vzdal. Venku nebylo nic, na co by se mohl dívat.

V každém případě by se měl soustředit spíš na obrazovku. Viděl, že skeptické vlny jsou stále silnější, ale zanikaly v okolním šumu, který byl tak intenzivní, že vstupní obvody počítače nebyly schopné je zpracovat.

Rovněž tak začala kolísat jejich amplituda. I při maximálním zvětšení bylo zřejmé, že počítač není schopen zobrazit signál v požadované kvalitě. Morrison si byl vědom toho, že v podmínkách lodi je tento problém neřešitelný.

Koněv se rozepnul pás, mīrně se ve svém sedadle nadzvedl a otočil se, aby viděl na obrazovku.

"Něco takového jsem v životě neviděl," vydechl s údivem.

"Ani já ne," řekl Morrison, "a to skeptické vlny studuji pomalu dvacet let. Nic takového jsem ještě neviděl."

"Měl jsem tedy ohledně axonu pravdu, že ano?"

"Naprostou, Juriji. Vlny se nám nádherně zkoncentrovaly."

"A jejich význam?"

Morrison bezmocně mávl rukou. "To je právě ono. Protože jsem nikdy nic takového neviděl, nemohu to interpretovat."

"Ne, ne," řekl Koněv netrpělivě. "Snažte se ze všech sil soustředit. Vaše mysl se nyní prostřednictvím přístroje stala skutečným receptorem. Co vnímáte? Představy? Slova?"

"Nic," řekl Morrison.

"To není možné."

"A vy něco vnímáte?"

"Je to váš přístroj. Přízpůsobený vašemu mozku."

"Vy jste přece také měl představy, Juriji."

Přerušil je Dežněvův trpký hlas: "Můj otec říkával: 'Pokud chceš slyšet, musíš začít naslouchat.'"

"Dežněv starší má pravdu," řekla Boranovová. "Když se budeme neustále hádat a pokřikovat na sebe, nezachytíme vůbec nic."

Koněv se zhluboka nadechl a řekl s mírností pro něj netypickou: "Dobrá tedy, soustředme se."

V lodi se rozhostilo nepřírozené ticho.

Po chvíli bylo přerušeno nesmělým hlasem Kaliininové: "Není čas."

"Není čas na co, Sofie?" zeptala se Boranovová.

"Myslím tím frázi, kterou jsem zachytila: 'Není čas.'"

"Chcete říci, že jste to zachytila z Šapirokových skeptických vln?" zeptal se Morrison.

"Nevím. Je to možné?"

"Před chvílí jsem myslela na to samé," řekla Boranovová. "Napadlo mne, že bude lépe studovat průběh skeptických vln na obrazovce a čekat na náhlé změny. Možná právě v okamžiku takové změny dochází k oněm představám. Ale pak mne napadlo, že čekání by bylo dlouhodobou záležitostí a že na to nemáme čas."

"Jinými slovy," řekl Morrison, "pomyslela jste si - 'není na to čas.'"

"Ano," odpověděla Boranovová, "ale to byla moje vlastní myšlenka."

"Jak to můžete vědět, Natálie?" zeptal se Morrison.

"Poznám přece své vlastní myšlenky."

"Znáte také své vlastní sny, ale ty někdy mají původ ve vnějších podnětech. Předpokládejme, že jste zachytila myšlenku: 'není čas.' Ve vaší mysli okamžitě vznikla linie volných asociací, které způsobily, že se domníváte, že to byla vaše vlastní myšlenka."

"Takhle by to také mohlo být, ale tvrdit to nemůžete, Alberte."

"Ne, nejsem si tím jistý, ale Sofie zřejmě zachytila stejnou frázi a měla by nám říct, zda v tu chvíli myslela na něco, z čeho by ona fráze mohla vzejít."

"Ne, to ne," řekla Kaliininová. "Snažila jsem se mít naprosto prázdnou mysl. Přišlo to samo."

"Já jsem necítil nic," řekl Morrison. "A co vy, Juriji?"

Koněv zmařeně zavrtěl hlavou. "Já taky ne."

"V každém případě," řekl Morrison zamyšleně, "to nemuselo znamenat vůbec nic. Mohla to být jen nahodilá myšlenka, která zcela přirozeně vyvstane po sérii předchozích myšlenek, z nichž žádná nemá nijaký přednostní význam. I kdyby ta myšlenka pocházela z Šapirovy mysli, mohla v ní být stejně povrchní."

"Možná ano," řekl Koněv, "možná ne. Svůj život i veškeré myšlenky věnoval problému miniaturizace. Nemyslel na nic jiného."

"Stále tvrdíte to samé," řekl Morrison, "ale ve skutečnosti je to romantický nesmysl. Nikdo nemůže myslet jen na jednu jedinou věc a na nic jiného. I ten nejmilovanější Romeo v historii se nemohl věčně soustředit jen na svou Julii."

Stačilo bolení břicha, vzdálené zahřmění a hned myslel na něco jiného."

"Niméně, musíme každou Šapirovu myšlenku brát jako možná důležitou."

"Možná," řekl Morrison. "Ale co když se pokoušel přijít na ony základní souvislosti, týkající se teorie miniaturizace a najednou se rozhodl naříkat nad tím, že už je pozdě a že není čas, aby dokončil svou práci?"

Koněv zavrtěl hlavou a zdálo se, že to není ani tak gesto nesouhlasu jako spíš nechuti. "A co třeba tohle?" řekl. "Co když Šapiro myslel na to, že jakákoliv miniaturizace, při níž se rychlost světla zvýší v poměru se zmenšením Planckovy konstanty, bude provázena změnou, která je okanzitá a tudíž nezabere žádný čas. A samozřejmě, pokud by se prudce zvýšila rychlost světla, nevyhnutně by vzrostla i rychlost nehmotného - nebo téměř nehmotného - objektu. To by v podstatě zrušilo čas a on by si pro sebe mohl hrdě říct: 'Není čas.'"

"To je za vlny přitažené," namítla Boranovová.

"Samozřejmě," řekl Koněv, "ale stojí za to o tom přemýšlet. Musíme zaznamenat všechno, co zachytíme, ať to bude jakkoliv nejasné a zdánlivě bezvýznamné."

"Přesně to mám v úmyslu, Juriji," řekla Boranovová.

"Budme tedy opět zticha," řekl Koněv. "Uvidíme, zda se nám podaří zachytit víc."

Morrison se ze všech sil soustředil. Jeho oči, napolo pohřbené pod nakrčeným obočím, byly upřené na Koněva, který vzdychl a pak zašeptal: "Zachycuji něco znovu a znovu - 'f krát c rovná se mS.'"

"Já jsem také něco zachytil," řekl Morrison, "ale zdálo se mi, že to bylo 'm krát c2.'"

"Ne," řekl Koněv rozhodně. "Zkuste to znovu."

Morrison se opět soustředil a pak pokorně řekl: "Měl jste pravdu. Zachytil jsem to také: 'f krát c rovná se ms.' Co to znamená?"

"To nemůžeme s jistotou říci. Avšak je-li to v Šapiroově mysli, musí to něco znamenat. Předpokládejme, že f je frekvence záření, c je rychlost šíření světla, a ms je standardní hmotnost - to znamená klidová hmotnost v normálních podmínkách. Ve světle -"

Boranovová najednou prudce zvedla ruku s ukazovákem výstražně zvednutým. Koněv se odmlčel a pak zaraženě řekl: "Možná to neznámá vůbec nic."

"Tajná informace, co, Juriji?" zamračil se Morrison.

A pak se podivně nevrlým hlasem ozval Dežněv. "Jak to," řekl, "že vy všichni slyšíte ty věci o čase a standardní hmotnosti a kdovíčem ještě a já necítím vůbec nic? Je to proto, že nejsem vědec?"

"Pochybují, že to s tím má co dělat," řekl Morrison. "Možná, že zde existuje podobný princip jako u krevních skupin. Krev je krev, ale nemůžete vždy použít krev jakéhokoli člověka na transfúzi druhému. Váš mozek je možná podstatně odlišný od Šapirova, takže mezi nimi není žádný senzorický kanál."

"A to jenom můj mozek?"

"Ne jenom váš. Mohou existovat miliardy lidí, kteří by od Šapirova také nezachytili vůbec nic. Všimněte si toho, že Sofie a Natálie zachytily něco, co já a Jurij ne - a naopak."

"Dva muži a dvě ženy," zabručel Dežněv, "a já jsem co?"

"Ztrácíme čas, Arkadiji," řekl Koněv netrpělivě. "Nebudeme přece donekonečna mlít o každé maličkosti, kterou zachytíme. Musíme toho slyšet víc a času je málo. Když se soustředíte trochu pozorněji a ty také, Arkadiji, snad ještě něco zachytíme."

Ticho, které se rozhostilo, bylo přerušeno občasným zamumláním jednoho či druhého, hlásícího zachycení nějaké představy nebo slov.

Dežněv se ozval jen jednou: "Cítím hlad, ale to asi bude můj vlastní."

"Nepochybně," řekla Boranovová suše. "Utěšuj se myšlenkou na to, Arkadiji, že až to budeme mít za sebou, dostaneš ke každému jídlu dva nášupy a vodky, co hrdlo ráčí."

Dežněv se při té představě téměř smyslně zašklebil.

"Nezachycujeme nic z matematiky miniaturizace ani nic zvláštního," řekl Morrison. "Trvám na tom, že dokonce i Šapiro musí mít spoustu zcela triviálních a bezvýznamných myšlenek."

"Niměně," zabručel Koněv, "soustředme se."

"Jak dlouho ještě, Juriji?"

"Až na konec axonu. Na samý konec."

"A chcete pak vniknout do synapse nebo se otočit zpět?" zeptal se Morrison.

"Přiblížíme se k ní co nejtěsněji. Tím se dostaneme do bezprostřední blízkosti sousední nervové buňky a možná, že v onom klíčovém místě přenosu půjdou skeptické vlny zachytit lépe než kdekoli jinde."

"Ano, Juriji, ale ty nejsi kapitán," namítl Dežněv. - "Natašo - květinko moje, přeješ si to také?"

"Proč ne?" řekla Boranovová. "Jurij má pravdu. Synapse je unikátním místem a nevíme o ní nic."

"Ptám se jen proto, že už jsme spotřebovali polovinu našich energetických zásob. Jak dlouho ještě můžeme zůstat v těle?"

"Určitě dost dlouho, abychom se dostali do synapse," odpověděla Boranovová.

A v lodi opět zavládlo ticho.

63.

Pokračovali ve své pouti nesmírnou délkou axonu a Koněv stále víc a častěji určoval, co mají dělat ostatní.

"Vše, co zachytíte, musíte nahlásit. Nezáleží na tom, zda to má smysl nebo ne, na tom, zda je to jediné slovo nebo celé souvětí. Pokud je to představa, popište ji. I když si budete myslet, že je to jen vaše vlastní představa, nahlašte ji."

"Bude to pouhá směsice nesmyslů," zabručel Dežněv, zřejmě stále rozčilen tím, že on není schopen zachytit nic.

"Samozřejmě, ale dvě tři náražky dohromady už mohou dávat smysl. Nemůžeme říct, že něco nemá smysl, když neznáme všechno."

"Pokud ucítím něco, o čem si budu myslet, že je to moje, mám to také nahlásit?" zeptal se Dežněv.

"Ty obzvlášť," odpověděl Koněv. "Vše, co získáš, může být nesmírně důležité. A nyní už, prosím, nemluvte. Každá vteřina konverzace s sebou nese riziko, že nám něco může uniknout."

A opět začaly přicházet nesouvislé fráze, které postrádaly, jak se Morrisonovi zdálo, jakýkoliv smysl.

Překvapení nastalo tehdy, když Kaliininová znenadání vyhrkla: "Nobelova cena!"

Koněv prudce vzhlédl a málem jí odpověděl - ale pak, jakoby si uvědomil, kdo to zvolal, spolkl to, co chtěl říci.

"Vy jste to zachytil také, Juriji?" zeptal se Morrison a snažil se, aby jeho hlas nezněl sarkasticky.

Koněv přikývl. "Téměř současně."

"To je první přenos mezi mužem a ženou," řekl Morrison. "Předpokládám, že Šapirova na Nobelovu cenu myslel v souvislosti s miniaturizační teorií."

"Nepochybně. Ale on už ji měl jistou za to, co v oblasti miniaturizace učinil doposud."

"Což je přísně tajné a tedy neznámé."

"Ano. Ale jakmile proces zdokonalíme, už tajný nebude."

"Doufejme," řekl Morrison pochybovačným tónem.

"My rozhodně neděláme větší tajnosti než vy Američané," vyštěkl Koněv.

"V pořádku. Já se s vámi nehádám." Při těchto slovech se Morrison na Koněva, který na něj hleděl přes rameno, zešíroka zašklebil a zdálo se, že tím mladíka ještě víc popudil.

A vtom najednou Dežněv řekl: "Hawking."

Morrison zvedl obočí v údivu. Tohle neočekával.

Boranovová se zmateně zeptala: "Co je to, Arkadiji?"

"Prostě 'hawking,'" odpověděl Dežněv zmateně. "Najednou se to z ničeho nic objevilo v mé mysli. Řekli jste mi přece, abych nahlásil všechno, co zachytím."

"Je to anglické slovo," řekla Boranovová, "a znamená 'plivání.'"

"Nebo také 'prodávání,'" dodal Morrison pobaveně.

"Neumím anglicky natolik, abych tohle slovo znal," řekl Dežněv. "Myslel jsem, že to bylo něčí jméno."

"Taky že bylo," řekl Koněv. "Stephen Hawking. Významný anglický teoretický fyzik, který žil před více než stoletím. Myslel jsem na něj také, ale domníval jsem se, že to je moje vlastní myšlenka."

"Výborně, Arkadiji," řekl Morrison. "Tohle by mohlo být užitečné."

Dežněv se zešíroka usmál. "Přece jen nejsem naprosto k ničemu. Jak říkával můj otec: 'I když moudrý muž mluví málo, přesto stojí za to mu naslouchat.'"

Po nekonečně dlouhé půlhodině se Morrison zeptal: "Dostaneme se takhle vůbec někam? Zdá se mi, že většina těch frází a představ nemá naprosto žádný smysl. Snad jen 'Nobelova cena'. Šapirova na ni zřejmě myslel, ale to víme i tak. 'Hawking' je jméno fyzika, jehož práce by mohla mít nějakou souvislost se zdokonalením miniaturizace, ale nevíme jakou."

Tentokrát to nebyl Koněv, kdo vystoupil na obranu, jak by se dalo očekávat, ale Boranovová. A zdálo se, že Koněv, který si zřejmě také myslel, že bude muset zareagovat on, je rád, že tentokrát na sebe převzala zodpovědnost Natálie. "Máme před sebou obrovský kryptogram, Alberte," řekla. "Šapirova je muž v kómatu a jeho mozek nemyslí jako mozek normálního, zdravého člověka. Pracují jen ty části, které nejsou poškozené a možná pracují jen nahodile. Sbíráme všechno bez rozdílu a všechno bude pečlivě prostudováno těmi, kdo miniaturizační teorii rozumí nejlépe. Možná, že uvidí nějakou souvislost tam, kde vy ji nevidíte. A každá nepatrná část významu, v jednom koutku jednoho pole, může být začátkem iluminace, která osvítlí celé toto pole. To, co děláme, má smysl a je dobře, že to děláme."

"Kromě toho, Alberte," řekl Koněv, "je zde ještě něco, o co bychom se mohli pokusit. Blížíme se k synapsi. Tento axon u ní skončí a rozvětví se do mnoha vláken, z nichž každé se přiblíží k sousedícímu neuronu, ale nedotkne se jej."

"To vím," řekl Morrison netrpělivě.

"Nervový impuls, včetně skeptických vln, bude muset přeskočit onu slabou štěrbinu a dominantní myšlenky přitom budou méně tlumené než ty ostatní. Zkrátka, pokud i my přeskočíme ze synapse, dostaneme se do oblasti, kde bychom mohli zachytit to, co potřebujeme, bez jakýchkoliv rušivých vjemů."

"Skutečně?" zeptal se Morrison potměšile. "Pojem selektivního tlumení je pro mne novinkou."

"Je to výsledek sovětského výzkumu v této oblasti."

"Aha!"

"Co myslíte tím 'aha'?" odpálil Koněv okamžitě. "Znevažujete tím snad naši práci?"

"Ne, to ne."

"Ale ano. Je to sovětská práce, nemá tedy žádnou cenu."

"Chtěl jsem tím jenom říct, že jsem o ničem takovém neslyšel ani nečetl," řekl Morrison na svou obranu.

"Je to práce madam Nast'jaspenské. Předpokládám, že jste o ní slyšel."

"Ano."

"Ale její práci jste zřejmě nečetl, že ano?"

"Juriji, nestačím sledovat veškerou odbornou literaturu v angličtině, ne tak ještě -"

"Dobrá, až tohle skončí, dohlédnu na to, abyste dostal k dispozici veškerou její práci a můžete se vzdělávat."

"Děkuji, ale myslím si, že to, co jste říkal, je nepravděpodobné. Vy tvrdíte, že některé typy mentální aktivity přezívají v synapsi lépe než ostatní. V tom případě, vezmeme-li v úvahu skutečnost, že v mozku je mnoho stovek miliard synapsí a všechny jsou neustále v činnosti, konečným výsledkem by bylo to, že přežije jen nepatrná část veškerých myšlenek."

"Zas tak jednoduché to není," řekl Koněv. "Triviální myšlenky nejsou z paměti vymazány. Udržují se na nižší úrovni a nejsou tak stálé. Na druhé straně, důležité myšlenky se po určitou dobu soustředí v bezprostředním okolí synapse."

"Existuje nějaký důkaz? Nebo je to pouze domněnka?"

"Tato teorie zatím není potvrzena. Ale s tím, jak budou pokračovat pokusy s miniaturizací, jistě získáme potřebný důkaz. Existují lidé, u nichž je tento synapsový efekt mnohem výraznější než u průměru. Jak jinak by se mohli nadaní jedinci tak obtížně a dlouho soustředit? Jsou méně obtěžováni nepodstatnými věcmi. A proč, na druhé straně, jsou vynikající vědci tak často roztržiti?"

"Dobrá tedy. Pokud na něco narazíme, nebudu se o tom s vámi hádat."

"Ale co se stane, až dorazíme na konec axonu?" zeptal se Dežněv. "Proud tekutiny, který nás unáší, udělá otočku a bude nás unášet opačným směrem podél protější stěny axonu. Mám se buněčnou stěnou prodrat násilím?"

Ne," řekl Koněv, "poškodili bychom buňku. Budeme na sebe muset vzít elektromagnetický vzorec acetylcholinu. Ten přenáší nervový impuls přes synapsi."

"Sofie, můžeš lodi dát vzorec acetylcholinu?" zeptala se Boranovová.

"Jistě," odpověděla Kaliininová, "ale nejsou acetylcholinové molekuly mimo buňku aktivní?"

"Niméně, buňka možná má mechanismus, kterým je vypuzuje. Zkusíme to."

A cesta zdánlivě nekonečným axonem pokračovala.

64.

Znenadání se objevil jeho konec. Bez jakéhokoliv předchozího varování.

První si toho všiml Koněv. Díval se ven a věděl, na co se dívá. Morrison se rovněž díval a také věděl, na co se dívá, a přesto si to zpočátku vůbec neuvědomil.

Kromě toho, Koněv byl na předním sedadle, kdežto Morrison mu musel hledět přes rameno. To ovšem nebyla žádná výmluva.

I v nedostačujícím světle lodního reflektoru bylo vidět, že před nimi je dutina. Proud před ní začal měnit svůj směr. Axon se začínal dělit na větve, na dendrity, stejně jako byly na opačném konci neuronu, kde se nacházelo buněčné tělo s jádrem. Dendrity na axonu na tomto konci buňky byly méně početné a tenčí a proudila do nich část nitrobuněčné tekutiny. Loď se nyní nacházela v hlavním proudu, který postupně zatácel, takže dostat se do proudu, směřujícího do některého dendritu, bude zřejmě velmi obtížné.

Museli by vniknout do prvního, který by se namanul - pokud to vůbec bude možné.

"Tam, Arkadiji, tam," křičel Koněv, ukazuje vpřed a teprve tehdy si všichni ostatní uvědomili, že jsou na konci axonu.

"Zapni motory, Arkadiji a vpřed."

Ozval se tlumený hukot motorů. Dendrit, do kterého měli namířeno, byl trubice, rozprostírající se před nimi do stran, v jejich měřítku tak obrovská, že viděli jenom malou část oblouku z jejího obvodu.

Byli jí stále blíže a Morrison zjistil, že se sám naklání směrem k dendritu, jako by svým tělem chtěl nějak napomoci tomu, aby se do něj dostali snadněji.

Ale proniknout nitrobuněčným proudem mezi uhánějícími vodními molekulami, vířícími v jemných kruzích a pak padajícími zpět do proudu, který zatácel a unášel je opačným směrem a vniknout do dendritu samotného, bylo velmi obtížné.

Ale podařilo se jim to a loď vplula do otvoru trubice.

"Vypni motory," řekl Koněv vzrušeně.

"Ještě ne," zabručel Dežněv. "Mohli bychom být příliš blízko protiproudu, vynořujícímu se z dendritu. Musím se přiblížit těsněji ke stěně."

Za okamžik už je opět unášel proud nitrobuněčné tekutiny, tentokrát ale v dendritu. Když Dežněv konečně vypnul motory a prohrábl si své vlhké vlasy, zhluboka vydechl a řekl: "Všechno, co děláme, pohlcuje tuny energie. Existuje hranice, Juriji, existuje hranice."

"S tím si budeme lámat hlavu později," odpověděl mu Koněv netrpělivě.

"Skutečně?" řekl Dežněv. "Můj otec vždy říkával: 'Později je obvykle příliš pozdě.' - Natálie, nenechávej to všechno na Jurijovi. Nelíbí se mi jeho přístup k našim energetickým zásobám."

"Uklidni se, Arkadiji. Když bude třeba, já na Jurije dohlédnu. - Juriji, ten dendrit není příliš dlouhý, že ne?"

"Za chvíli budeme na konci, Natašo."

"V tom případě buď, Sofie, připravena dát lodi vzorec molekuly acetylcholinu."

"Budeš mi muset dát signál, Natálie," řekla Kaliininová.

"To nebude třeba, Sofie. Jsem si jistá, že jakmile Jurij uvidí konec dendritu, vyskočí jako kozák. V tom okamžiku změní náš vzorec."

Jejich cesta neuronem, do kterého vstoupili již před hodným časem, se chýlila ke konci. Morrisonovi se zdálo, že s tím, jak se dendrit neustále zužuje, vidí nahoře klenoucí se stěnu, ale to samozřejmě byla jenom iluze. Zdravý rozum mu napovídal, že dokonce i ve svém nejužším místě trubice musí mít, vzhledem k jejich současné molekulární velikosti, několik kilometrů v průměru.

A jak Boranovová předpověděla, Koněv mocně vykřikl, možná si ani plně neuvědomuje, co dělá. "Před námi je konec. Rychle. Vzorec acetylcholinu. Jinak budeme strženi proudem na protější stranu a poplujeme zpět."

Prsty Kaliininové se rozběhly po klávesnici. Uvnitř lodi vůbec nebylo znát, že by se na jejím povrchu něco změnilo, ale někde vpředu čeká acetylcholinový receptor - nebo spíš celé stovky takových receptorů - zachycujících molekuly podle jejich povrchových nábojů, kladný k zápornému a záporný ke kladnému. Jeden z nich začal přitahovat loď.

Byli jím vyvlečeni z proudu a vtaženi do stěny dendritu. Několik minut pak byli taženi mezibuněčným prostředím mezi dendritem, který právě opustili a dendritem sousedícího neuronu.

Morrison neviděl téměř nic. Cítil, že loď klouže po - nebo skrze - složitou molekulu bílkoviny a všiml si, že je obklopena podobnou strukturou jako tehdy, když vstupovala do prvního neuronu.

Koněv si rozepjal pás, takže se mohl postavit. (Zcela zřejmě byl příliš vzrušen, než aby mohl sedět).

Téměř zajikavým hlasem řekl: "Podle hypotézy Nast'jaspenské je filtrování těch nejdůležitějších myšlenek nejvýraznější bezprostředně za synapsí. Až se dostaneme k tělu další buňky, efekt se ztratí. Takže, jakmile budeme v příštím dendritu, otevřete své mysl. Připravte se na všechno. Řekněte vše, co uslyšíte nebo ucítíte. Popište všechny představy. Ty také, Arkadiji. Alberte, vy také. Já budu všechno zaznamenávat. - Už jsme tady. Začínáme!"

Kapitola 15

SÁM!

Dobrá společnost okrádá i smrt
o některé z jejích hrůz.

- Dežněv starší

65.

To, co následovalo, Morrison sledoval s jistou lhostejností a nemínil se toho aktivně zúčastnit. Pokud ovšem jeho mysl něco zachytí, nahlásí to. Bylo by nevědecké neudělat to.

Naklonil se doleva k soustředící se Kaliininové a zeptal se jí: "Dala jste nám zpět vzorec L-glukózy?"

Přikývla.

"Vy znáte tu teorii Nast'jaspenské?"

"Není to můj obor," odpověděla. "Nikdy jsem o něčem takovém neslyšela."

"A věříte tomu?"

Ale Kaliininová se nedala nachytat. "Nemám kvalifikaci, abych tomu mohla věřit nebo ne, ale on tomu věří. - Protože tomu věřit chce."

"Vnímáte něco?"

"O nic víc než předtím."

Dežněv mlčel. Boranovová občas řekla strohé slovo či dvě, ale Morrisonovi to nedávalo žádný smysl.

Jenom Koněv neustále setrval ve svém nadšení. V jednom okamžiku vykřikl: "Zachytili jste někdo tohle? 'Cirkulární rytmus?' Cirkulární rytmus."

Nikdo mu neodpověděl. Po chvíli ticha se jej Morrison zeptal: "Co to znamená, Juriji?"

Koněv mlčel. - Neodpovídal, jen nepřítomně hleděl před sebe, zatímco loď byla unášena nitrobuněčnou tekutinou.

"Nu, Juriji?" pobídla jej Boranovová.

"Nevím, co to znamená," odpověděl Koněv nešťastně.

"Juriji, ty můj chlapče," řekl Dežněv, "možná jsme ve špatném neuronu, který zrovna moc nemyslí. Měli bychom zkusit štěstí v dalším a pak možná v ještě dalším. Ten první mohl být jen pouhou šťastnou náhodou."

Koněv se na něj zamařeně podíval. "Nepracujeme s jednotlivými buňkami. Kolem nás jsou milióny neuronů, které by podle Albertovy teorie měly být centrem abstraktního myšlení. Co si 'myslí' jeden z nich, 'myslí si' - s menšími odchylkami - všechny ostatní."

"V tom případě tedy nebudeme nakukovat z buňky do buňky?" zeptal se Dežněv.

"To by bylo k ničemu," odpověděl Morrison.

"Dobrá," řekl Dežněv ztěžka. "Nemáme čas a nemáme energii. Co tedy budeme dělat?"

V tichu, které následovalo, se opět ozval Koněv: "Já to nechápu. Nast'jaspenskaja se nemohla mýlit."

V tom okamžiku se Kaliininová rozvázně rozepjala a vstala. Rozhlédla se kolem sebe a řekla: "Chci teď něco říct a nepřeji si, aby mne někdo přerušoval. Natálie, poslouchej mne. Už toho bylo dost. Toto je experiment, který zřejmě musel být proveden, třebaže, podle mého názoru, byl předem odsouzen k neúspěchu. Nepodařilo se nám to."

Štíhlým prstem krátce ukázala na Koněva a aniž by se na něj podívala, pokračovala: "Někteří lidé prostě chtějí změnit přírodu tak, jak se jim to líbí. Nejraději by ji k tomu donutili silou vůle - jenomže příroda je mimo lidskou vůli a nedá se tak snadno změnit."

Nevím, zda Nast'jaspenská má pravdu nebo ne. Ani nevím, zda jsou či nejsou správné Albertovy teorie. Vím ale, že každý neurofyzik bere při svém výzkumu v úvahu naprosto normální mozek. Mozek akademika Šapirova normální není. Dvacet procent z něj nefunguje - je mrtvých. A zbytek musí být v důsledku toho narušen a nejenom tím, ale také skutečností, že Šapirovi je již několik týdnů v kómatu.

Každý rozumný člověk si musí uvědomit, že Šapirovi není schopen normálně myslet. - Jeho mozek, to je armáda - v rozkladu. Je to továrna, v níž všechny stroje jsou rozbity a opuštěny. Občas funguje, ale jen nahodile, vytvoří nějakou nesouvislou myšlenku, její roztržité kousky, mihnou se jím zlomky vzpomínek. Někteří lidé - opět na něj ukázala - "to nepřipustí, protože věří, že když si budou neoblomně stát na svém, nemožné se stane skutečností."

Koněv se rozepjal a také vstal. Pomalu se otočil a pohlédl na Kaliininovou. (Morrison byl ohromen. Koněv se na ni díval. A v jeho obličejí nebyl vidět ani hněv, ani nenávisť či pohrdání. Byl to zkroušený pohled a zračil se v něm náznak sebedupřehrávání.)

Po chvíli se od ní otočil a obrátil se k Boranovové.

"Natálie, probíraly jste tento problém předtím, než jsme se vydali na cestu?"

"Myslíš tím, Juriji, jestli jsem o tomhle se Sofií hovořila už dřív? - Ne, to ne."

"Proč tedy máme být otravováni členy posádky, kteří nemají důvěru v naši práci? Proč taková osoba souhlasila s účastí na této cestě?"

"Protože jsem vědec," vyhrkla Kaliininová, rovněž se obracejíc k Boranovové. "Protože jsem chtěla vyzkoušet účinky umělých strukturálních vzorců v podmínkách biochemické interakce. To se mi podařilo, takže pro mne cesta úspěšná byla a stejně tak i pro Arkadije, protože loď pracovala tak, jak měla a také pro Alberta, protože důkaz, podporující jeho teorie, je nyní silnější a pro tebe také, Natálie, protože tys nás přivedla až sem a předpokládám, že nás i bezpečně dostaneš zpět. Ale pro jednoho" - ukázala na Koněva - "byla neúspěšná a mentální stabilitě toho člověka by rozhodně

prospělo, kdyby si to upřímně přiznal." (A opět se mu chce mstít, pomyslel si Morrison.)

Ale Koněva se útok Kaliininové nijak nedotkl. Zůstal překvapivě klidný a stále mluvil k Boranovové: "Tak to není. To je naprosto překroucená pravda. Od začátku bylo zřejmé, že nemůžeme očekávat, že Šapirovi bude myslet jako za normálních okolností, když byl naprosto zdrav. Počítali jsme s tím, že získáme jen útržky a kousky myšlenek, smíchané s věcmi naprosto bezvýznamnými a triviálními. To se nám podařilo. Doufal jsem jen, že v tomto neuronu, těsně za synapsí, bude větší procento toho, co bude dávat nějaký smysl. Mýlil jsem se. Což činí úkol před námi obtížnější, ale ne nemožný.

Zachytili jsme ze Šapirovy mysli více než sto frází a představ. Nezapomeňte na f krát c rovná se ms, což musí mít nějaký důležitý význam. Rozhodně to nemůžeme přejít mávnutím ruky."

"Myslíš tím Juriji," zeptala se Boranovová, "že tento útržek matematické rovnice představuje něco, na co se Šapiro pokoušel přijít?"

"Proč by to jinak bylo v jeho mysli? Rozhodně stojí za to zamyslet se nad tím. A jakkoliv triviální se to může zdát, jedna z těch frází nebo představ nám snad pomůže dopátrat se něčeho podstatného. S každým krokem vpřed se mohou postupně uspořádat další věci. Rozhodně ještě nemáme důvod k tomu, abychom tuhle cestu považovali za zbytečnou."

Boranovová přikývla. "Nu, doufejme, že máš pravdu, Juriji, ale jak už se zeptal Arkadij, co teď? Co bychom podle tvého mínění měli dělat teď?"

"Je zde ještě jedna věc, o kterou jsme se nepokoušeli," řekl Koněv rozvážně. "Snažili jsme se zachycovat vlny vně neuronu, uvnitř neuronu, v axonu, v dendritech, kolem synapse, ale vždy jsme to zkoušeli pouze uvnitř lodi, obklopeni jejími zřejmě izolujícími zdmi."

"Ty tedy navrhuješ," řekla Boranovová, "abychom se o to pokusili mimo loď - v nitrobuněčné tekutině? Měj na paměti, že i v tom případě by na sobě pozorovatel měl plastický oblek."

"Plastický oblek není tak silný jako plastický trup lodi a rušivý efekt by pravděpodobně byl menší. Kromě toho, počítač by přece nebyl uvnitř obleku."

"Koho máte v tomto ohledu na mysli?" zeptal se Morrison s narůstajícími obavami.

Koněv se na něj chladně podíval. "Máme jen jednu možnost, Alberte. Program je vaším vynálezem a je přizpůsoben vašemu mozku. To znamená, že vy jste vůči Šapiroovým myšlenkám nejcitlivější. Bylo by velmi pošetilé posílat ven někoho jiného. Mám v tomto ohledu na mysli vás, Alberte."

66.

Morrison cítil, jak se mu stahuje žaludek. To ne! Tohle po něm nemohou znovu chtít!

Pokoušel se říct to nahlas, ale v ústech měl najednou sucho a nebyl schopen vydat ani hlásku. Myslí mu blesklo, že třeba není takový zbabělec, že má odvahu vystoupit ven a jen tak se procházet mozkovou buňkou - ale on byl zbabělec.

"To ne!" ozvalo se, ale nebyl to jeho hlas; byl o oktávu vyšší. Patřil Kaliininové.

"To ne, Natálie!" vykřikla znovu. "To je zbabělý návrh. Ubohý Albert už jednou venku byl. Málem přitom zemřel a nebýt jeho, mohli bychom stále být ztraceni ve špatné kapiláře a do téhle buňky bychom se nikdy nedostali. Proč by to měl dělat znovu? Teď je řada na někom jiném, a protože on to chce," - nikdo se neptal, kdo je to "on" - "ať si tedy jde on. Nemá právo o to žádat někoho jiného."

Morrisona, ochromeného strachem, napadlo, zda to Kaliininová dělá ze své vzrůstající náklonnosti k němu nebo pouze z rozhodnutí odporovat veškerým Koněvovým záměrům. Byl ovšem natolik pragmatický, že si byl téměř jist tím, že je to z toho druhého důvodu.

Když Sofie domluvila, Koněvův obličej byl zrudlý hněvem. "Nikdo tu není zbabělec" řekl. (Přímo ono slovo vyrazil, aby tím jasně dal najevo, že se to nejvíce dotklo právě jeho.) "Já jsem jen navrhl možné řešení. Pokud půjdu ven já a já jsem k tomu kdykoliv připraven, mohu tam jít pouze s Albertovým přístrojem, ale v žádném případě nebudu schopen dosáhnout takových výsledků jako on. Toto hledisko je nyní rozhodující. Musí tam jít ten, kdo s přístrojem dosáhne nejlepších výsledků a v tom případě je jasné, kdo to musí být."

"To je pravda," řekl Morrison, který opět našel svůj hlas, "ale myslím, že nemáme ten nejmenší důvod domnívat se, že vně lodi bude přístroj pracovat lépe než uvnitř."

"Nemáme ani důvod myslet si opak," řekl Koněv. "A jak vám potvrdí Dežněv, naše energetické zásoby - a tedy i náš čas - se krátí. Nemůžeme nic odkládat. Budete muset vyjít ven, tak jak jste to již jednou udělal a budete to muset udělat hned teď."

"Je mi líto. Já ven nepůjdu," řekl Morrison tichým hlasem a doufal, že to bude jednou provždy jasné.

Ale Boranovová se mezitím rozhodla v Koněvův prospěch. "Obávám se, že budete muset, Alberte," řekla mírně.

"Ne."

"Jurij má pravdu. Pouze vy s vaším přístrojem můžete získat informace, které potřebujeme."

"Jsem si jist tím, že žádné informace nebudou."

Boranovová zvedla ruce v nesouhlasném gestu. "To je možné, ale nemůžeme se o tom pouze dohadovat. Musíme to zjistit."

"Ale -"

"Alberte," řekla Boranovová, "slibuji vám, že pokud pro nás tuhle věc uděláte, vaše zásluhy budou po pravdě zveřejněny, až nadejde čas. Proslavíte se jako muž, který vypracoval správnou teorii myšlenky, muž, který vynalezl zařízení, s nímž svou teorii mohl náležitě ověřit, muž, který zachránil loď v kapiláře a muž, který zachytil Šapirovy myšlenky díky tomu, že odvážně vstoupil do neuronu - stejně odvážně, jako se předtím vydal do krevního toku."

"Tím mi chcete naznačit, že pokud odmítnu, tak se o mně vůbec nezmíníte?"

Boranovová vzdychla. "Zase mne nutíte, abych hrála zlou roli. Byla bych raději, kdybyste se spokojil s narážkou. - Ano, nezveřejnili bychom o vás nic. To je vlastně jediná zbraň, kterou proti vám můžeme použít. Nemůžeme vás vyhodit z lodi násilím, protože pouze to, že budete venku, nám nijak nepomůže. Musíte také zachycovat myšlenky ubohého Šapirova a k tomu potřebujeme vaši ochotu a spolupráci. Odměníme se vám za to, ale pouze za to." Morrison se rozhlédl po obličejích kolem sebe, hledaje u někoho zastání. Boranovová mu pevně hleděla do očí, Koněv na něj hleděl přímo povýšeně, Dežněv vypadal zaraženě, neschopen rozhodnout se tak či tak. A Kaliininová...jeho jediná naděje...

Morrison na ni zamyšleně pohlédl a zeptal se: "Co si o tom myslíte, Sofie?"

Kaliininová zaváhala a pak tichým hlasem řekla: "Není správné vám takto vyhrožovat. Taková úloha by měla být splněna dobrovolně a ne pod nátlakem."

Dežněv, který si předtím něco tiše bručel pod fousy, nahlas řekl: "Můj starý otec říkával: 'Neexistuje tak silný nezákonný nátlak jako vlastní svědomí člověka a je to právě ono, které lidem tak zbytečně znepříjemňuje život.'"

"Moje svědomí mi nepřekáží ani v nejmenším," namítl Morrison. "Budeme hlasovat?"

"To by nemělo význam," řekla Boranovová. "Já tady velím a mám tedy rozhodující hlas."

"Pokud půjdu ven a nepodaří se mi nic zachytit, uvěříte mi?"

Boranovová přikývla. "Uvěřím. Konec konců, klidně byste si něco mohl vymyslet, jen abyste nás uspokojil. Když přijdete zpět a nebudete mít nic nebo jen nějaké triviality, uvěřím vám spíš, než když mi budete tvrdit, že jste zachytil něco kdovíjak významného."

"Mne hned tak nikdo nepodvede," řekl Koněv. "Jestli se vrátí s něčím, co bude vypadat důležitě, poznám, jestli to je důležité nebo ne. Ale dost řeči. Jdeme na to!"

A Morrisonovi, jehož srdce bilo jako o závod a hrdlo se mu stahovalo, se podařilo říct: "Dobrá, půjdu tedy, ale jenom na chvíli."

67.

Svlékl si svůj bavlněný oděv. Poprvé (bylo to skutečně před pouhými pár hodinami?) se mu zdálo, že je to neslušné; podruhé se nad tím nepozastavil ani v nejmenším.

Když se s pomocí Kaliininové soukal do obleku, uvědomil si, jak lehce vsunul dovnitř své břicho. Navzdory dobré snídani, množství vody a kousku čokolády měl dokonale prázdný žaludek. Když se na něm oblek zavíral, víc a víc, ucítil záchvěv nevolnosti. Těsně před tím, než se zavřel docela, odmítl další kousek čokolády a téměř se přitom otřásl odporem.

Do rukou mu položili počítač a Boranovová se zeptala: "Budete s tím moci zacházet?"

Morrison ji slyšel bez větších problémů. Balancoval s téměř nehmotným počítačem v jedné ruce a druhou rukou opatrně a dost neohrabaně mačkal klávesy. "Myslím, že to půjde," křikl na ni.

Pevnými smyčkami z tuhého plastického provazu (zřejmě to byl stejný materiál jako ten, z něhož byla vyrobena loď i oblek) mu počítač přivázali k oběma zápěstím.

"Takhle jej neztratíte," zavolala na něj Boranovová.

Vstoupil do přechodové komory. Cítil, jak jej obklopuje plastická fólie, pak byl vysát vzduch a za okamžik už byl mimo loď.

Opět venku. Jenom na chvíli, upozornil ostatní, ale proč vůbec? Jak si může vynutit, aby jej vpustili dovnitř, když nebudou chtít? Už začínal litovat, že se nechal tak snadno přesvědčit, ale raději nad tím nepřemýšlel. Nebylo by to k ničemu.

Držel počítač pod levou paží, jednak proto, že zrovna moc nevěřil plastickému provazu, který jej jistil, a také proto, že jej chtěl co nejvíc chránit před buněčným obsahem. Cítil, že jeho oblek je přichycen k opačně nabitému povrchu lodi. Opíral se o ni zády. Elektrické pole nebylo příliš silné a poskytovalo mu poměrnou volnost. Ale měl pouhou velikost atomu a možná bude obtížné soustředit na něm elektrický náboj.

Nebo to není obtížné? Jsou snad elektrony, tvořící náboj, také mikrominiaturizovány? Musel si přiznat, že v této oblasti jsou jeho znalosti naprosto nedostačující.

Jen málo si uvědomoval svůj pohyb v buněčném proudu, protože všechno kolem něj se pohybovalo s ním. Zjistil, že se nachází ve středu posunujícího se a neustále se měnícího panoramatu. Mezi ním a prostředím byl jen tenký plastický materiál obleku. Protože si scénu mohl osvětlovat svým vlastním světlem umístěným na přilbě (šlo to trochu ztěžka), viděl toho mnohem víc než předtím.

Rozeznal boulovité molekuly vody, připomínající nejasně se rýsující balóny, mačkající se jeden ke druhému. Pomalu proplouvaly kolem a většinou jej ignorovaly. Občas se k němu některá z nich přitiskla, svým elektrickým nábojem přitažena k opačnému náboji jeho obleku, chvíli se na něj tlačila a jen váhavě jej opouštěla. Vypadalo to téměř, jako by po něm ony molekuly toužily, ale bylo nemožné změnit jejich touhu ve skutečnost.

Byly mezi nimi i větší molekuly, některé velké jako loď, jiné ještě větší. Vnímál jejich přítomnost jen díky skutečnosti, že od jejich povrchu se podivně zkresleným způsobem odráželo světlo. Ve skutečnosti je neviděl; jen jeho mysl, registrující ony světelné odrazy, mu napověděla, že tam jsou. Uvědomoval se jejich přítomnost také díky tomu, že toho o buňce znal poměrně hodně. (Alespoň se domníval, že toho hodně ví. Mohla to také docela dobře být jen jeho představivost.)

Dokonce se mu zdálo, že je schopen rozlišit vnitřní kostru buňky; velké struktury, které zůstávaly na místě, zatímco buněčný proud je míjel. Dávaly buňce více či méně pevný tvar. Tyto struktury kolem něj ubíhaly tak rychle, že je byl jen stěží schopen rozeznat, než mu zas nadobro zmizely z očí. Právě díky nim vnímal rychlé plynutí nitrobuněčné tekutiny, již byl spolu s lodí unášen.

Byl by pozoroval měnící se prostředí mnohem déle, ale uvědomil si, že nemá čas. Musí zaměřit pozornost na svůj

přístroj a na zachycování skeptických vln.

Ale k čemu to bude? Nezachytí vůbec nic. Byl si tím jist. Přesto se nemohl spoléhat jen na své přesvědčení, jakkoliv silné bylo. Možná, že se mýlí a také dluží ostatním - i sobě samotnému - pokusit se o to.

Neohrabaně se snažil nastavit počítač na maximální citlivost, stěží schopen správně zacházet s klávesnicí a spoléhaje na to, že vše bude pracovat tak, jak má. Soustředil se ze všech sil, aby vycítil a zachytil myšlenkové proudy procházející neuronem.

Přístroj pracoval. Vodní molekuly kolem něj proplouly tak jemně a vyhybavě jako kolem Morrisonova těla samotného a nedbaje na ně, počítač zobrazoval skeptické vlny opět mnohem silnější a výraznější, s mnohem jemnějšími detaily, než jaké kdy Morrison viděl. Ale přesto všechno necítil nic, jen slabý syčivý šepot, který neprodukoval ani slova, ani představy, jenom smutek.

Počkat! Jak ví, že je to smutek? Jistě je to jenom jeho subjektivní pocit. Nebo zachycuje emoce? Je částečně mozkově mrtvý a celkově komatózní Šapirovo smutný? Bylo by to překvapující?

Přes rameno se podíval do lodi. To, co zachycuje, by mělo stačit. Smutnou nicotu a nic jiného. Má jim dát znamení, aby jej pustili zpět? Budou s tím souhlasit? A když se dostane dovnitř a řekne Boranovové, že necítil nic, nenamítne Koněv hněvivě, že byl venku jenom dvě minuty a že to nestačí? Bude trvat na tom, aby šel ven znovu?

A co kdyby ještě počkal?

Vlastně, může ještě počkat. Bylo to divné, ale necítil horko, tak jako předtím, když byl v krevním toku.

Ale když ještě počká - další dvě minuty, nebo pět minut, nebo hodinu - neřekne mu na to Koněv jen své: "To nestačí!"?

Rozeznal Koněva hledícího na něj ven, zamračeného jako vždy. Kaliininová byla těsně za ním a v jejím obličejí se zračily obavy. Zřejmě se rozepjala a naklonila se vpřed, aby viděla, co Morrison dělá.

Zdálo se, že mu chce něco naznačit, ale Boranovová se k ní naklonila a chytla ji za rameno. Kaliininová si okamžitě sedla zpět do svého sedadla. (Musela, pomyslel si Morrison, protože jejím úkolem je dohlížet na elektrický vzorec lodi i jeho samotného a nemůže - nesmí - na svou práci zapomínat, bez ohledu na to, jaké starosti si o něj dělá.)

Pokoušel se zachytit rovněž Dežněvův pohled, ale nebyl schopen otočit hlavu v takovém úhlu, aby na něj viděl. Místo toho zaregistroval jen nějaký Koněvův pohyb, zjevně naznačující rozkazovací gesto.

Bez jakéhokoli pokusu sdělit jim nějakou informaci se od nich nevrle odvrátil a v tom okamžiku uviděl něco v dálce. Řítilo se to k němu ohromnou rychlostí. Nebo spíš on i s lodí se řítí k oné věci. Nebyl schopen rozlišit žádné detaily, ale automaticky couvl v očekávání, že proud, unášející loď i s ním, se oné věci vyhne.

Objevilo se to najednou a bylo to obrovské, masivní a hrozné. Morrison se bázně přitiskl ke trupu lodi.

Loď se objektu vyhnula, ale když proploovala kolem nejasně se rýsujícího monstra, Morrison cítil, že je od ní odtažován směrem k oné věci.

Hlavou se mu mihla myšlenka, že Kaliininová jeho obleku dala nějaký nahodilý elektrický náboj a ta věc, kterou nyní mívá, má náboj protikladný, takže jej přitahuje.

Za normálních okolností by to nevadilo. Nitrobněčný proud strukturu mívá tak rychle, že by se jí nemohlo podařit odtrhnout jej. Ovšem nyní byl jen nepatrným, téměř nehmotným objektem a na okamžik cítil - že jej to napíná - jakoby se o něj loď a struktura přetahovaly. Tah lodi najednou začal slábnout a vzápětí od ní Morrison byl odtržen.

Zmizela tak rychle, jako by se vypařila. V jedné vteřině tam byla, ve druhé byla pryč.

Než si uvědomil, co se stalo, byl sám a bezmocný - objekt o velikosti atomu v mozkové buňce. Jediná věc, která jej poutala k životu a ke skutečnosti - loď - byla pryč.

68.

Uplynulo několik minut. Během té doby Morrison neměl ponětí, kde je nebo co se stalo. Uvědomoval si jenom naprostou paniku a byl přesvědčen, že během okamžiku zemře.

Když se tak nestalo, bylo mu to téměř líto. Kdyby onen okamžik byl jeho smrtí, mohlo už být po všem. Takhle ji stále ještě má před sebou.

Jak dlouho mu vydrží kyslík? Připlíží se horko a vlhko, mnohem pomaleji než předtím, ale ve svém důsledku naprosto stejné? Selže jeho světlo dřív než on, takže zemře v naprosté temnotě a sám? Šíleně přemýšlel o tom, jak vlastně bude vědět, že je mrtev, když kolem bude naprostá tma předtím a naprostá tma potom. (Vzpomněl si na Ajaxovu modlitbu k Diovi, v níž Ajax boha prosí, pokud má zemřít, ať je to ve dne. A s člověkem, kterého by přitom mohl držet za ruku. V což Morrison nemohl doufat v žádném případě.)

Co tedy má dělat?

Čekat?

Co se vlastně stalo?

Ale ještě není mrtev. Strach ustoupil natolik, že se objevila mírná zvědavost - a vůle bojovat a žít.

Může se nějak odpoutat od téhle věci? Bylo by nepohodlné a nepříjemné zemřít jako moucha přilepená k mucholapce. - A loď je každým okamžikem dál a dál. Téměř současně jej napadlo - stejně už je příliš daleko, než abych ji dohonil, ať se budu snažit jakkoliv.

Tato myšlenka jej přímo rozzuřila a on se ze všech sil snažil vysvobodit se. Bylo to marné a Morrisona napadlo, že jenom zbytečně mrhá svými silami a zvyšuje teplotu uvnitř obleku.

Přešel rukama po záhadné struktuře, k níž byl přichycen, ale ruce mu odskočily pryč. Elektrické náboje se vzájemně odpuzovaly.

Sahal kolem sebe - doprava, doleva, nahoru, dolů. Na některých místech byl náboj opačný. Mohl by se tam zachytit a pokusit se strukturu roztrhnout. (Proč mu cvakají zuby? Strachem? Zoufalstvím? Obojím?)

Jeho pravá ruka se přilepila k části struktury s opačným nábojem. Zuřivě na ni zatlačil a snažil se ji protřhnout.

Na okamžik cítil, jak povrch struktury odolává jeho silnému tlaku jakoby gumovým odporem. A pak, bez varování, se pod jeho rukou zborčil. Udiveně hleděl na ruku, snažíc se pochopit, co se stalo. Neroztrhl strukturu, nerozřízl ji, ani nijak nezkroutil. Zdálo se mu, že část jí prostě zmizela.

Pokusil se o to znovu, dotýká se jí tu a tam, dokud nezmizela další část. Co se děje?

Počkat, Boranovová říkala, že miniaturizační pole slabě přesahuje loď. Musí tedy mírně přesahovat také oblek. Když zatlačil, některé z atomů, kterých se dotkl, byly rovněž zminiaturizovány a tím se uvolnily od atomů, s nimiž byly vázány. Všechno, čeho se dotkne - pokud na to bude moci vyvinout dostatečný tlak - se zminiaturizuje.

Každý atom nebo jeho část, takovýmto způsobem zminiaturizovaná, tedy zmenší svou velikost na téměř neviditelnou a získá hmotnost mnohem menší, než je hmotnost elektronu. Vyrazí odsud téměř rychlostí světla, projde hmotou, jako by ona hmota vůbec neexistovala a bude pryč.

Mohlo by to tak být? Musí to tak být. Žádné jiné vysvětlení jej nenapadlo.

A přemýšleje o tom, začal rukama a nohama zuřivě tlačit do uvěznujícího materiálu - a po chvíli byl volný.

Stal se nezávislým tělesem, plujícím nitrobuněčným prostorem.

Loď, kterou nikdy nemůže dosáhnout, to sice nezastaví, ale alespoň je na cestě on sám. (Jak bláznivě! Jak pošetilé! Co je dobrého na tom, že je unášen proudem? Podle svého vlastního měřítka je od lodi vzdálen mnoho a mnoho kilometrů.)

Napadla jej jiná, neméně zářející myšlenka. Miniaturizuje atomy, které se uvolňují, ale miniaturizace si přece vyžaduje energii. V tomto stádiu sice ne mnoho, ale přesto, kde se ona energie bere?

Musí pocházet z vlastního miniaturizačního pole obleku. A každý atom, který je miniaturizován, pole oslabuje. Nakolik jej oslabil vysvobozením se z oné struktury?

A jak to, že necítí horko? Pohltila miniaturizace povrchu struktury něco z tepelné energie okolí, stejně jako z energie miniaturizačního pole? Ne, tak to nemůže být. Necítil přece žádné horko ani před tím, než se začal dobývat pryč z toho monstra.

A napadla jej další myšlenka, která jeho situaci činila ještě zoufalejší. Pokud se uvolnil ze struktury a byla přítom spotřebována část energie jeho vlastního miniaturizačního pole - čímž bylo pole oslabeno - pak se musí částečně deminiaturizovat. Mohlo by dojít ke spontánní deminiaturizaci?

Boranovová o takové možnosti mluvila. O možnosti, která je tím pravděpodobnější, čím víc je objekt zminiaturizován. -

A jak malý je nyní on?

Pokud byl na lodi, byl součástí jejího miniaturizačního pole. Byl částí objektu o velikosti molekuly. A když byl součástí cytoskeletonu buňky, byl ještě větším objektem. Ale nyní je sám, oddělený, není téměř ničím, jen objektem o velikosti atomu.

O kolik nyní vzrostla možnost, že dojde ke spontánní deminiaturizaci? A příčinou bude oslabení jeho vlastního pole miniaturizací objektů, které jej obklopují.

A jak pozná, že je deminiaturizován? Nejprve se bude zvětšovat pomalu, ale čím bude větší, tím víc částic okolního prostředí ovlivní a bude se zvětšovat stále rychleji a rychleji, až nakonec dojde k explozi a on zemře.

Ale co na tom záleží, je-li deminiaturizován? Pokud ano, tak během okamžiku - nanejvýš během několika sekund - bude mrtev a stane se to tak rychle, že si to ani nestačí uvědomit. V jednom okamžiku bude naživu, v příštím už nebude existovat.

Mohl si přát lepší konec? Proč by měl vědět sekundu před smrtí, že zemře?

Protože je ještě naživu a protože je člověk - a chce vědět, co se s člověkem děje, když...

Ale ještě žije.

Pozoroval temné záblesky kolem sebe, pohybující se vodní molekuly, pomalu se otáčející a plující kolem něj.

Kdyby se zvětšoval, musely by se zmenšovat a naopak.

Zahleděl se na ně. Zmenšovaly se. Je tohle smrt? Nebo jen jeho představy?

Počkat, vždyť ony se zvětšují. Nafukují se. Rostou. Jestliže je tomu tak, pak on se musí zmenšovat.

Zmenší se na velikost subatomické částice? Subelektronu? Vyrazí ze Šapirova těla rychlostí světla a vybuchne v polovině cesty na Měsíc, umíraje ve vzduchoprázdnu dřív, než si vůbec stačí uvědomit, kde je?

Ne, molekuly se zmenšují, nezvětšují -

Morrison se zhluboka nadechl a zavřel oči. Blázní. Nebo už byl poškozen i jeho vlastní mozek?

V tom případě je lépe zemřít. Je lépe být mrtvý docela, než žít s mrtvým mozkem.

Nebo snad molekuly vody pulsuji? Ale proč?

Přemýšlej, Morrisone, přemýšlej. Jsi vědec. Najdi nějaké vysvětlení. Proč by měly pulsovat?

Věděl, proč pole může být oslabeno - kvůli tendenci miniaturizovat své okolí. Z jakého důvodu by ale mělo sílit?

Aby mohlo zesílit, muselo by odněkud získat energii. Ale odkud?

Co okolní molekuly? Měly víc tepelné energie než on, protože měly vyšší teplotu. Tepelná energie z okolního prostředí by přecházela do jeho obleku, takže by zemřel kvůli své vlastní neschopnosti zbavit se nahromaděného tepla, tak jak se mu to téměř stalo při jeho předchozí výpravě ven z lodi.

Ale není zde pouze tepelná energie jeho těla; je zde také energie miniaturizačního pole. A protože do něj nahodile narážejí vodní molekuly, musí mu dodávat energii ne ve formě tepla, ale ve formě miniaturizační aktivace. Pole je tím posíleno a on se zmenšuje.

Musí tomu tak být vždy, když je zminiaturizovaný objekt obklopen objekty normální velikosti o vyšší teplotě. Energie pak může přecházet z okolí do zminiaturizovaného objektu buď ve formě tepla nebo formou změny intenzity pole. A musí to být tak, že čím je objekt menší, čím intenzivněji je zminiaturizován, tím více energie na sebe poutá pole a ne objekt samotný.

Možná, že loď také pulsovala, neustále se zvětšovala a zmenšovala, ale ne zas natolik, aby si toho všiml. A proto byly

účinky Brownova pohybu tak málo citelné a chlazení fungovalo s menší námahou. Miniaturizační pole vytvářelo jakýsi polštář.

Morrison bezmocně zaťal pěsti. Ztlumil přístroj a nestaral se o něj. Boranovová a Koněv tohle všechno určitě věděli, a přesto jej poslali ven, aniž by ho předem varovali.

A nyní, když na to přišel sám - k čemu je mu to dobré?

Otevřel oči.

Ano, byly to pulsace. Nyní, když věděl, co má očekávat, viděl je. Vodní molekuly se roztahovaly a smršťovaly v nepravidelném rytmu s tím, jak odevzdávaly svou energii poli a opět ji z něj čerpaly.

Morrison je pozoroval a otupěle se přitom kýval ze strany na stranu. Zjistil, že si téměř nehlavně mumlá: "Větší, menší, větší, menší, větší, menší..."

Mohou se zvětšit jen do určité míry, pomyslel si. Jejich zvětšení bylo odrazem jeho vlastního zmenšení. Molekuly mohly jeho poli odevzdat jenom omezené množství energie a on se tedy mohl jen omezeně zmenšit. Teplota buněčného obsahu byla rovněž omezená. Na druhé straně, mohly si od něj brát větší množství energie a až si ho jednou vezmou přespříliš, to, co zůstane, bude unikat rychleji a rychleji a on exploduje.

Pokud se tedy molekuly vody zvětšují (a on se zmenšuje), nemusí mít strach. Nezmenší se příliš. Avšak když se molekuly vody zmenšují (a on se zvětšuje), je v nebezpečí. Pokud se budou zmenšovat dál a dál, bude to znamenat, že on sám se zvětšuje směrem k nezadržitelné explozi.

"Větší, menší - menší - zastavte se!"

A znovu a znovu. Pokaždé měl stejnou obavu - zastaví se jejich zmenšování?

Vypadalo to, jako by si s ním molekuly hrály. Morrisonovi na tom nezáleželo. Nezáleželo mu na tom, jestli se miliónkrát ocitne na okraji zkázy, nezáleželo mu na ničem. Dříve nebo později mu stejně dojde kyslík a on zemře pomalou smrtí zadušením.

Rychlá smrt by rozhodně byla lepší.

69.

Kaliininová vykřikla. Byla první, kdo si uvědomil, co se stalo.

"Je pryč! Je pryč!" křičela.

Boranovová si nemohla odpustit svou obligátní otázku: "Kdo je pryč?"

Kaliininová na ni obrátila své doširoka otevřené oči a téměř hystericky vyjekla: "Kdo je pryč? Jak se můžeš ptát, kdo je pryč? Albert je pryč."

Boranovová se zmateně podívala na místo, kde předtím byl Morrison. "Co se stalo?"

"Nejsem si jistý," zamumlal Dežněv. "Albert, uchycený u trupu lodí, musel vyvolat nějakou asymetrii. Pokoušel jsem se něčemu vyhnout - nevím co to bylo, ale nešlo to."

"Byla to fixovaná makromolekulární organela," řekl Koněv, který nyní vzhledl, zatímco předtím měl obličej pohřben v dlaních, "prostě jej smetla. Musíme ho najít. Možná má informace, které potřebujeme."

Boranovová už celou situaci chápala. Rychlým pohybem se rozejpala a vstala. "Informace?" řekla stroze. "Tak ty postrádáš pouze tohle, Juriji? Informace? Víš, co se teď stane? Albertovo miniaturizační pole je izolované a on sám má velikost pouhého atomu. Možnost, že dojde ke spontánní deminiaturizaci, je přinejmenším padesátkrát vyšší než u nás. A časem se tato možnost ještě zvýší. Informace, neinformace, musíme jej dostat zpět. Pokud dojde k deminiaturizaci, zabije to Šapirova a stejně tak i nás."

"Jenom se dohadujeme o motivaci," řekl Koněv. "Prostě jej oba chceme dostat zpět. Na důvodech nezáleží."

"Nikdy jsme ho neměli posílat ven," ozvala se Kaliininová. "Já jsem věděla, že neděláme dobře."

"Už se stalo," řekla Boranovová mrzutě, "a z toho musíme vycházet. Arkadiji!"

"Ano, snažím se," řekl Dežněv. "Neuč opilce připíjet si."

"Nechci tě nic učit, ty starý blázne. Nařizují ti otočit loď. Musíme okamžitě zpět!"

"Ne," řekl Dežněv. "Nech mne, starého blázna, říct ti, že to je směšné. Ty chceš, abych se tady na místě otočil a pak ze všech sil plul proti proudu?"

"Dobrá, zůstaneme tedy stát na místě," řekla Boranovová, "a proud jej k nám přinese."

"Ne přinese, protože byl k něčemu přichycen," řekl Dežněv. "Musíme se dostat na protější stranu dendritu a nechat se k němu donést protiproudem."

Boranovová zvedla ruce a řekla: "Omlouvám se, že jsem tě nazvala starým bláznem, Arkadiji, ale jestli se budeme vracet protiproudem, mineme jej."

"Nemáme na vybranou," řekl Dežněv. "Na to, abychom se mohli pustit proti proudu, v němž jsme, máme příliš málo energie."

"Ať Arkadij udělá, co uzná za vhodné, Natálie," řekl Koněv unaveně. "Alberta neztratíme."

"Jak to můžeš vědět, Juriji?"

"Protože jej slyším - nebo spíš cítím. - Nebo vlastně vnímám Šapirovy myšlenky prostřednictvím Albertova přístroje."

Na okamžik nastalo ticho. Boranovová, zjevně ohromená, se zeptala: "Ty něco zachycuješ?"

"Samozřejmě. Z tohoto směru," řekl Koněv a ukázal.

"Ty dokonce můžeš říct, ze kterého směru to přichází? Jak je to možné?"

"Nevím. Prostě to cítím. - Je to tímto směrem!"

"Arkadiji," řekla Boranovová, "udělej, co jsi chtěl."

"Dělám to bez ohledu na to, co říkáš, Natašo. Kapitánkou jsi tu sice ty, ale já jsem navigátor a do obličeje mi hledí smrt. Co mohu ztratit? Jak říkával můj starý otec: 'Pokud balancuješ na provaze nad propastí, nestarej se o minci, která ti padá

z kapsy.' - Ovšem bylo by lepší, kdybych měl skutečný řídicí mechanismus a ne jenom tenhle improvizovaný systém manévrování."

Boranovová přestala poslouchat. Chvilí hleděla do prázdna a pak se zeptala: "Co zachycuješ, Juriji? Co ti říkájí Šapirovy myšlenky?"

"V tomto okamžiku nic. Je to jenom šum. Úzkost."

Kaliininová téměř neslyšně zamumlala: "Část Šapirovy mysli možná ví, že je v kómatu. Cítí se uvězněna a dobývá se ven. Uvězněna - jako Albert. Jako my."

"Nejsme uvězněni, Sofie," řekla Boranovová příkře. "Můžeme se pohybovat. A z tohoto těla se dostaneme ven."

Rozumíš? " Položila jí ruku na rameno a silně jej sevřela.

Kaliininová ucukla. "Rozumím. Nech mě být."

Boranovová se otočila ke Koněvovi. "To je všechno, co jsi zachytil. Úzkost?"

"Ano, ale velmi silně." Zvědavě na ni pohlédl. "Ty nevnímáš nic?"

"Nic."

"Ale je to tak silné. Mnohem silnější než cokoli, co jsem vnímal, když Albert byl v lodi. Udělali jsme dobře, že jsme ho poslali ven."

"Ale jsi schopen rozeznat nějaké skutečné myšlenky? Slova?"

"Možná jsem příliš daleko. Možná Albert nemá svůj přístroj správně vyladěn. Ty skutečně nevnímáš nic?"

Boranovová rozhodně zavrtěla hlavou a krátce pohlédla na Kaliininovou, která tichým hlasem (mnula si přitom rameno) řekla: "Já také ne."

A Dežněv nespokojeně dodal: "Já jsem z těch záhadných zpráv nezachytil vůbec nic."

"Ale ano. Zachytil jsi 'Hawking'," namítl Koněv. "Albert přece říkal, že mohou existovat odlišné mozkové typy, stejně jako existují odlišné krevní skupiny a možná, že on a já máme stejný typ mozku."

"Ze kterého směru nyní přicházejí ony pocity?" zeptala se Boranovová.

"Z tohoto." Tentokrát Koněv ukázal mnohem blíž k přední části lodi. "Ty zatačíš, Arkadiji, že ano?" zeptal se.

"Ano," odpověděl Dežněv, "a jsem nyní pěkně blízko předělu mezi dvěma proudy. Chci se dostat jenom na okraj protiproudu, takže nás otočí a nasměruje zpět."

"Dobře," řekla Boranovová. "Nesmíme ho minout. - Juriji, jaká je intenzita pocitů teď? Zesiluje?"

"Ano, přesně tak." Koněv se zdál být mírně překvapen, jako by si sám nebyl všiml zvýšení intenzity, dokud se o tom Boranovová nezmínila.

"Co si o tom myslíš?"

"Ještě jsme od něj daleko," řekl Koněv. "Zatím se jen otáčíme. Ale vypadá to spíš, jako by se on blížil k nám."

"Možná, že byl smeten proudem nebo se z toho, k čemu byl přichycen, dostal sám. V tom případě - pokud vydržíme stát na místě - jej proud přinese rovnou k nám."

"Snad ano."

"Juriji," řekla Boranovová prudce, "ty se soustřeď pouze na pocity. Neustále Arkadije informuj o tom, odkud přicházejí, aby se oním směrem mohl natáčet. - Arkadiji, až se k nám Albert přiblíží, budeš muset vniknout zpět do původního proudu a dostat se k němu tak blízko, jak jen to bude možné. S pomocí motorů by to mělo být snadné."

"Snadné pro toho, kdo neřídí," zabručel Dežněv.

"Snadné nebo nsnadné," řekla Boranovová zamračeně, "udělej to. Pokud ne - Ne, není zde žádné 'pokud ne.' Udělej to."

Dežněv v odpověď něco neslyšně zamumlal a v lodi se rozhostilo ticho. Jen Koněv zachycoval neslyšný proud pocitů, který mysli ostatních nechával nedotčené. Stál obrácen směrem, z něhož podle něj pocity přicházely. "Mnohem silnější," zamumlal. A po chvíli dodal: "Zdá se mi, že pomalu rozeznávám slova. Možná, až se dostane blíž -"

Jeho výraz byl napjatý, jako by on sám nutil pocity, aby proudily do jeho mysli a vytvářely v ní slova. Prstem ukazoval vpřed a nakonec řekl: "Arkadiji, začni zatačēt do předělu a připrav se vyrazit zpět do původního proudu. - Rychle. Ať nás nemine."

"Tak rychle, jak mi to motory dovolí," řekl Dežněv. Pak hlubším hlasem dodal: "Kdybych jen s touto lodí mohl manévrovat tak lehce, jako vy ostatní slyšíte ty hlasy -"

"Natoč se přímo k membráně," řekl Koněv, ignoruje jeho poznámku.

Byla to Kaliininová, kdo první uviděl jiskřičku světla. "Tamhle je!" vykřikla. "Vidím světlo jeho skafandru."

"Já jej vidět nemusím," řekl Koněv Boranovové. "Je to tak silné jako sopečná erupce na Kamčatce."

"Stále jen šum, Juriji? Žádná slova?"

"Strach," odpověděl Koněv, "nepochopitelný strach."

"Kdybych si já byla vědomá toho," řekla Boranovová, "že jsem uvězněna v těle v kómatu, cítila bych se přesně tak. -"

Ale jak to, že si něco takového uvědomuje? Předtím jsme rozlišovali slova a dokonce pokojné a klidné představy."

"Možná jsme to způsobili my. Pohnuli jsme mu něčím v mozku," řekl Dežněv, oddychuje z toho, jak předtím vzrušením zadržoval dech.

"Jsme příliš malí," řekl Koněv s pohrdáním. "Nejsme schopni pohnout ani jednou buňkou, aby to nějak bylo znát."

"Blíží se k nám," zvolal Dežněv.

"Sofie," řekla Boranovová, "jsi schopná rozpoznat jeho elektrický vzorec?"

"Slabě, Natálie."

"Dobrá, snaž se tedy udělat s lodí něco, aby jej co nejsilněji přitahovala."

"Zdá se, že je trochu větší, Natálie."

"Jsem si jistá, že osciluje," řekla Boranovová pochmurně. "Jakmile jej přichytíš u lodi, stane se součástí našeho

miniaturizačního pole a jeho velikost se přizpůsobí naší. Rychle, Sofie."
Bylo slyšet slabý náraz. Morrison byl elektrickým polem přitážen k trupu lodi.

Kapitola 16

SMRT

Když zapadne slunce, nastane tma;
nenech se tím překvapit.

- Dežněv starší

70.

Morrison si později nebyl schopen vybavit, co se s ním dělo - těsně před i těsně po návratu do lodi. Ač se snažil ze všech sil, nevzpomínal si, že by loď viděl, jak se k němu blíží, ani si nepamatoval na to, jak se dostal dovnitř nebo na to, jak mu sundávali plastický skafandr.

Pamatoval si jen pocit strachu a osamocení, když čekal, že exploduje a zemře. Pak si vzpomínal až na to, jak se nad ním skláněl obličej Sofie Kaliininové. Mezi tím nebylo nic.

Nestalo se tohle už? Dvě události, spojené tím, že o něj Kaliininová pečovala, oddělené několika hodinami, ale splývající v jednu?

Přidušeným a téměř nesrozumitelným hlasem se zeptal: "Jsme obráceni správným směrem?" Řekl to v angličtině.

Kaliininová chvíli váhala a pak mu pomalu, rovněž v angličtině, s výrazným přízvukem, odpověděla: "Ano, Alberte, ale to bylo předtím, když jsme byli v kapiláře. Vrátil jste se a pak jste šel ven podruhé. Nyní jsme v neuronu. Už si vzpomínáte?"

Morrison se zamračil. Co to všechno znamená?

Pomalou, po kouscích, se mu vracela paměť. Zavřel oči a snažil se soustředit. Pak se zeptal: "Jak jste mne našli? " Tuto otázku již položil v ruštině.

"Vnímám jsem - docela silně - Šapirovy myšlenkové vlny, procházející vaším přístrojem," řekl Koněv.

"Můj počítač! Je v bezpečí?"

"Měl jste ho stále přivázan k zápěstím," řekl Koněv. "Zachytil jste nějaké myšlenky?"

"Myšlenky?" Morrison na něj hleděl zmateně. "Jaké myšlenky? O čem to mluvíte?"

Koněv byl zjevně netrpělivý, ale pevně sevřel rty a pak řekl: "Zachytil jsem Šapirovy myšlenkové vlny, které ke mně pronikaly prostřednictvím vašeho zařízení, ale nebyl jsem schopen rozlišit žádná konkrétní slova nebo představy."

"Co jste tedy vnímal?"

"Strach."

"My ostatní jsme necítili nic," řekla Boranovová, "ale to, co nám Jurij popsal, vypadalo jako strach mysli, která ví, že je uvězněna v komatózním těle. Zachytil jste něco přesnějšího než jenom tohle?"

"Ne." Morrison sklouzl zrakem na své tělo a uvědomil si, že leží natažen na dvou sedadlech a hlava mu spočívá na rukou Kaliininové. Snažil se posadit. "Vodu, prosím."

Žízňivě se napil a pak řekl: "Nevzpomínám si, že bych něco slyšel nebo vnímal. V mé situaci - "

"Co s tím měla vaše situace co dělat?" zeptal se Koněv příkře. "Váš počítač předával informace. Já jsem je vnímal i na dálku. Jak je tedy možné, že vy jste nezachytil nic?"

"Myslel jsem na jiné věci, Juriji. Byl jsem ztracen a čekala mne jistá smrt. Za takových okolností jsem nevěnoval pozornost ničemu jinému."

"Nevěřím vám, Alberte. Nelžete mi."

"Já vám nelžu. - Madam Boranovová, (podařilo se mu její jméno vyslovit velmi formálně) chci, abyste se mnou zacházeli zdvořile."

"Juriji," řekla Boranovová přísně, "nevznášej tu žádná obvinění. Pokud máš nějaké otázky, slušně se zeptej."

"Dobrá, tak to tedy povím takhle," řekl Koněv. "Vnímám jsem velmi silný pocit strachu, třebaže jsem od přístroje byl - chápáno v našem zminiaturizovaném měřítku - velmi daleko. Vy jste byl, Alberte, přímo u svého zařízení, které je navíc přizpůsobeno vašemu mozku. Naše mozky jsou zřejmě podobného typu, ale nejsou naprosto stejné a vy jste pomocí svého přístroje mohl zachytit mnohem víc než já. Jak je tedy možné, že když já jsem toho vnímal tolik, vy neustále tvrdíte, že jste nezachytil vůbec nic?"

Jeho obličej se stáhl v náznak pohrdání. "Kdybych já měl provést nějaký důležitý úkol a mířila přitom na mne popravčí četa, pak bych se i v těch posledních vteřinách před salvou soustředil pouze na svou práci."

"Jak říkával můj starý otec," zamumlal si Dežněv pro sebe, "každý umí hrdinně ulovit medvěda, pokud onen medvěd není přítomen."

Koněv se k němu zuřivě otočil: "Toho tvého otce už mám po krk, ty starý opilče."

"Zopakuj mi tohle, až budeme v bezpečí Grotta," řekl Dežněv, "a poznáš, jaké je lovit medvěda, pokud je přítomen."

"Už ani slovo, Juriji," zasáhla Boranovová. "To se chceš s každým hádat?"

"Natalie, chci jen udělat svou práci. Albert musí jít ven ještě jednou."

"Ne," řekl Morrison s hrůzou. "Nikdy."

Dežněv, nepřátelsky hledící na Koněva, řekl: "Slyšte hrdinu Sovětského svazu. On musí udělat svou práci a Albert tedy musí jít znovu ven."

"Dežněv má pravdu, Juriji," řekla Boranovová. "Chlubíš se, že tvou práci by nepřekazila ani popravčí četa, mířící na tebe. Teď tedy půjdeš ty, tak jako Albert byl už dvakrát."

"Je to jeho přístroj," namítl Koněv, "je přizpůsoben jeho mozku."

"To vím," řekla Boranovová, "ale ty, jak sám tvrdíš, máš podobný typ mozku jako on. Přinejmenším jsi schopen vnímat

to, co vnímal on.

Zachycoval jsi skeptické vlny, když on byl ztracen v nitrobuňčném proudu. A přitom jsi od přístroje byl vzdálen. Ted si jej tedy vezmeš ty sám, půjdeš ven a budeš zachycovat myšlenky, které pro nás jistě budou velmi cenné. Pokud nevěříš tomu, co ti tady Albert říká, k čemu jinému by ti bylo to, že jsi schopen pomocí jeho přístroje tak dokonale zachycovat myšlenkové vlny?"

Všichni na Koněva hleděli. Dokonce i Kaliininová se na něj občas podívala zpod svých dlouhých řas.

Morrison si mírně odkašlal a řekl: "Obávám se, že jsem se do obleku trochu vymočil. Jenom trochu. Ne moc. To z té hrůzy."

"Já vím," řekla Boranovová. "Osušila jsem jej a očistila, jak jen to šlo. Ovšem něco takového by Jurijovi nemělo vadit. Troška zbytků moče jistě nezlomí rozhodnutí muže, jako je on."

"Ten váš sarkasmus se mi ani trochu nelíbí," řekl Koněv, "ale já do buňky půjdu. Vy si skutečně myslíte, že mám strach? Jedinou věcí, která mi na tom vadí, je skutečnost, že program je přizpůsoben Albertovu mozku. Pokud mně to ale jde tak dobře a pokud skutečně nechce jít on, půjdu tedy já, za předpokladu -"

Odmíchl se a Dežněv to za něj dokončil: "Za předpokladu, že tam není medvěd, eh, Juriji, ty můj hrdino."

"Ne, ty ochlasto," řekl Koněv rozhořčeně, "za předpokladu, že mne budete pevně držet u lodi. Albert byl održten, protože byl přichycen jen slabě, což je výsledkem ubohé práce toho, kdo tohle má na starosti. Byl bych nerad, kdyby stejně špatná práce byla odvedena v mém případě."

Kaliininová, hledící na špičky svých prstů, řekla: "Albert byl smeten nějakou strukturou, vlastně k ní byl elektricky přitažen. Šance, že se to stane znovu, je mizivá. Přesto se budu snažit, aby se náboje lodi a obleku co nejdokonaleji doplňovaly."

"Přijímám to," řekl Koněv a kývl směrem k Boranovové. Pak k Morrisonovi: "Říkáte, že vám tam nebylo horko?"

"Ne, nic takového jsem necítil," řekl Morrison. "Jenom oscilace."

"Takže svlékat se nemusím."

"Doufám, že chápeš, Juriji, že venku nesmíš být moc dlouho. Nemůžeme riskovat deminiaturizaci."

"Chápu," řekl Koněv a s Morrisonovou pomocí se začal soukat do obleku.

71.

Morrison hleděl skrze stěnu lodi a pozoroval Koněva.

Dvakrát tomu bylo naopak. On byl venku a díval se dovnitř. (A na chvíli, podruhé, byl nikde a nedíval se nikam.)

Mrzelo jej, že Koněv je tak vyrovnaný. Vůbec se neotočil, aby se podíval do lodi. V rukou držel počítač a zdálo se, že se soustředí pouze na svou práci. Je skutečně tak chladnokrevný? Pokračoval by ve své práci i za situace, v níž se ocitl Morrison? Možná ano - a Morrison se sám před sebou cítil zahanben.

Rozhlédl se po ostatních.

Dežněv seděl u svého ovládání. Musel s lodí zůstat blízko buněčné membrány. Navrhl, aby se pohnuli do předělu mezi dvěma proudy. Byli by téměř nehybní (možná se jen pomalu otáčející ve víru), ale neriskovali by tím to, co se stalo Morrisonovi. Koněv to odmítl. Právě podél membrány byly skeptické vlny nejsilnější a on chtěl být blízko nich.

Dežněv rovněž přišel s návrhem, že loď otočí vzhůru nohama. Stejně jako ve vesmírném prostoru, mezi nahoře a dole zde nebyl žádný rozdíl. Kdyby se otočili vzhůru nohama, přechodová komora by byla na straně odvrácené od buněčné membrány a Koněv by byl chráněn před cytoskeletálními strukturami.

To Koněva jen popudilo. Namítl, že takové struktury se mohou nacházet kdekoliv v buňce a že v žádném případě mezi sebou a membránou nechce mít trup lodi.

Tak tam tedy byl, přesně tak, jak chtěl být a Dežněv, věnující se řízení, si pro sebe tiše pískal.

Boranovová se zabývala svým přístrojem a vzhlížela na Koněva jen chvílemi. Kaliininová byla neklidná. Jinak se to říct nedalo. Její oči snad stokrát sklouzly na Koněva a stokrát zase zpět.

"Alberte, je to váš přístroj," řekla Boranovová, "myslíte, že Jurij s ním bude schopen pracovat? Domníváte se, že něco zachycuje?"

Morrison se krátce usmál. "Nastavil jsem jej pro něho. Nemusí dělat nic víc, než jenom zaostřovat. I tak vím, že nezachytí nic."

"Jak to můžete vědět?"

"Kdyby něco zachycoval, slyšel bych to - nebo vnímal také, tak jak to vnímal on, když jsem byl venku já. Nevnímám nic; vůbec nic."

Boranovová vypadala překvapeně. "Ale jak to? Když on něco vnímal, když vy jste byl venku, jak to, že tomu není i naopak?"

"Možná se změnily podmínky. Jen uvažte veškerou tu agónii, kterou Koněv podle svého tvrzení cítil. Bylo to něco naprosto jiného, než jsme zachycovali předtím."

"Ano, to vím. Předtím to bylo téměř idylické. Zelená pole. Matematické rovnice."

"Mohlo by to být tím, že žijící část Šapirova mozku, pokud schopná nějakého myšlení, si během poslední hodiny uvědomila, že je v komatózním těle, takže nyní -"

"Proč by se něco takového mělo stát během poslední hodiny? Bylo by to příliš mnoho náhod, kdyby se to mělo stát zrovna teď, když jsme v jeho mozku."

"Možná, že jsme jeho mozek svým pobytem v něm nějak stimulovali a on si uvědomil všechny okolnosti. Anebo to možná je příliš mnoho náhod. Na náhodách je podivné právě to, že se stávají. - A možná právě toto poznání jej zasáhlo natolik, že jeho ještě nedávný strach opadl a změnil se v tichou apatii."

Boranovová vypadala nejistě. "Něco takového je nepravděpodobné. Vy si skutečně myslíte, že Jurij nic nezachycuje?"

"Nic, co by mělo nějaký význam. Jsem si tím zcela jist."

"Možná bychom jej tedy měli zavolat dovnitř."

"Já bych to na vašem místě udělal, Natálie. Je venku už pomalu deset minut. Jestli nic nezachycuje, tak už by to mělo stačit."

"Ale co když něco zachycuje?"

"V tom případě odmítne jít dovnitř. Vždyť jej znáte."

"Zaťukejte na trup lodi, Alberte," řekla Boranovová. "Vy jste k němu nejbližší."

Morrison to udělal a Koněv se podíval jejich směrem. Jeho obličej byl pod plastickým oblekem rozmazaný, ale zcela jistě se mračil. Boranovová mu naznačila, aby šel dovnitř.

Chvilí váhal, pak kývl a Morrison řekl: "Vidíte."

Koněv byl vtažen dovnitř a i pod skafandrem bylo vidět, že jeho obličej je zrudlý. Sundali mu helmu a on se zhluboka nadechl.

"Uf! To je dobře. Začínalo mi tam venku být trochu horko. Protože jsem byl uchycen u trupu, oscilace byly menší, než jsem očekával a přenos tepla byl docela citelný. - Pomozte mi z toho plastického brnění."

"Proto jsi souhlasil s tím, že máš jít dovnitř, Juriji? Kvůli horku?" zeptala se Boranovová s nadějí v hlase.

"To bylo zajisté hlavním důvodem."

"Vnímáš něco, Juriji?"

A Koněv se zamračil a řekl: "Ne. Vůbec nic. Nic."

Morrison zvedl hlavu. Jeho pravý ústní koutek sebou cukl, ale Morrison se neusmál.

72.

"Nu, Natašo, ty můj malý kapitáne," řekl Dežněv s náznakem unavené srdečnosti, "co budeme dělat teď? Nějaké návrhy?"

Nedostal žádnou odpověď. Ve skutečnosti si vlastně nikdo nevšiml, že promluvil.

Koněv si stále ještě utíral hrudník a šíji. Hleděl na Morrisona bez sebemenšího náznaku přátelství. "Když jste byl venku vy, docházelo k silnému přenosu."

"Když to říkáte," opáčil Morrison chladně, "já vám ale opakuji, že si na nic nevzpomínám."

"Možná záleží na tom, jak přístroj držíte."

"Tomu nevěřím."

"Věda není záležitost víry, ale důkazů. Proč bychom se neměli přesvědčit, co se bude dít, když přístroj budete držet přesně tak, jak jsem ho držel já? Budete pevně uchycen, takže vás nic neodtrhne a budete venku jenom deset minut. Ani o chvíli déle."

"Neudělám to," řekl Morrison. "Už jsem to jednou zkoušel."

"A já jsem přitom vnímal Šapirovy myšlenky - i když vy tvrdíte, že jste nezachytil nic."

"Nevnímáš jste myšlenky. Pouze emoce. Žádná slova."

"Ale vy jste si svého přístroje nevšiml. Sám jste to přiznal. Jděte tam tedy znovu a soustředte se."

"Ne. Nebude to fungovat."

"Měl jste strach, protože jste byl sám. Tentokrát vás nic neodtrhne, tak jako nic neodtrhlo mne. Nemusíte se ničeho bát."

"Vidím, že můj strach podceňujete," řekl Morrison a pokrčil rameny.

Koněv vypadal znechuceně. "Máme teď snad čas na žertování?"

"Já nežertuji. Nechám se vystrašit velmi snadno. Postrádám vaši - kdoví co to je."

"Odvalu?"

"Ano, přesně tak. Jestli chcete, abych přiznal, že nemám odvalu, přiznávám to."

Koněv se obrátil na Boranovovou. "Natálie. Ty jsi kapitán. Naříd' Albertovi, ať to jde zkusit ještě jednou."

"Myslím, že za těchto okolností mu nemohu nic nařizovat," řekla Boranovová. "K čemu by bylo dobré, kdybychom jej násilím vepali do obleku a vystrčili ven? Pokud kvůli strachu není schopen něco dělat, bylo by to zbytečné. Avšak mohu jej požádat - Alberte..."

"Nenamáhejte se," řekl Morrison unaveně.

"Naposled. Ne víc než tři minuty, pokud nic nezachytíte."

"Ne, nezachytím nic. Jsem o tom přesvědčen."

"Pak tedy jen tři minuty, abyste to dokázal."

"A k čemu to bude, Natálie?" řekl Morrison. "Pokud nezachytím nic, Jurij stejně řekne, že lžu. Jestliže mezi námi nepanuje důvěra, nedostaneme se nikam. Stále mi tu tvrdí, že lžu. Já říkám, že když jsem byl venku, nezachytil jsem ze Šapirovových myšlenek vůbec nic. Koněv naopak tvrdí, že toho zachytil hodně. Ale kdo jiný? Vy jste něco cítila, Natálie?"

"Ne, nic."

"Sofie?"

Kaliininová zavrtěla hlavou.

"Arkadiji?"

"Zdá se, že já nemám zrovna moc vnímavý mozek," řekl Dežněv usouzeným hlasem.

"Nu, v tom případě je Jurij naprosto sám," řekl Morrison. "Jak tedy můžeme vědět, že skutečně něco vnímá? Já nebudu tak nezdvořilý jako on. Neobviním jej ze lži - ale není možné, že jeho zoufalá touha zachytit něco způsobila, že si to všechno jen vymyslel?"

Koněvův obličej byl bledý hněvem, ale jeho hlas, kromě toho, že se mírně chvěl, zůstal klidný. "Poslyšte, strávili jsme v tomto těle celé hodiny a já chci pouze jeden poslední pokus, jeden poslední experiment, který možná objasní vše, co se

stalo předtím."

"Ne," řekl Morrison. "Poslední na to vždy doplatí. To znám."

"Alberte, tentokrát nedojde k žádné chybě," řekla Boranovová. "Poslední pokus."

"Musel by to být poslední pokus," vložil se do rozhovoru Dežněv. "Naše zásoby energie jsou nižší, než by měly být."

To, že jsme vás našli, Alberte, nás přišlo zatraceně draho."

"Ale přesto jsme vás našli," řekl Koněv, "aniž bychom přitom mysleli na cenu. Já jsem vás našel." Najednou se upjatě a podivně usmál. "A nenašel bych vás, kdyby nedocházelo k přenosu mezi mnou a vaším zařízením. Bylo by to nemožné. Tady máte důkaz, že to, co jsem vnímal, bylo skutečné a ne pouze moje představy. A protože jsem vás našel, oplat'te mi to."

Morrison se zhluboka nadechl. "Hledali jste mne proto, že během několika minut mohlo dojít k explozi, která by zabila vás všechny. Proč tedy chcete platit za to, že jste se snažil zachránit si vlastní ži -"

Loď se najednou bez jakéhokoli varování zakymácela. Zhoupla se a Koněv, který stál, se zapotácel a zachytil se opěradla svého sedadla.

"Co to bylo?" zvolala Boranovová.

Kaliininová se sklonila nad svým počítačem. "Něco jsem zachytila, ale nevím, co to bylo. Možná ribosom."

"Ribosom?" opakoval Morrison udiveně.

"Proč ne? Jsou roztroušeny po celé buňce. Jsou to organely, zpracovávající bílkoviny."

"Já vím, co to je," řekl Morrison nervózně.

"Takže jeden z nich do nás narazil. Nebo spíš my, když jsem proplouvali kolem, jsme narazili do něj. Nezáleží, jak se na to díváte; bylo to prostě jako trochu silnější projev Brownova pohybu."

"Bylo to něco horšího," řekl Dežněv, ukazujíc v hrůze před sebe. "Nastal přenos tepelné energie a došlo k oscilacím pole."

Morrison, vystrašeně hledící ven, poznal jev, který zažil, když byl sám v buňce. Zřetelně viděl roztahující se a smršťující molekuly vody.

"Zastavte to! Zastavte to!" křičel Koněv.

"Pokouším se," procedila Boranovová mezi zuby. "Arkadiji, vypni motory, abych měla k dispozici veškerou dostupnou energii. - Vypněte chlazení, světla, všechno!"

Naklonila se nad zářícím monitorem svého bateriemi napájeného počítače.

Kromě oné slabé záře z jejího počítače a z počítače Kaliininové Morrison neviděl vůbec nic. V naprosté temnotě buňky pohřbené uvnitř lidského mozku nemohl vidět rozpínající se a smršťující molekuly vody.

Ale nebylo o tom pochyb. Cítil svírající úzkost v žaludku. Nejsou to molekuly vody, které pulsují. Je to jejich miniaturizační pole - a všechny objekty v něm - a on sám.

Pokaždé, když se loď zvětšila (a vodní molekuly zmenšily), pole přeměnilo část své energie na teplo a on ucítil vlnu horka, která se přes něj přelila. Pak, když Boranovová pohltila energii zpět do pole, nutíc jej smrstit se, horko pominulo. Chvilí cítil, jak oscilace zpomalují a slábnou.

Ale pak začaly zrychlovat a on si uvědomil, že Boranovová to nezvládne. Nemůže předejít jistě spontánní deminiaturizaci. Věděl, že během pár sekund bude mrtev. On - a oni všichni a tělo, v němž jsou pohřbeni - exploduje a stane se jen změtí vodních par a kyslíčnicku uhličitého.

Udělal se mu špatně. Myslel, že omdlí, jak to pro něj bylo typické a tak o sekundu předejde smrti a jeho posledním vědomým pocitem bude jenom nesmírná lítost.

73.

Čas ubíhal a Morrison neomdlel. Maličko se zavrtěl. Teď už by přece měl být mrtev, ne? (Nevyhnutně jej napadla další věc: "Existuje posmrtný život?" - Rychle tuto myšlenku zaplašil).

Zjistil, že někdo vzlyká. Ne! Bylo to jen rychlé přerývané dýchání.

Otevřel oči (vůbec si neuvědomil, že je má zavřené) a pohlédl na Kaliininovou. Protože všechna dostupná energie byla použita ke stabilizaci pole, viděl ji jenom v září vycházející z jejího počítače. Rozeznal její hlavu, naklánějící se nad přístrojem, rozčuchané vlasy a její dech, ostře vyražený z rozevřených rtů.

Rozhlédl se kolem sebe v náhle probuzené naději a pomyšlení na život. Oscilace lodi se zdály být méně výrazné. A neustále se zklidňovaly.

A pak se prsty Kaliininové opatrně zastavily a mladá žena se na Morrisona stranou podívala, bolestně se usmívajíc. "Hotovo," řekla tiše.

Světlo uvnitř lodi se pomalu, jakoby váhavě rozzářilo a Dežněv si zhluboka oddechl. "Pokud už nejsem mrtev," řekl, "doufám, že budu žít ještě hodně dlouho. Jak jednou řekl můj otec: 'Život by byl nesnesitelný, kdyby smrt nebyla ještě horší.' - Díky, Natašo. Zvládla jsi to."

"To ne já," řekla Boranovová a její obličej vypadal velmi staře - v jejích černých vlasech byly bílé proužky, které tam Morrison předtím neviděl. "Nestačila jsem vtáhnout všechnu energii do pole. Bylo to něco, co jsi udělala ty, Sofie?" Kaliininová měla zavřené oči, ale její hrud' se dmula. Maličko se pohnula, jako by neochotná odpovědět, neochotná k ničemu, jen k vychutnávání života. Pak řekla: "Nevím. Možná, že ano."

"Co jsi udělala?" zeptala se Boranovová.

"Nemohla jsem jen tak nečinně čekat na smrt," řekla Kaliininová. "Dala jsem lodi elektrický vzorec D-glukózy a doufala jsem, že buňka udělá naprosto přirozenou věc a bude reagovat molekulou ATP - adenosintrifosfátu. Stalo se tak a fosfátová skupina nám předala svou energii, která, jak jsem doufala, posílila naše miniaturizační pole. Pak jsem loď neutralizovala a fosfátová skupina se odpoutala. Pak jsem jí znovu dala vzorec D-glukózy, znovu získala energii, znovu neutralizovala a tak pořád dokola." Odmlčela se a oddychovala. "Znovu a znovu. Moje prsty pracovaly tak rychle, že

vůbec nevím, jestli jsem mačkala správné klávesy - ale zřejmě ano. A loď získala dostatek energie ke stabilizaci miniaturizačního pole."

"Jak jsi na to přišla?" zeptala se Boranovová. "O ničem takovém jsem v životě neslyšela -"

"Ani já ne," řekla Kaliininová. "Jenom mne dnes ráno, než jsme vstoupili do lodi, napadlo, co bych dělala - nebo kdokoliv jiný - kdyby začala spontánní deminiaturizace. Potřebovali bychom energii, ale pokud by pole nebylo schopné pohltit dostatečné množství tepla - napadlo mne, že zdrojem energie by mohla být buňka samotná. Nevěděla jsem, jestli to bude fungovat. Když jsem neustále měnila elektrický vzorec lodi, musela jsem šetřit energií a věděla jsem, že jí možná čerpám víc, než nám ATP dodává. Anebo energie z ATP nemusela ovlivnit pole takovým způsobem, aby to zastavilo deminiaturizaci. Prostě jsem riskovala."

Dežněv tiše, jako by si mumlal jen sám pro sebe, řekl: "Jak říkával můj starý otec: 'Pokud nemáš co ztratit, klidně si riskuj.'" Pak vesele dodal: "Díky ti, moje malá Sofie. Můj život ti ode dneška náleží. Položím jej za tebe, kdykoliv to budeš potřebovat. Ba co víc. Já si tě dokonce vezmu, pokud budeš chtít."

"Jaká rytířská nabídka," usmála se Kaliininová, "ale nechci, aby ses se mnou oženil. Tvůj život - pokud to budu potřebovat - mně docela stačí."

Boranovová už se naprosto vzpomatovala a řekla: "Toto bude do detailů citováno v našem hlášení. Tvoje rozvaha a rychlá akce zachránily život nám všem."

Morrison vůbec nebyl schopen promluvit. (Měl blízko k slzám - Vděčností za život? Obdivem ke Kaliininové?) Vše, čeho byl schopen, bylo to, že vzal její ruku, zvedl si ji ke rtům a políbil ji. Poté si mocně odkašlal a s tou největší něžností, jaké byl schopen, řekl: "Děkuji vám, Sofie."

Vypadala rozpačitě, ale neodtáhla ruku okamžitě. "Nemuselo to vyjít," řekla. "Myslela jsem, že to nebude fungovat."

"Kdyby to nefungovalo," řekl Dežněv, "už bychom tu nebyli."

Po celou tu dobu jedině Koněv neřekl ani slovo. Jako vždy seděl vzpřímen a co nejvíc odvrácen od Morrisona i od Kaliininové.

Morrison, který najednou našel hlas, hněvivě řekl: "Nu, Juriji, co na to řeknete?"

Koněv se krátce otočil přes rameno a řekl: "Nic."

"Nic? Sofie zachránila výpravu."

Koněv pokrčil rameny. "Dělala jen svou práci."

"Svou práci? Dělala mnohem víc než svou práci." Morrison se naklonil vpřed, natáhl se ke Koněvovi a zuřivě jej popadl za rameno. "Přišla na to, jak nás zachránit. A tím zachránila i váš život, vy idiote. Jen díky ní jste ještě naživu. Alespoň byste ji mohl poděkovat."

"Vy mně nebudete rozkazovat, co mám dělat," odsekl Koněv a vykroutil se z jeho sevření.

Morrison jej popadl za krk. "Vy mizerný, egoistický barbare," křičel na něj a zoufale tiskl. "Vy ji milujete svým vlastním šíleným způsobem, a přesto jí neřeknete jediné laskavé slovo. Ani slovo, vy bídáku!"

Koněv se mu opět vytrhl a oba se do sebe neohrabaně zapřeli. Byli napolo uvěznění svými sedadly a ani jeden nemohl v nulové gravitaci náležitě manévrovat.

"Neublíž mu!" vykřikla Kaliininová.

On mi neublíží, pomyslel si Morrison. Takhle se nepral od svých šestnácti let a nyní zahanbeně zjistil, že mu to nějak nejde.

"Přestaňte!" zvolala Boranovová přísně. "Nechte toho. Oba!"

Nechali toho. Oba.

"Alberte, nemusíte nikoho poučovat, jak se má chovat," řekla Boranovová. "A ty, Juriji, nesnaž se ze sebe dělat hrubiána. Pokud nechceš uznat Sofiinu -"

"Nežádám díky - od nikoho," řekla Sofie tiše.

"Díky?" vyštěkl Koněv zuřivě. "Všichni společně tedy poděkujme. Než začala deminiaturizace, pokoušel jsem se tohoto amerického zbabělce přimět, aby nám poděkoval za to, že jsme jej zachránili. Nechtěl jsem jeho díky ve slovech. Tohle není taneční parket. Nemusíme se tu jeden druhému klanět a dělat pukrlata. Chtěl jsem, aby poděkoval tím, že půjde ven a pokusí se zachytit Šapirovovy myšlenky. Odmítl to udělat. Jak to, že právě on mne tady teď poučuje, kdy mám poděkovat?"

"Už jednou jsem vám řekl, že ven nepůjdu a nyní vám to opakuji," řekl Morrison.

Dežněv je přerušil a řekl: "Nemá smysl se tu hádat. Spotřebovali jsme naše energetické zásoby, jako by to byla vodka na svatební hostině. Po všech těch záchranných akcích a deminiaturizacích máme už jen velmi málo energie, abychom se mohli normálně, kontrolovaně deminiaturizovat. Musíme okamžitě ven."

"Vyžádalo by si to jen velmi málo energie, kdyby tento člověk šel na pár minut ven," řekl Koněv. "Pak můžeme pryč."

Morrison a Koněv na sebe chvíli nepřátelsky hleděli, když vtom Dežněv podivně zkroušeným hlasem řekl: "Můj ubohý starý otec říkával: 'Ta nejhorší věta v ruském jazyce je: 'To je divné.''"

Koněv se k němu rozčileně otočil a řekl: "Zmlkni, Arkadiji."

Ale Dežněv pokračoval: "Zmínil jsem se o tom proto, že nyní nastal čas, kdy mohu říct: 'To je divné.'"

74.

Boranovová si shrnula své tmavé vlasy z čela (trochu unaveně, pomyslel si Morrison a také si všiml, že je má vlhké potem). "Co je divné, Arkadiji?" zeptala se. "Nemluv v hádankách."

"Proud buněčného materiálu zpomaluje."

Následovala krátká pauza a pak se Boranovová zeptala: "Jak to víš?"

"Natašo, drahá," řekl Dežněv ztěžka, "kdybys seděla na mém místě, viděla bys, že vlákna, křižující buňku -"

"Cytoskeleton," skočil mu do řeči Morrison.

"Díky, Alberte, děťátko moje," řekl Dežněv a mávl rukou ve velkolepém gestu. "Můj otec říkával: 'Je lepší znát věc než jenom její jméno.' Ale na tom teď nezáleží. To kdoví-jak-se-to-jmenuje nebrání buněčnému materiálu plynout a nebrání v pohybu ani lodi a já neustále pozoruji, jak nás to všechno míjí. No a teď nás to míjí pomaleji. Předpokládám, že vlákna se nehýbou, zpomalujeme tedy my. A protože já jsem neudělal nic, čím bych loď zbrzdil, musí to být nitrobuněčný proud, který zpomaluje. - Tomu se říká logika, Alberte, takže mne o tom nemusíte poučovat."

"Myslím, že jsme buňku poškodili," řekla Kaliininová tiše. Její hlas zněl, jako by jí to otřásl.

"Na jedné buňce nezáleží," řekl Morrison. "Šapírovovi to určitě neublíží, tím spíš ne v situaci, v níž se nyní nachází. Ale nebyl bych překvapen, kdyby buňka skutečně odumřela. Konec konců, dovedu si představit, jak zuřivě jste se museli snažit, abyste mne našli - a já vám za to ještě jednou všem děkuji - a kromě toho, loď samotná pulsovala jako o závod a to buňku mohlo poškodit."

"To je nesmysl," řekl Koněv zamračeně. "Máme velikost pouhé molekuly. Dovedete si představit, jak by jedna jediná molekula mohla, ať už jakýmkoliv pohybem či pulsacemi, poškodit celou buňku?"

"Je zbytečné pátrat po příčinách, Juriji," řekl Morrison. "Je to holá skutečnost. Buněčný proud zpomaluje a to není normální."

"Tak za prvé," řekl Koněv, "je to jenom Arkadijův dojem a on není neurolog -"

"To musím být neurologem, abych měl oči?" křikl na něj Dežněv s jednou rukou zvednutou, jakoby mladého muže chtěl uhodit.

Koněv se na Dežněva krátce podíval, ale jeho poznámku ignoroval. "Kromě toho," řekl, "v našem měřítku nevíme, co je v mozkové buňce normální. V proudu mohou být tišiny a víry, takže pokud něco takového zpozorujeme, může to být jen dočasné."

"Nesnažte se zbytečně, Juriji," řekl Morrison. "Smiřte se se skutečností, že tento neuron je k ničemu a k tomu, abychom se mohli vydat do dalšího, nemáme dostatek energie."

Ale Koněv se nedal odbýt. "Musí existovat něco, co ještě můžeme udělat. Nemůžeme se vzdát."

"Natalie, rozhodněte sama," řekl Morrison. "Má smysl bádat v nějaké další buňce? A jsme vůbec schopni vydat se do ní?"

Boranovová zvedla ruku a zamyšleně sklonila hlavu. Ostatní se k ní otočili a Koněv využil příležitosti, popadl Morrisona za rameno a přitáhl jej blíž k sobě. Jeho oči byly temné hněvem. "Proč si myslíte, že ji miluji -" zašeptal a kývl hlavou směrem ke Kaliininové. "Co vám dává právo myslet si to? Řekněte mi to."

Morrison se na něj nepřítomně podíval.

V tom okamžiku promluvila Boranovová, ale ne aby odpověděla za něj. "Arkadiji, co to děláš?" zeptala se klidným hlasem.

Dežněv, který se skláněl nad svým ovládacím panelem, zvedl hlavu. "Dávám řízení do původního stavu a chci obnovit spojení."

"Nařídila jsem ti, abys to udělal?" zeptala se Boranovová.

"Nutí mne k tomu jen a jen okolnosti," řekl Dežněv.

"Je ti jasné, že takhle nebudeš moci řídit?" zeptal se Koněv.

Dežněv se zamračil a mrzutě řekl: "Nemyslím, že to je jen tahle buňka, která není v pořádku. Teplota kolem nás pozvolna klesá."

"Podle tvých měřítek?" vyštěkl Koněv.

"Ne. Podle měřítek lodi. Podle infračervené radiace pozadí, kterou zachycujeme."

"Podle ní nemůžeš poznat vůbec nic," namítl Koněv. "V naší velikosti zachycujeme jen velmi málo infračervených fotonů. Jejich úroveň se musí různit po celou dobu."

Dežněv přikývl a rozčileně řekl: "Asi takhle." Jeho ruka se začala divoce pohybovat nahoru a dolů. "Ano, mohu to stále dělat, jako člun na rozbouraném moři a mohu to dělat na stále nižší úrovni." Pokračoval ve svém pohybu a jeho ruka klesala níž a níž, až se zastavila docela.

"Proč by měla klesat teplota?" zeptala se Boranovová.

"Přemýšlejte, Natašo," řekl Morrison chmurně, "myslím, že víte proč. A Jurij to taky ví. Arkadij to musí ověřit, a proto je nutné, aby dal do pořádku komunikační zařízení."

Na všechny padlo tíživé ticho, jen občas přerušené Dežněvovým zabručáním nebo tichou nadávkou, když zápolil s opravou řízení.

Morrison hleděl ven na okolní prostředí. Poté, co se rozsvítil lodní reflektor, viděl všechno stejně dobře jako předtím. Viděl typické záblesky molekul, které cestovaly s nimi. Velkých i malých. A nyní, poté, co se o tom Dežněv zmínil, všiml si i občasných odrazů světla od linií táhnoucích se napříč buňkou a bleskurychle klouzajících nad lodí (nebo pod ní).

Byla to nepochybně velmi tenká kolagenová vlákna, která podpirala tvar nepravidelného neuronu a bránila, aby se pod tíhou svého vlastního povrchového tlaku zhroutil do pouhé skvrny. Mohl si toho všimnout už předtím. Až doposud se domníval, že Dežněv, jako navigátor, musí všechno pozorovat sám a nyní si uvědomil, že v každé naprosto nepředvídatelné situaci je Dežněv bez průvodce, bez pokynů a bez zkušeností, které by mu pomohly správně se zachovat. Nebylo pochyb o tom, že jeho úloha si vyžaduje mnohem víc napětí a úsilí než práce ostatních.

Morrisonovi samotnému se Dežněvova práce zdála být naprostou samozřejmostí. Nyní si pomyslel, jak to bylo nespravedlivé.

Dežněv vzhledl a s mikrofonem před ústy řekl: "Teď bych měl být schopen obnovit spojení. Jste tam? Grotto? Grotto?" Pak se usmál. "Ano, jsme v pořádku. - Je mi to líto, ale jak už jsem vám řekl, mohl jsem buď řídit nebo komunikovat. - Jak to vypadá u vás? - Cože? Opakujte mi to - pomaleji. - Ano, myslel jsem si to."

Obrátil se k ostatním. "Soudruzi," řekl, "akademik Pjotr Leonovič Šapírov je mrtev. Životní funkce ustaly před třinácti

minutami a naším jediným úkolem je dostat se ven z těla."

Kapitola 17

ODCHOD

Kdyby se z potíží dalo dostat tak lehce - jako do nich - život by byl mnohem snadnější.

- Dežněv starší

75.

V lodi se rozhostilo pochmurné ticho.

Kaliininová pohřbila obličej do dlaní a pak, po dlouhé době, zašeptala: "Jsi si tím jistý, Arkadiji?"

A Dežněv, prudce mrkající, aby mu do očí nevytryskly slzy, řekl: "Jestli já jsem si jistý? Člověk, který byl na pokraji smrti celé měsíce. Buněčný proud zpomaluje, teplota klesá a Grotto, které jej obklopovalo všemi dostupnými přístroji, aby jej zachránili, hlásí, že je mrtvý. Čím jiným tě mám ujistit, že tomu tak skutečně je?"

"Ubohý Šapiro," vzdychla Boranovová, "zasloužil si lepší smrt."

"Mohlo to ještě hodinu počkat," zabručel Koněv.

"On si nemohl vybrat, Juriji," namítla Boranovová.

Morrison cítil chlad. Až doposud vnímal pouze své nejbližší, bezprostřední okolí - červené krvinky a nejrůznější tvary v krevním toku i v buněčném proudu uvnitř neuronu.

Nyní se podíval ven z lodi a poprvé viděl jen ohromné množství hmoty. Vrstvu na vrstvě. V jejich současném měřítku, s lodí ve velikosti molekuly glukózy a jím samotným, ne větším než atom, bylo Šapirovo tělo větší než celá planeta Země.

Jako by byli pohřbeni hluboko v jejím nitru, obklopeni mrtvou organickou hmotou. Začala se jej zmocňovat netrpělivost. Na truchlení bude čas později, ale teď - Trochu hlasitěji než zamýšlel, řekl: "Jak se dostaneme ven?"

Boranovová se na něj podívala a v očích se jí zračilo zmatené překvapení. (Morrison si byl jist tím, že truchlíc nad Šapiroem, vůbec nepomyslela na to, že se musí dostat ven.)

Odkašlala si a snažila se vzpamatovat se. "Nejdříve se musíme do jisté míry deminiaturizovat."

"A proč jen do jisté míry?" podivil se Morrison. "Proč bychom se nyní nemohli deminiaturizovat na naši normální velikost?" Pak, jako by chtěl předejít nevyhnutné námitce, dodal: "Poškodíme sice Šapirovo tělo, ale je to mrtvé tělo a my žijeme. Naše zájmy jsou nyní prvořadé."

Kaliininová se na něj podívala vyčítavě. "Dokonce i mrtvé tělo si zasluhuje úctu, Alberte, zvláště pak mrtvé tělo tak velkého vědce, jakým byl akademik Pjotr Šapiro."

"To ano, ale určitě ne takovou, aby stála pět lidských životů." Morrisonova netrpělivost narůstala. Šapiro pro něj byl pouze člověkem, s nímž se sice jednou krátce setkal, ale kterého jinak znal jen podle jeho vzdálené pověsti a povrchně - nebyl pro něj polobohem jako pro ostatní.

"Odložme-li úctu stranou," řekl Dežněv, "je tu skutečnost, že jsme obklopeni Šapirovou lebkou. Pokud se zvětšíme natolik, že ji zaplníme a pokusíme se ji rozdrtit silou našeho miniaturizačního pole, ztratíme příliš mnoho energie a dojde ke spontánní deminiaturizaci. Nejdříve musíme nalézt cestu ven z lebky."

"Arkadij má pravdu," řekla Boranovová. "Začneme. Deminiaturizují nás na velikost buňky. Arkadiji, ať lidé v Grottu určí naši přesnou pozici. Juriji, ty ji pečlivě zaznamenej na svém cerebrografu."

Morrison hleděl ven trupem lodi na vzdálenou buněčnou membránu - zřetelné a neustávající odlesky, viditelné i mezi proplouvajícími molekulami.

Prvním znakem deminiaturizace byla skutečnost, že molekul - ubývalo. (To bylo jediné slovo, které se hodilo na to, co se dělo.)

Bylo to, jakoby se malé zaoblené tvary, vyplňující prostor kolem nich - a Morrison je rozeznával spíš podle oněch odlesků, než je skutečně viděl - scvrkly. Jako balónky, z nichž uniká vzduch.

A jakmile se stala čirou kapalinou v jejich bezprostředním okolí, objevily se velké makromolekuly v dálce - bílkoviny, nukleové kyseliny a ještě větší buněčné struktury - a ty se také scvrkly a tím jako by se vzdálily. Jiskřičky světla, které odrážely, byly nyní zřetelnější.

Buněčná membrána samotná se k nim přibližovala stále víc a víc a bylo ji vidět zřetelněji. Loď byla jen v úzkém dendritu čnicím z buněčného těla a nyní se měla zvětšit na velikost buňky, takže bude mnohem větší než dendrit samotný.

Bylo zřejmé, že buněčná membrána se už už dotkne trupu lodi a Morrison automaticky zaťal zuby v očekávání nárazu.

K žádnému nedošlo. Membrána se přiblížila a pak se prostě oddělila a nebyla tam. Byla to příliš jemná struktura a příliš lehce vázaná, než aby vydržela tlak miniaturizačního pole. Její molekuly se po vstupu do pole zmenšily, ztratily spolu vzájemný kontakt, takže integrita celku byla narušena a membrána jako by zmizela.

Morrison vše kolem sebe pozoroval fascinován. Okolí zpočátku vypadalo chaoticky. Ale s tím, jak se objekty zmenšovaly, začal rozeznávat mezibuněčnou džungli kolagenu, již proplouvali před vstupem do neuronu. Zmenšovala se, dokud se kolagenové kmeny a provazce nezměnily v pouhá vlákna.

"To je všechno," řekla Boranovová. "Nyní se musíme dostat do malé žíly."

"A to co nejrychleji," zabručel Dežněv. "Nemáme moc energie nazbyt."

"Ale určitě nám vydrží do té doby, než najdeme cestu ven z lebky," podotkla Boranovová.

"Můžeme v to doufat," řekl Dežněv. "V každém případě jsi pouze kapitánem lodi, Natašo, a ne kapitánem zákonů termodynamiky."

Boranovová nesouhlasně zavrtěla hlavou a řekla: "Arkadiji, ať určí naši pozici - a nepoučuj mne."

"Natalie, myslím si, že není nezbytné určit naši pozici," řekl Koněv. "Pochybuji o tom, že se od té doby, co jsme opustili kapiláru, nějak výrazně změnila. Na své pouti jsme se dostali všeho všudy do nejbližšího neuronu. Rozdíl v

poloze, dokonce i podle našich mikroskopických měřítek, bude sotva znatelný."

A pak, když po několika minutách přišlo udání pozice, Koněv vítězoslavně řekl: "Vždyť jsem to říkal."

"A co je dobrého na tom, že víme, kde jsme, Juriji?" zeptal se Morrison. "Nevíme, kterým směrem jsme otočeni a můžeme plout jen tímto jedním směrem. Nyní, když je obnovena komunikace, nemůžeme řídit."

"Nu, když tedy máme k dispozici jenom jednu cestu," řekl Koněv, "vydáme se po ní. Jsem si jistý, že Arkadijův otec by jistě měl po ruce nějaké řešení."

Dežněv reagoval okamžitě. "Ano, říkával: 'Když můžeš něco udělat jen jedním způsobem, je zbytečné přemýšlet o tom, co dělat.'"

"Ať se vydáme jakýmkoliv směrem, musíme najít cestu ven," řekl Koněv. "Do toho, Arkadiji."

Loď se pohnula vpřed, plující mezi křehkými vlákny kolagenu, kolem neuronu a nad tenkým axonem. (Nyní šlo jen stěží uvěřit, že ještě před nedávným se nacházeli v jednom z takových axonů, který tehdy vypadal jako stovky kilometrů široká dálnice.)

"Předpokládejme, kdyby Šapirov byl ještě naživu," ozval se Morrison suše, "a my bychom najednou museli opustit jeho tělo. Co bychom dělali v tom případě?"

"Co tím myslíte?" zeptala se Boranovová.

"Myslím tím, zda existuje nějaká alternativa toho, co děláme teď? Nemuseli bychom mít určenou naši pozici? A nemuseli bychom kvůli tomu obnovit spojení? A pokud bychom to udělali - mohli bychom se snad pohybovat nějakým jiným směrem než vpřed? Nemuseli bychom se deminiaturizovat, aby se vzdálenost desítek tisíc kilometrů změnila v několik kilometrů? Zkrátka, abychom se dostali ven, nemuseli bychom si razit cestu živými neurony živého Šapirova, tak jak to děláme nyní, když si razíme cestu umírajícími neurony v mrtvém těle?"

"Nu - ano," přiznala Boranovová.

"Kde je tedy potom nějaká úcta k živému tělu? Vždyť jste přece odmítli poškodit mrtvé."

"Pochopte, Alberte, toto je nouzová operace s nevyhovující lodí. Nemáme na vybranou. A je to rozhodně lepší než váš návrh, abychom se v mozku deminiaturizovali úplně, abychom roznáčkli lebku a nechali Šapirova bez hlavy. I kdyby byl naživu, zničili bychom pár neuronů - možná sto - a Šapirovovu situaci by to rozhodně nijak nezhoršilo. Mozkové neurony během života stále odumírají - jako červené krvinky."

"Ne tak docela," řekl Morrison zamračeně. "Červené krvinky jsou neustále nahrazovány novými. Neurony ne."

Koněv je hlasitě přerušil, jako by chtěl skoncovat s jejich nikam nevedoucími řečmi. "Zastav, Arkadiji. Potřebujeme znovu určit pozici."

V lodi okamžitě nastalo hrobové ticho - jako kdyby jejich rozhovor mohl nějak narušit měření prováděná v Grottu nebo odvést pozornost těch, kteří je prováděli.

Konečně Dežněv Koněvovi zašeptal polohu a ten řekl: "Potvrd' to, Arkadiji. Ověř správnost údajů."

Morrison se rozepjal. Jeho hmotnost byla stále ještě téměř nulová, ale už byla větší než tehdy, když manévrovali uvnitř buňky. Natáhl se vzhůru, takže viděl Koněvovi přes rameno na jeho cerebrograf.

Na obrazovce zářily dva červené body, spojené červenou čarou. Měřítka mapy se nepatrně zvětšilo a rudé body se posunuly blíž k sobě, pak se od sebe opět vzdálily, ale jiným směrem.

Koněvovy prsty se hbitě pohybovaly po klávesnici počítače a mapa se zdvojila a pro Morrisona se stala naprosto nesrozumitelnou. Věděl ale, že Koněv se na ni dívá speciálním zařízením, které mu umožňuje vidět ji v trojrozměrném zobrazení.

Po chvíli Koněv své zařízení odložil a řekl: "Natálie, štěstí je na naší straně. Ať jsme kdekoliv a ať budeme plout jakýmkoliv směrem, dříve nebo později narazíme na malou žílu. Nejsme od ní daleko a určitě se nám do ní podaří dostat."

Morrison si v duchu oddechl úlevou, ale nemohl si odpustit, aby neřekl: "A co byste dělal, kdyby štěstí na naší straně nebylo a žíla od nás byla daleko?"

"Pak by Dežněv musel znovu rozebrat komunikační zařízení, aby byl schopen řídit," odpověděl Koněv chladně.

Avšak Dežněv, hledící na Morrisona, se nesouhlasně zašklebil a řekl: "Máme málo energie."

"Kupředu, Arkadiji," nařídila Boranovová rozhodně, "rychle do žíly."

Po několika minutách Dežněv řekl: "Měl jsi pravdu, Juriji. Před námi je žíla."

Morrison zjistil, že hledí na oblou stěnu, rozpínající se před lodí do všech stran. Napadlo jej, zda se loď do žíly vůbec dostane.

76.

"Sofie," řekla Boranovová, "existuje nějaký elektrický strukturální vzorec, který by nás sám vtáhl do žíly?"

Kaliininová zaváhala a Morrison, který zvedl ruku, odpověděl za ni: "Já si to nemyslím, Natálie. Jednotlivé buňky ještě možná nejsou docela mrtvé, ale řád mezi nimi už byl zcela jistě narušen. Pochybují o tom, že by nás nyní jakákoliv buňka v těle byla schopná navázat prostřednictvím pinocytózy nebo jakkoliv jinak."

"Co tedy mám dělat?" zeptal se Dežněv nešťastně. "Mám se tam prodrat násilím?"

"Samozřejmě," řekl Koněv. "Vyraž proti stěně žíly. Malý kousek se jí deminiaturizuje a naruší, takže budeme moci vniknout dovnitř, aniž bychom spotřebovali velké množství energie."

"Aha," řekl Dežněv, "mluví odborník. Žíla se zminiaturizuje a naruší na úkor našeho pole a to rozhodně pohltí víc energie, než kdybych se dovnitř prostě prodral."

"Arkadiji," řekla Boranovová, "nerozčiluj se. Teď na to není čas. Použij s rozvahou motorů a jakmile dojde k prvnímu oslabení stěny miniaturizací, pronikni dovnitř. Kombinací obou technik spotřebujeme méně energie, než kdybys je prováděl jednotlivě."

"Můžeme v to doufat," zabručel Dežněv, "ale udělat to znamená něco jiného, než to jenom říct. Když jsem byl malý, můj

otec mi jednou řekl: 'Nadšení není zárukou pravdy, můj synku.' Řekl mi to, když jsem se svou největší snahou a upřímností tvrdil, že jsem nezlomil jeho fajfku. Ptal se mne, jestli té větě rozumím. Když jsem řekl, že ne, velmi pečlivě mně to vysvětlil. Pak mi napráskal."

"Ano, Arkadiji," řekla Boranovová, "ale pohni se vpřed."

"Neboj se, že přitom zaplavíš Šapirovův mozek krví," řekl Koněv. "Mrtvému Šapirovovi by to i tak nevadilo, ale krev nyní neproudí, takže nic nebude prosakovat."

"Aha," řekl Dežněv, "tím jsi mi připomněl jednu důležitou věc. Za normálních okolností by nás proud po vstupu do žíly unášel správným směrem. Ale protože krev nyní neproudí, budeme muset použít motory - ale jakým směrem se mám vydat?"

"Jakmile pronikneme do žíly," řekl Koněv chladně, "otočíš loď doprava. Tak je to správně podle mého cerebrografu."

"Ale pokud tam není žádný proud, který by mne otočil vpravo a já se dostanu dovnitř natočen doleva?"

"Arkadiji, vstoupíš tak, že budeš natočen doprava. To mi také říká můj cerebrograf. - Prostě jenom vraž dovnitř, ano?"

"Do toho, Arkadiji," pobídla jej Boranovová, "nemáme jinou možnost, než se spolehnout na Jurijův cerebrograf."

Loď se pohnula vpřed a když se její před dotkla stěny žíly, Morrison ucítil slabé vibrace pracujících motorů. A pak žilní stěna povolila a před byla uvnitř.

Dežněv okamžitě vypnul motory. Loď pomalu vnikla do žíly, odrazila se od protější stěny, (byl to jen velmi krátký dotek, aby stěna nebyla poškozena) a srovnala se podélně v dlouhém žilním tunelu. Šířka lodi byla o něco větší než poloviční šířka žíly.

"Jsme obráceni správným směrem?" zeptal se Dežněv. "Pokud ne, nedá se s tím nic dělat. Zpět se vrátit nemohu. Jsme tu příliš těsně, než aby Albert mohl vylézt ven a otočit nás a také nemáme dostatek energie, abychom se mohli zminiaturizovat natolik, aby takový obrat byl možný."

"Jsme obráceni správným směrem," řekl Koněv stroze. "Pluj vpřed a brzy zjistíš, že je to pravda. Žíla se začne rozšiřovat."

"Doufejme. - A jak daleko budeme muset cestovat, než se dostaneme z těla ven?"

"To zatím nemohu říct. Musím sledovat žílu na svém cerebrografu, poradit se s lidmi v Grottu a připravit vpíchnutí injekční jehly do žíly tak, aby byla co nejbližší naší pozici, až se dostaneme z lebky."

"Já bych vás jenom rád upozornil," řekl Dežněv, "že nemůžeme cestovat příliš dlouho. S tím miniaturizováním a deminiaturizováním, rozebraným řízením, špatnými kapilárami a honičkami za Albertem, když byl ztracen, jsme spotřebovali mnohem větší množství energie, než s jakým jsme počítali, třebaže na začátku jsme jí měli mnohem víc, než jsme se domnívali, že budeme potřebovat."

"Tím chceš říci, že už nemáme žádnou energii?" zeptala se Boranovová.

"Téměř žádnou. Neopakuji to tady už hezky dlouho?" řekl Dežněv. "Nevaroval jsem vás už dávno, že energie rychle ubývá?"

"Ale kolik jí tedy máme? Chceš říct, že nemáme ani tolik energie, abychom se dostali ven z lebky?"

"Za normálních okolností bychom jí měli dost. Kdybychom byli v žíle živého těla, mohli bychom se spolehnout na krevní proud, který by nás unášel. Ale tady žádný proud není. Šapirov je mrtev a jeho srdce nepracuje. To znamená, že musíme plout s motory zapnutými a čím bude okolí chladnější, tím bude přilnavější, tím víc se motory budou namáhat a tím rychleji budeme odčerpávat energii."

"Zbývá nám jen pár centimetrů," řekl Koněv.

"Jen pár?" vykřikl Dežněv rozzuřeně. "Méně než na šířku mé dlaně? Skutečně? V naší současné velikosti před sebou máme kilometry."

"Neměli bychom se tedy ještě víc deminiaturizovat?" zeptal se Morrison.

"Nemůžeme," odpověděl Dežněv ztěžka. "Nemáme na to dost energie. Spontánní deminiaturizace nevyžaduje energii; naopak, energie se při ní uvolňuje. Ale kontrolovaná deminiaturizace - Poslyšte, Alberte, když skočíte z výšky dolů, dostanete se na zem bez námahy. Ale jestliže to chcete přežít a budete pomalu slézat dolů na laně, vyžádá si to velké množství energie. Chápete to?"

"Chápu," zamumlal Morrison.

Kaliininová jej chytla za ruku a stiskla ji. "Nic si z Dežněva nedělejte. Rozčiluje se a pouští hrůzu, ale dostane nás z toho."

"Arkadiji, pokud nadšení není zárukou pravdy, jak jsi nám před chvílí tvrdil," řekla Boranovová, "nezaručuje ani chladnou hlavu, ani správné řešení. Spíš naopak. Takže proč se tedy co nejrychleji nepustíš vpřed, abychom se dostali co nejdál a tím tedy co nejbližší k injekční jehle?"

Dežněv se zašklebil a řekl: "Jdeme na to!"

Loď se dala do pohybu a Morrison si v duchu pomyslel: Každým metrem je jehla blíže.

Nepůsobilo to zrovna jako útěcha, protože pokud jehlu minou z krátké vzdálenosti, bude to stejné, jako by se k ní nemohli z velké dálky dostat vůbec.

Pozoroval, jak stěny kolem nich rychle ubíhají dozadu. Zdálo se, že červených krvinek a krevních destiček je zde mnohem víc, než jich bylo v tepně a v kapilárách, když vstoupili do těla. Tehdy v nich byl krevní proud a v jejich těsném sousedství bylo jenom relativně málo objektů pohybujících se zároveň s nimi. Nyní byla různě tvarovaná tělesa většinou nehybná a loď mezi nimi proplouvala, rozhánějíc je napravo a nalevo a nechávajíc je za sebou v nespočetném množství, umírající.

Dokonce míjeli i nahodilě bílé krvinky, velké, kulaté a nečinné a vůbec nevěnující pozornost cizímu objektu, uhánějícímu kolem nich. V jednom případě loď dokonce bílou krvinku prorazila a nechala ji, rozpadající se, vzadu.

"Náš směr je správný," řekl Koněv. "Žíla se znatelně rozšířila."

Morrison si toho rovněž všiml, aniž by si uvědomil, jaký to má význam. Příliš se soustředil jen na pohyb vpřed. Jeho mysl se mihl malý záblesk naděje. Kdyby pluli na opačnou stranu, znamenalo by to naprostou zkázu. Žila by se zúžila a jejich miniaturizační pole by ji zničilo. Ocitli by se vydáni napospas šedé hmotě s nedostatečným množstvím energie, takže by se jim už nepodařilo najít cestu ven.

Dežněv něco opakoval Koněvovi, který pak přikývl a řekl: "V pořádku, Arkadiji. Ať tyto údaje potvrdí."

Chvilí se zabýval svým cerebrografem a pak řekl: "Poslouchejte, vědí, ve které jsme žile a vpíchnou dovnitř jehlu v místě, které jsem vyznačil na cerebrografu. Dostaneme se tam maximálně za půl hodiny. - Arkadiji, vydržíme plout ještě půl hodiny?"

"Spíš o chvíli méně. Kdyby srdce pracovalo -"

"Ano, kdyby, jenomže nepracuje," řekl Koněv. Pak se obrátil k Boranovové: "Natalie, mohla bys mi poskytnout veškerý materiál, který jsme získali v Šapirovo mozku? Chci odvíjet údaje - naprosto všechny - do Grotta."

"Myslíš pro případ, že se nedostaneme ven?" zeptala se Boranovová.

"Ano," řekl Koněv a jeho hlas najednou zněl rozzlobeně, "ovšem za předpokladu, že ony údaje mají vůbec nějakou cenu." Letmo pohlédl na Morrisona.

Pak se naklonil k Dežněvovi a spolu začali vysílat informace, které získali, z počítače do počítače, z nepatrného do normálního, zevnitř žily do skutečného světa.

Kaliininová stále držela Morrisona za ruku a ten si pomyslel, že to je útěcha spíš pro ni než pro něj.

"Sofie, co se stane, pokud nám energie dojde dřív, než se dostaneme k jehle?" zeptal se jí.

Na okamžik zvedla obočí a řekla: "Zůstaneme stát na místě. Grotto se pokusí zachránit nás, ať budeme kdekoli."

"Nenastane okamžitě, jakmile nám dojde energie, spontánní deminiaturizace?"

"To ne. Miniaturizace je metastabilní stav. Pamatujete si snad, jak jsme vám to vysvětlovali. Zůstaneme v této velikosti třeba donekonečna. Nakonec - někdy - možná pseudo-Brownův pohyb zahájí spontánní deminiaturizaci, ale to může být až - Kdo ví?"

"Po letech?"

"Snad."

"To by nám ale bylo k ničemu," řekl Morrison. "Zemřeli bychom zadušením. Bez energie bychom nebyli schopni obnovovat zásoby kyslíku."

"Řekla jsem, že lidé v Grottu se pokusí zachránit nás. Naše počítače budou stále pracovat a podle nich nás lokalizují, rozříznou žilu a najdou nás elektronicky nebo dokonce vizuálně."

"Jak mohou najít jednu buňku mezi padesáti bilióny?"

Kaliininová mu stiskla ruku. "Vy jste ale pesimista, Alberte. Jsme naprosto jiná buňka než všechny ostatní."

"Byl bych raději, kdyby se nám podařilo najít jehlu a oni po nás nemuseli pátrat."

"Já také. Jenom vám vysvětluji, že to, že nám dojde energie a že nenajdeme jehlu, neznamená naprostý konec."

"A pokud ji najdeme?"

"Budeme vytaženi ven a centrálním zařízením v Grottu budeme deminiaturizováni."

"Nemohli by to udělat už teď?"

"Jsme příliš těsně obklopeni nezminiaturizovaným materiálem a bylo by obtížné zaměřit na nás deminiaturizační pole s náležitou přesností. Až budeme venku, bude to něco naprosto jiného."

V tom okamžiku Dežněv řekl: "Odvysílali jsme všechno, Juri?"

"Ano. Všechno."

"Pak je mou povinností sdělit vám, že nám zbývá energie na pouhých pět minut. Možná na méně, ale rozhodně ne na víc."

77.

Morrison stiskl ruku Kaliininové tak silně, že mladá žena ucukla.

"Promiňte, Sofie," řekl.

Pustil ji a ona si ruku začala zuřivě třít.

"Kde jsme, Juri?" zeptala se Boranovová. "Dostaneme se do jehly?"

"Měli bychom," odpověděl Koněv. "Zpomal, Arkadiji. Šetři zbývající energii."

"Ne," řekl Dežněv. "Při nynější rychlosti plujeme krví, díky našemu tvaru a povrchovým charakteristikám lodi, s poměrně malou turbulencí. Pokud zpomalím, nastane větší turbulence a tím dojde k větší ztrátě energie."

"Ale nesmíme minout ono místo," řekl Koněv.

"Nemineme jej. Zastavím, kdykoliv budeš chtít. Krev už je příliš vazká. Když zpomalíme, začne účinkovat turbulence, která nás zpomalí ještě víc a během deseti sekund budeme stát na místě. Při naší normální velikosti a hmotnosti by nás takové rychlé zastavení všechny rozpláclo o přední stěnu lodi."

"Zastav tedy, až ti řeknu."

Morrison vstal a opět se podíval Koněvovi přes rameno. Usoudil, že záběr na obrazovce je v ohromném zvětšení, možná v maximálním. Červená čára, značící trasu lodi, byla nyní výraznější a směřovala k malému zelenému kruhu, který, jak si Morrison domyslel, znázorňoval pozici injekční jehly.

Ale cerebrograf se může mýlit, pomyslel si Morrison. "Měli jsme zabořit do tepny," řekl. "Ty jsou po smrti prázdné. Není tam žádná viskozita ani turbulence."

"To je nedomyšlený nápad," namítl Koněv. "Lod' se nemůže vznášet ve vzduchu." Možná by pokračoval, ale v tom okamžiku ztuhl a vykřikl: "Zastav, Arkadiji! Zastav!"

Dežněv silně udeřil přední částí dlaně do tlačítka na svém ovládacím panelu. Morrison ucítil mírné zhoupnutí. Lod' zastavila téměř v okamžiku.

Koněv ukázal vpřed. Byl tam velký, oranžovým světlem zářící kruh. "Září díky tomu, že naši technici používají metodu vláknové optiky," řekl Koněv. "Tvrdí, že takhle jej nemůžeme minout."

"Ale vždyť jsme jej minuli," namítl Morrison staženým hlasem. "Díváme se na něj, ale nejsme tam. Abychom se dostali dovnitř, museli bychom se otočit - a to znamená, že Arkadij by opět musel rozebrat komunikační zařízení."

"To by bylo k ničemu," řekl Dežněv. "Máme energii zhruba na čtyřicet pět sekund dalšího pohybu, ale rozhodně ne na to, abychom se mohli otočit. Zastavili bychom na místě a už bychom se nepohnuli."

"Co tedy?" začal Morrison téměř naříkavě.

"Můžeme zkusit něco jiného," řekl Koněv. "Na druhé straně jehly jsou lidé. Arkadiji, řekni jim, ať pomalu zatlačí."

Oranžový kruh se mírně rozšířil a změnil se v elipsu.

"Mine nás," řekl Morrison.

Koněv se mlčky nahnul kupředu přes Arkadije, aby mohl mluvit přímo do vysílačky. Oranžová elipsa se na okamžik stala ještě eliptičtější, ale po Koněvově povelu se změnila. Opět z ní byl kruh. Nyní jehla mířila přímo na ně.

A pak se najednou všechno začalo pohybovat. Nezřetelné obrysy červených krwinek a nahodilých krevních destiček pluly směrem ke kruhu a skrze něj. A loď se také pohybovala. Za okamžik i ona prošla kruhem, který pak sklouzl dozadu, rychle se zmenšil a zmizel.

"Nasáli nás dovnitř," řekl Koněv s uspokojením. "Nyní jen klidně sedíte. Všechno ostatní už je jejich starost."

78.

Morrison se snažil zahnat všechny myšlenky, naprosto uzavřít svou mysl. Buď se vrátí do normálního světa, do skutečnosti, nebo v mikrookamžiku zemře a zbytek vesmíru se bude muset obejít bez něj - tak jak bude muset tak či tak za dvacet, třicet, možná čtyřicet let.

Zavřel oči a snažil se nevnímat vůbec nic, ani tlukot svého srdce. V jednom okamžiku ucítil lehký dotek na levé ruce.

Musela to být Kaliininová. Odtáhl ruku - ne najednou v gestu odmítnutí, ale pomalu, jako by chtěl říct: "Teď ne."

V dalším okamžiku uslyšel Boranovou, jak říká: "Arkadiji, řekni jim, ať evakuují Sekci C a nastaví dálkové ovládání. Pokud dojde k explozi, nesmí na to doplatit nikdo zvenčí."

Morrisona napadlo, zda Sekce C byla skutečně evakuována. On by ji vyklidil, kdyby to dostal rozkazem nebo možná i bez něj, ale určitě existují blázni, kteří jsou celí žhaví, aby byli přítom, až se vrátí první lidská posádka, která probádala lidské tělo. - Tak to budou moci vyprávět svým vnoučatům

Ale co když nebudou mít vnoučata, pomyslel si - co když zemřou příliš mladí, než aby je viděli - když jejich děti nikdy nebudou mít děti - když -

Nejasně si uvědomoval, že se stále víc zamotává do nesmyslů a trivialit. Člověk ve skutečnosti nemůže myslet na nic a zvláště ne tehdy, když celý svůj dosavadní život věnoval studiu myšlenky. Ale může alespoň myslet na něco, co nemá žádný smysl a význam. Konec konců, existuje mnohem víc nedůležitých myšlenek než těch důležitých, triviálních spíš než vitálních, nesmyslných spíš než smysluplných, těch které -

Usnul. Když o tom přemýšlel později, byl přesvědčen, že zcela určitě na okamžik usnul. Nevěřil, že je možné, aby byl natolik otrlý, ale to nebyla otrlost; byla to únava, uvolnění po dlouhém napětí, pocit, že nyní rozhoduje někdo jiný, že on sám se konečně může naprosto uvolnit. A možná (ačkoliv si to nechtěl připustit) toho na něj přece jen bylo příliš.

Opět ucítil slabý dotek na levé ruce a tentokrát ji neodtáhl. Zavrtěl se a otevřel oči do něčeho, co vypadalo jako normální osvětlení. Příliš prudké - zabořilo jej v očích. Rychle zamrkal a oči mu zaslzely.

Kaliininová stála nad ním. "Probudte se, Alberte!"

Protřel si oči a začal vnímat své okolí. "Jsme zpět?" zeptal se.

"Ano. Všechno je v pořádku. Čekáme jen na vás. Jste nejbližší dveří."

Morrison pohlédl na otevřené dveře a pak sklouzl očima na své nohy. Mírně je zvedl a pustil zpět. "Jsem hrozně těžký."

"Já vím," řekla Kaliininová. "Sama si připadám jako slon. Opatrně vstaňte. Pomohu vám."

"Ne, ne, to je v pořádku." Odstrčil ji. V místnosti bylo plno lidí. Jeho zrak se zaostřil natolik, že byl schopen vnímat dav, obličej na obličej, usmívající se, pozorující je. Nechtěl aby oni - sovětští občané - viděli, jak jemu, Američanovi, pomáhá na nohy mladá sovětská žena.

Pomalou, připadá si jako mírně opilý, se zvedl na nohy, přistoupil ke dveřím a velmi opatrně začal sestupovat po malých schůdkách. Natáhlo se k němu několik párů rukou, aby mu pomohly, ignorujíc jeho slova: "To je v pořádku. Nepotřebuji pomoc."

Pak ostře řekl: "Počkejte!"

Než sestoupil na pevnou zem, otočil se a podíval se dozadu za Kaliininovou, která byla těsně za ním. "Co je, Alberte?" zeptala se.

"Jenom jsem se chtěl naposledy podívat na loď," řekl. "Protože ji už nikdy v životě nechci vidět - ani z dálky, ani ve filmu, na fotografii, či jinde."

Pak sestoupil na zem a ostatní jej následovali. S úlevou zjistil, že nebyl jediným, komu pomáhali dolů.

Určitě by ihned uspořádali oslavu jen tak bez příprav, ale Boranová vystoupila vpřed, rozčuchaná a vůbec ne klidná jako obvykle, neupravená - tím spíš, že na sobě měla jen tenký bavlněný oděv, který pramálo zakrýval bujně křivky jejího těla.

"Přátelé," řekla, "jsem si jistá, že určitě dojde k patřičným oslavám naší fantastické cesty, ale až v příhodnějším čase. Nyní nejsme v takovém stavu, abychom se k vám mohli připojit. Musíme si odpočinout a zotavit se po onom vypětí, takže prosíme o vaši shovívavost."

Odváděli je pryč za nadšených výkřiků a mávání a jenom Dežněv byl natolik ve formě, že si vzal nabízenou sklenici, obsahující něco, co byla buď voda nebo vodka a Morrison nepochyboval o tom, že to bylo to druhé. Široký úsměv na Dežněvově upoceném obličejí to jen potvrdil.

"Jak dlouho jsme byli v lodi?" zeptal se Morrison Kaliininové.

"Myslím, že to bylo jedenáct hodin," odpověděla.

Morrison zavrtěl hlavou. "Mně se to zdálo spíš jako jedenáct let."

"Já vím," řekla, mírně se usmívajíc, "ale hodiny postrádají představivost."

"Jeden z aforismů Dežněva staršího, Sofie?"

"Ne. Jeden z mých vlastních."

"Moc rád bych se osprchoval," řekl Morrison, "a oblékl do čistých šatů, dobře se navečeřel a pak bych se rád dobře vyspal. Ale ze všeho nejraději bych si teď dal tu sprchu."

"Budete mít všechno," řekla Kaliininová, "stejně jako všichni ostatní."

A také měli a večere se Morrisonovi zdála obzvlášť vynikající. Během pobytu na lodi napětí potlačilo jejich apetit, ale takové věci jsou pomíjivé a jakmile se Morrison cítil skutečně v bezpečí, skutečně v pohodlí, skutečně čistý a oblečený, hlad mu sevřel útroby s náležitou ukrutností.

Hlavním chodem byla pečená husa obrovské velikosti, kterou Dežněv rozporcoval se slovy: "Budte střídmí, přátelé, protože jak říkával můj otec: 'Příliš mnoho jídla zabíjí rychleji než příliš málo.'"

Řekl to a naservíroval si mnohem větší porci, než dal komukoliv jinému.

Večeřel s nimi vysoký, světlomasý muž, který byl Morrisonovi představen jako vojenský velitel Grotta, což bylo vidět i podle jeho uniformy s řadou vyznamenání. Všichni k němu byli nesmírně zdvořilí a současně se zdálo, že se v jeho přítomnosti cítí dost nepříjemně.

Během jídla Morrison cítil, že jeho napětí se vrací. Velitel se na něj často díval, stroze a bez úsměvu, ale nic neřekl.

Morrison nebyl schopen položit onu důležitou otázku a poté, co velitel odešel, zjistil, že je příliš ospalý. Nebyl by schopen bavit se o tom na úrovni, kdyby se měly vyskytnout nějaké komplikace.

A když se mu konečně podařilo dostat se do postele, jeho poslední podvědomou myšlenkou bylo, že komplikace se vyskytnou.

79.

Druhého dne snídal pouze s Boranovovou.

Byl mírně zklamán, protože se těšil na Sofii Kaliininovou, ale když se neobjevila, rozhodl se, že se po ní nebude ptát.

Musel Boranovové položit jiné, důležitější otázky.

Vypadala unaveně, jako by jen velmi málo spala, ale zároveň byla šťastná. Nebo snad (pomyslel si Morrison) šťastná je příliš silné slovo. Spíš spokojená.

"Včera jsem dlouho hovořila s velitelem," řekla. "A také jsem měla oboustranný video-rozhovor s Moskvou. Pečlivě utajený. Mluvil se mnou sám soudruh Raščin a byl spokojen na nejvyšší míru. Není to nijak citlivý člověk, ale řekl mi, že včerejší události sledoval od začátku do konce a po celou tu dobu, kdy bylo přerušeno spojení, nebyl schopen jíst ani dělat nic jiného, než jen chodit sem a tam. Možná, že to zveličoval. Dokonce mi řekl, že plakal radostí, když slyšel, že jsme všichni v pořádku a tomu docela věřím. Takoví muži dokáží být plní citu, když se přetrhnou hráze."

"To pro vás zní dobře, Natálie."

"Pro celý projekt. Pochopte, že podle prozatímního plánu jsme si rozhodně nemysleli, že bychom takovou cestu v lidském těle mohli vykonat přinejmenším během následujících pěti let. To, že jsme to dokázali s naprosto nevyhovující lodí a že jsme se dostali ven živí, je považováno za velký triumf. Dokonce i ti byrokrati v Moskvě to pochopili."

"Ale vždyť jsme přece nezískali to, kvůli čemu jsme se tam vydali."

"Myslíte Šapirovy myšlenky? To byl, samozřejmě, jenom Jurijův sen. To on nás vlastně přesvědčil. Jinak bychom se o takovouhle cestu vůbec nepokoušeli. Ale ani to, že se nám nepodařilo získat to, co jsme chtěli, nijak nezastiňuje náš úspěch. Kdybychom se v pořádku nevrátili, jistě by mnozí kritizovali naše šílenství, že jsme se do něčeho takového vůbec pustili. Ale protože se nám to podařilo, jsme první, kteří vstoupili do lidského těla a živí se vrátili - a toto prvenství v historii lidstva náleží Sovětům. Teď určitě po mnoho let nebude následovat čin, který by se s tímto dal srovnat a sovětská vláda je si toho velmi dobře vědomá a je spokojena. Byli jsme ujištěni, že v blízké době dostaneme potřebné finanční prostředky a já si myslím, že to jen urychlíme, když občas předvedeme nějakou tu ukázkou."

Zeširoka se usmála a Morrison přikývl a také se zdvořile usmál. Zaříztl nožem do šunkové omelety a zeptal se: "Bylo by diplomatické zdůraznit, že na palubě byl také Američan? Zmínili jste se o mně vůbec?"

"Poslyšte, Alberte, nemyslete si o nás jen špatně. Na to, že jste otočil loď rukama a riskoval přitom svůj život, jsme položili zvlášť velký důraz. Pochybují, že v zápisech by se o tom šlo zmínit obšírněji."

"V tom případě," řekl Morrison, "je noční můra pryč."

"Noční můra? Poslyšte, za měsíc za dva se vám tohle všechno bude zdát jen vzrušujícím zážitkem a budete rád, že jste jej prožil."

"O tom pochybuji."

"Uvidíte. A pokud se vám náhodou v životě podaří zúčastnit se ještě dalšího takového výletu, budete potěšen, když budete moci říct: 'Ano, ale já jsem byl na vůbec první takové výpravě,' a nikdy vás neunaví donekonečna svůj příběh opakovat vnoučatům."

Tím to načala, pomyslel si Morrison. A nahlas řekl: "Vidím, že předpokládáte, že jednoho dne uvidím svá vnoučata. Co se mnou bude, jakmile posnídáme, Natálie?"

"Pojedete z Grotta zpět do hotelu."

"Ne, ne, Natálie. Chci slyšet víc. Co bude pak? Upozorňuji vás, že pokud chcete miniaturizační proces zveřejnit a uspořádat kvůli němu přehlídku na Rudém náměstí, já se jí nehodlám zúčastnit."

"O přehlídkách se teď nebavme, Alberte. Ještě dlouho bude trvat, než bude vše zveřejněno, třebaže jsme tomu blíže než včera."

"Řeknu to tedy na rovinu. Chci zpět do Spojených států. Hned teď."

"Jistě. Jakmile to bude možné. Domnívám se, že vaše vláda sama bude naléhat."

"Měl bych v to doufat," řekl Morrison.

"Před tím, než jste měl příležitost pomoci nám, nežádali, abychom vás vrátili, protože z jejich hlediska jste pro ně vlastně byl špiónem. Ale nyní když jste odvedl svou práci - jsem si jistá, že už se o tom nějak dozvědí - budou vás chtít zpět."

"A vy mne musíte poslat zpět. Slíbila jste mi to a ne jednou."

"My náš slib dodržíme."

"V žádném případě si nemyslete, že jsem něco vyzvídal. Neviděl jsem víc než to, co jste mi sami byli ochotni ukázat."

"Já vím. Ale přesto, myslíte si, že se vás po návratu do vlasti nebudou až do omrzení vyptávat, co jste viděl?"

Morrison pokrčil rameny. "S tím jste ale museli počítat."

"To je pravda a kvůli tomu tu rozhodně nezůstanete. Je zcela jisté, že nebudete vašim lidem schopeni říct nic, co již nevědí. Strkají své nosy do našich záležitostí velmi pečlivě a dovedně -"

"Stejně jako vaši lidé strkají své nosy do našich -" skočil jí Morrison rozhořčeně do řeči.

"Nepochybně," řekla Boranovová a mávla přitom nedbale rukou. "Samozřejmě, budete jim schopni říct o našem úspěchu, ale my proti tomu vlastně nemáme námítky. Až do dnešního dne Američané trvali na tom, že sovětská věda a technika jsou druhořadé. Bude jen dobré, když teď dostanou takovouhle lekci. Ačkoliv, jedna věc -"

"Jaká?" zeptal se Morrison.

"Nic podstatného, jenom malá lež. Nesmíte říct, že jsme vás unesli. Pokud se o tomhle kdokoliv zmíní - pokud se objeví takový dotaz - musíte trvat na tom, že jste sem přišel dobrovolně, abyste mohl ověřit své teorie v podmínkách, v jakých to nebylo možné nikde jinde na světě. Je to naprosto pravděpodobná verze."

"Moje vláda ví, že to bylo jinak."

"Ano, ale oni sami na vás budou naléhat, abyste lhal. Tak jako my, ani oni nechtějí, aby se Spojené státy a Sovětský svaz dostaly do krize, kterou by proti sobě v dnešních takzvaných nových dobrých časech popudily zbytek světa. Američané by rozhodně odmítli přiznat, že vás nechali unést, stejně tak jako my bychom nechtěli přiznat, že jsme vás skutečně unesli. Chápete to, Alberte?"

Morrison vzdychl. "Pokud mne nyní pošlete zpět, jak tvrdíte, pak o celé té záležitosti s únosem budu mlčet."

"Použil jste podmiňovací způsob. Řekl jste 'pokud'." Boranovová se mračila. "Zcela zřejmě vám dělá potíže uvěřit mi. Proč? Protože jsem ze Sovětského svazu? Dvě generace míru, dvě generace sbližování a vaše staré zvyky a představy přetrvávají. To lidstvo nemá žádnou naději?"

"Ať jsou nové dobré časy nebo ne, stále se nám nelíbí váš způsob vlády."

"Kdo vám dává právo soudit nás? Nám se také nelíbí váš způsob vlády. Ale na tom nesejde. Pokud se začneme hádat, pokazí vám to den, který by pro vás měl být šťastný - a který je šťastný pro mne."

"Dobrá. Nebudeme se hádat."

"Řekněme si tedy nashledanou, Alberte. Doufám, že jednoho dne se setkáme za jiných okolností." Podala mu ruku a on jí potřásl. "Požádala jsem Sofii, aby vás doprovodila zpět do hotelu a dohlédla na všechny záležitosti týkající se vašeho odchodu. Určitě proti tomu nebudete mít námítky."

Morrison jí pevně stiskl ruku. "Ne. Budu se Sofii raději."

Boranovová se usmála. "Myslela jsem si to."

80.

Pro Boranovovou to navzdory jejímu vyčerpání byl šťastný den.

Vyčerpání! Kolik dnů odpočinku, kolik nocí spánku, kolik chvil doma s Nikolajem a Alexandrem by to stačilo napravit?

Ale nyní je sama a okamžik nemá co dělat. Musí toho využít!

Natáhla se pohodlně na pohovku ve své pracovně a hlavou se jí začaly honit nejrůznější myšlenky - pochvala z Moskvy spolu s povýšením...dny strávené na Krymu se svým manželem a synem. Bylo to jako skutečnost, když spala a snila o tom, jak utíká za svým malým Alexandrem, pochoduujícím do studených vln Černého moře, beze strachu, že by se mohl utopit. Nesla buben, a divoce do něj bušila, aby si vynutila pozornost, kterou jí dítě neustále odpíralo.

Ale představa zmizela a bubnování se proměnilo v bušení na dveře.

Násilím se probírala, uhladila si košili a s uspěchanou starostlivostí zamířila ke dveřím. Její starostlivost se však změnila v hněv, když zjistila, že za dveřmi stojí mračící se Koněv, s pěstí zaťatou, chystající se znovu zabušit.

"Co je, Juriji?" řekla rozčileně. "To neumíš slušně zaklepat?"

"Nikdo mně na slušné klepání neodpovídal."

Rychlým pohybem hlavy jej pozvala dál. Neměla na něj náladu a kromě toho, na Koněva nebyl zrovna příjemný pohled.

"Ty jsi vůbec nespál?" zeptala se. "Vypadáš hrozně."

"Neměl jsem čas. Pracoval jsem."

"Na čem?"

"Na čem myslíš, Natálie? Na údajích, které jsme získali ze Šapirovova mozku."

Boranovová cítila, že její hněv ji opouští. Konec konců, všechno to byl Koněvův nápad. A jestliže pro ostatní byla cesta grandiózním úspěchem, pro Koněva znamenala naprosté zklamání.

"Posaď se, Juriji," řekla. "Snaž se s tím smířit. Myšlenková analýza nefungovala - a nemohla. Bylo příliš pozdě.

Dokonce i v okamžiku, kdy jsme vstoupili do těla, byl Šapirov velmi blízko smrti."

Koněv se na Boranovovou podíval nepřítomným pohledem, jako by ji vůbec neposlouchal. "Kde je Albert Morrison?"

"Nemá smysl honit jej, Juriji. Udělal, co mohl, ale Šapirovův mozek byl mozkiem umírajícího člověka. - Slyšíš mne? Byl to umírající mozek."

Znovu onen nepřítomný pohled. "O čem to mluvíš, Natálie?"

"O údajích, které jsme zachytili. O údajích, kterými si teď lámeš hlavu. Nech toho. Cesta byla vynikajícím úspěchem dokonce i bez toho."

Koněv zavrtěl hlavou. "Vynikající úspěch bez toho? Nevím, o čem to mluvíš. Kde je Morrison?"

"Je pryč, Juriji. Všechno skončilo. Je na cestě zpět do Spojených států. Tak, jak jsme slíbili."

Koněv na ni vyděšeně pohlédl. "Ale to není možné. Nemůže odejít. Nesmí odejít!"

"Ale proč?" zeptala se Boranovová klidně. "O čem to mluvíš?"

Koněv se postavil. "Prošel jsem všechny údaje, ty hloupá ženská a všechno je jasné. Morrison nesmí odejít. Za každou cenu jej musíme zadržet."

Boranovová zrudla. "Jak se opovažuješ urážet mne, Juriji? Okamžitě mi to vysvětli, nebo budeš vyřazen z projektu. Co znamená ta tvoje nová bláznivá posedlost po Albertovi?"

Koněv zvedl ruce vzhůru, jako by hnán obrovskou touhou do něčeho udeřit, ale nic vhodného nenašel. Spustil ruce dolů.

"Omlouvám se," vydechl, "je mi to líto. Unáhlil jsem se. Ale musíš to pochopit. Během našeho pobytu v mozku - po celou tu dobu, co jsme se pokoušeli mapovat Šapirovy myšlenky - nám Albert Morrison lhal. Věděl, co se děje. Musel to vědět a pečlivě nás odváděl jiným směrem. Musíme jej mít, Natálie a musíme mít jeho zařízení. Nikdy jej nesmíme nechat odejít."

Kapitola 18

NÁVRAT?

Potíž s triumfem je v tom, že můžeš
být na opačné straně.

- Dežněv starší

81.

Morrison se ze všech sil snažil ovládnout své emoce. Dostavila se přirozená povznesenost. Vrátil se domů. Bude volný. Ba co víc, bude -

Ale zatím se neodvážil myslet na to. Jurij Koněv je nesmírně inteligentní a podezřívavý. Kdyby se ten mladý muž soustředil, mohl by jej odhalit i podle výrazu obličeje.

- Nebo si s ním jenom zahrávají? Existuje i druhá strana mince. Je to starý trik, vzbudit naději a pak je zničit - a to je mnohem horší, než nemít vůbec žádné naděje.

Udělal by Natálie Boranovová takovou věc? Neváhala unést jej násilím, když nechtěl jít dobrovolně. Neváhala hrozit mu tím, že navždy zničí jeho pověst, pokud s nimi nebude ochoten spolupracovat. Jak daleko by ještě mohla jít? To ji vůbec nic nezastaví?

Jeho srdce poskočilo úlevou, když se objevila Sofie Kaliininová. Ona by s něčím takovým určitě neměla nic společného.

Byl o tom přesvědčen tím víc, když se na něj usmála a vypadala mnohem šťastnější, než jakou ji kdy viděl.

"Konečně pojedete domů. Mám z toho radost," řekla a Morrison se nemohl přinutit k tomu, aby věřil, že její slova - její intonace, její výraz - jsou jenom součástí pečlivě naplánované lži.

Nicméně, opatrnost z jeho hlasu nezmizela. "Doufám, že pojedete domů."

"Pojedete," řekla. - "Už jste někdy letěl slunečním kluzákem?"

Morrison se na okamžik potýkal s ruským výrazem, pak si jej přeložil do angličtiny. "Myslíte LSE? Letadlo na sluneční energii?"

"Toto je sovětský model. Mnohem lepší. Má lehké pomocné motory. Na slunce není vždy spolehnutí."

"Tím mi nabízíte vyhlídkový let?" Rychle spolu kráčeli chodbou vedoucí ven z Grotta.

"Proč ne? Budeme v Malenkingradu za patnáct minut, a protože jste nikdy neletěl sovětským kluzákem, určitě se vám to bude líbit. Můžete tím oslavit svůj návrat."

"Mám trochu strach z výšek. Je to bezpečné?"

"Naprosto. Kromě toho, nemohla jsem odolat. Nyní jsme ve velmi příznivé situaci a nevím, jak dlouho to bude trvat.

Dostaneme, co chceme - alespoň nyní. A já jsem řekla: 'Chci kluzák,' a oni se na mne usmáli: 'Ano, jistě, doktorko Kaliininová, bude pro vás připraven.' Ještě předevčirem bych musela vyplnit sáhodlouhý formulář, abych dostala obyčejný talíř boršče. Dnes jsem hrdinkou Sovětského svazu - i když zatím neoficiálně. My všichni jsme hrdinové. Vy také, Alberte."

"Doufám, že zde nebudu muset zůstat na oficiální oslavu," řekl Morrison, stále opatrný.

"Oficiální oslava se samozřejmě bude odbyvat v Grottu a nebude nijak přehnaná. Jenomže váš odchod je pro vás určitě přednější. Možná pro vás náš velvyslanec uspořádá ceremonii ve Washingtonu."

"To není nutné," řekl Morrison. "Uvítám chválu, ale stačí, když ji dostanu poštou."

Zabočili dolů do další chodby a kráčeli dostatečně dlouho, aby se Morrisonovi opět začaly vkrádat do hlavy nepříjemné myšlenky. Nesmím si dělat starosti, opakoval si, když vstoupili na malou letištní plochu.

Byl to nepochybně kluzák. Měl dlouhá křídla a celý jeho povrch tvořila jediná lesknoucí se sluneční baterie, podobně jako u amerických LSE. Avšak americké modely se spoléhaly výlučně na sluneční energii. Tento kluzák měl dva malé pomocné motory - nepochybně na benzín. Kaliininová sice řekla, že je to vylepšený sovětský model, ale Morrison měl podezření, že jejich fotočlánky nejsou tak výkonné jako americké.

Poblíž kluzáku stál mechanik a Kaliininová k němu zamířila dlouhými, jistými kroky. "Jak nám to pracuje?"

"Báječně, jako sen," řekl mechanik.

Usmála se a přikývla, ale když ustoupila stranou, zašeptala Morrisonovi: "Já si jej stejně raději překontroluji sama. Už jsem zažila sny, které se změnily v noční můry."

Morrison si kluzák prohlížel se směsí zájmu a obav. Vypadalo to jako pouhá kostra letadla a všechno bylo nějak delší a tenčí než obvykle. Pilotní kabina byla malá a krčila se pod dlouhými křídly jako mýdlová bublina. Za ní se táhla dlouhá, štíhlá kosterní struktura.

Kaliininová se musela ohnout téměř vpůli, aby mohla vlézt dovnitř. Morrison ji pozoroval, když si hrála s ovládáním. Po chvíli se s letounem rozjela po letištní ploše, otočila jej a vrátila se zpět. Spustila vrtule a nechala je pomalu otáčet. Pak vše vypnula a vylezla ven.

"Všechno je v pořádku," řekla. "Zásoba paliva je dostačující a kromě toho, sluníčko nám krásně svítí. Víc si ani nemůžeme přát."

Morrison přikývl a rozhlédl se kolem. "Snad jenom pilota. Kde je?"

Kaliininová ztuhla. "Kde je? Myslíte on? To musím mít určité pohlaví, abych mohla létat? Pilotem jsem tady já."

"Vy?" vykřikl Morrison s úžasem.

"Ano, já! Proč ne? Mám potřebnou licenci i kvalifikaci. Nastupte si!"

"Omlouvám se," zamumlal Morrison. "Já - já létám jen zřídka a pilotování čehokoliv, co létá vzduchem, je pro mne téměř mystickou záležitostí. Prostě jsem předpokládal, že pilot je jen pilotem a nedělá nic jiného a pokud někdo dělá něco jiného, nemůže být pilotem. Chápete, co tím myslím?"

"Ani se nepokouším na to přijít, Alberte. Nastupte si."

Dle jejích instrukcí se Morrison vyšplhal dovnitř. Dával přitom pozor, aby se neuhodil hlavou o žádnou část kluzáku - nebo, aby snad nepoškodil kluzák samotný.

Seděl ve svém sedadle a s hrůzou hleděl na otevřenou stranu po své pravici. "Není to nebezpečné?"

"Vy byste raději chtěl uzavřené dveře? Zkazilo by to báječný pocit z létání. Připoutejte se a budete naprosto v bezpečí. - Tady, ukážu vám, jak se to dělá. - Jste připraven?" Seděla na sedadle vedle něj, sebejistá a spokojená sama se sebou.

Byli namáčknuti těsně k sobě a alespoň to Morrisona trochu uklidňovalo.

"Rezignoval jsem," řekl. "Což je nejbližší výrazu, že jsem připraven."

"Neříkejte hlouposti. Bude se vám to líbit. Ke vzletnutí použijeme motorů."

Ozvalo se vrčení malých motorů a rytmické plácání roztáčejících se vrtulí. Kluzák se pomalu zvedal. Přitom se otáčel a Morrison zjistil, že se naklání směrem k otevřené straně. Křečovitě se šponoval pod pásem, kterým byl připoután a jen stěží odolával silnému impulsu vrhnout se Kaliininové do náruče z čistě neerotického strachu.

Po chvíli se kluzák ve vzduchu ustálil a Kaliininová řekla: "Teď poslouchajte." Vypnula motor a zmáčkla tlačítko s nápisem v azbuce - SOLAR. Vrčení ustalo a vrtule se pomalu přestaly otáčet. Začal účinkovat sluneční pohon. Kluzák se pohyboval pomalu a téměř neslyšně.

"Poslouchajte to ticho," zašeptala Kaliininová. "Je to, jako bychom se vznášeli v prázdnotě."

Morrison se s nepříjemným pocitem podíval dolů.

"Nespadneme," řekla Kaliininová. "Dokonce i kdyby slunce zaclonil mrak nebo kdyby došlo k selhání sluneční baterie, v zásobnících je dostatek energie na celé kilometry a k bezpečnému přistání v případě nutnosti. A i kdyby nám energie došla, kluzák by se i tak mohl bezpečně snést k zemi a přistát. Myslím, že bych nebyla schopná s tímhle strojem havarovat, ani kdybych se o to snažila. Jediným skutečným nebezpečím je silný vítr a nyní máme téměř bezvětří."

Morrison polkl a řekl: "Je to velmi klidný pohyb."

"Samozřejmě. Nepohybujeme se rychleji než automobil a pocit je z toho mnohem příjemnější. Já to mám moc ráda.

Snažte se uvolnit a podívejte se na oblohu. Není nic tak pokojného a klidného jako právě kluzák."

"Jak dlouho tohle děláte?" zeptal se.

"Získala jsem licenci, když mně bylo dvacet čtyři let. Taky Ju - taky on. Mnoho klidných slunečných odpolední jsme strávili ve vzduchu v takovémhle kluzáku. Kdysi jsme měli každý svůj závodní kluzák a dělali jsme obraty ve vzduchu." Její obličej se mírně zachvěl a Morrison si pomyslel, že si kluzák vyžádala ne proto, aby se rychle dostali do Malenkingradu, ale spíš proto, aby si oživila své vzpomínky.

"To muselo být nebezpečné," řekl.

"Vlastně ani ne - pokud víte, co děláte. Jednou jsme takhle létali přes úpatí Kavkazu a to mohlo být nebezpečné. Větrný vír námi mohl snadno udeřit o úbočí a to by vůbec nebyla legrace, ale tehdy jsme byli mladí a bezstarostní. - I když mně možná mohlo být lépe, kdyby se to bylo stalo."

Zmlkla a její obličej na chvíli potměněl, ale zdálo se, že nějaká vnitřní myšlenka jej osvětluje a nutí do úsměvu.

Morrison opět ucítil narůstající nedůvěru. Proč se domnívá, že jen myšlenka na Koněva ji činí tak šťastnou? Když spolu byli v lodi, za celou dobu se na něj téměř nepodívala.

"Zdá se, že vám nevdá o něm mluvit, Sofie," řekl. Pak uvážlivě použil ono zakázané jméno: "O Jurijovi myslím. Dokonce se zdá, že myšlenky na něj vás činí šťastnou. Je to tak?"

A Kaliininová řekla mezi zuby: "Nejsou to sentimentální vzpomínky, které mne dělají šťastnou. O tom vás ujišťuji, Alberte. Hněv a frustrace - a zlomené srdce může člověka udělat zlým. Chci se pomstít a jsem natolik ubohá - vlastně natolik člověk - že si vychutnám, až to přijde."

"Pomstít se? Tomu nerozumím."

"Je to jednoduché, Alberte. Zbavil mne své lásky a mou dceru otce, v okamžiku, kdy jsem se nemohla bránit.

Nezajímalo jej nic, jen jeho sen o tom, že zdokonalí miniaturizaci natolik, aby se z ní stal prakticky použitelný a nízkoenergetický proces a tím pádem by se on stal nejslavnějším vědcem na světě - nebo dokonce ve světové historii. Ale nepodařilo se mu to. Nedostali jsme ze Šapirovova mozku potřebné informace. Sám to víte.

Jenomže neznáte jeho. On se nikdy nevzdá; je posedlý. Všimla jsem si, jak se na vás dívá poté, co cesta Šapirovovým

tělem skončila. Já ten jeho pohled znám, Alberte. Víš, co si myslí, jen když mrkne víčkem. On si myslí, že znáte odpověď."

"Myslí si, že jsem odhalil tajemství Šapirova mozku? To ne. Nevím vůbec nic."

"Nezáleží na tom, jestli to víte nebo ne, Alberte. On si myslí, že to víte a chce vás a váš program mnohem víc, než kdy ve svém životě chtěl cokoliv jiného; rozhodně víc, než kdy chtěl mne nebo své dítě. A já vás od něj odvádím pryč. Odvádím vás z Grotta a budu vás hlídat, abyste mohl odletět do své země. A těším se na to, až jej uvidím, jak je mu špatně až k smrti z jeho zmařených ambicí."

Morrison na ni hleděl v údivu, zatímco kluzák se pohyboval vpřed, ovládaný její pevnou rukou. Byl si jist tím, že Kaliininová by nedovedla předstírat výraz takové vše pohlcující a škodolibé radosti.

82.

Boranovová naslouchala Koněvovu emocionálnímu a jedním dechem vyřčenému vysvětlení a cítila, že i ji samu unáší vlna jeho vnitřního přesvědčení. Už jednou se jí to stalo. Tehdy, když ji přesvědčil, že by mohli zjistit, jaké myšlenky se skrývají v Šapiroově umírající mysli a že Morrison, americký neurofyzik, je klíčem k jejich úspěchu. Tehdy ji přesvědčil a nyní se mu pokoušela odolat.

"Ale to zní šíleně," řekla.

"Jaký je rozdíl v tom, jestli to zní šíleně nebo skutečně?" zeptal se Koněv.

"Ty si myslíš, že to je pravda?"

"Jsem si tím jist."

Boranovová zamumlala: "Potřebovali bychom tu Arkadije, aby nám zopakoval, že jeho otec řekl, že nadšení není zárukou pravdy."

"Ale není ani zárukou opaku. Jestli připustíš, že mám pravdu, víš, že ho nemůžeme pustit. Rozhodně ne teď a možná nikdy."

Boranovová prudce zavrtěla hlavou. "Už je příliš pozdě. Spojené státy jej chtějí zpět a naše vláda souhlasila s tím, že ho propustí. Kdybychom to neudělali, znamenalo by to světovou krizi."

"Když uvážíš, co je v sázce, Natašo, rozhodně musíme riskovat i možnou světovou krizi. Měsíc nebo dva kolem toho bude hodně řeči a hluku a pak, až budeme mít, co chceme, můžeme ho nechat jít, pokud to bude nutné - nebo můžeme připravit nehodu -"

Boranovová rozčileně vstala. "Ne! To, co mi tu navrhuješ, je nemyslitelné. Žijeme ve dvacátém prvním století, ne ve dvacátém."

"Natalie, ať je jaké století chce, tímto jsme postaveni tváří v tvář otázce, zda vesmír bude náš - nebo jejich."

"Víš, že Moskvu nebudu přesvědčovat o tom, co je sázka. Vláda má, co chtěla - bezpečnou cestu do a ven z lidského těla. Nevědí, že jsme chtěli získat Šapirovy myšlenky. To jsme jim nikdy nevysvětlili."

"A to byla chyba."

"Poslyš, Juriji. Víš, jak dlouho by trvalo přesvědčit je, že jsme toho Američana museli unést, protože sem nechtěl jít dobrovolně? Riskovali jsme tím krizi. A ty nyní chceš, aby se zapletli do něčeho mnohem většího. Nejenom, že tě odmítnou, ale ještě je popudíš, aby se přesvědčili o tom, jak to doopravdy bylo s jeho příchodem sem a já myslím, že tohle si nemůžeme dovolit."

"Vláda není jenom jeden člověk. Je mezi nimi mnoho vysoce postavených lidí, kteří jsou přesvědčeni o tom, že Američanům příliš ustupujeme a že naše politika vůči nim je povolná. Mám přístup k jistým lidem -"

"Já vím už dlouho, že máš takové známosti, Juriji. Hraješ ale nebezpečnou hru. Lepší lidé než ty se zapletli do takových intrik a skončili špatně."

"Je to šance, které se nesmím vzdát. V případě, jako je tento, dokážeme vládu přesvědčit. Ale k tomu musíme mít Alberta Morrisona. Jakmile jednou odejde, vše bude ztraceno. - Kdy má odletět?"

"V podvečer. Sofie a já jsme se dohodly, že nebudeme zbytečně provokovat ty, kteří Američany nemají rádi a že tedy noc bude lepší než den."

"Sofie?" řekl staženým hlasem a pohlédl na ni široce rozevřenýma očima. "Co ta s tím má společného?"

"Dohlíží na všechny formality Alberta odchodu. Sama o to požádala."

"Ona o to požádala?"

"Ano. Myslím si, že s ním chtěla být ještě alespoň o chvíli déle." S nádechem zlomyslnosti dodala: "Nevím, jestli sis toho všiml, ale zdá se, že ten Američan se jí líbí."

Koněv zavrčel nevolí. "Ne, nevšiml. Já tu ďáblici znám. Zná ji jako nic na světě - znám každou její myšlenku. Chce jej dostat ode mne. Jestliže seděla v lodi vedle něj a viděla každý jeho pohyb, musí to také vědět a chce jej ode mne dostat pryč. Nebude čekat na večer. Chce jej poslat pryč hned."

Vstal a rychle vyšel z místnosti.

"Juriji," volala za ním Boranovová. "Juriji, co chceš dělat?"

"Zastavit ji," donesla se za ní odpověď.

Zamyšleně za ním hleděla. Ona měla zastavit jeho. Má na to moc. Má na to prostředky. A přece -

Co když Jurij má pravdu? Co když je v sázce skutečně celý vesmír? Když jej zastaví, všechno - všechno - budou mít zase jen Američané. Jestliže jej nechá jít, může dojít k takové krizi, o jaké se nikomu ani nesnilo.

Musí se rozhodnout okamžitě. Začala znovu.

Když jej zastaví, bude muset něco udělat. Pokud by se pak prokázalo, že měl pravdu, vina, že jej zastavila a že tak ztratila pro Sovětský svaz vesmír, by spočívala na ní. Pokud by se ukázalo, že se mýlil - na všechno by bylo zapomenuto. Není nic dramatického na chybě, kterou člověk neudělá.

Ale pokud jej nezastaví, všechno bude na Koněvovi. Kdyby nějak zabránil Morrisonovi v tom, aby se vrátil do

Spojených států a vláda by pak naléhala, aby jej propustili, vina by byla na Koněvovi. Boranovová by neztratila nic, protože prostě odešel, aniž by řekl, co zamýšlí dělat a ona by mohla tvrdit, že ji ani ve snu nenapadlo, že by se chtěl pokusit zvrátit rozhodnutí vlády. Pokud by se mu podařilo Morrisonovi v návratu zabránit a prokázalo by se, že má pravdu a vláda by pak vítězně prošla onou krizí, která by následovala, mohla by si dělat nárok na zásluhy. Mohla by říci, že jednal s její svolením.

Když ho tedy zastaví, nejhorší bude vina, nejlepší nic. Když neudělá nic, nejlepší bude pochvala, nejhorší nic.

Boranovová neudělala nic.

83.

Morrison už věděl, že Kaliininová měla pravdu. Jak minuty ubíhaly, cítil se v kluzáku stále příjemněji a dokonce začal cítit jakési potěšení.

Mřížovým tvořícím podvozek letadla zřetelně viděl pomalu ubíhající krajinu pod nimi. Odhadoval, že letí asi třicet metrů nad zemí.

Kaliininová seděla u řízení, soustředěná, třebaže Morrisonovi se zdálo, že toho nemá zrovna moc na práci. Byla to zřejmě dovednost a zkušenosti, které jí umožňovaly držet kluzák ve vzduchu, aniž by musela minutu po minutě seřizovat jeho polohu.

"Sofie, co se stane, když zjistíte, že letíte do čela větrné smrště?" zeptal se.

Aniž by zvedla oči od řízení, odpověděla: "Musela bych použít motory a co nejrychleji přistát. Kdyby vál příliš prudký vítr, vůbec bych s kluzákem nemohla vzlétnout. Naštěstí je dnes přímo ideální počasí."

Morrison začal cítit něco jako naprostou pohodu, poprvé od doby, co opustil Spojené státy, poprvé od doby dlouho předtím. Začal si představovat sám sebe zpět ve vlasti; bylo to poprvé, co se odvážil na to vůbec pomyslet.

"Co budeme dělat, až se dostaneme do Malenkingradu?" zeptal se.

"Pojedeme na letiště," odpověděla Kaliininová suše, "a pak budete na palubě letadla do Ameriky."

"Kdy?"

"Podle plánu dnes večer. Pokusím se, aby to šlo rychleji."

"To se mne chcete co nejdřív zbavit?" zeptal se Morrison téměř žoviálně.

A k jeho překvapení mu okamžitě odpověděla. "Ano. Přesně tak."

Pozoroval ji z profilu. Výraz nenávisti z jejího obličeje už dávno zmizel, ale místo něj v něm byla jakási ustaranost, která způsobila, že Morrison se zachvěl. Představa sebe samého zpět ve Spojených státech začala blednout.

"Něco není v pořádku, Sofie?" zeptal se.

"Ne, všechno je v pořádku. Jenom si prostě myslím že - on po nás půjde. Jako pronásledující vlk. Musím vás poslat pryč tak rychle, jak jen to bude možné."

84.

Pod nimi leželo město Malenkingrad, třebaže ve skutečnosti to vůbec nebylo město. Jak naznačovalo jeho jméno, bylo skutečně malé a leželo v ploché, bezvýrazné krajině.

Byla to pouze noclehárna pro lidi, kteří pracovali na miniaturizačním projektu a během dne - tedy i nyní - vypadalo opuštěné. Občas bylo vidět jedoucí automobil, občas chodce a samozřejmě děti, hrající si v prашných ulicích.

Morrison zjistil, že vůbec netuší, kde na obrovském území Sovětského svazu by se Malenkingrad a Grotto mohly nacházet. Nebyl tam březový les ani tundra. Byl teplý začátek léta a země byla napolo vyschlá. Mohlo to být někde ve Střední Asii nebo na evropské straně Kaspického moře. Skutečně nevěděl.

Kluzák nyní klesal mírněji než výtah. Morrison by nevěřil, že tak hladký a jemný sestup je možný. Pak se kola dotkla země a zastavili téměř na místě. Byli u zadní části malého hotelu, kterého si všiml i z výšky.

Kaliininová z kluzáku svižně vyskočila a pokynula Morrisonovi, který vylézal usedleji.

"Co teď bude s kluzákem?" zeptal se.

"Vyzvednu si jej tady při návratu," řekla bezstarostně, "a vezmu jej zpět do Grotta, bude-li vyhovující počasí. Pojďte, jdeme do vašeho pokoje. Můžete si trochu odpočinout a naplánujeme další kroky."

"Myslíte do mého pokoje hlídání vojáky?"

"Žádní vojáci vás hlídat nebudou," řekla netrpělivě. "Teď už se nebojme, že byste utekl." Pak se rychle rozhlédla kolem a dodala: "Třebaže tentokrát bych byla raději, kdyby tu vojáci byli."

Morrison se také rozhlížel kolem. Byl trochu nervózní a pomyslel si, že on by tu raději vojáky neměl. Napadlo jej, že kdyby si pro něho Koněv přišel, jak se Kaliininová zcela zřejmě obávala, klidně by mohl přijít s vojenským doprovodem.

A pak si pomyslel: Nebo se Jurije skutečně bojí? Ona ho zná. Věří, že je schopen udělat cokoliv.

Toto pomyšlení jej ani v nejmenším neuklidnilo.

Za denního světla hotel ještě neviděl zvenčí; a ani neměl náladu si jej nějak prohlížet. Napadlo jej, že je možná používán jen v případě návštěv úředních činitelů a zvláštních hostů - takových jako on. Většinou zřejmě býval prázdný. Po dvě noci, které v něm strávil, tam byl naprostý klid. Nevzpomínal si na žádný hluk na chodbách a jídelna, v níž večeřel, byla také prázdná.

Právě v okamžiku, kdy myslel na jídelnu, přišli k přednímu vchodu a tam seděla na slunci a četla si knihu silná žena s rezavými vlasy. Měla úzké brýle, posazené nízko na nose. (Morrisona tento archaismus překvapil. V dnešních dnech, kdy napravování zraku bylo zcela běžné a normální zrak se stal skutečně 'normálním', bylo jen zřídka vidět brýle.) Byly to právě ony brýle a zabraný výraz jejího obličeje, které její vzhled změnily natolik, že by ji snadno nepoznal.

Možná by ji skutečně nepoznal, kdyby byl právě nemyslel na jídelnu. Byla to ona servírka, kterou před třemi večery žádal o pomoc a která jej pak zradila - Valerie Paleronová.

"Dobré ráno, soudružko Paleronová," řekl jí strohým hlasem. Jeho výraz byl nepřátelský.

Zdalo se, že jí to nevadí. Vzhledla, sundala si brýle a řekla: "Aha, soudruh Američan. Jste zpět živ a zdrav. Blahopřeji vám."

"K čemu?"

"Je toho plné město. Byl jste přece účastníkem velmi úspěšného pokusu."

"Nemělo by toho být plné město," řekla Kaliininová přísně. "Nepotřebujeme tu žádné žvanily."

"Jaké žvanily?" zeptala se servírka nadneseně. "Kdo nepracuje v Grottu nebo tam nemá příbuzného? Proč bychom o tom neměli vědět a proč bychom o tom neměli mluvit? A já snad nesmím poslouchat? Mám si zacpat uši? Nemůžu roznášet jídlo a mít přitom prsty v uších."

Obrátila se k Morrisonovi. "Slyšela jsem, že jste si vedl velmi dobře a že jste za to byl oceněn."

Morrison pokrčil rameny.

"A tento člověk," řekla Paleronová, obrací se k mračící se a stále netrpělivější Kaliininové, "chce odejít předtím, než se bude moci zúčastnit oslav velkého činu. Požádal mne, abych mu pomohla utéci - mne, servírku. Samozřejmě jsem to okamžitě hlásila a to jej rozčílilo. Dokonce i teď na mne hledí ošklivě." Ukázala na něj prstem. "Ale uvažte, jakou jsem vám ve skutečnosti prokázala službu. Kdybych vám nezabránila v tom, o co jste se pokoušel, nedosáhl byste takového úspěchu a teď o vás ví nejenom Malenkingrad, ale možná i Moskva. A naše malá Carevna vás za to jistě má moc ráda."

"Pokud okamžitě neskončíte s těmihle řečmi," řekla Kaliininová, "budu to já, kdo podá hlášení o vás."

"Klidně," řekla Paleronová, s rukama v bok a obočím zvednutým. "Já dělám svou práci poctivě, jsem dobrá občanka a neprovedla jsem nic špatného. Co o mě chcete nahlásit? - Tamhle na vás čeká parádní automobil."

"Žádný jsem neviděla," řekla Kaliininová.

"Je na druhé straně hotelu."

"Proč si myslíte, že ten automobil je pro mne?"

"Jste jediná důležitá osoba, která přišla k tomuhle hotelu. Pro koho jiného by měl být? Pro vrátného? Či pro recepční?"

"Pojďte, Alberte," řekla Kaliininová. "Ztrácíme čas."

Prošla kolem servírky tak těsně, že jí šlápla na nohu - možná to nebyla náhoda. Morrison ji poslušně následoval.

"Nenávidím tu ženu," mumlala Kaliininová, když kráčeli po schodech k Morrisonovu pokoji v prvním patře.

"Myslíte, že ji sem poslal Ústřední koordinační výbor?" zeptal se Morrison.

"Kdo ví? Ale něco na ní není v pořádku. Její drzost nezná mezí. Naprosto neví, kde je její místo."

"Její místo? V Sovětském svazu existují nějaké třídní rozdíly?"

"Nebudte sarkastický, Alberte. Ve Spojených státech přece také nejsou zřejmé, ale jistě je máte. A stejně tak je máme i my. Víme, že existuje teorie, že člověk není živ jen teorií. Pokud to Arkadijův otec nikdy neřekl, měl to říct."

Vyšli po schodech do místnosti, která před několika dny byla jeho pokojem a jak se zdálo, stále ještě byla. Morrison se v ní rozhlížel se zjevnou nelibostí. Byla to neútulná místnost, třebaže sluneční svit ji částečně zbavoval pochmurnosti a samozřejmě, ještě víc ji nyní osvětlovala představa toho, že se vrátí domů.

Kaliininová se posadila do lepšího ze dvou křesel, přehodila nohu přes nohu a horní nohou začala pohupovat.

Morrison se posadil na kraj postele a zamyšleně ji pozoroval. Nikdy neměl příležitost k tomu, aby mohl obdivovat svůj vlastní klid ve stresové situaci a zdálo se mu neobvyklé vidět někoho, kdo je ještě nervóznější než on sám.

"Zdá se, že máte problémy, Sofie," řekl. "Co se děje?"

"Už jsem vám to říkala," odpověděla. "Ta ženská, Paleronová, mne zlobí."

"Ta vás přece nemůže tak rozčítit. Co se děje?"

"Nerada čekám. Dny jsou nyní příliš dlouhé. Do západu slunce zbývá ještě devět hodin."

"Pro mne je nádherné, že už je to jen záležitost hodin. Diplomatická vyjednávání mohla trvat celé měsíce." Řekl to zdánlivě s lehkým srdcem, ale jen pomyšlení na to mu sevřelo žaludek.

"Ne v případě, jako je tento. Víme, jak to funguje, Alberte. Jsou do toho zapojeni Švédové. Nebude to americké letadlo, které pro vás přiletí. Kdyby na sovětském území přistálo americké letadlo, naše vláda by proti tomu, dokonce i v dnešní době, měla námítky. Ale Švédové - podle společné úmluvy fungují jako prostředníci mezi našimi dvěma národy a ze všech sil se snaží zabránit možnému konfliktu."

"My ve Spojených státech si myslíme, že Švédové nás moc rádi nemají. Já osobně bych dal přednost Velké Británii -"

"Ach, poslyšte, to jste docela dobře mohl říct i Texasu. Švédové vás možná nemají rádi, ale rozhodně vás mají raději než nás. V každém případě je to právě Švédsko a jejich zásada, že kdykoliv je nezbytné vyřešit nějakou situaci, jsou vždy rychlí a pohotiví."

"Mně se to zdá skutečně rychlé. Já jsem určitě ten, který by teď měl nejvíc spěchat, protože já odsud chci odejít. Proč by nám tedy mělo vadit několik hodin?"

"Už jsem vám to řekla. To on jde po nás." Procedila ono zájmeno mezi zuby.

"Jurij? Co by mi mohl udělat? Jestliže mne vaše vláda propouští -"

"Ve vládě jsou i takoví, kteří by vás raději nepropustili a náš - přítel - je s některými z nich velmi zadobře."

Morrison zvedl prst k ústům a rozhlédl se kolem.

"Bojíte se, že tu máte štenice?" zeptala se Kaliininová. "To je jen další americká špiónská povíadačka. Štenice se v těchto dnech dají tak snadno objevit a zničit. - Já sama u sebe nosím malý detektor a nikdy jsem žádnou nenašla."

Morrison pokrčil rameny. "Pak tedy mluve."

"Náš přítel sám není politický extrémista, ale může snadno využít těch vysoce postavených, kteří jimi jsou."

Předpokládám, že v Americe je máte taky."

"Ty, kteří si myslí, že naše politika vůči Sovětskému svazu je příliš povolná?" Morrison přikývl. "Několik takových jsem poznal."

"Vidíte tedy. On je natolik posedlý, že pokud mu extremismus pomůže splnit jeho plány, klidně se stane extremistou."

"Snad tím nechcete říct, že by byl schopen připravit nějaké spiknutí v Moskvě a všude nastražit jejich lidi a to všechno stihnout do té doby, než dnes večer odletím domů?"

"Pochopil jste to špatně, Alberte. Nestihl by to, ale byl by schopen přesvědčit někoho ve vládě, aby si pevně stáli na svém a odkládali váš odlet co možná nejdéle. Náš přítel dovede být velmi přesvědčivý, když je posedlý nějakou svou máníí. Dokáže přesvědčit dokonce i Natašu."

Zmlkla a kousla se do spodního rtu. Pak vzhledla a řekla: "Ještě se nevzdal a nevzdá se. Jsem si tím jistá. Musím vás dostat pryč."

Najednou vstala a rychlými krátkými kroky začala chodit sem a tam po místnosti, jako by se pokoušela přinutit čas, aby plynul rychleji. Předě dveřmi se zastavila, chvíli poslouchala a pak je doširoka otevřela.

Valerie Paleronová, s prázdným výrazem, měnícím se ve výraz překvapení, měla jednu pěst zaťatou, jako by se chystala zabušit na dveře.

"Co chcete?" zeptala se Kaliininová stroze.

"Já?" opáčila servírka. "Já nechci nic. Otázka je, co chcete vy. Přišla jsem se vás zeptat, jestli chcete čaj."

"O žádný jsme neprosili."

"Já netvrdím, že jste o něj prosili. Přišla jsem ze zdvořilosti."

"Pak tedy ze zdvořilosti odejděte. A už se nevracejte."

Paleronová zrudla, podívala se z Kaliininové na Morrisona a mezi zuby procedila: "Možná jsem vás vyrušila v nejlepším."

"Vypadněte!" řekla Kaliininová. Zavřela dveře, chvíli čekala a tiše počítala do deseti (její rty se neslyšně pohybovaly) a pak je znovu otevřela. Nikdo tam nebyl.

Zavřela dveře a zamkla je, přešla na opačný konec místnosti a tichým hlasem řekla: "Možná poslouchala za dveřmi dost dlouho. Slyšela jsem šoupaní chodidel."

"Vidím, že pominula éra vysoce vyspělého odposlechu štěnicemi a došlo k renesanci poslouchání za dveřmi," řekl Morrison.

"Ale pro koho to dělá?"

"Myslíte, že pro Jurije? Nezdá se mi pravděpodobné, že by měl tolik peněz, aby si mohl najímat špehy - nebo snad ano?"

"Možná za to nechce peníze. Taková ženská to může dělat jen pro potěšení."

Po chvíli ticha Morrison řekl: "Pokud je možné, že jste tu odposlouchávána špióny, proč se mnou neodejdete do Ameriky?"

"Cože?" zeptala se, ale nezdálo se, že by jeho otázku byla přeslechla.

"Víte, můžete mít potíže z toho, že mi chcete pomoci dostat se odsud."

"Proč? Mám úřední listiny, které vás opravňují ke vstupu do letadla. Mám své příkazy."

"Ty vás nezachrání, pokud budou potřebovat obětího beránka. Proč se mnou nesednete do letadla a neodletíte do Ameriky?"

"Jen tak? Co by bylo s mým dítětem?"

"Pošleme pro ni potom."

"My pro ni pošleme? Co mi to tu navrhuje?"

Morrison se mírně začervenal. "Nu...nevím. Určitě by z nás mohli být přátelé. V nové zemi byste potřebovala přátele."

"Ale to nejde, Alberte. Vážím si vaší laskavosti a starostlivosti - nebo lítosti - ale nejde to."

"Ale jde. Toto je dvacáté první století, Sofie, ne dvacáté. Lidé se mohou ve světě pohybovat svobodně."

"Milý Alberte," řekla Kaliininová, "vy stále žijete jen teorií. Ano, lidé se mohou volně pohybovat, ale každý národ má své výjimky. Sovětský svaz by prostě nedovolil vysoce kvalifikovanému vědci se znalostmi z oboru miniaturizace opustit zemi. Přemýšlejte o tom a zjistíte, že je to logické. Pokud bych šla s vámi, sovětská vláda by si okamžitě stěžovala a jistě by tvrdila, že jsem byla unesena a ze všech konců světa by se začaly ozývat protesty, abych urychleně byla poslána domů a tím aby se předešlo krizi. Švédové by se o mne ochotně postarali, stejně pohotově jako o vás."

"Ale v tomto případě - vždyť jsem byl unesen já."

"Mnoho lidí by rádo uvěřilo tomu, že jsem byla unesena já a byla bych Spojenými státy poslána zpět, stejně jako vy jste nyní poslán zpět Sovětským svazem. Takhle už jsme v posledních šedesáti letech předešli spoustě krizí - a není to lepší než válka?"

"Pokud rozhodně řeknete, že chcete zůstat ve Spojených státech -"

"Pak už nikdy neuvidím své dítě a můj život bude v neustálém nebezpečí. Já nechci odejít do Spojených států."

Morrison vypadal překvapeně.

"Jen stěží tomu věříte?" zeptala se Kaliininová. "Vy snad chcete zůstat v Sovětském svazu?"

Ne, to samozřejmě ne. Moje země - "odmlčel se.

"Přesně tak," řekla. "Neustále mluvíte o lidstvu, o důležitosti globálního pohledu, ale když nahlédnete do svého nitra, je tam jenom vaše země. Já také mám svou zemi, jazyk, kulturu, způsob života. Nechci se toho vzdát."

Morrison vzdychl. "Když myslíte, Sofie."

"Ale v této místnosti už nevydržím ani minutu, Alberte," řekla. "Nemá smysl čekat. Nasedneme do automobilu a pojedeme na místo, kde čeká švédské letadlo."

"Zřejmě tam ještě nebude."

"Pak raději počkáme na letišti než tady. Alespoň do něj budete moci nasednout ihned, jakmile přiletí. Chci vás vidět bezpečně odlétat a chci potom vidět jeho obličej."

Vyběhla z místnosti a pospíchala dolů po schodech. Spěšně ji následoval. V podstatě mu vůbec nebylo líto, že již odchází.

Kráčeli kobercem pokrytou chodbou a bočním vchodem vyšli ven.

Tam, zaparkovaná u zdi, stála nablýskaná černá limuzína.

Morrison, mírně oddychující, řekl: "To tedy bude skutečně luxusní přeprava. Umíte tuhle věc řídit?"

"Jako sen," odpověděla Kaliininová, usmívajíc se - a pak se najednou zastavila a úsměv jí zamrzl na rtech.

Zpoza rohu hotelu vystoupil Koněv. Také se zastavil a na okamžik se žádný z nich nepohnul - jako by byli párem Gorgon, z nichž každá se proměnila v kámen při pohledu na druhou.

85.

Morrison promluvil první. Staženým hlasem řekl: "Přišel jste mne vyprovodit, Juriji? Pokud ano, nashledanou. Odjíždím."

Věty zněly jeho vlastním uším falešně a srdce mu divoce bilo.

Koněv na něj jen krátce sklouzl pohledem a pak se opět podíval na Kaliininovou.

"Pojďte, Sofie," řekl Morrison.

Jako by neřekl vůbec nic. Když - konečně - promluvila, oslovila Koněva. "Co chceš?" zeptala se úsečně.

"Američana," odpověděl Koněv o nic lepším tónem.

"Odvážím jej pryč."

"Ne. Potřebujeme ho. Podvedl nás."

"To říkáš ty. Já mám své rozkazy. Mám jej dopravit k letadlu a dohlédnout na to, aby bezpečně nastoupil. Nedám ti ho."

"Nechci ho já, ale národ."

"To snad ne. Ještě mi řekni, že jej potřebuje Svatá matka Rus a já se ti vysměji do obličeje."

"Nic takového neřeknu. Potřebuje jej Sovětský svaz."

"Jde ti jenom o tvoje potřeby. Vždy ti o ně šlo. Ustup mi z cesty."

Koněv jim zastoupil cestu k limuzíně. "Ne. Nechápeš, jak je důležité, aby tu zůstal. Věř mi. Už jsem poslal hlášení do Moskvy."

"Tím jsem si jistá a zřejmě vím i komu. Ale ten starý mračoun vrčoun tu nic nezmůže. Je to jen žvanil a všichni to vědí. Neodvážá se v Prezidiu říct ani slovo a pokud ano, Albert už stejně bude dávno pryč."

"Ne. Neodletí."

"Postarám se o něj, Sofie," řekl Morrison. "Otevřete dveře automobilu." Cítil, že se mírně chvěje. Koněv nebyl velký, ale vypadal šlachovitě a byl jistě odhodlaný neustoupit. Morrison o sobě věděl, že není žádným gladiátorem a rozhodně se necítil na nějakou rvačku.

Kaliininová jej gestem ruky zastavila. "Zůstaňte tam, kde jste, Alberte." Pak se obrátila ke Koněvovi. "Jak mne chceš zastavit? Máš zbraň?"

Koněv vypadal překvapeně. "Ne. To samozřejmě ne. Nosit zbraň je nezákonné."

"Skutečně? Ale já ji mám." Vyndala ze svého saka malou věcičku, kterou téměř celou držela v dlani a mezi jejím ukazováčkem a prostředníkem se zablesklo malé ústí.

Koněv ustoupil s očima rozšířenými. "To je paralyzátor!"

"Samozřejmě. To je lepší než revolver, vid'?" Počítala jsem s tím, že se mi budeš plést do cesty, proto jsem se náležitě připravila."

"Ale to je také nezákonné."

"Tak mne tedy udej a já nahlásím, že jsem musela zabezpečit splnění svých rozkazů proti tvému zločinnému zásahu. Možná za to ještě dostanu pochvalu."

"Ty ne, Sofie - " Udělal krok směrem k ní.

Ona ustoupila o krok vzad. "Nepřibližuj se ke mně. Jsem připravena vystřelit a možná to udělám, i když zůstaneš stát na místě. Víš přece, co tahle věcička dokáže. Trochu ti to pomíchá v mozku. Neříkal jsi mi to jednou? Budeš v bezvědomí a probudíš se s částečnou ztrátou paměti. Bude trvat mnoho hodin nebo i dní, než se z toho dostaneš. Dokonce jsem slyšela o lidech, kteří se z toho nikdy zcela nedostali. Představ si, že tvůj velkolepý mozek bude mírně otupený."

"Sofie," řekl znovu.

"Proč mne oslovuješ jménem?" procedila téměř zavřenými rty. "Naposledy jsem to slyšela, když jsi mi řekl: 'Sofie, už spolu nikdy nebudeme mluvit a nikdy se na sebe nebudeme dívat.' Ted' se mnou mluvíš a díváš se na mne. Jdi pryč a dodržuj svůj slib, ty ubohý - " (Použila ruské slovo, kterému Morrison nerozuměl.)

Koněv, bledý, ji oslovil potřeť: "Sofie - poslouchej mne. Věř tomu, že všechno, co jsem ti kdy řekl, byla lež, ale teď mluvím pravdu. Tento Američan představuje pro Sovětský svaz smrtelnou hrozbu. Jestli miluješ svou zemi - "

"Už mne unavilo něco nebo někoho milovat. K čemu mi to je?"

"A k čemu to bylo mně?" zašeptal Koněv.

"Ty miluješ jen sám sebe," řekla Kaliininová s hořkostí.

"Ne. Stále to říkáš, ale není to pravda. Jestli nyní sám na sebe беру nějaké ohledy, pak je to jen proto, že mohu pomoci své zemi."

"A ty tomu věříš?" podivila se Kaliininová. "Ty tomu skutečně věříš? - Pak nejsi nic jiného než šílenec."

"To ne. Znáš svou cenu. A nic mne neodradí - ani ty. Kvůli své vlastní zemi a kvůli své práci jsem se tě musel vzdát. Musel jsem se vzdát svého dítěte - Musel jsem se roztrhnout vedví a tu lepší polovinu odhodit pryč."

"Svého dítěte?" řekla Kaliininová. "Takže přece jen jsi za něj zodpovědný ty?"

Koněv sklonil hlavu. "Jak jinak bych se tě mohl zbavit? Jak jinak bych si mohl zaručit, že budu moci bez problémů pracovat? - Miluji tě. Vždy jsem tě miloval. A vždy jsem věděl, že to je moje dítě a že nemůže být nikoho jiného."

"To chceš Alberta tak moc?" Stále na něj mřila. "Ty jsi ochoten říci, že to je tvoje dítě - že mne miluješ - a chceš, abych tomu věřila a dala ti Alberta a ty to pak znovu všechno popřeš? Jak nízké mínění musíš mít o mé inteligenci." Koněv zavrhl hlavou. "Jak tě mám přesvědčit? - Dobrá, když jsem to všechno tak nerozvázně odhodil pryč, nemohu přece čekat, že se mi to vrátí. Dej mi tedy Američana pro blaho svého národa a mne můžeš zavrhnout. Nech mne alespoň vysvětlit ti, jak je pro nás důležitý."

"Nevěřila bych ti." Kaliininová se rychle podívala směrem k Morrisonovi. "Slyšíte toho muže, Alberte?" zeptala se. "Vy nevíte s jakou krutostí zavrhl mne i svou dceru. Nyní očekává, že mu uvěřím, že mne po celou tu dobu miloval." A Morrison slyšel sám sebe, jak říká: "Je to pravda, Sofie. Miluje vás a vždy vás miloval - zoufale miloval." Kaliininová na okamžik ztuhla. Levou rukou udělala gesto k Morrisonovi, zatímco její oči zůstaly upřené na Koněva. "Jak to víte, Alberte? Vám také lhal?"

Ale Koněv vzrušeně vykřikl: "On to ví. Sám to přiznává. Nevidíš? Vycítil to svým přístrojem. Pokud mne necháš vysvětlit ti to, uvěříš mi."

"Je to tak, Alberte?" zeptala se Kaliininová. "Má Jurij pravdu?"

A Morrison příliš pozdě zavřel ústa a jeho oči jej prozradily.

"Moje láska k tobě nikdy nevyhasla, Sofie," řekl Koněv. "Stejně jako jsi trpěla ty, trpěl jsem i já. Ale dej mi Američana a začnu nový život. Už nebudu chtít být volný. Budu dělat svou práci a budu mít tebe i své dítě, ať mne to stojí cokoli - a ať jsem prokletý, jestli se mi nepodaří obojí."

Kaliininová na něj hleděla se slzami v očích. "Chci ti věřit," zašeptala.

"Pak mi tedy věř. Američan ti to řekl."

Jako náměsíčná kráčela přímo ke Koněvovi, paralyzátor skloněný stranou.

"Vaše příkazy - do letadla!" vykřikl Morrison. Divoce se k nim rozběhl.

Ale narazil na jiné tělo. Těsně jej objaly něčí ruce a do ucha mu zašeptal hlas: "Klid, soudruhu Američane. Neubližujte dvěma sovětským občanům."

Byla to Valerie Paleronová, která jej držela v silném objetí.

Kaliininová se stejně tak silně přitiskla ke Koněvovi, třebaže v jejich případě to bylo míněno jinak. Zbraň stále držela v ruce.

"Pane akademiku, paní doktorko, nebudeme tu přece stát. Vypadali bychom podezřele. Jdeme zpět do Američanova pokoje. A vy buďte zticha nebo vám budu muset ublížit," obrátila se k Morrisonovi.

Koněv, zachycující Morrisonův pohled, se vítězoslavně usmál. Měl všechno - svou ženu, své dítě a svého Američana - a Morrison viděl, jak jeho sen o návratu do Ameriky praská jako mýdlová bublina a mizí v nenávratnu.

Kapitola 19
OBRAT
Avšak v triumfu není poražených.
- Dežněv starší

86.

Morrison seděl v hotelovém pokoji, o němž si ještě před patnácti minutami myslel, že jej už nikdy v životě nespátí. Byl blízko k zoufalství - zdálo se mu, že dokonce blíží, než když byl ztracen v buněčném proudu neuronu.

K čemu to všechno bylo? Znovu a znovu si kladl tuto otázku, jako by ona sama k němu přicházela ve věčné ozvěně. Prohrál. Vždy jen prohrával.

Den či dva si myslel, že Sofii Kaliininovou přitahuje, ale samozřejmě tomu tak nebylo. Nebyl pro ni ničím jiným než jen zbraní proti Koněvovi a ten na ni nyní zavolal - kývl na ni - a ona se k němu vrátila a už své zbraně nepotřebuje. Ani paralyzátor ani Morrisona.

Nepřítomně je pozoroval. Stáli spolu ve slunečním svitu pronikajícím dovnitř oknem - oni ve slunci, on ve stínu. Jako vždy.

Šeptali si spolu, tak zabráni jeden do druhého, že Kaliininová si vůbec neuvědomovala, že v ruce drží paralyzátor. Na okamžik se jí podlomila kolena, ale Koněv jí něco pošeptal a ona se vzpamatovala, třebaže zbraní nadále nevěnovala pozornost.

"Vaše vláda vám tohle nebude trpět. Máte příkaz propustit mne," zvolal Morrison drsným hlasem.

Koněv vzhlédl. Oči se mu mírně leskly a bylo na něm vidět, s jakou nechutí věnuje zajatci svou pozornost. Konec konců, nemusel si jej vůbec všimnout. Čísnice, Valerie Paleronová, všechno dělala za něj. Stála asi metr od Morrisona a nespustila z něj oči (vypadala pobaveně - jako by se v tom přímo vyžívala).

"S mou vládou si nedělejte starosti, Alberte," řekl Koněv. "Brzy svůj názor změním."

Kaliininová zvedla levou ruku, jakoby chtěla něco namítnout, ale Koněv ji zachytil.

"Nedělej si starosti, Sofie," řekl jí. "Poslal jsem do Moskvy veškeré potřebné informace. Donutí je to přemýšlet. Každou chvíli dostanu odpověď na své osobní frekvenci a když jim řeknu, že máme Morrisona pěkně v bezpečí, rozjedou akci. Jsem si jistý, že je v jejich silách přesvědčit Starého pána, aby uvažoval rozumně. Slibuji ti to."

"Alberte," řekla Kaliininová ustaraným hlasem.

"Chcete mi říci, Sofie, že je vám líto, že jste zničila mou existenci po jediném slovu od muže, kterého - jak jste mi tvrdila - nenávidíte?"

Kaliininová se začervenala. "Vaše existence není zničena, Alberte. Postaráme se o vás. Budete pracovat tady, stejně jako byste pracoval pro svou vlastní zemi, a navíc - vaší práce si tu budeme nanejvýš vážit."

"Děkuji," řekl Morrison, s trochou sarkasmu, která v něm ještě zůstala. "Jestliže vy jste šťastná za mne, já už šťastný být nemusím."

Paleronová jim netrpělivě skočila do řeči: "Soudruhu Američane, příliš mluvíte. Proč si nesesednete? - Posad'te se. (Strčila jej do křesla). "Můžete přece čekat potichu, když už nemáte nic jiného na práci."

Pak se obrátila ke Kaliininové, objímající se s Koněvem. "A vy, malá Carevno," řekla, "stále ještě chcete toho svého pěkného milence zneškodnit, že držíte v ruce tu nebezpečnou věcičku? Mohla byste jej obejmout pevněji, kdybyste měla obě ruce volné."

Natáhla ruku a Kaliininová jí zbraň beze slova podala.

"V pořádku," řekla Paleronová, "jsem ráda, že jej mám já. Měla jsem strach, že ze samé radosti nad svou znovu nalezenou láskou začnete střílet na všechny strany. Ve vašich rukou by nebyl bezpečný, holčičko moje."

Ustoupila zpět k Morrisonovi, hledíc na paralyzátor a prohlížeje si jej ze všech stran.

Morrison se nepohodlně zavrtěl. "Hlavně nemířte na mne, ženská. Mohlo by to vystřelit."

Paleronová se na něj pohrdavě podívala. "Nevystřelí to, pokud já nebudu chtít. Vím, jak se s tím zachází."

Usmála se směrem ke Koněvovi a Kaliininové. Zbavena zbraně, Sofie nyní měla obě ruce kolem Koněvova krku a rychlými, něžnými polibky se dotýkala jeho rtů. Paleronová řekla jejich směrem, ale ne jim, protože oni ji neslyšeli: "Vím, jak se s tím zachází. Takhle! A takhle!"

Nejdřív padl Koněv, pak Kaliininová.

Paleronová se otočila k Morrisonovi. "Pomozte mi, vy idiote, musíme pracovat rychle."

Řekla to anglicky.

87.

Morrison to jen stěží chápal. Hleděl na ni ve zmateném údivu.

Paleronová mu zatřásla ramenem, jako by jej chtěla probudit z hlubokého snu. "Vzpamatujte se. Vstaňte."

Morrison ji mechanicky poslechl. Nejprve zvedli na lůžko, z něhož Paleronová strhla tenkou příkrývkou, Koněva, pak Kaliininovou. Natáhla je oba na jedinou úzkou matraci a pak rychlým, nacvičeným pohybem prohledala Kaliininovou.

"Tady je to," řekla a prohlížela si list papíru, jehož záhlaví jasně naznačovalo, že je to nějaký vládní dokument. Dala jej do kapsy svého pláště a pokračovala v prohlídce. Objevily se další předměty - například dva malé klíčky. Stejně obratně prohledala Koněva a zpod vnitřní strany klopky jeho saka vyndala malou kovovou destičku.

"Jeho vysílačka," řekla a také si ji dala do kapsy. Nakonec vyndala černý čtvercový předmět. "Tohle je vaše, ne?"

Morrison přikývl. Byl to jeho počítačový program. Vůbec si neuvědomil, že Koněv mu jej sebral. Dychtivě jej popadl.

Paleronová pak otočila Kaliininovou a Koněva obličejí k sobě a podepřela je, aby nespadli. Položila Koněvovu ruku kolem Kaliininové a oba je přikryla pokrývkou, zastýlajíc ji pod ně z obou stran.

"Nehleďte na mne tak, Morrisone," řekla, když byla hotova. "Pojďme." Pevným stiskem jej popadla za rameno.

"Kam jdeme? Co se děje?"

"Povím vám to později. Teď ani slovo. Nesmíme ztrácet čas. Ani minutu. Ani sekundu. Pojďme." Skončila mírně rozčilená a Morrison ji následoval.

Vyšli z pokoje a pak dolů po schodech, po chodbě pokryté kobercem a ven k limuzíně. Paleronová našlapovala tak opatrně, jak jen to šlo (a Morrison ji následoval a napodoboval).

Klíčkem, který vyndala Kaliininové z kapsy, otevřela přední dveře na straně pro pasažéry a stroze mu poručila:

"Nastupte si."

"Kam jedeme?"

"Nastupte si." Vecpala jej do automobilu.

Rychle si sedla za volant a Morrison odolal pokušení zeptat se jí, jestli umí řídit. Začínalo mu docházet, že Paleronová není jenom servírka.

Ovšem hrála její roli dokonale, o čemž svědčil i slabý zápach cibule, lpící na ní a mísící se dost nevhodně s luxusnější a příjemnější vůní uvnitř limuzíny.

Nastartovala motor, rozhlédla se po parkovišti, které bylo s výjimkou nějaké kočky, starající se jen o své záležitosti, prázdné a zamířila na šterkovitou cestu, vedoucí k silnici opodál.

Limuzína pomalu nabírala rychlost a když konečně dosáhla devadesáti pěti kilometrů v hodině, pohybovala se již po dvouproudové dálnici, po níž občas v protisměru projel automobil. Morrison zjistil, že už je schopen normálně přemýšlet.

Zadním okénkem se podíval zpět. Vzadu na křižovatce, již před okamžikem projeli, odbočoval nějaký automobil. Nikdo je nesledoval.

Otočil se zpět a pozoroval Paleronovou z profilu. Vypadala odhodlaně, ale mračila se. Nyní už mu bylo jasné, že nejenom, že není skutečnou servírkou, ale že to pravděpodobně není ani sovětská občanka. Její angličtina měla silný městský přízvuk, který by se žádný Evropan nenaučil ve škole, ani by jej nebyl schopen napodobit tak dokonale, aby to Morrison nepoznal.

"Čekala jste před hotelem," řekl, "a četla jste si knihu, abyste viděla Sofii a mne, až se budeme vracet."

"Správně," řekla Paleronová.

"Vy jste americká agentka, že ano?"

"Ještě lépe."

"Kam jedeme?"

"Na letiště, kde na vás bude čekat švédské letadlo."

"A znáte cestu?"

"Samozřejmě. Byla jsem v Malenkingradu dávno předtím, než sem přišla Kaliininová. - Ale, povězte mi, proč jste jí řekl, že ji ten muž, Koněv, miluje? Byla celá žhavá na to, aby to slyšela od někoho třetího. Chtěla, aby jí to někdo potvrdil a vy jste to udělal. Tím jste mu vše předal do rukou. Proč jste to udělal?"

"Z prostého důvodu," řekl Morrison tiše, "je to pravda."

"Pravda?" řekla Paleronová a zmateně zavrtěla hlavou. "Vy nepatříte do skutečného světa. Vy určitě ne. Překvapuje mne, že vás ještě nikdo nepraštil po hlavě a nezakopal - jen pro vaše vlastní dobro. Kromě toho, jak víte, že je to pravda?"

"Vím to," řekl Morrison. "A bylo mi jí líto. Včera mi zachránila život. Zachránila život nám všem. Koněv mi vlastně také zachránil život."

"Předpokládám, že jste si zachránili život všichni navzájem."

"Vlastně ano."

"Ale to bylo včera. Dnes jste začal znovu a včerejšek by vás neměl nijak ovlivňovat. Nikdy by se s ním nesmířila, kdybyste neřekl tu svou hloupou poznámku. Mohl by se upříisat k smrti, že ji miluje a všechny ty ostatní nesmysly, ale ona by mu to nevěřila. Neodvážila by se. Nechtěla, aby z ní znovu udělal blázna. Byla by jej v okamžiku složila k zemi, jenomže vy jste jí prostě musel říct: 'Ano, d'ěťátko, ten chlapík tě miluje,' a to bylo právě to, co chtěla slyšet. Povídám vám, Morrisone, vy byste neměl vycházet ven bez tělesného strážce."

Rozpačitě si odkašlal. "Jak to všechno víte?"

"Byla jsem v automobilu, vžadu na podlaze, připravená jet s vámi a s Kaliininovou a dohlédnout na to, aby vás bezpečně dopravila na letiště. A vy jste pak udělal takovou hloupost. Co jiného mi zbývalo, než se objevit a zachránit vás před omráčením, pak vás přivést zpátky do vašeho pokoje, kde jsme mohli mít určité soukromí a nějakým způsobem se zmocnit zbraně?"

"Děkuji vám."

"To je v pořádku. - Vypadají tam jako milující se páreček. Každý, kdo tam přijde, řekne: 'Promiňte,' a co nejrychleji zmizí - a tím jen získáme čas."

"Jak dlouho bude trvat, než se proberou?"

"Nevím. To záleží na tom, jak přesně jsem zamířila paprsek, na stavu organismu a kdo ví, na čem ještě. Ale až přijdou k sobě, bude jim chvíli trvat, než si vzpomenou na všechno, co se stalo. Doufám, že ze všeho nejdřív si vzpomenou na to, jak vášnivě jeden druhého milují. To je na chvíli zaměstná. Pak si vzpomenou na vás a na Moskvu, ale to už bude příliš pozdě."

"Nebudou trvale poškozeni?"

Paleronová letmo pohlédla na jeho ustaraný obličej.

"Vy si o ně děláte starosti, vidíte? Proč? Co pro vás znamenají?"

"Nu...třebaže jen krátce, byli to mí kolegové."

Nezdvořile hvízdla. "Doufám, že se vzpomátují a budou naprosto v pořádku. Možná jim bude líp, když ty jejich superbystré mozky budou trochu obroušeny. Může z nich být ještě hezká rodinka."

"A co bude s vámi? Raději byste měla odletět se mnou."

"Nebudte naivní. Švédové by mne nevzali. Mají příkaz vzít na palubu jednoho muže a určitě si ověří, jestli jste ten pravý. Mají vaše otisky prstů a vzorec sítnice přímo ze záznamů Úřadu pro obyvatelstvo. Kdyby vzali nesprávného člověka nebo člověka navíc, znamenalo by to nový incident a na to jsou Švédové příliš hákliví."

"Ale co s vámi bude?"

"Nu co, řeknu, že jste se zmocnil paralyzátoru a zbavil se jich obou, pak jste jej namířil na mne a donutil mne odvézt vás na letiště, protože jste nevěděl, kde je. Nařídil jste mi zastavit před bránou, pak jste mne omráčil a odhodil zbraň do automobilu. Zítra ráno se vrátím do Malenkingradu, jako bych se teprve vzpomatovala z omráčení."

"Ale Koněv a Kaliininová to poprou."

"Nedívali se na mne, když jsem je omráčila a vlastně nikdo si nikdy nepamatuje skutečný okamžik zásahu. Kromě toho, sovětská vláda nařídila, abyste byl vrácen a vy budete vrácen a ať už o vás Koněv řekne cokoli, nebude mu to nic platné. Vláda to přijme jako fait accompli. Jsou to rubly proti kopejkám nebo spíš dolary proti kopejkám, pro které na celou záležitost rádi zapomenou - a já zas budu obyčejnou servírkou."

"Mají vůči vám určité podezření."

"Uvidíme," řekla. "Ničeho! Co bude, to bude." Mírně se usmála.

Stále jeli po silnici a Morrison se s nádechem nedůvěry zeptal: "Neměli bychom přidat?"

"Ani o kilometr za hodinu víc," odpověděla Paleronová rozhodně. "Jedeme těsně pod mezní hranicí povolené rychlosti a Sověti mají každý centimetr dálnice hlídáný radarem. Co se týče povolené rychlosti, nemají žádný smysl pro humor a já nechci strávit celé hodiny tím, že se budu pokoušet dostat se z policejní stanice, protože jsem chtěla ušetřit patnáct minut, abych stihla letadlo."

Bylo po poledni a Morrison cítil, jak mu v žaludku začíná kručet hlady. "Co myslíte, co o mně Koněv řekl Moskvě? " zeptal se.

Paleronová zavrtěla hlavou. "To nevím. Ať to bylo cokoli, odpověď dostal asi před dvaceti minutami. Vy jste to neslyšel?"

"Ne."

"Vy byste u mého řemesla dlouho nevydržel. - Nedostanou žádnou odpověď a budou se tedy pokoušet zjistit proč. Někdo Koněva a Kaliininovou najde a pak si domyslí, že jste na cestě na letiště a začnou nás pronásledovat jako faraónovi vozatajové."

"Jenomže my nemáme Mojžiše, aby nás převedl přes Rudé moře," zamumlal Morrison.

"Pokud se dostaneme na letiště, budeme mít Švédy. A ti vás nikomu nedají."

"Co zmůžou proti sovětským vojákům?"

"Nebudou tam žádní sovětsští vojáci. Přijde nějaký funkcionář pracující pro extremistickou skupinu a pokusí se Švédy

oklamat. Ale my pro ně máme úřední listinu, takže se oklamat nedají. Musíme se tam ale dostat jako první."

"A vy si nemyslíte, že bychom měli jet rychleji?"

Paleronová rozhodně zavrtěla hlavou.

O půlhodiny později ukázala před sebe a řekla: "Jsme tady a máme náskok. Švédské letadlo už přistálo."

Zastavila, zmáčkla tlačítko a dveře na jeho straně se otevřely. "Pokračujte sám. Nechci, aby mne viděli. Ale poslyšte -"

Naklonila se k němu. "Jmenuji se Ashbyová. Až se dostanete do Washingtonu, řekněte jim, že jestli si myslí, že už je čas, abych odsud odešla - že jsem připravena. Rozumíte mi?"

"Rozumím."

Vystoupil z automobilu, mhouříc oči ve slunečním svitu. V dálce uviděl muže v uniformě - ne v sovětské, jak rozeznal - který mu mával.

Morrison se rozběhl. Na běh se nevztahovala žádná omezení rychlosti a přestože neviděl žádné pronásledovatele, nebyl by překvapen, kdyby před ním najednou někdo vyvstal ze země a chtěl jej zastavit.

Otočil se, naposledy zamával směrem k automobilu a pokračoval v běhu.

Muž, který mu mával, se k němu blížil, nejprve chůzí, pak se také rozběhl a téměř si padli do náruče. Morrison nyní viděl, že muž na sobě má uniformu Evropské federace.

"Jaké je, prosím, vaše jméno?" zeptal se jej muž anglicky. K Morrisonově nesmírné úlevě, byl jeho přízvuk švédský.

"Albert Jonas Morrison," řekl a spolu kráčeli k letadlu a malé skupince, která tam čekala, aby si ověřila jeho totožnost.

88.

Seděl v letadle u okna, napjatý a vyčerpaný, hledící dolů na zemi ubíhající na východ. Oběd, sestávající ze slanečka a vařených brambor, uklidnil jeho žaludek, ale sotva jeho mysl.

Uvrhl jej včerejší (teprve včerejší?) výlet tělem a mozky člověka do duševního stavu neustálých obav z nadcházející katastrofy? Nebude už nikdy schopen vnímat celý vesmír jako přátelský? Nebude už nikdy žít s plným vědomím, že nikdo a nic mu nechtějí ublížit?

Nebo ještě neměl potřebný čas na zotavenou?

Samozřejmě, rozum mu říkal, že ještě nemá důvod cítit se naprosto bezpečně. Pod letadlem byla stále sovětská země.

Má ještě Koněvův spojenec v Moskvě, ať už je to kdokoliv, čas poslat za Švédy sovětská letadla? A má takovou moc?

Vznesou se faraónovi vozatajové do vzduchu, aby pokračovali v pronásledování?

Když v dálce uviděl letadlo - a pak další - jeho srdce začalo divoce bít.

Otočil se k letušce sedící v křesle přes uličku. Nemusel se jí nic ptát. Odhadla jeho zděšený výraz docela přesně.

"Letadla Federace," řekla, "doprovod. Opustili jsme sovětské území. Jsou to letadla se švédskou posádkou."

Pak, když přeletěli kanál La Manche, připojila se k nim americká letadla. Před vozataji byl Morrison v bezpečí.

Ale jeho mysl se stále ještě nezklidnila. Rakety? Mohl by někdo spáchat válečný čin? Snažil se uklidnit. Žádný člověk v Sovětském svazu, dokonce ani sama hlava státu, by rozhodně nemohl něco takového provést bez konzultace a ty trvají hodiny, možná celé dny.

Nic takového se nemůže stát.

Avšak teprve tehdy, když letadlo přistálo na předměstí Washingtonu, se Morrison zcela uklidnil vědomím, že už je po všem a že je opět v bezpečí ve své vlastní zemi.

89.

Bylo sobotní ráno a Morrison odpočíval. Nasnídal se a umyl. Lehce se oblékl.

Nyní ležel na zádech na lůžku, s rukama složenýma za hlavou. Venku bylo zataženo a on jen napolo vyjasnil okna, protože chtěl mít co největší pocit soukromí. V hodinách poté, co vystoupil z letadla a byl dopraven do svého nynějšího úkrytu, byl kolem něj neustále takový dav, že se divil, jestli je mu ve Spojených státech vůbec lépe, než mu bylo v Sovětském svazu.

Lékaři provedli svá vyšetření, úvodní otázky byly položeny a zodpovězeny dokonce během večere a konečně mu dovolili jít si odpočinout do místnosti v budově, která mu připomínala pevnost, mající za úkol chránit jeho bezpečnost. Nu, alespoň se tady nemusí podrobit miniaturizaci. V této myšlence neustále nacházel útěchu.

Rozsvítil se vstupní kontrolní signál a Morrison natáhl ruku za hlavu a stiskl tlačítko, zprůhledňující dveře z vnitřní strany. Poznal obličej člověka, stojícího za ním a stiskl jiné tlačítko, které umožnilo, že dveře se daly otevřít zvenčí.

Vstoupili dva muži. Ten, jehož obličej Morrison znal, řekl: "Doufám, že si na mne pamatujete."

Morrison se nepohnul. Nyní byl ve středu, kolem nějž se všechno točí, alespoň dočasně a chtěl toho využít. Zvedl pouze ruku na pozdrav a řekl: "Vy jste ten agent, který chtěl, abych šel do Sovětského svazu. Rodano, že ano?"

"Ano, Francis Rodano. A toto je profesor Robert G. Friar. Myslím, že ho znáte."

Morrison zaváhal a pak ze zdvořilosti sundal nohy z postele a vstal. "Dobrý den, profesore. Samozřejmě, že vás znám a často jsem vás viděl v holovizi. Jsem rád, že vás poznávám osobně."

Friar, jeden z "viditelných vědců", kteří byli díky fotografiím a vystoupením v holovizi známí ve většině světa, se přísně usmál. Měl zdravě vyhlížející kulatý obličej, světle modré oči, hlubokou vodorovnou vrásku mezi obočím, pevné tělo přiměřené výšky a nepokojný pohled.

"Předpokládám, že jste Albert Jonas Morrison," oslovil jej.

"Ano, správně," odpověděl Morrison. "Pan Rodano vám to může potvrdit. Posad'te se, prosím, oba a odpus'te mi, že se opět natáhn'u na postel. Musel bych odpočívát celý rok, abych to všechno dohonil."

Oba návštěvníci se posadili na pohovku a nahnuli se směrem k Morrisonovi. Rodano se zkusmo pousmál. "Nemohu vám slíbit mnoho odpočinku, doktore Morrisone. Alespoň prozatím. Dostali jsme hlášení od Ashbyové. Vzpomínáte si na ni?"

"Ta servírka, co utírala stoly? Ano, samozřejmě. Bez ní -"

"Známe tu historii, Morrisone. Chtěla jen, abychom vám řekli, že vaši dva přátelé se zotavili a že se zjevně stále mají velmi rádi."

"A Ashbyová? Říkala mi, že je připravena odejít, pokud si to myslí i Washington. Hlásil jsem to včera večer."

"Ano, dostaneme ji nějakým způsobem ven. - Ale nyní se obávám, že vás musím znovu obtěžovat."

Morrison se zamračil. "Jak dlouho to bude trvat?"

"Nevím. Musíte to brát tak, jak to je. - Profesore Friare, nechcete pokračovat?"

Friar přikývl. "Pokud vám to nebude vadit, doktore Morrisone, dělal bych si poznámky. - Ne, řeknu to jinak, budu si dělat poznámky, Morrisone."

Ze svého kufříku vytáhl malou počítačovou klávesnici.

"Kam tyhle poznámky půjdou, profesore?" zeptal se Rodano klidným hlasem.

"Do mého nahrávacího zařízení, pane Rodano."

"A to je kde, profesore?"

"V mé pracovně v Defense, pane Rodano." Pak, rozčilen tím, že Rodano z něj nespouští zrak, řekl: "Do mého sejfu v mé pracovně v Defense a jak sejf, tak nahrávací zařízení, jsou pečlivě zakódované. Stačí vám to?"

"Pokračujte, profesore."

Friar se obrátil k Morrisonovi a zeptal se: "Je pravda, že jste byl zminiaturizován, Morrisone? Vy osobně?"

"Ano. Měl jsem velikost pouhého atomu, zatímco loď měla velikost molekuly glukózy. Strávil jsem víc než půl dne v živém lidském těle, nejprve v krevním toku, pak v mozku."

"A je to pravda? Nebyla to nějaká iluze nebo trik?"

"Prosím vás, profesore Friare. Kdybych byl zhyponotizován nebo nadrogován, moje svědectví by nyní nemělo žádnou cenu. Nemá smysl pokračovat, dokud se nesmíříte se skutečností, že jsem naprosto zdrav a že všechno, co vám zde budu popisovat, se skutečně stalo."

Friar pevně sevřel rty a pak řekl: "Máte pravdu. Musíme z něčeho vyjít a já vás tedy ujišťuji, že vycházím z předpokladu, že jste duševně zdrav - aniž bych vám slíbil, že o tomto předpokladu nebudu později přemýšlet."

"Samozřejmě," řekl Morrison.

"V tom případě" - Friar se otočil k Rodanovi - "vyjdeme z jednoho velkého a důležitého poznatku. Miniaturizace je možná a Sověti ji skutečně mají a používají ji a mohou miniaturizovat lidské bytosti, aniž by jim tento proces nějak ublížil."

Otočil se zpět k Morrisonovi. "Předpokládám, že Sověti tvrdí, že miniaturizace je možná díky zredukování velikosti Planckovy konstanty."

"Ano."

"Samozřejmě. Jinak by to ani nešlo. Vysvětlili vám postup tohoto procesu?"

"Ne. Vycházejte, prosím, také z toho předpokladu, že sovětské vědci jsou natolik při smyslech jako naši. Neprozradili by jen tak něco, co prozradit nechtějí."

"Dobrá tedy. Chápu to. Nyní nám podrobně řekněte, co všechno se s vámi v Sovětském svazu dělo. Nepovídejte nám to jako nějaký dobrodružný příběh, ale pouze z hlediska pozorování profesionálního fyzika."

Morrison začal mluvit. Vůbec mu nebylo líto, že to dělá. Chtěl ze sebe vše vyhnat, protože nechtěl mít pocit zodpovědnosti, že je jediným Američanem, který ví to, co ví on. Vyprávěl jim celý příběh do nejmenších podrobností a trvalo to celé hodiny. A skončil teprve uprostřed oběda, který jim přinesli.

Nad moučником Friar řekl: "Nechte mne to tedy shrnout. Začneme tím, že miniaturizace neovlivňuje tok času, ani kvantové interakce - to znamená elektromagnetické, slabé a silné interakce. Avšak je ovlivněna gravitační interakce, která se zmenšuje v poměru k hmotnosti. Je to tak?"

Morrison přikývl.

Friar pokračoval. "Světlo - a elektromagnetické záření všeobecně - mohou proniknout do a ven z miniaturizačního pole, avšak ne zvuk. Normální hmota je miniaturizačním polem slabě odpuzována, ale pod tlakem může být donucena vstoupit do pole a být sama zminiaturizována na úkor energie miniaturizačního pole."

Morrison opět přikývl.

"Čím víc je objekt zminiaturizován, tím méně energie je potřeba k jeho další miniaturizaci. Víte, jestli energetické požadavky začínají klesat v poměru ke zbývajícím hmotnosti v nějakém určitém stavu miniaturizace?"

"To by vypadalo logicky," řekl Morrison, "ale nevzpomínám si, že by se někdo zmínil o kvantitativní podstatě tohoto jevu."

"Pak tedy pokračujeme. Čím víc je objekt zminiaturizován, tím větší je možnost spontánní deminiaturizace - a to se týká celkového obsahu miniaturizačního pole. Vy, když jste byl sám v nitrobuněčném prostoru, jste měl větší šanci, že se spontánně deminiaturizujete, než když jste byl součástí lodí. Je to tak?"

"Tak jsem to pochopil."

"A vaši sovětské přátelé připustili, že je nemožné objekty maximalizovat a dát jim větší hmotnost a objem, než mají v přírodě."

"Ano, tohle jsem rovněž tak pochopil. Musíte si uvědomit, profesore Friare, že mohu jenom opakovat to, co jsem slyšel. Možná mne schválně mýlili nebo možná se mýlili oni sami, protože jejich vědomosti jsou nedostačující."

"Ano, ano, to chápu. Máte nějaký důvod myslet si, že vás vědomě klamali?"

"Ne. Zdálo se mi, že se mnou mluví otevřeně."

"Dobrá, snad ano. Nyní, nejzajímavější věcí je podle mne to, že Brownův pohyb je v rovnováze s miniaturizační oscilací a čím větší je stupeň miniaturizace, tím větší je posun z této rovnováhy směrem k oscilaci."

"To vyplývá čistě z mého pozorování, profesore a ne z toho, co mi řekli."

"A toto vybočení z rovnováhy má něco společného s iniciací spontánní deminiaturizace."

"To je můj vlastní názor. Nemohu jej potvrdit jako vědeckou skutečnost."

"Hmm." Friar zamyšleně usrkl ze svého šálku kávy a řekl: "Potíž je v tom, že celý váš popis je velmi povrchní. Říká nám něco o chování miniaturizačního pole, ale nic o tom, jak ono pole vzniká. - A tvrdíte, že při poklesu Planckovy konstanty, se rychlost šíření světla nemění?"

"Ano, ale to, jak už jsem zdůraznil, znamená, že miniaturizace jako taková si vyžaduje nesmírné množství energie. Pokud by přišli na spojitost mezi Planckovou konstantou a rychlostí světla, to znamená, že by mohli zvětšit to druhé při zmenšení prvního - Ale tohle ještě nemají."

"Tak to alespoň tvrdí. Pravděpodobně to bylo v Šapirovo mysli, ale vám se to z ní nepodařilo dostat."

"Ano, správně."

Friar několik minut přemýšlel a pak zavrtěl hlavou. "Projedme všechno, co jste řekl a zjistíme, co z toho můžeme vyvodit, ale obávám se, že to bude k ničemu."

"Proč?" zeptal se Rodano.

"Protože nám to neříká nic podstatného. Kdyby někdo, kdo poprvé v životě vidí robota, měl popsat, jak onen robot pracuje, byl by schopen říct, jak se pohybuje jeho hlava a končetiny, jak zní jeho hlas, jak reaguje na příkazy a podobně. Ale nic z toho, co vidí, mu neřekne, jak pracují pozitronové mozkové kanály nebo co je to molekulární výbojka. Ani by neměl tušení o tom, že něco takového existuje a rovněž by jej z jeho popisu neměli vědci.

Sověti mají určitou techniku vytvoření miniaturizačního pole a my o ní nevíme vůbec nic a ani Morrison nám není schopen říct něco, co by nám nějak pomohlo. Kdyby byli publikovali nějaké materiály, které by nás k tomu mohly dovést, aniž by si byli vědomi, že se to nějak týká podstatných bodů jejich práce - to se stalo v polovině dvacátého století, kdy vydali jednu ranou práci týkající se jaderného štěpení. Avšak s miniaturizací Sověti tuhle chybu neudělali. Rovněž tak se nám nepodařilo získat žádné informace týkající se miniaturizace, špionáže nebo podplacením nějaké klíčové osoby na jejich straně.

Proberu to se svými kolegy, ale obávám se, doktore Morrisone, že vaše dobrodružství v Sovětském svazu, jakkoliv hrdinské a ocenitelné, pro nás nemá - s výjimkou toho, že jste jen potvrdil skutečnost, že miniaturizace existuje - žádnou cenu. Je mi líto, pane Rodano, ale jako by se to vůbec nebylo stalo."

90.

Když Friar přicházel ke svému závěru, Morrisonův výraz se neměnil. Nalil si další kávu, přidal do ní smetanu a beze spěchu ji popíjel.

Pak se zeptal: "Víte, že se mýlíte, Friare?"

Friar vzhledl a řekl: "Chcete snad říci, že víte něco o tom, jak vzniká miniaturizační pole? Proč jste ale -"

"To, co chci říct, Friare, nemá s miniaturizací nic společného. Týká se to jen a jen mé vlastní práce. Sověti mne vzali do Malenkingradu a do Grotta proto, abych pomocí svého počítačového programu zjistil Šapirovy myšlenky.

Nepodařilo se mi to, což možná není překvapující, uvážíme-li, že Šapírov byl v kómatu a blízko smrti. Na druhé straně, Šapírov, který měl pozoruhodně bystrou mysl, se o mém programu zmínil jako o 'přenosové stanici' a to poté, co si přečetl některé z mých prací. A takovou stanicí můj program skutečně je."

"Přenosovou stanicí?" Na Friarově obličeji se objevil zmatený, odmítavý výraz. "Co to znamená?"

"Místo toho, aby můj naprogramovaný počítač zachycoval uvnitř mozkového neuronu Šapirovy myšlenky, fungoval jako zařízení přenášející myšlenky mezi členy posádky navzájem."

Výraz na Friarově obličeji se změnil v rozhořčení. "Míníte tím telepatické zařízení?"

"Přesně tak. Poprvé jsem si to začal uvědomovat, když jsem pocítil intenzivní cit lásky a sexuální touhy po mladé ženě, která byla členkou posádky. Předpokládal jsem, že to je můj vlastní pocit, protože to byla velmi atraktivní žena.

Nicméně, nebyl jsem si vědom žádného citu v onom smyslu. Teprve po několika dalších podobných příležitostech jsem si uvědomil, že zachycuji myšlenky jednoho mladého muže na palubě. On a ta mladá žena si byli vzájemně odcizeni, ale přetrvávala mezi nimi silná, třebaže potlačovaná vášně."

Friar se tolerantně usmál. "Jste si jistý, že jste si v podmínkách na lodi vyložil ony pocity správně? Konec konců, všichni jste byli v napětí. Zachytil jste podobné myšlenky od oné ženy?"

"Ne. Ten mladý muž a já jsme si nevědomky vyměnili myšlenky při několika příležitostech. Když jsem myslel na svou ženu a děti, on viděl ženu a dvě děti. Když jsem byl ztracen v buněčném proudu, byl to on, kdo zachytil můj pocit strachu. Předpokládal, že prostřednictvím mého přístroje zachycuje Šapirovy pocity - měl jsem přístroj s sebou, když jsem byl unášen proudem - ale byly to moje pocity, ne Šapirovy. Nezachycoval jsem myšlenky od žádné z žen na palubě, ale ony dvě, když se pokoušely zachytit Šapirovy myšlenky, vnímaly podobná slova a pocity - jedna od druhé - ale já a onen mladý muž jsme je nezachytili."

"Sexuální rozdíl?" zeptal se Friar skepticky.

"Ne, to v podstatě ne. Navigátor lodi, muž, nezachytil vůbec nic, ani od mužů ani od žen, třebaže při jedné příležitosti se zdálo, že se mu podařilo zachytit myšlenku. Nevím, od koho. Domnívám se, že existují určité typy mozku, stejně jako krevní skupiny - možná je jich jen málo - a že telepatická komunikace může být nejsnáze ustanovena mezi těmi, kteří mají podobný mozkový typ."

Rodano jim nesměle skočil do řeči. "I kdyby tohle všechno fungovalo, doktore Morrisone, co s tím?"

"Nechte mne to vysvětlit," řekl Morrison. "Po celá léta jsem se bez nějakého pozoruhodného úspěchu snažil identifikovat oblasti a principy abstraktního myšlení v lidském mozku. Občas jsem zachytil nějakou představu, ale nikdy jsem ji nebyl schopen náležitě interpretovat. Domníval jsem se, že pochází od pokusného zvířete. Nyní si ale myslím, že přicházely, když jsem byl v dostatečné blízkosti člověka, který něco silně emocionálně prožíval nebo měl nějakou hlubokou myšlenku. Nikdy jsem si toho nevšiml. Moje chyba.

Nicméně, protože jsem byl ovlivněn všeobecným nezájmem a zjevnou nedůvěrou a výsměchem svých kolegů, nikdy jsem nezveřejnil žádnou práci o zachycování oněch představ. Ve snaze zintenzívnit je jsem svůj program neustále upravoval a některé ze svých úprav jsem rovněž nezveřejnil. Vstoupil jsem tedy do Šapirova těla s přístrojem, který mohl sloužit jako telepatické zařízení, mnohem dokonalejší, než jaké jsem měl kdy předtím. A nyní, když jsem konečně pochopil, co vlastně mám, už vím, jak svůj program zdokonalit na nejvyšší možnou míru. Tím jsem si jistý."

"Pojďme přímo k věci, Morrisone," řekl Friar. "Vy mi tu tvrdíte, že výsledkem vaší fantastické cesty do Šapirova těla je to, že nyní jste si jistý tím, že můžete své zařízení upravit tak, abyste telepatii udělal praktickou?"

"Praktickou do určité míry. Ano."

"Ale to by byla ohromná věc - pokud byste to mohl dokázat." Pochybnosti z Friarova hlasu stále ještě nezmizely.

"Myslím, že ohromnější, než si myslíte," řekl Morrison. "Jistě víte, že teleskopy, ať už optické nebo radiové, mohou být v částech vybudovány v od sebe vzdálených oblastech a pokud jsou řízeny počítačem, mohou fungovat jako jeden obří teleskop, mnohem větší než ten, který by šlo postavit jako jediný kus."

"Ano. Ale co z toho?"

"Použil jsem to jako analogii. Jsem přesvědčen, že něco podobného mohu předvést v souvislosti s mozkem.

Kdybychom měli šest lidí, spojených telepaticky, jejich šest mozků by fungovalo jako jeden obří mozek a to by vlastně přesáhlo veškeré meze lidské inteligence a myšlenkové kapacity. Pomyslete na pokrok ve vědě a technologii nebo v jiných oblastech lidského snažení, kterého bychom tím mohli dosáhnout. Aniž bychom museli procházet únavným procesem fyzické evoluce nebo úskalími genetického inženýrství, stvořili bychom duševního nadčlověka."

"To je velmi zajímavé, pokud je to pravda," řekl Friar, stejně tak zaujat, jako stále ještě nepřesvědčen.

"Je v tom ale háček," řekl Morrison. "Všechny své pokusy jsem prováděl se zvířaty a umisťoval jsem přitom elektrody ze svého přístroje přímo do mozku. To bylo - jak nyní vím - ne moc dokonalé. Ať už svou metodu zdokonalím jakkoliv, budu mít přinejmenším jenom hrubý telepatický systém. My potřebujeme následující: umístit zminiaturizovaný a řádně naprogramovaný počítač přímo do mozkového neuronu, kde bude fungovat jako přenosová stanice. Telepatický proces by tím byl nesmírně zdokonalen."

"A chudák člověk, kterému byste takto poškodil mozek, by nakonec explodoval, když by se ono zařízení začalo deminiaturizovat," namítl Friar.

"Použili bychom zvířata," řekl Morrison. "Ve zvířecím mozku je mnohem méně neuronů než v lidském a je tedy i mnohem jednodušší. Rovněž bychom mohli použít robota."

"Americké mozky pracující takto v týmu by mohly přijít na tajemství miniaturizace a možná dokonce i předhlonit Sověty ve vyřešení onoho problému spojitosti Planckovy konstanty a rychlosti světla," řekl Rodano.

"Ano," přitakal Morrison nadšeně. "Jeden sovětský vědec, Jurij Koněv, který byl na palubě a s nímž jsem si vyměňoval myšlenky, to také pochopil. Proto se mne a můj program pokoušel zadržet, aby posloužil jeho vlastní zemi. Pochybují, že beze mne a mého programu se mu na mou metodu podaří přijít. Určitě by mu to trvalo přinejmenším několik let. V podstatě to není jeho obor."

"Pokračujte," řekl Rodano. "Začíná mne to zajímat."

"Taková je tedy situace," řekl Morrison. "Už nyní máme k dispozici hrubý systém telepatie. Dokonce i bez miniaturizace nám může pomoci předhlonit Sověty, ale možná také ne. Bez miniaturizace - a bez zavedení řádně naprogramovaného zařízení do zvířecího neuronu - si nemůžeme být jisti úspěchem."

Sověti, na druhé straně, mají hrubou formu miniaturizace. Časem by mohli přijít na onu spojitost kvantové teorie a teorie relativity a přeměnit svou metodu miniaturizace ve skutečně praktickou, ale může jim to trvat velmi dlouho. Takže pokud my máme telepatii, ale ne miniaturizaci a oni mají miniaturizaci, ale ne telepatii, můžeme po dlouhé době vyhrát my - nebo oni. Národ, který vyhraje, bude mít vlastně neomezenou rychlost světla a bude mu patřit celý vesmír. Ten, který prohraje, se jen vyčerpá - nebo přinejmenším jeho instituce se vyčerpají. Bylo by dobré, kdybychom tento závod vyhráli my, ale mohou vyhrát i oni a tyto závody mohou vést k tomu, že příští dvě generace budou žít jen ve velmi nejistém míru a na pokraji vše ničící války.

Na druhé straně, pokud bychom my a Sověti byli ochotni spolupracovat a použili bychom zminiaturizované přenosové zařízení v živém neuronu za účelem vysoce účinné telepatie, mohli bychom ve velmi krátkém čase přijít jak na antigravitaci, tak na nekonečnou rychlost. Vesmír by patřil jak Spojeným státům, tak Sovětskému svazu; ve skutečnosti celému světu, Zemi, lidstvu.

Proč ne, pánové? Nikdo by nic neztratil. Všichni by jenom získali."

Friar a Rodano na něj zírali v údivu. Nakonec Friar ztěžka polkl a řekl: "Zní to dobře, pokud ovšem skutečně máte telepatii."

"Máte čas naslouchat mému vysvětlení?"

"Mám tolik času, kolik jen chcete," řekl Friar.

Morrisonovi trvalo několik hodin, než mu do detailů vysvětlil svou teorii. Pak se zase natáhl na pohovku a řekl: "Je téměř čas večeře. Teď vím, že vy - a stejně tak i ostatní - se mnou budete chtít hovořit a budete chtít, abych vám co nejdříve předvedl své telepatické zařízení v praxi a vypadá to tak, že budu mít co dělat - nu, zřejmě do konce svého života, a proto tedy vím, že teď potřebuji jednu věc."

"Jakou?" zeptal se Rodano.

"Čas, abych mohl začít. Prosím. Hodně jsem toho prožil. Dejte mi dvacet čtyři hodin - od nynějška do zítřejšího večera. Nechte mne číst, jíst, odpočívat a spát. Jenom jeden den, pokud vám to nevadí a pak vám budu zcela k dispozici."

"Dobrá," řekl Rodano a vstal. "Zařídím to, pokud budu moci a myslím, že je to v mých silách. Dvacet čtyři hodin patří jen vám. Využijte jich, jak se vám zlíbí. Souhlasím s vámi, že čas, který máte pro sebe, je velmi vzácný. Od nynějška po zřejmě dlouhou dobu budete tím nejpřísněji hlídaným člověkem v Americe, prezidenta nevyjímaje."

"V pořádku," řekl Morrison. "Objednám si večeři pro jednu osobu."

91.

Rodano a Friar dojedli svou vlastní večeři. Jídlo se podávalo v izolované a strážené místnosti a po celou dobu večeře spolu oba muži nepromluvili.

Když dojedli, Rodano řekl: "Povězte mi, doktore Friare, myslíte, že Morrison má ohledně těch svých teorií o telepatii pravdu?"

Friar vzdychl a opatrně řekl: "Budu to muset probrat s některými svými kolegy, kteří toho o mozku vědí víc než já, ale myslím si, že má pravdu. Zní to velmi přesvědčivě. - A nyní mám otázku pro vás."

"Ano?"

"Myslíte si, že Morrison má pravdu i ohledně nutnosti spolupráce Spojených států a Sovětského svazu v této záležitosti?"

Následovala dlouhá pauza a poté Rodano řekl: "Ano, myslím si, že má pravdu i v tomto ohledu. Samozřejmě proti tomu budou námitky ze všech stran, ale nemůžeme riskovat, že Sověti budou první. Tohle musí pochopit každý. A jistě to pochopí."

"A Sověti? Pochopí to také?"

"Ti také budou muset. Oni zas nemohou riskovat, že my budeme první. Kromě toho, zbytek světa se jistě dozví, co se děje a budou trvat na tom, abychom se v této záležitosti spojili a aby nezačala nová studená válka. Může to trvat celá léta, ale nakonec spolupracovat začneme."

Pak Rodano zavrtěl hlavou a řekl: "Víte, co mne skutečně zarazí jako velmi divné, profesore Friare?"

"Co na celé této záležitosti není divné?" odpověděl mu Friar otázkou.

"Zřejmě nic, ale to, co mne zarazí nejvíc, je tohle. Setkal jsem se s Morrisonem minulou neděli odpoledne, abych jej donutil jet do Sovětského svazu. Když jsem ho uviděl, byl jsem zklamán. Bylo mi jasné, že je to člověk bez bystrého rozumu, naprostá nula, ubožák, někdo, kdo nemá ani za mák rozumu, s výjimkou onoho v akademickém smyslu.

Nemyslel jsem si, že by se na něj dalo spolehnout jako na člověka, kterému by se něco mohlo podařit. Prostě jsem jej poslal na smrt. Alespoň jsem si to myslel - a také jsem to druhého dne řekl svému kolegovi - a stále ještě si to myslím. On není ničím a přežil to pouhým zázrakem a jenom díky ostatním. A přesto - "

"A přesto?"

"A přesto se vrátil, učinil neuvěřitelný vědecký objev a uvedl do pohybu proces, v němž budou Spojené státy a Sovětský svaz nuceni, ať se jim to líbí nebo ne, spolupracovat. A k tomu všemu ze sebe udělal nejdůležitějšího člověka na světě, a jakmile tohle všechno zveřejníme, bude z něj i nejslavnější vědec na světě - a možná i nejslavnější vědec všech dob.

On vlastně zničil politický systém celého světa a vybudoval nový - nebo přinejmenším zahájil proces budování nového světa - a udělal to v době mezi odpolednem minulé neděle a dnešním odpolednem. Dnes je sobota. Udělal to za šest dní. To je děsivá myšlenka."

Friar se opřel ve své židli a nahlas ze zasmál. "Děsivější, než si myslíte. Sedmého dne chce odpočívat."